EL MÜSNED

SALİH ÖZBEY

EL MUSNED SALIH OZBEY

EL MUSNED SALIH OZBEY

İmam AZAM

MUSNED-EBU HANIFE

(Arapça Türkçe Tahric ve İzahı) Salih ÖZBEY

a.g.e	Adı geçen eser.
a-g.y	Adı geçen yayın
(s.a.s)	Sallallahu Aleyhi ve Sellem
bsm.	Basılmıştır
b.	Bin, İbn
bint	Binti
bkz.	Bakınız.
çev.	Çeviren
Doç.	Doçent

H.	Hicri
c.	Cilt, cüz.
(c.c)	Celle Celâlühû
Hz.	Hazret
Nşr:	Neşreden
Ktb.	Kütüphanesi
M.	Milâdî
Mad.	Maddesi, Madde
M.O.	Milattan Önce
M.S.	Milattan Sonra
ö.	Ölüm tarihi
Prof.	Profesör
(r.a)	Radıyallahû anh

(r.anha)	Radıyallahû anha
(rha)	Rahmetullahi aleyh
s.	Sayfa
Trc.	Tercüme
V.	Vefatı,Vefat tarihi
vr.	Varak
vs.	ve saire
y-y	Yüzyıl
vd.	ve devamı.
vs.	vesaire
Yay.	Yayınevi.
yz	Yazma.
ty	Tarih yok

içindekiler

TAKDİM

Herşeyi yoktan var eden sonsuz kuvvet ve kudret sahibi olan Yüce Allah’a sonsuz hamd eder, İlahi emir ve hükümleri bize ulaştırmakla Allah tarafından görevlendirilen Hz.Muhammed (s.a.s)’e ve onun aline ve

ashabına dün, bugün ve yarın da onun ve ashabının yolunda gidenlere selat selam olsun.

Elinize sunduğumuz bu kitap; İmam-i Azam Ebû Hanife (rah.aleyh)’in, mezhebine kaynak olarak aldığı hadislerin mecmuu (toplamı)dır. Konu başlıklarını mümkün mertebe izah etmeye ve ayetlerle pekiştirmeye çalıştım. Her hadisi Arapça ve Türkçe metinleriyle mümkün mertebe tahricini yapmaya ve şerhlerini yaparken özellikle Hanifi mezhebini ve diğer mezheplerin fıkhından istifade etmeye çalıştım. Bazı hadisleri sebeb-i vurud ile tamamladım. Açıklamaya gerek duyulmayan hadisleri olduğu gibi bıraktım. Hüküm ihtiva eden hadisleri farklı mezheblerin görüşünü de alarak konunun daha iyi anlaşılmasına çaba sarf ettim. Bütün bunlara rağmen hatasız olduğumuzu iddia etmeden hatasız tek kitabın ancak Allah’ın kitabı Kur’an olduğuna inanıyor ve eksikliklerimiz için Allah’tan affımızı değerli okuyucularımızda da haklarını helal etmelerini eksiklikleri öz eleştiri ile bize ulaştırmaya çalışmalarını canı gönülden temenni ediyorum. Bu naçiz çalışmanın hayırlara vesile olmasını diliyor, okuyanların da hayırlı amellerde bulunmalarına vesile olmasını niyaz ediyorum. Emeği geçen Z.KILIÇ, M. KAL KAN, Y.SÖĞÜTÇÜ M.K. Yıldırım’a ve herkese teşekkür ederim. Herşeyin en iyisini bilen şüphesiz ALLAH’tır.

EBU HANİFE KİMDİR?

Ebu Hanife (asıl adı Numan bin Sabit bin Zutadır), 699 yılında Küfe’de doğup, 767'de Bağdat'ta öldürüldü. Müslümanlar tarafından ehl-i sünnet itikadının lideri kabul edilir. Hanefi Mezhebinin kurucusudur. Müslüman inancında olanların %45-50'i Hanefi mezhebindedir.

Babasının adı, Sabit'tir. İran'ın ileri gelenlerinden bir zatın soyundan olup, Faris oğullarındandır. Dedesi Zuta'nın, İslam dinini kabul ettiği, babası Sabit'in, Hz. Ali ile görüştüğü, kendisi, evladı ve zürriyeti için duasını aldığı rivayet edilir.

Küçük yaşta Kur’an-ı kerimi ezberlemiş ve Arapçanın o zaman tasnif edilmekte olan sarf, nahv, şiir ve edebiyatını öğrenmiştir. Gençliğinin ilk yıllarında Eshab-ı kiramdan Enes bin Malik’i, Abdullah bin Ebi Evfa’yı,

Vasile bin Eska'yı, Sehl bin Saide'yi ve hicri 102'de en son Mekke'de vefat eden Ebu't-Tufeyl Amir bin Vasile'yi görmüştür. Bunlardan hadis dinlemiştir.

İmam-ı Şabi'nin tavsiyesiyle ilme sarılıp, ders halkalarına devam etmeye başlamıştır. İmam-ı A'zam önce kelam ilmini, iman ve itikadı ve münazara bilgilerini Şabi'den öğrenmiştir. Daha sonra Hammad bin Ebi Süleyman'ın ders halkasına katılarak fıkıh ilmine başlamıştır. Hammad'ın derslerine yirmi sekiz yıl devam etmiştir.

Hocası Hammad'ın dersine devam ettiği sırada sık sık Hicaz'a gidip Mekke ve Medine'de çoğu Tabiinden olan âlimler ile görüşür, onlardan hadis rivayeti dinler ve fıkıh müzakereleri yapardı. Ehl-i beytten Zeyd bin Ali'den,

Muhammed Bakır'dan ilim öğrendi.

Tasavvuf bilgilerini Muhammed Bakır, ondan sonra da Silsile-i aliyyeden olan Cafer-i Sadık'dan öğrendi. Eshab-ı kiramdan İbni Abbas'ın ilmini, Mekke fakihi Ata bin Ebi Rebah'tan ve İkrime'den, Hz. Ömer ve onun oğlu Abdullah'tan nakledilen ilimleri Abdullah bin Ömer'in azatlısı Nafi'den öğrendi. Böylece, Eshab-ı kiramdan İbni Mesud ve Hz.Ali'den nakledilen ilimleri de buluşup görüştüğü Tabiinden öğrendi.

İmam-ı A'zam, İslam dinine yaptığı hizmetleriyle İslamiyet'i iman, amel ve ahlak esasları olarak bir bütün halinde insanlara yeniden duyurmuş, şüphesi ve

bozuk bir düşüncesi olanlara cevaplar vermiş, önce itikadda birlik ve beraberliği sağlamış; ibadetlerde, günlük işlerde İslam fıkhının esaslarını ve şeklini tespit etmiştir. Böylece, ikinci hicri asrın müceddidi (dinin yeniden yayıcısı) unvanını almıştır.

İmam-ı A'zam, fıkhı; leh ve aleyhte olanı bilmek, tanımak diye tarif etmiştir. Bu tarife göre fıkhı tespit etmek için, Edille-i şeriyyeye başvururdu. Bunlar Kitap, yani Kur'an-ı kerim, Sünnet (Peygamberin sözleri, fiilleri ve takrirleri), İcma-ı Ümmet (Eshab-ı kiramın bir mesele

hakkındaki sözbirliği) ve Kıyas-ı Fukaha (hükmü verilmiş meselelere benzeterek bir başka meseleyi hükme bağlamaktır.

İmam-ı A’zam herhangi bir fıkıh mevzuunun işlenmesi veya fetvasının takrir edilmesi, yahut da cevabı bulunmak üzere mevzu (konu) edildiğinde, sırasıyla bu dört kaynağa baş vururdu. Önce Kur’an-ı kerime bakar, hükmü aranan meselenin işaret yoluyla, iktiza yoluyla, ibare yoluyla veya delalet yoluyla cevabı varsa meseleyi ona göre çözerdi. Meselenin halli için Kur’an-ı kerimde delil bulunmazsa Sünnete, burada da bulamazsa İcma-ı Ümmete bakardı. Bu kaynaklarda bulursa meseleyi çözerdi, hükmünü bildirirdi. Şayet sırasıyla bu üç kaynakta bulamazsa, o zaman Kıyasa başvurur ve meseleyi çözerdi.

İşte İmam-ı A'zam Ebu Hanife; en mükemmel usullerle yaptığı uzun çalışmaları ve içtihadı neticesinde çözdüğü ve tedvin ettiği fıkıh (hukuk) bilgileri ile Müslümanların ibadetlerinde ve diğer işlerinde İslamiyet'e doğru bir şekilde uymak için takip edecekleri bir yolu gösterdi ve bu yola “Hanefi Mezhebi” denildi.

Talebelerine verdiği dersleri ise mükemmel bir usul ile yürütürdü. Bir taraftan fıkhın eski hadiselere ait bilinen hükümleri takrir edilir (anlatılır) ve müzakere yapılır, diğer taraftan yeni hadiselere ait hükümler bulunurdu. Geçmiş ve yaşanmakta olan hadiselerin hükümleri takrir edilirken, bunlara benzeyen veya aynı cinsten olup da gelecekte vuku bulabilecek hadiselere ait hükümler de araştırılıp bulunurdu. Dolayısıyla imam-ı A’zam'ın derslerinde geçmiş ve yaşanmakta olan halin meselelerinden başka, geleceğe ait meselelere geçilmiş ve fıkhın külli (genel) kaideleri tespit edilmiştir.

İmam-ı A’zam, ömrü boyunca, insanları, imandan ayırmaya çalışan ve kendilerine “Dehriyyun” denilen fırkalarla mücadele etmiştir. Bunların başında ibni Sebeciler, Hariciler ve Mürcie, Mutezile, Cebriyye gibi fırkalar

gelmekteydi.

İmam-ı A’zam, fıkıh ilmini ilk defa kollara ayırıp her branşın bilgilerini ayrı ayrı toplamış, usuller koymuş, Feraiz ve Şurut kitaplarını yazmıştır. Ayrıca

Eshab-ı kiramın, Peygamber'den naklen bildirdiği iman, itikad bilgilerini de toplayıp yüzlerce talebesine bildirdi.

İlmi Kelam, yani iman bilgileri mütehassısları yetiştirdi. Başta gelen talebeleri; İmam-ı Ebu Yusuf ismiyle meşhur Yakub bin İbrahim, Muhammed Şeybani, Züfer bin Hüzeyl, Haşan bin Ziyad, oğlu Hammad, Davud-i Tai, Esad bin Amr, Afiyat bin Yezid el-Advi, Kasım bin Ma'an, Ali bin Müshir, Hibban bin Ali gibi âlimlerdir.

İmam-ı A'zam'ın derslerinde çözülen fiili ve nazari fıkhi meselelerin sayısı altıyüzbini aştığı rivayet edilir. İmam-ı Matüridi ondan gelen kelam bilgilerini kitaplara yazmıştır. Yetiştirdiği talebelerin sayısı dört bine ulaşmış olup, bunlardan yedi yüz otuzu ilimde iyice yükselmiş, içlerinden kırk kadarı ictihad derecesine çıkmıştır. Bazı müellifler onun derslerinde yetişen talebelerinin isim ve künyelerini, mensup oldukları şehirlerini tespit edip, yazmışlardır. İmam-ı A'zam ticaretle de uğraşırdı.

Vefatı

İmam-ı A'zam bütün zorlamalara rağmen hükümet ve siyaset işlerine karışmamıştır. İkinci Abbasi halifesi Ebu Cafer Mensur bu yüzden İmam-ı A'zamı hapsettirip işkence yaptırmış ve zehirleterek öldürtmüştür.

Vefatından sonra çok kimseler onu rüyasında gördüklerini söylemişler ve kabrini ziyaret ederek, onun şanının yüceliğini dile getiren rivayetler anlatmışlardır. “Yüz elli senesinde dünyanın ziyneti gider” hadis-i şerifinin, İmam-ı A'zam için olduğunu İslam âlimleri bildirmiştir. Çünkü o tarihte İmam-ı A'zam gibi bir büyük vefat etmişti. Mezhebi, İslam âleminin büyük bir kısmına yayıldı. Selçuklu Sultanı Melikşah'ın vezirlerinden Ebu Sa'd-i Harezmi İmam-ı A'zamın kabri üzerine mükemmel bir türbe ve çevresinde bir medrese yaptırdı. Daha sonra Osmanlı padişahları bu türbeyi defalarca tamir ettirmiştir. Bkz: İmam-ı Azam Ebû Hanife Külliyesi

Eserleri

Ebu Hanife'nin eserleri pek çok olup zamanımıza kadar ulaşmış olanları başlıca on tanedir. Aslında akaid ve fıkıh ilimlerinde rivayet edilen bütün

meseleler onun eseridir.

* Risale-i Redd-i Havaric ve Redd-i Kaderiyye: İmam-ı a’zamın usul-i dinde ilk yazdığı eserdir.

* El-Fıkh-ul-Ekber: Akaide dairdir. Bu eserin birçok şerhi yapılmış olup, başlıcaları şunlardır: El-Kavlül-Fasl; Muhyiddin bin Behaeddin tarafından yapılan şerhidir. Bu kitap Hakikat Kitabevi tarafından ofset yoluyla basılmıştır. Pezdevi, Ebu’l Münteha ve İmam-ı Matüridi tarafından yapılan şerhleri de meşhurdur.

* El-Fıkh-ül-Ebsat: İmam-ı a’zam bu eserinde istita’at (insan gücü) hayır ve şer, kaza ve kader meselelerini açıklamaktadır.

* Er-Risale li Osman Büsti: Eserde iman, küfür, irca ve va’id meseleleri açıklanmıştır.

* Kitab-ül-Âlim vel-Müteallim: Bu eserde muhtelif meseleler hakkında Ehl-i sünnet itikadını bildirmek için tertiplenmiş soru ve cevaplar vardır.

* Vasiyyet-i Nukirru: Eserde Ehl-i sünnet vel-cemaatin hususiyetleri anlatılmakta, akaid ve farzların hudutları açıklanmaktadır. Bu vasiyetten başka oğlu Hammad’a ve talebesi Ebu Yusuf’a yaptığı vasiyet olmak üzere on beş kadar vasiyetnamesi vardır.

* Kaside-i Numaniyye

* El-Asl

İMAN, İSLAM VE KADER BÖLÜMÜ

(29 Hadis)

İman: Güvenme, verilen bir habere kalbten inanma, haberi getireni tasdik etme; bir şeye tereddüde düşmeksizin inanma; Allah'a, ondan başka îlâh olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.s)Tn Allah'ın kulu ve Resulu olduğuna, Allah'ın meleklerine, kitaplarına, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah tarafından yaratıldığına inanma. [1]

İslam: Teslim olmak, müslüman olmak, İslâm dinine girmek, sulh yapmak, para peşin mal veresiye selem akdi yapmak. Yedinci Milâdî yüzyılın başlarında, Mekke'de Hz. Muhammed'in kendisine davet ettiği semâvî tevhîd dininin adı. "Sil" kökünden "esleme"nin mastarı. Sonuna şeddeli "yâ" ve yuvarlak "te" harfleri getirilerek elde edilen "İslâmiyyet" şeklindeki yapma mastarı (mastar-ı ca'lî), tek başına kullanılınca son tevhîd dini olan "İslâm Dini"ni ifade eder.

Kader: "Ka-de-re" kökünden gelen kader; lugatta; "ölçü, ölçme, miktar, bir şeyi ölçerek belirli bir ölçüye göre yapmak, onu takdir ederek tayin ve tahsis etmek", anlamlarına gelir. Rağıb el-İsfehanî'ye göre "kader ve takdir" bir şeyin miktarını ve sınırını bildirir. [2]

* s' 0 ***'* ' „ ** * ? , s „ O ^ o - o ' o

Jl^yi UojJ çAlaj <llc. AÎJİ (Jjjjj lÜaidl (_jJİ^aC. (jALayAİl(jc.

La l-frsLŞjj al jjaI ^gjl jl Ujû ^gjl dûlS (j-oS La jJâl J£1 Laij J lllLullj

1- Emirel Müminin Ebi Hafsa Ömer İbni el-Hattâb'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Allah'ın Resulü (s.a.s) buyurdu ki:

“Ameller niyetlerle ölçülür. Ve herkes niyetine göre karşılığını alır. Bu nedenle, Hicreti Allah ve Resulüne olan kişinin- muhacirliği Allah'a ve Resülüllah’a, ulaşacağı dünya (nimetine) veya nikâhlıyacağı kadın için hicret eden kimsenin de hicreti onlardan birinedir.” [3]

İzahı

Niyeti; ibâdet ederken yalnızca Allah'a yaklaşmak kasdi ile kalbin Allah'a yönelmesi diye tanımlayabiliriz. Niyet ayrıca kesin irâde şeklinde de tanımlanabilir.

Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Oysaki onlar, dini yalnızca O'na halis kılan hanifler (Allah'ı birleyenler) olarak sadece Allah'a kulluk etmekten başkasıyla emrolunmadılar.”[4]

İşte bu ayet, ibadetlerde niyetin şart olduğunun delilidir. Çünkü ihlas, kalbin amelleri arasındadır. Ondan başkasının değil de yalnızca Allah'ın rızası ancak kalb ile istenir.[5]

Ebu Dâvud şöyle demiştir: "Hz. Peygamberden beşyüz bin hadis yazdım. Bunlardan hükümler konusunda dörtbin sekizyüz hadis seçtim. Zühd ve takvâya dair hadislere gelince; onları kitabıma almadım. Bir kimseye bunlardan dini için aşağıdaki dört tanesi yeter: 1) Ameller niyetlere göredir. 2) Helâl ve haram açıklanmıştır. 3) Kişinin kendini ilgilendirmeyen şeyleri bırakması müslümanlığınm güzelliğindendir. 4) Sizden biriniz, kendisi için sevip arzu ettiği şeyi mümin kardeşi için de istemedikçe gerçek mümin olamaz hadisleridir. "[6]

Niyet öyle bir özelliğe sahiptir ki, âdetleri, ibadete çeviren bir ilaç ve bir mayadır. Yine niyet ölü olan şeyleri ihya eden, hayatı ibadetlere çeviren bir mhtur. Ve yine, niyette öyle bir özellik vardır ki, günahı sevaba ve sevabı günaha dönüştürür.. Demek ki, niyet bir ruhtur.[7]

x 2 x > ' ' > O *“ o

ejjj^a fjâ aluüj A)Jİ A» x» (_JI Jj^)^a. " : Jl-2 4 4İC- Al - $*■■**■& *iİll Jİ- (jC

x “ 2 ' x M 2 S**-? x x x " 3 x x x " ' ^ ^ ^ x

lihlc. j ; Alc. 4ıl Al JJlİ i 4ı1 Jli AV- £AJl ; Jliâ 4 (jlaaj Ali Ak- Ali

i AİIb (jUajyi ’ Jla ? Uo i aûI li \ Jlsâ 4 Ai ; Jliâ ? jjJ aûI Jjjjj li ; Jliâ 4 |»xLuJI

A] (_£ AA 4 il3.Aa ; AjÎ] l 4 4—lâ.Aa ; JlÎ _ aji_j e J-Al j 4 Aujj 4 4 AAxl_aj

' X £ “ " X** - X " i " V 2 2 > " x X --** x " O ÇT x V * x x X

4 k'sy\\ a_iİc« çjlâ ? t Ij • çjlâ

— X K Q 2 X ® X X X X „ X X x # X X O jl ^ ^

Uaâ ; Jlİ j jİ AA 4 ; AjİÎ l 4 ı" A A ; Jlİ _ Al Ali JjjiC. J 4 (jl .XI.O J 4

iUİ ; Jlİ _ ı"A A ; Jlİ _ Al jj Ailİ al jj j£j A jli 4 el jj 4AA A JAj jî ; Jlİ ? jlAA^I AÛİ Jjjjj Jliâ 4 # JjLuJI j-a alcA IğA- JjjAalI Ua ; aluıj 4 _lîc. jlll ^.L^a AÜİ Jjjjj Jli ? A.UJI

"XX 3/ X 3- Jix Q " " X x"^X ^ x X ' X X X X x £ x>S £

; Jliâ 4 ^Iluj Aîc. Al (^jJI UJfî.lâ 4 I JjI A ^Llâ 4 aliiilas 4 JJ.JJU ; ^iiuj Aic. 4 ıl A^a

-* '*>^11'* *%"^X> XX " X **

1 U. 4 A 4 İC. M

2- Abdullah b. Mesud (r.a)'un şöyle dediği rivayet olundu:

“Cibril (a.s), genç bir adam kılığında Hz. Peygamber’e geldi. Ashabdan hiçbiri onu tanımadı. Üzerinde beyaz bir elbise vardı.

“Selam sana ey Allah’ın elçisi” dedi.

Peygamber (s.a.s.) de onun selamını aldı. Genç tekrar konuştu:

“Ey Allah’ın elçisi, dedi. Yaklaşabilir miyim?”

Peygamber (s.a.s.):

“Yaklaş.” buyurdu.

Genç yaklaşarak, Hz. Peygamber (s.a.s.)’in ta yanma gelip, diz kapaklarını (O’nun diz kapaklarına dayadı). Ellerini Resulullah’ın dizlerine koydu ve sordu:

“Ey Allah’ın elçisi, iman nedir?”

Hz. Peygamber cevap verdi:

“İman, Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, hayır ile şer (her şeyin) Allah’ın takdiri ile olduğuna inanmaktan ibarettir.”

Genç:

“Doğru söylüyorsun”, dedi.

Onun “doğru söylüyorsun” demesine hayret ettik, sanki bunları biliyormuş gibiydi.

Genç yine Peygamber (s.a.s.)’e:

“Ey Allah’ın Resulü, İslam’ın temelleri nelerdir?” diye sordu.

Hz. Peygamber buna şu cevabı verdi:

“Namaz kılmak, zekat vermek, ramazan ayında oruç tutmak ve cünüplükten temizlenmektir.”

Genç:

“Doğru söylüyorsun”, dedi.

Bunlarr sanki bilmiyormuş gibi Hz. Peygamberi tasdik etmesine hayret ettik. Bundan sonra genç:

“İhsan nedir?” diye sordu.

Peygamber (s.a.s.):

“Allah’ı görür gibi kendisi için amel etmendir. Çünkü sen onu görmesen de O seni görür.” buyurdu.

“Kıyamet saati ne zamandır?” diye sordu.

Peygamber (s.a.s.):

“Bu konuda, kendisine sorulan kimse, sorandan daha bilgili değildir.” cevabını verdi ve genç kalkıp gitti.

Hz. Peygamber, “onu bana getirin” deyince, aradık, fakat hiçbir şey göremedik ve gelip Hz. Peygamber’e durumu bildirdik. O zaman bize:

“O Cebrail’dir, dininizin esaslarını öğretmek üzere size geldi.” buyurdu.[8]

İzah

Bu hadis-i şerif İslam dininin temel şartlarını ortaya koymaktadır. İbn-i Dakîku’l-Îd (r.a) şöyle demektedir: “Bu, çok önemli bir hadistir. Yerine getirilmesi gereken zahir ve bâtın bütün amelleri kapsamaktadır. Şeriat'ın bütün ilimleri buna râcidir ve bundan dallanıp budaklanmaktadır. Çünkü bu hadis, bütün Sünnet bilgisini toplamış ve ihtiva etmektedir. O adetâ Sünnet'in anası gibidir. Fatiha sûresinin Kur'ân'ın manalarını topluca ihtiva ettiğinden dolayı “Kur'ân'ın anası” adını alması gibi. [9]

aJ dülS ÂAI jj AÛİ SiC. (jî ; a jjAİ Çiic. ^ > A (_ya (jî 4 «.UaC. (jc

aiidl li C.üâ.'u'.ûl j i ûUÜI dıLajaı ,Jia. 4 oLaı AAlü İAAil j 4 AjUc. .lAlü Aj£.I j

Ç. ^ % -■ ' ^ > jıo o 'i' * ö S ^ ^ ^ ^ ^ 3; ' ^ o ' o* '

4 IgJJala Ia UjLj Aj^I jJI Aj^ıklâ 4 oLûilI Sskj 4 ÂsS ajc. çl_^s 4 oLuâl (jnb-sli 4 <_üÂl! ç.L^a 4

' ' ^ ^ - Z " * - ** Ai S J. S 5 ^ * >5- * S> i - - o ^ * - - * ^

" | (Jlâj 4 liilj aluıj AİİC. *ÜJİ -Jâa.3 4 aluıj A.JİC. AÎJİ ^ÜJİ 4 liilj

(jjl ; l^JLuıS ^Lluj AİİC. (_5-k^a IgJİI (JjjijIİ 4 LğJ ^aic. V çCjjjı Lğij ; (Jtsâ j Ai/jj-a AAj du^)jJa

3-Atâ, Peygamber (s.a.s.)'in ashabından bazı kimselerin kendisine şöyle dediklerini rivayet etti:

Abdullah bin Revâhe'nin davar güden bir kadın çobanı vardı. Abdullah, “Bu davarların içerisinde bir koyuna özellikle iyi bakmasını çobana söylemişti. Çobanda gereğince ilgilenmiş, koyun iyice etlenmiş ve yağlanmıştı. Bir gün Çoban diğer koyunlarla, meşgul olduğu sırada, kurt gelerek, gizliden

koyunu kapıp öldürmüştü. Daha sonra Abdullah geldi. Koyunun yok olduğunu gördü. Çoban O'na olanları anlattı. Bunun üzerine çobanı tokatladı. Fakat yaptığına, pişman oldu. Bunu Peygamber (s.a.s.)'e anlattı. Hz. Peygamber, bunun bu davranışını çok ağır buldu."

Ve Ona:

"İnanan bir kadının yüzüne vurdun," diye çıkıştı. Abdullah:

"O, Allah'ı tanımaz bir zencidir," diye cevap verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, kadını getirtti. Ve ona:

"Allah nerededir?" diye sorunca, kadın:

"Göktedir," dedi.

"Ben kimim?"

"Allah'ın elçisi," diye cevap verince,

"İşte kadın mü'minedir, derhal azad et," emrini verdi. Abdullah da ona hürriyetini verdi. [10]

İzah

Sahabeden biri, bir koyunun kaybına sebep olan Habeşli cariyesini fena halde döver. Sonra vicdan azabı duyarak pişman olur. Olayı Resûlullah (s.as) 'a anlatarak -zaten mü'mine bir câriye âzâd etmeyi nezretmiş olduğundan- bu cariyeyi mü'mine sıfatıyla âzâd edip edemiyeceğini öğrenmek ister. Resûlullah (s.a.s), huzuruna getirttiği cariyeye ALLAH'tan başka ilâh olmadığına şehâdet

edip etmediğini sorar, câriye; ya Arapçayı iyi konuşamadığından ya da daha önce yemiş oduğu şiddetli dayaktan ve Resûlullah (s.a.s)'ın huzuruna çıkarılmış olmanın verdiği korku ve heyecandan (gerçek sebebi rivayetlerden netleştiremiyoruz) dolayı ancak parmağı ile semâya işaret ederek ALLAH'ın birliğine şahadetini anlatmaya çalışır. Resûlullah (s.a.s)'ın peygamberliğini itiraf için de parmağını önce o'na, sonra semâya yöneltir. Yani "Sen ALLAH'ın elçisisin" demek ister. (İşaretin bu mânâsı

Ebu Hureyre (r.a) hadisinde açıkça ifade edilmiştir.) Resûlullah (s.a.s) da cariyenin bu karşılıklarından, onun putperest olmadığı, muvahhid olduğu sonucuna varır ve kanaatini izhar eder.fll]

' ' ' ^ İM ^ JÖ» Ö» Ö* > ^ ^ '

" • aA ,jy Jlis i Auij aAIc- 4 ı I , 4 »^ îıl (Jjaüj .ü. LujL. LS ; Jla 4 <4 ,jc. 4 <jc.

« "i f • ' . ' „

t 4 ıi yj y yi 4&1; jla yi < ^ a 4 J 3 4 İ 4 J^^; jii 4 4J4 .y$ij 141 ii

S?) 4İ] y (jî ^ ; Âluj 4İL- ^ 'Û JII3 4 ajji 113 4 4_J jL.ia Ç îll JjJj j

(jij 4 iıi yı <ji y (ji 4 ^ : Aidi Jisâ 4 <ü 44 : a 4 ls jiiâ 4 ajâ (a \ 4 iıi j_jjj j ,iij 4 41

4^-5 4 " Jİ4İ L>^ "Lsjjij 34 (_£31l il ; ^alluj 4.1İC. ili ^^dl Jlsâ 4 ili Jjjjj I

^ji 4J2İ; jıîâ 4 Cjj-di ! jıî 4 yjû 44 Lj 4 ûjLi 41 ; 4s >jy dili <jıiî <ii 4

(Jjjjij 3 li. 1 İ ; Jla 4 4_J Ja.Jil ^>LlÎ 3 ; Jla ? iıl J^jjj ^jî 4_di ; JlÜ 4 ; Jla ? iıl yj 4 y

4 ÜÎ ; Jlîâ ; 4 jja 44i' 4) ^' 4 ° d..;y-ül <- üajâ 4 iLluj <4 4^3 Îl'

jlJl (j-a A üj Ail 311 il AÜll ; 44$ Aİc. ili ili Jjjjj Jliâ 4 ili Jjjjj 4 İİİİ

4- İbn-i Büreyde’nin babası şöyle rivayet etti:

(Biz birgün) Hz. Peygamber (s.a.s.)'in yanında oturuyorduk. Arkadaşlarına

“Kalkınız, beraberce komşumuz hasta yahudiyi sormağa gidelim.” buyurdular.

Peygamber (s.a.s.), hastanın yanma vardığında, onu can çekişmekte buldu ve hatırını sorduktan sonra:

-“Allah'ın birliğine, benim de O'nun elçisi olduğuma şahadet eder misin? dedi. Bunun üzerine hasta dönüp babasına baktı, babası susuyordu.

Hz. Peygamber tekrar sordu:

“Allah'ın birliğine, benimde O'nun elçisi olduğuma şahadet eder misin?”

Hasta yine babasına baktı, babası oğluna:

“Şehadet et,” diye izin verince.

Genç:

“Allah'dan başka hiçbir ilâh olmadığına Muhammed'in O'nun Resulü olduğuna şahadet ederim,” deyince,

Peygamber (s.a.s.) şöyle dua etti:

“Hamd O Allah'a ki, bir canlıyı ateşten kurtulmasına sebep oldum.”

Diğer bir rivayette şöyle dendi:

Hz. Peygamber birgün arkadaşlarına:

“Kalkınız, beraberce komşumuz yahudiyi sormağa gidelim,” buyurdu. Gittiklerinde, Peygamber (s.a.s.), onu can çekişmede buldu.

Ona: “Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına şahedet eder misin” diye sordu. Hasta:

“Evet,” dedi,

Hz. Peygamber:

“Benim Allah'ın Resulü, olduğuma şahadet eder misin?” deyince hasta babasına baktı. Hz, Peygamber tekrar aynı soruyu sordu. Râvi, olayı bundan sonra yukarıdaki hadiste geçtiği gıibi anlattı ve sonunda, Hz Peygamber şöyle dua etti:

“Hamd O Allah'a ki, bir canlıyı ateşten kurtulmasına sebep oldum.”[12]

İzah

Dinimiz hasta ziyareti konusunda Müslim, gayrimüslim ayırımı yapmaz Hasta kim olursa olsun ziyaret etmeyi emreder

Yani hasta ziyareti konusunda Müslüman-Müslüman olmayan, dost-düşman, tanıdık-tanımadık, yakın komşu-uzak komşu herkes eşittir Dolayısıyla kimliğine

bakmadan hastayı ziyaret etmek İslâmi ve İnsanî bir erdemdir.

t o^laâSI (_ 5 .Sc- JS_jSj-o (_]£ " j Jla 3İİİİJ ^Llic. aÛİ ^Sn-ı Aül (Jjjjj jjl i *ÜC- aİJİ ^.ıJaj o jjJA İ _ S J\ (j C.

* ' " *'i -’f f _ " o - # "} "s- " " ^ ^ *

(jjlolc. I jil£ Laj £ic.l A\ ; Jla ? 4ıl Jj^ıj 11 I Jı *.j^a caLo ,_jlâ ; <Jja i *Uİ j>>ıu jl t AİÎûj^j al JjIİ "

5- Ebû Hureyre (r.a)’ın şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.), buyurdu ki:

“(İnsan soyundan) Her doğan, (İslâm) yaratılışı üzerine doğar. Sonra, anası ve babası onu yahudi veya nasrani yaparlar.”

Hz. Peygambere soruldu:

“Ya Resûlâllah, çocukken ölenler ne olacak?”

Peygamber (s.a.s.) buna:

“Hayatta kalsaydılar neler yapmış olacaklardı, onu Allah bilir.”[13]

İzah

Fıtrat; “F-t-r” kökünden bir şeyi yarmak, bir başka şeyden ayırmak anlamına gelir. “İftar” orucu açmak, “infitar” yarılmak ve açılmak, “fütur” yarık ve çatlak anlamına gelmektedir. “Fıtrat” örneksiz ilk yaratılış, yokluktan vücut sahasına Allah’ın iradesi ile kendisine has özellikleri ile birden çıkışı ifade eder. Bunun için fıtrata “tabiat” da denilmiştir. Bu sebeple din dilinde yaratılış, yapı, karakter, mizaç, peygamberin sünneti, kalb-i selim, âdetullah, istidat, kabiliyet, karakter ve ahlak manalarını de içerir. Âdetullah, sünnetullah ve fıtratullah kelimeleri ile ifade edilmiştir. [14]

Dini terim olarak fıtrat, “Allah-u Teâlâ’nın mahlûkatı kendisini tanıtacak, insanı da mahlukata bakarak Allah’ı bilip tanıyacak, iman edip ibadet edecek kabiliyet, hal ve istidat üzere yaratmasıdır.”[15]

fi S Jt $ fi " 'i fi Ji i ' ' 55 - 51 fi *

t aûI V) Âl] V : (JjIİSI Jllai (jl dı^-al " ; Jla ; 4_ıSc. *>iıl *>iıl Jjjjj (jl t (jc.

lS^J Jc. 4^ (_5İC. }\ j i \ gÂ J j/j (jia I IAjIIs I İlâ "

6- Cabir (r.a) şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“İnsanlar Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet edinceye kadar kendileriyle savaşmakla emrolundum. Bunu dedikleri zaman, kan ve mallarını benden komrlar. Ancak bu sözün hakkı müstesnadır. Ve onların gizledikleri şeye dair olan hesapları Allah'a aittir.”[16]

İzah

Hadiste şunu görmekteyiz. Bir kimse sözleriyle "La ilahe illallah" ifadesini kullandıktan sonra, hemen akabinde tapmakla olduğu Allah'tan başka bütün mabutların terki fiili olarak işlenmektedir. Bundan sonra onun canı ve malı müminler üzerine haramdır. Gizli hallerinin durumu ise Allah'a havale edilmiştir.

lu ; ı" jîâ

il jil! V) t V "

jjİ Jla; Jla ? l£Jd i_j jjül C ; dJa ; Jla c jL^yl

' ^ O > O > 0 " . ^ __ * "

jii i jâsıı Juâ kiyı aiÂ Ja & "

7- Ebû Zübeyr (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi. Cabir bin Abdillah:

“Sizin şirk saydığınız günahlar hangileridir?” diye sordum. Cevap verdi:

“Ebû Said dedi ki: Hz.Peygamber (s.a.s.)'e sordum: Ey Allah'ın Resulü dedim. Bu ümmette küfre varan bir günah varımdır?”

Cevap verdi:

“Allah'a ortak koşmanın dışında, (küfre varan bir günah) yoktur.”[17] İzah

Şirk: "Şe-ri-ke" fiilinin masdarı, ortak olma demektir. Dinî anlamda şirk, Allah'a eş ve ortak koşma manasına gelir.

Bu fiilin dört harfli "if'âl" babındaki şekli "eşrake"dir ve ortak tanıma, ortak koşma demektir. Bu babın ismi faili olan "müşrik" de, ortak koşandır.[18]

(jj dul jl i AJC. G lu " I Jlîâ <SLlo2 i (_jJİ ^Jl J^j çÇ- ; Jliî i (jjjUa (_JC.

1 ulc. (jjljtu (jjGI dul jl ; Jla < y ; Jla ? I jjâ£l c luülll ,Jc. (jjjuiuj <• Ljjjj 4 Lâ^lc.1

i juc. (_jjI ^u-al jLul Ulj i " Lud ÜJİ I i y ; Jla ? Ij^âSI i LçCa (jjfliuuj

Eli (Jjjjj (_jc. ajjtSjâ i Âc-Etş. ®'jj V.l.p,EJI IEa_j i tl joi j A)lc- Eli ^E<-ı Xa^a A_Llu • j&j 4

55 " - >55 55 ' " ~

pl*^ j a. 1c. Eıl 11 <t t

8- Tavûs'un şöyle dediği rivayet edildi:

Bir adam İbn Ömer'e gelerek sordu:

“Ey Ebû Abdurrahman ne dersiniz, kistlerimizi kıranlar, duvarlarımızı delenler, mallarımıza tecavüz edenler, yaptıkları bu işlerle kâfir oldular mı?

İbn Ömer, “Hayır” diye cevap verince, adam tekrar sordu:

“Değersiz görüşlerle, fasit tevillerle kanımızın helâl olduğuna inanıp, kanımızı dökenler hakkında ne dersiniz, kâfir oldular mı?”

İbn Ömer cevabında şöyle dedi:

“Allah'a herhangi bir şey ortak koşmadıkları müddetçe hayır.”

Tavus dedi ki, bu sırada ben İbn Ömer'in parmağını salladığını gördüm, şöyle diyordu:

“Muhammed (s.a.s.)'in sünneti budur.”

Bu hadis (dıştan mevkuf görünürse de) diğer bir topluluk tarafından doğrudan Peygamber (s.a.s.)'den rivayet edilmiştir.[19]

El EE ; <JE i EEj aEİc. Jı\ Eıl (Jjajj c_ıak.E-a «.EjEI El dıîLajaı; <JE t AİıP>. ,_jI e£ Eıl Ec. ef

-S 4 Eli X' ^1) Sf (j y ‘*5 (j-a t çlûjUl El E " \ (JEâ 4 alEj A-lIc. Eli ^L^a Eli (_Lpj

o " " - * * * > =* 2 ' ' - ' ^ 0 ^ ^ o o > ° o ^ f

E-a; JlÎâ i ÂEEE jEIu E i ÂELE ,_ic. >■ -ı£.Ea ; <JE ? E (jl j 4 ,Ej EÖ ; EEa _ aÎEJI aJ Eıl

' ' - ’ „ , , °? J» ° >' • / f* > ; ' t, ’•»»'« ' ,

^gjc. dıE£a; <JE ? (jjjoı (jjj t e!j : (EjÎs . AİaJI aJ Eıl <Jjaüj ,_j |j 4 Eıl V] AİI V e' -^s-E

; cEİa ; JE i AEül aJ cEja.j EjI j i Eıl X 4 İ] V E^ c> : t ÂEEE jLE c ÂEEE

; JE t " çEjEl ^1 t-EI ^c. e)j ‘ E)j 4 cAj Eİj : Eİj ‘ cAj Eİj

aEEjÎ ^gJj ig-Ajj aEEEJI çlûjEl ^_gjl ^jj^aİ

9-Abdullah bin Habib (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s.)'in arkadaşı Ebû Derdâ anlatırken işttiım. Dedi ki: Birgün, Hz. Peygamber beni bineğinin ardına almış gidiyorduk. Bir ara bana:

“Ey Ebû Derdâ, Allah'dan başka Allah olmadığına, benim de Allah'ın Resulü olduğuma şahadet eden cennete girmeğe hak kazanır.” diye buyurunca, ben:

“Zina etse, çalsa da mı?” dedim. Buna Peygamber (s.a.s.) bir müddet cevap vermeden yoluma devam etti ve sonra:

“Allah’tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şahadet eden, cennete girmeğe hak kazanır,” buyurdu.

Ben:

“Zina etse ve çalsa da mı?” diye sordum. Bir müddet benimle konuşmadan yola devam etti, ve bana:

“Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Allah'ın Resulü olduğuma şehadet eden cennete girmeğe hak kazanır,” buyurdu. Ben tekrar ettim:

“Zina etse çalsa da mı?”

“Zina etse ve çalsa da, buyurdu ve Ebu Derdâ'nın inat ve ısrarına rağmen,” diye ilâve etti.

Râvî, Abdullah dedi ki:

“Ebû Derdâ bunu söylerken, şahadet parmağıyla burnunun ucunu gösterdiğini hâlâ görür gibiyim.”[20]

İzah

Şirkin dışındaki günahların affedileceği, imân sahibi olan bir insanın bu gibi günahları işlediği takdirde, cezasını çektikten sonra mutlaka cennete gideceği, ancak şirke giren insanların, tevbe etmeden öldüğü takdirde, affedilmeyeceği Rasûlüllah (s.a.s) tarafından haber verilmiştir.[21]

La " ; Jliâ 4 <■*\\ W 1 ûLI 4 (j.'-irt'S jULa Lal \ (Jlİ 4 qC.

flit ^ x ^ ^ ,, > ^ 0 5 ' ' ■'"t. ' " "

4İİ 4 (j-a La AaC. j 4 4-L.yâj 4-iIaJ t s c. j 4 kiLa^l j 4 C'jJ.AâJI J^-Laj 4 ^j 4 (a^. ^)ll

^j^aULalI L_l£j LaS j (Jlİ 4 (jLacAI (j-a LgJt-a (jlS La Çjjj j (JlÜ 4 ^ÜJİ ^^2 LİâÛ

ûajc. ial a ^j\j i aûi yj <ıj y (ji .ig-âi <ji jjc i j ^ (J-ll»i j 4 e.La.21 4

(_jLc- (j-a Lg-*-a La dûlS (jl i aûI j \ (Jla 4 4_}lc. ı_âLî.1 j i : jlEa Jla 4 1 >L» A a

10-Ebû Müslüm el-Hevlâni'nin şöyle dediği rivayet olundu.

Muaz (İbn Cebel) Hımıs'ta konakladığı zaman genç bir adam gelerek sordu:

“Yakınlarının hallerini soran, herkese karşı iyi olan, doğru söyleyen, emaneti komyan, yemesinde, içmesinde, namusunu korumada temiz ve arık olarak yaşayan, gücü oranında iyi işler yapmakta olan, ancak bütün bunların yanısıra Allah'ın birliği ve sıfatları ve onun elçisi hakkında kuşkusu bulunan bir kimsenin durumuna ne dersin?

Muaz:

“Bu kuşku, onun yaptığı bütün bu işleri neticesiz bırakır,” diye cevap verdi. Soru sahibi yine sordu :

“Bir insan ki, her çeşit günahı işler, kan döker, namuslara ve halkın mallanma tecavüz eder. Bununla beraber Allah'tan başka ilah olmadığına,

Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna, kuşku ve gösterişten uzak olarak inanır. Böylesi hakkında ne dersin?”

Muaz şu cevabı verdi:

“İmanından ötürü (kurtulacağını) umarım ve (bu azgınlıklarından dolayı da ateşte yanacağından) korkarım.” Bunun üzerine “onun sahibi:

“Allah'a yemin ederim ki, yapılan bütün iyi işleri silip süpüren o kuşku ise, gösterişten ve kuşkudan uzak olan bu imana, bütün bu yasaklara uymamak zarar vermez,” dedi ve oradan ayrıldı.

Muaz arkasından şöyle konuştu:

“Sünneti (Allah ve Resulünün yolunu) bu gençten daha iyi bilenin bulunacağını sanmam.”[22]

i Cila j

'A*. C "

^ : j 3 j öi

Oy ••• - ^

Jlîâ ; J1İ t il V) ÂJ) V

Uo 4 V

j Jlâ 4 (jjââEaJJ 4 ^_J i J^Elsü 4 jj j^a jj^aj V ^A_ş 4 Al V] 4İI V Al .Uc. Ij ^.gUc. ^ j» J

i ^ __ > ° ^ & 9 ^ C* ^ ^ ^ '• 3 '" ■'"} °' "

jlJl (j-a lğ-J (jj^JJ 4 <İL^a U ; 4jj^a lğ_j JUj 4jjlÂ Jlâ # jlüJI lğ-J ,jj^Uj "

11-Huzeyfe (r.a)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

Elbise eskidiğinde nasıl rengini atar yok olursa, İslâmda silinip gidecek. Geride ihtiyar adamın- veya ihtiyar bir kadının, “Bundan önce, Allah’tan başka ilah yoktur” diyen bir takım insanlar vardı. Şeklindeki konuşmaları kalacak. Fakat kendileri de “Allah'tan başka ilah yoktur,” demiyecekler.

(Huzeyfe'nin bu sözlerini duyan) Sıla bin Züfer dedi ki:

“Ey Abdullah. Oruç tutmadıkları, namaz kılmadıkları, hac yapmadıkları, zekât vermedikleri halde, yalnızca, “Allah'tan başka ilah yoktur” demeleri onların işine yarayacak?”

Cevap verdi:

“Bununla onlar, ateşten kurtulacaklar,” dedi ve ikinci bir sefer sesini yükselterek, “Ey Sıla, bununla onlar ateşten kurtulacaklar,” diye konuştu. [23]

; 4 Âluj 4İİ£. Âl j-h^a JjJl t—ll^Â-al C—ili ilâ 4 ?r jljÂSI (_J j (_£ji CUİ£ ; Jll 4 .Ujj (jc

UL (Jüu Âl ^âijia 4 " J jâI JJŞ, La Jla ^lluj yUc. Âl <jl "

12-Yezîd’in şöyle dediği rivayet olundu:

Bir zamanlar ben de Haricilerin inançlarını benimsiyordum. Birgün, Hz.Peygamber (s.a.s)'in ashabından birine sorduğumda, Nebi (s.a.s)'in dedikleri, benimkinin tam tersi olduğunu açıklayınca; ona, “Allah, beni sayenizde kurtardı” dedim. [24]

y (jj 4 .ÂiJ Uİ l_j " ; Jliâ 4 4 . A E- 4_llÂa 4 ?-lij <jj ç-Uac-j 4 -cAk. lu£ 4i.ûa. jJ\ l jc.

- ~ * ? g , * > ** 0 ^ „ * J» » ^ * S> ~ * y ' l' o î ^ ^ O ^ ^ O * _ >

; Jliâ 4 Al ç.l_uü jjl ul ; J 4 4 (j^jAyo ul • l^l^ij j) 4 ag-mâN (jlAyi (jjojüj

4 Âl (jLÂÂ ; Jla 4 4İJİI limaN 1 il»-ş 4 ,jlÂyi lAuajy İUİU lal ul ; ; Jla ? Sf ^»g-l Gj

4 puyi Jaj 4 jlc. (JIâ Al 4 _La ^Jâc-i l_j»aa (jl ^aÇJİ 4j 4 4 İIIÂ.J (jUajAİl (j - 0 4 alluj 4_llc. Al (_ 5 -Âa Al Jjjjj l__lli_L^al Alllj 4 aluıj 4.1İC. Al (^Jj^a JIA Al Jjjjij 4_luı l^jâllÂj

'9' 0 51 0 ' ^ ^ f 9 O ^ ' . - 9'* • ' > 0 e ^ 0 ^

; Al Jaâ 4 Âluj 4 _jİ£. Al (_ s E-*a Al Jjjjj (jc. Âlâ (j jjSJj 4 (jLAyi (jjjjjj 4 Aâc. j

' f " o f 0 0 0 ' " jT -* 9 ' /'* o 9 z ~ ^

4 Aa^jl JaIj 4 jI jUm JaI >. - ok Jl jjlij Al (jlâ 4 4 ,'âJI JaI (j-o uj ; l^ljkj y j 4 ul ;

a(İyEl 4 Ej^IÂI uaâc. J] Al (jl 4 ,ÂAa Iji Ij ; 4 ÂÂ 4J Jliâ 4 çLgJ J&J 4 ÂjÂ 1

(jjU ; Jli ? I4Â <- 4 lıLc- 14.4c. 14Â ; jli 4 4*4 ; Jli ? 4 JUâ JJC- jAj (jjc. AİJla

« * "V * < ş ' - } , ' " s { s ,’ ,' - ’ jı, B ; J , -V ,? > o '

4l! JjİI ouj' 4 4li LS^ (jj-^Jİ! ^ü! £İ4C.1 AgJlİ 4 4gJj4 Jji (jl tJülâ 4 j4âil Ja! Jj4a Lİ& (j-a 4

4 149 *0 alsüVl o (j)»<4 <414 Jls 4JJIJ! aAIs Jiî; A4j <Jc. 4 j! ,-L^a 4 J 4] <_ck*4

55 - „ ’ - ^ ^ ^ -- £ * * o o ' e 0

J3 ^lüj t4jl4u 4ı! (jjJl ; Jliis 4 4.g_u'.üŞI a4 a l4jjİâ (jc. 4 _ia4j 14.^4 .*4-s, ^ 14! 14 ^ ^)j 4! ; 444c. 4J Jlaâ jls; (Jli 4 ^4*4 ; (JlÌ ? 4i < -^ c ’ (^4^-5 4 lg4lc- ^Lg-ajjc. j 4 IaIİI ^,g4g.li j 4 4_c.lİal! 4lh (4^

aJUâ ^)JC. JA_j 4 j£j 4İ! ^Jj^aİİİJ ^.g.J.4t_; (jl 4J (jl4_ş 4 1 j j4a,9 j 4İE ^Jc. l 14 ^44^ o^A j£j4j 4^41Üa

13-Ebû Hanife şöyle dedi: Biz Alkame ile birlikte Atâ bin Ebî Rebâh'ın yanındaydık. Alkame, Ata’ya sordu:

“Ey Ebû Muhammed”, dedi, “bizim ülkemizde,” insanlar:

“Biz mü'miniz” derken kesinlik bildiren bir dil kullanmaktan çekinerek, “biz ancak Allah dilerse, mü'miniz,” derler.

Atâ:

“Onların, biz gerçekten mü'miniz” dememelerinde ne sakınca var? diye sordu: Alkame :

“Diyorlar ki, eğer kendimizde imanın varlığını kesinlikle söyleyecek olursak, kendimizi cennetlik yapmış oluruz.”

Atâ:

“Sübhanellah. Bu düşünce, şeytanın hile, düzen ve oyunları, olup inançlarında kuşku içerisine düşmeleri için kurduğu tuzaklardır. Ve Allah’ın en büyük lütuf ve ihsanı olan islâmdan onları uzaklaştırmaya ve Peygamber (s.a.s.)'in gittiği yoldan gitmemeğe zorlar. Hz. Peygamberin arkadaşlarını gördüm, imanlarının varlığını katiyetle ifade ediyorlar ve bunu böyle olduğunu da Allah'ın elçisinden naklediyorlardı. Onlara de ki: “Biz gerçekten mü'min kimseleriz,” desinler, fakat; “Biz şüphesiz cennetliklerdeniz,” demesinler. Çünkü Allah Teâlâ, göklerdeki ve yerdeki yaratıklarını cezalandırmayı dilerse, cezalandırır. Bundan ötürü yine de onlara zulmedici olmaz.”

Alkame:

“Ebû Muhammed. Melekler ki, Allah'a karşı biran bile karşı gelmedikleri halde, Allah, onları cezalandırmış oluyorsa yine de onlara zulmetmiş olmuyor öyle mi?”

Atâ:

“Evet.”

Alkame:

“Şunu açıklamamız bizim için gerçekten önemli. Bunları daha ayrıntılı nasıl öğrenelim?”

Atâ:

“Ey kardeşim oğlu. İşte kaderciler, bu yüzden sapıttılar. Aman onların dediklerini demeyesin. Çünkü onlar, Allah'ın düşmanları, Allah'ın ve Resulünün bu konudaki sözlerini kabul etmeyenlerdir. Allah Teâlâ Nebisine şöyle demedimi: “De ki öyleyse (mademki böyle bir hüccetiniz yok) tam ve kati burhan Allah Teâlânındır. Deseydi hepinize imam tevfik ve hidayet ederdi.”[25]

Alkame:

“Ya Ebû Muhammed. Burayı bize öyle aç ki, kalplerimizdeki kuşkuyu tamamen gidersin.”

Atâ:

“Allah Tealâ meleklerine, kendisine itaat etmeyi hidayet ederek, bunu yapmağa muvaffak kılıp, onları bu hususta kararlı ve azimli yaptıktan sonra, emir ve yasaklarına uyacak şekilde zorlamadı mı?

Alkame:

“Evet.”

Atâ:

“İşte bütün bunlar, Allah'ın onlara lütuf ve ihsanı mıdır?”

Alkame:

‘Evet.

Atâ:

“Bu nimetlerin karşılığını Allah onlardan istemiş olsa buna güçleri yetmez. İşte Allah onları şükürlerindeki bu noksanlıktan dolayı cezalandırsa

zulmetmiş olmaz.”[26]

i a! UlSj lijl£ Uip (jc. 1 n A t 4ıl U ; <Jla t AİC. 2 jI 41114 (jj aüI jaj (jl t ÜF

" - -"*^o -« - J* - o ' 0 0 S " " ^ o 0 ^

(_5^ (Jj " ; Jli ? Ajâ (JjjiLjdj ^I t ^yLa^l Aj t ^yûlLoll Aj Aj.13 ç^jill

a) (jld 141 j4u4 <-^ a t jİÂc-t " ; ? <J4*JI ^lâs i ‘ " Aj diâA.j t jjûULolt Aj la

ÜLLoll j (_JAj Û' 0 6aî j { 7 } L$.J °‘Q^ ûJajUİuiS •[6 } u AİÜ { 5 } C5^^_S ^ î*ıtd l4ts 4 "

10-5 'M (J41^ ûj_jau (_gjwı»h ajjjğİLuâ | 9 } ^jjotallj 4-v'A j { 8 } .

14 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Surâkâ bin Malik (r.a), Peygamber (s.a.s.)'e sordu:

“Ey Allah'ın elçisi,” dedi. “Bize dinimizin esaslarını açıklayın. Sanki biz şimdi yaratılmışız gibi, şu konuda hiçbir şey bilmiyoruz. Bugün yapmakta olduğumuz bir iş kalemlerin yazıp, mürekkeplenin kuruduğu işler arasında mı, yoksa karşılayacağımız (yeniden meydana gelecek) işler içinde midir?”

Peygamber (s.a.s.):

“Hayır, kalemlerin yazıp, mürekkeplerin kuruduğu işler içindedir,” cevabını verdi.

Sür aka:

“Şu halde iyi amel işlemeye çaba göstermenin ne anlamı kalıyor?” diye sordu. Peygamber (s.a.s.):

“İyi ameller yapmaya çalışınız. Çünkü herkese işlemesi takdir edilen işi yapmak yolları kolaylaştırılmıştır,” diye açıkladıktan sonra şu âyeti okudu:

“Bundan sonra kim verir ve sakınırsa o en güzeli de tasdik ederse, biz de onu en kolaya hazırlarız. Ama kim cimrilik eder, kendisini müstağni görür

ve en güzeli yalan sayarsa, biz de onu en güç olan için hazırlacağız.”[27]

Genç iki delikanlı Rasûlullah (s.a.s)'a şöyle sordu:

"Acaba kalemlerin kuruduğu, hakkında takdirlerin cereyan edip bittiği bir şey uğmnda mı amel ediyoruz, yoksa yeniden (önceden tesbit edilmemiş) bir şey uğrunda mı?" Peygamber şöyle buyurdu:

"Hayır, hakkında kalemlerin kuruduğu ve takdirlerin tesbit edilmiş olduğu şeyler uğrunda (amel söz konusudur,)" Gençler:

"O halde amel ne diye?" diye sordular. Peygamber şöyle buyurdu:

"Siz amel ediniz. Çünkü herkese kendisi için yaratılmış olduğu amel kolaylaştırılır." Bunun üzerine gençler:

"O halde artık biz şu andan itibaren gayret gösterip, amel edeceğiz" dediler.[28]

O _ £ -->£££.* ' i J

(Jjdâj (j-a Ua " \ ilılüj AÛİ (Jjjjj (JlÜ \ (Jlİ i 4-JJİ (_jC.

^ S* > O ^ 0 (° * - * * * * " * O ~ ' ' < * ' S' O- 51

Ç AÛİ (Jjjjj İJ I i] ^jİ 3 j jL-ajyi (j-a (Jlsâ . Çâ'7 Uaj 1 ğ AA AİJİ L. Sîj V]

_ -* 0 j ^ -£ 0 " j __ ı - * t" " s -* 0 /* -• * ^ ^ ^ ^ * * *■ ^

t ûûI*_uJI (_JaI Cİj c fl jlLÛdU JaI (_İ-aaJ (jj ujjjjâ t ojlİbotU Jaİ Ual i 3^-Üal jwıj,a (_]^3 v I jİaC-I ; (Jliî

3^- 3^8 : > aöm (Jıiâ ı. " oûUuuJi (_JÂİ -j‘"‘O

15-Musab bin Sâd bin Ebî Vakkas(r.a)'in babasından şöyle dediği rivayet edildi. Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Her insanın dünyaya geldiğinden ölümüne kadar yapacağı herşeyi ve sonra da ne ile karşılaşacağını, Azîz ve Çelil olan Allah muhakkak yazmıştır.”

Denildi ki:

“Şu halde, iyi iş yapmakta çaba göstermenin anlamı nedir, ey Allah'ın Resulü.” Hz. Peygamber (s.a.s.):

“İyi iş yapmağa çalışınız. Çünkü herkese yapması takdir edilmiş olan iş

kolaylaştırılmış oluyor. Cennetlik olanlara, cennete gideceklerin yapması gereken işleri yapmak kolaylaştırıldığı gibi Cehenneme gidecek olanlara da cehennemliklerin yapacağı işler kolaylaştırır,” diye açıkladı.[29]

A&l <■ - Jâ yj (Jjaaj (j M Lo " j Jla i aluıj A^İC- ,-I-k^a aÛİ (Jjjjj (jC. (Ajt-m (_jC- t L-liCı^ (_jC.

„ - ^ ^ $ y) n } - ÖV > O 1* " o * - ö

Jjli. Uo] JUİLO (J£â k ljüc.1 J1İ ? ^İJİ (Jjjjj İJ (JluJI jaJââ j (Jjâ i Â-lâ^ ^A Ua_j lğ-i.^)i-o_j lglL^..lâ (J^._j

^ dZ £ dZ # dZ ° “fi **Ö°^ * **

(Jli k " jüt (JaI (JkO*J Jaİ (j-a (jl£ û^_s 4 (JaI (Ja*J jaluj (JaI (j-a (jl£ 4 ^

(J-aaJl Jja. (j^l ; JjjLklajVl _

16-Sâd bin Ebî Vakkas (r.a)'ın şöyle dediği Oğlu Musâb tarafrndan rivayet edildi.

Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Her insan doğumundan ölümüne kadar ne yapacağını, sonra da nelerle karşılaşacağını Allah şüphesiz yazmıştır.”

Ensârdan biri:

“Şu halde, iyi yahut kötü iş yapmanın anlamı nedir, ey A'IIah'rn el-çfsi?” diye sordu.

Peygamber (s.a.s)

“İyi iş yapmayı bırakmayınız. Çünkü herkese yapması takdir edilen işi yapmak kolay! aştırıl ir. Nitekim şakilerden olan kimseye, onların yaptığı işleri yapmak kolaylaştınlır; Sakilerden olan kimseye de sakilerin yaptığı işleri yapma'k kolaylaştınlır,” buyurdu.

Ensarî şöyle konuştu:

‘Şimdi, iyi işfer yapmakla emroiunmanm hikmeti ortaya çıktı.” dedi.[30]

y ; ^aJÜ " j A_2c. aÛİ aİIİ (Jjjjj (Jlâ | (Jla (Log-lC- *ıîll aC. (_jJİ (_jC.

lyiUa (j] J i !>la I (j)_J 4 jC Ij-oiuıj !>lâ Jkttnal I jlİ k 4_la İ

jUl ^ ^g.â.-s.lj (jl jz- ‘ kiyi aİA <JLL31I ^ilâ i ^Jh jxaj.Ti !>lâ "

17-İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Kader diye birşey yoktur” diyen bir takım insanlar gelecek. Bir müddet sonra, bu inançtan çıkıp zındıklığa varacaklar. Onlarla karşılaştığınızda, selâm vermeyiniz, hastalandıkları zaman sormaya gitmeyiniz; öldükleri zamanda namazlarını kılıp, gömülürken hazır bulunmayınız. Çünkü onlar Deccal'ın yolunda olup, bu ümmetin mecusileridir. Ve onları, ateşte mecusiler arasına katmağa (takdir ve kazası gereğince) Allah'ın hakkıdır.[31]

İzah

"Ka-de-re" kökünden gelen kader; lugatta; "ölçü, ölçme, miktar, bir şeyi ölçerek belirli bir ölçüye göre yapmak, onu takdir ederek tayin ve tahsis etmek", anlamlarına gelir. Rağıb el-İsfehanî'ye göre "kader ve takdir" bir şeyin miktarını ve sınırını bildirir.[32] Yani Kader; her hangi bir şeyin mahiyetini gösteren ve sınırlayan bir ölçüdür. Nitekim her şey "İlâhî bir ölçü"ye bağlı olarak ezelde takdir ve tayin edilmiştir. Mesela: buğday tohumu veya hurma çekirdeği kendilerine özgü öyle bir ölçü ve belirli özelliklerle takdir ve tayin edilmiştir ki birincisinden yalnız buğday, diğerinden yalnız hurma ağacı yetişir, başka bir şey yetişmez. Her nebatın her ağacın veya hayvanın tohumu da öyledir. O halde kader; bu âlemin ve

ondaki bütün varlıkların İlâhî hikmete göre yaratılmasında ve varlığının devamında esas olan "İlâhî bir ölçü, İlâhî bir kanun" dur.

y I (jjljil " j ^İİJİJ 4-1İC. AÛİ Alil Jla ; (Jlâ i 1 .ag d Alil ^yiC. jjJİ (_jC.

lyiUa J\ j t Ma I jjJa^ya (jl j <. jlc. IMa jiual Iili t ^Jl 4.1a <.

juJI ^ (jl aîiI 4 V>yi ûİa <JLLİI Ai-d ı ^a jÇuiu Mâ "

18-Yine İbn Ömer (r.amhüma)'in öyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Kader diye bir şey yoktur diyen bir takım insanlar türeyecek. Daha sonra onlar bu inançlarından çıkıp zındıklığa varacaklar. Onlara rastladığınızda, selam vermeyiniz; hastalaırdıklan zaman sormaya gitmeyiniz; öldükleri vakit de cenazelerinde hazır bulunmayınız. Çünkü onlar Deccâl'in' taraflarıdır ve bu ümmetin mecusileridir. Onları mecusiler arasına katmak (takdir ve kazası gereğince) Allah'ın hakkıdır.”[33]

- - - >

x ^ o M -- ^ S S S ^ ^

(j-a Ua i 4Âj.iİ]l AJJİ (j*J " j (Jla i «Jjlüj 4-lIc. Aİ1İ (_ s V^ Aİ1İ (Jjjaj û 4 MgJlC. Aİ1İ (jjl (jC.

" , -j, 1 » s - 1 , ”

LçÂnlj Ag \a -CllI jii. yi ^ijâ ili AİIaj "

19- İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Kaderi inkâr edenlere Allah lanet etsin. Allah tarafından benden önce gönderilen her Peygamber, onların bu kötü inançlarından, kendi ümmetlerini sakındırmışlar ve Allah'ın rahmetinden uzak kalmaları için onlara beddua etmişlerdir. ”[34]

___ -- ^ o >55 ^ 55 ^ >55 55 55 > ^ x ^ ^ ^

j-a \-aj i AÛİ j*J " ; |»luı J AÛİ (Jlâ \ (Jlİ i 4-1Jİ jc. i a.1) jJ jJİ Cf"

jc. Alal i yj .

20- Büreyde (r.a)'nin şöyle dediği oğlu tarafından rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Kaderi inkâr edenlere Allah lanet etsin. Hiç bir nebi/resul yoktur ki, onlara lanet etmiş ve kendi ümmetini onlarla konuşmaktan sakındırmış olmasın.”[35]

Jo >^

ûİa o

(JlA.21 Ajt.ixZ çaAj t "

55 - >55 55 55 > ' ^ ^ g >55

çAlaj a_Ac. .aûI b La Jil (Jjjjj (Jlâ; JIS t 1 jc. aûI ^ ^oc. jjl (jc.

21-İbn Ömer (r.amhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Kaderi inkâr edenler bu ümmetin mecusileridir. Onlar Deccâl'ın yardımcılarıdır.” [36]

İzah

Deccâl: Kıyamete yakın bir dönemde çıkıp İslâm dinini ve ümmetini ifsad edip kötülüklere sürükleyecek olan ve aynı zamanda kıyametin alametlerinden sayılan biri.

Deccâl, "decl"in mübâlağa sığası olup "çok yalancı, aldatıcı, hilekâr" manasına gelmektedir. O "Bu ümmetin âhir zamanında çıkacak

Yahûdîlerden biri olup ilâhlık iddia edecektir." Yalancı olduğundan kendisine bu isim verilmiştir.[37]

(jA İli " i J-2 ^ 4 «iuıj 4 jIc- İli ^-Ga jÜI (jc. t AİC. ili İli AJC. jjj ^)jLa. (jC.

> -* > ^ 5 ; ^ ' -- İ ^ <>Ö £ ^ ,- .- ^0 'o f o £

^aA ü_5 I (JjâJ ^lill Ü (jl i clliaâ I .lljj (JlS ‘ " GİC. aİIİ ^L,o Xa^a ic.Lâiİu (jLaJ^I (j&l (j-a jlil 4j 1 ojİil lj^)â£ jjül (jl : Lg-Liı La Ijsl ; ^jjÇ. jlas t 167 'M S jÜI û jlill (j-a (jAi.jlü

(Jli i iuıj 4-lic. aÎIİ ^.Ga AaGo Âc-lâG jjLâjVI (JaI (j-a ajÜ ^ ^p-l | AjI_jj C 5^_9 . jfs^ll (_jA Uaj] 161

I l-ğ-Ls La I jSİ I ^)jG. Jliâ i 37 *0 SAjCII ej_9 J -“ lfr.La (jA^.jlü aA Gj I (JjâJ Jlaj Gl (jl ; üs j Al jj

- £ ^ ' Jl Oj 0 ^ * -ir» ? L _ ' ^ - ^ . ^ * £ *

■G-Iiül jjc. I jjG. ÜLul ; Jls t A-ijj (jc. GlC 5^_5 . JİÜİI üÂ t 36 aAjLalI ' jjâ^ jü' (jl

£ . 5 , >£ " £ * * ' ^ ^ J> O ^ „",,>£ £ ' * *

; ^ailuj 4İic. Alil .GGa Aİ-lüü t (jLaJ^I (JaI (j-a GjS JlİÂ Gl t - V*t» 1 j (JlsS t

CjjüJI jSâs ? <Ji.j jc. iıl J js (jjli _

22-Cabir İbn Abdullah (r.a) Hz. Peygamber (s.a.s.)'den rivayette şöyle demiştir: “Allah Teâlâ, Muhammed (s.a.s.) şefaatiyle bir kısım mü'minleri ateşten çıkarır.” (Râvi) Yezid Cabir'e şöyle sordum dedi:

“Allah Teâlâ buyuruyor ki, onlar, ondan (cehennemden) hiç bir zaman çıkacak değiller.” [38]

Cabir cevap verdi ve:

“Âyeti baş tarafından oku. Zira “Küfredenler... diye başlayan âyet, ancak kâfirler hakkında inmiştir,” karşılığını verdi.

Diğer bir rivayette şöyle dedi:

(Günahları sebebiyle cehennemde bulunan) mü'minlerin bir kısmı Muhammed (s.a.s.)Tn şefaatiyle oradan çıkarlar.

(Râvî) Yezîd, Cabir'e şöyle dedi:

“Allah Teâlâ buyuruyor ki: Onlar ondan hiç bir zaman çrkacak değiller.” [39] Cabir cevap verdi:

“Âyetin baş tarafını (yani) “Küfredenleri...” Oku; zira onlardan maksat kâfirlerdir.”

Diğer bir rivayette Yezîd şöyle demiştir:

Cabir'e şefaat konusunda sordum dedi ki:

“Allah, bir kısım mü'minleri günahlarından ötürü bir müddet cezalandırdıktan sonra, Muhammed (s.a.s.)'ın şefaatiyle oradan çıkarır.” O zaman ben dedim.

“Aziz ve Celîl olan Allah'ın sözü nerede kalır...”

Bundan sonra konuşmalar yukarıda olduğu gibi sürdü. [40]

İzah

Şefaat: Bir kimsenin bağışlanmasını istemek; bir kimseden, başka bir kimse için iyilik yapmasını ve zarardan vazgeçmesini rica etmek; yardım etmek; başkası hesabına yalvarmak, rica etmek; birinin önüne düşüp işinin görülmesi için dua ve niyazda bulunmak. Şefâat edene eş-şâfi', eş-şefi (başkası lehine taleb eden) denilir.

Bu ayette şefâat; aracı olmak, yardım etmek ve öncülük etmek anlamlarına gelir: "Kim güzel bir şefâatla (hayır ve iyiliklere aracı, vasıta olmakla) şefâat ederse, bundan kendisine bir sevab (hisse) vardır. Kim de kötü bir

şefâatle (kötülüğe delil olmak ve yardım etmekle veya kötülük çığırını açmakla) şefâatde bulunursa, ondan kendisine bir günah payı vardır. Allah her şeye kadirdir." [41]

Şefâat-ı hasene, iman edip Allah'ın ve kullarının haklarına riayetle beraber, mü'minlerin iyiliği için uğraşmak, onları kötülüklerden ve zararlardan korumaya çalışmaktır. Şefaat-ı seyyie, mü'minlerin ve insanların zarara uğramaları ve kötülüklere düşmeleri için çalışmak ve kötülük çığırları açmaktır. Hangi hususta olursa olsun, bir insan, menfaat sağlayıp zarara uğramasını engelleme yolunda sırf Allah rızası için şefâatta bulunana dünyada ve ahirette bundan nasib ve ecir vardır. Kötülüğe ve zararlara sebeb olanın da bu şefâat-ı seyyienin vebal ve günahından nasibi vardır.

Ahiretteki şefâate gelince, dünyada işlenen bazı günahların âhirette cezalandırılmasından vazgeçilmesi için talebte bulunmak, aracı olmak ve bunun için dua etmektir. Şu halde şefâat, bir mü'minin günahlarının bağışlanması için Allah'a dua edip yalvarmaktır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), "Her Peygamberin bir duası vardır. Ben ise, inşaallah duamı kıyamet gününde ümmetime şefâat etmek için saklamak istiyorum" buyurmuştur. [42]

(j m (j ya ÜajÜ AÛİ r- " | (Jlî aluıj 4.1İC. aİJİ ^-Ca ^ÜJİ (jl 4 *ÜC. AİJİ Âİ.j.1^. (_jC.

^gJA j. o) ULo (Jlij *iİll jjjJLLaUa 4 <laJI 4ll ^.g..I:İO.;İl 4 Ldâj I jjL_aj 4 I Jj.'â-?k'l^al Uo -İXJ jlÂJI

liİE ^g.jç. ^gJUu 4ll 4_lA juâ 4 (j-UAİg •> <LâJI <JÂI "

23-Huzeyfe (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.) buyurdu:

“Allah'ın birliğine iman edenlerden bir kısmı, cehennem ateşinde yanıp kömür gibi olduktan sonra, Allah Teâlâ onları oradan çıkartır, cennete yerleştirir. Cennetin yerlileri onları bu yanıklarıyla tanır. “Cehennemden gelenler” diye isim verirler. Onlar bu siyahlıktan temizlenmek için Allah'a yalvarırlar, Allah da bunu onlardan giderir. [43]

İzah

Bu Hadis; günahların affedileceği, imân sahibi olan bir insanın bu gibi günahları işlediği takdirde, cezasını çektikten sonra mutlaka cennete gideceği, ancak şirke giren insanların, tevbe etmeden öldüğü takdirde, affedilmeyeceğinin delilidir. [44]

4-1İ UaÜa l^İja-U (jî » ı\C. " 4 aiuıj 4İİC- *ÜJİ (jC- 4 (jC.

C 0 ^ ı > O 0<0 " " > ^ } * ' *

A-s *ı 4c.Ijjoü aJ 4 (jUajyi JaI (j-a LJlij AİJİ 4 - V*t» j 4 4x.lâ4]l \ .ali aüall \ (Jlİ 4

* ^ f o- *'ı> ^ o ' -r * ^ V ^ , " o ' ** „ o „ z ' ' s

J (jji-uUâ AiâJI (jjikjJ 4 ■‘Uâ (jjLaÜt-d (jljlaJI ; <Ü JlİJ 4 IÇ>gi P&İ 4 aluıj 4 -jİg- 4ı t

** o ^ ^ S> ' } o t jjOjjO ' " " '

lillj jc. l_ia4is 4ıl (jjjllaj 4 (jjlAğ-aJI aIşJI "

24 -Ebû Saîd (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi.

“...Ümit edebilirsin, Rabbin seni bir makam-ı mahmuda yükseltecek”[45] âyeti, Peygamber (s.a.s.) şöyle açıkladı:

“Makamı mahmud, Şefaattir, mü'minlerden bir kısmını günahlarından ötürü Allah (c.c) cezalandırır, sonunda da Muhammed (s.a.s.)'in şefaatiyle kurtulurlar ve doğruca “ebedî hayat” adlı bir nehre getirilerek orada yıkanırlar. Bundan sonra da Cennette yerleşirler. Cennette, onlara, “Cehennemden gelenler” adıyla çağrılmaları nedeniyle, Allah'a dua ederler. Böylece, (onların da taşıdıkları) o isim yok olur.”[46]

Ualİa 4İİJJ

Ü'

e 0 ^ •' 31 * > 1 » a ° *o

lykj 4 A uı_j 4-ılc. aİiI aüI :ÜAj 4 Aytlu Ul (_jc.

j (JÂÎ jllll qa UajÜ 4 jIjü .silil K jA? ! <Jlâ 4 79 'M j^öil û^jjuj 1

'*}'*'}' ° " 0 ^ j,* «N" " - *o * " * ** >51 * 51 __ ^ . „

Ajâ (jjjiLâ i jl j\^W ; <1 (JIİj I C5^3^ 4 ı^İHâ 4 >İ^jj aJc. ^1 ^ \>.s-ı <c.lLuâj

^gJlij 4li ^gJI (jjjlJaJ 4 (jjJA^aJt (jj^‘7..^ 4 dşJI ,jjli..lı3 4 jJjL*â]l dUİj U4 (jjlinZ 4

^g-lc. 4-1A-4 3 4 ^1 liİE ^gic. L_Ak4j <j' "

25-Ebû Said el-Hudri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Peygamber (s.a.s.)'ın “...Ümit edebilirsin, Rabbin seni makam-ı mahmuda gönderecektir,”[47] âyeti okudu ve buyurdu ki:

“Allah Teâlâ iman ve kıble sahibi olanlardan bir kısmını, Muhammed (s.a.s.)'ın şefaatiyle ateşten çıkarır. İşte (âyette geçen) makam-ı mahmud bu şefaattir. Bunlar, doğruca “Ebedi Hayat” adlı bir ırmağa getirilip atılırlar. Orada yepyeni şekiller ve renkler atarak acur gibi (çarçabuk) yeşerirler. O ırmaktan çıkıp, cennete girerler. Orada “Cehennemden gelenler” diye çağrılırlar, kendilerinden bu ismin kaldırılması için Allah'a yalvarırlar. İsim de silinip gider.” [48]

o o«o - > "ç 'A f s __ *

(jCp^n (JaI (_ya ^jü " ; (JlÜ 4 ^İLıj 4İİC. Alil ^ lno 4 dc. Aİ1İ (Jjljc.

a±=Jı J jlû ^3 ^111 J 4 l>£uc- ^gic.1 C : <jj^j4wâ! LİJ 2 ^ 2 4 Ç ü‘0 jCil 4-aUall

^3j (jj-^jiıu 3 4 4ıi yı <sı y • <jjij ^ 4.1 Lsk LS^İ ^ û' 4 IgJ <J4 j jc- 4ıI >..n>>»y 4 L_ı^ij

__ ^ j, ' ^ o" ' ' Sî ' o Cî > ^

^yıâ 4 ûjjIuj y_j 4 ^gjuc. 1 y A_jÇâ 4 yi 4 ç.cyiâi 4 ijjLd ijâjüi

; lilLoll igJ 4 dâJI (jjldûj 4 (_^ilj yj^3 (JS l_ia3jİ 4 ■‘Ua (jjEddâ 4 aIşJI c_jU ^ c. 134 ^

^g-jc. l-iaTj 2 4 ûj^"^ 4 •dşJI ^ ^jjldg-aJI (jj^jas 4 73 dİ ûjj^ 1 IÂjikûlâ

; <3?.j jc- 4ıl tJj 2 4IİIıi 4 Tu4 °n a li£ Idli U ; jliÜI JlI 4 I lili 4 liui i^ 3 4 <»4ön dlİ4

2 dİ j-ş ^.11 ûjjjji (j-pâjjı^ 1 jjis yi ijji£ (jj 4 i ûjj cpj"

26-İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Bir kısım mü'minler kıyamet gününde, günahları nedeniyle ateş'e atılırlar. Oradaki müşrikler bunlara:

“Allah'a Peygamber'e inanmanız size ne yarar sağladı; biz ve siz bir evde cezalandırılmaktayız,” derler.

Aziz ve Celîl olan Allah müşriklere kızarak:

“Allah'tan başka ilah yoktur,” diyen bir tek kişi ateşte kalmasın, emrini verir. Onlar da akarlar. Bu sırada, kömür gibi kabarıncaya kadar yanmışlardır. Ancak

onların gözleri (müşriklerinki gibi) ne görmek olmuş ne de yüzleri kararmıştır. Oradan doğruca cennet kapısı önünde akan bir ırmağa getirilip, yıkanırlar. Böylece her türlü fesat, azgınlık ve eziyet onlarda yok olur. Sonra da cennete girerler Melek onlara seslenir:

“Tertemiz geldiniz; artık hepiniz sonsuz kalmak üzere girin buraya.”

Cennete onlar, “Cehennemden gelenler” diye çağrılırlar, Allah'a dua ederler. Utanç verici bu ismi Allah onlardan kaldırır. Bundan böyle o isimle hiç çağırılmazlar.

Cehennemden çıkarlarken, kâfirler:

“Ah. Ne olaydı bizde müslüman olsaydık,” diye feryat ederler. Aziz ve Çelil olan Allah'ın şu sözü onların böyle diyeceklerini bildirir.

‘Çoğu kâfirler bir zaman olur müslüman olmayı temenni ederler.”[49]

11 ; (Jlİâ 4 alûij AİİC. Jİ1İ Jho AÜİ (Jjjjj Jj a A : Ja 4 âli j jj AİJİ .J. jc.

' j o -j o ^**^55 - ö j - - -g "o J ^ \

jlllıil jUaJb (_£ ûljj aig -n 4 a*J " : (Jfa ? jlîll jj.Aj-all j-a .lil (J 4 âli Ü_J- U1 .J

^)-Uİ3.; âl âl 4 4_Jjtll 4_lâjtll j (Jtsâ 4 4^111 jj 4 - A» j3 4 allLull Ajİ£-(Jj^jş. AlJ^a X AUÜ Jia. 4

l „** ' y * ^ ^ -* * „** '** ** - *’ * ^ ** 3 ;

A-â Ja 4 (Jj^)J^. Ij tAuılj â_âjl : (Jl-*lj 4 i] jlii jİIİ <_)Jİ3 4 'A' İm j-a^Jl (jl jC. jJJ Uj^aü Jii.

f ^ o - 4 •» T; ' B > y, £ * £'. ' °,

aj^ jj ll^jj^a 4 “4 .a wı 4 ÇjJ 11 \ (JJİ3 4 al _J UaJ alc-l âÜİ j ? 4—Uİ-âjtll jas LİUİJ Ua \ (JJİ3 4 4-lul J

4 tiüUa ^Jj (_ja il 4 Ij ; Jlilj tiljlju aûI Jla 4 LİjAlI liüÂ (j-a duAjjâ 4 jliâll jlAİL (_£ûl_iı

4 .-ıjg-a. l_Jİjlî j-a 4_>ll Jj âAloll Aİlc. <JjjJ 4_jAÂlâ 4 jliâll jliâJlj jûül jİSI Jtll r jki ; Aİ <Ja

' s « ^ *S-- ^ ^ * f ."*V ^ ' g ' j

^Âll Aj*JI ^^i.1 | (J_5^ 4 û! : pCaJI AjİC. 4 tillUa 4_Jj ^^p>_ıa 4 Aj^)jJaJ3

4 jAfS 4 lÂCyjL âVl (j-a jüll (JaL 4_âjc.'i l£JUa (j]j 4 -lijJ 4 AjllaJâ 4 jllall jlklb

*' ' ' 'o - , ' " o ^ oî , "î , "o , i "" i ' ' ' > ■' > *'

4 JUjll (j- 0 ÛjAaJI y j 4 ÛjAaJI ,_ya ajLajaJI 4_â^)C.I y ejâ j ^)3j) (jj ; 4

(_^Jj (jjj JJj.^aJ J n^lj al yi 4 4-Jajtll L_±ŞJlll ; (Jtaâ 4 Cj J^all lillj (j-a 4 ■ 1 ■> * £ 4 a^Lîâl AjİC. JjjİÎ.

** > > ^ ^ ^ ° ^ *■ ^ ^ ^ ' '

İJ ; (J jila ? (_g Ala J al al 4 11 tÜul j Â-3 _jl | ^lijj liljllü AİJİ cJ_5^ 4 I Al >lı (j-a^4>^l

^ ” '■> ' ■> ^ , 0 ' s s "* i s

4 (JlA^)!! AjAaJI 4 AjJlîJI (j-a a jL^-aJl 4_i^)C.I y al^A. (jj I l 3_5^ LSJUa jl 4 4İJj

4 IÂSj IÂS ; Aİljj C5^_5 . j I İS 4 IÂSj IÂ£ ^)is ^^3 jAjc. jj ; ı^lll 11 Ja ; jc. jJJİ J jila

' s *£"*.'” >** ' * >~° ö, y ' ; ,, ’ o >,

^gll eljlj 4 AAaJiâ ^glj Ajİl^U HjAjLa LlujSla lAj^)ia-a a4 (illUa 4 1 İİIÂ: aÇıkjâ (Jjjli. <J^.ÛÎ3

* V Jl ^ ^ o ^ ö ^ ^ ^ ^ o ^ o ' ' 0 ' , ' ' }.

Aİ jy AjiLj yi 4 4_jjlüll j 4~~lj-sll aİc. JaLlii Aj.Alâ 4 L_ijlüll j d»U^ll Ajİc. 4"ı» 1’iŞI j 4 Aİic.

Jj AjtSAİj al AII a-Ua ^^3 a jj ■ s-\ f\ 4 jUİI j-a Aajij âl 4 (Jlllc-'İlj (JjjıllLLalI AÂa Ura.aVl Jli. j ^i.1

' ' '£ \ > > ^ ^ ■" j; ^ ^ o -• s ' -- >- ’ ^ ^ j ^ ^ ^ ° ^ -

IJİ 4_âl | jAJj (^_5 Vj a£ÛUİI j-a l>Ça (Jc. (Jj^ti. Aj j-aJ Ua3 4 İAİ 1 a^AJj Aİjaljj ^.llâ 4 (Jj^ii.

4 (Jj^ii. 11 liluıÇ y^jl : J!-*-j âul 4 I Jl j-a^. Jl ı^yt^C. Ijş£ jjj (J^ 1 4 Aill

^g-jgıâj CİLalla i Çij E ; -\mJl ? I I İ5> dılxâ \ 4&İ (Jjiıâ _ yuUI ^aj cs-^ ^ Ij j lil^aÜ

j-=dJ ü 1 ^' <j“^W 4 ÇlJ Ü <■ liİLa CJ-^J ^îaî iL^p. t JÜSI (^s-Ş ‘"'.A (_5^

4.1a ^.j ^giL U I j-lğ-âûl ; ^lij ■‘‘İli <JjÎjâ 4 liila^.^ ^ j!A jlİ i lillılaaj "

27-Abdullah İbn Mes'ud (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi.

Bir adam, Peygamber (s.a.s.)'e gelerek sordu:

“Ey Allah'ın elçisi, Allah'ın birliğine inananlardan hiç kimse cehennemde kalmayacak mı?”

Peygamber (s.a.s.) cevap verdi:

“Evet, kalacak. O da, Cehennemin tâ dibinde olup:

“Ey rahmeti ve ihsanı sonsuz olan Allah'ım,” diye feryâd eder. O kadar bağırır ki Cibril (a.s) sesini duyar ve bu acayip yardım isteyişe şaşakalır. “Acaba ne oluyor, acaba, ne oluyor...” der. Nihayet dayanamaz, Rahmanın arşının önüne kadar giderek secdeye varır. Allah Teberake ve Teâlâ:

“Ey Cibril, kaldır başını,” der, kaldırır.

Gördüğü şeyleri en iyi bilen Allah Teâlâ olmasına rağmen Cibril'e sorar:

“Seni bu kadar şaşırtan şey nedir?”

Cibril:

“Ya Rabbi. Cehennemin dibinden gelen bir ses duydum. Sesin sahibi, “Ey rahmeti ve ihsanı sonsuz olan Allahım,” diye feryât ediyordu. İşte beni çok çok şaşırtan bu ses idi,” dedi.

Allah Teâlâ, Cibril'e şöyle der:

“Ey Cibril, (Cehennem bekçisi) Malik'e git, “el-Hannan ve el-Mennân diye feryâd eden kulumu çıkarın.”

Cibril (a.s) cehennemin kapılarından birine giderek çalar. Malik çıkar. Cibril (a.s) ona:

“Allah Tebârake ve Teâlâ emrediyor. ‘el-Hennân ve el-Mennân’ diye feryâd edeni çıkaracaksın,” der.

Malik cehenneme girerek çok ararsa da bulamaz. Halbu ki, Malik, cehennemdeki yerini, annenin çocuklarını tanımasından daha iyi tanımaktadır. Çıkar getir. Cibril derki:

“Doğrusu cehennem öyle bir çatırdıyla patlayıp fışkırıyor ki, ne taşı demirden ne de demiri insandan ayırt edebiliyorum.”

Cibril geri döner, Rahmanın arşı önünde secdeye varır. Allah Tebarake ve Teâlâ ona:

“Ya Cibril kaldır başını. Niçin o kulumu getirmedin?” diye sorar:

Cibril:

“Ey Allahım, Malik diyor ki, cehennem öyle bir çatırdıyla patlayıp fışkırıyor ki, taşı demirden, demiri de insandan ayırt edemiyorum.”

Allah Tebareke ve Teâlâ şu emri verir:

“Malik'e söyle kulum; cehennemin şu kadar derinliğinde, gizli o bu falan yerin şu köşesinde bulunmaktadır.”

Cibril tekrar Malike gelerek haber verir. Malik yeniden cehenneme girer adamı tarif edilen yerde başaşağı atılmış, başı ayaklarına ön saçlarıyle bağlanmış, elleri boynunda kenetli, üzerine yılanlar, akrepler toplanmış bir durumda bulur. Onu tutup bütün kuvvetiyle çeker, yılanlar ve akreplerden kurtarır. Tekrar kuvvetle çeker zincirler ve bukağılar kopar. Sonra onu ateşten alıp:

“(Hayat suyuna sokar ve Cibril'e teslim eder. Cibril onun perçeminden tutup. Rahmanın arşı önüne kadar sürükleyerek götürür. Yolda Cibril'in karşılaştığı her melek topluluğu, bu kulu görmekten sıkılırlar. Cibril arşı Rahmanın önünde secde eder. Allah Tebarake ve Teâlâ:

“Ey Cibril kaldır başını,” diyerek diğerine döner:

“Kulum. Seni güzel bir yaratılışla yaratmadım mı, sana elçi göndermedim mi; O,

sana kitabımı okumadı mı; sana iyiyi yapmanı emretmedi mi?” diye sorar. Kul da hepsinin doğru olduğunu söyler.

Cenab-ı Hak:

“O halde niçin şu günahları işledin?”

Kul:

“Allahım. Günahlarımla kendi kendime zulmettim ve nihayet şu şu nedenlerle senelerce cehennemde bırakıldım. Buna rağmen senden asla ümidimi kesmedim. Rabbim. Sana “rahmeti ve ihsanı sonsuz Allahım,” diyerek yalvardım. Böylece beni bu ceza evinden kerem ve ihsanınla kurtardın. Bana merhamet et,” der. Bunun üzerine Allah Teâlâ:

“Meleklerim. Şahid olunuz, bu kulumu affettim,” buyurur.[50]

^ajUöjül i jiUSl! JaA " ; (Jlâ ? ÂdEâlI ^Lau ^ aüI Ij ; Liiâ; (Jli t lilSld ^ (jdi (jc

çUoaSI i " _

28 -Enes İbn Mâlik (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s.)'e sorduk, Allah'ın elçisi,” dedik “Kıyamet gününde kimlere şefaat edersin?”

“Büyük günah sahiplerine; pek çok günah işlemiş olanlara ve adam öldürenlere,” buyurdu.[51]

İzah

Âhirette peygamberlerin hepsine mü'minlere şefâat etme hakkı tanınmıştır.[52] Hz. Peygamber (s.a.s.) hadislerinde büyük günah işleyenler de dahil

mü'minlerin şefâatına nail olacaklarını söylemiştir. [53]

t»jG- <^1 <jj (jjjü (jc

' - «* " "

" • ~Iuıj 4-lic. <üll aÎJİ Jla ■ (Jjiu 4 Ajjji duuajm * JS

dil I 1 y (jl I i AİIjj ^3 (jj-oLdaj V ja 2I Vİlİ İAA

o A' 0 ^ ' " 9 ' ' i ^ 9 9 ^ '

Ij OİAİİI ; 1»J " Aİ lA (Jİ2 i " (_JjiAjjÖİI

29 -Kays bin Ebi Hazim’in rivayetine göre Cerir bin Abdullah şöyle demiştir:

Allah'ın Elçisi buyurdu ki:

“Sizler kıyamet gününde Rabbinizi, Bedir gecesinde şu ayı istediğiniz yerde apaçık gördüğünüz gibi, göreceksiniz. O halde iyi düşünün. Güneş doğmadan ve batmadan önceki namazlarınızı kaçırıpta (şeytana) yenilmeyiniz.” (ravi) Hammâd'a göre bunlar sabah ile akşam namazlarıdır. [54]

İzah

"Rü'yet" kelimesi, Arapça'da (re-a-ye)kökünden gelen bir mastardır. Bu kelimeye ise, sözlüklerde çeşitli anlamlar verilmektedir. İslam akaidinde önemli bir yer tutan "rü'yetullah" meselesi, temelde Yüce Allah'ın teşbih ve tecsimi kaygısından kaynaklanmaktadır. Gerek Ehl-i Sünnet "Yüce Allah görülür" derken ve gerekse Mu'tezile "O görülmez" derken, her ikisinin de taşıdıkları ortak bir kaygı ve korku vardır ki; o da acaba görülür veya görülmez dersek, O'nu teşbih ve tecsime düşürmek gibi, akaid esaslarına göre sakıncalı olan bir konuma düşebilir miyiz korkusu ve kaygısıdır. Bir başka ifadeyle her ikisinin de düşünce yapılarının temelinde, iyi niyet ve Yüce Allah'ın azameti ve yüceliğine her hangi bir leke düşürmeme düşüncesi yatmaktadır. Bu itibarla bu konuda yapılan tartışma ve ileri

sürülen görüşleri, kendi içerisinde ve bütünlüğüne göre değerlendirmeli ve öyle görmelidir.

Bu iki vakitte yalnız nâfile namaz mekruhtur. Farz ve vacip bir namaz kılmak mekruh değildir. Cenaze namazı kılınabilir, tilâvet secdesi de yapılabilir.

İLİM BÖLÜMÜ

(10 Hadis)

Kur'an-ı Kerîm'de ilmin her çeşidi övülmüş, bilenlerle bilmeyenlerin bir olamayacağı açıkça belirtilmiştir: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" [55]

İslâm ilmin, âlimin ve ilim yolcusunun değerini yükseltmiştir. Kur'an-ı Kerîm'de "Allah, içinizden iman edenlerle kendilerine ilim verilenlerin değerini yükseltir" [56] buyurulur.

£ > -- 1» oo ^ - i - £ M > 'ı o ^

(JS C5 ic. küajjâ jüjül Alla " ; liluj Aile. İl! İl! J (Jlâ ; JU 4 İl!

AV, " _

İl! JÛc. (jc.

30-Abdullah (İbn Mesud) (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi. Allah’ın Elçisi (s.a.s.) buyurdu ki:

“İlim öğrenmek her müslümana farzdır.”[57]

İzah

İlim: İnsanın duyu vasıtaları ile elde ettiği veya Allah Tebarek ve Teâlâ'nın vahiy yolu ile doğrudan doğruya gönderdiği, içinde zan ihtimali bulunmayan yakını bilgi.

İslâmî terminolojide ilim terimi; "bilgi" kelimesini karşılamak için kullanıldığı gibi, herhangi bir bilgi şubesini ifade için de kullanılır. Meselâ; kelâm ilmi, tefsir ilmi gibi. Keza, ilim ve bilgi terimlerinin bazen marifet kelimesiyle karşılanıldığı da bilinir.

Cürcânî ilim için şu tarifleri yapar: "İlim; bir şeyi olduğu gibi idrak etmektir. Bilgisizlik bilginin zıddıdır. Bilim, bilinenden gizlilik ve kapalılığın kalkmasıdır. İlim; nefsin, bir şeyin manasına ulaşmasıdır. Düşünen ile düşünülen arasında hususi bir alâkadır. "[58]

İlim, kesin olsun veya olmasın kavram (tasavvur) veya hüküm olarak mutlak manasıyla idrak etmektir, ilim; düşünme, fehmetme ve hayal etme manalarına da

gelir. "[59]

C5 Jc. 4-2aJj3 ^kll 2jlla "

AV, "

aJLolj 4İİC. Aül (Jjjjj Jla j (Jlâ (<ic. AÛİ İSJJJA <^1 (_JC

31-Ebû Hureyre (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi. Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“İlim öğrenmek her müslümana farzdır.”[60] İzah

İslâm, insanın yaratılışına uygun bir din olduğu için bütün müslümanlara ilmi farz kılmıştır. Her müslümanın dinî görevlerini yerine getirecek, helâl ile haramı, hak ile batılı birbirinden ayırt edecek kadar bilgi sahibi olması farzdır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s): "İlim tahsil etmek her müslüman erkek ve kadına farzdır" [61] buyurmuştur.

Cjk.3 Uoîâ V a jjujC. dua (jji üî J i (Jja-ûıJj CİUJJ AAu> J A-a V j i 4. LA Cjİij 4.âlla, jji

AÛİ JUC. <ala ; (Jlsâ ? aÂ& (j-a 4İla ; ^2? dilaâ (<üa dul (al^)ajl .*|-n

^ " * ' 0 " ® f " ı > l ' o * 'o' ' ^ S ö

jjjii i alAuj 4İİC. dİ dİ ıdutuı | (JjâJ Ajxajoi 3 CİLa^İj3 (aiAuj <Aic. dİ ^^jull t_Jalda

^ *" 0 ^ " ^ o" * 0 ^ ** ji " f ' o ^ * " " "

ı - luuâj y dua (j-a <Üjjj A_â^a dİ aliS dİ ,jjû ^ 4Üİ ,_ya " ; _

32- Ebû Hanife (Allah ondan razı olsun) şöyle dedi:

(Hicretin) Sekseninci yılında doğdum. Doksan altı (96) senesinde on altı yaşımdayken babamla hacca gittim. Mescid-i Harama girdiğimde kalabalık bir ders halkası gördüm. Babama, bu halkanın öğretmeni kim?' diye sordum. Babam, Peygamberimiz (s.a.s)Tn arkadaşı Abdullah bin el-Hâris bin Gez bin elZebidi'dir, dedi. İlerledim, iyice yaklaştım, şöyle dediğini işittim:

“Allah'ın elçisinden (s.a.s) duydum. Buyurdu ki:

“Allah'ın dinini anlamada üstün başarı gösteren kimsenin dünya ve âhiret ile ilgili neyi varsa Allah Te âlâ karşılar ve ona ummadığı yerlerden rızık verir. ”[62]

İzahı

Rasülullah (s.a.s.)'ın mübarek dudaklarından dökülen bu cümleler, önder kadrosu

için müjde olmalıdır. Ve unutmamalıdırlar ki:

Bir kimse, Allahü Teâlâ emrettiği için çalışır, rızkını helal yoldan ararsa, ezelde belli olan rızkına kavuşur. Bu rızık, ona bereketli olur. Bu çalışmaları için de sevap kazanır. Eğer, rızkını Allahü Teâlânın yasak ettiği yerlerde ararsa, yine ezelde ayrılmış olan o belli rızka kavuşur. Fakat bu rızık ona hayırsız, bereketsiz olur. Rızkına kavuşmak için kazandığı günahlar da, onu felaketlere sürükler.

İnsan, rızkını aradığı gibi, rızık da, sahibini arar. Çok fakirler vardır ki, zenginlerden daha iyi, daha mutlu yaşar. Allahü Teâlâ kendisinden korkanlara, dinine sarılanlara, ummadıkları yerden rızık gönderir. Allahü Teâlâ, insanları yaratırken, ömürleri gibi, rızıklarım da takdir etmiştir. Bu konudaki hadis-i şeriflerden bazıları şöyle:

-Allahü Teâlâ, müminin rızkını ummadığı yerden verir. [63]

-Rızık için üzülme, takdir edilen rızık seni bulur. [64]

9. > „ i 9& S Ö> > o " o ** e

4 4.uültv l_j " ; çAlaj aûI aüI Jla ; ClülÜ t LgJic. aûI

33-Ümmühani (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi.

Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Ya Aişe. Kendini ilim ve Kur'ân-ı öğrenmekle göster.”[65] İzah

Hz. Peygamber kadınların eğitimine büyük önem vermiştir. Kadınlar mescide geliyor, hadisleri dinliyorlardı. Umumî toplantılara katılır ve bayram namazlarında da hazır bulunurlardı. Hz. Peygamber bayram hutbesini erkeklerin saflarına irad ettikten sonra, kadınların saflarına geçer, onlara da talim ederdi. Ancak hanımlar her zaman mescidde hazır bulunmadıkları için bir sahabî kadın Hz. Peygamber'e gelerek; "Ya Rasûlüllah, erkekler geliyor, senin sözünü dinliyorlar. Bizim için de bir gün tahsis et. O günde gelelim, Allah'ın sana öğrettiklerini bize öğret" dedi. Hz. Peygamber de onlara haftada bir gün ve yer tahsis ederek orada toplanmalarını söyledi, belirlenen günde onların eğitim ve öğretimleri ile meşgul oldu. [66]

Sahabe hanımlarının haya ve utanması dini konuları sorup öğrenmelerine bir engel değildi. Özellikle bir fıkıh ve hadis âlimi olan Hz. Aişe'nin (ö. 58/677) bu konuda sayısız hizmetleri olmuştur. O, yalnız kadınların değil, sahabe büyüklerinin bile bir çok meselede başvurdukları kimse idi. [67] Hz. Aişe, verdiği hüküm ve fetvalar bir cilde ulaşan yedi sahabe müctehidinden (Fukaha-i seb'a) birisidir. [68] "Fıkıh ilmini Hz. Aişe'den daha iyi bilen kimse görmedim" der. [69] Ebû Mûsa el-Eş'ârî'de (ö. 44/664) şöyle demiştir: "Muhammed'in ashabının bize sorduğu herhangi bir hadisin içinden çıkamadığımızda onu Hz. Aişe'ye sorardık ve onun yanında sorulan hadise ait muhakkak bir şeyler bulurduk".

İbn Hazm (ö. 456/1064) sahabe devrinde yetişen hanım fakih ve hukukçular olarak şu isimleri zikretmektedir: Ümmü Seleme, Ümmü Habîbe, Hafsa binti Ömer, Hz. Fâtıma, Fâtıma binti Kays, Esma binti Ebî Bekr, Havla binti

Tüveyt, Ümmü Şerîk, Sehle binti Süheyl, Ümmü Eymen, Âtike binti Zeyd, Ümmü'dDerdâ, Zeyneb binti Ümmü Seleme ve Ümmü Yûsuf.[70] İslâm tarihinde çeşitli alanlarda büyük hizmet ve yararlılıklar göstermiş müslüman kadınların sayısı az değildir. Tefsir, Hadîş Fıkıh, Tasavvuf, Şiir, Hüsnühat, güzel sanatlar, çeşitli hayır işleri vb.

" j Jliâ 4 AİJİ ajâJ 4 4-lE. aİJİ (_jC. 4 ı_jj

a££U 1I yi t Jlii M 4 (JjUİI (j m A.ŞT.C. (JjjIş. 4 -ı.g.a^a (jl dl^ol

0 ' > O ^ ' f ’ ** "

a-ik. (j-<ua aûI 4 L^jouic.j 4 lg.15.AU "

34 -Ali bin el-Akmer, Peygamber (s.a.s.)'den şöyle rivayet etti:

Allah'ın Elçisi (s.a.s) Allah Teâlâyı anmakta olan bir topluluğa rastladı:

“Sizler o kimselerdensiniz ki, onlarla beraber sabır etmekle emr olundum. Sayınız kadar olan her topluluk oturup Allah Teâlâyı anacak olsa hiç şüphesiz, melekler onları kanatlarıyla çepeçevre sarar. İlâhi rahmet onları boğar ve Allah’ta yanında bulunanların, (meleklerin) huzurunda onları anar.”[71]

4 Â 4 UÜI ^lıl /»j " ; aluıj aîjI Jla; (Jlâ 4 ^ aûI

14 ^gJc. Cj^âc. 4 <üJt IjjÂ 4 4 jlLSI ûjjÎ üij V) (_ 5 ^ (JiAl ^jl ; <Jj£js

" a i jl£_

35- Abdullah İbn Mes'ûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Allah Teâlâ kıyamet günü bilginleri toplar onlara: Kalplerinize HİKMETİMİ yerleştirirken, ben yalnız sizlerin yararına olanı istedim. Şimdi cennette yerlerinizi alın. Geri kalan kusurlarınızı da bağışladım,” der.[72]

İzah

Hikmet: İlim, fıkıh, adalet, sebep, felsefe, kâinatın inceliklerini üstün ilimlerle bilmek, lâfzı az manâsı engin... gibi çok çeşitli manâlarda kullanılan geniş mefhumlu bir kelime.

İslâm âlimleri, hikmet için çeşitli tarifler yapmışlardır. Fakat çoğunluğun üzerinde ittifak ettiği tarif şudur:

"Hikmet; faydalı ilim ve sâlih ameldir."[73]

(j-a " | Ajİc. AİJİ AİJİ (Jjjjj (Jlâ \ J1İ 4 Aül (_jC- 4 4-1Jİ (_jC- 4 ^uı

juJI (j-a a AJLa I jÂjjİ3 4 (Jâl -S Ua (JlÜ jl 4 1 A^ j LLa

lill Cf.

36-El-Kasım'ın dedesinin şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Allah'ın Elçisi (s.a.s) buyurdu ki: Bana bilerek yalan söz isnad eden yahut bana söylemediğimi isnad eden kimse cehennemden yerini hazırlasın. [74]

İzah

Yalan: Yalanı iş edinme, çok yalan söyleme. Yalan, kişinin gerçeği saklayıp bildiğinin aksini söylemesidir. Yalancılık çok çirkin bir huydur. Dinimiz yalanı haram kılmış ve şiddetle yasaklamıştır.

Allah’a ve Peygamber (s.a.s) yalan isnad etmek, en büyük yalandır. Çünkü bu ikisi insanların dini inancını belirler. Dini belirleme konusundaki yalan direk Allah’a ve Peygamber’e atf olunur.

4 lAÂİÂö " j AİIl ^ÜJİ (JlÜ I Jli 4 AjıC. aÛİ I (_JC

. v» u> (_jc- 4 ajc. (_jj ûliuı ; (_gjl ^jc. 4 " jlâJI (j-o Ij, iuia

37- -Ebû Said (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki:

“Bana bilerek yalan isnad eden kimse cehennemde yerini hazırlasın.”[75] l-lÂil/ı ^İC. (j-a " j |»İLUJ 4-lE. aİIİ *ÜJİ (Jjjjjj Jla ; Jla i *Ü£. AİJİ gj ^Jİ (jC.

(_glc. >._v*ı^' Uİ (jî _5 i .*n» »7 (_gJc. ‘ lİSİ ^ i j • 4_ılac. (Jla c " jUl (j-a sJÎİo

^ ^ ^ ^ ** ^ ** ^

^\luj <lic. <üll ^Jj^a AİJİ (Jjjjj

38 -Ebû Said El-Hudri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bana bilerek yalan isnat eden kimse cehennemde yerini hazırlasın.”

(Râvî) Atiyye dedi ki: “Şahadet ederim ki, ne ben bu sözü Ebü Said adına kendimden uydurdum, ne de O, Hz. Peygamber adına kendinden uydurdu.[76]

1 j mla i I JLa-itİLa J_Ic. <■ - jâ£ (j-a " \ ^luı j 4-Jc. Aül ^ÜJİ (Jjjjj (JlS \ (Jlâ i Alz. AİJİ (Jjıjl (jCjllJI (j-a o.'je.La "

39-Enes'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Bana bilerek yalan isnat eden kimse cehennemde yerini hazırlasın.” [77]

i Jjjjls (l-llil/ı J_Ic. (—)7£ (j-a " j aİLUj 4-lE. AİJİ (_5-k^a AİJİ (Jjjaj (JlÜ ’ (JlÎ i Ajc. AİJİ (jjıjl (jC

juJI (j-a a.lalLa "

40-Enes (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Bana bilerek yalan isnat eden kimse cehennemde yerini hazırlasın.”[78]

İzah

Bu uygulama çok isabetli ve yerinde olmuş, ilmi bir karardır... Zira Hz Peygamber adına yalan uydurmak haramdır. Hatta haramların en çirkinidir. Çünki" kim bana nisbet ederek yalan uydurursa cehennemdeki yerine hazırlansın" hadisi çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yalan zaten

haramdır. Hz Peygamber adına uydurulacak yalan ise, haydi haydi haram olacaktır.

Uydurma olduğunu bildiği halde onu rivayet eden ve uydurma olduğunuda açıklamayan kimse de en büyük günahlardan birini işlemiş olur. "O da yalancılardan biridir". Uydurma olduğunu bilmeden nakledecek olursa günah işlemiş olmaz. Ancak çok titiz davranması gerekli bir konuda gereken dikkat ve titizliği göstermediği ve ararştırma yapmadığı için ciddi kusur işlemiş olur.

Uydurma hadisleri, müslümanları sakındırmak, dini tahriften korumak maksadıyla ve durumu açıklayarak yani öğretim maksadıyla nakleden kimse muhtemelen sevaba girmiş olur. Çünkü müslümanların bu konuda eğitilmeleri gereklidir. Bunuda misallendirerek yapmakta bir sakınca yoktur.

TEMİZLİK BÖLÜMÜ

(34 Hadis)

Temizlik: Bedenin ve ruhun maddî manevî pisliklerden uzak tutulmasıdır,
a- Beden temizliği:

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey iman edenler! Namaza durmak istediğiniz zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başınızı meshedin ve ayaklarınızı da topuklara kadar yıkayın. Eğer cünüp iseniz tam temizlenin."[79]

b- Yiyecek ve giyecek temizliği:

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

"Ey iman edenler; size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yeyin, şayet sadece Allah 'a ibadet ediyorsanız ona şükredin." [80]

c- Çevre temizliği:

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İbrahim ve İsmail'e: ”Tavaf edenler, orada ibadet amacıyla oturanlar, rüku ve secde edenler için Evimi (Kabe'yi) temizleyin!" diye emretmiştik."[81]

<La LjajJJ i aJİİl! çüJI ^3 V "] aluıj <JİC. Aül AÜİ (Jlî j (Jl5 i (jc

41-Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Hiçbiriniz durgun suya idrar yapıp sonra da onunla, abdest almasın.”[82]

İzah

Akan suyun içine bir pislik düşmesi halinde ise, bu pisliğin renk, koku veya tattan ibaret olan bir niteliği görülmedikçe bu su ile abdest almak caizdir. Çünkü akan su pisliği alıp götürür. Diğer yandan akan suyun kullanımında tekerrür cereyan etmez. Kullanılan su, yer değiştirir. Ancak akan suya düşen pislik İaşe gibi katı olur ve su üzerinden geçerse, bunun kullanılması caiz olmaz.

> „ o ^ s - S i >

i JUj (j) ^Iojj AİİC. İı! iı! "

! > _j! aâa Jjiiıj"

' - ^ * " > s 0

Jla i 4le. İl! e ^jj! (_jC

42 -Ebû Hureyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bize durgun suya idrar yapıp sonra da onunla abdest almamızı veya yıkanmamızı yasak kıldı. [83]

o ^ 0 ' ' ' t ' * ' ** * * - c o ** ' '

i ûj^J! dı«.l_İ2 3^1 dili Liayi " Aij 4_ılc. aîi! aîi! (j! ; Lg.ıc. aû! j c. ^jc.

t 0 ^ - a "^ Ö % % * Z " '° " "

<La ^İluj <ic. aIi! aIi! Liayia t c-!İV! (j-a.

43 -Hz. Âişe (r.anha)'den şöyle rivayet edildi:

“Allah'ın Elçisi (s.a.s) birgün abdest almak istedi. Bu sırada bir kedi gelerek kaptan su içti. Hz. Peygamber aynı su ile abdest aldı.”[84]

İzah

Hanifiler: Evcil bir kedi az miktardaki bir sudan içerse o suyu kullanmak mekruh olur. Zîrâ kedi, pisliklerden uzak durmaz. Artığının necis olmayıp

mekruh oluşu, etinin yenmemesinden ötürüdür. Bu hususta Peygamber (s.a.s.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“Şüphesiz kedi, necis değildir. O, etrafınızda dolaşan erkek ve dişi hayvanlardan biridir.” [85]

LaJİÜ 4 Î-»! 3 i) ^Jc. " fllaj 4-lic. Aül Ailt dul [(Jla i Jjl j (_jC.

44-Ebû Vâil'in şöyle dediği rivayet edi ki:

Hz.Peygamber (s.a.s) bir kimsenin çöplüğünde idrarını ayakta yaparken gördüm.” [86]

4 Üjl <l]c. ^ÜJİ w-> AÛİ (Jjjjj d.ui_J " ; <jlÜ 4 Lag^lC. ^_gjlü AİJİ ^^g-daj (JjIjC. (jjl j)C.

LâajJJ i jda-ajâ "

45 -İbn Abbas (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Allah'ın Elçisini (s.a.s) gördüm: süt içti (sonra su ile) ağzını çalkaladı. Ve (yeniden) abdest almaksızın namaz kıldı.”[87]

I jlkû aluıj 4_j]c. dili (_5-k^a ^^aiJI c_)L^_ı_ial (j/s LuAi (jl t 4-İC. AÛİ ^..Ja j t-JİLia ^_gjl (jj ^)3a.j>. j)C.

^ * " ’ __ j s> > J ' . ' % ^ o jı > j - * * "i - -* 2 ~ " S- " £

V <_gJc- (_3dûl (jl V jls V 1 j£Hlul Ç Lüa ££İJİ (_g) Ua " ; (Jtââ t ^aluıj 4j]c. 4ll ^.Ua (j-Üll (_glc

o^üa <J£ AİC. "

1 , 0 "f. > t" - d>c 0 c ' " j> „ ^ -* #

4 Ij^tlIuJ (jl LS^ l 5^' Ü 4 lj£liuıl ? lAlâ (jic. (jjii.di j£lji ^Us " ; VI JJ ^gi J

f ^ o s '■** ' > „ o " " " "

ç. jjJaj (_}s dic. jl 4 o!>l4a (_}£ AİC.

46-Cafer İbn Ebû Talib (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Ashabdan birkaç kişi Hz.Peygamber (s.a.s)'ın huzuruna geldiler. Onlara:

“Sizleri böyle dişleri sararmış mı göreyim sürekli misvak kullanınız. Ümmetime güçlük, vereceğini bilmeseydim, her namaz (için abdest aldıklarında) misvak kullanmalarını emrederdim.” buyurdu.

Diğer bir rivayette şöyle dendi:

“Görüyorum ki, sararmış dişlerinizle yanıma geliyorsunuz. Her zaman misvak kullanınız. Ümmetime güçlük vereceğini bilmeseydim, her abdest aldıklarında misvak kullanmalarını emrederdim.”[88]

İzah

Diş temizliği yalnız abdest ve namaz, ya da Kur'an-ı Kerim okuma sırasında değil, sağlık açısından ve toplum içine çıkarken dikkat edilmesi gereken önemli bir temizlenme şeklidir. Misvak'ın bu genel temizlik yönünü dikkate alan İslâm bilginleri beş yerde, diş temizliğinin müstehap olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bu beş yer şunlardır: a) Dişler sararınca, b) Ağzın kokusu değişince, c) Uykudan kalkıldığında, d) Namaza kalkılacağı zaman, e) Abdest alırken. Buna, Kur'an-ı Kerim okumak veya toplum huzuruna çıkmak için yapılacak diş temizliği de ilâve edilmiştir. [89]

(Juınuıl j 4 IİDİj (j^a^a-Ja^aj 4 4 jİ£ <J->4l 2 UİajJ Aiî " ; 4İC- 4ll ^gjJaj 4_4Ua ^'i (jj ^Jc. (jC. 4l! ^gJu^a 4li (Jjjjij ç. jjJaj IİA ; (Jlâ_j 4 4-1*43 JjoıC. j 4 4dl j ^ wı*j 4 4JC-I jûj 4 4g_^.j JjuiC. _j 4

âlûij <lk- "

47 -Ali bin Ebî Tâlib (r.a)'ın şöyle abdest aldığı rivayet edildi:

Hz. Ali abdest almağa başlayarak (önce) üç defa ellerini yıkadı, ağzına ve burnuna üç defa su verdi. Üç defa yüzünü ve kollarını yıkadı; başını üç defa meshetti. Sonra iki ayağını yıkadı ve bütün bunları yaptıktan sonra:

“İşte Hz. Peygamber (s.a.s.)'in abdesti bırdur.” dedi.[90]

İzah

İslâm'da abdestin farziyetine "Ey iman edenler, namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi ve dirseklerinizle birlikte ellerinizi yıkayın. Başınıza meshedin. Her iki topuğunuzla birlikte ayaklarınızı da (yıkayın)...",[91] âyeti delâlet etmektedir. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in abdest almadan hiç bir iş yapmadığını görüyoruz.[92] Ancak abdest her amel ve ibâdet için değil başta namaz olmak üzere bazı ibâdetler için farz kılınmıştır. Fakat müslümanın sürekli abdestli bulunması sünnettir.

4 (_pa-<uJa-aüj 4 ‘ÇİİS Ü-dâ 4 çUu IcO 4ji

IİA ; (JlS aJ 4 4 lİivll 4di j pr, 1

i ’ ^ i "i ,

alıal^ 4İİC. AÎJİ Alil (Jjjaj ç. jjJaj

" ; 4İC- 4ll ^..Jaj (jC. 4 jlâ. JüC- (jC

4 4j£.I jjj 4 İJL/Ij <J1 oC.j 4 (J.VvAlj

48 -Abd Hayr'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Ali (r.a) abdest almak için su istedi. Üç defa ellerini yıkadı; üç defa ağzını, üç defa burnunun içini, yıkadı. Üç defa yüzünü, üç defa kollarını yıkadı. Başını üç defa meshedip, üç defa ayaklarını yıkadı. Bütün bunları yaptıktan sonra: “Hz. Peygamber (s.a.s.)'in abdesti işte budur.” dedi.[93]

AjİC. 1 İ4a 4l I JdiüS j I ; Jlİj 4 ifûtîi LİajJ " (jUâc. (jî

وَسَلمَ يَتَوَضا "

(jUaJC. <ji J^L (jC.

49 -Hz. Osman (r.a)'ın azadlısı Humrâ'nın şöyle dediği rivayet edildi Hz. Osman abdest alırken uzuvlarını (suyu her seferinde yenilemek suretiyle)

üçer sefer yıkadı ve dedi ki: “Hz.Peygamberi (s.a.s.) bu şekilde abdest alırken gördüm. ”[94]

İzah

1. Uykudan kalkmış olsun, veya olmasın, abdestten evvel elleri üç kerre yıkamak müstehaptır.

2. Abdest organlarım üç defa yıkamak müstehabtır. Ayaklar da bu hükme dahildir.

3. Uygulamalı olarak öğretim yapmak (netice almak bakımından) daha verimlidir.

4. Namazda ihlas, dînen teşvik edilmiştir.

5. Sevapdan mahrum edeceğinden dolayı namaz kılarken dünya ile kalben meşgul olmaktan sakımlmalıdır.

6. Abdestin sonunda iki rekât namaz kılmak sevabı çok bir iştir. Nevevî merhum, Şafiî mezhebine göre iki rekat namazın siinnel-i müekkede olduğunu, mekruh vakitlerde bile kılınabileceğini söylüyorsa da ulemânın büyük çoğunluğu bu namazın sünnet-i gayr-i müekkede olduğunu mekruh vakitlerde kılınamayacağını söylüyor.

7. İyi ameller, kötü amellerin günahına keffâret olur.

8. İbâdet ve tâat Allah'ın af ve merhametine vesile olacağından dînen teşvik edilmiştir.

9. Abdest organlarım yıkarken hadîs-i şerif deki sırayı gözetmelidir. Şâfîilere göre bunu gözetmek farzdır. Hanefî ve Mâlikî ulemâsına göre sünnettir. [95]

^ ^ i j. ^ ^

0 J-a LâajJ aluüj AİİC. 4lt (j) " i /jC- i (jjl (jC. "

50 -Bureyde'nin oğlu babasından şöyle rivayet etti:

Nebi (s.a.s) abdest alırken her uzvunu bir sefer yıkardı.”[96]

jUl! (j-a " j slûıj 4-1İC. İl! İl! (Jjjjj Jla ; Jla 4 La.g..lC. İl! jaC. (_JJİ (_jC. "

51-İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s.) buyurdu ki: “(kuru kalan) topukların vay ateşteki haline.”[97]

İzah

Rasulullah (s.a.s) bu hadis-i şerifi ayaklarını güzelce yıkamamış ve ökçelerinde biraz kuruluk kalmış olanla hakkında buyurmuştur. [98]

Ciİi. iki J 4 flLıj 4İİC. İli Lffk-a ^^llll LİajJ " 4 ,jc. 4 ^fÜJ! ,jJİ ji ^fLkll ; <JlİJ 4- ftlVi <j-a Cf~

a ^jJal j-a ^2 4_kiaiâ 4 çUa (j-a "

52 -Sakîf kabilesinden, el-Hakem adlı biri babasından şöyle rivayet etti.

Hz.Peygamber (s.a.s) abdest aldıktan sonra bir avuç su alarak abdest yerlerine serpti. [99]

İzah

Kullanılmış suyun kişinin üstüne bulaşması vesvesesinden kurtulmak için ellerine su alıp kucağa serpmek gerekir. Hadis-i şerifte:

“Cibril, bana ilk vahiy getirildiğinde abdest ve namazı da öğretti. Abdest bittikten sonra avucuna su alıp, kucağına serpti.”[100]

4-ii İl! Uic- Clil ; ClıllÎ ? (j.ıâ.âJI C5 Jc. rcül " ; l$ic. il! Çille- üliu ; JlÎ 4 <jc

' \ ^ o > ' j » 'o'-’’* ® ^ a , \ ' t* y t°‘ 0 :

J Jliâ 4 4-ic. iı! Ulc. eiiili ; ^ijei <Jli 4 Çile ^1 <_^-ıi! jâLiı ,jl£ Çili 4 Cllili 4

m <al

53-Şureyh’in şöyle dediği rivayet edildi.

Hz. Âişe (r.anha)'ye “Mesh üzerine mesti edeyim mi?” diye sordum.

“Git Ali (r.a)'den sor; O, Peygamber (s.a.s) ile yolculuk yapardı” cevabını verdi.

Râvi Şureyh devam etti: “Bunun üzerine Ali (r.a)'ye gitim; “Mesh et” dedi. [101]

İzah

Mest üzerine meshin cevazı sünnetle sabittir. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: Mukîm, mestleri üzerine bir gün bir gece; yolcu ise üç gün üç gece mesheder." [102] Bu, meşhur bir hadis olup, içlerinde Hz. Ömer, Afi, Huzeyme b. Sabit, Ebû Saîd el-Hudrî, Saffân b. Assai, Avf b. Malik, İbn Abbas ve Hz. Âişe gibi ünlü sahabelerin bulunduğu kalabalık bir sahabe topluluğu tarafından nakledilmiştir. Hatta İmam Ebû Yusuf, mestlerin üzerine mesih haberinin, benzeriyle Kur'ân ayetini neshetmenin mümkün olacağı kuvvette bir hadis olduğunu belirtmiştir. Ashab-ı Kiram söz ve fiil olarak meshin caiz olduğunda ittifak etmiştir. [103]

t (jjİÂİl 4 lAayi " ^luı j dİ dİ (Jjjjj (ji \ 4_lji (jc- 4 O-İI^JJ (jLaJİoı (_jC.

İli jda "

54 -Süleyman İbn Bureyde babasının şöyle dediğini rivayet etti:

Hz.Peygamber (s.a.s) abdest alıp mestleri üzerice mesh etti ve bununla beş vakit namaz kıldı.[104]

ç. jjJajj dil jıuı% ^>1 nıj 4-İC. dİ ^AİI

^^dll Jliâ 4 ajaH lİA dda Ejİj La I 4-İC. dİ ^ac. 4İ Jlsa

jLc. u İde. " ; llaıj -dk. dİ C5 lda "

(jî ; -Çıl (jc. c od ij (jJİ (jc.

4 " dik ^-utaj 4 dİ j

55-İbn Bureyde, babasının şöyle dediğini rivayet etti:

Hz.Peygamber (s.a.s) Mekke'nin fethi sırasında bir abdest ile beş vakit namazı kılmış, mestleri üzerine de mesh etmişti. Bunun üzerine Hz. Ömer:

‘Ey Allah'ın Resulü, bugün sizi ilk defa bunu yaparken gördük” deyince, ‘Bunu bilerek yaptım ya Ömer” cevabım verdi.[105]

^İLtj 4 İ]c. dİ dİ dul 4 dİ de. (_jj 4 (j-a ^ Tıd ; Jlâ 4 ^aAİ(_jc.

odLalI ÛJJJJI dİ jjl La d (jliijl ^r.uıa 1 "

56-İbrahim'in (en-Nehai) şöyle dediği rivayet edildi:

Cerir bin Abdullah'dan işiten biri bana haber verdi. Cerir diyor ki:

“Hz.Peygamber (s.a.s) mestleri üzerine mesh yaptığını Mâide suresi indikten sonra gördüm.”[106]

4 A.j.â.4». ^^Jc. yr,m.aj 4 LJajj " 4_ic. «»İt ^ Ç.ili AİIt JUe. jJji (_£İj Cil i alİaA (_jC.

djjp _« _}*j AiA-^a Uûjj 4 4j.1jJi3J 4İİC. «»İl ^.l^a «»İt CjUİ _j j (Jlâ 4 ÂİE (_jC. AÎLlaS

ûdUJI

57-Hammâm İbn el-Hâris'ten şöyle rivayet edildi:

Kendisi, Cerîr bin Abdullah (r.a)'ın abdest alırken mestleri üzerine mesh yaptığını görmüş ve ona bunun gerekçesini sormuştu. Cerîr de cevabında:

“Gerçekten ben Hz.Peygamber (s.a.s)’in onu yaptığını görmüştüm. Ancak Mâide (suresinin) inmesinden sonradırki, ben Onun ashabından oldum” diye açıkladı. [107]

U !>«-» «»İt (Jjjjj (Jjüajlâ 4 AİLU_5 Aile. «»İl «»İl <J_j jjj *-a r - Ait " | 4.1a. «i û^jâ-oll (jc.

i ' i % * ^ * y)o” ^ " î* i* ^ 7 " V - ^ jj

«»İl H «»İl (Jjjjij LğjLâÇ)3 4 (jA£JI Aâlda 4İajj 4ğ^. ^'41 C- _5 ^ 4 4ldl -s ^.jJaâ ^aluıj AİİC. «»İl

aç. jjJaj LâajJfl 4 ûjl3] (j-a ç.Uoll (j-a Aile. Ç.u^-al »"»la | û j^â-all (Jlâ 4 L^Ja£ JjJjJa (j-a ^luı_j Aile.

4 La.g-C- jjj ^âlj AjİÂ. ç^uiaj 4 çMTall "

58-Muğire bin Şube (r.a)'den gelen habere göre:

Hz.Peygamber (s.a.s)'in gittiği (Tebük) seferine kendisi de katılmış birlikte yola çıkmışlardı. Bir ara Allah'ın Elçisi (s.a.s) ayrılıp helaya gitmiş sonra dönmüştü. Üzerinde (Rûm) Bizans malı, kollan dar bir cübbe bulunuyordu. Resûlullah (s.a.s) kolun darlığı nedeniyle (kollarını sıvamayip) cübbeyi kaldırıp öylece kollarını çıkarmıştı.

Muğire burdan sonra şöyle anlattı:

“Beraberimde ibrikten kendilerine su dökmeğe başladım. Namaz abdesti gibi abdest aldı. Mestlerini çıkarmayıp, üzerini mesh etti. Sonra gidip namaz kıldı.”[108]

4 jl^tl Aİlıâa 4 İaj \ 4 İ?. Â>-u_j Aile. «»İli Aua «»İli (Jjjj i V »1 . 7 » j " • (Jlİ 4 4 M «Ti a U*-all (jc.

^ 9 ' ^ ^ 5 j 7 ^ # o a , - 0 "o - 0

^Jc. ^jqı«a " ^iuıj 4_Jc. «»lıl «»lıl (Jjjjjj jl ; AİI lş^J 4 " 4 tg-3^-' 1 ü ^

4_LsJI Jiuül (j «a 4_l.il £ jâli t (j.»«»‘sil 4İl«Ja 4j«(il_uû 4 j^. 4_ılc.j 4 (joiiJI "

59- Muğîre bin Şûbe'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s)'e su döktüm, abdest aldı. Bu sırada üzerinde Rum (Bizans) malı, kolları dar bir Cübbe vardı. Kollarını (sıvamayıp) Cübbenin altından çıkardı. Ve mestleri üzerine mesh etti.”

Diğer bir rivayette şöyle dedi:

“Allah'ın Elçisi (s.a.s) mestler üzerine mesh etti. Bu sırada üzerinde Şâm malı, kolları dar bir cübbe bulunuyordu. Ellerini cübbenin altından çrkardı. [109]

4 (jA'âJI LİlLa A W 1 IİIİ 4 CİLa-iÜ j (Jla 4 La^UC- AİJİ ^ ■ sıj ^aC. (_jJİ (_jC.

dut j ; Jliâ 4 AuJLui <juilâ; Jlaj cıilŞj ,jc. a .lLâ LİuI ^glc- cûLua tüt 4 yLc. U ; Jliâ ? IÛÂ La;Culaâ

i *• 55 3i -

^jouaJ M t .i ^ 4uic. AÛt t j. s-ı aÜİ (Jjjjoj m

60-İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Irak savaşma katılmıştım. Birgün Sad bin Mâlik'in mestleri üzerine mesh yaptığını ansızın gördüm, sordum:

“Ne bu yaptığın?” dedim.

“Ey İbn Ömer. Geri döndüğün zaman bu yaptığımı babana sor.” diye tenbih etti.

Dönüşümde bunu babama sordum; dedi ki:

‘Hz.Peygamber (s.a.s)'in mesh ettiğini gördüm. (O'na uyarak) mesh ettik.”[110]

" ; U*Lu (JÜiİ 4 (juLâJI C. ^ jjualt ^2 .LLuıj a jji ^ jlÜ 4ûi ; ^aC. *ÜJİ Ajc. ^aJLuı (_jC.

<&\ ^g-ıJaj (Jlsâ 4 4ÛC. AÛt ^aC. de. lû*Lû^.lİ j -LLLı (Jliî 4 La | AÛt UJ£. (Jliîj 4 ^Uui-al

ÂiL LİIa 4aâ i LİIc. • Aic. "

61-Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'ın oğlu Sâlim'den rivayet edildiğine göre:

Babası Abdullah ile Sâd bin Ebi Vakkâs, mestler üzerine rneshetme konusunu tartışmışlardı. Sâd, “meshederim” derken, Abdullah: “meshetmen doğrusu beni şaşırtıyor” diye cevap veriyordu.

Sâd dedi ki:

“Hz. Ömer (r.a)'ın yanında toplandık. Ömer (r.a) (oğluna) şöyle dedi:

“Amcan SÜNNETİ senden iyi bir.”[111]

Uaji ” ; jlâiJI f^lc- ^-ıdall fjh Jli 4İİ 4 ^loıj 4İic. 2 jI ^JİİI jc- 4 Clutj jj <aİ jâ. jc.

^jJc. çduıll " ; 4İİJJ 4 " jAj 1 ^4 ‘ ».1 lil Ajââ. jil ^ 4 Lg^llllj ^»Ijî 4j^tl jâl jglHJ j t aJjİj

1 jouIj jl (_Jjs Ldaji ti] çLuü jj t 4_Iılj üajj |»IjI AjİIIj jâLuiAİS jıâ^JI "

62- Huzeyme bin Sabit Hz. Peygamber (s.a.s)’den rivayetle şöyle dedi:

Hz.Peygamber (s.a.s) iki mest üzerine meshetmenin süresini şöyle belirtti: Yolcu olmayan için bir gündüz bir gece; yolcu için de üç gün üç gecedir; abdestliyken giymiş bu süre içerisinde onları çıkarmaz. Diğer bir rivayette şöyle buyurdu:

“Mestler üzerine meshetmenin süresi, yolcu için üç gün, yolcu olmayan için bir gündüz ve bir gecedir. Mestleri giymeden önce abdest almak şartıyla bu süreyi kullanır.”[112]

" ^ o 51 -* 0 ', ° ^ * o ' ___ 5 s jj* r

" : (Jlâ 4 jlftâJI ^gjc. jc. (Jiuı ^luıj -çile- dil Y-^a jjjll jl 4 4İC. dil j_ıJaj (julü jj ÂdjJp. jc.

<111 j ^jİÜSj c ^u! aİDÜİ jâLuJıi] "

63-Huzeyme b. Sabit (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s)'den mestler üzerine meshetmenin süresi soruldu.

“Yolcu için üç gün üç gece; yolcu olmayan içinde bir gün bir gecedir.” buyurdu. [113]

fü jjlâJI t5 Jc- jsUudlI £ IdaJ " ; ^luıj 4.11c. dil t5 ila ^^11 jc. 4 4jc- dil ^^.Jaj jc. 4İ2j liyı 4 jgdldj"

64-Hz. Ali (r.a), Peygamber (s.a.s.)'den şöyle rivayet etti:

“Yolcu mestleri üzerine üç gün üç gece, yolcu olmayan da bir gün bir gece mesh eder” buyurdu. [114]

4 Jjill (Jj! j-a 4İ&I j-a ıj]>

(JjuUC.I j ûlc- (Jllll j^-l j-a laa/ud İlli 4 çUa

-üJ " ^lûıj 4_JİC. AÛİ ^-L^a Jll (Jjjuj jlS | diliş 4 1 g IC- aÛİ ^ ■ A-ı J adille. jc.

J 4 (*

, 1 Vıâ

65-Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) hanımlarından biriyle, gecenin başında cinsi münasebette bulunur, yıkanmadan uyurdu. Gecenin sonunda uyandığı zaman yine münasebette bulunurdu. Ve yıkanırdı.”[115]

> > * ö * > > > „ ; ; » o'-' * * - 0 - - - - ___ o

aç. jjJaj Lk2ajj t 4—j . Û «il Jİ lil " 4İİC. AJJİ AJJİ Jjjaj " i L -■JİI«â 4 4 uı jlc. ^_jc.

aXlaİİ "

66-Hz. Âişe (r.anha)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) cünüpken uyumak istediğinde namaz için olduğu gibi abdest alırdı.”[116]

Uf ^ j 0 * * ■* ^ iS 53 53 -- o

AJJİ Jjjaj Jliâ « 4-JC. Igit.9.i3 4 û«İJ «ii Aij 4-Ac. AİJİ Alıl Jjjaj (jl 4 4-JC. Alıl İİş-V?k (_JC.

s ', - _ , ; » ı " t * , , , „ - , -- »

(jlâ 4 ıiL«Jj U_Jİ " ; ^aluıj 4-JİC. AJJİ AJJİ Jjjaj Jlâ 4 4 -j Jlİ ? lillli j ^aİLUj 4.İİC. AJJİ (_5-k^a

jj (_yoy<ıSI "

67-Huzeyfe (r.a)'den şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) elini ona uzattı. O da elini vermeyerek çekti. Hz. Peygamber (s.a.s);

“Neden böyle yaptın?” diye sordu. Huzeyfe: Cünübüm” dedi. Peygamber (s.a.s.): “Göster elini bize, mü'min necis (pis) değildir.” buyurdu.[117]

İzah

Cünüp iken yemek yeme, su içmek, yatmak ve Allah'a zikretme gibi eylemlerde bulunmak caizdir.

4-lic. AJJİ j^lua AJJİ Jliâ 4 4-İC. LgİLibalİ 4_Jİ] sİ ıı ^aiuıj 4İİC. aJJİ jjua AJJİ Jjjaj (jî ; (_jC.

V ^JLaaİI jl " ; ^İL:j "

68-Huzeyfe (r.a)'den şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) elini ona uzattı. O ise elini vermekten çekiniyordu. Bu hareket karşısında Hz. Peygamber (s.a.s):

“Müslüman cünüplükle necis olmaz.” buyurdu.[118]

; ılıllİâ i a jJoâJI " ; Iğ J Jlİ t ailu j Ajlc. 2 jI 2jI (Jj2uj ,jî t Iğâc- 4 jI (jc

^ ^ ^ ^ 55 — 9 1 >M jj & f -* ^ ^ **

till-ğ ^2 ClluUİ ıilit^a.1^. j) j plaj 4_lic. aÛİ ^Jj^a *iİll (JIİ2 4 (jisül ~s "

69-Hz. Âişe (r.anha)'den şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) Âişe'ye seccadeyi bana getir” dedi. Hz. Aişe: “Hayızlıyım diyecek oldu.”

Hz.Peygamber (s.a.s): “Hayzın elinde değil ya” buyurdu.[119]

İzah

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur: "Ey Muhammed, sana kadınların hayız halinden sorarlar. De ki: O, kadına eziyet veren bir haldir. Hayız halindeyken kadınlardan uzaklaşın ve temizleninceye kadar da onlara yaklaşmayın. Temizlendikten sonra onlara Allah'ın emrettiği yerden yaklaşın."[120] Hadiste ise şöyle buyurulur: "Bu hayız, Allah'ın Âdem (a.s)'in kızlarına yazdığı bir şeydir. "[121] Âdet gören kadından tamamen uzak mı kalınacağını soranlara Allah elçisi şu cevabı vermiştir: "Cinsel ilişki dışındaki şeyler, normal zamanlardaki gibi yapılabilir."[122] Kur'ân da, âdetten "pislik" olarak değil, "eziyet" olarak söz edilmiş, bununla, sıkıntıda bulunan hayızlı kadın korunmak istenmiştir. Diğer yandan Hz. Peygamberin eşleriyle dizkapağı ve göbek arası dışındaki normal ilişkilerini sürdürdüğü bilinmektedir. [123] Âdetli kadının temiz olmayan yönü sadece âdet kanıdır. Onun tükrüğü ve teri pis değildir. Pişirdiği yenir ve yemek artığı da temizdir. Hz. Âişe'den (ö. 57/676) şöyle dediği nakledilmektedir: "Allah elçisinin isteği üzerine, ben adetli iken kucağıma yaslanır, Kur'ân okurdu."[124] "Adetli iken, kemikli eti ısırır, sonra O'na verirdim. Alır ve benim ısırdığım yerden ısırırdı. Yine âdetli iken su içtiğim kabı O'na verirdim, alır ve ağzını benim ağzımı koyduğum yere koyar ve içerdi."

[125]

i ^ .>55 55 jj 0 M ' o # ^ ^

" CUc. 2jI Vıil T» Iğal <. Iğic- 2jI |=âluı p : J-2 4

: aİluj 4aİc. l3^ ? ls ti ls (jc-"

70 -İbrahim Nehai dedi ki: “Ümmü Süleym (r.anha)'dan işiten biri bana şöyle anlattı: “Ümmü Süleym, Hz.Peygamber (s.a.s)’e sordu:

“Kadın da erkek gibi ihtilâm olduğunu görürse (yıkanır mı) Hz. Peygamber: “Yıkanmalıdır” cevabını verdi.[126]

İzah

İhtilâm, erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da olur. Enes b. Mâlik'ten: Ümmü Süleym, Resulullah'a gelerek, Hz.Âîşe de onun yanında olduğu halde:

"Ya Resulullah, erkeğin uyku esnasında gördüğünü kadın da görür. Binaenaleyh, erkeğin kendisine gördüğünü kadın da görüyor" demiş, bunun üzerine Hz. Âîşe:

"Ey Ümmü Süleym! Kadınları kepaze ettin. Allah hayrını versin" demiş, Resulullah Hz. Âîşe'ye:

"Bilâkis sen, Allah senin hayrını versin. Evet, ey Ümmü Süleym! Kadın da bunu gördüğü zaman yıkanmalıdır, buyurmuştur.[127]

dûj jA i ~l\ AaH dmH (jjûj " ; âl2j 42c. 2ı I ^.L^a 2ıl Jla; 22la c Iğâc. 2ıl Ic- ,jc.

y çl2j i jlluJ V "

71-Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Hamam ne çirkin bir yerdir ki orada avret yerleri örtülmez ve temiz olmayan bir su vardır.”[128]

İzah

Birçok kimsenin bir anda yıkanabildiği toplu hamamlar Araplara İran ve diğer kültürlerden geçmiştir. Bunun için önceleri hamama girmeyi yasaklayan Hz. Peygamber (s.a.s) daha sonra bunun birçok faydası olduğunu öğrenince, tesettüre riayet kaydıyla, girmeye izin vermiştir. Bu konuda şöyle buyurur: "Yakında Acem (İran) toprağını fethedeceksiniz. Orada hamam denilen yapılar göreceksiniz. Erkeleriniz oraya izar (örtü)sız

girmesin, kadınları da hastalık ve nifâs gibi özürler dışında oralara girmekten menedin."[129] Bir başka hadislerinde de; "Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsa hamama örtüsüz girmesin, hanımını (özürsüz, lüzumsuz yere) hamama göndermesin, içki bulunan sofraya oturmasın" [130] buyurmuşlardır.

* -- *1» * -- O * O £ } 0 * g '

^luıj <l!c. AİJİ (Jjjjj l_JjJ liîjâl " ; Iğic. 2ı 1 4_ıaülC- (_JC- "

72- Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: “Hz.Peygamber (s.a.s)'in çamaşırında kummuş olan meniyi ovarak temizledim.”[131]

(AjÜÂ. JjİİI 1_£J 4j]İ CaİLUjlİ i jALaj-alI ^1 4_uülc. •‘CisLjai j j! i ^LaÂ jc.

Jj j-a LÎ^jâl Clü£ .lİS " ji jî_3 jl£ Laâl i 4.9İAa\l (JjjUU 3 J)\ La ‘ LLiltâS i lgj£ (jLaiS

,* ^ t s - >s ** i ' - ' *

<Ea ^^lLaJ i alLuj <JİC. Aİ1İ ^_-Ea Aü!

73- Hammad'dan şöyle rivayet edildi: “Müslümanların annesi Hz. Ayşe (r.anha)'nin evinde, bir adam konuk kalmıştı. Hz. Ayşe ona, bir yorgan göndermiş, gece üzerine örtmüştü. O gece konuk cünüp olmuştu. Adam bütün yorganı yıkayıverdi. Bunu duyan Ayşe (r.anha) dedi ki:

“Yorganı yıkamasının sebebi neydi? Sadece kirli yerini ovalasaydı, yeterdi. Hz.Peygamber (s.a.s)’in çamaşırının kirli yerini ovardım, sonra bununla namaz kılardı.”[132]

^ ' o',', ' > „ £* ' ' * o" " ' ' ' > £ s f. 0 ^ - $ * o

Jiaâ (_lU) LaJİ " ; (JlÜ i çAlaj <âlc. Aül ^-L^a Aİ1İ (Jjjjj (ji t 1 \ç, AÜİ (jjAjC. jjl jC-,

74- İbn Abbas (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Her ölü hayvanın derisi tabaklandığında temiz olur.”[133]

İzah

Domuz dışında, murdar ölmüş bir hayvanın derisi tabaklanmakla temiz olur. Hz. Peygamber (s.a.s); "Bir deri tabaklanmakla temiz olur" buyurmuştur.[134] Allah elçisi Tebük yolculuğunda bazı evlerin yanından geçerken kadınlardan su istedi. Bir kadının; "ölmüş hayvan derisinden yapılmış bir kırbada su var" deyince, Allah Resulü; "Onu tabaklamamış miydin?" buyurdu. "Evet tabaklamıştım" deyince de "Tabaklanması temizlenmesidir" buyurdu.[135]

La " j (Jlsâ i ûûjLal Ajla aLoü çlluj 4-1İC. Aül A)Jİ (Jjjjj jî i La^JC- Aİ1İ ^.Ja j (jjAjC. jjl jc.

u4 CjjULa «.ILa a jLt.jk.fl t eLuJI Aş. I j^İluS v IğAÂL I jiajjl jl I 4 I&I LS lc. "

75- İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) geçerken Hz. Şevde (r.anha)'nin ölmüş olan koyununu gördü: “Sahipleri derisinden faydalansalar ya” buyurdu. Bu söz üzerine, koyunun derisini yüzüp evde su tulumu yaptılar ve eskiyinceye kadar kullandılar. [136]

NAMAZ BÖLÜMÜ

(100 Hadis)

Namaz: Dua, hayırla dua; müslümanların yaptıkları, bazı hareketleri de kapsayan bir ibadet türü. Arapçası "salât" olup, çoğulu "salavât"tır.

İslâmda namazın meşrûluğu Kitap, Sünnet ve İcmâ'ya dayanır.

Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde; namazı kılınız ve zekâtı veriniz" buyurulur. "Bütün namazları ve orta namazı muhafaza edin"[137]. "Şüphesiz namaz, müminlere, vakitle belirlenmiş olarak fon kılınmıştır".[138]

"Oysa onlar, tevhid inancına yönelerek, dini yalnız Allah'a tahsis ederek O'na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emr olunmuşlardır. İşte doğru din budur".[139] "Namazı kılın, zekâtı verin ve Allah'a samimiyetle bağlanın. O, sizin mevlânızdır. O, ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır".[140]

Sünnetten delil: Bu konuda rivâyet edilmiş çok sayıda hadis vardır. Bu hadislerden bazıları şunlardır: "İbn Ömer (r.a)'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurmuştur: "İslâm beş temel üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka bir ilâh bulunmadığına, Hz. Muhammed (s.a.s)'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, haccetmek ve Ramazan omcunu tutmaktır."[141]

<3 Jla i <■ _Üaiâ i »»31 j p j£J3l j 4 lg.44?>a 4 ii LagJic. aüI Jâ (_jc

P^_j£J 31 jjl Jliâ ? ,7>3I aâA ^3>^»~ij çülu j 4u3c. aîjI aûI J^jjj ı_Aa44a dül ;

» ^ lu Aü lu " • Jjki 4 ~llu j <lic. <&\ ^Jj^a AÎJİ Jjjjj Cilacım ; Jla 4 ; Jla ? J

4“ il •> ja (jl jl 4 CjLJja <jl CilAli 4 " ^3 4

76- Ebû Zerr (r.a)'den şöyle rivayet edildi:

Kendisi kıldığı (nafile) bir namazı pek ağır yapmamış ancak rükularda ve secdelerde çok kalmıştı. Bitirdiğinde bir adam ona şöyle dedi:

“Sen Peygamber (s.a.s)’in hem arkadaşısın, hem namazı böyle çabuk kılyorsun?”

Ebû Zerr (r.a) ona sordu:

“Rükû ve secdeleri kusursuz yapmadım mı?”

“Evet yaptın.”

“O halde, Peygamber (s.a.s)'den işittim şöyle buyurdu: Kim Allah'a bir secde yaparsa, bu secde nedeniyle o kimsenin cennette derecesi bir kere daha yükseltir. Ben de istedimki, bana çok çok dereceler verilsin. Yahut bana dereceler yazılsın” cevabını verdi. [142]

OjJc. AjSJJI û^ujl (jOJ La " j AİİC. *iİll Aül Jlâ I Ajc. aÛİ Aül (_jC.

77- Abdullah (r.a)'ın dediğine göre Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Göbek ile diz kapakları arası açık bırakılmaması gereken yerlerdir. (Avret mahali.)”[143]

İzah

Erkeklerin avret yeri göbekle diz kapağı arasıdır. Kadının avret yeri ise elleri ve yüzü hariç bütün vücududur. Namazda avret yerlerinin açılması halinde namaz bozulur.

i i ' ^ ^ ^ * 0 " o " 7 > 5* >o ^ o

AİJİ <J_jjjj Aluı Uâ^)XJ i (JAaâ a-lic-j i .1^.1 j (jstj-a 1) ^^3 A_j| " AİC-^ÜJİ Cf'

i ^ >5T ^ ^ ** ^ "

^İluj AİIc. 4ıl "

78- Atâ Cabir (r.a)'den şöyle rivayet etti:

“Cabir, halka namaz kıldırdı; üzerinde bir teık uzun gömlek vardı fazla elbisesi bulunurken böyle yapmakla o, Peygamber (s.a.s)’in sünnetini bize açıkça bildirmek istemişti.”[144]

M i $ ' o t .* 2 i ^

aüI (Jtaâ ? Ja.1311 t aİjI Ij ; (Jla i (jl ajc- ^jc.

? J Ujl ?<K' j " ; ^Lj AjJc. | "

79- Abdurrahman (r.a)'dan şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s)'e bir adam sordu:

“Bir tek elbise giyerek (şu kimse) namaz kılıyor?” Hz. Peygamber (s.a.s):

“Hepinizin iki elbisesi var mı ki?” diye karşılığında bulundu.[145]

<Jl_uı 4Jİ c o uJ)A (_jc. (t_ lLoiaH (_jj .*n» »>ı (jc. t (jc. ^ V'** O CİUiaxu 3 • Sja jjI Jla

" ^ > 5 > ^ ' i ' H j ^ -o S ^ jj

(JJJjJ JAJ " ; ^aluıj CİİC. ^ LS^ 3 J-ğlI Jlââ 4 j]I L_Sja]l o!>LIall (jC. "

80-Ebu Kurra dedi ki: Ebu Hanife'den duydum, Zühri'den naklediyordu. Zühri'de Said İbn el-Müseyyeb'den o da Ebû Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet etti:

Ebû Hureyre, Hz. Peygamber (s.a.s)'e, bir tek parçalı elbise ile kılman namaz konusunu sordu: Peygamber (s.a.s):

“Aranızda iki elbiseli olmayan çıkabilir” diye cevap verdi.[146]

Jtaâ t Aj \ -s »VıyLa .1^.1 j 3İlaj AÛİC. AİJİ Jil Jjjjj ,jl " i 4-İC. AÜİ ^jLş. (j*

f O O * >00 ^ * >0° ^ £ J ""

^jjc. j ; (Jla ? Vjl5La.II \ "

81- Cabir (r.a)'den şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) namaz kıldı uçları boynundan sarkmış olan bir elbise ile örtünmüştü. Ebû Zübeyde (r.a)'e bazıları şöyle sordu:

“Hz. Peygamber (s.a.s) bu haliyle farz olmayan namaz mı kıldı?”

Ebû Zübeyde (r.a): “Hem farzı, hem de farz olmayanı cevabını verdi.”[147]

" ; (Jlİ ? Jûaai Jludl (jjî

Ig.ljal ^ a^l "

i ^ M i S > -- ' " } o o

^Lluj <JİC. <(İl| A)Jİ JjjJJ (Jîuı ; (Jla 4 AjıC. aÛİ (j 4

82- Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) soruldu:

“En faziletli amel hangisidir?”

Hz.Peygamber (s.a.s) “Vaktinde kılınan namazdır” buyurdular.[148]

<jli i ^U/ıL I " j (Jlâ i fALıj 4.1İC. AÎJİ < ^ S _JÖİİ (jc. (La^-lç- AİlI ^oC. (_jJİ (_jC.

1_Jİ^U " .

83- İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Sabah namazını tanyeri iyice ağarmağa başladığı zamanda kılınız. Çünkü bu vakitte kılmakta en büyük sevap vardır. ”[149]

o ^ Ü S -- i i > 'f. o ^ *■ o

ı^j 4 " j >«o»İt o!>l4aj I " ; alluj 4_Jc. aûI aûI Jla; 3la c Aâc. aûI ^ j o-iı^j (jc

‘V " 2 ! i " -- >55 i ' i > ş. o ' c ° o

û^>L-<aJ I " | ^aluıj Aaic- Aül AJJİ Jlİ j Jlİ (Aâc. Aİ1İ aLoi^I O-İJ^J (j& | 4jl

<LaC. JaJA. -lââ i (JHO ı’dl t-Jjjtj o^yL^a 4jjlİ (j-a (jli t ^aJC. J >.->» il "

84- Büreyde (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“İkindi namazın vakti girer girmez kılınız.”

Bir rivayette, Büreyde (r.a), Hz. Peygamber (s.a.s)'in şöyle dediğini rivayet etti:

“Kapalı hava olduğu gün, ikindi namazın vakti girer girmez kılınız. Gerçek olan şudur ki; ikindi namazını, güneş batıncaya kadar kılamayıp kaçıran kimsenin ameli neticesiz kalır.”[150]

* 0 ' ' O * ' * s * s " ' ' '

'ö^Lı_â AjjLs {ja " • aluıj <llc. aûI aû! 3_$- ui .j Jla • 3la aAa İ UajlSâ j ■ il "

C^JJJ (_JJİ (_JC- t j (_jC. i (jUXuı (_jC.

85- İbn Büreyde (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “İkindi namazının vaktini geçiren kimse ailesinden (malından) kayba uğramış gibidir.”[151]

ol .311 o^l4a y " ; |»luıj <lic- Aİıl *&! 3_J- U1 J 3la ; 31 ^ 4 4-ic. ^1 Ls J ~ a ~) , ^i XmU>

j i ^jiaâllj I j (jUajğil ^al 4aJ V_$ 4 L-i;â.~1 J ■ s-t* 11 -1*J o!>Lı_a ^ j i (jn a »'MI £İlaj

£ ' } - 0 0

■lı'lj V 9 4 ^laall

jâi_uû y j c Ga m o 4 ^ >ı~»a'y 1 a^-İİaSi j 9 ^1^311 .*i-n »» a\i ^ji; ii.LuiA yj 314.3^

û^°_s^ Sl_yiul "

86- Ebû Said (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Sabah namazından sonra güneş doğuncaya, ikindi namazından sonra da güneş batıncaya kadar hiç bir namaz kılınmaz. Şu iki günde: Kurban bayramı ve Ramazan bayramı günlerinde oruç tutulmaz. Mescidler arasında yalnız üç tanesi için yolculuk yapılır. Mescidi Haram,

Mescidi Aksa ve Mescidim (Mescidi Nebevi)dir. Ve kadın, en az iki günlük bir yolculuğu, ancak kendisine nikâh düşmeyen bir erkekle yapmamalıdır.”[152]

İzah

Bu hadis de birkaç izah yapmak gerek bunlardan:

1- Kerahat Vati: Bu iki vakitte yalnız nâfile namaz mekruhtur. Farz ve vacip bir namaz kılmak mekruh değildir. Cenaze namazı kılınabilir, tilâvet secdesi de yapılabilir.

2- Oruç tutmak haram olan kurban bayramının 4 günü ve ramazan Bayramının l.günü yılda 5 gün oruç tutmak haramdır.

3- Yeryüzünde namaz kılmak ve ziyaret etmek maksadıyla yolculuğa çıkılabilecek üç mescitten birisi Mescidi Nebî'dir. Bir hadis-i şerifinde Resulullah (s.a.s) şöyle buyurmaktadır: "Üç mescitten başka bir yere (ibadet etmek için) özel olarak yolculuk yapılmaz: Mescid-i Haram, Mescid-i Aksa ve Benim mescidim."[153]

4-Hanefî ile Hanbelî mezhepleri, yanında mahremi bulunmayan genç veya ihtiyar bir kadının, kendisi ile Mekke arasında üç konaklık mesafe bulunduğu zaman, üzerine hac vacip olmaz. Yani hac yolculuğu yapamaz demişlerdir. Malikî ile Şâfiî ise yanında birkaç tane güvenilir hanım bulunduğu takdirde mahremi olmasa da kadın hacca gider görüşünü savunurlar. [154]

İmam Şâfiî ile İmam Malik bu konuda yol emniyeti var ise veya üç beş güvenilir kadın bir arada bulunurlarsa hac edebilirler derken Hz. Ömer'in tertib ettiği son haccı delil getirirler. Bu hacda Peygamberin hanımlarından bazıları, Hz. Ömer'den izin alarak, yanlarında mahremleri olmadığı halde hacca gitmişlerdir (Mekke'den Medine'ye gitmişlerdir.)[155]

5< i ^ 0 '° ^ ö ^

(jISj t al yâ t <i3j| aîjI ,Ayi (j) ; (jjl

(jl£ Caliia i çAlaj aİIİ ^ÜJİ ^ja I j LoJ UJ^A. (Jjllajlİ i 4-llj lil

L.)A\C.

4 A

(JÂ " ; Jliâ 4 ajüll ^ CjI alili 4 (j-nxi i] tülEfî _oA Laü-Uâ 4 ^g-L-aJ a.'l'N wı a 4 AjÎI A-a!

", ü *■ ? Ç ' „ " ^ ' £-5 - -- „ ^ ., ** £ - >51 £ £

dil (jûjJ Û vat_J (jl a >«3 Alili 4 (jjiÛl l.lgj \ (Jlİ 4 V \ (Jlİ ? alüuj AİİC. AÎll ,_L^a AÎll j

' ' * -* * ^ ;î<> 9^ - **" î>£ ' o f > o j „ ' o ' >£* 9. * '

4 (jjj^o AİJİ (Jjjjij I.*|Â-S a (jl 4 J 4 (jÂJ^a AİJİ Vj Âlı V (jl .*lg uıl 4 (jÂJj-a jü£l AÎll jj£l AÎll I (jli^l AÜiLlS

- o- ** ^ ^"o ^ £ 9 92 5i tf'* >£ o' ^ ^ * „ * „ ^

iJIa ÂüAİy I Aİılc. İÜ 4 aÎjI yj Âl] V jüSl AÎıl jüSl AÎıl 4 (jjü^ ^^Jc. Is^ 1 4 û^l)^ Ali

s * ' o ^ Oj W J, ^ ^ ^ ^ ^ ~ ' 0 ^ - "

(J^llil (jlilS AÎıl VI Âli V 4 jüSI AÎıl jjSI AÎıl 4 olîLÜalI CİAaIÜ İİ ojLÜalI CİAaİİ İİ ; (_£^i.i ^ <Jlâj 4 lillİ

- >o >* 5 . î ; ^ . i - >£ ^ j. - ,, x os°"°7" -

4 AÜC. AÎıl (^-^J JJİ jÂİ 4 ^lüuj Ajlç. AÎıl ^.L-a ^üll 4-llj (Jc- ^Üİ 4 g; jLlal^l <JjâlÎ 4 ^ÜlaIsI j 4 jl > (jiliull £Ü 4 |*İLUJ AİİC- AÎll ^lw-> j_jüll Aj ^)Aİ.Iİ 4 dilli (JİİA (_£İJ -ii_5 4 ^ (jilllull ; Jlü

jpjj VİîLj ^ali 4 lillü <J1 a j£j jJi İÜJAİ.İ İİ ; |»İluj AİİC. AÎll ^J-ı-a (_^-JÜİl (J1Â2 4 (_£İ J L^illj (J^.İİ

4İİ1İI "

87- Büreyde (r.a) şöyle rivayet etti.

Ensâr'dan biri, Peygamber (s.a.s)'in yanından geçti, O'nu tasalı gördü. Bu kişinin sofrasında her zaman fakirler eş dost bulunmaktaydı. Hz. Peygamber (s.a.s)'de gördüğü hüzün onu da kederlendirmişti. Bundan ötürü sofrayı ve o günkü konuklarını bırakarak evindeki namazgahına çekildi, namaz kılmağa başladı. Bir süre böylece kıldı. Sonra uyku bastırdı. Düşünde tanımadığı biri yanma geldi.

Hz.Peygamber (s.a.s)'i üzen neydi bilmiyor musun?” diye sordu.

“Hayır!” dedi.

“Namaz için çağırmanın nasıl yapılacağı idi. onu bul ve namaz kılanlara namaza gelmelerini şu şekilde bildireceğini Bilâl'e emretmesini söyle!” dedi. Ve Ezanı öğretti. “İki defa,” Allahü Ekber; “iki defa” Eşhedü en lâ ilahe İllallâh; “iki defa “Hayye alessalâh”; iki defa “Hayye alelfelâh”; “Allahü Ekber, Allahü Ekber”;

Lâ ilahe illallah!”

Bundan sonra “İkameti de ezan gibi, ancak (Hayye alel felâh’ın sonunda “Kâdkameti'ssalah, Kadkâmetis-salah, Allahü Ekber Allahü Ekber, Lâ İlahe illallah” dedi ve tıpkı müslümanların (bu gün okuduğu) ezan ve ikameti öğretti.

Ensâri, bulunduğu yerden hemen çıktı, Hz.Peygamber (s.a.s)'in kapısında durup bekledi. Bu esnada Ebu Bekir (r.a) çıka geldi ve kapıdan içeri girerken, Ensâri ona, kendisi için içeriye girme izni olmasını söyledi. Aynı düşü Ebü Bekir (r.a)'de görmüştü. Sonra Ensâri'ye izin aldı. O da girip Nebi (s.a.s)'ye gördüğünü anlattı. Hz. Peygamber (s.a.s) ona: Aynı şeyi demin bize Ebü Bekir (r.a)'de söyledi, dedi ve Bilâl'e bu şekilde ezan okumasını emretti.[156]

İzahı

Namaz vakitlerini bildirmek için okunan ezanın ne şekilde olduğu Kur'an-ı Kerîm'de bildirilmemiş, ancak Hz. Peygamber (s.a.s.)'e vahiyle bildirilmiş ve onun kelimeleri bizzat Cebrail (a.s.) tarafından öğretilmiştir. Şu âyet-i kerimeler ezanın Allah'tan geldiğini gösterir:

"Siz namaza çağırdığınız zaman onlar o çağrıyı eğlence ve alay konusu yapıyorlardı." [157]

"Ey müminler, cuma günü namaz için çağrıldığınız zaman hemen Allah'ın zikrine koşun."[158] Bu ayet-i kerimelerde geçen "çağrıldığınız zaman" ifadesindeki "nida" kelimesi ezanı kasdetmektedir.

Okunan ezanın Allah'ın istediği gerçek ezan olabilmesi isin dikkat edilmesi gereken hususlar vardır:

1) Ezan mutlaka Arapça okunmalıdır. 2) Ezan; müslümanların sevip saydığı. 3) Ezan okuyan kişinin güzel ve gür sesli olması. 4) Ezan okurken kelimeleri yanlış okumak. 5) Ezan okurken müezzinin konuşması.

- - - ,s>

La (jîa Jla (jyyüt (jii Ii] " Auıj 4.2c. aüI ^..Ca <5-4^ (jlS : l 3_$4 t aûI c .

88- İbn Ömer (r.amhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s), müezzin ezan okurken (işittiğinde) ne diyorsa onu aynen tekrarlıyarak izlerdi.[159]

i > > S ^ İ s ^ J, > t ^ Ç J i ^ ^

Aü (j-a " ' (JjLi i ~Ljj j 4-1İC. aİIİ ^Jj^a ^ÜJİ LİULAui * (JjİI i ^3jl ^3 Aİ1İ .İSC. iSİUU ajui ' JS

J5 » * ^ ^ ^ "" 0 ' ' * "

AİaJI İjIj <S 4ll ûUaâ jaiinS l-la-lı* "

89- (Ebû Hanife) şöyle dedi:

“Abdullah b. Ebû Evfâ, Hz. Peygaımber (s.a.s)'in şöyle buyurmuş olduğunu işittiğini söyledi:”

“Bağırtlak kuşun yuvası kadar da olsa bir mescid yapacak olan için Allah (c.c.) cennette bir ev yapar.”[160]

V " ; Jliâ i ^ 'yCa^. ,\Vu £-?■“> (üj AİIc. iı! jJİl! jl ; Ajj! jc. c û-^jj jj! jc

d O's^ 11 i

-■ ' UJ çjjjj CIjjjJ! aiÂ (jl i j."ı.ifj V ; (Jliâ t I jJJtJ .ı>Vu £-?■“> "i Aj! jj t^4j "

-. i U-. *si > ' '

90- İbn Büreyde (r.a)'den babasının şöyle dediği rivayet edildi:

“Peygamber (s.a.s) bir adamın, mescidde kaybolan erkek devesinin soruşturduğunu işittim.”

“Bulamaz olasın! diye beddua etti.”

Diğer bir riveyette şöyle dendi:

“Peygamber (s.a.s) bir adamın dişi devesini soruşturduğunu işitti:

“Bulamaz olasın! Bu evler yapılmalarındaki gaye için yapılmışlardır” diye buyurdu. [161]

İzahı

Bir mescide sağ ayakla girilir, önce Resulullah (s.a.s)'a salâtü selâmdan sonra, "Allahümme'ftah aleynâ ebvâbe rahmetike (Allahım, bizlere rahmet kapılarını aç)" diye dua edilir. Çıkarken de önce sol ayağı dışarıya atarak,

"Allahümme'ftah aleynâ ebvâbe fadlike (Allahım, bize lütuf ve kereminin kapılarını aç)" diye duada bulunmalıdır. Diğer yandan mescide ilk girişte selâmlama anlamında Allah rızası için en az iki rekât "Tehıyyatül mescid" namazı kılınması sünnet olup, mescidin manevî havasına intibakı sağlar.

Uı£J (_£Ç)J £-3Jj jliî ^İluj AjİC. İl! Çlno JjJl j! " ; AİÎ İl! jâ J-^ J jG

AjjJİ a ^ ti Ua^j ilij jn. ajİ ^.âjj jl£ " ^ jj 4 " Aİi! "

AjjJl a il ı jliâ Ajİ " J-il! j! j AjÎ ; aİc. iı! Jj! j jc. ; Aj! jj "

91 -Vali b. Hücr (r.a)'den rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) elini kulaklarının yumuşağına değin kaldırdı.”

Başka bir rivayette şöyledir:

“Evet iki elini, kulaklarının yumuşağına kadar kaldırdı.”[162]

İzahı

Hanefilere göre sadece iftitah (başlama) tekbiri sırasında eller kaldırılır. Bu hususun delili Berâ (r.a)'dan rivayet edilen aşağıdaki hadistir:

Berâ (r.a)'dan rivayet edildiğine göre demiştir ki: "Resûlullah (s.a.s)'ı iftitah tekbiri alırken gördüm. Ellerini kulaklarına yakın kaldırmıştı. Sonra (namazdan çıkıncaya kadar) başka kaldırmadı."[163]

Hanefilerin delil olarak aldığı bir diğer hadis Müslim rivayetidir:

Nebi (s.a.s) tekbir aldığı zaman ellerini kulak hizasına kadar kaldırırdı.[164]

Hanefilere göre bu iki rivayetin arasını şöyle bulmak mümkündür: Namaza niyetlenen, ellerini omuz başları hizasına kaldırır. Parmaklarının uçlarını da kulaklarının yumuşağı hizasına kaldırır. [165] Nitekim; Vâil hadisinin Ebu Davud'taki rivayetinde

(Resûlullah (s.a.s) ellerini, omuzları hizasına kadar kaldırdı. Baş parmaklarını da kulaklarıyla, hizaladı, sonra tekbir getirdi" [166] ifadesi geçmektedir.

İftitah tekbirinin dışında ellerin kaldırılması sünnet değildir. [167]

Hanefilerin yukarıdaki delillere ilaveten daha başka deliller de ortaya koymuşlardır. Bunlar da şunlardır:

1. Alkame, Abdullah b. Mesud'dan şunu rivayet etmiştir: "Peygamber (s.a.s) ilk tekbirde ellerini kaldırır, sonra da tekrar etmezdi."[168]

2. Muğire: Vail, Peygamber (s.a.s)'in iftitah tekbirinde rukuya varırken ve doğrulurken ellerini kaldırdığını naklediyor buna ne dersin sorusu üzerine İbrahim en-Nehai şu cevabı vermiştir: "Vail, Peygamberin öyle yaptığını bir defa görmüş ise, Abdullah İbni Mesud, Peygamberin öyle yapmadığını elli defa görmüştür. "[169]

Ancak İbn Hacer "Vail Hadisi" hakkına mevzudur değerlendirmesinde

bulumuştur.[170]

3. Amr b. Murra şu vakayı anlatmıştır:

Hadramevt mescidine girdim. Gördüm ki Alkame babası Vail’den Resulullah’ın rükudan önce ve sonra ellerini kaldırdığını rivayet ediyor. Hemen bunu İbrahim’e hatırlattım. Bunun üzerine İbrahim öfkelendi ve şöyle dedi: Resulullah (s.a.v)’in öyle yaptığını o görmüştür. Ama İbn Mesud ve Arkadaşları öyle yaptığını görmemişlerdir. [171]

Tahavi de şöyle demiştir: ‘’İşte Ömer de ilk tekbirin dışında ellerini kaldırmamıştır. ”[172]

Hanefiler burada "Umumul Belva” prensibini nazarı itibara almışlardır. Şayet rükuya giderken ve rukudan kalkarken ellerin kaldırılması sabit olsaydı bunu çok sayıda ravi rivayet eder. İnsanlar bunun rivayetine ihtimam gösterirlerdi.[173]

İbadetlerin şekil ve muhtevasıyla alakalı konularda yorum yapmak doğru olmasada Hanefilerin delilleri akla daha uygundur.

Ajİ ^İjJ 4İİC. Al Al JCjjÎ J " ; J1İ 4 Ajji jc. 4 (Jjl j jj jllşJI Ac. jc. 4 ^a-L-alc jc.

a jUjJj Ai Uü jc. İLAj i jjjSjİI Aİc. "

92- Vail'in oğlu Abdül Cebbar, babasının şöyle dediğini rivayet etti:

“Hz.Peygamber (s.a.s)’i gördüm: tekbir sırasında ellerini kaldırdı, (sonunda) sağma ve soluna selam verdi.”[174]

y Ua ; Aİ.ÛA. jc.1 jjSn (Jlââ 4 AfLaJ jjlallaJl Jİ3 j Al ; jLâjjo (Jlİ

& ' > Z " /if " o 7 " fi ° ts o " -*£ .O*" - ö # O* fi", o'

aûI (Jjjjj jc. gr >sı} AjI ; Aâ-n?». jjl (Jtsâ ? <La ^ijll Ajc. j ^ j£ jSI -3c- 1 " ^2 ^afLi-lıl jjxijj

jc. 4 AjJİ jc. 4 ^alLuı jc. 4 jA jil 3 İj 4 y (O A | (JUÎ 4 ç^_lÛ Aj 2 ^iuıj AJİC. Jill

" ALa £İj]| aİc-j t ^ j£jll jüc. j i a!)L 2 all ^ujal 13 aj3j ja jj jl£ AjI " ; ^Aluj a3c. Al 4 ıl <JjAj aûI Jjjjj jî " ; jjl jc. i A3’alc jc. 4 »jAİ jj] jc. 4 3JA. L±İ.A. ; AÂûa. jjİ Aİ (Jliiâ

; jc-l jj^l (JI-33 4 " lilli j-a ûj*-l y j 4 a!3Aa]l çIjj2İ AİC yj Aj.ll £-3 jJ V jl£ ^Aluj AjİC. jÎIİ ^g,L^a

jl£ ; Aâ.ıW jjİ a] Jlaâ j ^jAİ jj] jc. 4 3JA. ^-Iı.A. ; (Jjâjj 4 Ajjİ jc. 4 ^aJLuı jc. 4 gj jA jil jc. 1 47 A i dûl£ jl j 4 AİâlI (_g 3 j-ac- jjl jj-^J cAA a 34 \c j 4 aJLui jjı Aaai aaAİ jjj jl4 j jA jll j-a Âaai 3

e" 0 fi " fi "fi ' 18 ■* -- ^*V ^ ^ in "

jc-l jj^l 4 " 4 i JÎll ^JC. jA AİJİ ^JC-j 4 .JiA (J-2aS Aİ ûjjjyiİ 4 A)\aa (JAaâ Aİ jl 4 çLa j^C. jJ^/

93-Süfyan b. Uyayne dedi ki:

Ebu Hanife ile Evzâi Mekke'de buğdaycılar çarşısında karşılaşmışlardı. Ebu Hanife'ye Evzâi sordu:

“Niçin namazda rukûa giderken ve rükudan kalkarken ellerini kaldırmamaktasınız? ”

Ebû Hanîfe:

“Bu konuda Allah'ın Elçisinden (s.a.s) kesin bir şey bulamadığım için,” diye karşılık verdi.

Evzâi:

“Nasıl kesin bir şey yok!? Evet, bu konuda “Zühri bana. Salim de ona, buna da babası Ömer b. el-Hattâb'ın oğlu Abdullah haber verdi ki, Allah'ın Elçisi (s.a.s) namaza başladığında, rukûa giderken ve de rükudan kalkarken ellerini omuzlarına kadar kaldırdı.”

Ebû Hanife:

“Bize de Hammâd, ona da İbrahim en-Nehai buna da Alkame ile Esved, bu ikisine İbn Mesûd haber verdi, Allah'ın Elçisi (s.a.s), namaza başlarken ellerini kaldırır, bunun dışında böyle bir şey yapmazdı.”

Evzâi:

“Ben sana diyorum ki; Zührî, Sâlim'den o da babasından böyle nakletti, sen ise bana, Hammâd'ın İbrahim'den yaptığı nakli söylüyorsun...”

Ebû Hanife:

“Hammâd hadisleri anlamada Zühri'den daha üstündü İbrahim de bu alanda Sâlim'den üstündü Alkame ise Fıkıhda İbn Ömer'den geri kalmaz. Her ne kadar İbn Ömer sahabe olma şerefini taşiyorsa -ki bunun faziletinde kuşku yokturEsved'in de birçok yönden faziletleri vardır. Abdullah ise Abdullahdır.”

Ebû Hanife'nin bu sözü üzerine Evzâî sustu.[175]

^llLa t ." \ (jlİ 4İİC. aİJİ ^L-ıa 4ll (Jjjjj (jî 4 ^-İC. 4ll j gj .lutjaı (jlC.

t 4 - ittfll Vj û!)L4a ı_$j4^ Vj alalâ 4 (JJU*£j (J£ 4 lfrL14j ajLaUİIj 4 JJj£lİI j 4

Uuc. IgJLaj^

94- Ebu Siad el Hudri (r.a) dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Namazın anahtarı abdesttir. Onun dünya ile ilişkisini kesen tekbir, yeniden ilişkisini kuran da selâm vermektir. Her iki relkâtta selâm verme (teşehhüdü) vardır. Bir namaz ancak Kitabın Fatihası ile ve ona ondan başkasını eklemekle olgunlaşır.”[176]

û!>Lı_â y " j ÂjjAÂİÜ ^Llu J 4.İC. Aül (_5-k^a (_£ûl_La \ (Jlâ 4 4İC- Aül (_jC

4_j\İ£İI jJj ûçI jİj Sn"

95 -Ebû Hureyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) görevlendirdiği kişi, Medine'de halka duyuruyordu ki, namazın namaz olabilmesi için Kur'andan bir miktar, Fatiha da olsa okuyacaktır. ”[177]

İzahı

Ebû Hanîfe'ye göre kıraat, en az altı harfli bir âyet kadar olmalıdır. "Sümme nazara (sonra baktı)"[178] "Lem yelid (O doğurmamıştır)"[179] âyetleri gibi. Bu ikinci âyetin aslı "lem yelid" olduğu için aslî harfler altıya tamamlanır. Ebû Yusuf'a, İmam Muhammed eş-Şeybânî'ye ve Ebû Hanîfe'den başka bir rivâyete göre, namazda kıraat, farkı olan her rek'atte en az kısa üç âyet veya böyle üç âyet miktarı uzun bir âyettir. İhtiyata uygun olan da budur.[180]

Hanbeli fakîhlere göre Fatiha farz değil vaciptir. Gizli veya aşık okunan namazlarla, imam veya cemaatin okuması hükmü değiştirmez. Hz. Peygamber, namazını yanlış kılan (musî') sahabeye, namazın kılınış şeklini tarif ederken kiraatla ilgili olarak; "Sonra, Kur'ân'dan ezberinde olan, sana kolay geleni oku" [181] buyurmuştur.

,, o o ^ i jj ^ -- ^ '

^joUJ y " L&g.'lC. AÛİ ^oC-j 4 4 Aül [(Jlİ 4 (JjÛİ (jC

aİjI "

96-Enes (s.a.s)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Nebi (s.a.s), Ebû Bekir ve Ömer (r.anhüma) Bismillâhir-rahmânir-Rahimi içlerinden okurlardı.”[182]

İzahı

Hanefîlere göre, ne Fâtiha'nın ve ne de başka sûrelerin başındaki besmeleler âyet değildir. Sadece, en-Neml Sûresi'nin otuzuncu âyetindeki besmele bir âyettir. Enes (r.a)'ten (ö. 91/717) şöyle dediği nakledilmiştir: "Rasûlüllâh (s.a.s), Hz. Ebû Bekir (ö. 13/634), Ömer (23/643) ve Osman (ö. 35/655) ile

birlikte namaz kıldım. Bunlardan hiçbirisini besmele çekerken, işitmedim." [183]

ûçiyaâ <1 (jl£ \ (Jlâ ^luı j 4.İC. Aül AÛİ (j) (4-İC. Aül Eli Ac- ÛP"

97 -Cabir bin Abdullah (r.a)'dan şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir kimse imama uyduğunda, imamın okuması onun okuması yerini tutar. ”[184]

İzahı

Hanefîlere göre, imama uyan için kıraat yoktur. Dayandıkları deliller şunlardır:

a. Kitap. Âyette şöyle buyurulur: "Kur'ân-ı Kerîm okunduğu zaman onu dinleyiniz ve susunuz ki merhamet olunasımz."[185] Ahmed b. Hanbel, bilginlerin, bu âyetin namaza ait olduğunda görüş birliği içinde bulunduklarını belirtir. Âyet; "dinleme" ve "susma"yı emretmektedir. Birinci sabah, akşam ve yatsı namazları gibi sesli (cehrî) okunan namazlara âittir. Susma ise, açık veya gizli okunsun. Bütün namazları kapsamına alır. Buna göre namaz kılanların sesli namazda dinlemeleri, sessiz kılınanlarda ise susmaları vacip olur. Bu prensibe uymamak tahrimen mekruhtur.

b. Sünnet hadiste şöyle buyurulur: "Kim imamın arkasında namaz kılarsa, imamın kıraati onun da kıraatidir.[186] Bu hadis, gizli ve açık okunan bütün namazları kapsamına alır. Başka bir hadiste şöyle buyurulur: "İmam, kendisine uyulmak için öne geçirilmiştir. Bu yüzden, o tekbir alınca siz de alınız. Okuduğu zaman ise susunuz."[187]

98 -Sa'd bin Mâli'k'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Biz rükûda ellerimizi baldırlarımızın üzerine koyuyorduk. Sonra diz kapaklar üzerine koymamız emr edildi.”[188]

İzahı

Hanefiler dediler ki: Rükû, başın eğilmesiyle yapılmış sayılır. Kişi rükûa yakın olacak şekilde eğilirse namazı sahîh olur. Rükûun tam şekli, sırtla baş ve kuyruk sokumunun aynı seviyeye gelmesi durumunda gerçekleşir. Bu söylediğimiz, ayakta namaz kılan kişinin rükûudur. Oturarak namaz kılan kişinin rükûuna gelince bunun kişi; sırtla birlikte başın eğilmesi halinde gerçekleşir. Bu kişinin rükûu ancak alnının, dizlerinin ön kısmına gelmesi halinde tam olarak gerçekleşir.[189]

4 (jdi dil ; Jla I jl 4 (jc- »1 Kr. (Jl_uU AİdA. O dul; (JlÜ 4 <dlla X Un\\ ^^ul (_jJİ (jc.

' z ' o' ^ * V * ' * ** - " y 0 i* - ' }' * ı * % > ^

id (_5-k-a " ; La^UC- dil (jjl (jc. Z . dllû (Jjd (jl Aulc. La \ (Jlİ ? dttdll dil luj \ (_]_^3Uİ

^ 0 -W " - - \ 0 $ ' ' J> * ° "l \ * o' ' ^ ^ i

dadll dü lûjj ; Jtaâ 4 aU-ad (jdl dil ; (Jla 4 4 jl£J>İI (j-a 4_lul j lÂİâ 4 ^luıj Auic. dil (JdJI

l^Jlİ ? a.ığu fl^ll t i (j-*: Jli 4 ^iluj AjİC. ^ «—sj^^jl Lala 4 yıa ISjU 4 Ulla IjuiS

ISİa (jii^luj 4j.du dul j dİ 4 Jjdllu jş 3“'*j c^^ll j3 ; <Jlâ 4 dil <Jd 11 lîl ; ‘ dİ y* d^lu

dil I4*ajj ,_ya ji 4 dİ! IgdSLı (jjjdiı "

99 -İbn üs-Süb'ü İbn Talha'nın şöyle dediğini söyledi:

“Ebû Hanife'yi gördüm Atâ'dan soruyordu:

“İmam, “Semiallâhü limen hamideh” dediği sırada, “Rabbenâlekel hamd” der mi?”

Cevap verdi:

“Dese de olur demese de.”

Sonra Atâ, İbn Ömer'den şu rivayeti yaptı:

Bize, Hz. Peygamber namaz (kıldırmıştı.) Başını rukudan kaldırırken “Semiallâhü lümen hamideh” demiş, namaz kılanlardan biri de şu (anlamdaki)

sözleri eklemişti:

“(Rabbenâlekel !hamd) Ra'bbimiz, bütün olmuş ve olacak hamd ve övgü sanadır. Sayısız, temiz ve mübarek olan hamd ve övgü...

Hz. Peygamber (s.a.s) namazdan sonra, “Bu sözlerin sahibi kim?” diye üç kez sordu.

Sözün sahibi olan adam:

“Benim, Allah'ın Elçisi” cevabını verdi.

Hz. Peygamber ona:

“Beni hak Peygamber olarak gönderene yemin ederim ki; sayıları otuzu aşkın melek gördüm, sana onun sevabını yazmak ve onu Allah'ın katma çıkarmak üzere birinci olabilmek için yarışıyorlardı.” diye müjde verdi. [190]

İzahı

Hanefiler: Rükûdan kalkmak, i'tidâl ve tum'anînet, namazın farzlarından değil de vâciblerindendir. Ancak Hanefîler, bunda biraz daha detaya inerek demişlerdir ki: “Tum'anînet”, mafsallar itminan buluncaya kadar organların hareket etmemesidir. Bu durumda her organ kendi yerine oturur. Bunun da en azından bir kez “sübhânallah” diyecek kadar sürmesi gerekir ki; tum'anînet rükû ve secde için, kendi başına müstakil diğer rükünler için vâcibtir. Hanefîler buna tadîl-i erkân da derler. Rükûdan kalkmada vâcib miktar, kalkma anlamını taşıyan bir hareketle yerini bulur. Bundan fazlasını yapmaya da itidal denilir. Ki bu da meşhur kavle göre sünnettir. Secdeden kalkmaya gelince bu farzdır. Bu farzlığın miktarı da, kişinin oturmaya yakın

olacak kadar kalkmasıdır. Bundan fazlasını yapıp tam olarak oturmaya gelince meşhur görüşe göre bu sünnettir. [191]

f\l I i) j i 4J.Ü <Jİ2 -I^-m I i) |*İluj 4İİC. ^-h-ga

AjİıSj £İj "

قَالَ :
حُجْرٍ

(jJ Jj' J Cf

100 -Vâil b. Hucr'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), secdeye varmak istediğinde yere dizlerini ellerinden önce kor, kalkarken ellerini dizlerinden önce kaldırırdı.”[192]

İzahı

Hanefiler de: Farz olan secde miktarı, kişinin alnının az bir kısmını yere değdirmesiyle gerçekleşir. Sadece burnu üzerine secde eden kişi şayet özürlü değilse secde etmiş sayılmaz. Kuvvetli görüş budur. Yanağın veya çenenin üzerine secde etmek, özür olsun olmasın yeterli olmaz. Secdeye varırken ellerden, dizlerden, ayak uçlarından birer tanesini yere değdirmek zorunludur. Ayak uçlarını, bir tek parmakla da olsa yere değdirmek şarttır. Alnın çoğunun yere konulması ise vâcibtir. Tam secde; iki elin tümünün, dizlerin ve ayakuçlarıyla alın ve burnun tamamen yere değdirilme siyle gerçekleşir.[193]

pl) " : (Jlâ 4 ^İLij 4_jc. AİJİ C5^ J "' a c_)L^_ı_£a! (j-a O.İC. j\ 4 Lag-İc. AİJİ (_jjl_IC. (_jjl (jc.

âc.1 Ajtlul .W (jl ^ \ no "

101-İbn Abbâs (r.anhüma)'ın yahut Hz. Peygamber (s.a.s.)’in arkadaşlarından bir başkasından şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s)'e secdeyi yedi kemikli uzuv ile yapması vahyolundu.” [194]

İzahı

Bu itibarla namaz kılan kişi secdede alnını, iki ayağını ve iki eli ile iki dizini yere veya yere bitişik bir şey üzerine koyar. İki ayağın veya en az bir ayağın parmakları yere konulmadıkça secde sahih olmaz.

-- t- t- 9. t- * ^ ^ o **

(_İc. J (jl " | ailu j 4İic. <ÜJİ (_5İJ^a *lİll (Jjjjij (JlÜ \ (Jliî 4 AÛİ (JJİJC- (jjl (_jC.

uy; tlksi ^ j i ^Jâc.i ajüjoi "

102-İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Secdeyi yedi kemik uzuvlarla yapmak, saç ve elbiseyi toplayıp düzeltmemek için (Allah'tan) emir aldım.”[195]

.. o *9 o -■ -» °° 51 0 " ___ > - - " - > o ^ -’f '*■ o ^

A *) ut .W mj (jLuıiyi " ; ailuj 4-lic. AİJİ (_ 5 İJ^a AÜİ (Jlâ \ (Jlİ 4 AİC- AİJİ (_gJİ (jC.

^ % 9 ^ ® ^ * 9 2 ^ ' O 9 o'9 o o s

^ 4 J ‘ Ax.±>ijA jjJoC. <J£ £_2aj]â 4 ^£^.1 -la_uı I ilj 4 AA-o-iâ 4 AaÜSjj 4 AjAjj ‘ 4.lğ.A : f* ^ r -'

103 -Ebû Said (r.a)in şöyle dediği rivayet edildi: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“İnsan namazda yedi kemik uzuv yardımı ile secde yapar. Alm, iki eli, iki dizi ve iki ayak uçları. Biriniz secde ederse her uzvu yerli yerine koysun. Rüküa vardığında, başını, eşeğin yaptığı gibi, eğip sırtını kambur yapmasın.”[196]

<jli i <jK.j folİ .A u. 1 1<j!c. jiıl aûI Jlii \ Jla t Ü j.^ı(_jc.

AİÂSÎj i i 4 ..uKjj i 4 j.Üj i A'iğ.la. ; ^lâc.1 ls 1c- (jLuıNI

104- Ebû Nadirâ'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Biriniz secde yaptığında sakın ayaklarını uzatmasın. Kuşkusuz ki insar namazda yedi kemik-uzvu yardımıyla secde yapar: alm, iki e!i, iki dizi, iki

ayağı. [197]

55 >35 35 55 > ' ^ ^ >35 55 --'

; ^Lluj Ajİc. jiıl jIiI Jla: Jla 4 La^âc. aûI j-ac. ^ jiıl jjc. i . .1 ^ <Ilş. (jc.

c-jK.II (jil jjâl Ajc.1 jj (jijjâj " "

105 -Abdullah b. Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi; Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir kimse namazda, köpeğin yatışı gibi, kolunu yere uzatarak secde yapmasın.”[198]

■>1 i (^3 CÛl; çAluj 4-lIc. jJJİ ^-L^a (jl " ; 4jc. Jİ1İ ^ijx.xxa (_jC.

(jKj (j-a jjjJ i jc. K aJ*j i tillj Jja ^)j "

106 -İbn Mesûd (r.a)'dan şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bir ay dışında hiçbir zaman sabah na mazlarında kunut yapmadı. Ne ondan önce ne de ondan sonra yaptığı görülmemiş, o ayda yapmış olduğu konutlarda müşriklerden birtakım insanlara beddua etmişti.”[199]

İzahı

Kunut: İbadet, taat, huşû, kıyam, sükût, dua.

Terim olarak; yatsı namazından sonra kılınan vitir namazının son rekâtında rükûdan önce yapılan duanın adıdır.

Vitir namazının üçüncü rekatında Fatiha ve sûre okunduktan sonra ayakta iken tekbir alınır, eller kaldırılır, eller yeniden bağlanır ve kunut duaları okunur. Kunutta meşhur duayı okumak ve Hz. Peygambere salavât getirmek sünnettir. Ancak genel anlamda uygun herhangi bir duayı okumak ve tekbir almak Ebû Hanîfe'ye göre vacib, Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'e göre ise sünnettir.

- - o " > 5 s 5 q ' ___ -’f s 5 ___ fi o _ ^

jC-Jj i UajJ (jjŞLJJI yj dliâJ İl 4 _jl " ; alujj 4 ÛİC. ^ <j£- i 4 -İC. ili

cali (jl dûL İl pi i ,jl 4 ,-uÏîc. C 5 Jc. "

107 -Ebû Said (r.a)'ın yapmış olduğu rivayete göre:

Hz.Peygamber (s.a.s) kırk gün dışında hiç kunut yapmadı. Kırk gün süre ile yaptığı kunutlarında Usayye ve Zekvân bundan sonra vefatına değin hiç konut yapmadılar. ”[200]

^ o £ - - 51 -- fi & S> f ^ ^

> Ai al>l >t-»\l 1 i] Aulc. aîi! aîiI (jlS " ; Jlâ

Vİij i Ig-jlc. Jbıâj i (_5jjlall "

JjI

J ÜF

108 -Vâil b. Hucr'ün şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) namazda otururken sol ayağını yanma yatırıp üzerine oturur, sağ ayağını ise dikerdi.”[201]

İzahı

Teşehhüdde, sol ayak yayılarak üzerine oturulur. Sağ ayağın baş parmağı kıbleye yönelik olarak dikilir. Hz. Aişe (r.a) Hz. Peygamber (s.a.s)'in namazdaki oturuşunu bu şekilde tarif etmiştir. [202]

■*«*' * * ' uj j. f ^ ^ ^ Zıt o

4_llc. AİJİ ^K<-ı <lîll (jjE-aJ «.LuıiSI (_âj£ " j (Jjjji 4-jl i La^ic. AİJİ j-oC. qC.

„ 0 ' o'* ' * "" Z * * * " " '

Ü û' (j l)Â\ p ‘ lî£ ? füj "

109-İbn Ömer (r.anhüma)'den rivayet edildi:

Kendisine, Hz.Peygamber (s.a.s)’in zamanında kadınlar namazda nasıl otururlardı, diye soruldu. Cevap verdi:

“Önceleri oturarak, bir süre sonra sol ayaklarını sağ tarafa yatık bulundurarak oturmaları emr edildi.”[203]

İzahı

Kadın; sol tarafa kalçası üzerine oturarak, sol ayağını sağ yandan çıkarır. Bu, onun tesettürüne daha uygundur.[204]

(j-a ojjaUl Al» j l_a£ .ig-ılü ili LLoİ*j (jlS ^14 j 4_ıic. ^.L^a ^^.ûll (jl ; e.lÇğll (jc

110 -Berrâ'dan şöyle rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) Teşehhüdü (Ettehiyyâtü...) bize Kur'an-dan bir sure öğrettiği gibi öğretirdi.”[205]

İzahı

İmâm, imâma uyan cemâat ve yalnız başına namazı kılan kişi, tahiyyâtı okur. Tahiyyât hiç bir yerde sesli okunmaz, daima sessiz okunur. [206]

.Ig-dill ; 4 Ş^L-aİl 4-llaâ. ^İluj 4.İİC. 4ll j^La 4ll <Jj2uj Uba-lc. " ; <Jlİ 4 4_iC. 4ll 4ll JUC. (jc.

111-Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bizlere namazın otururken, yapılan hibesini yani “Ettahiyyatu'yü... Öğretti."[207]

> > ^ 55 -- >55 55 ^ o ^ ^ i ' & * " " } o 55 o

; <J jL j 4 ^1 4 ıj 4 . 11 c. 4 ıl a A4II *—âİÂ. LüL^a 111 " ; <J\İ 4 4ic. 4 ıl jj*.A 4 a <jj 4 ıl ^Ic. ,jc.

il Jc. pLll " .

; Jliâ 4 alluj 4 İic. 4 ı 1 ^jjlll İlle- 4 <J 41 İC<>j : ŞjUc. <jp» 'öûUj 4 İ 1 jj <_s 4 j

55 «s ' ' * _ Ji ^ ^ s V - * I * O'} <S^ 't- ^ ^ ' S' " ' ^ ' z “ '

djlll I4II ehille- AAyUHl 4 dıülLllj dil jl2all j 4 ı diliv! 11 ; (Jilla 4 A£.ia.l .ig-dı İlli 4 AliLlalI jA 4 j 1 qI "

-' jî , "o; ’ » e ,-***, s ; , _ , '« Ç ‘ - ş j :

1 (jl ^dûl_5 4 4&I 4İ] V j)l .iğ. di 4 (j-ia-11 >lall dil 42c. ^Ic-j 1 \ ılc. AliLuJI 4 4.dil 4 Jl4jj

> -* -* ’

1 k jı ^ jı 10 ✓

4 Jjjjjjj o-lıc. 1

112-Abdullah b. Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Biz Hz. Peygamber (s.a.s.)'e namaz kıldığımızda: “Selâm Allah'a olsun” diye söylerdik.”

Bir başka rivayette şu ziyade vardır: “..Kullarından selâm Cebrail ve Mikâil'e olsun...”

Bu duamız üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) bize dönerek buyurdu ki: “Hayır, Allah, kendisi selâmdır... Onun için biriniz teşehhüt yaparsa (oturursa) şöyle desin:

"Et-tahiyyatu lillahi ve's-salâvatu ve't-tayyibâtu es-selâmu aleyke eyyuhennebiyyu ve rahmetullahi ve berekâtuhu es-selâmu aleyna ve alâ

ıbâdi'llahi'ssalihin. Eşhedu en lâ ilâhe illallâh ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resuluh."

“Bütün dualar, senalar ve bedeni, mâli ibadetler Allah'a mahsustur. -Bunlara başkaları müstahik olamaz- Selâm da ve Allah'ın rahmetiyle bereketleri de, ey sânı yüce Peygamber sana mahsustur. Ve selâm bizlere ve Allah'ın salih kullarına olsun. Şehadet ederim ki: Allahdan başka gerçek mâbud yoktur. Ve şahadet ederim ki: Hz. Muhammed O'nun kuludur ve Peygamberidir.”[208]

j Aj-UaJ ajjoiJ iluıj 4-lic. AÛİ Jll (jlii " : Jlâ ‘ (_JJİ (_JC.

O jLutl 4 LS ^ V

lillj AİUcuj (jc-j 4 0.1İ. (J AJJ (_5-^ " : Ajt"

113-İbn Mesûd (s.a.s.)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s.) yüzünü, yarısı görününceye dek çevirir. “Esselâmü aleyküm ve rahmetüllah” diye sağma ve sonra aynı şekilde soluna selâm verirdi.”

Başka bir rivayet:

“Sağ yanağının beyazlığı görününceye kadar, (çevirir) ve soluna da öyle yapardı. ”[209]

İzahı

Hanefiler: Selâm lafzıyla namazdan çıkmak farz değil vâcibtir. Zîrâ Rasûlullah (s.a.s.), Abdullah İbn Mes'ud'a teşehhüdü öğretirken kendisine şöyle demişti:

“Bunu söylediğin (okuduğun) zaman namazını tamamlamış olursun. Kalkmak istersen kalkarsın. Oturmak istersen oturursun.”[210]

Abdullah'a bunu söylerken selâm lafzıyla namazdan çıkmasını emretmemişti. Ayrıca namazdan sadece “selâm” kelimesini söyleyip “aleyküm” kelimesini söylemeden de çıkılabilir. Bunun yanısıra kişi, selâm

lafzını söylemese, hattâ abdesti bozulsa veya kendisi bozarsa namazdan çıkar ve namazı da sahîh olur. Ancak günahkâr olur. Bu nedenle de namazı iade etmesi vâcib olur. İade etmediği takdirde ayrıca günahkâr olur.[211]

ajLuU (jc-j 4 4 -İiaJ (_jC. ^ailoJ <lSc. Aül ^Sn-ı AİJİ (jlfî " : i 4İC. AÛİ A)Jİ AiC. c.

Of

LUULaU

114-Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) sağma ve soluna olmaık üzere iki selâm verirdi.”[212]

(j-a JJC-j 4 jıg-İC. J 4 A;—j 4 jjtijLa AİJİ AJC- (jl£ \ (JlÜ 4 ^aAİ (_jC

; (Jliâ 4 ^gjlİ 4 (j^- 2 Sj ^AS : <jjhs% I 4 <J ji/ı ^ I ja.^'j.4.1 flutj AAİc. 4ll ^ASI l—A 5>

4 4_Sj^ajl Uılâ _ JjAluiIJ ^ j£^)SI £Sİ 4 ojx^.j 4İ,;İ-?k LA ^J-ıAa " ^Aİ2 4 Ac. Ui U dûl

ASc. Al Al (Jjjjj eSyL^a Ac. jJİ AS ; ^jSLSI "

115 -İbrahim'in şöyle dediği rivayet edildi:

Abdullah bin Mesûd, Huzeyfe, Ebû Musa (r.anhüma) ve Hz. Peygamber (s.a.s)’in ashabından bir kaçı bir evde hep bir arada idiler. Birbirlerine namaz kıldırmayı teklif etmeğe başladılar:

Teklif alanlardan biri buna yanaşmayıp:

“Ey Ebû Abdurrahmân sen öne geç deyince, o geçti, onlara ne ağır ne de uzun olan ancak rükû ve secdelerinin hakkını verdiği bir namaz kıldırdı. Bitirdiğinde orada bulunanlar:

“Evet gerçekten Ebû Abdurrahmân, Peygamber (s.a.s)'in namaz kıldırma yöntemin! Aynen kapmış bulunuyor” diye konuştular.[213]

<llc. , A İn j;■ s~\ ^gjc. a.lL.jâ i 4l! JjjIj ^gjc. <ji " i jj»İ m (jc- "

116-Ebû Said (r.a)'den şöyle rivayet edildi:

Ebû Said, Peygamber (s.a.s)'in katma vardığında. O'nu bir hasır üstünde namaz kılıp üzerine secde eder bulmuştu.”[214]

) u-ş AJ Llllij İCC.Uİ ^L<-ı alluj 4.1İC. Aül AÛİ 3_J- La J <j! " j Log-lC- Aü! ^ ■ stj (JjAaC- (_jj! C.

117-İbn Abbâs (r.anhüma)'dan şöyle rivayet edildi:

“Evet, Hz.Peygamber (s.a.s) oturduğu yerde, ayakta ve bacaklarını karnına elleriyle çekerek de namaz kılmıştır.”[215]

& & -- >0 £ı & ^ o

Aİj (j-a 1 ma. a ^_L^a ^ 11 ıj 4 İİC. Aül ^glı_a AÛ! ,jl " t (j utn II (_jC. "

118-El-Hasan'dan şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) göz ağrısından ötürü namazı oturarak kılmıştı.”[216]

o " - - - - o > „ ^ ^ - o „ 0 o

; j 34 t.ij£i ? o!>L2a]l caâj 3-LL <— 4 4İâc. Laa c ti) ^ ,jj l jc.

0 " ~ ^ ~ ' jj ^ ^ jı o “ " 0 ^ ^ " " 0 '* - . 0> o ^ o ___ ^ 0

çile. 4 j! 3-411 ^giûlü t du>ı j^a; Jla t aİc. 4ıl 3-^j 4ı! .4c. <j3 ^Lâ l/- 4 jj4Lal! (jj .LLL.a ,jc.

LıJayiâ (o!>LLall dlçLaj (‘ Aj' 0 C5^ C5 -a ^’^ Câj 4 La.g-.ic. Aİlt ^g-Çaj ^aC-j j£L jJİ Ajlmj i Alaj

* ~ ' o' ~ ' > o " ^ s " 51 ^ ^ S 5 ^

La (Jda j 3la ? ^)jLa Lj 4 —Lİ *_4^ " : 3^ 4 (j-a 3le- 1 . 11 ■"‘J 4 ^alLıj 4-1İC. Aİlt ^L<-ı Aİlt 3_J- u1 J

> 0 f " , ”

^g-ajl <j! t cim L>"'ı ı»I "

119-Muhammed bin Munkedir şöyle dedi:

“Ebu Hanife hastalanıp bayılan bir insan namaz vaktin de girmişse ona ne yapılması gereklidir? Diye mektup yazdım.

Oda bana cevaben şu mektubu yazdı. Muhammed bin Munkedir. Oda Cabir bin Abdullah (r.a)’dan rivayetle; şöyle dedi: “Ben hastalandığımda Nebi (s.a.s) beni ziyaret etti. Yanında Hz.Ebu Bekir (r.a) vardı. Namaz vakti girdiğinde hastalığımdan dolayı bana da baygınlık gelmişti. Nebi (s.a.s) abdest aldı bana da abdest suyundan serpmiş o esnada uyanmıştım. Bana “Nasılsın Ey Cabir?” diye

sordu. Sonrada “Gücün yettiğince ima ile de olsa namazı kıl” buyurdu. [217] İzahı

İma ayakta veya oturarak caiz olduğu gibi, yatarak da caizdir. Ancak bir şeye dayanarak da olsa oturmak mümkün iken yatarak ima etmek caiz olmaz.

Oturarak ima'dan âciz olan kimsenin sırtüstü yatması daha uygundur. Bu durumda başının altına yüksekçe bir yastık konur. Böylece hem yüzü gökyüzüne değil, kıbleye gelmiş ve hem de ima yapabilecek bir durumda bulunmuş olur daha önce de belirttiğimiz gibi ima baş ekmekle. Artık bundan da âciz olan kimsenin ne göz, ne kaş ve ne de kalbiyle imâ etmesi gerekmez. Hadis-i şerif de "imâ ile de kılmaya kadir değilse, Allah onun özrünü kabul etmeye daha lâyıktır" buyurulmuştur. [218]

Ljl I jja " ; Jlİ i Ajİc. ili ııl J C 5 lc- (_j-?c.l İÜ ; üla 4 Iğic. ııl üulc. jc.

-*o - ^ o * 0 °' ')■ ~ & o sj; " ~ / * o

La IjLlSİ ‘ (Jla 4 tAalİa jl o j£j 4 -mİij jA j 4 Ljl jl \ 4 (jjliSLı (JiaJİâ 4 jSL

pys" .

120-Hz. Ayşe (r.anha)'nin (Mü'minlerin annesi) şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) çok halsiz, kendinden geçecek duruma düşünce:

“Ebûbekir'e buyruğumu iletiniz, mü'minlere namaz kıldırsın buyurdu. Bunun üzerine “Allah'ın Resulü Ebûbekir yufka yürekli bir adamdır, üstelik kendisi de yerinize geçmek istemez” dendi.

Hz. Peygamber (s.a.s):

‘Size ne emrediyorsam onu yapınız” buyurdu. [219]

c. (^g-aC-l İÜ : üla 4 (jjLayil ^1 Ig-İc. Alil 4-Lülc. jC. 4 Aİ’âle. jc. 4 ^ajAİ^)jj jC- 4 jUÜ jc.

Ljl jl 4 ^îıl Lj ; 4 J (Jia 4 (jjliLı (Jiajla 4 Ljl " : (JLÎ 4 iij Aic. aîi! aîi!

" * j, 5 ^ ' 5°' " o Ç ^ ^ - - Jl o ' o ’f' o

4 4 _LuıjJ LİIl-a>-jjj^a Lj (Jiaia 4 Ljl l_şj-a : (jLâ 4 lüia jl aj£j J&J 4 j^aa-j£j

121-Hammad, İbrahim, Alkame, Hz.Aişe (r.anha)’den rivayetle Hz.Aişe (r.anha) anlatıyor: “Hz.Peygmaber (s.a.s) baygınlık geldiğinde şöyle dedi: “Hz.Ebu Bekir (r.a) emredin iz insanlara namaz kıldırsın. Denildi ki; “Ya Resulullah!... Ebu Bekir çok yumuşak kalpli bir insandır. Senin makamına geçip namaz kıldırmak

ona manen ağır geliyor.” Bu cevabın üzerine Hz.Peygamber (s.a.s): “Ey Yusufun arkadaşcıkları Ebu Bekir emrediniz insanlara namaz kıldırsın” buyurdu. Bu sözü birkaç defa tekrarladı. [220]

j-a (_Ü. 4-13 jill (_paj-a LxJ aLluj <lic. ^ÜJİ jl \ IğjıC. AİJİ A ıuülr. jc.

CiLuıjli i (JjUJIj (J> 4 j£j Ul (_5 j-a " ; -^1 ls-^J ^ At »1 <Jt-9 4 S^L-aİl U2a 4 a^.j]I

' - f- " s ' ^ Y-» *. î* ' /f, a ’ B ' _ « ” '» » ' s î >0, •*? o Y;

; l-ğ-2) 4 (Jjaüllj ^gJLJaü jl lil^alj aLluj 4_lic. aÛİ AİJİ (Jjjjij jl 4 Aİ£- AİJİ jfLj ^^1

4 liİES jjl •‘CalLa ^ aiuij <JİC- 2j| 2j| (Jjajij j jl y ^gia ^gj] j 4 jjSj cA) 4 “t- Y A

M ■" ^ ^ ^ 55 -- S i , "a ' .*55 -*" ^7" “ ^

Ai\ J-aC. ^İl (JjjjJJâ 4 aEuj 4.1İC- ^L.a AİJİ (Jjjjij -İJC. 1 g 1C- AİJİ ^^jJaj 4_ı_*aîi.j C1Ûİ ^ » <nAlİ

4 j£j Ui j ^)-a 4 ı _ LujJ 4 . A jj^a jjjl ; Auıj 4_Jc. aİIİ ^L-a Aül (_)_jjjj (JtsS 4 C—llâLaS 4 ^ 1 > A^ 4 Ac.

^ ** > J>^ j, * a ' } ^ ^ 55 Jil- - 5 ___ -*5}"^ " "5 *‘ * '

^ic. ; J_5^ J^_S 4 lPY 11 ^ pEu_j <2c. ^IİIİ A AıaıJ 4 0^1 >^»\U Uilâ 4 (JjjIÎJIj (_Jj-<aj]3

(jl j£j Ut dlj-al ^3 | 4_UjIc. UiSlaâ 4 ^^jjjtâjl | »İUj 4_}İ£. Jjj b La ^üJİ (Jjjj (JIİ3 4 aU. >U»lt

" o"» ' o,/ f.' • ' - o " j ~ ' a ' ' ' i. JI "> i " ^ - - J- VI»"" 55

4 jlUl jU (* 4 j 2 ; <Uulc. UUIÜ _ o!>L 2 all ^ ^g-Uc- ojk C-ıU.> •<jli 4 ^jjtajl ; <Jli 4 jic. dûl j 4 (j^UlU

^ ' * J'~ , a'j, » ^ M V' "s" ' ' 'a __ _ '* i * ' , ' 'U '

(Jjjjij 4_lSj Uajlİ 4 ^)^U UUj 4İİC. Aül AÛİ (Jjjjj jaAJ j£L jJİ a Auı UJâ 4 (_yaj^l jl^ÂJ aUa^âj

a - ^ 0 >s^ ' o" 't 0 " s ■" ^^ " "S- s s s

j_ÛİI jl^_5 4 <jc- Ull ^Jİ jUlaJ jc. |3İUj Aaic- Ull ^l>^ı j^lîl (JaıiaJ 4 ^alUj 4İİC. aİIİ ^ I afl A)Jİ

j^.Ull.1 (JJUİI 4 alUj Aalc. ûll Y^-a (^Ûll jJ-'SlU j£j jJİ 4 eçlÂa. aiuıj Aalc. ûll Y^-a

" 55^ " j; o O £ ^ l" ' $ '■"" •'S^O j. ^ ^ ^ ^ £ O ^

^Ua^ I j£j Jjl jlSJ 4 (_paJâ a!>LIall liÜİ jjc. (JjUİU <J-UU ^1 4 £• jâ j£j ^t

f_y=L& (U^J ^lUj 4ÛİC- ûll "

122-Hz. Aişe (r.anha)'den şöyle rivayet olundu:

“Hz.Peygamber (s.a.s) hastalanmışki bu hastalığında vefat etti. Bu yüzden gövdesi gücünü kuvvetini yitirmişti. Mü'minler namaza gelince, Ayşe'ye:

“Ebûbekr'e buyruğumu ilet, mü'minlere namazı kendisi kıldırsın, buyurdu.

O da, Ebûbekr'e buyruğu gönderdi ve:

“Evet, Peygamber (s.a.s), mü'minlere namaz kıldırmanı emretti” dedi.

Hz. Ebübekr Ona şu haberi gönderdi:

“Yavrum ben çok ihtiyarım, yufka yürekliyim. Evet, ben Peygamber (s.a.s)’i yerinde görmedimmi yüreğim dayanmaz. Onun için, sen Hafsa ile birlikte Hz.Peygamber (s.a.s) yanma gidin, Hz. Ömer'e haber salsın, mü'minlere namazı o kıldırsın.” Öyle yaptılar. Hz. Peygamber o ikisine:

“Sizler Yusuf'a tuzak kuranlar gibisiniz” buyruğumu Ebû Bekr'e iletiniz, müminlere namazı kıldırsın.”

“Beni kaldırınız namaza gitmek istiyorum” buyurdu.

Hz. Ayşe:

“Özrünüz nedeniyle Ebûbekr'e namaz kıldırmasını emrettiniz.” deyince:

“Beni kaldırınız. Çünkü ben namazda gerçek mutluluğu buldum."buyurdular. Hz. Ayşe; devam etti:

“İki kişinin ortasında kalktı, bu sırada ayakları (yürürken) yerde sürünüyordu.

Ebûbekr, Hz. Peygamber (s.a.s)'ınn gelişini duyunca bekledi, geri çekildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, yerinde kalmasını işaret etti ve kendisi de aynı hizada Ebûbekr'in sağında oturdu ve tekbir alıyordu. Ebûbekir'de Hz. Peygamberin tekbirini tekrar ediyor, namaz kılanlarda Ebûbekir'i aldığı tekbirini yeniliyorlardı. Bu yolda namazı bitirdi. Bu, mü'minlere kıldırdığı son namaz oldu ki, hastalık çektiği süre içersinde ve vefat edinceye dek Ebûbekir İmamlık yaptı. [221]

i lilE i_âlâ. SÎ Jİ1J i 4ili.

وَسَلَّمَ صَلَّى بِرَجُلٍ فَصَلَّى

Çile. 2 jI ^jlll (jl

‘ (jll (jc

123-İbn Abbâs (r.anhüma)'dan şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) bir erkek ve bir kadın namaz kıldırdı. Ve erkek Hz. Peygamber (s.a.s)’in kadın da erkeğin arkasında durdu.”[222]

ÇfLllvLaj AÜİ j) " j alÇle. .Aüt AİJİ (JlÜ " (Jlâ

y. > >

■An

124-Ebû Saîd el-Hudri (s.a.s)'nin rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Melekler namazda saflarda aralık bırakmayıp düzgün tutanları överler.”[223] İzahı

Hz. Peygamber (s.a.s): "Safları düzgün tutun, omuzları bir hizaya getirin,

boşlukları doldurun, safa girerken kardeşlerinize, ellerinizi hafifçe dokundurun, şeytana açık yerler bırakmayın. Kim safları sık tutarsa Allah onu hayra eriştirir. Kim de saflar arasında boşluk bırakırsa Allah onu hayra eriştirmez."[224] buyurmuştur. İmam bu hususlarda cemaati ikaz etmelidir. Birinci safta boşluk var iken ikinci saf dolmuş ise, sonradan gelen kimse ikinci safı yararak birinci safa durur. Birinci safı doldurmadıkları için onlara saygı göstermez. Ön saflar muntazam bir şekilde dolduktan sonra gelen kimse o saflarda boşluk bulamaz ise, namaza durmaz, bir başkasının gelmesini bekler. Şayet rekatı kaçıracağından endişe ederse namaz konularını bilen ve rahatsız olmayacak biri varsa onu saftan geriye çeker beraber arkaya dururlar.

ç.L4*Jt j 4_ıic. aüI (Jlü ; (Jli 4 1 \c, *üJİ (jc.

ı^ya ÛÇ.I 4 (jlİİSI ûç.1 | <S Clûlİi 4 ^3 "

125 -İbni Abbâs (r.anhüma)'ın rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Sabah ve yatsı namazlarını imama uyarak kılan bir kimse iki şeyden arınır: Ara bozukluğundan (bozgunculuktan) ve Allah’a şirk koşmadan.”[225]

4 UjjJ (j-a "] (Jliî 4 4-iic- *iİll aÛİ qC. 4 Lag-İC. *ÜJİ (_jC.

4 (jlâİSI (j-o ÛÇ.I<1 4_nS "

126-İbn Abbâs (r.anhüma)'ın rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, kırk gün sabah ve yatsı namazlarını imama uyarak kılmayı sürdürürse onun için arabozukluğundan arındığı ve Allah’a şirk koşmasından arındığı yazılır.”[226]

İzahı

"Dinin direği" olarak tanımlanan ve İslâm'ın beş şartından birisi olan beş vakit namazın, İslâm'ın İmama uyma ve cemâate verdiği önemden dolayı,

toplu olarak edâ edilmesi gerekmektedir.

İmama uyma cemâatla namaz kılmak Kitap, Sünnet ve İcmâ ile sabittir. Cenâb-i Hak Peygamberimiz (s.a.s)'e hitaben şöyle buyurur: "Sen müminler arasında bulunup onlara namaz kıldıracağın zaman onlardan bir kısmı seninle beraber

olsun." [227] Hz. Peygamber (s.a.s.) de cemâatle namazın faziletini şöyle açıklamıştır. "Cemâatle kılınan namaz, bir insanın tek başına kıldığı namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."[228] Başka bir rivayette bu fazilet yirmibeş derece olarak ifade edilmiştir.[229] Ayrıca Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurur:

"Bir kimse güzelce abdest alır, sırf namaz için câmiye giderse, camiye varıncaya kadar atmış olduğu her adıma mukabil bir derece yükselir ve bir günahı silinir." [230]

o o ^ o Jj £ & & &'«■

Oj-lsül ,_3 J A3 j 4-lic. A)Jİ ^3 ><--ı (jl " \ 1 V- ^ÜJİ ^..ıJaj (_JJİ (_jC

' ' 0 “ ** , ' " z “ ' j> s * = 1» ^ ^ o

^jc. ; La^ic. aîjI ^oc. Jliâ i Âjj.l-iJ'u 13 ; (Jtaâ < " »1 anili ç.l_ua*3

CA (Jjâjj 4-lIc. aÛİ AÛİ j

127-İbn Ömer (r.anhüma)'den şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) kadınlara sabah ve yatsı namazlarına çıkmaları için izin verdi.”

Dinliyenlerden biri şöyle diyecek oldu:

“O takdirde bu çıkışlarını insanlar kötüye kullanırlar.” Bunun üzerine İbn Ömer ona:

“Ben Hz.Peygamber (s.a.s) bu konudaki iznini bildiriyorum sen ise böyle şeyler olur diyorsun.”[231]

İzahı

Kadınların kendi aralarında cemâatle namaz kılmaları caiz olmakla birlikte mekruhtur. Bu durumda imam olan kadın ön safın ortasında yer alır. [232]

Genç kadınların, erkeklerle kılınan cemâat namazına gitmeleri de (fitneye sebep olduğu takdirde) mekruhtur. Ancak ihtiyar kadınlar için bir sakınca yoktur. [233]

' 0 ^ 9 ' * ' ^ s * ■, ' ' ' '

i »1 jjjaJLj (_£ûj i 13 " ; .aSj! ^Jj^a aîjI Jla; (Jlâ

ç. LjjaJlj t (_j3y2! (j3j "

3jI

İİİ1U

tlhf (_>“ Cf

128-Enes bin Mâlik (r.a)'in rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Akşam namazına çağrılıp, müezzin de ikinci çağrısını yaparken (akşam yemeği hazırsa) yemeği önce alımz.”[234]

İzahı

Abdullah İbn Ömer (r.a)’tan; Resulullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

“Eğer birinizin önüne akşam yemeği konulmuş, bu sırada akşam namazına kamet getirilmiş ise siz akşam yemeğine başlayınız. Acele edip akşam yemeğinizi bırakmayımz.”[235]

Nevevî ‘nin beyanına göre: Sofra hazırken namaza durmanın mekruh olması kalp meşgul olarak huşû’un kemâli elde edilemediği içindir. Ancak bu kerahet vakit müsait olduğuna göredir. Yemek yediği takdirde vakit çıkacaksa namazın geciktirilmesi caiz değildir.

Ebu Hanife’nin şöyle dediği nakledilir: “Bütün yemeğimin namaz olması, benim için bütün namazımın yemek olmasından daha makbuldür.” O, bu sözü ile “namazda yemeği düşüneceğime, yemekte namazı düşünmeyi tercih ederim” demiş olmaktadır.

,-â lill EL-a (jî ; 4İC. AÎJİ ,—ıJaj A 4 Jİ (_jC. i CF'

_ , -'o" > i o j s ' "j; __ - s ' 'M ' i y a « "

^Jj^a .AÜİ Jjjjj Iilâ i ,)y »u-oll İJJİ Îj (I jl4a İÜ (jjAâlI (j) Ajuj AİJİ ^JİİI

l_Ualâ t (3^ V 2all (j) UaAj i JIAjoiaH (j-o 4-l^.li t-lüs i o!>L2a]l ^3 Ajjüj 4.2c. aİJİ

^3 (jj£j (ji Ld^-ı^aJİ Ç)3 J (1 iâg J ç.^^3 i (Jjoijİ UaAİ Aıluj 4_1İ£. aü| AİJİ

^ ^jVI 5UİİJ t (jjUİI *-a Uİ2aâ v ıiİE Lo^Lls I il " ; Jliâ t jlLSI sl^âiâ v UıgJLuıâ t £ ^ UoA^al

- r ; o ^ -*> ^ 0 y -W ^ * - - ' 'e o ^ l ^ o ^ * 0 r . >»3 " ^ " 3-0"

■■>" 3 g II (jc. ; I jlliâ i Aİ£- 4ll AÂlia. (jc. 4 V-Üaş. (jc. C'uAlI IİA (_£jj 4î ; <Jjâ i " (jiajâil

'o' - ^ 51 i) J, ' 4 „ " ^ **"

aliuj 4İİC. Ül (^gl] _

129-E1 Esved babası Cabir (r.a)’den şöyle rivayet etti:

“Hz.Peygamber (s.a.s)’in devrindeydi. İki kişi mescidde halk namazını kılmış düşüncesiyle, öğle namazını her biri kendi evinde kılmıştı. Sonra mescide gelince ne görsünler Hz.Peygamber (s.a.s) namazda. Tutup mescidin bir yerinde oturdular. Çünkü ikinci bir kez namaz kılmayacaklarını sanıyorlardı. Derken Hz.Peygamber (s.a.s) namazı bitirdi. Ve onları gördü. Haber gönderip onları getirtti. Bu sırada, kendileri hakkında birşey mi Allah'tan geldi korkusu ile omurilikleri tir tir titriyordu. Hz. Peygamber (s.a.s) onlara niçin namaz

kılmadıklarını sordu. Onlar durumu anlattılar. Bunun üzerine buyurdu ki:

“Öğleyi kıldınız ise, cemaatle de kılabilirdiniz. Bu iki namazdan birincisini farz yapardınız.”

Denildi ki:

“Ebu Hanîfe'nin el-Heysem'den aktardığı bu hadisi, kendisinden bircoklrı rivayet ederken, el (Heysem'den sonra hiçbir râvi ismi söylemediler ve şöyle dediler.) Ebû Hanife Heysem'den aktardı, O da doğrudan Hz. Peygamber (s.a.s)'den nakletti. [236]

(Jjââ i (jüalü I j)\laljj .13 j i I jjlSİ \ dJlİ i Iğ.lC. AÛİ A joulç.

abgJalULj i LfrjJaj i jL aC- (JjjUİI (jl£ | 4 " i ,_Sj /»-I j (j-a "]

' * 0 "' " o* ^ ^ i - j>s * ** *ö> - - - C ^ "j; * jı £

l^yCnc-lâ i lil " ; ^LIüj 4aİc. ^ılıl ^ aûI (Jlsâ c t—iiyill j "

130-Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Ashaptan çiftçi olanlar, kanter içerisinde, toza toprağa bulanmış bir durumda yürüyerek cuma namaza geliyorlardı. Kendilerine denildi ki:

“Cumaya gelen yıkanıp gelsin.”

Başka bir rivayette şöyle dedi:

“Halk tarlalarında çalışıyorlar, toz toprak ve terleri bir birine karışmış durumda geliyorlardı.

Bu nedenle Hz. Peygamber (s.a.s) onlara:

“Cuma namazına geldiğinizde yıkanınız” emrini verdi. [237]

İzahı

İslâm'da Cuma gününün dünyanın başlangıcına, sonuna ve âhirete kadar uzanan bir yeri ve değeri vardır. Diğer semavi dinlerde de Cum'a gününe dikkat çekilmiş, fakat onlar bunu terkederek başka günlere yönelmişlerdir. Ebû Hüreyre'den Allah Rasûlû'nün şöyle dediği nakledilmiştir: "Bizler, bizden önce kitap verilenlere göre en sonuncusuyuz. Kıyamette ise en öne geçeceğiz. Onlar,

Allah'ın kendilerine farz kıldığı bu Cum'a gününde ihtilafa düştüler. Allah onu bize gösterdi. Diğer insanlar bu konuda bize uyuyorlar. Ertesi gün yahudilerin, daha ertesi gün ise hristiyanlarındır."[238]

Yine Ebû Hüreyre'den şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Rasûlullah (s.a.s.)'a Cum'a gününe niçin bu adın verildiği sorulduğu zaman şöyle cevap vermiştir: "Babanız Âdem'in yaratılışı o günde oldu. Kıyamet o günde kopacak, yeniden dirilme ve insanların hesap için yakalanması o günde olacaktır. Cum'a gününün üç saatinin sonunda öyle bir an vardır ki, o anda dua edenin duası kabul olunur." [239]

"Her kim Cum'a günü, cenabetten gusül eder gibi güzelce gusleder, sonra da ilk saatte yola çıkarsa bir deve kurban etmiş gibi olur. İkinci saatte yola çıkarsa bir sığır kurban etmiş gibi olur. Üçüncü saatte yola çıkarsa bir koç kurban etmiş gibi olur. Dördüncü saatte yola çıkarsa bir tavuk kurban etmiş gibi olur. Beşinci saatte yola çıkarsa bir yumurta tasadduk etmiş gibi olur. İmam Cum'a namazı için iftitah tekbiri alınca melekler hazır olur, okunan Kur'ân-ı dinlerler. "[240]

^ 51 -- >51 51 S ^ ' >51

Jla 4-İC. Cll A)Jİ Jjjuj (jl i \ İÇ. Cll JysC. (jjl (jC.

131-İbn Ömer (r.a)'den rivayete göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Cuma günü cuma namazına gelmek isteyene yıkanmak gerekir. [241]”

o o o -- 51 >51 51 & x 0 >51

(jjola. ■la-ıJa lâj 4-İİC. Cll ^-L^a (jl£ " \ Jlâ i \ V- Cll ^ (jjl (jC.

4.İÂ-?*. 4 wıÇ 4uİaâJI (Jİ3 "

132-İbn Ömer (s.a.s)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) Cuma günü minbere çıktığında, konuşmağa başlamadan önce kısa bir süre otururlardı.”[242]

2 d . ^ 0 > 0 _ >0^"*f f ^ " j >5; ^ -J * Jj* 0

Cll ^-Ca aJoÂ. (jc. " 4ÛC. Cll » da (jj AİJİ J\İC. JLlu 4jl 4 Aj-lk. (jl 4 ^)jj (j Z.

; AÛİc. i Jaâ ; Jlİ 4 ^Jc-i V 4 ; JlS ? AjuoaJI i Jaj liî ; 4İ Jliâ 4 4juaaJI ajJ alluj 4_İC.

' ' > -" Jj " o ' l & e '

11 4_ıl Çula jl SjLÇj I J j 13 j "

133-İbrahim'den rivayet olunduğuna göre bir kişi kendisine şöyle rivayet etti:

O kişi Abdullah b, Mesûd (r.a)'a, Hz. Peygamber (s.a.s)’den. Cuma namazında minberde (ayakta mı oturarak mı) konuştuğunu sorunca:

“Cuma suresini okumuyormusun?” diye cevap verdi.

“Evet, ama çıkarılacak sonucu bilmiyorum” dedi. Bunun üzerine Ona şu âyeti okudu:

“Böyle iken bir ticaret veya eğlenti (def sesi) gördüklerinde ortaya fırladılar da seni (hutbede) ayakta bıraktılar.”[243]

<iic. Aül d " 4 1 *iİll (JjjÜC. (_JJİ (_jC

(jjâ3İ-La]l j "

134-İbni Abbâs (r.anhüma)’tan şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) cuma namazında Cuma süresiyle Münâfıkûn suresini okurlardı. ”[244]

Ua " ; aluıj 4ll 3^ : 3^ 4 <İC. 4ll (_JJİ (_JC- i jjlİ a ^jC. i (JJj3 (_jC

__ - " O ^ -* 0 ^ S - - 0 " ' " * " *

CİÎÎİj 4,'ğI-S. 3^_J 3^ 4ll jkıÇ j yj Aa^a.Tk <12 {ja "

135-İbn Mesüd (s.a.s)'un dediğine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Hiç bir cuma gecesi yoktur ki şâm yüce Allah yaratıklarına rahmet gözüyle üç kez bakmasın.”[245]

^ i Ay ti ı —)ba (j-a": <iic. aîjI ^ aûi 3fs

jlall ,_ya"

3la i Alc. aûI o jj 3^ <_g3 (_jc

136-Ebû Hureyre (r.a)'nin dediğine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Cuma günü ölen, (mü'min) kimse, kabrin şiddetli ve çok büyük sıkıntısından korunur. ”[246]

c_sj 3 t ^ ^12.3^2 ,ji jÎ 2 i düiii 3 ls i (jjjjjdi ^3^1 y ç.\ > 32] "; 3j^

jJİ4aJ (jjC-iü (JjÛJI (_ş4 İ (_pajl3jl dûl£ 2ÎS i

A A]*•>(-_

137-Ümmü Âtiyye'den işittiğini söyleyen birinin İbrahim'e yaptığı rivayette

Ümmü Atiyye şöyle dedi:

“Kadınlara, iki bayramda, namazgaha gitmelerine izin verildi. Medine de gidenler arasında, bir tek elbiseye bürünmüş iki genç kız bulunuyordu. Ve

üstelik hayız görenler de vardı ki namaz kılınan yere gider, namaz kılarken değil, dua ederken halkın yanında oturup duaya katılırlardı.”[247]

(VI 4 " ^ > AŞ/1 j ^>İaâ]l (j-a (jj.l}*JI ^Jl ^ j^ül (jlS " j dilli v A ila. T. qC.

(jjdaJl jC-dİ i ç. L4İ1I ^ (jjaişaâ i g jiJİ dbaLLalI ,jlS Qİ " ; dillİ "

dİjlLalI t ^>djll (ji " |»iuıj <llc. dİ dİ Jjjjj İJ^aî ; dilli t VI lş^J

Ij | ûi^al dlllÜ _ " (jxaLaiAİI ojC-2j ^Ajl (j-lğ-Vj a^l >%ıll 11 Ualİ ((jAA 11 j jjJidlI

lg jVV. t^ya IgksJ iğdik! " ; Jlİ ? c_Vla. l^-! (jdl üld.1 dlilk I j| i dİ <Jj2uj "

138-Ümmü Atiyye'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“(Hz. Peygamber (s.a.s)) kadınların fitre ve kurban bayramına namazları için çıkmalarına izin verdi.”

Bir rivayette şöyle dendi:

“Evet, içlerinde hayızlı olanlar da çıkar kadınların yambaşına oturup dua ederlerdi.”

Başka bir rivayette şöyle dedi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bizlere kurban günü ile fitre günü namaz kılınacak yere, örtülü olarak, hayiz görenler de dahil çıkmamızı emretti. Ancak hayız görenler namaz kılmamak için ayrılır, hayırlı kişilerin ibadetini seyreder ve müslürnanların dualarına katılırlardı. Bir kadın: “Ey Allah'ın Resulü, birimizin kendisine öz bir örtüsü yoksa..?” diye sorunca Hz. Peygamber (s.a.s):

‘O zaman kardeşi, ona fazla olan örtüsünü versin” buyurdu. [248]

jn->»ll j t IVjl ^)g.!âil ^İLij 4_Jc. aüI aîjI 1 1 ?>" ; (Jlü t liUV (_>*jl (jc

VİLL1I "

139-Enes bin Mâlik (s.a.s)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) ile birlikte öğleyi dört, Zülhüleyfe'de ise İkinciyi iki rekât olarak kııldık.”[249]

^ 'Ü i -- >51 51 5l> ^ ^ ^ % o ^ o

jâîull ^3 (J L s\ \ aluıj <1İC. AJJİ AJJİ (Jjjjij (jlS " \ (JlÜ 4 4ÂC. AJJİ .JjjLjjia (_JJ AJJİ AJC. (_jC

■*' ” “ ^ 0 >S ^ o ^ j ^ o "

4-1İC. y 4 La.g-. 1 C. AİJİ ^^-ı-Âaj j-aC. j 4 j£j _jJİ j ‘ i _jVÂ».£ j "

140 -Abdullah bin Mesûd (s.a.s)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) yolculuk süresince, akşam namazı dışında; (dörtlüleri) iki rekât kılardı. Bunu, Ebubekir ve Ömer Allah onlardan razı olsun çoğaltmadılar.”[250]

İzahı

Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Eğer kâfirlerin size fitne vermesinden korkarsanız, yeryüzünde sefere çıktığınız zaman namazları kısaltarak kılmanızda bir sakınca yoktur."[251] Bu âyette kısaltmanın korku şartına bağlanması o günkü olayı tespit etmek içindir. Çünkü Rasûlüllah (s.a.s)'in çoğu yolculukları korkudan uzak değildi. Ashab-ı Kiram'dan Ya'la b. Ümeyye (r.a) Hz. Ömer'e şöyle demiştir: Biz neden namazları kısaltarak kılıyoruz? Halbu ki güven içindeyiz. Hz. Ömer de buna cevap olmak üzere şöyle buyurdu: Ben de aynı durumu Hz.Peygamber'e sormuştum; şöyle buyurmuştu: "Bu, Allah'ın size verdiği bir bağıştır, Allahın sadakasını kabul edin.”[252]

Hz. Peygamber (s.a.s)'in umre, hac veya savaş için yaptığı yolculuklarında namazları kısaltarak kıldığı ile ilgili haberler tevatür derecesindedir. Abdullah ibn Ömer (r.a) şöyle demiştir:

"Hz. Peygamber (s.a.s)'e yolda arkadaşlık ettim. O, yolculuklarında iki rekattan fazla kılmazdı. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman da böyle

yaparlardı." [253] Hz. Ömer'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Yolcunun namazı, Nebinizin lisanı üzere kısaltılmaksızın tam iki rekattır. "[254]

İLİ j aÎJ Ü ; Jliâ 4 UEji C5 -LûJ <jLaJ& ; Jjaâ <Jİ ; <İC- aÎjI 4ıl Ec. (jc.

^ - & Ç» o ^ " o s " „ O C5 - >£ £ S •*

JyzC. 4 (jÂİiSj <ic. AJJİ jfL ^1 £-aj 4 4İİC. AJJİ AJJİ £-a dülLa

4 düLa. jLuıl | 4 CİjliSj *_J jj\ Ajua ,-lLaâ 4 (jLaJC. A-a û^LLalI j. >ı^ Lj 4 <J£. AJJİ ,_ı_Âaj

^g-Laj ULjjI Lg-Eil ,j-a <Jjl (jlSj ; Jla âj 4 kâ^üJI ; Jla ULsjl duLE 4 Cila La dıia "

141 -Abdullah bin Mesûd (r.a)'dan şöyle rivayet edildi:

“Kendisine: “Osman, Mina da dört rekât kıldı” denilince şaşa kalarak:

“Biz Allah'ın kullarıyız, ancak ona döneriz, musibetlerine razıyız” âyeti okuyarak, sözlerine şöyle devam etti: Hz. Peygamber (s.a.s) ile iki rekât kıldım; Ebubekir ile iki rekât, Ömer ile iki rekât kıldım.”

Daha sonra, Abdullah, Hz. Osman'ın imam olduğu cemaatte bulundu ve O'na uyarak dört rekât kıldı. Bunun üzerine ona:

“Söylenenlere kızıp dediğini dedin ve sonra da dört rekât kıldın.” denilince: “Hilâfet öyle gerektirdi” cevabını verdi.

Abdullah b. Mesûd dedi ki:

Mina da namazı dörde tamamlayan ilk kişi Hz. Osman oldu.”[255]

İzahı

Mina: Mekke ile Arafat arasında, ikisini birbirine bağlayan yol üzerinde bir yer. Burası birinci ve ikinci Akabe bey'atlarında Hz. Peygamber (s.a.s) ile Medineliler arasındaki görüşmenin gerçekleştiği yerdir. Kuzeyinde Sabir

dağı bulunmaktadır. Akabe Cemresi ile Muhassir Vadisi arasında kalan yere Mina denilir.

C>

(_Jjâ j i ÂjjJuâl Lafrjç. AİJİ ^ ■ s-ı j ÜH 4ll «İJC- i—4ji

(_JC. <İ]Luıâ j Jla i (_jC. UogJ 4 AjjİfLa]! y i

A'UrJ j La ■ (4-uıj 4-lIc. AÎll ^k<-ı aİIİ (jlS " ; ^ (Jlîâ ? Â-U.İAİI i

ç.Uul i j ,jlS Çjja. "

142 -Mücâhid'den şöyle rivayet edildi:

Kendisi Abdullah bin Ömer (r.anhüma) ile Mekke'den Medine'ye dek yolculuk yapmıştı. Abdullah yolda, bineği üzerinde, Medine'ye doğru nafile namazlarını imâme kılmış, ancak farz ve vitir namazlarını bineğinden inerek kılmıştı.”

Mücâhid dedi ki: İbn Ömer'den binek üzerinde Medine'ye doğru giderken kılmış olduğu namazından söz açtım. Bana şu cevabı verdi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) bineği üzerine, yüzü Medine'ye doğru olduğu halde, imâ ile nafile namaz kılıyordu.”[256]

İzah

Genellikle fıkıhçılarımızın, özellikle de Hanefi fıkıhçılarının görüşü şudur: Sefer süresi yolda dahi olsa kişi, farz namazları, özrü (zaruret) olmaksızın binek üzerinde kılamaz. Çünkü farzların belli vakitleri vardır. O vakitlerde biraz durup namazı kılmak zor değildir. Arkadaşı varsa onlar da zaten ona destek olacak ve beraberinde kılacaklardır.[257]

Cabir b. Abdillah hadisinde: "Resulüllah (s.a.s) bineği üzerinde iken, kendisini ne tarafa çevirirse o tarafa doğru nafile kılardı. Farz kılmak istediğinde ise bineğinden iner ve kıbleye dönerek kılardı"[258] denmektedir. Vitir için indiği rivayeti de vardır.[259]

Sonra, daha önce de işaret ettiğimiz gibi, binek üzerinde nafilenin kılınması kıyasa rağmen nas ile sabittir. Öyleyse farz ona kıyas edilemez, netice itibari ile de zaruret (özür) bulunmadan binek üzerinde kılınamaz.

Burada, eskilerin binek dedikleri ile, günümüzdeki ulaşım vasıtaları arasında bu konularda fark olmadığını da söyledikten sonra bu mesele için nelerin özür kabul edildiğini görelim: Yol arkadaşlarının inip kendisini beklememesi, inmesi halinde hırsız, yırtıcı hayvan, düşman korkusu bulunması, ortalığın yağmur ve çamur olması, ihtiyar olup, inip binmede yardımcısının bulunmaması, bineğinin huysuz olması... vb. şeyler özür olarak görülmüş ve böyle durumlarda farzların da binek üzerinde (otobüste) kılınabileceği söylenmiştir.[260]

Buna göre namaz vakitlerinde durmayan bir otobüs yolcusu koltuğunda ima ile farzlarını kılabilecek ve bu, şehir dışı için bir ruhsat olmuş olacaktır. İma ederken ön koltuğa secde etme yerine, dönebildiği kadar kıbleye dönüp, rükü için biraz, secde için ise biraz daha fazla eğilerek kılacaktır. Oturduğu koltuğun pis olması zarar vermez. Ama yolcu işin fetvasından önce azimeti deneyecek, şoförü güzellikle iknaya çalışacak, gerekirse yolculardan da destek arayacak, duraklarda namaz kılmayanları huzursuz edecek şekilde geç kalmayacak, diğerlerini namazdan ve namaz kılandan nefret ettirmeyecektir. Böyle bir endişe söz konusu ise bütün sünnetleri bırakıp sadece farzları kılacaktır. Ama şoföre hatırlatma işini her seferinde yapacak ve gerekirse tutumunu, ilerideki

yolculuklarında firma seçimi için ölçü alacağını sezdirecek, ama kesinlikle çekişmeye ve tartışmaya girmeyecektir. Güzel bir ikazı nazarı itibara almayan şoför, huysuz bineğe fevkalade kıyas edilir ve bu, farzı arabada kılmak için bir özür sayılabilir. (Allah u a'lem).

AÛİ j) " ; 3İİJ1J 4-lic. ^ÜJİ (Jlâ ’ (Jlâ i *ÜC. *ÜJİ ^aC. (_JJİ (_jC

jij jAj t

0*$ L_â ^£ûl j (^ s İlaj aÜİ j) " ; kil 4 " ^»£ûl jj i ^Sulc. (_yajj3İ ^laj <&l j) " ; kil

Jjİ» " ‘

Ifrjlc. Ijjaal^a c j < S^^Lia â£il j 4ıl qI " ; kil jj "

143 -İbn Ömer (r.anhüma)'in Allah her ikisinden razı olsun rivayetine göre Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Evet Allah Teâlâ farz namazlarınıza bir namaz daha ekledi ki, o Vitirdir.

Diğer bir rivayet:

“Allah sizlere (beş vakit namazı) farz kıldı. Vitir namazını da size ayrıca ziyade yaptı.”

Başka bir rivayet:

“Allah size vitir namazını ziyade yaptı.”

Diğer bir rivayet:

“Allah size bir namaz ziyade yaptı. O vitirdir. Bu nedenle onu kılmağa çaba gösteriniz.” [261]

İzahı

Ebû Hanife yukarıdaki hadislere dayanarak, vitir namazını bayram namazları gibi vacip olarak kabul etmiştir. Ebu Yusuf, İmam Muhammed ve diğer üç mezhep imamlarına göre ise, vitir namazı müekked sünnettir.

Hanefilere göre vitir namazı üç rekattır ve sonunda selam verilir. Delil olarak da,

Hz. Aişe'nin rivayet ettiği hadisi gösterirler. Mâlikîlere göre vitir namazı bir rekattır. Ondan önce yatsının farzından sonra kılınan iki rek'at sünnet bulunur. Bunların arası selam ile ayrılır. Hanbelîlere göre de, vitir namazı bir rekattır. Fakat üç veya daha çok rek'at olarak da kılınabilir. Şâfiîlere göre vitir namazının en azı bir rek'at, en çoğu bir rekattır. Bir rek'attan fazla

kılınacaksa, önce iki rekata niyet edilir ve sonunda selâm verilir. Sonra vitir namazının bir rekatına niyet edilir ve sonunda selâm verilir. [262]

55 - J»55 55 55 .» „ - ^ ^ __ o j>55

Aalc. AİJİ (Jjjjj (jlS " j Jla 4 J)Jİ (jj AlC. (jc. 4 \ ~'C- AÛİ j-oC. (_jC.

.ıVİ 2 jI jA <Ja j i Âjjlâll (jh (jjjâliül Igjtj <JÜ j 4 ^glc-V tiljj ^la\ ^luı; sjjj ^ i " 4

144 -İbni Ömer (r.anhüma)’dan şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) Vitir namazında (çoğunlukla) birinci rekâtta “Sebbihısme rabbikel â'lâ”yı, ikinci rekâtta “Kulyâ eyyühel Kâfirûn”u, üçüncü rekâtta “Kulhuvallahu Ahad'ı okurdu.”[263]

4 (Jjlll (Jjl füjoij 4-1İC. Aül «&I jJjl " : (Jfs 4 4.İC. AÛİ gj jLLajVİ (_jC.

^.n]o (j-o Aj| jjc. 4 \j\ (jlS A .J I lilli j gjl 4 (jAAİ >»«ab (_glc- ULul j 4 4 A Liwıjl j

(JAaâi lillj (jli 4 (JjİII a (_J*Ajİ 3 4 (Jalll " 4

Sİe o o o 55 '

; Vis Uogil 4 Logic- 4 ıl (gjaıjM ^1 j 4 j-ûlc- (jg Âlac. ,jc. 4 İJİ ^jc. ^gjl ,jc. ; 4 jI jj

o ^ -- ^ " e' & e “ ^ W •• i' 55 ^

(j-Lalm-all Ajtlu (jjfLll 4 4 Aİajjıjl j 4 (Jjlll 1İLAI " plLuj 4-Jc. aÛİ ^gJj^a aîll (jlS "

145-Ebû Mesûd el-Ensâri (r.a)'nm şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) Vitir namazını, bir kere, gecenin başında, başka bir sefer yarısında ve pek çok kez sonunda kılmıştır. Bunun nedeni, müslürnanlara kolaylık, bol vakit sağlamaktır. Bunlardan hangi vakitte

kılınırsa kılınsın sevaptır. Ancak, geceleyin kalkabileceğine güvenen, vitir namazını gecenin sonunda yapsın. En faziletli olanı da budur.”

Diğer bir riayette:

Ukbe bin Âmir ile Ebû Mûsâ şöyle dediler:

“Hz.Peygamber (s.a.s) vitir namazını pek çok kez gecenin başında, yarısında ve sonunda kılıyorlardı. Bunun nedeni, müslürnanlara kolaylık sağlamaktı.”[264]

4_lîc- Aül Jil (Jjjjij (Auı (_paj^ (j-a a4î ÜJ 4ji] 4-İC- *ÜJİ ^_ s -ıJaj ûjJt-uL* (_JJ AİJİ JİİC. (jC.

"* > O ' o' '**' ^ ' * ■*/ " o" "ö o' ' "t l ' > 31

ûjJt_LU-a (jjl Jla t ^alluj 4İİC. ^ÜJİ ^_-L^g AÛİ (Jjjjj (_ Halâ 4 ^2>LuJI 4_Jİ£. ÛJJ £İİ 4 ^L^aJ J&J 4 |*iuıj

^Jc. 5 jj ^llâ 4 t4 Jc^. dbaLoı ; (Jla] ? liîlâ Uoj ; |*1 luj A-Jc. aûI (Jla 4 aüI A_Â*j Î-A»»(j-a *>İiIj Çjc.1 ;

Ai-a^J (Jj-a .lAl ^g, Y ^Al 2 âl ^alâ # M ^ lx t J û^Lı^all ^â ^Jİ M * (Jlâ 4

146-Abdullah bin Mesud (r.a)'dan şöyle rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) öğle yahut ikindi namazlarından birini kıldırmış, bir rekât fazla yahut eksik yapmıştı. Namazı bitirip selâm verince kendisine:

“Namazda yeni bir değişiklik mi oldu, yoksa unuttunuz mu?” diye sorulunca:

“Evet, gerçekten namazla uğraşırken selâmla oyalanılmaz.”

İbn-i Mesûd şöyle dedi:

“O günden sonra, namazdayken hiç kimsenin selâmını almaz olduk.”[265]

' ^ s £ S> *■ fS> 5 i > ^ ^ -- ^

lit j 4 (Jjill (J_jt (j-a aEuj A^İC- (g L-a aÛİ (Jjjjj (jl£ " * LİlSlÜ 4 Iğâc. AÛİ A_ıijlc. ^jc.

(jJc. jiâl J 4 - ili yj 4 A_ii=>. ÂJûlj "

147 -Hz. Ayşe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) gecenin bir kesiminde namaz kılıyordu. Ben de yambaşında uyuyordum. Bu sırada, elbisenin bir yanı üzerimde bulunuyordu.”[266]

İzahı

Kur'an-ı Kerîm'in Müzzemil suresinin baş tarafında: "Ey o örtünen, kalk gece, ancak birazında: Yarısı, yahut eksilt ondan biraz. Ya da artır ve Kur'an oku, tertip ile yavaş yavaş, güzel güzel. Çünkü biz senin üzerine ağır bir söz atacağız.

Çünkü gece neşesi hem daha dokunaklı, hem deyişçe daha sağlamdır"[267] buyurularak, risâletin daha başlangıcında, bazı âlimlere göre beş vakit namazdan önce gece namazı emredilmiş ve İslam'ın tebliğini başarabilme açısından bunun gereği de vurgulanmıştır.

Resulullah'la birlikte ashabının da kıldığı bu namaz, aynı surenin sonunda yer almakla birlikte, yukarıdaki emirden belli bir süre sonra, hatta bazılarınca

Medine'de inen "Rabbin biliyor ki, sen muhakkak gece üçte ikisine yakın ve yarısı ve üçte biri kalkıyorsun; beraberindekilerden bir grup da. Gece ile gündüzü Allah takdir eder. Bildi ki, siz onu bundan böyle başaramazsınız; bu bakımdan size lûtufta bulundu da, artık Kur'an'dan ne kolayınıza gelirse okuyun..." ayetiyle ümmet için emir olmaktan çıkmış; İsrâ sûresinde "Gecenin bir kısmında sana mahsus bir nâfile olmak üzere teheccüdde bulun. Umulur ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırır."[268] ayetinde de ifade olunduğu üzere, Resulullah (s.a.s.)'in terketmediği bir amel olarak kalmıştır.

O kadar ki, Buhârî ve Müslim'in ittifâken rivâyet ettiği bir hadîs-i şerifte, Efendimiz'in, mübârek ayakları şişinceye kadar geceleyin ibadet ettiği; Hz. Âişe'nin kendisine, "Ya Resulallah, geçmişteki ve gelecekteki günâhların affolunduğu halde, neden böyle yapıyorsun?" demesi üzerine "Rabbime şükreden bir kul olmayayım mı?" buyurduğu ifade olunmaktadır. İmam Müslim, Sahih'inde Resulullah'ın teheccüdünün uzunluğuna daha bir açıklık getirmekte ve Hz. Huzeyfe (r.a.)'den; bir rekâtta Fâtiha'dan sonra Bakara, Âl-i İmrân ve Nisâ surelerini hem de ağır ağır, teşbih ayetlerinde teşbih ederek, dua istenen ayetlerde dua ederek okuduğunu, rükû ve secdesinin de aynı şekilde uzadığını rivâyet etmektedir. [269]

’ LLuUİ

^ ^ 5 - i S ^ ' o _>!5

I i] ^3 (jjj ^İLij 4-lic. AÛİ j^lua *ÜJİ <jl " ’ La^âc. *ÜJİ jysC- (_jJİ (jc.

çLuıliS j i "

148 -İbn Ömer (r.anhüma)'den şöyle rivayet adildi:

“Namazda bir yanlışlık yapıldığında imamı uyarmak için Hz. Peygamber (s.a.s)'ın koyduğu yöntem, erkeklerin “Süphanellah” demeleri, kadınların ise el vurmaları idi.”[270]

İzahı

Hanefilerin sağlam görülen görüşüne göre sehiv secdesi vacib, genel olarak diğer mezheplere göre ise sünnettir.[271]

Hanefilerin bu konuda dayandığı delil, Abdullah b. Mes'ud (r.a)'den nakledilen şu hadistir: "Sizden birisi namazında şüpheye düşerse, doğrusunu araştırsın ve namazını kanaatine göre tamamlasın, sonra selam verip sehiv secdesi yapsın, yani yanıldığı için iki secde daha yapsın."[272]

Hz. Peygamber ile Ashab-ı kiramın gerektiği durumda sehiv secdesi yapmaları bu secdenin vacib olduğunu gösterir. Haccın vaciblerinden

birisinin eksik kalması halinde, bunu telâfi için kurban kesilmesi gibi, sehiv secdesi de, namazdaki eksiklerin tamamlanması için vacib kılınmıştır.

j)[W (ji jj i Jaİ Ij ; dillîâ i ^î-ıq} 1Joc. A 4ulc. jLuı Aii 4 .lıjj yjjjNI (jc.

4-1İC. AİJİ (jlS " 4 dlaJaiLaı' Ua IJÛİ t lîj-alljyâ 4 fl^l > ^jjptJ-aaj jjâuJI j olj-ollj

^ ^ " *55 **

^ic. ■‘UjLi. yj Aile. ‘ 4-4^ Â-ojU ui j "

149 -El-Esved bin Yezîd'den rivayete göre:

O, Hz, Ayşe (r.anha)'ye: “Ne gibi şeyler, namaz kılanın önünden geçerse namazı keser” diye sordu. Hz. Ayşe şöyle dedi:

“Ey İraklılar! Evet, eşek, kadın, köpek ve kedi namazı kesmekte olduğunu ileri sürerken biz kadınları onlarla aynı düzeyde tuttunuz. Sen istediğin kadar onları, önünden geçerken, elinle uzaklaştır; Hz.Peygamber (s.a.s) namaz kılıyordu: ben de yambaşında uyuya duruyordum. Üzerindeki elbisenin bir tarafı üzerimde bulunuyordu. ” [273]

İzahı

Sütre: Perde, örtü, perdelenecek şey; namaz kılarken kıble yönün de duvar ve benzeri olmadığında, önden geçenlerin namaza zarar vermemeleri için, ön tarafa dikilen engel.

"Namaz kılan bir kimse bazılarına göre bir arşın, bazılarına göre de bir arşının üçte ikisine eşit yükseklikte herhangi bir nesneyi önüne koyarsa, bu kimsenin önünden geçenler namazına herhangi bir zarar vermezler. Kısacası sütre, namaz kılanın önüne koyduğu nesnenin adıdır."[274]

Namaz kılanın önünden geçeni alıkoyması ise, sünnet olmayıp, ruhsattır. Şu halde önden geçecek olanı baş ve göz işaretiyle veya "SübhanALLAH" diyerek geri çevirmek mümkündür. Hanefilerce bundan fazlasını yapmak caiz değildir. Kadının önünden geçecek olanı menetmesi ise ellerini bir veya iki defa birbirine vurması şeklindedir. [275]

& o' ^ 5 f j, jı o o * o ** ' ' 0 ^ > o „ f

4 İJ 4-1İC. *iİll AÜİ (Jjjjj ^aUAİ^)Jİ dlUa (JHanili dliuıSjl \ (JlÜ 4 4-İC. A)Jİ A)Jİ 44. qC.

lillj aj-jlj | jli 4 ^ J -l4İ (jla.n4.ij y 4 ÜJİ 4)ljî (ja (jEji çjnanıll j] " ; (JlÎîâ 4-lfaül

4-lk. AİJİ AÛİ (J_p ^ 4 (__Luı£jl Ua.g. li

<j£*^ j ciA^j 4 ".

ijj o j^-imj 4 AÜİ j 4 I jı-L^aS

150-Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s)’den oğlu İbrahim öldüğü gün, güneş tutuldu. Bu nedenle Hz. Peygamber topluma karşı şöyle konuştu:

“Evet, güneş ve ay, Allah'ın birlik ve gücünü kanıtlayanlardan iki tanesidir ki, bir kimsenin ne ölmüş, ne de yaşamı nedeniyle tutulmazlar” Bu ikisinden hangisinin tutulduğunu görürseniz çıkıncaya dek namaz kılınız, Allah'a hamd ediniz, O'nu yüceltiniz, O'nu yaratıklardan tenzih ediniz.” Sözünü bitirdikten sonra Hz. Peygamber inerek iki rekât namaz kıldı.”[276]

İzahı

Küsûf namazı, mukîm veya misafir olsun, beş vakit namazla yükümlü olan erkek ve kadınlar için meşrûdur. Çünkü küsûf ve husûf namazında Rasûlüllah (s.a.s)'in uygulaması böyle olmuştur. Bu namaz ezan ve kametsiz kılınır. Bir münâdî sadece "essalâtü câmia= namaz toplayıcıdır" diye seslenir.[277] Cemaatle veya tek tek, gizli veya açık okunarak, hutbeli veya hutbesiz kılınması mümkün ve caizdir. Ancak bu namazın mescidde ve cemaatle kılınması daha faziletlidir.

Ebû Hanîfe'ye göre, imam, küsûf namazında okuyuşu gizli yapar. İbn Abbas şöyle demiştir: "Rasûlüllah (s.a.s) ile küsûf namazı kıldım. O'nun kıraatinden bir harf bile işitmedim."[278] Husûf namazı ise, münferid olarak ve gizli okuyuşla kılınır. İmam Muhammed ve Ebû Yusuf'a göre ise

İmam Küsûf namazında sesli okur. Çünkü Hz. Âişe, Rasûlüllah (s.a.s)'in böyle bir namazda sesli okuduğunu söylemiştir. [279]

LLoi*J UoS O 1 LLoi*J 3İÛ1J AJİC- Aül AÎJİ (jlS

Jli 4 AİJİ j o jjÇi

151-Ebû Hureyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bize Kur'an'dan bir surede olduğu gibi, istihare duasını (ve namazını) öğretiyordu.”[280]

İzahı

İstihare: Hayır dileme, yapmak istediği bir şeyin kendisi hakkında hayırlı olup olmadığını anlamak için iki rekât namaz kılıp dua ederek rüyasında manevî bir işaret almak amacıyla uykuya yatma.

Bir iş yapılmak istenildiğinde istihare yapmak menduptur. Hz. Peygamber, Ashab-ı kirama önemli işlerinde istihâreye başvurmalarını telkin buyurdu. Câbir (r.a)'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Resulullah (s.a.s) bütün işlerinde, Kur'an'dan sure öğretir gibi istihâreyi de öğreterek şöyle derdi: "Sizden biriniz bir işe niyetlendiği zaman farzın dışında iki rekât namaz kılsın ve şöyle desin: "Allâhümme estehiruke bi ilmike ve estakdiruke bi kudretike ve es'elüke min fadlike'l-azim. Fe inneke takdim ve lâ akdiru ve ta'lemu ve lâ a'lemu ve ente allâmu'l guyûb. Allâhümme inkünte ta'lemu enne hâza'l-emre hayrun li fi dini ve meâşi ve âkıbeti emri tev âcili emri ve âcilihi. Fekdurhu li ve yessirhu li summe bârik li fihi. Ve in künte ta'lemu enne hâza'l-emre şerrun li fi dini ve maâşi ve âkıbeti emri ev âcili emri ve âcilihi f'asrifhu anni va'srifni anhu ve'kdur li elHayra haysü kâne. Sümme ardihi bihi."[281]

,, ' 0 ___ ^ S -- i i > ^ % o 5* g

O I LLalx-3 çAlaj 4-1İC. Aİll ^.İL^a AİJİ " I Jla i AİC. AÛİ AİJİ

(jiyiiı (j-a ojjaUi ı_Lai*j" i

i Lıjajâılâ i Ij-ai ûlji I; çAİjij aûI ; (J15 t

tilLâaâ lillLlul j i j i j (Jiiî 4 A2aJ^)AJI JJC. (j ya

i jı jolm.^ ^ .j-Aö (ji£ ji _ t—ijjjd! ^Xc. dûij i jAı y_$ i ^Lı ı^bıi4

■“Uâ J liljLjj J a jluj2 V (_£ jJâl ÂjsIc. ^ J I jii.j "

fi ‘ y4 u) J ": ^'jj jj "

152-Abdullah (bin Mesûd (r.a)'un) şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) bize, bir konuda istihare için yapılacak duayı, Kur'andan bir surede yaptığı gibi, öğretiyordu.”

Bir başka rivayet:

Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: İçinizden her kim yapmayı tasarladığı bir işin kendisi için iyi yahut kötü olacağını öğrenmek isterse abdest alsın, iki rekât nafile namaz kılsın ve şöyle desin: “Allahım. Herşeyi Kapsayan ilmin sebebiyle, benim için hayırlı olanı senden öğrenmek isterim. Hayırlı olanı yapmamda bana

kudretinle güç ve kuvvet vermeni dilerim. Hayrı, yüce fazlından beklerim. Evet benim bilmediğimi sen bilirsin. Senin gücün herşeye yeter de benim yetmez. Kullarından gizli olan şeyleri en iyi bilen sensin. Allahım. Yapmak istediğim bu iş, yaşayışım için hayırlı, geleceğim halokinda hayırlı ise, onu bana kolay kıl.”

Diğer rivayetinde, ek olarak şöyle dedi:

“Eğer, hayırlı olan bir başka şeyse, onu bana yaz ki, o hayırlı olsun ve gönlümü ona yatır.”[282]

% ^ t" ' '■' 5 1 o e o

«.EaJ Ic-ûj i j 4$-a 4-1İC. AİJİ (ji " \ Lğ-'lC. Aül ^ ■ s~ıj |»i (jC

LLaijİa " ; AjI jj ^ ûl j i " •‘Uâ j Ic-Û i IgJİC. AİEaâ "

153-Ümmühânî (r.anha)'den şöyle rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s Mekke'nin fethi günü zırhını çıkardı, su getirterek temizlik yaptı. Sonra da tek parçalı elbise getirtip giydi, onunla namaz kıldı.

Bir rivayette ek olarak şöyle dedi: Tek parçalı elbiseyi, sağ koltuğunun altından geçirip sol omuzunun üzerine atmak yoluyla büründü."[283]

I(jl »Â-ı .a J 1 jj (jlS 4İİC. Aİll (ji " 4 ' g İP A)Jİ ■ ^-ı J jlc. (_jC.

jiiı jjLdi iuü j/ ö»\ ı "

154 -Hz. Ayşe (r.anha)'den şöyle rivayet edildi:

“Evet. Hz.Peygamber (s.a.s) Ramazan ayı geldiğinde, geceleri uyuduğu gibi, ibadet de yapardı. Ancak son on günü gelince, kendini tüm ibadete verirdi.”[284]

s-*- & ^

i (jl^aa. E j dllj Jlaâ i (jlj-aa. 1 »25 .a (j43l L-1J)2i\ j y i Ja3 j-aC. (_JJİ Ua | (Jlâ i (jl^aa. (_JC.

^li 4 ,jEJui EıS; jıi t ,j-aE.^)jı E 2 . Ei e (JeS ; (jıiâ ? ıjiî. jjjj <—ûî j yı lıııâiyj 1İ11 ji yİ

La I 3la i Lğ-J ^aE 3 j1uj <2c. AÎJİ Ej| 3_J- ul .J Clu-ajoj i tEj-ai i û.1^.1 j Eal t La^âc.

(j* â »jjj y_j c çii_j <î ılp yi ıAıic._j (jjj-aj y "; 31i ? (j-a^.3^ Ei 14 <j!>eii 31 \ı 1 ül

lE^al jll Eaij < IE5.Î liîjj y_j t LEalEaâ ı “ 4 â m Ea£ 3aEÜI ajJ EL x -aojjJ Ailî (4 j1 'ijyCl (j-a

34 i Ea^Jâ (jlâ i La.g.c.Ju y J^all 32 4 42c- Eli AÛİ 3 _J jj J "

155 -Humrân'ın şöyle dediği rivayet edildi:

İbn Ömer, nerede görülürse, Humrân'da herhalde onun yanında bulunurdu.

Günlerden birinde İbn Ömer:

“Humrân dedi. Bizimle birlikte olmak için gösterdiğin çaba ile ancak kendi kendine manevi bir kazanç sağlamak istediğini sezmekteyim” deyince Humrân:

“Evet öyledir. Ey Ebû Abdirrahmân” diye karşılık verdi.

Bunun üzerine İbn Ömer şöyle konuştu:

“İki huy var ki, evet, sana bunları kendim yasak ediyorum ve bir iyi huy için de öğüt veriyorum, çünkü bunu, Hz.Peygamber (s.a.s)'in de emrettiğini kendisinden duydum.” Humrân: “Ebu Abdirrahmân, Nedir bu üç huy?” diye sordu. O da cevap verdi:

“Ölümün geldiğinde, üzerinde kimsenin borcu kalmasın. Ancak ödenmesi için karşılığını bıraktığın borç olursa başka.

Gereğince amel etmediğin bir âyeti, gösteriş için işittirmeğe çalışma. Çünkü sen nasıl böyle yaptınsa, kıyamet günü de aynı şey sana uygulanarak cezalandırılırsın. Allah, kişiye, ancak hak ettiği cezayı verir.

Hz.Peygamber (s.a.s)'in bana emrettiği gibi benim de sana emredeceğim şeye gelince, o da sabahın iki rekât namazıdır ki sakın bırakmıyasın.

Bu iki rekât namazda, gönülden istenecek pek çok yararlar vardır.”[285]

„ „ ' z ^ s S 0 ' 0 „

■luüi (JstjpJ! (j-a Aül (jl£ Ua " j LİlllÜ i Lag..l.C. Aül

156 -Hz. Ayşe (a.ahna)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) sabahın iki rekât sünnetini kılmakla gösterdiği süreklilik ve direnişi nafile namazlarından hiç birine göstermezdi”[286]

İzahı

Hz.Peygamber Efendimiz sabah namazının sünnetine diğer sünnetlerden daha çok önem vermiş ve bunun terkedilmemesini istemiştir: Düşman süvarisi kovalasa bile sabah namazının iki rekât sünnetini terk etmeyin."[287]

Bu önemden dolayıdır ki, diğer namazların sünnetleri kaza olarak kılınamazken, sabah namazının sünneti güneş doğduktan sonra kaza edilebilmektedir. Ancak başka bir hadiste ise cemaat farza durduktan sonra sünnetin terkedilmesi istenerek cemaatin önemi vurgulanıyor:" Farza kametlendikten sonra, farzdan başka namaz kılınmaz. "[288]

4 ji 4 UajJ j4*Jji <_2 c. aÛİ jgill *■ -^.a^j " ; Jlâ 4 Lag-Ac- AÜİ JysC. jjl jC.

jjjâlfül IgAİ IA (Ja j t .lii aûI İ "

157-İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) kırk gün yahut bir ay suresince baktım. Sabah namazının (sünnetinde) “Kul huvallahu ahad” ile “Kul yâ eyyühel kâfirûne’yi okuduğunu işittim.”[289]

L>

jC. ^ 4 ^JuAali li] 4_1İC. AİJİ ^k<-ı jjill jlfl "] (JlÌî <İC- A)Jİ jj

ı_j ^Afaj <jl£-a "

\ \ \

158 -Cabir bin Semüre (r.a)'nin şöyle söylediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s) sabah namazını kıldıktan sonra güneş doğup yükselinceye dek yerinden ayrılmazdı.”[290]

^ ^ o i i - j>S i S > g

£Jji j<s " j A-lIc. aÛİ AÜİ (Jjjjij Jla ; (JlÌ 4 Lag-lC- ^İll JysC. jjl jC.

J-İâll <12 j^s jgjka jl-lC. Aıoll j-a ^ jio (ji (_JgS ClllìSj "

159-İbn Ömer (r.anhüma), Hz. Peygamber (s.a.s)’in şöyle söylediğini rivayet etti: . “Her kim yatsının (farzını) kıldıktan sonra mescidden

ayrılmadan dört rekât namaz kılarsa, kadir gecesinde kılmış kadar sevap alır.”[291]

İzahı

Yatsı namazının farzından sonra dört rekat nâfile namaz kılmaya benzer ki, bunun da ilk rekatı müekked sünnet, iki rekatı da müstehap olur.[292]

o £ i Sİ - (S i j> - „ - ^ o J1Sİ

g.1 iataJi -2tJ (glı^a j-a " \ Alaj <2c. aÛİ *ÜJİ (Jjjjj (Jlâ [(Jliî 4 LagAç- *ÜJİ j-aC. jjl jc.

,, S O ^ O' ' ° " t ° i 0 * 0 " " "

■c^jIAj ; <Ajl2l 4 o^LAıSI <Jj jlij 4 ı—ıtlkll <22lâj ; ^I ^ lyL 4 .ji LH> ,jg- jij y 4

JaI £-iâü_j 4 <12 |»l3 jA£ <1 >..iiS 4 cdiâli ; <2121 ı^j <• ji-^All 4 _jİ2SJI

^JJâlI l_JİAc. j-a 4 jlAli <1 j*-a "

160-İbn Ömer (r.anhüma)'den rivayete göre: Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Her kim yatsı namazından sonra, dört rekât, arada selâm vermeksizin, kılar; birinci rekâtta “fâtihâ” ile “Tenzil Secde suresini; ikinci rekâtta “Fâtîhâ” ve “Hamim Duhân” suresini; üçüncü rekâtta “Fatiha ile “Yâsin”i; son rekâtta da “Fatiha” ve “Tebâreke-Mülk” suresini okursa Kadir gecesinde ibadet yapmış kimsenin sevabı gibi, ona sevap yazılır. Ayrıca, halkından cehennem ateşinde yanma cezasına çarptırılmış olanlarına şefaat etmek için yetki verilir. Kabir işkencesinden de korunur.”[293]

-1*J A ■ A' 4ll i Lag-İc. Aül C.

161-İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

‘Hz.Peygamber (s.a.s) öğlenin farzından sonra iki rekât namaz kıldı.”[294]

i I " j İİLUJ 4_llc. AÛİ AİJİ Jla ; (Jlâ i Lag-jç. *iİll c. (_JJİ (_JC.

jl > ^ ’ ** "

Ijjgâ u jıla.y,: "

162 -İbn Ömer (r.anhüma)'in rivayetine göre; Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“(Nafile) namazlarınızı evlerinizde kılınız. Oraları mezarlık (gibi namazsız) yapmaymız.”[295]

İzah

Farz namaz, her müslümanın yerine getirmesi zarûrî bir ibâdet olduğu için açıktan kılınması ve insanların bu ibadete daha sağlam bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bu nedenle açıktan ve büyük bir cemaat şuuru içinde edâsı daha uygundur. Nâfile namazlar ise insanların irâdesine bırakılmış ihtiyârî ibâdetler olduğundan, Allâh'a vuslat yolunda yarışan kimselerin riyâ ve süm'a hendikaplarım daha kolay yenebilmeleri, evlerinde gizli olarak ibâdet etmelerine bağlıdır. Bu hususta diğer bir nokta da, evlerin namazla şereflenmesi ve bereketlenmesidir. Cemaatle namaza çok önem veren Müslümanların, evlerini namaz kılınmayan yerler hâline getirmemeleri de istenmektedir. Bu konuda mü'minleri uyaran Peygamber Efendimiz (s.a.s) şöyle buyurmuşlardır:

"Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız da oraları kabirlere çevirmeyiniz." [296]

^ o 5i -- >5i 5i 5i > 5i ' # ^ ^ o' ^ ^ g M

■Cıdll ^ çALij 4_lic. dİ ^.L^a dİ (Jjjjij ^-L^g jjJİ 4 dJld j (Jlİ t Laglc. dİ j-aC. (jjl jjC.

4iluı till j jj drnll j i di£ll 4 _Aj (jl2j (j2ıill (jjûj-oül ULo (jliİa.Sj (j " ; Jla ? ^.L^» ?

a.dc.1

163 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Bilâlden, Hz.Peygamber (s.a.s)’in Kabe'de namaz kıldığı yeri ve kaç rekât olduğunu sordum. Dedi ki:

“İki rekât kıldı. Yeri de o zaman altı sütun üzerinde bulunan Beytullâhın, kapısından itibaren başlayan ilk iki sütuırun yanıbaşıdır.”[297]

^ ^ -- o 5i -- >5i 5i & o > 'f « j. ^ 0 W

4 dL£ll ^^3 ^Lluj 4 - 1 İC. dİ û^yLı^a j)C. 4JLlu (jl | La.g.'lC. dİ ^)-aC. (jjl (jC.

t 4.İJİ 4da >."I»j 3 | Jlİ 4 4^3 ^1^-a (_£İ1I (jlİLoll : “d (JlİiS 4 dlliSj 4 _m£ll g_3 " ; (JÜİS

" ; <JlÜ 4 Lag.'l C. dİ (_ 5 _Jaj j-aC. j)Jİ (jl ; 4 jl jj (_

4jj| <d> Clmj3 4 dS ^..Ld (j jjl (jlS^alI jl ; d Iİ1İ3 _

Â2.^şJI r'ı-Vı ^gJLIujJI dİ j^LjIüVi ^gjl jli 4 "

Âj 4 " d.^şjı ju^kj dijiı^yı di,d 4 _ja j p

„ \ ' ' i - >5İ * i ' Jj

dıliSj 4_udİI ^^3 ^Iluj dlc. dİ ^g,l>^-> (jdil

164 -İbn Ömer (r.anhüma)'den şöyle rivayet edildi:

“Bir adam, O'na, Hz.Peygamber (s.a.s)’in Kâbeye girdiği gün orada kıldığı namaza ilişkin bir som sordu. Şöyle cevap verdi:

“Kabe'de dört rekât kıldı.”

“Bildiği yeri bana göster” deyince, bunun için oğlunu görevlendirdi.

Böylece, hurma ağacının kütüğünün yanındaki sütunun altına giderek orası olduğunu gösterdi.

Başka bir rivayet; İbn Ömer şöyle dedi.

Hz.Peygamber (s.a.s) Kabede dört rekât namaz kıldı.

Bunun üzerine (Râvî Said) O'na:

“Namaz kıldığı yeri bana gösterir misin?” dedim. “Oğlunu benimle gönderdi. Bana, hurma ağacının altındaki orta sütunun bulunduğu yer; gösterdi.”[298]

(j-a Âl dlj-aJ Ûio (j-a Ua " \ Ajİ£- Aül *ÜJİ (Jlâ \ (Jlİ3 t ^ÜJİ 4-AJİ (_jC.

(jüul ji ; aluıj 4 _ılc. aİiI Jliâ ? (jüjl ; ^ac. Jtaâ 4 A/ıaJI *ıiıl 4 Ajll "

165 -İbn Bureyde (r.a), babasının şöyle dediğini rivayet etti:

“Ölmeden önce, üç çocuğunun ölümünü görüp sabreden hiçbir müslüman yoktur ki, öldükten sonra da Allahu Teâlâ onu cennete sokmasın.”

Bunu işiten Ömer (r.a.):

“Yahut iki çocuğunun ölümünü...” diye söze katılınca, Hz.Peygamber (s.a.s): “Evet, iki çocuğunun ölümünü...” cevabını verdiler.[299]

İzah

Hadis, keza Müslüman çocuklarının cennette olduğunu, çocukların ebeveynleri için ateşe karşı perde olacaklarını ifade etmektedir.

Bu rivayette iki çocuğu ölen kimsenin cennete gideceği ifade edilmiştir. Bir başka rivayette "Ya tek çocuğu ölmüşse?" sorusu da sorulmuş, Resûlullah bir müddet sükût buyurduktan sonra: "Tek de olsa!" diye cevap beyan etmiştir. Bir başka hadiste ^ Cy? & ı>

jUl! (j-a LjjjMtfaA. 4J CjlaJI I ja.llu

"Kim büluğa ermemiş üç çocuğu önden gönderirse bunlar kendisi için ateşe karşı muhkem bir kal'a olurlar" buyurulmuştur. Bir çocuk gönderene de cennet verileceğini teyid eden muhtelif rivayetler var. İbnu Hacer,

bunlardan en sahih olanını, Buhârî'nin Rikâk'ta kaydettiği şu rivayetin teşkil ettiğini söyler:

^ ^ " " 0 ^ 0 Jj O ' O t ' } O ' ' ' O o f ° *“ * ^

I Ajll (j-a JaI (j-o 4-lİba Cn Iûl (_$ jp" <JjâJ

4_luuî.I

<Lül

"Allah Teâla hazretleri buyurmuştur: "Ben, dünya ehlinden sevdiğini aldığım bir kulum, onun sevabını umarak sabreder, rıza gösterirse mükâfatı ancak cennettir." İbnu Hacer, "Bu rivayete tek çocuk da dahildir" der.

Bu çeşit rivayetlerin bir kısmı ihtisab yani "sevap niyetiyle sabır" kaydını ihtiva

etmez, mutlak gelir. Bunlara göre, çocuğu ölen her mü'min bu sevaba dahildir. Ancak İbnu Hacer der ki: "Şeriatın bilinen kaidelerindendir: "Sevap niyete terettüp eder

(UJa’liayO JaLaılI jlS lilâ] "] aluıj ^ÜJİ ^ \>«-ı (jC- 4 aüÜI (_JaI (j-a ÖP 4 tdİAİl AJC. ^jc.

"s. ' 9 0 ^ i X 9*9* ,2 °" > 9 9-' * ' ~ ' ' - "

t y ; <Jjaia 4 AişJI (Jâ.3 ; 4J <J1İj "

166-Abdülmelik, Suriyeli bir kişiden aldığı rivayete göre:

Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Evet, sen (kıyamet günü), göreceksin ki, doğmadan düşen çocuğa: Haydi cennete gir” denildiğinde:

“Hayır, annem ile babam girmeden girmem” diyecektir.”[300]

4 lilli ^^İC. «il j Üa_$ 4 (3-?^ (jî <îujl (j m " j (JlÜ 4_ji 4 4-İC. Aül (_jJİ (_jC.

^Jâü "

167 -İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Cenazenin taşınması konusunda Hz. Peygamber (s.a.s)’in sünneti: Nâşın dört tarafından tutmandır. Bundan fazlası ise nafiledir.”[301]

i e jLiş. ^çAlaj 4_İC. Aül aÛİ (ji " | Ac-ûlyll ^Jİ (_JC. 4 j-oâin (_JJ ^^İC. CP

IÂ JJ Jjfl: 4 d>û^)iaâ ^alİ al jJâi (_£i j2 "

168 -Ebû Atiyye el-Vedâî'den şöyle rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) bir cenaze kıldrrmaya çıktı. Aralarında bulunan bir kadını görünce emir buyurdu da kadın oradan çıkarıldı. Kadın iyice uzaklaşıp gözden kayboluncaya dek bekledi. Ve sonunda (namaz için) tekbir almaya başladı.”[302]

(jj J 4 Jp (jc. c

ÖP

AİÎc. *ÂI İL^a ^jLjIlI >. '1 -S >lal A-aa. AİC- «dîl a 4 |Aluj AİÎc. 2 j| Ig.ilc. jjS a jUa. jâi I j^Iâjl ; <Jtaâ 4 ,jc. II luâ 4

IsLjjÎ I jjj£İS " ; j-aC. J1İ 4 (_paJ3 ULjji İâ ",

169 -İbrahim, birden fazla Tabiin’den şöyle rivayet etti:

“Ömer bin el-Hattâb (r.a), Hz. Peygamber (s.a.s)'in arkadaşlarını toplayarak onlardan cenaze namazında alman tekbir sayısını sordu ve:

“Bunun için Hz.Peygamber (s.a.s)’in tekbir getirdiği en son cenazeyi araştırıp kaç tekbir olduğunu öğreniniz emrini verdi.”

Araştırma sonunda, vefatına değin, hep dört kez tekbir aldığı ortaya çıktı. Bunun üzerine Hz. Ömer: “O halde, dört defa tekbir alınız.” buyurdu.[303]

i o i -99 ^ i 9i i j. ^ ^ o 9i ^ ^

^311 " \ dUAİl lil (JjâJ 4 |»İLU_J 4İİC. Aİll (j) 4 aÛİ (_JC.

Ijliulj UjSjj 4 UjjjSj U U»-4aj 4 LiUli-J U^ALuüj 4 1 Vjj^J 1 n-sj jic.I "

170 -Ebû Hureyre (r.a)'den şöyle rivayet olundu:

“Hz.Peygamber (s.a.s) cenaze namazı kıldırdığında şöyle derdi:

“Allahım yaşayanlarımızı, ölenlerimizi, burada bulunanlarımızı, bulunmayanlarımızı, küçüklerimizi, büyüklerimizi, erkek ve kadınlarımızı yarlığa. ”[304]

وَنُصِبَ عَلَيْهِ
اللَّبِنُ نَصْبًا " .

4 <ükSI <Jjâ (j a îkî j 4 ^İluj aUIc. 4ı I «iaJİ " : Jli 4 aIc. 4ıl a_3 l jc.

171 -(İbn Bürey (r.a)'de) babasından rivayetle dedi ki:

“Hz.Peygamber (s.a.s) için lahit kazıldı. Kıble yönünden alınıp lâhde kondu ve lahit ile kabir arasına kerpiç dizildi.”[305]

9-0 ^ 9 o 0 " * -9i i i 9 - - - - o

4 UİlalI aUI a^)J3 (j-ay4l *_ıJa j I jj " ; Al. tıj aUİc- h^ı AÛİ 3_Ş- u1 J Jla ; (Jlâ 4 aûlUc- .1*.m (jc.

" " i "-9i i ^ ^ ^ " - ö "jı^ 0 -W - - - ' j, o - - - ' ^ ^

Uaj : (Jlü 4 piuij aUİc- Aİ1İ j Jlâ ? t Ajj) Jl3 4 AİJİ | JlÎâ ? lAlj (_ya | 3^33 4 A xula4â

4 ıilLa]l 4_UKİ (j^ 1^1^ 4 AÛ^Jl (j-a aJxİo LS 4 "d pr xufljâ | 3^ 4 | 3^ ? UİİP

0 ; ' ' f >, ' 1 ' a * *' • ' 7' ' ~ y - „ ' / |

4 (_£ jûl y eU ; ? iAnj (_ya ; 4 Uıyû jA (JjJa-dlS 4 (_£ _j3 V alA ; (Jü ? lAj (j-a ; (Jlaâ

j ' » ’ " , , 2 ' s - 0 î ' - " « o - * •

jlîll (j-a a 4 a^>J3 A_ıic. ; 3^ 4 (_£ jûl V 4 alÂ \ 3^4}3 ? lAliû Ua ; 3_J^ 4 1 \)nı 3 J -^4^

'S ^ >S i ** S >" *' *' ' 0 o S ' 0 — s û ^ ^ ** o

; Alüj Aoic- ^-l^a AÜİ 3_J- lu J Ijâ 4 (jjûyi j ; (j3iaH Vj C-3-^ 1 3^ ^ » ÂW1 j Aj^)jJa AjjjJaJâ 4

^ •* o îS i ' o ■* " 0 - ^ " jı ^ o 9 ~ ^ 9 jı"

çLuU Ua 4ll (jJ-a3Uâll 4ll 3x^Jj a^U^I aliaUl ^ CialUll 3j^W ' jUal (jjUll 4ll Llfij

27 4j 1 ^aAİ^)j] aj_jjj "

172 -Sad bin Ubâde'nin rivayetine göre Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Mü'min kabrine konulduğunda melek gelerek kendisini oturtur ve aralarında şöyle konuşurlar: Melek:

“Rabbin kim?”

“Allah”

“Nebin kim?”

“Muhammed (s.a.s)”

“Hangi dindensin?”

“İslam”

“Kabri genişletildiğini görür.”

Kâfir ise, melek onu da oturtur ve aralannda şu konuşma geçer:

Melek:

“Rabbin kim?”

“Ha... Bilmem.”

Ve bu sırada bir şeyini yitirmiş kimseye benzer. Melek:

“Peygamberin kim?” “Hah... Bilmem.”

Yine bir şeyini yitirmiş kimse gibi cevap verir.

Melek:

“Hangi dindensin?”

“Hah... Bilmem.”

Bunun üzerine kabri pek çok daraltılır ve oturduğu yerin cehennemden bir yer olduğu görülür. Sonrada, melek ona. Öyle bir vurur ki, sesini cinler insanlar dışında kalan bütün yaratıklar duyarlar.”

Hz.Peygamber (s.a.s) bundan sonra şu âyeti okudu:

“Allah, imân edenleri hem dünyada, hem ahirette (kabirde) sabit söz olan şehadet kelimesi ile sağlamlaştırır; tevhide bağlı kılar. Allah zalimleri (kâfirleri) şaşırtır ve Allah dilediğini yapar.” [306]

İzahı

Ebû Hanife'ye göre, peygamberler, çocuklar ve şehitler kabir sorusu ile karşılaşmazlar. Ancak Ebû Hanîfe kâfirlerin çocuklarına kabirde soru sorulması, Cennete girmeleri ve onlarla ilgili benzeri bazı soruları cevapsız bırakmıştır. [307]

i iı! ^jc- JIjjjo ; t —öu Jjâl\ " 4 ^İIuj Ajlc. İı! (jc. 4 Igic. iı! ^-Jaj ^jIa <jc.

tiluı! j Ajc. (j!^)Ü aa-ljâj 4 jUşJ! ^3 4 .~~ı\ A j j j "

173-Ümmühâni (r.anha)'nin rivayetine göre:

Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Kabirde üç şeyle karşılaşılır; Şâm yüce Allah'a olan iman sorusu, (mü'minlere) cennette açılıp gösterilecek yerler ve başucunda Kur'an okunması.”[308]

İzah

Başka bir hadis de Peygamber (s.a.s):

“Mezarlığa giren kimse Yasin suresini okuyup sevabını ölülere hediye ederse Allah Azze ve Celle ona kolaylık verir, okuyana da ölüler sayısınca sevab verilir. ”[309]

jA J 4 AJa! Jjâ ^gjlİ 4 o jUA ^ ^iuıj AİİC. İj! Jgjjl £-a ; Jlİ 4 A_İ! (jc. 4 OÛJJJ (jj! (jc.

" : (J!İ ? iib£İj Ua 4 İl! JjJuj !_) ; Ula ; Jlİ 4 A-jilıa. jjj j-a ^ Jü Aİaâj 4 Ç.ISİ! iii ^^£1}

; (Jlİ 4 Aİ! jj 4 " <jic. ^j-ıli Âc.lÜİl <^3 <İjlİiu! j 4 ^ jjlİ 4 ^! jja o jli j ^ dıijliü

<a-a Jjllajl j JjlIajlİ 4 <1 jjlâ 4 AJa! e jljj ^^3 aJiuj A_1İC Ali! ^..i^a ^j-Uİ! jjliuıl "

■İlâûl 4 >."i < Sa3 ^İluj AaİC. Aİl! ^-L^a J-fİ! ^ 4 jj^aiÜI Cll.fLa3 4 j-a 4_U^)3 (_gJ! !

Jli ? ClijÎ İj! (J-aİ li lİllSüî La ; Jjıc. Aİ JtÜ 4 jA j 4 (Jâaiİ ‘ j£iuJ ^ 4İ llilâ a jlii

__ ’* \ t> ** A"" "" Js- ' ^ " & _J -* O J f * e x J, ^ojs"

6 IgJ du£jâ i ‘ <c.lLuiîl aİjİIjjjjI j 4 ^ çjilâ 4 öjUj ^ dijillLİJİ •

~İLUJ aIAc. Aİl! (_5-k^a jjiLUJI " _

174 -İbn Büreyde, babasmdan aldığı rivayete göre şöyle dedi:

Hz.Peygamber (s.a.s) bir cenaze kaldırmağa çıkmıştık Annesinin kabrine gittik döndüğünde o kadar çok ağlıyordu ki nerdeyse ruhu bedenden çıkacaktı.

“Ey Allah'ın Resulü, neden ağlıyorsun?” diye sorduk Cevap verdi:

“Rabbimden Murıammedi’n annesinin (Annemin) kabrini ziyaret etmek üzere izin istedim. İzin aldım. Ancak, şefaat etmek için istediğim izni geri çevirdi.”

Başka bir rivayet:

Hz.Peygamber (s.a.s) annesinin kabrini ziyaret etmek üzere (Rabbimden) izin istedi, verildi. Müslümanlarla birlikte gitti. Kabre yaklaştıklarında müslümanlar durdular, Peygamber (s.a.s) yalnız başına geçip gitti. Kabrin yanında uzun süre kaldı. Ağlaması o kadar şiddetlendi ki, sakinleşmiyecek sanmıştık. Ve ağlayarak dönmüştü. Hz. Ömer O'na:

“Babam, annem yoluna kurban ey Allah'ın Resulü...” diye sorunca, buyurdu ki:

“Rabbimden, annemin kabrini ziyaret etmek üzere izin istedim, verdi. Ancak, şefaat etmek için istediğim izni geri çevirdi. Bu yüzden merhamete gelerek ağladım.”

Bunu duyan müslümanlar da Hz. Peygamber için merhamete gelerek ağladılar. [310]

> „ > o ^ 0 s ___ J 0 ^ ** * 0 "'O * ? 0

(jc. i"rn " ; ^lluj 4ll (jC. 4 4-İC. 4ll •‘LiJİ (jc. i ÛÛJJJ (jj 4ll ±3C. (jc.

I

lÂjjjjâ i t&jjjjj (jî jjjİİI

175 -Abdullah (r.a), babası (Büreyde) dan; aldığı rivayete göre,

Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Kabirleri ziyaret etmenizi yasak etmiştik. Bundan böyle, bağırıp çağırmada taşkınlık yapmadan, ziyaret edebilirsiniz.”[311]

İzahı

İslâm'ın başlangıcında Hz. Peygamberin kabir ziyaretlerini yasaklamasının sebebi bu idi. Yahudi ve Hristiyanlar, aziz saydıkları kimselerin kabirlerini ibadet yeri edinmişlerdi. Cahiliyye devrinde kabirlere secde ediliyor, putlara tapılıyordu. Putperestlik, büyük tanınan kimselerin heykellerine saygı ve ta'zim ile başlamış, neticede bu saygı putlara ibadete dönüşmüştü. İslâm Dininin gayesi tevhid akidesini (Allah'ı yegane hâlık ve müessir tanıyıp yalnızca ona ibadet etmeyi) kalblere yerleştirmekti. Önceleri Hz. Peygamber (s.a.s) bu sebeple tehlikeli gördüğü kabir ziyaretini yasaklamıştı. Fakat tevhid inancı gönüllere iyice yerleşip müslümanlar tarafından gayet iyi anlaşıldıktan sonra, kabir ziyaretine izin verilmiştir.

Çünkü kabir ziyaretinde, hem hayattakiler, hem de ölüler için faydalar vardır. Resulullah (s.a.s) Mekke seferi sırasında annesi Amine'nin kabrini ziyaret ederek ağlamış, etrafındakileri de ağlatmış ve müslümanların kabirleri ziyaretine de izin verilmişti. [312]

Kabir Ziyaretinin Faydaları

a) İnsana ölümü ve ahireti hatırlatır ve ahireti için ibret almayı sağlar. [313]

b) İnsanı zühd ve takvaya yöneltir. Aşırı dünya hırsını ve haram işlemeyi engeller. Kişiyi iyilik yapmaya yöneltir. [314]

c) Salih kişilerin kabirlerini, özellikle Hz. Peygamberin kabrini ziyaret, ruhlara ferahlık sağlar ve yüce duyguların oluşmasına yardım eder. Hz. Peygamberin ve Allah'ın veli kullarının kabirlerini ziyaret için yolculuğa

çıkmak menduptur. Bir hadis-i şerifte; "Kim, beni öldükten sonra ziyaret ederse, sanki hayatımda iken ziyaret etmiş gibi olur" buyurulmuştur.[315]

d) Ziyaret; insanın geçmişi, dinî kültürü ve tarihi ile bağlarının güçlenmesine yardımcı olur.

^ -■ ^ ^ o ___ x S X >5 i i ^ X ,, X ___

a^LuJI " ; Jla i r ji. 13 Çile. 4ıl ^.L^a <jl£ ; <Jla t ajjI c. t a-iÇj <j3 ,jc.

X ’ O > x xî5 ___ X ^ % yİ ^ x " X O ^ XX X '

Â jâl y aİİlj lâi AİJİ Jluû i AÛİ ç.l_uû Ji lj] j ((jj^LobalI (j-a Jaİ < __ s J C- "

176 -İbn Büreyde babasından şöyle rivayet etti.

Hz.Peygamber (s.a.s) mezarlığa gittiğinde şöyle derdi:

“Ey müslümanlar ülkesinin sakinleri. Size selâm olsun. Biz de inşaallah aranıza katılacağız.” Allah'tan bize ve size afiyet dileriz.”[316]

İzahı

Ziyaretin Âdabı

Ziyaretçi mezarlığa varınca yüzünü mezarlara döndürerek Peygamberimizin dediği gibi şöyle selâm verir: "Ey müminler ve müslümanlar diyarının ahalisi, sizlere selâm olsun. İnşaallah, biz de sîzlere katılacağız. Allah'tan bize ve size âf yet dilerim."[317]

Hz. Âîşe'nin rivayetinde anlam aynı olduğu halde ifade biraz farklıdır.

Tirmizi'nin İbn Abbâs'tan rivayetinde Resulullah bir defasında Medine mezarlığına uğradı ve onlardan tarafa dönerek şöyle dedi:

"Ey kabirler ahâlisi, size selâm olsun! Allah bizi ve sizi mağfiret eylesin. Sizler, bizden önce gittiniz, biz de sizin ardınızdan (geleceğiz)."[318] Kişi, tanıdığı bir kimseye kabrinin başından geçerken selâm verirse, ölü selâmını

alır ve onu tanır. Tanımadığı bir kimsenin kabrinin yanından geçerken selam verirse, ölü, selâmını alır. [319]

ZEKAT BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

Zekat: Temizlik, artma, bereket. Bir malın belli bir miktarını, Allah'ın Kur'ân-ı Kerim'de saydığı sekiz sınıftan birisine veya bir kaçma Allah rızası için vermek. Terim olarak zekât; İslâm'ın beş şartından birisi olan malî ibadetin adıdır.

Fakirin hakkı çıkarılarak malı, cimrilik kirinden arındırarak da şahsı temizlediği ve malda berekete sebep olduğu için bu malî ibadete zekât denilmiştir. [320] Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de “Ey Muhammedi Mallarının bir kısmını kendilerini temizleyip arıtacak sadaka olarak al"[321] ve "...Sarfettiğiniz her hangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar" [322] buyurulur.

Zekâta sadaka da denilir. Bu ismin verilmesinin sebebi zekâtın malı temizleyip sıhhat ve kemaline sebep olması, zekât verenin de imânındaki sadakat ve olgunluğuna delalet etmesidir. Ancak sadaka; hem farz hem de nafile olan malî ibadetler için kullanıldığı halde zekât sadece farz olanına mahsustur.[323]

-- M __ ^ ^ ** ' ^ öî S % g >55

Aül a J)£j Ua jlSÇJI " ; ^ııâıj 4-lic. AİJİ AİJİ (Jlâ ; Jlâ i Lagâc- AİJİ jysC. (_jJİ (_jC.

ıjûULÜl "

177 -İbni Ömer (r.anha)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlutlah (s.a.s) buyurdu ki: “Zekat, Allah'ın arzda izlendirdiği madenler içersinde durdurduğu altın ve gümüş vb. damarlarıdır.”[324]

İzahı

Zekât, her şeyden önce kulun Allah'ın emrine itaat edip, kulluğunu göstermesinin en güzel nişanesidir. Çünkü, zekât vermeyi Allah emretmiştir. Kulun vazifesi; öncelikle neden ve niçinini araştırmadan Rabbi tarafından emrolunduğu şeyi yapmaktır. Müslüman; sevdiği, inandığı Rabbinden aldığı emri, canının yongası olan malın hiç bir maddî karşılık beklemeden vererek, kulluk borcunu en güzel şekilde ödemiş olur. Bunun yanı sıra zekât kişiyi, günah ve cimrilik kirlerinden temizler. İnsandaki, mal sevgisini kırıp, Allah sevgisinin ön plana geçmesine sebep olur. "Ey mü'minler! Sizi mallarınız ve çocuklarınız

Allah'ı anmaktan alıkoymasın, böyle olanlar hüsrana uğrayanlardır."[325] âyet-i kerîmesinin işaret ettiği manayı gerçekleştirir.

Aic. A] AliÜa (_}S " ; Aluj 4_Jc. aûI ^h.-> aûI (Jlü ; (Jla t 4_ic. aü! (jc

4aAa jjİâj " .

178 -Câbir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Varlıklıya ve yoksula yaptığın her iyilik sadakadır.”[326] İzahı

Başka hadislerde, insanlara iyiliği emretmenin,[327] Allah'a hamdetmenin ve O'nu teşbih etmenin bir sadaka olduğu belirtilmiştir. [328] Bir kimseye yol veya adres tarif etmek sadaka sayıldığı gibi. [329] gönül alıcı yumuşak söz,[330] bir ağaç dikenin bu ağacından insan veya hayvanların yemesi ya da yararlanması da sadaka sayılmıştır. [331]

Bazı ibadet ve taatların ölen bir kimse adına yapılması mümkün ve caizdir. Bunların sevabı ölüye ulaşır. Ölü nâmına verilen sadakalar başta gelir. Hz. Peygamber'e bir adam gelerek şöyle demiştir: "Ey Allah'ın elçisi! Annem ansızın öldü, vasiyet de etmedi. Öyle sanıyorum ki, konuşmuş olsa sadaka verilmesini vasiyet ederdi. Acaba onun adına ben sadaka versem, anneme sevap olur mu?" demiş. Hz. Peygamber; "Evet" cevabını vermiştir."[332]

" ; (Jlaâ <. aluıj AjİC. Âl ^-L^a ol jâ * -Ah S(jjhhoj ; 22la * Iğhc. Âl Ahhlc-c.

ülj c AaAa IgJ jk "

179 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Berîre’ ye (Cariye) sadaka olarak verilen bir parça eti, Hz. Peygamber (s.a.s) görünce: “Et onun için sadaka, bizim için de hediye sayılır” buyurdu. [333]

ORUÇ BÖLÜMÜ

(17 Hadis)

Kur'an-ı Kerim'de; "Ey iman edenler!.. Sizden evvelki (ümmet)lere yazıldığı gibi, sizin üzerinize de oruç yazıldı (farz kılındı). Ta ki, korunasınız" [334] buyurulmuştur. Oruç ibadetinin; Hicret'ten sonra farz kılındığı hususunda görüşbirliği vardır. Sahih olan rivayete göre, Bedir savaşından kısa bir süre sonra farz kılınmıştır. Hz. Âişe (r.a) validemizden rivayete göre; Resulullah (s.a.s) daha önce Aşûre orucuna devam etmiş ve Sahabe'ye tutmaları tavsiyesinde bulunmuştur. Muaz b. Cebel (r.a)'den rivayet edilen bir haberde de, Medine'de her ay üç gün oruç tutmuştur. İmam Merginani:

"Ramazan ayında oruç tutmak farzdır. Çünkü Allahu Teala (c.c) "Sizin üzerinize omç farz kılındı" diye buyurur. Ayrıca farziyyeti hususunda kat'i icma teşekkül etmiştir. Bundan dolayı, Ramazan orucunun farziyyetini inkâr eden kimse kâfir olur" [335] diyerek, meselenin hassasiyetine işaret etmiştir.

__ i — 35 S > 'f. o ^

; aüI " ; ^Lâıj aîiI (Jlü ; (Jla t aüI a(jc

yj J>Aİ üi j i ‘ yj i <S "

180 -Ebû Hüreyre (r.a)Tn şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

Allah (c.c.) şöyle buyumyor: “İnsanoğlunun bütün amelleri kendisi içindir. Yalnız oruç böyle değildir: O benim içindir ve onun mükâfatını da ben vereceğim.”[336]

İzahı

Allah Teâlâ (c.c)'nm rızasını kazanmak için, nefsinin bütün şehvetlerini terk etmesi oldukça önemli bir hadisedir.

Oruç ibadetine riyanın karışması da mümkün değildir. Nitekim bir Hadis-i Şerifte; orucun ve oruçlunun mahiyeti şu şekilde ortaya konulmuştur:

"Oruç bir kalkandır. Oruçlu kötü (kem) söz söylemesin. Kendisiyle itişmek ve dalaşmak isteyene iki defa "Ben oruçluyum"desin ve uymasın. Ruhum yed-i kudretinde olan Allahu Teâlâ (c.c)'ya yemin ederim ki; oruçlu ağzın (açlık) kokusu, Allah indinde misk kokusundan daha temizdir. Cenab-ı Hak buyurmuştur ki: "Oruçlu kimse benim rızam için yemesini, içmesini ve cinsi arzularını bırakmıştır. Oruç doğrudan doğruya bana edilen (riya karışmayan) bir ibadettir. Onun sayısız sevabını da, doğrudan doğruya ben veririm. Halbuki başka ibadetlerin hepsi on misliyle ödenmektedir."[337)

(j-ajj-a ^ya Uo " ; allaj 4_Jc. Aül aÛİ (Jjjjj (JlÜ] CliSlÜ i Lğ-.l.C. ^üll ü (jc.

.o 55 " " ^ ° J i s® o - o > ° ^ 0 ^ 5!

<işJI jLaîi (j-a aÛİ V] 4 (jAaLabaH (JUa ^J 4 4 - İlikli "

181 -Ümmü Hani (r.anha)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir gün aç kalıp, yasaklardan ve haksız yere müslümanların malını yemekten sakınan bir mümine, Allahü Tealâ, ancak cennet meyvelerinden yedirecektir.”[338]

4jLi_ı^a! (j-a 4 ^luıj 4_lic. aÛİ ^ aÛİ (jc. 4 ^ (_ya^._y! JUC. (_jJ ûya^ (_jC

l^aada ^3 (jlS : (_)İ3 \ (JlÜ 4 l^ajLİa a£Jİ : (Jlâ 4 ajaH G& I ^a jı^a.JİS 4 liLajÜ "

182 -Hâmid bin Abdirrahmân el-Himyeri'den şöyle rivayet edildi. Âşûrâ günü Hz. Peygamber (s.a.s), ashabından birine:

“Git kendi ev halkına oruç tutmalarını söyle” diye emretti. Oda: “Bugün onlar yiyip içtiler” deyince, “olsun, günün geri kalanını oruçlu geçirsinler” diye tenbih buyurdu. [339]

İzahı

Adak orucu, bütün nâfile oruçlar bu niteliktedir. Bu gibi oruçlara akşam güneşin batışından, ertesi gün, gündüzün yarısından öncesine kadar niyet edilebilir. Fakat güneşin batmasından önce veya tam istiva zamanında yahut öğleden sonra akşama kadar hiçbir oruca niyet edilemez. Bu konuda mukîm ile yolcu veya hasta ile sağlam kimse arasında bir fark yoktur. [340]

Hz. Peygamber (s.a.s) bir gün Hz. Âişe'ye şöyle buyurmuştur: "Yanınızda öğle yemeği var mıdır?" Hz. Âişe; "Hayır" diye cevap verince, Allah Elçisi: "O halde ben oruç tutuyorum" buyurdu[341]

i IJİSİİ i ^alî i t—ÛjU ^SİLUJ Ajİc. ^h<-ı 3_J- LJ J "] (Jl5 i Log-lc. Aül (jc.

; Jla i ; J1İ ? Uoj ; (Jlİ t ^jL_<a ; <Jlİ ? y lillUa ; «.1A jdl (J

183 -Hz. Ömer (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'e bir tavşan getirildi. Emir buyurmaları üzerine ashabı toplanıp yediler. Tavşanı getiren adama:

“Neden sen yemiyorsun? diye sorunca, adam:

“Ben oruçluyum” dedi.

“Ne orucu,” diye Hz. Peygamber (s.a.s) sordu. O:

“Nafile orucu,” diye cevap verdi.

Hz. Peygamber (s.a.s):

“Mehtaplı gecelerin günlerinde oruç tutmaya çalışın” buyurdu. [342]

İzahı

Her aydan üç gün oruç tutmak, bunu özellikle her ayın 13, 14 ve 15. günlerinde yapmak müstehap kabul edilmiştir. Kamerî takvim (ay takvimi) hesabına göre bugünlere "eyyam-ı bîd" denir. Peygamberimiz (s.a.s)'in

özellikle ayın 13, 14 ve 15. günlerinde olmak üzere her ay üç gün oruç tutmayı tavsiye ettiği rivayeti[343] yanında Hz. Âişe'nin, Peygamberimiz'in her ay üç gün oruç tuttuğuna dair rivayeti de bulunmaktadır.

I j t (_£ûljü (jj " ; <l]c. <Ü 1 İ aûI (Jla ; 3^2 4 (jjl (_jc.

û^L3all caLk. lâj i (jjjj -Çili i 3 ,jjl "

184 -İbni Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bilâl'ın ezan okumasından itibaren, İbn-i Ümm-i Mektûm'un ezanına kadar gece yiyip içiniz. Zira İbn-i Ümm-i Mektum, sabah namazı (vakti) girince ezan okur. ”[344]

İzahı

Hz. Bilâl'in ezanı, sahur yemeği yiyenleri uyarmak, İbn Mektûm'un ezanı ise imsaki ve sabah namazının vaktini bildirmek üzere okunan ezanlardır. Bunlardan ilki fecr-i kâzibte (yalancı fecir), diğeri fecr-i sadıkta (gerçek fecir) okunmuştur. Hanefi mezhebinin ağırlıklı görüşüne göre, diğer namazlarda vakit girmeden ezan okumak caiz olmadığı gibi, fecirde sabah namazı vakti girmeden de ezan okumak caiz değildir. Hz. Bilâl'in vaktinden önce ezan okuması, namaza davet için değil, uykuda olan uyansın, oruç tutacak olan sahûrunu hemen yesin, gece namazında olan kısa kesip vitre başlasın içindir. [345]

t " jAj İ aluıj 4-1İC. <ÜJİ ^İll (Jjjjj jji " i La.g.'lC. AİJİ (JjjİJC.

^üL4a i ÂÂlâİlj 4_Jc. AİJİ u <• AjI "

aliaC.1 La l'm-s ,jlS jlj c a j^.\ ^ j " ^ailuj 4JİC. 4ll ^.L^a <ji ; 4-1İ jj "

185 -İbn-i Abbâs (r.ahüma)'ın şöyle (dediği) rivayet edildi:

Şüphesiz ki, Hz. Peygamber (s.a.s) oruçlu iken Kâbe'de kan aldırdı. Hz. Peygamber (s.a.s) Kabe'de ihramlı oruçlu iken kan aldırdı.

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

Hz. Peygamber (s.a.s), kan aldırdı. Yaptığı işe karşılık kan alıcıya ücret verdi. Bu ücret haram olmuş olsaydı vermezdi. [346]

İzahı

Hz. Peygamber (s.a.s) ihramlı iken hacamat yaptırmıştır.[347] İhramlı iken saç kestirmemek şartıyla hacamatın caiz olduğu hususunda âlimler arasında görüş birliği vardır. Aynı şekilde Hz. Peygamber (s.a.s) oruçlu iken de hacamat yaptırmıştır. Yani kan aldırmıştır. [348]

Jla v 4-jlC 5 ^-S • " raüE-a 4 aAJal aluıj A_JİC. aÛİ ^Jj^a AİJİ (_jî " ' AİC. ^ÜJİ ^.Jaj j_)üji (_JC

" ^Jİ_ı_<a jA_5 4 aAJA.1 " çüluj AJİİc. *ÜJİ ^Jj^a A)Jİ (Jjjjj (jl " l - <1 ^ tjj (_JJİ * A.İC. *ÜJİ ^ ■ ^~>J AÂÛa. jJİ

j >0 ** **

LİÜİ

186-Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Şüphesiz ki, Hz. Peygamber (s.a.s) oruçlu iken kan aldırdı.

Ebû Hanife şöyle dedi:

İbn-i Şihâb, (râvi) Enes'i (Senette) zikretmeksizin, bana şu haberi verdi:

Hz. Peygamber (s.a.s) omçlu iken kan aldırdı.[349]

ajj'N^b a\\ j ^a^LaJI ^)iaâ! Lö^lJ i ^İLıj A^İC- *iİll ^-L^a ^ j-ilil (jLiâjjı (_jC

187 -Ebû Süfyân'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s): "Kan alan ve kan aldıran, oruçlarını bozmuş olurlar" diye hüküm verdikten sonra, kan aldırdı. [350]

İzahı

Buhârı, Sahihinde "Hangi saat hacamat olur" başlığı altında bir bâb açmış ve burada Ebû Mûsa'nın geceleyin hacamat olduğuna dair bir eseri ile Hz. Peygamber (s.a.s)'in oruçlu iken hacamat olduğuna dair İbn Abbâs (r.a)'ın bir hadîsini rivayet etmiştir.

İbn Hacer bununla ilgili olarak şöyle der: Hacamat olmak için uygun vakitler hakkında birkaç hadis vârid olmuş ise de hiçbiri Buhârî'nin sözkonusu ettiği şarta uygun değildi. Bana öyle geliyor ki: Buhârî hacamat işinin ihtiyaç olduğu zaman yapılabileceğine ve bunun belirli bir vakte bağlı olmadığına işaret etmek istemiştir. Çünkü hacamat işinin geceleyin yapıldığını ve Hz. Peygamber (s.a.s)'in oruçlu iken hacamat olduğuna dair hadîsi rivayet etmiştir.

(J^sit û^yLı^a ^uıj 4_}İC. AÛİ *ÜJİ (jlS " \ Clilla t l-ğ-ic. AÜİ 4_ıİulc. qC.

kiLiş. (JjjiC. (j \a jla.a.; A_uıl "

188 -Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), cima ile olan cünüplükten dolayı aldığı boy abdestinden sonra. Saçlarından su damlaya damlaya sabah namazına çıkıp giderdi. [351]

> o ^ ° 0 i -- i i > ..

jJaAj 4_uıi 4 ^ş£İI ^İLıj 4.1İC. dİ dİ (Jjjjj (jl£ "

ÜttJİda (Jlâü âj 4 VLiş. JjjiC. (_J-0 "

dilli t Ig ic. dİ ^gda J dİülc. (jc.

189 -Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), cenabetten temizlenmek için aldığı boy abdestinden sonra başından su damlaya damlaya fecir vakti çıkar gider ve yine o gün orucu tutardı. [352]

t ^tiLI JİC- (_ya iliş, ^iuıj 4İİC. dİ ^-İj^a dİ <Jj2uj " ; dili t 1 i 2 j1 ^g. daj 4_uülc. (jc.

O '

190 -Hz. Âişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), ihtilam haricinde, cünüp olduğunda bu haliyle sabahlar ve sonra orucuna gündüz devam ederdi. [353]

^ ° 'O g £ *■ >55 55 Si t ^ g ^ o ^ - t o

4-uıl 4 jdâll ^11 (4lu j AİİC. dİ dİ (Jjjjj (jlS " j dili 4 I g ir- dİ ^| ^jC.

Hılda (Jlâlj t j ; "

191 -Ümmü Seleme (r.anha)'nm şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), fecir vakti, (namaza) çıkıp giderken başından sular damlar ve gündüz de orucuna devam ederdi.[354]

i_İAj^aJ

4 (jLia_jll (jC. " (4lu j 4İİC. dİ ^^iill (jl | *Ü£. dİ o <^1 (_JC

192 -Ebû Hüreyre (r.a) şunu rivayet etti:

Hz. Peygamber (s.a.s), geceleyin iftar edilmeyip iki üç gün ard arda oruç tutmaktan (visâl orucu) ve sükût orucundan (müslümanların) nehy etti. [355]

İzah

Visal Orucu: İftar etmeksizin peş peşe birkaç gün tutulan oruçtur.

Visal orucuyla ilgili olarak Allah Rasûlü (s.a.s)'nden rivayet edilen hadisler mevcuttur. Fakihler bu hadislerden istidlal ile visal orucunun hükmünü ortaya koymuşlardır. Ancak hadislerin farklı yorumu neticesinde değişik görüşler ortaya çıkmıştır.

Hz. Peygamber (s.a.s) visal orucunu yasakladığında ashâb-ı kiram: "Yâ Rasûlullah! Ama sen visal orucu tutuyorsun" dediklerinde Hz. Peygamber: "Ben sizin gibi değilim. Çünkü ben Rabbim tarafından doyurulur ve sulanırım"[356] buyurmuştur. Ashab visal orucundan vazgeçmek istemeyince Rasûlüllah onlara bir gün, sonra bir gün daha visal yaptırdı. Bilahare üçüncü gün hilali gördüler. Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.s) visal orucundan vazgeçmeyi kabule yanaşmamalarından dolayı onlara bir ibret dersi verircesine "Şayet bu hilal gecikseydi size daha ziyade visal yaptıracaktım"[357] buyurmuştur. Yine bir başka hadiste Hz. Peygamber "Sizler orucunuzu öbür günün orucuna eklemeyiniz. Hanginiz orucunu öbür günün orucuna eklemek isterse, nihayet onu sahura kadar ulaştırsın" [358] buyurmuştur.

0 . oS o x > *

i l" La 4ll " : (3-â <

193 -Ebû Hüreyre (r.a)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), visal orucunu ve sükût orucunu nehy etti.[359]

liLîü ^ j ■ sı (_jC- çslluj 4İİC. <ÜJİ AÛİ (ji " *ıİll ^ (jAİ (jc.

/•]! isıa

J Of

4j!

194-Enes bin Malik (r.a) rivayet etti:

Hz. Peygamber (s.a.s), ramazanın birinci günü olup olmadığında şek edilen günde oruç tutmayı nehy etti. [360]

İzahı

Yevmıı’ş-şek: Kamerî aylardan Şaban ayının 29'undan sonraki gün. Bu günün Şaban'ın son günü mü yoksa Ramazan'ın ilk günü mü olduğunda şüphe edilir. Onun için bu güne "şek günü" denilir. Eğer Şaban ayı otuz

çekerse, bu gün Şaban'ın son günü; yirmi dokuz çekerse, Ramazan'ın ilk günü olur. Tabiî bu günün şek günü olması için, Ramazan hilâlinin görülmemiş olması gerekir. Hilâl görünürse artık o gün Ramazan'ın ilk günüdür. Hilâlin görülmediği günde

havanın bulutlu olması şart değildir. Çünkü hava açık olduğu halde Ramazan hilâlinin bir memlekette görülmeyip başka bir memlekette görülmesi mümkündür.[361]

■ W ki,) AY

I_â£ac-İ (jî dljij ; 4İC. 4—lUaâJI (j^ jaC. J1İ ; jlİ 4 La.g.ic. M JLc. (jC

c_sji " ; Jliâ 4 aLİc. aûI ^_L^a aûI t'"11 nı dıÂLlui Uklâ i AjİaLşJI "

195 -İbn-i Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Ömer İbn el-Hattâb dedi ki;

“Müslüman olmadan önce, Mescid-i Haram'da itikâfa girmeyi nezr etmiştim. İslâmî kabul ettikten sonra, bu nezrimin geçerli olup olmıyacağım Hz. Peygamber (s.a.s)'e sordum. Bana: “Nezrini yerine getir!” diye cevap verdi.[362]

İzah

Adak (Nezir): Allah'u Teâlâ'ya ibâdet maksadıyla mükellef olmadığı halde mübah olan bir işi yapmayı kararlaştırmak, kişinin öyle bir ameli kendisine vâcip kılması ve bunu yapacağına dair Allah'a söz vermesidir.

> o s & s > .. o o ** ' ' o

^jl_La J&J 4 (j-a 4. A; > sı} 4İİC. AİlI AİJİ Jjjjj (jl£ " ; LJlİ 4 Lğ-.'lC. 4_ıİojlc. (_jC

AİjâIt ; 4 "

196-Hz.Aişe (r.anha)’den rivayetle; Hz.Aişe (r.anha) anlatıyor: Nebi (s.a.s) omçlu iken, ondan nasibini alırdı. Şöyle ki, Aişe (r.anha)’yi öperdi.[363]

İzah

Orucu Bozmayan Şeyler

Misk ve gül gibi bir şey koklamak; gözüne sürme çekmek; bıyığına yağ sürmek; zayıf düşmeyecekse, kan aldırmak; misvak kullanmak, ağzı fırça ile yıkamak; ağza su alıp gargara yapmak; burnuna su çekmek; nefsinden emin olmak ve ileri derecede olmamak şartıyla öpmek ve sarılmak; serinlemek ve harareti gidermek için duş almak veya ıslak beze sarınmak.. [364]

(j-a İLİi. (jÂilll] AİIc. Aİ1İ Aül (Jjjjj ^ " ’ J1İ 4 AİC. AİJİ lillUo (JjLİ (jC

JSi jlaSJ J jj ^Jİ 4 jlaSlİ 4 JjAJI 1 £. u. ı3 4 JU-iİ ^LLaâ 4 ÂjjLÜl ,j-a (jl

197-Enes bin Malik (r.a)’dan rivayetle Enes anlatıyor: “Hz. Peygamber (s.a.s) ramazan ayının ikinci gecesinde, Medine’den Mekke’ye yolculuğa çıktı. Kudeyd denilen yere geldiğinde insanlar orucun zorluğundan, şikayette bulundular. Hz.Peygamber (s.a.s) omcunu bozdu Mekke’ye gelinceye kadar oruç tutmadı. [365]

İzahı

Seferde bir takım kolaylıklar, ruhsatlar getirilmiştir. Ramazanda yolculukta bulunan için orucu geri bırakmak mübahtır. Yolcunun mesh süresi üç gün üç gecedir. Yolcu dört rekatlı farz namazlarını ikişer rekat olarak kılar. Buna "kasrı salat" denir.

HAC BÖLÜMÜ

(35 Hadis)

Hac: İslâm'ın temel ibadetlerinden biridir. Arafat'ta belirli vakitte bir süre durmaktan, daha sonra Kâbe-i Muazzama'yı usûlüne göre ziyaret etmekten ibaret olan ve İslâm'ın şartlarından birisini teşkil eden ibadet.

Yüce Allah (c.c) "İnsanları hacca davet et ki, gerek yaya olarak ve gerekse uzak yollardan gelen çeşitli vasıtalarla sana varsınlar. Böylece onlar dünyevî ve uhrevî menfaatlerini görsünler ve belli günlerde, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanları kurban ederken, Allah'ın adını ansınlar. Siz de onlardan yeyin, yoksula ve fakire yedirin."[366]

Hac, HCC kökünden bir mastar olup; müslümanlara göre, bir farzın edası, hristiyanlara göre ise ibadet ve teberrük amacıyla mukaddes toprakları ziyaret etmek, demektir. Kur'an-ı Kerîm'in 22. suresinin adı da "Hac Suresi"dir.

O ^ O ^ O <0 H i i } ' ^ ^ y g ^ 0

(JÂjujİâ i 0^11 3 (j-a " ; Jil ^JL^a Jla ; (Jli t Aic. aûI "

198-Ebû Said (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyudu ki:

“Kim ki hac yapmayı murad ederse, hemen yapmağa çalışsın.”[367]

İzah

İslâm âlimleri haccın ömürde bir defa farz olduğu konusunda görüş birliği içindedir. Delilleri; Kitap ve Sünnettir. Kur'an'da şöyle buyurulur:

"Oraya gitmeye gücü yeten herkese, Allah için Kâbe'yi ziyaret edip haccetmek farzdır. "[368]

"Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın."[369] "İnsanlarıhacca davet et ki, gerek yaya olarak ve gerekse uzak yollardan gelen çeşitli vasıtalarla sana varsınlar."[370]

Hadislerde şöyle buyurulur: "Şüphesiz Allah size haccı farz kıldı, haccı ifa ediniz."[371]

"Islâm beş şey üzerine bina edilmiştir: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed (s.a.s)'in, Allah'ın elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât' vermek, Beytüllah'ı haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak."[372]

jaâ.~uJ 4 " ; Jla 4 4_ıic. aûI (_jc. 4 4.A\c- (jc.

^JİİİI " .

199 -Alkame'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Haccı ifâ edenin ve duâ ettiği kimsenin, günahları muharrem ayı bitinceye kadar affolunur.”[373]

İzahı

Hac ve umre ile, her yıl Kabe'nin ihyâsı gerçekleşir. Umre'yi bir yılın veya ömrün herhangi bir gününde ifa imkânı vardır. Umre, belirli günlerde yapılabilen hac ibadetinden daha kolaydır. Hac küçük günâhlara keffâret olur ve ruhu ma'siyet kirlerinden temizler. Hatta bazı Hanefi bilginlerine göre, büyük günâhları da örter. Mebrûr hac yapanın cennete gireceğini bildiren hadisle, yine Hz. Peygamber'in şu hadisleri bu konuda önemli delil teşkil eder. "Kim hac yapar, bu esnada cinsî temastan korunur, çirkin söz ve davranışlardan uzak dumrsa, annesinden doğduğu gündeki gibi günâhlarından kurtulur."[374]

-"Hac ve Umre yapanlar Allah'ın misafirleridir. O'ndan birşey isterlerse, onlara cevap verir. Af isterlerse, onları affeder."[375]

-"Allah'ım, hac yapanı ve hacının kendisine dua ettiği kimseleri mağfiret et." [376]

4 gjullj £c 4J! U-iasi " ; aü! aûI Jla; J15 4 aîjI (jc.

; illâ ; Uljj ‘ " " 2 ^ Iaİj 4 Ualî

200 -İbn-i Mesûd (s.a.s)'un şöyle dediği, rivayet edildi: .

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurduk ki:

“Hac esnasında yapılanların en faziletli olanı yüksek sesle haykırmak ve kurban kanı akıtmaktır.” Yüksek sesle haykırmak, telbiye esnasında olur. Kan akıtmağa gelince, o da (Mekke'de) hediye olarak kesilen deve ve sığır gibi hayvanlardır. “Kan akıtmak” diyenler de vardır.

Bir rivayette: “Kan akıtmak” kurban kesmektir, denildi.[377]

; Jtaâ i 4 La^âc. dİ jaC. dİ PiC. duuajaı

t (j m (jljjdl <_ JaI 4 4 a j'^" (j-a "Cİl-İAİl (_ JaI

- *„ ' ' ^ j» ' a ' z % e**

Ûjfi L>° -A- 1 (JaI 4 (j-a |»Li]l JaI "

; Jla t a jd.1 laİÜ (ji t l (jc.

" ; Jll ? <_Aall 4 tj

201 Nâfi (Yahya'ya) verdiği haberde, Abdullah İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediğini işitmiş olduğunu söyledi:

Bir kişi ayağa kalkarak: Ey Allah'ın Resulü, dedi, “telbiyeye” nereden başlamalıdır?

Hz. Peygamber (s.a.s): “Medineliler Zulhuleyfe'den, İraklılar Akik'den, Şamlılar Cume'dan, Necidüler Karn'dan, başlarlar” diye cevap verdi. [378]

İzahı

Telbiye: İcabet etmek. Hac sırasında lebbeyk demek anlamında kullanılır.

Hac veya umreye niyetlenen kimse ihrama girdiği zaman ve daha sonra hac veya umrenin bir takım vecibelerini tamamlayıncaya kadar "lebbeyk zikri"ni okur.

(^cdll -kVba 3jî (j-o " j (Jlİâ i (JjÛJI i- ıfvs AÂc. Ji! ı-<1 fvsII ^aC. (jî] .İl (jj (_jC.

'*T 0 ° 0 t ö İ ^ > 0 f. '

lğ-J ja 4 "CİI-İAİl (JaV |»1lu_ 5 4-lic. dİ ^Lnj L^jSj (^jll dualy*]lJ (dil İldi (j-a yj (_ya^p>_l ^la ja i^jaj i .idi (JaV j i 4.aA.dl l^İAİ (j-a Cj^j 4 A-dl İ_}a^!j <• Aiıldl I^JaI (j a

dİ i (jjıllll i 4 aldı Igi&î ^)d (j a ^a L)^_S 4 L)A^ 4 Öjfl l^İAıİ j^p. ^ja

l3> " .

202 -El-Esved İbn Yezid şöyle rivayet etti:

Hz. Ömer İbn el Hattâb (r.a), halka karşı yaptığı bir konuşmasında şöyle dedi:

“Sizden, kim hac için ihrama girmek isterse mikattan başka yerde girmesin. Peygamberimizin gösterdiği mîkatlar ise şunlardır:

Medıneliler ve oradan geçerek gelen yabancılar için “Zulhuleyfe”; Şamlılar ve oradan geçerek gelen yabancılar için “el-Cuhfe;” Necidliler ve oradan geçerek gelen yabancılar için “Kam;” Yemenliler ve oradan geçerek gelen yabancılar için “Yelemlem” Ve nihayet İraklılar ve o yolla gelen diğer müslûmanlar için “Zât-ü Iraktır. [379]

İzah

Mikat: İhrama girme yeri ve zamanı. Mekke çevresinde, çeşitli bölge ve ülkelerden hacca gelenlerin ihrama girecekleri özel yerleri ifade eden bir

fıkıh terimi; çoğulu mevakit gelir. Bir kimsenin hac veya umre için mikatleri ihramsız geçmesi caiz değildir. Aksi halde bir kurban cezası veya mikat yerine dönmek gerekir.

- ^ ^ ı

o ^ ^ Ü o o ^ i -- ^ g M

(J-uJİi V " : (Jlâ ? <■ - <1 ?l\l (j-a ^(jAIi I İUa 4 AÛİ 1_J j (Jli 4 AİJİ (jjl ^jC.

j i j jİ AİuÂ i (jjjjlÇğJI 4 4 ç-LialI 4 Â-oUa*ll 4

(j-a jLüi La^iİailSj 4 (jjİiJI (jnihb 4 <S (j£j ^ "

203 -İbn-i Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s)'e biri sordu: “Yâ Resûlallah, ihrama girmek istiyen ne gibi elbiseler giyer?” diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.s) cevabında:

Giyemiyeceği elbiseler şunlardır: Kamis, imame, kollu kaftan, uzun entari, başlıklı manto (bornoz), kırmızı sarı veya safran renkli bir elbise. Nalını olmayan (erkekler) mestlerini topuk kemliklerine varan kısmın aşağısından boğazlarını keserek giysin” buyurdu. [380]

İzah

İhram: Hac veya umreyi yahut her ikisini eda etmek için mübah olan şeylerden bazılarını kendisine belli bir süre haram kılmak, bunları yapmaktan sakınmak; İhrama girmek, Mekke haremine, haram bölgeye veya haram aya girmek; bir söz veya taahhüdün gereklerine uymaya başlamak; bir şeyi helalden haram kılmak. İhram; mikat denilen yerde hacca veya umreye niyet ederek telbiye'de bulunmakla meydana gelir.

^ o ■* 'o i S } ' ^ ^

4 3_j) ^ j^-î (*^ j- 0 " '• P^û>J aAc. *üll AÛİ (Jlâ j Jla t 1 'ıC- AİJİ ^.jJaj (jjljc. jjl jc.

jjİ^- (jjğiilâ 4 (Jlaj 4 J jfLl ^aJ j-a_j 4 Jjj' 3“ ”.

204 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“İhram için giyecek izan olmayan, serâvil giysin. Nalını olmayan da mestlerini giysin.”[381]

İzahı

İhramlı olan kimse; gömlek ve şalvar gibi dikilmiş elbiseler giyemeyeceği gibi, sarık, külah, kaftan ve mest de giyemez. [382] Daha önce açıklandığı gibi izâr ve ridâ giyer.

^) > «al jV " ; (Jlâ ? ali <■ - M Wl I\ | La^jç. A)Jİ ^aC. jjl t. ~~ Ö\ nı | <j\Ü 4 <AJİ jC. 4 pUAİ^)Jİ jc.

_g y ^ y O ' " _> ^ ^ ^ ^ ^ ^ OS £ £ Jl £ ^ * $ OS

4-rnla Ul " ; LİjlÎâ 4 IğJ dljSjâ 4 4-4jIc. duilİ 4 " lllla >**»ll ^ > A jl ja jJI 4İIİ.I 4 Ul jiaS jJaji

Clâ£ " | 4jl lA_ 5 4 " Üa ^.ja.'l pr n .-»I aJ 4 <^.1 _j jl ,_3 t sliaS 4 alluj 4İİC. aİIİ *ÜJİ

lajâJı ^±2aJ 4 AjLuÛ <^3 4_s_^iaJ 4 |aluıj 4ÛİC. 4ll ^ j^İII t-JİLl "

205 -İbrahim bin Mübeşşir babasının şöyle dediğini rivayet etti:

İbn-i Ömer (r.anhüma)'e sordum:

“İhrama girecek olan güzel koku sürünür mü?” Bana cevap verdi:

“Koku sürünmektense katran sürünmeyi daha çok isterim.”

Bu cevap üzerine, Hz. Aişe'ye gittim, durumu anlattım. Şöyle dedi: “Ben Hz. Peygamber (s.a.s)’e koku sürdüm. Sonra hanımlarına uğradı ve sonra ihrama girdi.”

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Resûlullah (s.a.s)’e güzel koku sürerdim. Ondan sonra hanımlarını dolaşır ve sonra ihrama girmiş bulunurdu.”[383]

9- O * ç i - > 3 ; a; ; &

o jaC. Ia 4 ^£al ja I jljk,; (jl <Jİ_a_Laal ^)al pjluj 4_1İC. aü| ^.L^a jolll (j " : j4?. Cf'

206 Cabir (r.a)’in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) ashabına, hac için giydikleri ihramdan çıkıp o elbiseleri umreye çevirmelerini emir buyurdu. [384]

, o £ S ^ >51 31 51 > 0

Jla i 4,-jLâ. j-al LoJ ^aluıj AİIc. aİJİ *ÜJİ ^sl Üal ; (JlÜ i AÂC- *ÜJİ (jc

.İjbU ^âs " ; Jli ? yıbU A_2aLL üİS t Üj^>1c. ,jc. üyAl i 4ıl (Jj2üj U ; lilSUa ,jj kal jjlu "

207 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), Veda haccında emrettiği şeyi, (umre için) de emredince, Sürâke bin Malik sordu:

“Bu umre yalnız bize mi, yoksa bundan böyle her zaman (ve herkese mi) mahsustur, bilgi verimlisiniz?”

Hz. Peygamber (s.a.s):

“Her zaman (ve herkese) mahsustur.” diye cevap verdi.[385] İzah

Umre: Hac gibi belirli bir zamana bağlı olmaksızın yapılan Kabe ziyareti anlamında bir terim. Umre, Hanefî ve Malikî mezheplerine göre sünnet-i müekkede, Şâfiî ve Hanbelî mezheplerine göre farzdır.

Hac sadece hac mevsiminde yapıldığı halde, umre her zaman yapılabilir. Ancak kurban bayramının arefe günü ile bu bayramın dört gününde yapılması mekruhtur. Ramazanda yapılması ise daha çok sevaba vesiledir.[386]

AjİC. 2jI ^..Ua yAil IÂ j-alİ " i j i AjtlÜi j i CİU^3 iği! ; Lgîc. A&l LS-^J “Ckülc. (jc.

dijJaâyâ i .4 t .i j 11

208 -Hz. Aişe (r.anha) den rivayet edildi:

Hz. Aişe, âdet gördüğü bir sırada (Mekkeye) temettü haccı yapmak üzere gitmişti. Hz. Peygamber (s.a.s)’in emri üzerine Kabe'yi tavaf etmedi![387]

İzahı

Temettü: Yararlanma, kâr etme, faydalanma. Haccı ifa şekillerinden biri Devletin herkesten kazancına göre aldığı vergiye "temettü' vergisi"; bir şirketin hisselerinden her birinin payına düşen kâra, "hisse-i temettü" denilir.

" aiuıj a2c- AÛİ l&^slİ i <• LİLa2İ l^Jİ ; Lğ-İc. AİJİ ^ j A_2 jIc.

■îlC. j.l2aJ ,ji l&j-ai i CjC-jâ I jl i g^aJI Lİlİjlİıuıl j i lCllJaâjâ

209 -Hz. Aişe (r.anha)’den rivayet edildi:

“Hz.Aişe, hacc-ı temettü yapmak için geldiğinde âdet görmekteydi. Resulullah (s.a.s)’ in emri üzerine umre yapmayı bıraktı ve hacca yeniden başladı. Haccın geri kalan menâsikini yapıp bitirince, Hz. Peygamber (s.a.s) ona, kardeşi Abdurrahman ile “Tenimde çıkmalarını emir buyurdu.”[388]

ûÇ)âJ çAlaj A2c- *Ü1İ AİJİ (ji " j IgJlC. AÛİ ^ ■ A-ı J A_ıİülc. qC. "

210 -Hz. Aişe (r.anha)'den rivayet edildi:

“Aişe'nin umre yapmayı bırakmasından ötürü, Hz. Peygamber bir inek kesti.”[389]

L^-ıJaâÇ)] " |»İLUJ A_llc. <&\ (jl | Iğ-İc. AİJİ A 2 ulc- ^jC.

211 -Hz. Aişe (r.anha)’dan rivayet edildi:

“Umreyi bırakması” sebebiyle Hz. Aişe (r.anha)'ye bir kurban (koyun veya keçi) kesmesini Resulullah (s.a.s) emir buyurdu.”[390]

^ jı# C&jı ^ o ** ** &# o .£55 * **

j-alİ ? A.>-2 j J.l2at J i o jJâc.j A.-Ç2..1 (jj-ill J-lA-j i AİJİ Aj U ; 22la Iğil i lğİ£. Aİİ ,Aaj A_2jIc. (jc.

-* o tf 0 * oi > * f of s ' " o* ^ * i - •• '"s "j.

(Iğ-La ^ jiiî t (J^SİS 4 iğ-? (jüajl " ; (Jtaâ i jfLl ^1 ,jj .2c. ^iluj AjİC. 2ll <_ 5 -Ua

Aİisül (jiaJJ IÂ jlaiji 4 <j2Jt2 "

212 -Hz. Aişe (r.anha)’dan şöyle dedi: Hz. Peygamber (s.a.s)'e şöyle dedi:

“Ey Allah’ın Resulü! Halk haccını umresini ifâ ederek dönüyor. Ben ise yalnız hac yapabildim.

Bunun üzerine Resuluilah (s.a.s), Hz. Ebû Bekirin oğlu Abdurrahmân'a emretti:

“Onuda (Aişe ile) Tenim'e git, ihrama girsin, (Umre için) gerekli olan şeyleri yapsın, sonra da yanıma dönsün, Akabe'de kendisini bekliyorum.”[391]

ajâll jjjâJ 4 aluıj AİİC- U

'C f - 4 o > - , O " "

lJ

Jü i SUa ^gjl (jc.

t o jjli Ajjjljû ; Cılka 4 ^glayuı (jc. dac- j lglı£jâ * l - J1 ‘ Uılii C^lüa 4 jjc

^ ■"i > 0 ^ t"" * o ^ 8 " s' ^ j; 0 *■ “î^ ' o } 0 * ^

I jlSI j CıKli t HU Lg_La ükli 4 Hlilll CİUaâ t (g_Lyuı clâlâ t Iğâc Cıl jia "

213 -Ebû Katâde'nin- şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s)’ in ashabından müteşekkil bir toplulukla yola, çıktım. Benden başka ihrama girmiyen yoktu. Derken bir devekuşu gördüm Atıma doğru yumdum ve bindim. Aceleden kırbacımı alamadım, vermelerini kafileden istedimse de vermediler. Ben de inip kendim aldım. Arayıp bulamadığım devekuşu yerine bir eşek avladım. Onu ben ve onlar yedik.[392]

4ll jUa 4ll <Jj2ujj t <i£Uâ 4 <_£>IUI 0 Cj^aü Ua aU UjSIkj ; (Jlİ t 4ll U (jj <Uia (jc

^ ^ " Si ^ **>51 51 öl **>"** î5 ** „ U - „> 'ta" ' ' *

? jjc jul) ^aâ " ; Jlkj t ^iuıj çlc. 4ıl (gLa 2 jI Jj2üj JâkUuli t Uul jUl CUujla t Uc

aJSİj UjJi " ; J 1 İ ? ^jUJI <l£Uk 4 (jHaJI jlU ^aU ^ \ LİÎka "

214 -Talha bin Ubeydullâh'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) uyurken, biz aramızda, ihramda bulunmıyan birinin avladığı avın etini ihramda bulunan kimsenin yemesi hususunu görüştük Hz Peygamber (s.a.s) sesimize uyandı ve: “Neyi münâkaşa ediyorsunuz?” diye sordu. Biz de:

“İhrama girmiyen birinin avladığı ve ihrama girmiş bulunan bir kimsenin de yediği av eti konusunda...” diye cevap verdik.

Bunun üzerine Hz. Peygamber, yememizi emir buyurdu.[393]

ajUI j S jlâll a\\ (JU " ; (Jlü 4 fALıj 4İİC kili (glı^a AİJİ (Jjjjij j)C 4 1 U ^gCaj ^aC (jjl j)C

215 -İbn-i Ömer (r.anha)'in şöyle dediği rivayet olundu: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“İhrama girmiş bulunan bir kimse fare, yılan, yırtıcı köpek, çaylak kuşu ve akrep öldürebilir. ”[394]

İzahı

İhramlıya Mübah Olan Hususlar

1 - İhramhnm kan aldırması....

2 - Kıl koparmadan vücudun herhangi bir yerini veya başını kaşıması...

3 - Kirlerden temizlenmek için başını veya vücudunu yıkamak da mübahtır. Bu esnada kokusuz sabun da kullanılabilir.

Yalnız, başında bit, pire gibi parazitler varsa, onları öldürmek caiz değildir, tutup yere atabilir.

4 - Sıcaktan korunmak için bir ağaç, ev, çadır altına sığımlabileceği gibi, şemsiye de taşınabilir. Yeter ki şemsiye başa değdirilmesin. Bir anlık dokunmanın ise, bir zararı yoktur.

5 - Kemer takmak, silâh kuşanmak, yüzük ve saat takmak, kokusuz sürme çekmek de ihramlıya mübah olan hususlardandır.

Ayağa, topukları ve üzeri açık nalın şeklinde bir ayakkabı giymek de caizdir.

O ^ a ^ S i > ^ -- ^

i djjLâJt dûj çAlaj 4-lic- M aÜİ ^ jjp " ! (Jfâ 4 La^âç. AİJİ qC

• f ' i - II

216 İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), Hâris'in kızı Meymûne ile evlendiği zaman ihramda bulunuyordu. ”[395]

İzah

Hicretin 6. yılında Müslümanlarla müşrikler arasında Hudeybiye anlaşması yapılmıştı. Bu anlaşmaya göre, umre için yola çıkan Müslümanlar umre yapmadan geri dönecekler, ancak gelecek yıl Mekke’ye girebilecekler ve sadece

üç gün kalabileceklerdi.

Ertesi yıl Zilkade ayında Nebi (s.a.s) Müslümanlarla beraber kaza umresini eda etmek için yola çıktı.

Umre tavafını, Safa ile Merve arasındaki sa’yını tamamlayıp başını tıraş edince ihramından çıktı ve müteakiben Meymûne’ye evlenme teklifini iletti. Meymûne (r.anha) bu teklif üzerine Abbas (r.anh)’ı kendisine vekil tayin etti ve nikah gerçekleşti.

Bu hâlde zifaf gerçekleşmeksizin Mekke’de üç gün kaldılar. Huveytib bin Abdiluzza bir gurup adamıyla üçüncü gün Nebi (s.a.s)’in yanma gelerek:

“Vaktin doldu, aramızdan çık, git!” dedi. Nebi (s.a.s):

“Beni rahat bıraksanız da aranızda güvey olsam ve düğün yemeği tertip etsem de siz de katılsanız.” buyurunca:

-“Yemeğine ihtiyacımız yok, bir an önce çık!” cevabıyla karşılaştı. Bunun üzerine hazırlıklarını yapıp ertesi gün Medine’ye doğru yola çıktılar. Mekke’nin 9 mil kadar uzağındaki Şerif mevkiine geldiklerinde mola verdiler.

Rasulullah (s.a.s) için bir çadır kuruldu ve bu bölgede gelin güvey oldular. [396]

a^ja^a jAj t aA^.1 aluıj 4_1İC. Aül ^_Ua A)Jİ (Jjjjj (jİ " |La^jC- A)Jİ ^^daj (JjjİJC. (_JJİ

217 -İbn-i Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) ihramdayken kan aldırdı.”[397]

' Ö S - % 't o O J, o ^ - 0 ^

4-1İC. ÛJİ ^..Ua Ai\ (Jjjjj LİUİ AÛo J-N II |2>tuuıl diSjJ La " \ (JlÜ i \ V Aül ^ ■ s~ıj J-oC. (_JJİ (_jC

218-İbn-i Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullâh (s.a.s) Hacer’i esved'i öptüğünü (veya el sürdüğünü) gördüğümden bu yana ben de onu öpmeği (el sürmeği) hiç terketmedim.”[398]

İzah

Hacerü'l-Esved'in tarihi Hz. İbrahim (a.s.) ve oğlu İsmail (a.s.) tarafından inşa edilen yeryüzünün ilk mabedi Kâbe'nin tarihiyle paralellik gösterir. Allah (c.c.) Hz. İbrahim'e insanların ibâdet edecekleri bir mescid yapmasını emrettiğinde Hz. İbrahim ve oğlu İsmail Kâbe'nin temellerini attılar. [399] Tarihî kaynaklar Hacerü'l-Esved'in de buraya Hz. İbrahim tarafından konduğunu kaydeder. Taşın nereden ve nasıl getirildiği hususunda değişik inançlar ve anlatımlar vardır, ancak kesin bir bilgi yoktur. Mekke'nin yakınında olan Ebû Kubeys dağından getirildiğine dâir inancın yanında Nesâi, bir hadîs-i şerifte Hz. Peygamber'in "Hacerü'l-Esved cennettendir" buyurduğunu nakleder.[400] Kâbe Hz. İbrahim ve oğlu İsmail'den sonra birçok milletlerin kontrolüne geçti ve çeşitli defalar tahrip olup tekrar tekrar inşa,ve imar edildi. Her defasında Hacerü'l-Esved de bu durumlardan etkilendi.

CugY'I La " ; Jla ^Lluj 4_2c. aûI ^L.-ı aîjI (j)

Ajic. Jjjia. û^îc. ciuk] yi"

Ajc. aüI

219 -İbn-i Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Tavaf esnasında, Rükn-i Yemâni yanma her varışımda, orada Cibril (a.s) ile karşılaştım.”[401]

أَتَيْتُ
يَسْتَلِمُهُ

La " ; (J15 ? (j-a 4 L : | (Jlİ t tİH C-LfaC. C.j

jâüuıJ i û-ljc. ^jlÜ y) i iaâ 4,jic. "

220 -Atâ İbn-i Rebâh'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'e soruldu:

“Ey Allah'ın Resulü, sen, Rükn-ü Yemaniyi çok selâmlıyorsun!” Nebi (s.a.s) cevap verdi:

“Rükn-ü Yemâni'ye her vardığımda, Cibril'in orada, onu selâmlayarak istiğfarda bulunduğunu (gördüm).”[402]

İzah

Rükn-i Yemânî: Kabe'nin Yemen tarafına düşen köşesidir. Hz. İbrahim ve oğlu

İsmail tarafından Kâ'be bina olunmuş, daha sonra bir köşesine, doğuya isabet ettiği için "Rükn-i Şarkî" veya Hacer'ul-Esved o köşede bulunduğu için "Rükn-i Hacerül-Esved", bir köşesine, Irak tarafına isabet ettiği için "Rükn-i Irâkî", bir köşesine, Şam cihetine isabet ettiği için "Rükn-i Şâmî", bir köşesine de, Yemen tarafına isabet ettiğinden dolayı, "Rükn-i Yemânî" denilmiştir. Rükn-i Hacer ile Rükn-i Irâkî arası biraz kuzeye meyilli olup, İbrahim Makamı, Zemzem Kuyusu, Benu Şeybe Kapısı, Kâ'be'nin bu tarafındadır. Kuzey cihetini oluşturan Rükn-i Irâkî ile Rükn-i Şâmî arası biraz batıya meyilli olup, Hicr, Altın oluk ve Hanefi Makâmı bu taraftadır. Batı tarafı yani Rükn-i Şamî ile Rükn-ı Yemânî arası, bir parça güneye meyillidir. Umre Kapısı, Veda Kapısı ve İbrahim Kapısı bu tarafta bulunmaktadır. Güneş ciheti yani Rükni Yemânî ile Rükn-i Hacer arası

birazcık doğuya meyillidir: Safa kapısı ile güneydeki diğer kapılar bu taraftadır. [403]

> ^ £ i ' 0 o 0 y. > J ^ i ^ S ,J ■"'s

j_jC.I ^jl a£İll " ; ûjjjıyi Jİ llj (jjj (Jjll 4 UjIj <aIc- Aİ1İ <^411 (jl 4 (_JJİ (_JC

' 0 \ o 0 ' " * & **o^o * O.*® ' ' ' ' ~ *

Ui4l a (_$jUİI 1 _ 4 4 j^s\\j 4 tiL "

221 -İbn-i Ömer (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), Rükn ile Hacer-i Esved arasında şöyle derdi: “Allahım, ben küfürden, fakirlikten, alçaklıklardan, dünyada ve âhirette ziyana uğramaktan sana sığınırım.”[404]

C5 Jc. liîlU jA j 4 lİLuİlj İliUJ -çile. 1 4_Sİ_la "

jjA j 4 LâUalI alluj 4_iic. Aİ1İ ^_1AİI 1 Via "

44L.1 j je. iıü,".

; Jla 4 Ug.'ıc. İlil (jjlâc. (_jc.

; Jlİ 4 Ul jj 4 " (jl^jVl lü <iK.I j

222 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) hastayken bineği üzerinde Kâbeyi tavaf edip, rükünleri de, bir baston ile işaret etmek suretiyle selâmladı.”

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Hz. Peygamber (s.a.s) hastayken bineği üzerinde Safa ile Merve arasında tavaf etti.”[405]

li 4 Ajt-a t—l^sLoll IJuLlaâ 4 alÜl UuaA. Ul^j Halâ 4 dllİ^C. (jpa Ajua lbJa.Sll " ; (Jlâ 4 ^aC. (_jJİ (_jC. 4 Al _j ^jc.

' J J * ' ' ^ ' ' } ' * 't J " „ j " \ o' ^

Ula li 4 oliLlalI jlllij UA*İâ 4 <41 jâ ^gJI jl li 4 UU. U-ı4aa 4 a 14 lc.3 li 4 (jAİiSj ^JEaa

Alil US Ul ; (Jtsâ 4 a^lU I çX 4»II ; liiaâ ? aUUa <_£İ ; (Jlsâ 4 aU >U»II 4 (j-<ü.^)]l aU- 41 4 ;

223 -Zeyd'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Biz Ömer ile beraber Arafat'tan döndük. Cemâ'ya (Müzdelifenin bir başka ismidir) indiğimizde ikâmet getirdi, birlikte akşam namazını kıldık. (Namazı bitirdik) o öne doğru ilerliyerek iki rekât daha kıldı. Bundan sonra su getirip üzerine serpti ve yatağına gitti. Biz de oturup onu uzun zaman namaza bekledik. (Gelmeyince) biz “Ey Abdurrahman namaza kalk” diye seslenince, “Hangi namaza?” dedi. Biz “Yatsı namazına” dedik. Bunun üzerine: “Bende Resulullah (s.a.s)’ın kıldığı gibi kıldım ya diye karşılık verdi.”[406]

frUjjaJI j 4ÂİC. M A)j! ı'lll

JIS i ■‘tic- I (jc.

224 -Ebû Eyyüb (r.a)’ in şöyle dediği rivayet edildi:

“Veda haccı esnasında, Hz. Peygamber (s.a.s) ile Müzdelifede akşam ve yatsı namazını (Cemederek) kıldım.”[407]

İzah

Her namazın kendi vakti içinde kılınması prensibinin istisnası, hacc yapanların Arafat'ta öğle ile ikindi namazını, öğle vaktinde; Müzdelife'de de akşamla yatsı namazını yatsı vaktinde birleştirerek kılmalarıdır. Bu konuda fakîhler arasında görüş birliği vardır. Çünkü Veda Haccı sırasında Hz. Peygamber (s.a.s)'in uygulaması ve sözleri, namazın vakitleriyle ilgili ayet ve hadisleri tahsis edecek kuvvettedir. Abdullah b. Mesud (r.a.)'den, şöyle

dediği nakledilmiştir: "Ben Rasûlullah (s.a.s.)'ın bir namazı kendi vaktinden başka bir vakitte kıldığını görmedim. Ancak iki namaz müstesna: Arafat'ta öğle ile ikindiyi, Müzdelife'de ise akşamla yatsıyı birlikte kılmıştır. "[408]

Yine Abdullah b. Mesud, Hz. Peygamber'in vefatından sonra yaptığı bir hacc sırasında, Müzdelife'de akşamla yatsı namazlarını birleştirerek kılmış, sabah namazını da erkence kıldırdıktan sonra, Rasûlullah'ın şöyle buyurduğunu bildirmiştir: "Akşamla yatsıdan ibaret olan Şu iki namazın, Şu Müzdelife mevkiinde mutat olan vakitleri değiştirilmiştir. Sakın insanlar yatsı vakti girmeden Müzdelife ye gelip de bu iki namazı erkenden birleştirmesin."[409]

jiiL i »l JOÜI \l J c_)^)iLa]l |»İluj <jİ£. aİJİ ^-L^a *ill! (jî " ’ <İC. ^ÜJİ ^.ıJaj t—ljJİ (_JC

A-olaj j "

225 -Ebû Eyyûb (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Şüphesiz ki, Hz. Peygamber (s.a.s), bir ezan ve bir ikamet ile akşam ve yatsr namazını kıldı.”[410]

İzah

Hanefî mezhebin de, Rasûlullah (s.a.s)'ın bunlarda birinci namazı vaktinin sonunda kılmış olduğu, ikinci namazı da vaktinin evveline aldığı; ancak her iki namazı bir vakitte kıldığı şeklinde anlaşılmıştır. İbn Abbas'ın naklettiği hadîs de bu manayı destekler: "Rasûlullah (s.a.s.) Medine'de korku veya yağmur yokken, öğle ile ikindiyi, akşamla yatsıyı da birlikte kıldı." İbn Abbas'a Rasûlullah (s.a.s)'ın bununla ne yapmak istediği sorulmuş, o şu cevabi vermiştir: "Ümmetine meşakkat vermemeyi kastetti..."[411]

" ; (Jlâj i 'dAİ 4Ü_ıJa 4i! i ^İLıj 4aic- *ıİl! ^ (jc- 4 La^iC’ *ÜJİ (jjljc. (_jj! (_jC.

4jİ*J! IV "

226 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) ev halkını önceden (Müzdelifeden Minaya) gönderdi ve onlara: “Güneş doğmadan ‘Cemre-i akabeyi’ taşlamayınız!” diye tenbih buyurdu.”[412]

İzah

Hanefî Mezhebine göre, şeytan taşlama vaciptir. Bunu terkedenin kurban kesmesi gerekir. Vacip oluşunun delili, Rasûlullah (s.a.s.)'in sünnetine dayanan ümmetin icmaldir. [413]

Nitekim Câbir (r.a.), Peygamber (s.a.s.)'in kurban günü bineğinin üzerinde olduğu halde cemrelere taş atarken şöyle dediğini rivayet eder:

"Menâsikinizi benden almanız için böyle yapıyorum. Çünkü bu haccımdan sonra tekrar hacedeceğimi bilmiyorum."[414]

Cemreler, Akabe cemresi, ortanca cemre ve küçük cemre olmak üzere üç tanedir. Akabe cemresi, Mina'ya girişte sol taraftadır. Ortanca cemre, Akabe cemresinden sonra gelir ve aralarında 116.77 mt. mesafe vardır. Küçük cemre, Huleyf mescidinden sonradır. Ortanca cemreyle aralarında 156.4 mt. vardır. [415]

" ; plÜj 4 AİAİ 4Ü_ıJa çAlaj 4-lic. Aül A)Jİ (Jjjjij CİWJ \ (Jlâ 4 Lag-İC. A)Jİ (jjljC. (jjl (jc.

(jjiAiIttil ^Ala l s jaş. I V " .

227 -İbni Abbas (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber ev halkını geceleyin Müzdelifeden gönderdi. Ve onlara: “Güneş doğmadan ‘Cemre-i akabeyi’ taşlamayınız!” diye tenbih buyurdu. [416]

■Çaall 4 İXJ AÜİ ^k<-ı (jî " t 1 \ç. Aül (jjl (jc. " t

(JjÛc. (jj (_Sûjî " Auıj 4.2c. AİIl ^.L-a (jî : ba,g..ic. ^^.ıJaj (JjÛc. (jjl (jc. ’ Ajl

t 1 _4.2c. aüI (^gJj-a j c ç.1_lo4I -İâ.V>ü 2* 4 1 jjoı^. Uajlc. (jl£j t La^îc. aûI

Viül Û jla. ^5 ^ JAs " .

228 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Şüphesiz ki, Nebi (s.a.s), Cemrei akabeyi taşlamağa başlayıncaya kadar telbiyede bulunmağa devam etti.”

Diğer bir rivayette şöyle dedi:

“Nebi (s.a.s) bineğinin arkasına sevimli bir çocuk olan Fadl bin Abbasi almıştı. Fadl dikkatle kadınlara bakmağa başlamış. Hz. Peygamber (s.a.s) ise, yüzünü aksi yöne çevirmeye çalışıyordu. Cemre-i akabeyi taşıyıncaya kadar telbiyede bulunmaya devam etti.”[417]

;Jliâ v V.4 (_3 j2u (_£İj |=1uij 2jI <5-41! (jî "4(_>üjl (jc.

229 -Enes'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Bir adam kurbanlık devesini çekip götürürken, Hz. Peygamber (s.a.s) gördü: Deveye biniver diye emir buyurdu. [418]

4 (jl4.jj_ö (jj .4 jj 4 (jj (jLaluıJ 4 IÂ.Lİ. (j-a dlİJâi | (Jlİ 4 ,\iXA (jj (jc.

^aC. ^)Xalj djj^s ^.S-uj-I ı" \\ > >»9 I i] CiLl2a>a3] (Jlâ t \'^j li£ (j-a (JAal Iİ&] (Jliîj 4

" ^ * ' ' j" ' " t ' } c; " 0 . \ 55 £ ^ ^ ' * * jl o -« j, > ^ o t'

o^âc. < ^-Nİ ,ji Çimeli t ! İA ^^9 ^lij aJJİ (jji JİİSI ^^-ı^alİ t AİıilI -lixj 1 " 1 '. 4

> ^ - ___ ^ 'o o ' - ° ' i ' '" ot ' ^ ' * °" o *' t

; (J_jâl ^gjlxAxuâ 4 (_jj .İJ jj 4 4İ-3JJ L>J (jLaluU dlj^aâ 4 (jjiil 4 Uag-J CİİİİaIİ 4 <Ai>.

^aC. (J15 t lifîj lifî (Jj-İai IİA ; (Jliîj 4 a jJJtJ (j-° (-İ^ai IİA] UaA^i.i (Jlîâ 4 l*_â j ojjk*J lilnl

(JÎLa dll^aa 4 dl^C. k dm k Ll*_uı dim mj k ^jjJcı*J lâljpa d.tila.9 k ı" M > >» ,a j (Jlİ Ç I İLa ^âj

liHij 4dU du^A • j ^)^.l ı" m >»9 lj]

& ' -- >S ö -'

/, ... c A..İÇ. dI ^_Lk^a Aa^a 11 (

^^-La. k ^LaJI ^-daj UaS ^-idai Uol C.U.9.1 ^aj

J 4 kİİ]j

230 -Subey İbni Mabed'in şöyle dediği rivayet edildi:

"Hac niyetiyle Cezire'den çıktım. Uzeybeye vardığımda oranın şöhretli iki âlimi olan Selmân İbni Rabia ile Zeyd bin Sühan'ın kafilesine katıldım. Umre ve hac için telbiyede bulunduğumu duydular. İkisinden biri: "Bu adam devesinden daha şaşkın imiş!" deyince, diğeri "O şundan, şundan da şaşkın- imiş!" dedi. Ben (aldırmadım) geçtim. Nihayet haccın gerektirdiği hususları tamamladıktan sonra, Müminlerin emiri Hz. Ömer (r.a)'e gittim, durumu anlattım: Ben dedim, çok uzaklarda oturan, nice zorluklarla gelen bir insanım Allah bana bu halimle hac etmemi takdir etti. Hac ve umreyi birlikte yapmak istedim. Her ikisine niyet ederek ihrama girdim. Unutmadım. (Bu şekilde yapmak istedim) yolda Selman bin Rabia ile Zeyd bin Sühân'a rastladım. Umre ve hacca telbiyede bulunduğumu duydular. Biri "Bu adam devesinden de şaşkın!", öbürü "Şundan, şundan da şaşkın!" dedi.

Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a):

" Daha başka neler yaptın?" diye sorunca anlattım:" "(Aldırmayıp), geçtim. Bir tavaf, umrem için yaptım. Sonra umrem için Sefa, Merve arasında say ettim. Sonra (Kâbeye) geri dönüp geldim, yaptıklarımı tekrar ettim. Daha

sonra ihramda kalarak, hacceden bir kimsenin yapması gereken hususların en sonuncusuna kadar yaptım.

Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a) Ona şöyle dedi:

“Sen Hz.Peygamber (s.a.s)’in, gittiği yolu izlemişsin.”[419]

ULİ>. (J.1İİ3 (jl J ^2 o^yiC. " ; (Jlü (4ÛİC. AİJİ (_5-Ua (jC- ((JjjÛc. (_jJİ (_jC. "

231 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Ramazanda yapılan bir umre bir hacca bedeldir.”[420]

İzah

Umrenin yapılışı: Mekke dışından olup da umre yapmak isteyen bir Müslüman mikat yerinde, Mekkeli ise Harem dışında ihrama girer. "Allahım! Ben umre yapmak istiyorum, onu bana kolaylaştır ve benden kabul et" diyerek dua ve niyet eder, telbiye de bulunur. Harem-i Şerife gelince Kabe'nin etrafına yedi defa dolaşarak tavaf eder. İlk üç dolanışta biraz çalımlı yürür. Her dolanışta Hacerü'lEsved adındaki kutsal taşı selamlar. Tavaf bittikten sonra iki rek'at namaz kılar ve Safa tepesine gider. Oradan başlayarak, Safa ile Merve arasında yedi kere gider gelir. Buna; sa'y denilir. Daha sonra tıraş olarak veya saçlarını kısaltarak ihramdan çıkar. Böylece sona ermiş olur. [421]

(JUjÎ ^Ljoj 4.2c. CJ6 " : 3^ 4 Logic. Aül C- (_JJİ (_jC

-JİJ t> [aaÎiAa 4 A-uıjâJ 4 ç. I Aj3lj j&j 4 "

232 -İbn-i Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), Mekke'nin fethi gününde, gri kül renkli bir deveye binmiş, yayını kuşanmış ve başına siyah deve yününden mamul bir imame giymişti.”[422]

O İ İ i, t' J j J, -■ ^ 0

4 34 (j-a allüj AİİC. .aÛİ 34^ 34 34^ (j 3LuJI qa " j 3^3 4 La^-ic. AÛİ ^oC. (_jj! (_jC.

* ' ' '$ /t ' ' " x ° , o ' - - ✓ i

aûI 34 ^ ‘42c. ^^LuJI ; 3_4^ 4 ı3g_i.y! 34 ~Ljj~ij 4 AİlalI ^1\ t2^)g2â 3 * '

233 -İbn-i Ömer (.ranhüma)’nm şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'in kabri şeriflerini şu tarzda ziyaret etmen sünnettendir. [423]

Nebi (s.a.s)'in kabrine kıble cihetinden gelir, arkanı kıbleye dönderip kabre doğru durursun ve şöyle dersin: “Selâm sana, ey Nebi Allah'ın rahmet ve bereketi sana olsun!”[424]

İzah

Kabr-i saadetlerini ziyaretin faziletiyle ilgili olarak şu iki hadis zikredilir: "Kabrimi ziyaret edene şefaatim sabit bir hak olur"; Kim ki, beni vefatımdan sonra ziyaret ederse, hayatımda ziyaret etmiş gibidir. "[42 5]

Bu hadisler göz önüne alınınca, Medine'de Hz Peygamber (sas)'in kabrini ziyaret etmenin ve bu Mescid'de namaz kılmanın sevabı kendiliğinden ortaya çıkar Bundan dolayı müslümanlar, gerek hac ve gerekse umre için yaptıkları seyahatlarda bu mübarek yerin ziyaretine çok önem verir. Bu mescid ve kabri ziyaret, İslam âlimlerince mendûb bir amel olarak kabul edilmiştir. Öte yandan Hanefi bilginleri, mâli durumları elverişli olan kimseler için bu ziyareti vâcib derecesinde saymışlar; bir zaruret olmaksızın terkedilmesini büyük bir gaflet ve katı yüreklilik olarak kabul etmişlerdir.

NİKAH BÖLÜMÜ

(22 Hadis)

Nikah: Evlenme, kocaya gitme, cinsî temasta bulunma, sarhoş etme, evlenmeleri yasak olmayan bir erkekle bir kadın arasında yapılan ve müşterek hayat ve nesli sürdürmek için bir bağ meydana getiren akit.

Tarih boyunca, çeşitli milletlerde ve hukuk sistemlerindeki evlilik anlayışı ve tatbikatı aynı olmamıştır. İlâhî vahye dayanan semavî dinlerde erkekle kadının ortak bir yuva kurması ancak nikâh akdiyle mümkün kılınmıştır.

Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyurulur:

"Size helal olan kadınlardan ikişer, üçer ve dörder tane nikâh edin."[426]

"Sizden bekârları ve kölelerinizle cariyelerinizden salih olanları evlendirin. Eğer onlar yoksul iseler, Allah onları fazlu kereminden zenginletir. Allah her şeye gücü yeten ve her şeyi bilendir."[427]

" ; ?-l£El ; dEl-dl Â,2a,â. liluj dic. Eıl Eıl JUdc. ; Jli 4 Eıl Ls -^j Eıl ,jc.

1 ' t ' a " _ , , , ,, , , ” ' » ' • " s

t <1 (J12aJ 4 “d (JjJa-a Aa Eli 4 4_jA.g."uEj o \â*Aoıjj oJLaaJ El .ELdl qI

Vj i ajIİj (Ja. Eıl IjSül t IjiE (jjÂJI Igjl U 4 dj^jj adc- l.iEda (jl Ağ 4jj 4 Eıl yi d] y (jl Ağ 4ij

Ö> ^ > X x xS gj ^ 0 •* ^ Ö xÖ > i ^ ^ İ -J > ^ ^

IğE d t \jj3j -y£jlr- <jl£ Eli (jj t alAjyi j (_£ÜI Eli I jil j 4 ^j^almx Elli j yj ylyİA

0 xx" 'j»*0 > ^ ^ ^ X ^ > X ** " ^ ^ X ^ X® rs _

Aİ3 4 d_jjJjj Eli (daJ (j-a_$ 4 ^»£1 ^)İ*-3j 4 ^£]UaC.I ^a£J ^LlaJ 4 1-ll.luı yEli IjEll 4 IjEal

1 <a Ijjjâ jtâ "

234 -Abdullah (İbn-i Mesud) (r.a) şöyle dediği rivayet edildi:

“Resulullah (s.a.s) bana hacet yani nikâh hutbesini öğretti; şöyledir: “Hamd Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım diler, O'ndan mağfiret bekler, O'ndan kurtuluş niyaz ederiz. Allah kimi doğru yola getirirse onu saptıracak yoktur. Saptırdığı kimseyi de doğru yola gitirecek yoktur. Allah'tan başka Allah olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şahadet ederiz,” “Ey iman edenler! Allah Tealâdan nasıl korunmak gerekse öyle korunun. Ve ancak Müslüman olduğunuz halde ölümü bulun.”

“Allahu Teâlâdan korkun ki, tabirinizden birşey isterseniz O'nu vesi'le edinip istersiniz. Ve akraba bağlarını koparmaktan sakının. Allah, üzerinizde gözeticidir.” “Ey iman edenler! Allah-u Teâlâdan "korkun. Ve sözün doğrusunu söyleyin. Tâ ki amellerinizi islâh, günahlarınızı mağfiret buyursun. Kim Allahu Teâlâya ve Resulüne itaat ederse, O'nun nezdinde bütün istekleri husul bulur. Ve dünyada hamid ve ahirette said olur.”[428]

f. ^ <* ' "'i o **

‘ I JJ " ; fluij AjİC. 1 4l! Jjajij Jlİ ; Jlâ i AİC. 4l!

İS^=J CST^J^ C5^’ Lp

235 Ebû Mûsa (r.a)'nm şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurduki: “Evleniniz! Zira ben diğer ümmetlerle, sizin sayınız ile rekabet edeceğim.”[429]

İzah

Evlilik: Bir erkekle bir kadın arasında Allah'ın koyduğu prensipler çerçevesinde akdedilen muamele. İslâm nazarında bir ibadet kabul edilen evlilik ile ilgili olarak, İslâm Hukuku'na dair yazılan kitaplardan bazısında;

"Bizim için Hz. Adem'den bu güne kadar, meşrû olarak devam ede gelen ve Cennette de devam edecek olan iki şey vardır; bunlar, evlenme ve imandır[430] şeklinde kaydedilmektedir.

İbn Mâce tarafından nakledilen bir hadisinde ise şöyle demiştir: "Kadınlarla güzellikleri dolayısıyla evlenmeyin; olabilir ki, güzellikleri onları kötülüğe sevkeder. Malları dolayısıyla da evlenmeyin; olabilir ki malları da onları size karşı isyâna sevkeder. Fakat onlarla dinleri dolayısıyla evlenin. Dindar olan siyahi bir cariye, diğerlerinden üstündür. "[431]

c ı _ı!4 4II I"

l&Lü jc-\j <■ Uljâi ÇliLİ j t

çAİjij Cilc. 4ıl 4ı! (Jjjjj Jlâ ; Jlâ t La^ic. 4ı! 1414 j! 0İiî "

üP

236 -İbn-i Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurduki:

“Genç (bâkire) kızlarla evleniniz. Zira rahimleri daha çabuk döl tutar, ağızları daha güzel kokar ve (kocaları ile geçimleri, anlaşmaları hususunda) en güzel

ahlâka sahiptirler.”[432]

Jli ? dıâ-jjj <Ja " ; <1 Jliâ 4 4.11c. 4ıl (jJJ 11J. 4İİ ; 4İc. 4ıl j 4 İjjIj (jj Jbj ,jc.

j e j 2İA V j a jigJ V j 4 û^4-j V J ! 1 İllâ. V j 4 lihic. 4 İaülij ^ jjJ " ; Jlİ 4 ^ ;

Uai_J 4 4Âj.lJ çlİjjjlİ • 0^)J£_ia]I Uİ ; (Jli 4 dia ULa 1l) nl 4_S^)C.İ V 4 AJJİ JjjjJ li ; AjJ Jlİ 4 lî_jil

Uotj 4 AİaˆİII a uj^allli ; oj-li^J Lllj 4 a u. 1 a]I jj.-^*Ji ; J®lj 4 IJjJj^alI 4 İjjJallâ ; ojlgâll

sS " ° ^ o '*■ " " 55 " " " o ' 0 9 " 9 &

JÜ_jIa <2jJ.lâJ IİA (j-a 4İ.UA. _jJ ı4~\ >l-ı j jJ JUjoJ Jlİ 4 " ıll^JJC. {ja .2 Jli LİIliâ | LİljÜll

237 -Zeyd İbni Sabit (r.a)'ten rivayet edildi:

(Bir gün) Zeyd, Hz. Peygamber (s.a.s)hn huzuruna gelmişti. Sordu:

“Yâ Zeyd, evlendin mi?”

Zeyd: “Hayır” dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s) ona şu öğüdü verdi:

“Evlen ki haramlardan daha çok sakınabilesin. Bir de şu beş kadından biriyle sakın evlenme:”

“Şehbere,” “Nehbere,” “Lehbere,” “Hebdere” ve “lefute.”

Zeyd:

“Ey Allah'ın Resulü, bu saydığın şeyleri bilmiyoruz” dedi. Hz. Peygamber (s.a.s) açıkladı:

“Şehbere”: Gök gözlü şişman kadındır. Nehbere: Zayıf, ince, uzun kadındır. Lehbere: Şehveti kırılmış yaşlı kadındır. Hebdere: Aşırı kısa boylu (şişman) kadındır. Lefût'e gelince, o da, senden önce bir başka kocadan çocuğu bulunandır.”

Eş-Şeybânî dedi ki: “Ebû Hanife, bu hadisi müzâkere ederken, çok güldü.”[433]

4 AİJİ JjjjiJ U ; Jliâ 4 J^.j ûO : Jlİ 4 Aul_J 4 _lîc. AÛİ / LC-fj^ (_JC- 4 /. 2 W1 J^.j (j 4 - 4 4 İİİAİI AJC. (_jC.

^ 9 ** 9 ^ ** 9 ** ^ ^ **** 9 ^ _. 5 _^

JJ 4Jlâ.l ûjlj çlûjAii " ; Jlâ 4 Iğâc- ûl_^_ia oU pi 4 algââ l jJaJİ eU 4 Iğâc-al^-is 4 4-jJli ^ Jj2

jâlc. »1 JjalA (_J-a "

238 -Abdul -Melik, Şamlı birinden rivayet ederek dedi ki:

Hz. Peygamber (s.a.s)’e bir adam gelerek: “Ey Allah'ın Resulü: dedi, falan kadınla evleniyorum.” Hz. Peygamber (s.a.s) de onunla evlenmemesini tembih etti. Bir müddet sonra tekrar geldi, yine evlenmemesini söyledi. Üçüncü bir sefer geldi, yine izin vermedi. Ve: “Bana göre, çocuk doğuran zenci bir kadın, kısır olan güzel bir kadından daha iyidir” buyurdu. [434]

& ' " S ^>5-0-55 ^ o i ^ ^

; ^^3 aynili " ’ Jliâ i aûI aûI Aic. dil j »yjl ljj£l j ; 3la 4 o.iijj jjl jc

jj£j jl ; jjjâll ayuıj i jl jj^. 14 i jj£j jl : jl jl 4 jjjjlj 4 ol jjlj 4 jl jl

^ ^ -* _> 0 ' * " " t * o * 0 V ^ ^ 0 J 5 o . ^ ^ ^

"; Ajl jj ." Ijâlc. jlLSl , Aj- ui ": jl4â3 tlw jjaJI " Ijâlc. jj£j jl : sij-41 Ly>ij 4

Jl O - > ^ ^ ^ O .. O „ „ .. i >

Iğ^ajjâ 4 ol jjl 141J 4 IgÜjjJa Iğ-ajjâ 4 jl jl Lalİ 4 ol jjlj jjjİİIj jl jl ^^İâ 4 ç. jd fyjl j£Li jl

^ ^ ^ > 9 ^ 0 * Jl 0 Jl ^ " ** ^ ** " "

14.JAA. jj4j jli 4 jjjiîl ayl ul j 4 jâc-j l^aİA. ç. jjji "

239 -İbn-i Bureyde'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Bir gün Hz. Peygamber (s.a.s)'in huzurunda, uğursuzluk inancının doğru olup olmadığı tartışılıyordu.

Resûlullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Şu üç şey (in bazısı): ev, at ve kadın, uğursuzdur: (Şöyle ki):

Oturanlara dar gelen ve kötü komşuları olan bir ev uğursuzdur.

Sahibini beslemiyen sert başlı at da uğursuzdur.

Kadının uğursuzluğu da kısır olmasıdır.”

El Haşan İbn Süfyân: (Hadisin sonunu) şöyle rivayet etti:

“(Kadının uğursuzluğu), kötü huylu ve kısır olmasıdır.”

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

‘Eğer bir şeyde uğursuzluk varsa, o da: evde atta ve kadındadır:

Oturana dar gelen ev uğursuzdur.

Kadının uğursuzluğu, kötü huylu, rahminin kısır olmasıdır.

tik jj "

«• ^ ^ * -j ,,

LğJlC. AİJİ 4-LlaLâ] Ç)£j jdjjoj 4-lk ^ÜJİ ^.L^a joill ji 4 Lag-k Aül (jjtic. jjl jc.

240 İbn-i Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s), (kızı) Fatma'ya: “Ali seninle evlenmek istiyor” diye danıştı. [436]

t 4 jUj prjjj û 4 ji I jj Aluj 4İ]c. Aİıl ^ ^lıl jl£ : cJLs 4 4-ic. aü! ^^Jaj o^y^A <^1 jc

V ' - , ‘,7~^ »" „ - ’ j, ;" 0 . ' , ’ i' » 'i i " ^

(jl£ ; JIİ t Ajc. 4ıl s jjja jc- ; aj!jj 4 " ^ 4 j£jj UAâ jj " ; <Jj%

___ -* # ^ ^ f o ^*-1 *."'*}*" " ** ___ ’ __ -- 51 -- Ü-- 51 jj

" IğAjjj İj c 5_j^Aâ j£jj LiAâ (jj " ; <Jjjjs i LÂjjâ. ^gji 4 jUj jiLI ?r jj 1 jj *14 j <11 c. 4jI ,_L-«a -LjİİI ; Jliâ t La(_ gjl <jLaj j-a 4jjl Ajlj cülvL I jj

^llaj <j]c. aûI ^U.-» 4ı I jl£ ; JLâ t 4yl jj lş^j 4

^£İİ l_ja j pi <. -tiAa j^jj LiÂa jj " "

241 -Ebû Hüreyre (r.a)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Peygamber (s.a.s), kızlarından birini evlendirmek istediğinde:

“Falan (erkek) falan (kızı) anıyor” diye (onunla) konuşur, daha sonra onu evlendirirdi.

Nebi (s.a.s) kızlarından birini evlendirmek istediği zaman, onun hücresine gider: “Falan “erkek” falan “kızı” anıyor der sonrada onu evlendirirdi.

Diğer bir rivayette şöyle dedi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'den, kızlarından biri, istenince, onun hücresine gider: “Falan (erkek) falan (kızı) anıyor” der gider ve ondan sonra nikâhını kıyardı evlendirirdi.” [437]

LÂ La 4c dııl£ a Ârü C ı~> j j " 1 g V- 4ıI 4_4 jIc ji t a. ic 4ıl 4ıl Ac jj ^yLa. jc

£ ^ & & 2 *• — ' ""

aAjc. j-a ^Lluj Aylc- ^üll ^-L^a AİJİ "

242 -Cabir İbni Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Aişe (r.anha)’nm yanında (büyütüp) evlendirdiği yetim bir kızın çeyiz

masrafını, Resûlullah (s.a.s) kendi bütçesinden ödedi.[438]

t ^atluij C 5 "^ V " ; ^aluıj AİIc. AÛİ (_ 5 -k<a AİJİ (Jjjjij (Jlâ \ (Jlâ 4 AİC. A)Jİ o JJ jA (_^Jİ jc.

jitlLu (jla. L-mlI ^£ju 4 LİljSJu l&LJajj " 4

(jjtilaj (jla. 4 . mil ^£li Vj 4 l&jLJajj 4 j^ıiıa jil J£4i V "; ajI jj ".

(jitİIaj (jla. 41 mit ^5Lıi ^ j 4 l^- 2) j#- 3 ‘ >■ - İ*^>h lilj 4 j4İLj jLlI " ; AjIjj "

243 -Ebû Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Bakire (kız), ancak izni alındıktan sonra nikahlanır. Sükût etmesi, nikâhına izin verdiğini gösterir.

Dul (Kadın) da, kabul ettiğini sözle ifade etmesinden sonra onunla nikahlanır.” Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Bakire (kız) ancak izni alındıktan sonra evlendirilir. Sükût etmesi, evlenmesine izin verdiğini gösterir.

Dul (Kadın) da, kabul ettiğini ancak diliyle söyledikten sonra, evlendirilir.

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Bakire (kız) ancak izin aldılktan sonra nikahlanır. Sükût ederse, bu onun kabul ettiğini gösterir.

Dul (kadın) da kabul ettiğini diliyle söyledikten sonra ancak nikahlanır. [439]

e 0 e ' * 0 2 .9 ^ j o-* 5

l—ÖH ^g-Aİ 4 Ig-Jakâ 4 ^C- «.La. çj 4 IğAjj ^AjJ SI jJâl ji " ; La^âc. 4 ll ^gjJaj (JjAjc. jjl jc.

La; Jliâ 4 j.Ja_-^â LlıiLa 4 <S lilE al>jfî.iâ 4 alLj aLIc. 4 ı I ^-L^a jjlil Sİ jJâîl lüİIA 4 jî

IaaSj ^C. 4 La^-Lj Jj jââ 4 <La jlâ. jA jJLa lfri>jj 4 lllâ-lLa ; (Jla ? aİA <JjÜ " 4

Iğ-^jjâ 4 Ig-lji 4 _S^j j^l (3?.J_J Ia4j ^c. Ig-UaL «Lajjıi (jl \ Lag-'lC. AİJİ (jjAİC- jjl jC. j A_j|

lÂ.ılj £ jjj 4 <J 4 jll j-a lğx. jla " AİÎ] 4ÎÎÎÎ celali 4 1*11 j aAİc. 4 jI ^..L^a j_jl CLuLâ 4 <J 4 J)İI û- 0 "

(Ji j (j-° lÂLja \ jjâj lA jJİ t U.ÜJ îc- Lg-Jaâ^ 4 l^L j) 1 g ıtv ,-İjJ ûî val (jl " ; 4-1İ JJ / ^Şj

'-* - »__ '; «' - 1 » __ ' a * >' ' . o ' r: * _* ' _ « " » a ,',, c - '

; J1İ 4 (aiiJJ Aj-lc. aÎJİ ylûa 4 Âl lilŞj dijSââ 4 ^İLUJ AÛİc. İli ^UİI LİLİlİ 4 J^.1

(jLj I g ljl ^İLUJ 4ÂİC- İli 1-^3 ^g-UİI (jj_jââ 4 JjÂ. jA (j-aj lgî>J j ; JIİ ? 4_La JjÂ. jA (JA1 IgJL^jji

^ ij Cy? U-ijjj 4 " .

AjIİj j ; JLJlîâ 4 I^jjÎ lÂij ^c. lg..ıla.â^a 4 ij <lo LgJj 4 j Ig V- ol ji <jî " ; Âl\ jj <^j

(jc. <SI_uıâ 4 tiE dl^)Sİ3 4 aluıj 4 jİ£- Alil ^gX^a (i-İII dilli 4 IfrLa l_2aj jaİj o(j-a ^li 4

Iaİj qa jj 4 La.g.'uj jjâa 4 lÂİj ^aC- (j-a jli. jA (j-a Igfbtj j 4 ^L*j ; <Jlİ2 4 "

244 -İbn-i Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Bir kadının kocası ölmüştü. Bir müddet sonra çocuğunun amcası gelerek ona evlenme teklif etti. Fakat kadının babası kızını adama vermedi, bir başkasına verdi.

Kadın Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek durumunu anlattı. Resûlullah (s.a.s) adama haber gönderdi. O da geldi.

“Bu kadın neler söylüyor?” diye adamla konuştu.

Adam:

“Doğru söylüyor. Ancak kendisinin istediği adamdan daha iyi olan birine verdim” deyince, Hz. Peygamber (s.a.s), kadınla yeni kocasının izdivacını

fesh etti: ve onu, çocuğun amcası ile evlendirdi.

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Esmâ'yı babasından, çocuğunun amcası ile bir başkası istemişti. Babası onu bu ikinci şahsa verdi. Esma Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek bu evlenmeyi şikâyet etmesi üzerine onu kocasından ayırıp çocuğunun amcası ile evlendirdi.”

Başka bir rivayette (şöyle dedi):

“Kocası ölen bir kadına, çocuğunun amcası evlenme teklif etti. Kadının babası, kızının izni olmaksızın onu bir başkası İle evlendirdi.

Bunun üzerine kadın, Hz. Peygamber (s.a.s)’e gelip bunu anlattı. Nebi (s.a.s) babasını getirterek sordu:

Onu evlendirdin öyle mi?”

Adam: “Onu daha iyi biriyle evlendirdim?” deyince,

Resûlullah (s.a.s) Onun kocası ile olan izdivacını fesh edip, çocuğunun amcası ile evlendirdi.

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“Kocası ölüp ondan bir çocuğu bulunan bir kadını, çocuğunun amcası babasından istedi.

Kadın: Beni onunla evlendir!” diye babasına söyledi.

Babası reddedip, onun istemediği biriyle evlendirdi.

Bunun üzerine kadın gelip Hz. Peygamber (s.a.s)'e durumu haber verdi. Resûlullah (s.a.s) babasından sordu: O da:

“Evet, dedi, kendisiyle evlendirdiğim adam, çocuğun amcasından daha iyidir.”

Bu cevap üzerine Resûlullah (s.a.s) kadını kocasından ayırıp, çocuğunun amcası ile evlendirdi.”[440]

SÎJJI V

\ A ^ \ ^ \ n 1!

Jla i ^lu 1J 4-llc. aÛİ ^.L^a (j*- 4 4ll Ls ‘ j J.XaJI .*1)» wı (jc.

245 -Ebû Saîd El-Hudr (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s): Kadın, halası ve teyzesi (sağ iken) onların kocaları ile üzerlerine evlendirımezdi. ” [441]

y " ; Jjj <tfıl Jla ; yia i \ c. S^jjJa ‘ *»iıl ajc

OJİ " o - , ° ^ - 0 .» " " ' - _ t ' ° '

(_gj» £c£ii t 1441A, <, si"

246 -Câbir İbn Abdillâh ile Ebû Hüreyre (r.anhüma)'nm şöyle dedikleri rivayet edildi:

“Hz.Peygamber (s.a.s): Kadın ne halası ne teyzesi üzerine nikahlanmaz. Ve yine

yaşlı kadın kendisinden küçük olan kadının üzerine nikahlanmaz.”[442]

AÜalI jc. ^Lluj AjİC. Aİ1İ ^_-L^a jalll jl " AİC. AİJİ (jaûl j& "

247 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi.

“Nebi (s.a.s) Mut’a (nikâhını) yasak etti.”[443]

İzah

Mut'a bir fıkıh terimi olarak iki anlamı vardır. Boşanan kadına iddet süresince yararlanması için verilen şey ve geçici evliliktir.

İslâm'ın ilk dönemlerinde mut'a caizdi. Tirmizî'nin naklettiği şu hadis bunu açıkça ifade eder; ancak daha sonra bu cevaz hükmünün neshedildiğini de belirtir. İbn Abbas'tan (r.a) nakledildiğine göre şöyle demiştir: "Mut'a, İslâm'ın ilk döneminde vardı. Bir kimse tanımadığı bir beldeye geldiği zaman, orada kalacağı süre içinde, eşyasını koruyacak ve kendisine hizmet edecek bir kadınla evlenirdi. Bunun üzerine, şu âyet indi: "Ve onlar ırzlarını korurlar. Ancak eşleri ve sahip oldukları câriyeler bunun dışındadır. Bunlarla olan cinsel ilişkilerinden dolayı kınanmazlar."[444] İbn Abbas bu âyet inince şöyle demiştir: "Bu iki evlilik dışında bütün yollar haram kılınmıştır. "[445]

Bu âyetle, evliliğin meşrû yolu iki olarak belirlenmiş, bunun dışındaki yollar kapatılmıştır. Mut'a nikâhı bu iki şeklin dışında kalan bir yoldur.[446]

AİİalI jc. a&I ^Jj^a AÎJİ (Jjjjj " : (Jlâ 4 Lag.İc. AÜ! ^aC. jjl jc. "

248 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

‘Resûlullah (s.a.s), Muta (nikâhını), Hayber savaşında yasak etti.”[447]

j, g ^ 55 -- M S 55 ^ ^ ^

g.1 nıill AİLa jc. fllaj A4İC. Aül Aİ1İ (Jjjjj (jl " i La^AC- Aİ1İ jjl jc. "

249 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), (muta nikâhiyle) kadın almayı yasak etti.”[448]

AiLa " i

jile- AİiJl ,jc. " ; AjI jj (_ş4j " ‘

0 .. o •£ o öî -- >0 0 3i > ^

^âaJI j»Jj »1 w)Ml AÜa (_JC. " jalluj 4-lIc. AİJİ b lua AÛİ Jjjjij C5^ i AjI J^) ı^şŞj "

250 -Sebre'nin şöyle dediği oğlu (Rebi) tarafından rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s) muta (nikâhiyle) kadın almayı Mekke'nin fethi günü yasak etti.”

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

Muta (nikâhını) hac senesi yasak etti.”

Başka bir rivayette (şöyle dedi) :

“Resûlullah (s.a.s) muta (nikâhiyle) kadın almayı fetih, günü yasak etti.”

-* o ^ S> - S i 9

(jc. 0_jJc- jile- jJjüüJ AİİC. AÛİ AÛİ Jjjjj İS^ "

g.1 ûâll AİLa 4 AİİA^I "

Jla i 1 JC- AÛİ ^yiC. (jji (jc.

251 İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz, Peygamber (s.a.s), Hayber savaşının yapıldığı yıl, ehli merkeplerin etlerini yemeği ve mut’a (nikâhiyle) kadın almayı yasak etti.”[449]

■ii.1 1 nuı (ji yİ " : Jla slûıj AİIc. aûI aûI J^jjj (jj ; Jliâ <, Jj*JI ^jc. Jluı ^ys *>lıl iıc. (ji

s Aalİp aûI "

252 -Abdullah İbni Mesud'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Azlin hükmü, İbn Mesûd'a soruldu: O da şöyle cevap verdi:

“Şüphesiz Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:”

“Var olması için Allah'ın ahit yaptığı bir şey sert bir kayaya tevdi edilmiş olsa bile, âlem-i vücutta o şeyin yine vücuda geleceği şüphesizdir.”[450]

İzah

Azil: Azil, arapça bir kelime olup, ayırmak ve uzaklaştırmak anlamına gelir. Terim olarak ise; kadın hamile olmasın diye erkeğin menisini dışarıya atmasıdır. Azil; İslâm'dan önce ve İslâmî devirde iki sebeple yapılıyordu: Ya cariye gebe kalmasın diye buna başvurulur (çünkü gebe kalan cariye satılmaz); yahut hür olan kadın gebe kalmasın veya memedeki çocuğa bir zarar gelmesin diye yapılırdı. Hz. Peygamberin azil hakkında çeşitli hadisleri vardır. Kendisine azlin hükmü sorulduğunda; "O gizli ve'ddir"demiştir.[451] Burada ve'd; kız çocuğunu diri diri mezara gömmek, demektir. Ancak daha sonra Allah Resulu'nun azle izin verdiği anlaşılıyor.

Câbir (r.a.)'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Bizim cariyelerimiz vardı ve onlardan azil yapıyorduk. Yahudiler, işte küçük mev'ûde yani çocuğu diri diri toprağa gömme budur, dediler. Bunun üzerine mesele Resulullah (s.a.s.)'a soruldu: "Yahudiler yalan söylemiş, eğer Allah onu yaratmak istese onu sen reddedemezdin" buyurdular.[452] Ebû Saîd el-Hudrî ve Enes b. Mâlik'ten de aynı nitelikte hadisler nakledilmiştir. Yine Câbir (r.a.) şöyle demiştir: "Biz Resulullah (s.a.s.) devrinde Kur'an inerken azil yapıyorduk. Eğer ondan bir şey yasak edilecek olsa bizi Kur'an nehyederdi."[453] Müslim'in rivayetinde "Bu, Resulullah'ın kulağına vardı, fakat bizi ondan nehyetmedi" ilâvesi vardır.

(AA ^ jt ; dlSlîâ Lğîi ûij-al (jî ; aluıj AİC. <ÜJİ JTjJ) (_JC.

" " •• o^ ^ S ^ M Si' j. -- -- ' ^

JLaJ j ^ (jl£ lil (JjU V " ; (Jlİâ 4 ^Iluj 4-İİC. 4ll 4ÜI (j-b 3 "

253 -Hz. Peygamber (s.a.s)'in hanımı Hafsa (r.anha)'dan:

Bir kadın Hafsa'ya gelerek:

“Kocam, istemediğim halde, yan üstü yatırarak benimle münasebette bulnuyor,” dedi.

Bu söz Hz. Peygamber (s.a.s)'e ulaşınca:

“Merkez aynı olmak şartıyla bir sakınca yoktur” buyurdu. [454]

İzah

İslâm'a göre cimâın da bir takım adâbı vardır. Bunlar; birleşmeden önce euzübesmele çekmek; örtü altında olmak; kıbleye karşı olmamak; aybaşı halinde yapmamak, dübürden sakınmak, kadına yumuşak davranmak; o da ihtiyacını

giderinceye kadar terketmemek; ikinci defa ilişkide bulunacaksa eteğini yıkamak; gecenin başlangıcında ilişkide bulunacaksa uyumadan önce yıkanmak, hiç değilse abdest alıp öyle uyumak; sevgi ve ilgiyi artırıcı hareketlerde bulunmak ve:

"Allah'ım! Bizden ve bize vereceğin çocuktan şeytanı uzak kıl" diye dua etmek. Kim bu duayı okur da çocuğu olursa şeytan onu saptıramaz.[455]

İslâm cinsi arzuların meşru yoldan giderilmesini ister. Kadına dübürden yaklaşmayı yasaklaması Kur'anî nass ile belirlenmiştir. "Allah'ın size emrettiği yerden onlara gidin"[456] buyrulur. Bu bildiğimiz tenasül yoludur. Arka yoldan yaklaşmak doğru değildir. Peygamber Efendimiz: "Hanımına arka yoldan yaklaşan kimse lanete uğramıştır" buyurur. Başka bir hadîslerinde de:

"Erkeğe veya kadına arka yoldan yaklaşan kimseye Allah, rahmet bakışıyla bakmaz" buyururlar.[457] Böyle davranmak küçük livata olarak kabul edilmiştir.

jîa ç. LaıIl! jÜ " ; J1İ i ajİc. 4)1 l/- ‘ 4İc. 4)1 jâ l jc. i ^ ycÂ! A44 l jc.

(jiı jl 4 41 "

254 -Ebû Zerr (r.a), Hz. Peygamber (s.a.s)'in şöyle dediğini rivayet etti:

“Cinsi münasebette kadınların arka yollarını kullanmak haramdır.”[458]

^^a çLuâlI (j) Jla Âi! i \ ic. *uı! a (jj! (jc.

255 -İbn Mesûd (r.anhüma)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Kadınların arka yollarının kullanılması haramdır.” [459]

i (ji! jâll " ; (Jla <l!c. aû! jgOiJl (jl t Aic. *üi! c_ıl irs\l (jj jac. (jc.

256 -Hz.Ömer İbnül-Hattâb (r.a), Hz.-Peygamber (s.a.s)'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“(Doğan) çocuk yatak sahibine aittir. Zina eden erkek için de taş (recim) vardır. ”[460]

İzah

Recm: Taşla öldürme, taşa tutma, birine taş atma, sövme, lanet etme, kovma, birinin namusuna iftira etme, kötü zanda bulunma; evli veya dul bulunan erkek veya kadının zina etmesi halinde İslâm mahkemesi kararıyla taşlanarak öldürülmesi anlamında bir fıkıh terimi. R.c.m kökünden mastar, çoğulu "rucüm" dür. Aynı kökten "racîm"; recm olunan, taşlanan, kovulan ve lanetlenen anlamındadır.

Zinanın cezası, fiili işleyenin evli veya bekâr oluşuna, İslâmî emir ve yasaklarla yükümlü bulunup bulunmamasına göre kısımlara ayrılır. Dayak, taşla öldürme, sürgün ve İslâm devleti'nin koyacağı ta'zir cezası bunlar arasındadır.

Hz. Peygamber'in evli olarak zina edene recm cezası uyguladığı, tevatüre ulaşan hadislerle sabittir. Temelde kıyasa göre evlilere de yüz değnek (celde) cezası uygulanması gerekirken, bu konudaki hadislerle amel edilerek recm cezası öngörülmüştür.

Recm konusunda hükmü devam eden, fakat Kur'an ayeti olarak okunması neshedilen bir ayet de nakledilir. Abdullah b. Abbas (r. anhümâ), Hz. Ömer'in minberde şöyle dediğini rivâyet etmiştir. "Cenab-ı Allah Muhammed (s.a.s)'i hak ile göndermiş ve O'na Kitab'ı indirmiştir. Recm ayeti de O'na indirilen ayetlerden idi. Biz bu ayeti okuduk, ezberledik ve anladık. Resulullah (s.a.s) recmi uyguladı, ondan sonra biz de uyguladık". Korkarım, zaman geçince birileri çıkıp "Biz Allah'ın kitabında recmi bulamıyoruz" der ve Allah'ın indirdiği bir farzı terkederek sapıklığa düşerler. Şüphesiz recm, Allah'ın kitabında, evli olmak, şahit, gebelik veya ikrar bulunmak şartıyla, zina eden kimse aleyhine bir haktır." [461]

Hz. Ömer'in sözünü ettiği okunuşu mensuh ayet şudur: "İhtiyar erkekle ihtiyar kadın zina ederlerse, onları recmedin."[462] Hz. Ömer'in recmi, Medine minberinden ilân etmesi, içlerinde bir çok sahabe bulunan cematten hiç birinin buna karşı çıkmaması, recmin sabit olduğunu gösterir.[463] es-Serahsî (ö. 490/1097). Ömer (r.a)'in şöyle dediğini nakleder:

"Eğer insanlar, Ömer Allah'ın Kitabına ilave yaptı demeyecek olsalar, "ihtiyar erkekle ihtiyar kadın zina ettikleri..." ifadesini Mushaf'ın haşiyesine yazardım." [464]

RADA (SÜT KARDEŞLİĞİ) BÖLÜMÜ

(2 Hadis)

Süt Akrabalığı: "Radâ"' veya "rıdâ"; Arapça "radaa" kökünden mastar olup; annesini emmek demektir. Bir isim olarak ise, süt kardeşliği ve süt emme anlamına gelir.

Kur'ân-ı Kerim'de çocuğun kendi annesinden veya başka bir kadından süt emmesiyle ilgili çeşitli âyetler vardır: "Sizi emziren analarınız ve süt cihetinden kız kardeşleriniz (size haram kılındı).”[465] Emzirmeyi tam yapmak isteyen için anneler çocuklarını tam iki yıl emzirirler."[466] "Çocuklarınıza sütanne istemenizde, bir sakınca yoktur."[467] "Boşadığınız karılarınız kendisinden olan çocuklarınızı emzirirlerse, onlara ücretlerini verin. Bu konuda birbirinize danışarak hareket edin. Eğer güçlük meydana gelirse, çocuğu başka bir kadın emzirecektir."[468] "Kıyametin koptuğunu göreceğiniz gün emzikli her kadın emzirdiğini unutup geçer."[469] "Biz Musa'nın annesine; "Onu emzir, sana ona ait bir tehlike gelince, kendisini denize bırak; korkma, kederlenme. Çünkü biz onu yine sana geri döndüreceğiz. Hem onu peygamberlerden biri de yapacağız"diye vahyettik."[470] "Biz daha önce ona (Musa 'ya) sütanaların sütünü emmeyi haram kılmıştık. "[471]

<.-nVH Ua (jı*a

j AİİİS i "

" - 2 " ^ *2 & z ^ 2 0 ^ *2 0

J1İ i ÇİE. 4ll (jc. i 4İ £. 4ll ^İC. ,jC.

257-Hz.Ali (r.a)’dan rivayetle: Nebi (s.a.s.) nesb yoluyla haram olan, süt ile de haram olur. Bu emme isterse az olsun isterse çok olsun. [472]

İzah

Hanefilerle Mâlikîlere göre süt emme miktarı az olsun çok olsun sonuç değişmez. Delil: "Süt emziren analarınız (size haram kılındı)"[473] âyeti ile, Nesepçe haram olanlar süt yoluyla da haram olurlar" [474] hadisidir. Bu âyet ve hadiste emme miktarı ve sayısı belirlenmemiştir.

Emzirmenin ağız veya burun yoluyla olması gerekir. Çünkü süt, ancak bu iki yoldan boğaz yoluyla mideye ulaşır ve gıdalanma meydana gelir.

Hanefi, Şafiî ve Hanbelîlere göre, idrar yollarına, göze, kulağa veya bir yaraya akıtılacak kadın sütü ile hısımlık doğmaz.

Sütün başka bir sıvı ile karışmaması gerekir. Süt başka bir sıvı ile karışırsa, Hanefi ve Mâlikîlere göre çok olanı esas alınır. Süt fazla ise haramlık doğurur. Ebû Hanîfe'ye göre, bir gıda ile karıştırılan süt az olsun çok olsun haramlık doğurmaz. Çünkü bu gıda sütün kuvvetini giderir. Hüküm olarak gıda kısmı sütten fazla sayılır.

Bir kadının sütü başka bir kadının sütü ile karıştırarak çocuğa içirilse, Ebû Hanîfe ve Ebu Yusuf'a göre, çok olan esas alınır. Sütler eşit olursa, karışma yüzünden her iki kadın bakımından da, haramlık doğar. Mâlikîlere, İmam Muhammed ve Züfer'e göre bu durumlarda her iki bakımdan süt hısımlığı doğar. Sütlerin eşit veya birisinin eksik ya da fazla olması, sonucu değiştirmez. Tercih edilen görüş budur. Çünkü sütler bir cinstir. Aynı cinsten iki şey arasında galipliğin hükmü bulunmaz. Günümüzde bazı ülke ve beldelerde görülen "anne sütü bankası"nda karışan anne sütlerini yukarıdaki esaslara göre çözümlemek gerekir. [475]

; (Jlaâ i iğle. 4)1 4_uülc. {^1 c. çLi ; elılla t Iğîc. 4)1 A_uulc. c.

elij£4â ; clıllİ i ,-Â.Î (jjL oîj4l ; (Jli ? (illi t-, ju£a ; JLllÜ ? ÇLâc- üîj i (jiişÜj

^ ^ ' O 5i >5 9' *' " z >5 55 - s" *** * -

(jjAİaJ 141 i iill.il LİIJJJ " | 4-1İC. AİlI ^glu^a AİJİ (Jtsâ i ^14 j 4İİC. a))I Alil (JjjjiÇS 41 j

l bolil

258-Hz.Aişe (r.anha)’den rivayetle; Hz.Aişe (r.anha) anlatıyor: Eflah bin Ebul Kusaysi geldi. İçeriye girmek için benden izin istedi.

-Eflah: “Benden gizleniyormusun? Ben senin amcanım” dedi.

-“Bu nasıl olur?” Dedim.

-Eflah: “Kardeşimin hanımı seni emzirdi” dedi.

-Bunu Hz.Peygamber (s.a.s) sorduğumda, O’da şöyle buyurdu: “Allah iyiliğini versin, bilmiyormusun? Nesebden haram olan, süt cihetinden de haram olur.”[476]

BOŞANMA (TALAK) BÖLÜMÜ

(12 Hadis)

Talak: İslâm hukukunda, nikâhla kurulan evlilik bağını çözmek, ortadan kaldırmaktır. Boşama anlamında tatlîk şeklinde kullanılır.

İslâm gerçekçi bir dindir. Yani hükümleri, insan fıtratında var olan gerçekler dikkate alınarak konulmuştur. İnsanı en iyi tanıyan Cenab-ı Hak, bu durumlardan haberdar olduğu için, çekilmez hale gelen evliliklerin son verilmesine müsade etmiştir: "Talâk (boşama) iki keredir. Sonra ya iyilikle geçinmek ya da güzellikle ayrılmak gerekir.”[477] "Ey Peygamber! Kadınları boşayacağınızda iddetleri vaktinde boşayın, iddeti de sayın.." [478] Hz. Peygamber de "Allah nezdinde helalin en sevimsiz olanı boşamadır" buyurmuştur. [479]

2s i o ^ & t S " ' ' ' \ " jj t

I j " : (Jtâ 4.JİC. Aİll ^.L^a AÜİ <jl

AİC. o (jc

259 -Ebû Hüreyre (r.a)Tn şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu iki:

“Üç şey vardırki, ciddisi ciddi, şakası da ciddidir: Bunlar “boşanma,” “nikâh,” “boşadığı kadına geri dönmek.”[480]

İzah

Rasulüllah (s.a.s)'dan rivayet edilen bazı hadislerde de "hezl" kelimesinin şaka manasında kullanıldığını görüyoruz. Nitekim Ebu Musa el-Eş'arî, Allah Rasûlünün şöyle dua ettiğini nakleder

"Allah'ım hatamı, cehlimi, işlerimde aşırılığımı ve senin benden daha iyi bildiğini mağfiret et! Allah'ım, "hezlimi'; ciddimi, hatamı ve bilerek yaptıklarımı affet! Bunların tümü bende mevcuttur."[481]

Diğer bir hadiste şöyle buyurulur: " Dikkat! Yalancılıktan şiddetle kaçının. Çünkü ne ciddi ne de "hezl" (şaka) yollu yalancılık mübah değildir, müslümanın

şanına yakışmaz. "[482] Buna benzer bir hadis de Dârimî'nin "Sünen"i ile İbn Hanbel'in "Mûsned"inde kayıtlıdır:

"Ravilerin en kötüsü yalan rivayet edenlerdir. Çünkü ne ciddi ne de şaka olarak yalan mübah değildir. "[483]

Talâkla ilgili meşhur bir hadiste: "üç şey vardır ki, ciddisi de ciddidir "hezl"i de ciddidir: Nikâh, talâk ve ric'at (ric'î boşamadan sonra iddet içinde eşe dönme)" buyurulmaktadır. [484]

^ x ^55 -- ^ ^ S -- >55 51 J5 ^ #

" ; I^İİL (jj^. Jla t aLjoj ajİc- 4ıl (ji <• (jc. "

260 -Cabir'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s), Sevde'yi boşadığı zaman Ona: “İddet bekle! diye söyledi. [485]

İzah

İddet: Muayyen sayı ve bunun son haddi. Topluluk. İslâm hukukunda evliliğin ölüm, boşanma veya fesih sebeplerinden birisiyle sona ermesi halinde yeniden evlenebilmek için kadının beklemeğe mecbur olduğu müddet.

İslâm'da kadının iddet süresi, evliliğin sona erme sebebine göre değişik olmaktadır.

Evlilik kocanın ölümüyle sona ermişse, kadın dört ay on gün iddet bekler. Nitekim Kur'an'da şu ayet bunu açıklamaktadır "İçinden ölenlerin geride

bıraktıkları hanımları, kendi kendilerine dört ay on gün beklerler."[486]

I^SİC.\ " | Ig.İllo jjja. a-ijjjdl Jla (AjİC- ^ L-a AİJİ Jjjjj (ji i 1 gltv AÛİ A 2ulc- j) C. "

261 -Hz.Aişe (s.a.s)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s), Sevde'yi (boşadığı zaman Ona: “İddet bekle!” diye söyledi. [487]

o ^ ^ ^ ^ iü > ^*7 ^ 5 ^ ^ ^ >55

(j-a Cll^Ja illâ i i_lıxâ (_pajLi 4 4Jİ J-al Jlla 4İİ " 1 V- AİJİ ^ j ^oC. jjjl (jc. 4 J^j j)C

(_paül -s j IfrJç. £âji j)l£ AAlUaJİU ClUjauÂ.İ j 4 Ig.alL lg.jJn.la. "

262 -Bir adam, İbn Ömer (r.anhüma) , dan rivayet ederek dedi ki:

İbn Ömer, karısr hayız gördüğü sırada, onu boşadı. Yaptığı, bu işten ötürü ayıplanınca, karısına geri döndü. Hayızdan temizlenince tekrar boşadı. Kadının bekleyeceği iddetin zamanını, hayızlı iken yapmış olduğu boşamadan itibaren saydı. [488]

S ^ o ^ J> 5< - >51 5İ >5İ > ^ ^ 1 o ' #o

j ? aûI ûj. 1 * b Ai\ aûI Jla; (Jla t AjjI ^jc. i (_jc

-* - ' >o5i - 0 ' * ^ > " "" " "

^ Lfhflila aa ; ,jj]jâjj ; Jliâ "

263 -Ebû Burde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Şu adamların ne sıkıntıları var ki, (eşlerine) “Artık seni boşadım” dedikten sonra (pişman olup): “Seni aldım,” diyerek Allah'ın çizmiş olduğu sınırlarla oynuyorlar! ”[489]

çIjjj y j t y j <. (_y>Ua ayıi-ol] AjIc- 4ıl (Jlü ; (Jla t (jc

264 -Cebir'in şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Matuh'un (bunak), boşama, satma ve satın alma, gibi işleri hükümsüzdür. ” [490]

İzah

Matuh: Bunak, bunamış. Ateh kökünden türemiş arapça bir isim; aklın olayları doğru bir şekilde anlayıp idrak etmesine engel olan bir hastalık. Buna dilimizde "bunaklık" veya "bunama" denir. Bu hastalık, çoğunlukla yaşlılarda görülür.

Diğer yandan, İslâm hukukçularının büyük bir bölümü biraz daha farklı bir yol izleyerek, bunamış kimsenin ancak mümeyyiz olabileceğini, temyiz gücünü yitirdiğinde ise akıl hastasından hiç bir farkı kalmayacağını ifade etmişlerdir. [491]

liÖUa liüj .IsLı £lâ İ alî jüiâ (AjİC. 2jI A-^a 4ll <Jj2uj Üjii. " 2jI iaj 4_uülc. (jc.

265 -Hz. Aişe (r.anha)'nin, şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s), biz eşlerine, kendisini koca olarak kabulde devam edip etmemek hususunda selâhiyet verdi; biz de zevceleri olmakta devam edeceğimize karar verdik. [492]

^ ^ ^ ^ ^ & % S '*'"*' Q

1 g'on .j i (jlaijl A-aVİ ^_y>Üa " ; alluj A-ılc. aîjI ^.L^a aûI (Jls ; Jla t La^âc. aûI j-oc. (_jc.

’ılkkl^

266 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Evli köle kadın, iki talakla boşanır. İddeti ise iki hayız görmesiyle biter.”[493]

y t ol y*\ ^iuıj A.ıic. ^.ı^a imj â_l1j ıîj e_>uş ^sî y"; aj& 2j ı ^-Jaj l-jUoJji (jj jâc. l jc.

AİİİIl j t£\j AİllajJl ? dıjSİ f\ ı" A»4> jjj "

267 -Hz. Ömer İbnül-Hattâb (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Doğru, mu yalan mı söylediğini bilmediğimiz bir kadının sözüne itibar ederek, Rabbimizin kitabını ve Peygamberimiz (s.a.s)’in sünnetini terk etmeyiz: “Üç talakla boşanmış olan bir kadına "Oturacak bir yer ile nafaka verilir.”[494]

İzah

Kişinin başkalarına vermesi gereken nafaka. Bu çeşit nafakanın üç sebebi vardır. Evlilik, hısımlık ve mülkiyet bağı.

İslâm'da aile reisi olarak kadının ve çocukların geçimini sağlamak görevi erkeğe verilmiştir. Ayrıca, anne, baba, kardeşler ve diğer hısımlar bakıma muhtaç duruma düşünce, "geçimi sağlama yükümlülüğü" onları da kapsamına alır. Hattâ İslâm'da mâlik veya zilyed olunan hayvanların bile yedirilip içirilmesi görevi aile reisinindir.[495] Hayvanın açlık veya susuzluk nedeniyle ölümüne sebep olmak sorumluluğu gerektirir. Nitekim Allah'ın Rasûlü bir kedinin ölümüne sebep olan bir kadın için şöyle buyurmuştur: "Açlıktan ölünceye kadar hapsettiği bir kedi için bir kadın azap olundu. Ona kendisi yedirmediği gibi, toprak haşaratın yiyebilmesi için serbest de bırakmadı."[496]

i ClütjJaj i aJ2 j 1 »>ı.nSı C U^LaSl i Lğâc. LİlUa A-baL^N I CİJjLaJt CİUJ Ajt-lluı (jl i ^jj^\ (_jC

^.L-ga Ciili i (jjüyi aİI 4ıl j ’yS. Ç oçUll (jj-iıjj Ç ; (JlİI t lilSüu ,jjl JjllâJI jjİ

I jj i " ; Jliâ t aJ ıil]j CjjSjâ t Âluj AİIc. 4 jI "

268 -El-Esved'in şöyle (dediği) rivayet edildi:

“Ebu Hâris el-Eslemiye'nin kızı Sübey'anın kocası öldü. Kadını yirmibeş gece kaldıktan sonra doğum yaptı.

Ebû s-Senâbil Amr bin 'Bakek, Ona rastladı ve şöyle konuştu:

“Bezenip süslendiğine göre evlenmek istiyorsun. Allah'a yemin ederim ki, (doğumun ile iddetin bittiğini zannedip) asla evlenemezsin, iki hayız müddetinden fazla (bekleyeceksin).”

Bunun üzerine, kadın Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek dediklerini anlattı. Resûlullah (s.a.s):

“O hata etmiş. Kısmetin çıkar gelirse bana haber ver!” diye tenbih buyurdu.[497]

- 1 *J dlljp frUjdllt ÛJJJJ (ji 44 a 1 _J çl 2 û (j M " j (JlİÎ 4 4 ll AÛİ SiC. (_JC.

-» O ' ' " S 5 * " ' O * . * ' * " ' &

diÂJOÜ " • (JIS 6 aLujj (jc- i Çjj AÜİ »İ 4 C. * Ajl 6

_ „ 4 't* * * ı' \ ' * > >0 ^ w

4 4 j! (jüUsJI (jl ^jg Kİ (JUti.yi d^jlj j Û.İC- (J£ (_g^) 2 a.a.ll çl_uı 4 l

269 -Abdullah İbn Mesûd (r.a)’in şöyle dediği rivayet edildi:

“İsteyen ile mübâhaleye girerim ki, kadınların (iddetinin miktarını) bildiren iki sûreden kısa olanı uzun olandan sonra indi.”

Diğer bir rivayette şöyle dedi:

“Kadınların (hallerini bildiren) uzun sûre(nin):

“Gebe kadınların da (gerek boşanmış, gerek kocası vefat etmiş olsun) iddetleri, doğurunca “son bulur.” âyeti,[498] ile iddet müddetini nesh etti.”[499]

" s* ' 0 O ^ 0 Ü % t O t O ^ , J, o * O" 0 " •* " 0 ,, 0 -

Llj 4 Uîl-ld 141 (_ya^)âj Lij 4 Lg-İC- Sİ_j4İI " <İC- 4ll <_ s daj Ai\ (_JC. t 4-ttâlÇ. (_JC.

' o J 0 J, >-■ ' ^ ^ ^ > 5 ;**° " “ .» O - " ' * ' _ " " ' ' " " O *

4, y uı^\ (jGuı (Jlsâ # Lg-l-lc. j 4 dİ ^OaII lğJj 4 1 g‘ll ‘7 ı 4İ.da I 4 I : (Jf^3 4 14-J (J4.Û tlAî

>51 s

djA^- 1 ^ Ua (JÎLs (jajlj djj ^daâ ^aluıj 4-1İC. 4ll ^-Lı^a 4ll (Jjjjj .Igdl

(jUullll 4Jİ9 3 4 jic. <1 (jj^J (jl V) ^ 14=41 4-n 2 " : (JlÜ 4 ■düc. jC. 4 ^jAİ Jjj ,jc. 4 ûUd (jıC.

270 Alkame, Abdullah İbn Mesûd (r.a.)'dan (aşağıdaki fetvasını) nakletti:

Bir kadının kocası, herhangi bir mihir takdir etmeden ve kendisiyle cinsi münasebette bulunmadan öldü. (Bu kadın hakkında) İbn Mesûd şöyle karar verdi:

“Kadın, ait olduğu kavmin kadınlarına verilen miktar kadar mihr'i misil alır. Kocasının malına vâris olur. Vefat iddetini de, beklemelidir.”

Bu sırada, Makil İbn Sinan el-Eşcei şöyle konuştu: “Şahadet ederim ki, Hz. Peygamber (s.a.s), Vâsık'ın kızı Birva hakkında tıpkı senin gibi karar vermişti.”[500]

y j üî V ; dJliâ 4 iLuoj Aİ İc- 2 jI L^a 2 jI Jdiil (j2ıa <jj lIuIj Siyil ,jî 4

LÜ ; Jli _ Jj ji j 4 ; Cillİâ ? " ; (Jlii 4 ciulâ"

L-JjJl

271 -Eyyûb üs-Sehtiyâni'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Sabit ibn Kays'in karısı Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek: "Ben de Sabit de artık uyuşamıyoruz” dedi. Resûlullah (s.a.s) sordu: (Nikâh esnasında sana verilmek üzere tayin ettiği) bahçeden feragat eder misin?”

Kadın:

“Evet, dedi, üstelik kendi, mallarımdan da veririm.” Hz. Peygamber (s.a.s): “Hayır, fazlasına hacet yok” diye karşılık verdi.”[501]

NAFAKA BÖLÜMÜ

(2 Hadis)

Nafaka: İnfak edilen şey, azık, yiyecek, ev reisinin sağlamak zorunda olduğu yiyecek, giyecek, mesken ve benzeri şeyler. "Nafaka" kökünden infâk; hayır yolunda mal sarfetmek demektir. Nafakanın çoğulu "nafakât"tır. Bir terim olarak yiyecek, giyecek ve meskenden kişiye yetecek miktarı ifade eder.

Ayet-i kerîmelerde şöyle buyurulur: “Annelerin yiyecek ve giyeceği gücünün yettiği ölçüde çocuğun babasına aittir." [502]

“Hâli vakti geniş olan, nafakayı genişliğine göre versin. Rızkı kendisine daraltılan fakir de nafakayı Allah'ın ona verdiğinden versin. Allah hiçbir nefse ona verdiğinden başkasını yüklemez. Allah güçlüğün arkasından kolaylık ihsan eder. "[503]

" £ * fi& £ S > o'* 3 '

Clllj lil " \ ^Lluj 4İİC. aİIİ *ÜJİ (Jlâ \ (JlÜ (Lafrİç- AİJİ (JjjİJC. (_jC.

AÛİ (JoAuı i. jjjuıllj < kil (jpa AÛİ ^İC. (Jj_İa3İ (jl£ ((JljaJI <■ - LLm (j-o Uaj-ag-o "

272 -İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Sizden birinizin, kendilerini besleyip geçindirdiği kimselerin geçimlerini düşünerek geçirdiği bir gece Allah yolunda bin kılıç vurmaktan Allan Tealânın katında daha kıymetlidir.”[504]

İzah

Kimseye muhtaç olmamak için çalışmak çok kıymetlidir. Peygamber efendimiz, Hazret-i Muaz ile müsafeha edince buyurdu ki:

- Ya Muaz, ellerin nasırlaşmış.

- Evet ya Resulallah, kazma elimde toprakla meşgul oluyor ve bu sayede çoluk çocuğumun nafakasını kazanıyorum.

Fahr-i kâinat efendimiz, Hazret-i Muaz’ı öpüp buyurdu ki:

- Bu eli Cehennem yakmaz.

t o * o^ ^ f -* ' - "

(jiS ^ liljl " ; |=iuıj Aİİc. 2 jI 2jI Jj2uj <J1İ ; <Jla

^ iğiajj a4İ1]i v ı..g.ı\c. yi 2 jI m

ı,

Ajc.

J ^* 2 “ CP

273 -Sa'd'ın şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Şüphesiz sana Allah rızasını istiyerek geçim için yapacağın her masrafa, hatta elinle eşin ağzına uzattığın bir lokmaya karşılık sevap verir.”[505]

İzah

Bir gün bir genç, sabah erkenden işine gidiyordu. Eshab-ı kiramdan bazıları, bunu uygun görmediler. Orada bulunan Peygamber efendimiz

buyurdu ki:

(Öyle söylemeyiniz! Eğer kimseye muhtaç olmamak, ana babasını ve aile efradını muhtaç etmemek için işine gidiyorsa, her adımı ibadettir. Eğer kazanacağı para ile öğünmek, keyf sürmek niyetinde ise, şeytanla beraberdir.)

EVLATLIK VE KÖLE BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

İslâm'da çocuk, prensip olarak kadının evli bulunduğu erkeğe nisbet edilir. Doğuran kadın, annesi; nikâhlı koca da babası olur. Bu yüzden, evlâtlık anlamına gelen Arapça "da'y" tâbiri, nesebi başkasına ait olan çocuğu bir başkasına nisbet etmek anlamına gelir.

İslâm'dan önce Araplar arasında evlât edinme anlayışı vardı. Bizzat Allah Resulu de Zeyd'i evlât edinmişti. Bu, şöyle olmuştu: Zeyd bin Hârise çocukken Esir edilmiş, onu Hakim b. Hizâm, teyzesi Hatice için satın almıştı. Hz. Hatice Allah Resulu ile evlenince, onu kendisine hediye etmişti. Daha sonra babası ve amcası Zeyd'i isteyince Resulullah (s.a.s.) onu muhayyer bıraktı. O da Peygamberimizi tercih etti. Bunun üzerine Hz. Peygamber Zeyd'i azât edip, evlâtlık edindi. Onu "Muhammed'in oğlu Zeyd" diye çağırırlardı. Daha sonra evlâtlığı kaldıran âyetler geldi:

"...Allah evlâtlıklarınızı öz oğullarınız gibi tanımadı. Bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir. Allah gerçeği söylemektedir; doğru yola O eriştirir."

[506]

"Evlâtlıkları babalarına nisbet edin; bu, Allah katında en doğru olandır. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız bu takdirde onları din kardeşi ve dostlarınız olarak kabul edin. İçinizden kasd ederek yaptıklarınız bir yana, yanılmalarınızda size bir sorumluluk yoktur; Allah bağışlar ve merhamet eder. "

[507]

Abdullah b. Ömer şöyle der: "Biz bu ayetler inmeden önce Zeyd b. Hârise'yi, "Zeyd b. Muhammed = Muhammed'in oğlu Zeyd" diye çağırırdık.”

VLa ,jUuj jJjuij AJİC- 4ll âli " 4

^ O S -- >İ i ö ^ #

^)JXaJI " |»1 luj 4_}İ£. AİIl (jl ; 4-jl (^_S "

274-Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

İbrahim ibn Nuaym en-Nehhâm'ın, kendi vefatını azadına şart kılmış olan bir kölesi vardı.

“Aradan bir müddet geçtikten sonra kölenin bedeli olan paraya ihtiyacı oldu. Bu yüzden Hz. Peygamber (s.a.s) sekizyüz dirheme köleyi satıverdi.”

Diğer bir rivayette:

“Nebi (s.a.s), efendisi kendi ölümünü azadına şart kılmış olan köleyi sattı” dendi. [508]

c ül çA jll JajİLjj ,ji y) IgjLnj V ilgili j-a cUtsâ t IgioAjl ojjjj jİl£İ ,ji

"•'«o - " o - * z " - t jj * *7; **" W

(Jjjc.1 I ";<JlÎâ 4 ^İluj AjIc. 4ll ^.L^a J-jAÜ lilSİ CjjSiâ "

Jûlji Iğii 4 kJujlc- (jc

275 -Hz. Aişe'den rivayet edildi:

Hz. Aişe, Berire satın alıp azad etmek istemişti. Cariyenin, emrinde olduğu efendileri Hz. Aişe’ye:

“Velayet hakkı bizde kalmak şartıyle onu sana satarız” dediler.

Hz. Aişe:

“Bu durumu Nebi (s.a.s) söyledim. Şöyle buyhurdu:” “Velayet hakkı, azad edenindir.”[509]

İzah

İslâm hukukunda velâyet, reşid bir kişinin şahsî ve malî işlerini gözetip yürütme konusunda çocuk, akıl hastası gibi ehliyet yetersizliği içindeki kişilerin yerini tutmasıdır. "... üzerine hak bulunan kimse sefih, zayıf akıllı olur veya bizzat yazmaya muktedir olamazsa velisi adalet üzere yazsın" [510] âyetinde veli kelimesi bu anlamda kullanılmıştır.

Ehliyet yetersizliği içindeki kişilere kasrr denir. Kasırların iş ve ihtiyaçları ikiye ayrılır. Birincisi evlendirmek, okutmak, tedavi ettirmek, işe verip sanat öğretmek gibi kasırın bizzat şahsı ile ilgili olanlardır. İkincisi de akitler, tasarruflar, muhafaza ve harcama gibi malı nitelikli işlerdir. Birinci türden işlerde kasın temsile velayet, temsilciye veli; ikinci tür işlerde temsile vesayet, temsilciye vasi denir.

(jc. " ; Ajİ VİC. (jc- i Laflic- yzL (jjl (jc. "

276 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), kölenin, kendisini azad eden efendisine olan fidemi yakınlığını (Velâ), bir başkasını satılmasına ve hibe edilmesini nehyetti.”[511]

İzah

İnsanda asıl olan hürriyettir. Ancak m. VI. yüzyılda yeryüzünde kölelik gerçeği var olduğu için, İslâm köleliği birden kaldırmamış, köleliğin statüsünü, hak ve sorumluluklarını düzenlemiş; her fırsatta köle azadını teşvik ederek, köleliğin kalkması yolunda ilk ciddî adımı atmıştır. Kölelik temelde küfrün eseridir. İslâm'ın getirdiği azad müessesesi ise bu eseri yok etmek gayesini gütmektedir. Kölelik hükmen ölüm gibidir. Çünkü o, malda tasarruf, şahitlik ve kendi nefsine velî olma ehliyetinden mahrumiyet demek olduğu gibi; köleden cuma namazı, hac, cihat ve cenaze namazı gibi bir çok ibadetlerdeki yükümlülüğü kaldırır. İşte bir köleyi hürriyetine kavuşturan, bütün bu haklardan onun yararlanmasını sağlayacağı için mânen onu

diriltmiş gibi sevaba nail olur.[512] Buna karşılık bir kudsî hadîste; hür bir kimseyi köle diye satmaya kalkışanın hasmının kıyamet gününde Yüce Allah olacağı bildirilir. [513]

YEMİN BÖLÜMÜ

(7 Hadis)

Yemin: Sağ el; bereket; güç, kuvvet ve güzel mevki, yaralayıcı; kişinin bir haberi kuvvetlendirmek veya bir işi yapıp yapmamak hususundaki azim ve iddiaya güç vermek için Allah'a kasem ya da boşama ve köle azadı gibi bir şeye bağlamak suretiyle akit etmesi anlamında bir fıkıh terimidir.

Yemin daha çok Allah'ın isimleri veya zâtî sıfatlarından birisi anılarak yapılan kasem için kullanılır. Talâka veya köle azadına bağlı olanların yemin olup almadığı tartışmalıdır. [514]

Yeminin, Meşrûtiyeti Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnetle sabittir. Kur'ân'ın bir çok sûresi değişik cisimler üzerine yapılan yeminlerle başlar. Tin, Şems, Fecr sûreleri bu kabildendir. Bakara sûresinin 225. ve Mâide sûresinin 89. âyetinde Allah Teâlâ'nın, yemin-i lağv sebebiyle kullarını mülahaza etmeyeceği bildirilmektedir. Yine Mâide sûresinin 89. âyetinde sorumluluk getiren yeminin mûn'akıde yemini olduğu ifade edilmekte, yeminlere riayet emedilmekte ve yeminini bozanların nasıl keffaret ödeyecekleri beyan edilmektedir.[515]

- „ .*0 ___ - 0 - i i ?■ ' '"f. o „ % 7 o

M ÜLa (J-“4 " : ^luıj 4-İİC- AÜİ aÛİ Jla \ (Jlâ i 4.İC. qC.

ajŞklİİİ j i A.IAall (j m IjIjj ^ ^ilai Û ' 0 4 (j - 0

jUİİI " i

277 -Ebû Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

Allah Tealaya isyan edilen şeyler içerisinde cezası en çabuk verilen: “Haddi Tecavüz”dür (beğy). Kendileriyle. Allah Teâlâ'ya itaat edilen şeyler

içersinde en süratli sevabı verilen ise yakınlar ile münasebeti kesmemektir. Yalan yere edilen yemin de yuvaları harap ve ıssız çöl haline kor.” [516]

İzah

Yalan yere yemin eden kişi, Allah'ı yeminine şahid göstererek insanları kandırmak istediği için O'nun mukaddes adını istismar etmekte, O'na iftirada

bulunmaktadır. Bu nedenle Hz. Peygamber, büyük günahların en büyüklerinden birinin de yalan yemin olduğunu söylemiştir.[517] "Birbirinizi aldatmak için (yalan) yemin etmeyin, bu yüzden yere sağlam basan ayak sürçebilir ve Allah yolundan alıkoymanıza karşılık kötü bir azab tadarsınız. Bunun için size (ahirette de) büyük bir azab vardır"[518] âyeti, yalan yeminin cezasının İlahî azab olduğunu belirtmektedir.

(j <. Ajt.Jo i.I,3 (jî jâj (j; çALıj 44le. aİjI aûI Jla; Jla t (jc.

jâj y J ÇU3İJ (jî "

278 -İmrân'ın şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki: “Kim, Allah Teâlâya itaat etmek hususunda kendi kendine söz verirse, sözünü tutsun. Ve kim de Allah Teâlâya karşı gelmek hususunda kendi kendine söz verirse, sözünde durmasın. Öfke ardında yapılan nezir geçersizdir.”[519]

İzah

Vaad: Söz vermek, genel manada, iyilik, kötülük, mükâfat ve tehdit her türlü söz verme; Allah'ın va'dettiğinin gerçekleşmesi anlamında Akaid ve Kelâm terimi. Kötülük veya tehdîd ifade eden söz vermelerde ise; "Vaîd*" denilir. Cennet Allah'ın va'di, Cehennem ise vâıd'dir.

Va'd, kişinin iyiliğinden, vaîd ise kızgınlığından doğar. Onun için; va'di yerine getirmemek yalancılık, vaîdi yerine getirmemek ise iyilik sayılmıştır.

Kadı Abdülcebbar'a göre va'd; "Gelecekte birinden zararın uzaklaştırılması, ya da ona menfaat sağlanması ile ilgili her haberdir. İster bu kişi bunu hak

etmiş olsun, ister olmasın, va'd edilen şey iyi olduğu gibi, kötü de olabilir. Meselâ birinin tam namaz vaktinin geçtiği bir sırada bir ziyafet va'detmesi, ya da kötü bir iş yapacağını va'd etmiş gibi..[520]

> * '

(jAAJ û jlİS "

A4İC. *ÜJİ AÜİ (Jli I (Jla ((jj (jl^aC. (jc.

279 -İmrân İbn Huseyn'in şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki: Allah’a karşı gelme, hususunda kendine verilen söz geçersizdir. Böyle bir soz vermeden ötürü doğan günahın izâlesi için verilecek nesne “yemin bozmanın” cezası kadardır. [521]

A£L)Uaji jitilb 2 jI Jj V " ; jc. Ali JjS ^ C_ıL„a.m ; CıSlİ 4 Iğic. Ali LAulc- ,jc.

^îil j i *ojI^ V ! 225 Sjîull

280 -Hz. Aişe (r.anha)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Allah, yemin ettiğiniz için sizi suçlu tutmaz[522] âyeti ‘Hayır Vallahi, evet Vallahi’ demesidir.”[523]

VI o jİAI o jjaü ^SjUûl ^ jAllü Aıl ^£LaI jj y " ; <JAj jz- Aıl <Jjâ (_5İ Iğ-A- ^ VÇılc. ,jc. lA-iL Ajla Aile. A*j y ULo 4 ALiÎA <_k^aj OL* 4 Aıl j A^j 4 Aıl j V ; <JAAt d A A : l — 1 ^ 225 "

281 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Allah, beyhude yere yemin ettiğiniz için sizi suçlu tutmaz.[524] âyetindeki ‘Beyhude yemin’, kişinin: ‘Hayır vallahi’ ve ‘evet vallahi’ diye sözünün arasında söylediği ve kalbinin hiçbir ahidde bulunmadığı sözdür."[525]

^^glc. <_«1-s. (j-a " j ALuj 4 _jİc. Ali Ali (Jjjjj (Jlâ j (Jlâ 4 <İ£. Ali JjJLjjLa Ali İ1C. (_jC

> -o/ ^ ~ ' ' ' ' '

t>\2L As 4 ^gjjjLul j "

282 -Abdullah (bin Mesûd) (r.a’)un şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki: “(Eğer Allah isterse) şeklinde istisna ile yapmış olduğu yeminini bozan bir kimse için bu istisnası geçerlidir. (Yeminini tutmamış sayılmaz.)[526]

^ o ^ ^ ^ M ^ ^ , -- ^ -- ^

As 4 Ali ç.l_uû jjl ; (Jls_j 4 (jAAJ 1 _ İİA. (_ya " j (Jls 4 (_jJİ (_jC. "

283 -İbni Mesûd’un şöyle dediği rivayet edildi:

“Eğer Allah isterse” diye (istisna yapmak suretiyle) ettiği bir yemini bozan kimse yeminini bozmuş sayılmaz, (Kefaret gerekmez.)”[527]

HUDUD BÖLÜMÜ

(6 Hadis)

Kur’an-ı Kerim’de Allah Teala hazretleri ve tabii ki O’nun bildirmesine ve vahyine, öğretmesine dayanarak bizim yegane önderimiz Resullah (s.a.s)

Hududu İlah’tan bahsediyorlar. Kur’an-ı Kerim’de geçen “Hududullah” yani Allah’ın koyduğu çizgiler, sınırlar iki bağlamda söz konusu ediliyor. Bir tanesi bizden yapmamızı istediği hususlar yani emirler, farzlar, vacipler bağlayıcı hükümler. Diğeri de haramlar yani yapmamamızı istediği hususlar. Bunlarla ilgili olan birçok ayetin sonunda veya ortasında mesela şu şekilde evlenin, evliliğiniz devam etsin ama eğer Allah’ın hududunu, koyduğu çizgileri muhafaza etmeniz hususunda endişeleriniz olursa şöyle yapın, deniyor. Yani emir geliyor arkasından bu şekilde bir uyarı geliyor. Mesela miras hukuku hususunda kim mirasçısından ne alacak? Kime ne verecek? Bunlar anlatıldıktan sonra “Bu Allah’ın sınırlarıdır, bunları aşmayın” deniyor. Örtünme ve diğer konularda bu şekilde örnekler bulunmakta. Demek ki bir emirlerden sonra “bu Allah’ın hadleridir, sınırlarıdır” bir de yasaklarından sonra “bu Allah’ın koyduğu sınırlardır” yani moda tabirle “kırmızı çizgileri aşmayın” deniyor.

Jwıj,a\l j a j] " j Jli i çAluj 4_Jc. AÛİ (jc. t La.g..'lC. AÛİ (jjl JC. (_JJİ (_jC

284- İbni Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Şüphesiz ki Allah şunları sizin için çirkin gördü: Şarap, kumar, çalgı, tavla oyunu.”[528]

İzah

1-İçki: Aklın sıhhatli düşünme ve muhakeme yeteneğini gideren, sarhoşluk denilen hale sebep olan içecekler.

Kur'an-ı Kerîm içkiyi yasaklamış ve haram olduğunu bildirmiştir: "Ey İman edenler! içki (hamr), kumar, dikili taşlar ve fal okları Şevtanın işlerinden bir

pisliktir"[529] Ayette geçen hamr kelimesini fakihlerin çoğu aklı gideren bütün içkileri kapsamına aldığını söylemişlerdir. Hanefiler hamrı şöyle izah etmişlerdir: Köpüklenip kuvvetlenen yaş üzüm suyu, yalnızca bu tür içkilerin ismi hamr'dır Bunun dışındaki sarhoşluk veren içkiler hamr kelimesinin şumûlüne girmez. Bu tür içkiler sarhoşluk verdiği için hamr'a kıyasla haramdır Fakihlerin çoğunluğu, sarhoşluk veren bütün içeceklerin azının da çoğunun da haram olduğunu ve hamr kelimesinin kapsamına dahil olduğunu söylemişlerdir. [530]

2- Kumar: Nasıl sonuçlanacağı önceden belli olmayan ihtimalli bir şeye bağlı kalarak mal vermek veya almak. Adı ne olursa olsun bu özelliği taşıyan para veya mal karşılığı oynanan her oyun ve ortak bahis kumardır. Kolaylıkla mal çarpmak veya çarptırmak olduğu için Kur'an'da "meysir" denilen kumar, kolaylık anlamındaki "yûsr" kökünden gelmektedir.

Kumar, insana yaratıcısını unutturan, namaz kılmaktan alıkoyan, tembelliğe sürükleyen, çalışma gücünü yokedip insanlar arasına kin ve düşmanlık saçan haksız bir kazanç yoludur. Fert ve toplum hayatında unutulmaz yaralar açan kumarın her türlüsü İslâm dininde haram kılınmıştır.

3- Çalgı: Hanefîlere göre fuhşu ve günahı beraberinde getiren teganni caiz değildir. Son devir fakihlerinden İbn Abidîn (ö. 1252/1836) bu konuda şöyle demiştir:""Haram olan tegannî bir erkeğin veya diri olan bir kadının yahut şarabın heyecan uyandıran niteliklerini anlatan şarkı türü sözcüklerle, müslüman veya zimmiyi (ehl-i kitap tebea) hicveden sözlerdir. Ancak bu gibi sözleri sırf şiir söylemek veya fesahat ve belagatını göstermek için okursa caiz olur. Mevcut olmayan bir kadının niteliklerini dile getiren tegannî de caizdir. Ancak bu sözleri bir takım müzik aletleri eşliğinde söylerse, yine kaçınmak gerekir. Bazı bilginler de eğer kafiyeleri dizmek ve fasih konuşmak gayesiyle makamlı okursa bir sakıncası yoktur demiştir. Yalnızlığını gidermek için tegannîde bulunmanın da bir sakıncası olmadığı söylenmiştir.[531]

4- Tavla ve benzeri oyunlarda sonuç şansa dayanmaktadır. Bu ise önce mücâdeleye ve çekişmeye, sonra hırslanmaya, sonra da kin, düşmanlık ve

fitneye sebep olmaktadır.

Tavla genellikle, az bir miktar ile de olsa, kumar olarak oynanmaktadır. İnsanlar ona alışmakta, âdet edinmektedirler. Kazanmak hırsına kapılan insan, bu hırsla

rahatça yalan söyleyebilmektedir. Yalan yere yemin ise kendi başına büyük günahlardandır. Oynadıkça hırslanan insan, oynadıkça oynamakta, vaktin nasıl geçtiğini bilmemekte, dünyası âdeta oynadığı oyundan ibaret olmaktadır. Böyle bir insanın gaflete dalacağı tabiidir. Gaflete dalan insan ise haliyle hem Allah'ı anmayı, hem de namazı hatırına getirememektedir.

4 d jUİ 4 4İİC. UlA 1 U 4 (jl Jjlâj 4İ ^ İ o il i ; Jla 4 dc. aÜİ (_JC.

4 sûk. ^^İC. a-lU.1 ; JUîâ i lkk IcOj 4 djj dj-oj £_iaâ3 Ul t »21 qC. (jlîi j Uo-a II)

Jtaâ t <Lj-m aJU 2)kUj JlUl -k Ul Uc- lUâl j ; Jliî 4 U-Ulda Uj V j ıJlU ^ UU Jâjl j

>._k dûi 4 ^1 j f*l\ Jd ; Jliâ 4 a jjc. Uj ^Uj 4 cffl A k j 4 -k M i ^clâılt

3 .^Lûı^\ <J Uâl İU Jjl (jj ; (Jtaâ 4 Uİ.Uİ Uuî P i Jla 4 ' VU djluı y j 4 I JıLı^a dûl CûiuUI U Ulj 4 Ula a jaJaâli 4 d I jiilajl ; Jla 4 dilil dU '—Ula Ula 4 lllj dic. Ul ^Ua jkl ^J) d U^l JjlUl

11 ; dİ lıU j Jtaâ 4 ûUjil *ıi)l j dic. t_Luı UiU 4 ^llnj dic. aîjI ^^kl *U.j <_J) jUj ^ jlld!

(jllafââll (jljc-i ljjj£j (jl 4 jlc. AİJujj y 2)'î Uj " ; Jli ? t J 2 c- ddl U 12 a (jUl 4 ^lıl Jjjjj

■j- ' 'o ' o s - - ti - „; ' ' i' , - “I - •>- > ;

AİIj 11) puyi (jlâ 4 ,jl Jla 11 a ,jU Uâl ; Jla 4 a lum duLâ. yjia; 1 jlla 4 yUâJ ^Jc.

;-ş * * ' , ' * " ",t ■ > o< < ■ ** o '- '

22 l_ıl jjjll ajjjj Ij^îılajlj l^aUılj ; !>tj ^ 1 ; Jla 4 AİaIaj 2)1 -U.y (joula 4 "_

ajJ^aJyaj ajjlJl | jlSâ 4 2) 1 J Â U1 Vİ 2 >jlj (_jlî (jî ! Ul 2 >Jİ (j& \ AİIjj

JSlj ll^aj (.“i*Laa <j ^alâ 4 lc-^j <j Ic.j Ujuj Ula 4 4_ıl^d ^U I j^.jâ 4

c'uAll

S< i- ^^ O s^f "sjî ^">0'**'

aûI aûI Jjjjj 2)1 jUU«y I ^ Uâl aî. Jjl 2 j) ; Jls de. aüI ^ j 2>^1 (j 1 - ! dİ jj

51 /„ - -j ** U ‘ ^ ^ - -'• 0 ^ j, „ ** " ; - - - « '

4 alUj aIU -aüI ^U^a aüI Jjjjj d ^jilail Ula 4 aU (."<» l-»aa d ^-alâ (jjlUj ^Jİ UUj aJc.

ji f. ^ ^ ^ ^ 2 ^ ^ x ^ ^ 35^ ^ j j. ^ ^ 55»- x ~

I jjj£l 2)1 jlc- (JUj y i " ; Jtaâ 4 Ullc- Jd dU 4 aûI Jjjjj 11 ; Jtaâ 4 aUjJI ^^a (_ Luu UiiS

kiı ki ğj 111 f uyı ji 4 d ^31 Jî jiâ ık jû kil ? kıî kî : ı jia? ^skl ^k gikiıı üı>î uyı.22 di jjji^ ûjj-^ ıjUiUaJj 1 jâijj yu ^1 4 ddaU d.u 2)î 11 cs^a 4 "

285- İbn Mesûd (r.a)'dan Yahya, şu olayı rivayet ederek dedi ki: Bir adam, içki içmiş ve böylece aklı (başından gitmiş olan kendi kardeşi oğlunu İbn Mesûd'un huzuruna getirdi. Emri üzerine haps olundu.

Biraz sonra sarhoş kendine geldi. İbn Mesûd sopa getirtti, düğümlerini koparak, onunla döğmesini emr etti. Sonra acıyarak bir dövücü (Cellâd) istetip ona:

“(Şu sopayla) onun çıplak bedenine vur, dedi. Vuruşunda elini kaldır ve pazulann gösterecek kadar kolun kaldırma!”

Bu sırada, Abdullah vuruşları saymağa başladı. Seksen olunca da suçluyu bıraktı.

(İhtiyar amca) Abdullah bin Mesûd'a dönerek:

“Abdurrahman! Allah'a yemin ediyorum ki, o ölen kardeşimin oğludur. Ondan başka da çocuğum yok” deyince,

İbn Mesûd:

“Yetimin gözeticisi olan ne kötü bir amca!. Sen Allah'a yemin olsun ki, onu ne çocukken iyi terbiye edebildin ve ne de büyükken (ayıbım) örtebildin!” diyerek biz, yanındakilere dönerek sözlerine devam etti:

“Şüphesiz ki, İslamda tek had cezası, Hz. Peygamber (s.a.s)'e getirilen bir hırsıza verilmişti. Suçu, açık delille sabit olduktan sonra Resulullah (s.a.s):

“Götürün (elini) kesin!” emrini verdi.

“Suçlu götürülüp, (eli kesilince) Nebi (s.a.s)’e bakıldı. Allah’a yemin olsun ki, yüzüne sanki kül serpilmişti. Yanındakilerden biri:

“Ey Allah'ın Resulü! Bu iş çok zorunuza gitti gibi!” deyince, Hz. Peygamber (s.a.s): “Kardeşiniz aleyhinde şeytanın yardımcıları olmanız zoruma gitmemeğe nasıl mani olur?” diye karşılık verdi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.s)'a:

“Ne olur, ceza vermeseydiniz!” dediler.

Hz. Peygamber (s.a.s):

Onu bana getirmeden önce “(Artık çok geç!) Zira hiç olmaz mıydı, idarecinin huzurunda sabit olmuş bir had cezasının infazına hiç kimse mani” olamaz diye konuştuktan sonra:

“...Ve bağışlasınlar ve suçtan geçsinler. Allah'ın, sizi yargılamasını sevmez misiniz?” âyetini okudu.[532]

(a) İbni Mesûd (r.a)'dan yaptığı diğer bir rivayette (şöyle dedi):

Bir adam, sarhoş olduğuna kail olduğu kardeşi oğlunu İbn Mesûd'un huzuruna çıkardı. İbn Mesûd:

“Sallayın, silkin ve ağzını koklayın!” deyince ağzında şarap kokusu buldular. Emri üzerine haps edildi. Ayıkınca, getirilmesini istedi. Bu arada bir sopa da getirtti. Emri üzerine sopanın düğümleri koparıldı.

“Ravi, bundan sonra yukardaki hadiste olduğu gibi devam etti.”

(b) İbn Mesûd (r.a)'dan gelen bir diğer rivayette şöyle anlattı: “İslâmda ilk had cezası, Resûlullah (s.a.s)’e getirilen hırsızlık yapmış birine verildi. Emri üzerine (eli) kesildi. Cezanın infazından sonra, Hz. Peygamber (s.a.s)’e bakıldı, yüzüne sanki kül serpilmişti.

“Allah'ın Resûlü'ne. Bu iş, çok zorunuza gitti gibi!” deyince, Hz. Peygamber (s.a.s):

“Kardeşinizin aleyhinde şeytanın yardımcıları olmanız zoruma gitmez mi?” cevabını verdi.

“Bırakamaz mıydık! dediler. Resûlullah (s.a.s):

“Bana getirilmeden önce bu olamaz mıydı...? Şurası bir gerçek ki, kendisine bir had cezası takdim edilen idareciye, onu tasdik etmekten başka hiç bir şey gerekmez.”

Dedikten sonra:

... Bağışlasınlar ve suçtan geçsinler. Allah'ın sizi yarlığamasım sevmez misiniz?” âyetini okudu.[533]

İzah

İçki İçme Cezası (hadd-i şürb): İçki içmek Mâide suresi 90. âyetle kesin olarak yasaklanmıştır. Fakat cezası Hz. Peygamberin sünneti ve uygulamasıyla sabittir. Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir, içki içene 40 sopa (celde) vurdular. Hz. Ömer zamanında içki içenler çoğalınca o, arkadaşlarıyla istişare etti. Haddin en az

miktarı olan 80 değnek vurulmasını kararlaştırdılar.[534]

İçki içme cezası uygulanabilmesi için içen kimsenin akıllı, ergin müslüman ve konuşabilen bir kimse olması lâzımdır. Sarhoş olarak yakalanan ve içki içtiği şahidler vasıtasıyla tesbit edilen kimseye bu ceza uygulanır.

"Rasûlullah (s.a.s)'a şarab içmiş bir adam getirdiler. Rasûl-i Ekrem: "Ona hadd vurunuz" buyurdu. Ebu Hüreyre demiştir ki: Bizden bir kısmı eliyle, (bazıları da) ayakkabısı ve elbisesiyle dövdüler. (Dayaktan sonra) çekilip gidince: Allah seni rüsvay etsin!' dediler. Peygamber (s.a.s): "Böyle söylemeyiniz, ona karşı şeytana yardım etmeyiniz' buyurdu."[535]

o 5 t S i x ^ o 'o ' ' ^ o g

û jJöc. ^ 4.1İC. 4ll 4ll J jg-C- (OaâJ (jl£ " ; J1İ C 4jI .Üc. ,jC.

" t

(jlS Lojj " ; AjI

286 -Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s)hn sağlığında, on dirhem (gümüş) çalındığında el kesilirdi.”

Diğer bir rivayette (şöyle dedi):

“On dirhem çalındığında ancak (eli kesilirdi.)”[536] İzah

Hırsızlık cezası (hadd-i sirkat):

"Akıllı ve ergin (baliğ) bir kimsenin nisab miktarı bir malı bulunduğu yerden çalması"na hırsızlık denir. Cezası Kur'ân-ı Kerîm'de bildirilmiştir: "Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık Allah'tan bir ceza olarak ellerini kesin! Allah daima üstündür, hikmet sahibidir." [537]

El kesme cezasının tatbik edilebilmesi için iki âdil şahidin şahitlik yapması ve hakimin de sorgulaması (muhakemesi) neticesinde suçun sabit olduğuna kanaat getirmesi gerekir. Hakim şahitlere sırasıyla:

Hırsızlığın mahiyetini, çalınan malın cinsini, kıymetini, nasıl çalındığını,

hırsızlık yerini, hırsızlığın ne zaman yapıldığım, malı çalan şahsın kim olduğunu sorar.

Hırsızlığın nisabı (el kesme cezasını gerektirecek en az miktarı) Hanefi mezhebine göre on dirhemdir. Cezanın tatbik edildiği dönemdeki dirhemin değeri esas alınır.[538]

i o Öi - S S ^ ^

3jÜJI I JÇ. " 3İİUJ Aİlc. AÛİ AÜİ Jjjjij Jlâ j Jla 4 Uagüç *iİll (jjlic. jjl jC. "

287 -İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki: “Had cezalarını, şüpheler karşısında, geri çeviriniz! ”[539]

İzah

Hadis-i Şerifte: "Şüphelerden dolayı hadleri kaldırınız (uygulamayanız)."[540] buyurulmuştur. İslâm ceza hukukunda bu önemli bir prensiptir. Bu prensibe göre, Hz. Ömer'in tatbikatıyla, kıtlık yılında hırsızlık yapanın eli kesilmemiş; efendisinin veya akrabasının malından çalan kimseye de, o malda hakkı olabileceği şüphesiyle, bu had uygulanmamıştır. Aşağıdaki örnekler de bu prensiple ilgilidir:

Dört kişi bir şahsın zina ettiğine şehâdette bulunur; ancak bunlardan ikisi gönüllü diğer ikisi ise gönülsüz olarak şahitlik yaparlarsa Ebû Hanife'ye göre, bunların hiçbirine yani erkeğe, kadına ve şahitlere had tatbik edilmez.

■İÜ (j) " ; Jliâ 4 AİİC. I 4 UİlUa jj jc.Ua ji 4 A.1Jİ j& 4 ÛÛJJJ jjl jC.

alii i liİE JLa a! (Jliâ c ÂIiU alii i Aİlc. 4ıl 4ıl JjJj a3jâ 4 Aİlc. i 4 ^ j ; AİUi_Uai Aic. JlUaS i Aİlc. yâli t ^ j is j] ; Jliâ i Â*j| Jli alil i (illi JÛa <1 Jliâ i Aİllîll ULaii Uals İ a jUJaJL ^a.Jâ 4 Aj JÜLajlİ 4 a jJJjlİ Aj I jiDa.il ; Jli 4 y ; I jllİ Ç AİâC (_ja (jjjŞİi Ja 4 a jhs a jUa^aJU aj-a^. jâ 4 jj.aLU.alI aUlâ A_lS alİâ 4 a jUJaJI jjİ£ jjUSUa ^^1) 4 Jüll Aİlc.

^ ^ C O' y J[' & * ' ' ' ^ ' o**' s s* o' ' * S ' '

»JUa 4 AİJj jjSj (j) ja. jj ul ; Jila Jlâj 4 Alıim JJa ; Jliâ 4 alUj AİIc- 4ıl JjJI UI1İ âJİs

^ _ ^ ^ ^ ^ ^ ^ _ ^ ^ x ^ ^ !İ —' I»** ** jj ^ ^

Aİ js (illi jUL Uals 4 ^g-ia JjÜ (jjUİI j-a ^liâ Iğili jl Aİji <—ili «iSÎ; Jliâ 4 ^IUj AİIc. 4ıl A-^a jjill UI1İ A 4 İC. a^LUaSIj jiSlI j-a ^aSlİj-aJ jjjtlUaj Ua Aj Ija.u^al ; Jlâ ? aJlutâj Ua ajlLuıS 4 Aa 3 Ijjt-aia

Alil Jjjjij UÜUa jj jc.Ua ^Uli " | Jli 4 Aİ1 JJ ıe^J 4 " Aolc. Ij-lUaS Ajl_i_ı_ai Aj ^jilajlİ \ Jlİ 4 jâjall j j-Jl jUUa i Â*j Jli li^lE jaii ûlc c a3 jâ ü_yLj jalâ ûlc 4 e3 jâ Iİ^Ej jaiâ 4 ^İUj AİIc. 4ıl

Jyİa <jl Ay ^ysli ; Jli 4 V ; l_jllİ 4 1 nut AÜc. ya JjjŞai Ja ; ylkuj Ayk. kıl ^U.-i

ajay^2 jjjlİJI Aİyil j 4 o jlk-iJI jyk A-j-iaj-a ^,», uy jliaili t LİlJU]! Ayk. ULayli | Jlİ t o jUkaJI

AusJİ (jiHılulâ ; Jlİ i A hiuı âüJİâ. V Ji ; Jli 4 aiuıj Ayk. kil ^Juo kil JjuıJl Akik ljj£i Ui 4 ajİİS laî ; i^Uîkl Ayk. JlİJ ; Jlİ 4 lilŞİ ^ ly] (jili 4 Ayk. ipUUalI J Ayâû ^ 1İUJ Ayk. kil ^.LUa kıl J_JuJ

^ ^ ^ i ç ^ ** x ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^

ylkj Ayk. kıl ^s-k^a Jykl J-k Uk " ! JUî ‘ Ayl jj . " Ag.Ua Jjâ (JjU]I (j-a pkâ lyylj Jl AyJj 4_)tj

O ✓ x ^ ** ^ ^ ^ 0 ^0 ^ ^ ^ g ** o x " - ✓ ^

4 ajUkaJI jyi£ kl£-a Ay 4 _lAİâ 4 Jkall Ayk. Uaylİ 4 ojUkaJI Jy!â *_kaj-o ^ ali ^.jj <ji kllUa <Ja Jc-Uy

>" J> ^ ,- "s -' ^ ^ ^ 5 1 "' *■ ^ " i ^ j, ^5 " "

? J Aİyyuj ^jylâ. ; Jliâ 4 yluıj Ayk. kil Jykl kik ^Jyâ _ ajk^.j JkkJI Aİyulj "

A.k.9j ıklİAİ Jc.Ua | Jjli JlİÌ 4 Aya (_jjAİ]I 4_ftl-liJ 4 a^.J]ly ıkllUa Jj Jc.Ua lkİ& Uol | Jlİ 4 AylCS^_5

(jjkk L. ; ,ı.-^.Uka lyyk Jî AyJj y-iU Aa] " ; Jlİâ kLUj Ayk. kıl ^-Lk kıl J y^j ikili ^i-İyâ . yjti ; Jylİ JlİJ

^ , >0 "J" ^ " ' W

^g.La Jyk (jkJl J-a ^Uâ lyyk J1 ‘ •Ala Jyk "

Jjjjj ly | Jliâ 4 (jklk jAj 4 ^Luıj Ayk. kil kil Jjjjj 4İÜUa Jj Jc.Ua ç-Uk \ Jlİ 4 Ayl jj

4 yjl Jk jiyjS kili J*iâ ; Jlİ 4 ^İUJ Ayk kil J^Al Ajc. (_yajc.ii 4 ^k. A.-aJl yİİİ ClıyjJ 4 kil

? Ilık IİA Jic. J-a ^JjSjl ; Ajıyl Jli ^2 Jlİâ 4 Akc. yayt-Şj 4 ^İLıj Ayk. kil Jykl aû^y kili JS

Jylâ jlSk ^ Ay l^yAİâ ; Jlİ 4 ajkkjli Ay I jyÂilİ ; Jlİ 4 I Jyk V) ^İik Uaj 4 hilâle, ^l*-i Ua ; aj-a^.Jâ ; Jli 4 yyJ dıyjâ 4 a^pJI ^1 klky ^^kâ ; Jlİ 4 ^ Ja. ajUkaJI AiiyUUal Uaiâ 4 ajUkaJI 4 klky ?r^)â-â 4 p Jy. ajUkaJI AliyUkal Jy^. Jc.Ua 4 kil Jjajj ly ; IjJliâ ; Jli 4 Clıkm lAAya!>l_ky

•"■_, ' o ^ e 3 ; ^ 0 ^ j," 9 ^ ' ' & ' ^ ^ 5 ;

klİA ; AİjUla Jklİâ 4 a jkl ^ Jülkl 4-ilikli ; Jlİ [Ç A İyim ^jylâ. V Jl ; ^alUıj Ayk. kil ^ L^a Jykl JlÎâ ly ; I j]li 4 iy-ia Jk] (jjlJl Jpı İlİâ lyyU Jl A^jJ kıl yjÜ Jy ; ÂkUa 4 İiSIİj # A_kâi kiki j 4 Jc.Ua

' o' *■ ' " 9 0 ' ' " 0 " ' ' 9° „ > ^ ^ ' f.

Ayk. a!>UUaJI_j JajliJI j jâ£JI j Jwı»,ll Jys Jjjtij-aj Ua I jJtL-al " * Jlİ ? ^ U^> 1 Uaâ 4 kil Jjjjj

I»^İj Ua jki AaliLk 4 İllyl jy 4 : 'u'ı-sll yy jj Aâj _ " JâJl j _

288 -İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi:

Mâiz bin Mâlik Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek:

“İyi işlerden uzak olan zina yaptı. Cezasını ver!” diye (kendi kendini ihbar etti.) Hz. Peygamber kabul etmedi.

Mâiz, ikinci defa gelerek sözlerini tekrar etti. Bir müddet sonra tekrar geldi; yine ayni sözleri söyledi. Dördüncü sefer gelişinde:

“İyi işlerden uzak olan zina yaptı, cezasını veri” deyince, Resûlullah (s.a.s) onun akli dengesinin bozuk olup olmadığını yakınlarına sordu: Aklı başında bir kimse olduğunu söylediler. O zaman:

Onu götürüp recm ediniz!” emrini verdi.

Götürülüp taşla recmedilmeğe başlandı.

Vurulan taşlarla bir türlü ölmemişti. O zaman taşı bol bir yere çekildi ve orada durdu. Onu takiben müslümanlar da geldi, ölünceye kadar taşla dövdüler.

Bu olay Hz. Peygamber (s.a.s)'e ulaştığında,

“Salıverseydiniz ya!” diye buyurdu.

Suçlu hakkında biri şöyle demişti:

“Ümid ederiz ki, bu ceza onun hakkında makbul bir tövbe olmuştur!”

Bu sözler Hz. Peygamber (s.a.s)'e ulaştığında:

“Şüphesiz o öyle bir tevbe etti ki, bir gurup insan o tevbeyi paylaşmış olsalar hepsine yetebilirdi!” diye buyurdu.

Resûlullah (s.a.s)’in bu konuşmasını suçlunun adamları haber alınca, yakından ilgilenmeğe başladılar ve Hz. Peygamber (s.a.s)'e cesedini ne yapacaklarım sordular.

“Diğer ölülerinize yaptığınız gibi, kefenleyip namazını kılarak, defin ediniz!” buyurdu.

Yakınları o zaman cesedi götürüp namazını kıldılar.[541]

(a) Diğer bir rivayette (şöyle) dedi:

Mâiz bin Mâlik Resûlullah (s.a.s)’e gelerek zina yapmış olduğunu söyledi. Hz. Peygamber geri çevirdi. Tekrar geldi zina yaptığını ikrar etti. Yine geri çevirdi. Bir müddet sonra yine geldi, zina yaptığını söyledi. Hz. Peygamber geri çevirdi Dördüncü gelişinde, Nebi (s.a.s):

(“Bunun akli dengesinde bir bozukluk vardır diyebilir misiniz?”) diye yakınlarına sordu.

“Hayır” cevabını verdiler.

Hz.Peygamber (s.a.s) o zaman:

“Onu taşla öldürün!” emrini vermesi üzerine, az taşlı bir yere recm için götürdüler.

Vurulan taşlarla bir türlü ölmeyince, oradan taşı bol bir yere gitmeğe çalıştı. Arkasından halk onu takip edip orada ölünceye kadar dövdüler.

Bu durumu Hz. Peygamber (s.a.s)'e aynen anlattıklarında:

“Salıverseydiniz iyi olurdu” buyurdu.

Defnetmek ve namazını kılmak için yakınları Resûlullah (s.a.s)’den izin istediler. Onlara izin verdi: " Ve:

“Öyle bir tevbe etti iki, bir gurup insan o tevbesini bölüşseler hepsine yeterdi!” diye buyurdu.

(b) Diğer bir rivayette şöyle dedi:

Mâiz bin Mâlik'in recm edilmesini Hz. Peygamber (s.a.s) emredince taşı az bir yerde recme başlandı. Bu yüzden bir türlü ölmedi. O zaman çok taşlı bir yere gitti. Arkasından da halik gitti orada recm ettiler.

Bu durum Resûlullah (s.a.s)’e ulaşınca:

“Salıverseydiniz iyi olmaz mıydı!” buyurdu.

(c) Diğer bir rivayette şöyle dedi:

Mâiz bin Mâlik recim ile ıtlak olunca, lehinde ve aleyhinde halk konuşmaya başlamıştı. Kimi:

“Mâiz öldü ve kendi kendini de tevbesiz öldürdü!” derken, kimi de:

“(Hayır) şüphesiz ki o tevbe etmiş oldu diyordu.

Bu sözler, Hz. Peygamber (s.a.s)'e ulaşınca:

“Şurası muhakkak ki o, tevbe etti. Hem öyle bir tevbe ki, öşür tahsildarı o

tevbeyi yapmış olsa idi, kabul olunurdu. Veya şöyle buyurdu: Bir gurup insan aynı tevbeyi yapmış olsalardı kabul olunurlardı.”

(d) Diğer bir rivayette şöyle anlattı:

Resûlullah (s.a.s) otururken Mâiz bin Mâlik yanma geldi:

Allah'ın Resulü! Zina yaptım, bana had cezası verin!” diye ikrarda bulundu.

Hz, Peygamber (s.a.s) oralı olmadı.

Mâiz dört sefer gelerek aynı sözleri tekrar etti. Her seferinde Resûlüllah (s.a.s) onu geri çevirip oralı olmadı.

Dördüncü seferde:

“Bunun aklından şüpheniz var mı?” diye sordu.

“Hayır, dediler. Biz bu yönden onu daima aklı başında ve daima iyi şeyler yapar biliriz” cevabını verdiler.

Hz. Peygamber (s.a.s) o zaman:

“Götürüp recmediniz!” emrin-i verdi.

Az taşlı bir yere götürdüler. Atılan taşlar kendisine isabet etmeye başlayınca dayanamayıp hüzünlendi ve çok telâşlandı. Oradan ayrılıp süratle uzaklaştı çok taşlı olan Herre'ye varınca taşlanması için orada kaldı. Bundan sonra iri taş parçaları atarak sesi kesilinceye kadar dövdüler.

Sonra:

“Ey Allah’ın Resulü! dediler. Taşlar Mâiz'e isabet edince, sabırsızlanarak adeta dayanamaz hale geldi.”

Hz. Peygamber (s.a.s), onlara:

“Kendi haline bıraksaydiniz iyi olurdu!” diye buyurdu.

Halk arasında bundan sonra Mâiz hakkında zıd yorumlar yapıldı. Bir kısmı:

“Mâiz öldü ve kendisini de öldürdü!” derken, diğerleri.

“Hayır, o Allah'a öyle bir tevbe ve rücu etti ki o tevbeyi bir bölük insan yapmış olsaydı hepsine yeterdi!” dediler.

Hz. Peygamber (s.a.s)'e:

“Allah’ın Resulü! Cesede ne yapacağız diye” sordular.

“Ölülerinize yaptığınız şeyleri yapınız: Yıkayın, kefenleyin, koku sürün ve namazını kılarak gömün!” cevabını verdi.

(Bu hadis muhtelif şekillerde rivayet olundu.)

İzah

Zina cezası (hadd-i zina): Evli erkek ve kadın için recm (taşlayarak öldürme), bekâr erkek ve kadın için yüz sopa (celde) vurmaktır: "Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüz değnek vurun. Allah'a ve ahiret gününe inanan (insan) 1ar iseniz Allah'ın dini (ni uygulama hususu)nda sizi, onlara karşı acıma duygusu tut (up engelle) meşin. Mü'minlerden bir grup da onlara yapılan, uygulanan cezaya şahid olsun."[542]

Recm cezası Hz. Peygamber'in uygulamasıyla sabittir: "Cüheyne'den bir kadın zinadan gebe olduğu halde Rasûlullah (s.a.s)'e gelerek: "Ey Allah'ın Rasûlü! Haddi icap eden bir iş yaptım, bana hadd(i şer'îyi) icra et dedi. Peygamber (s.a.s) kadının velisini çağırdı: Buna iyi bak, çocuğu doğurduğunda bana getir buyurdu. (Velisi denileni) yaptı. Peygamber (s.a.s) emretti. Kadının elbisesi sıkıca bağlandı, sonra emir verdi, kadın taşlandı. Daha sonra (cenazesi) üzerine namaz kıldı. Bunun üzerine Hz. Ömer; Ey Allah'ın Rasûlü, onun üzerine namaz kıldınız, halbuki o zina etmişti' dedi. Rasûlullah (s.a.s): "O öyle bir tevbe etti ki Medine halkından yetmiş kişiye taksim olunsa hepsine kâfi gelirdi. Allah için canını vermesinden daha faziletli bir şey biliyor musun?' buyurdu.”[543]

Zina cezasının tatbik edilebilmesi için dört âdil erkek şahidin hakim huzurunda açıkça şahitlikte bulunması ve zina eden kişinin zinanın haram olduğunu bilmesi gerekir.

289 -Ebû Beylemânî'nin şöyle dediği rivayet edildi:

İslâmın ahid ve emânında olan bir gayri müslimin, müslüman katiline Hz. Peygamber (s.a.s) ölüm cezası uyguladı; Ve:

“Yapılan muahedeye herkesten çok ben riayet etmeliyim” buyurdular. [544]

İzah

Kısas: Cinayette ödeşmek. Bir suç işleyenin aynı cinsten bir ceza ile cezalandırılması. Öldürme veya yaralamada, suçluya aynı şeyin yapılması. Kasten adam öldürene veya yaralayana İslâm hukukunun uyguladığı ceza.

Bir İslâm hukuku terimi olarak kısas; ferdin hakkı olarak yerine getirilmesi gereken, âyet ve hadislerde miktarı belirlenen ve suçlunun bedenine yönelik bulunan cezayı ifade eder. Kesmek anlamına gelen "Kass" kökünden alınmıştır.

Kısas cezası Kitap ve Sünnet delillerine dayanır. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulur:

"Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hür hür ile; köle köle ile, kadın kadın ile kısâs olunur. Öldürülenin velisi tarafından, öldüren lehine bir şey affolunursa (diyet için) yapılacak uygulama örfe göre normal olmalı ve en iyi bir şekilde ona ödenmelidir. Bu size Rabbınızdan bir kolaylık ve rahmettir. Artık bu hükümden sonra kim haddi aşarsa ona acı bir azap vardır. Sizin için kısasta hayat vardır, ey tam akıllı insanlar."[545]

CİHAD BÖLÜMÜ

(7 Hadis)

Cihad: Çalışmak, uğraşmak, çabalamak, gayret sarfetmek.

İslâm'ın yükselmesi, korunması ve yayılması için her türlü çalışmada bulunmak, uğraşmak, gayret sarfetmek ve bu yolda sıcak ve soğuk savaşa girmektir. Daha açık bir ifade ile Allah (c.c.) tarafından kullarına verilmiş olan bedenî, malî ve zihnî kuvvetleri Allah yolunda kullanmak, o yolda feda etmektir. İnsanın maddîmanevî bütün varlığını Allah yolunda ortaya koyarak Hakk'ın düşmanlarını ortadan kaldırmak için savaşması "cihad"dır.

İslâm'da cihad farzdır. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyuruyor: "Hoşunuza gitmese de düşmanla savaşmak üzerinize farz kılındı."[546] "Herhangi bir fitne kalmayıncaya ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla çarpışın."[547] "Allah'a ve ahiret gününe inanmayan kişilerle savaşınız."[548] "Sizinle toptan savaştıkları gibi siz de müşriklerle savaşınız."[549]

Hz. Peygamber (s.a.s.)'de "Cihad kıyamete kadar devam edecek bir farzdır"[550] buyurmuştur.

-- -- >55 -- 55 >55 55 55 .* -- , ^ ^

çLuii (JjLa. " ; aJİİC. AİJİ A)Jİ Jlâ I (JlÜ i 4-1Jİ (_JC. i (_JC

Aİaİ ^^3 (jjAAİ 5 l^a.S Üoj i âgjlfrü 5 .41

* S'" " ' ' 0 . 0 *

? ^Slîâ Uaâ i (JlsüSİ ; kiıUaJI ajJ <Jjâ V) "

290 -İbn Bureyde’nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Allah Tealâ savaşanların, hanımlarını, savaşmayıp geri kalanlara, kendi anneleri gibi haram kılmıştır.”

Savaşanlardan birinin geride bıraktığı ehline, diğerlerinden kim hıyanet ederse, şüphesiz kıyamet gününde o savaşana:

“Şimdi öcünü ondan al denecektir.”

“Savaşanlar hakkında ne zannediyorsunuz!”[551] İzah

Müslümanlar savaş için düşman memleketine girip bir şehri veya bir kaleyi muhasara ettikleri zaman, önce onları İslâm'a davet ederler. Kabul ederlerse kendileriyle savaşmazlar. Şayet İslâm'ı kabul etmezlerse İslâm devletine cizye vergisi vermesini isterler. Verirlerse mal ve can güvenliğini elde ederler. Bunu da kabul etmezlerse geriye savaşmak kalır.

"Haddi aşmayın, Allah haddi aşanları sevmez" [552] buyurması; Peygamber Efendimiz (s.a.s)'in cephe gerisinde bulunan kadın, çocuk, ihtiyar ve din adamlarının öldürülmeme sini, savaşçılara işkence edilmemesini çapulculuk yapılmamasını istemesi, İslâm savaş hukukunun temel kuralları olmuştur.

U n-ıjl Vjjj 5 1 CLilt J Ialuıj 4.1İC. aÛİ Mİ (Jjjjij jl£ | (Jlâ 4 4-JJİ jc. 4 O.İJJJ jJİ jC

Mİ ajlu ljjc-1 " j Jlâ âj 4 I jjM j-lAİ °n<«H j-a jMâ .—ı^ajlj 4 ,Jl*j Mİ j jİL 4_uıİ3 4_Lalâ. jJ a jjM

L } ^ ^ 0 „ ** * ^ o „**'V * o' ' 55 _ .. ' ' ^ ' z

4 I jjj£ LLjM Sf j IİJj I jhki Sf j v I jllM y j 4 IjjMj Sf j 4 Ijİ*j Sf 4 MU jâ£ jps I jLlİ 4 Mİ <Joaui (jŞ

Iili 4 ^Ajblİa IjjI (jlâ i VjpJI ç.Üac.1 ^Ajc.ûlâ IjjI (jlâ 4 aMMyi lAjc-jlâ 4

4 Mİ ; 15M La jjjM V âlilâ 4 Ma ^JLu Mİ ; W ^^Ic. I jljjj jl ISjûI jlâ 4 (JaI ^jjj^alM

■a£Maû ^aA jiaC-lâ Mİ W aA jlaaJ jl ^»£jâl jl (jlâ 4 ^»£1 İM La M-â I jxMM 4 a£*a£A. (_glc. ^A jljpl j£lj

o" ^ ^ ^ " 0 > 0 a 0 ^ O -* 1 o * Z ' * •

jlâ " ; VIJJ C 5 İJ 4 " (l£Mâj ^ Aİ1İ VaJb IjjİâL j! j-a jjAİ â£liAj I jjİİL jl â£jlâ 4 1 £jIjI a-aûj

0 y -*i " -* y « o # > - o. ~ ^ ^ ^ ^ ' 5 ' o* ^ 1 '

jl f£ilâ 4 (1£jIII â£Maj ^La jlac.1 j£lj 4 ^a jaâaâj Ma Vjjjj İLj aûI W ^La jaJa9~ı jl ^a£jûl jl

% ~ • * • t 0 *

JjaiJİ ça^UI ^a*aûj ^a£Maû I j J9.^..1 11

291 -İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) bir orduyu yahud bir müfrezeyi harbe gönderirken onların komutanına: “Allah’ın emirlerini tutup yasaklarından kaçınmasını,” ve sonra da emrinde olan müslümanlara dönerek ‘İyi ve güzel işlerde bulunmalarını’ tavsiyede bulunur ve şunları söylerdi:

“Allah yolunda Allah'ın ismiyle savaşın. Allah'ı inkâr edenlerle vuruşun. Düşmandan alacağınız mallara ihanet etmeyin. Vereceğiniz ahdi eşitlik içinde yerine getirin. İbret için, kimsenin burun kulak ve benzeri uzuvlarını kesmeyin. Küçük çocukları ve çok ihtiyarları öldürmeyin. Düşmanınızla karşı karşıya geldiğiniz zaman onları önce İslâma çağırın. Kabul etmezlerse, cizye vermelerini teklif edin. Onu da reddederlerse vuruşmaya başlayın.

Bir kale halkını muhasara edip (esir aldığınız) zaman ve onlar da sizden, ‘Allahu Te alanın hükmü ne ise ona göre hareket etmenizi’ isterlerse, dediklerini yapmayın. Zira Allah'ın hükmünün ne olduğunu siz bilemezsiniz. O takdirde kendi hükmünüze göre hareket edin. Karşınıza çıkan duruma göre haklarında hükmünüzü verin. Sizden, kendilerine vereceğiniz ahde karşı Allah'ı borçlu göstermenizi isterlerse, siz kendi

kendinizi ve babalarınızı borçlu gösterin. Zira kendi adınıza esirlerinizi vermiş olduğunuz ahdi tutmamanız Allah'ın adına verdiğiniz ahdi bozmaktan daha kolaydır.

Diğer bir rivayete göre şöyle buyurdu:

“Sizden, kendisine vereceğiniz ahd için Allah'ı ve resulünü borçlu göstermenizi isterlerse vermeyin. Siz kendi kendinizi ve babalarınızı borçlu gösterin. Zira kendi adınıza ve babalarınızın adına vermiş olduğunuz ahdi tutmamanız daha kolaydır.”[553]

İzah

Ahde vefa konusunda İslâm son derece titiz davranır. İnsanlar arası ilişkilerde güven unsurunun hâkim olması için yeğâne garanti vasıtası ahde vefâdır. Bu güven olmadan veya sağlanmadan sıhhatli bir toplum hayatı mümkün olamaz. Allah öyle bir topluma rahmet nazarıyla bakmaz.

İslâm hukuku açısından "ahd" ise; fıkıh sahasına giren bütün sözleşme ve akidlerdir. "Ahd" ve "akd" kelimeleri asr-ı saadette devletler arasındaki sözleşmeler anlamında kullanılmıştır. Bilhassa Hudeybiye andlaşmasında kullanılan ahd ve akd kelimeleri bu anlamı yansıtmaktadır.

Ajball (_JC. Aİll A. Üİ <jl " (_JC. (jc

292 -İbn Bureyde'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), esirleri burun, kulak, dil ve benzeri organlarını kesmek suretiyle cezalandırılmasını yasak etti."[554]

İzah

Savaşta esir alınan kadınlarla, çocukları öldürmek ittifakla caiz görülmemiştir. Bunlar hakkında diğer alternatifler söz konusu olur. Esir alınan karı-koca birlikte

İslâm ülkesine getirilmişlerse nikâh bağı devam eder. Yalnız kadın gelmişse bu bağ ortadan kalkar.[555]

^aA J-alİ 4_lâjJ)3 pLıj <iic. aÛİ AİJİ ^^Jc. 1 i >sl jÇ. " | (Jla 4 4-JaC. (_jC

<lxı ^ -."l wıl dull p <j-"J ‘ (j-aâ 4 aA jlâ.j^a " ‘

" Iduji ,jl£ (jli 4 I" ; Jtaâ 4 ^luıj <l\c. xûl ^.I^a t — 1 : Jfs 4 <jI jj

^ljun ^-l-La 4 duli 4 "

4 ^^Ic- ^ 1 JjJaiâ " 4 iiluj <1İ£- xlîll cs i^<a (5^' <laJj2 C5^ ‘ ! <J^ 4 <Jİ JJ

7" ~ > " 0 0# / ~ ' " * 7 * " # * - ~ "

^jİâJlİ 4 dult p "

293 -Atiyye el-Kurezî'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Kureyze (savaşı) günü, biz (esir alman Kureyzeliler), Resulüllah (s.a.s)’e gösterildik. Büyük olanlarımızın öldürülmesini küçüklerimizin de köle edilmelerini emretti. Böylece 'kasığında kıl bitmiş’ olanlar (tesbit edilip) öldürüldü, bitmeyenler sağ bırakıldı.”[556]

a) Diğer bir rivayette şöyle dedi: “Nebi (s.a.s)’e gösterildim:”

“Bakınız; kasığında kıl bitmişse boynunu vurun, değilse kalsın? emrini verdi.

Beni böylece çocuk buldukları için kendi halime bırakıldım.”

b) Bir diğer rivayette şöyle dedi:

“Kureyze esirleri arasında idim. Beni de gösterdiler. Kasıklarıma baktıklarında kılı bitmemiş olduğum anlaşılınca köleler arasına kattılar.”

İzah

Harp esirlerini öldürmenin caiz olduğu konusunda İslâm hukukçuları görüş birliği içindedir. Çünkü Allah Resulu'nün bazı savaş esirlerinin öldürülmesini emrettiği tevâtür yoluyla sabittir. Mekke'nin fethi günü Hilal b. Hatel, Abdullah b, -Ebi's-Serh ve Mukays b. Hubâbe hakkında Hz.

Peygamber; "Onları Kâ'be'nin perdelerine sarılmış olarak bulsanız bile öldürünüz" buyurmuştur.[557]

İslâm hukukçularının çoğunluğuna göre, düşman esirlerinin salıverilmesi caiz

değildir. Çünkü bu, düşmanın güçlenmesine yol açacağı gibi, hayatını ortaya koyarak bunları esir eden mücahidlerin haklarına da bir çeşit tecavüz sayılır. [558]

(jj£^)4u2l î-ıtd j (Jjâ (jALlI ajJ (jj£^)wı,all (j m (jî "tLag-İC- *iİll (jjljC. jjJİ jjC.

' : 0 ^ * 0 ". 5 “ f * / ^ ' " *

lillj jjC- ^Lluj 4İic. ^ÜJİ Aül yUo "

294 -İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Hendek savaşı günü müşriklerden biri hendek içerisinde öldürüldü. Laşesinin kendilerine verilmesi için, bize müşrikler önemli bir mal teklif ettiler. Fakat Hz. Peygamber (s.a.s) tarafından nehyetti.”[559]

j>° 0 ; £ - s .* - " - 0

^IİJ (jl (»5^ ^aluıj <llc. Aİ1İ ^.Ga AİJİ " ! (Jl-S <• üa^JC- AİJİ j)Jİ j)C.

295 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hayber savaşı günü (alınan ganimetlerin) pay edilmesinden önce ‘beşte bir’in satılmasını Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti.”[560]

-1*J y I ^jÜc. (j-a lİLıj ıVn 1 |»İLUJ 4-1İC. AÛİ (_5-k^a j_iill (jl " ; 1 V-Aül ■ A-ı J (Jjlac. (_jjl (j)c.

Â-i 4-oAa "

296 -İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Bedir savaşında alınan ganimetleri, Hz. Peygamber (s.a.s) Medine'ye varmadan önce paylaştırmadı.”[561]

İzah

Ganimet: Daru'l-Harb de yaşayan gayr-i müslim (kâfir)lerle yapılan savaş esnasında veya savaşan iki ordunun karşılaşmaları sırasında gazilerin kuvveti ile düşmandan alınan mal. Ganimet mallarından taşınabilir olanlarına, ganâim-i me'lufe; taşınmaz mallara, ganaim-i gayr-i me'lufe denir. Enfâl de denilen ganimet mallarına, genel anlamda ganâim-i hâlise; beşte biri devlet hâzinesine ayrıldıktan sonra gazilere dağıtılan ganimet mallarına, ganâim-i maksûme; düşmandan alınıp da henüz gaziler arasında taksim edilmeyen ganimet mallarına, ganâim-i gayr-ı maksûme; devlet başkanmm veya ordu emîrinin,

savaşa teşvik için gazilere fazladan verdiği ganimet mallarına neıl (çoğulu enfâl) denir. Kur'an'ın sekizinci suresine, ganimetlerden bahsettiği için "el-Enfâl Sûresi" denilmiştir. Düşmandan harbetmeksizin alman ganimete de "fey" denir.

ALIŞ VERİŞ BÖLÜMÜ

(22 Hadis)

Alış-Veriş: Değeri olan bir malı yine değeri olan başka bir mal veya para karşılığında değiştirme. Alış-veriş tarafların karşılıklı onayı ile yani icab ve kabul ile gerçekleşir. İki taraftan biri malı, diğeri karşılığı olan para veya kıymet taşıyan başka bir malı ele geçirmeleri neticesinde satışın gerçekleştiği söylenebilir.

İnsanlar dünya hayatlarında geçimlerini sağlamaları için belirli bir ölçü içinde karşılıklı mal mübadelesinde bulunmak zorundadırlar, buna da 'rızık temini' denilir.

Cenâb-ı Hakk, "Yeryüzünü size boyun eğdiren (ondan yararlanmanız için size itaat ettiren) Allah Teâlâ'dır. O halde yeryüzünün sırtlarında (dağlarında tepelerinde ve ovalarında) dolaşın da Allah'ın size verdiği rızıklardan yararlanın" [562] buyurmuştur. Yeryüzünde dolaşmaktan maksat insanlara faydalı olan nimetlerin ortaya çıkarılmasını sağlamak ve bunun için araştırma yapmaktır.

4 ^->1 jjjj <lic. aSj! (Jjjjj

l_tul

l_H<lul

C>

->t g JjjoII (j-a3 i

4İJ.2 i jjllul "

297 -Şabî'nin şöyle dediği rivayet edildi:

En-Numân'ı minberde şöyle konuşurken duydum:

“Resulullah (s.a.s)’den duydum şöyle buyurdu.”

“Helâl olunan nesneler açıktır; haram olanlar da açıktır. Ancak bu ikisi arasında bulunup da; çokların helâl mı haram mı diye bilmedikleri (üçüncü bir) kısım vardır. İşte kendini bu şüpheli nesnelerden koruyan kimse, dinini ve ırzını temiz tutmuş olur.”[563]

İzah

Alimler, helal ve haram sözleri hakkında ihtilaf etmişlerdir. Ebu Hanife (v. 150/767); helâl, helâlliğine bir delilin ibaret ettiği şeydir, derken Şafii (v. 204/819); haram, haramlığına bir delilin işaret ettiği şeydir, demektedir.

Efendimiz’in (s.a.s), “aralarında bazı şeyler de vardır ki, şüphelidir” sözü: Helâlle haram arasında bazı şeyler vardır ki helâlliği veya haramlığı hususunda şüphe vardır demektir. Dolayısıyla şüphenin kalktığı yerde kerahat kalkmış olur ve ondan dolayı hesaba çekilmez. Mesela; yabancı bir kimse satmak üzere bir yere bir mal getirse o adamı veya malı araştırmak gerekmediği gibi üstelik, iyi de değildir.

Efendimiz’in (s.a.s)”Kim şüpheli şeylerden sakınırsa dinini ve ırzını korumuş olur” sözünden maksat, dinin muhafazasını isterse ve şüpheli şeylerden uzak olursa... demektir. Irzın muhafazasına gelince, kişi şüpheli şeyleri bırakmazsa, kötü kimseler onun gıybetini yapar onu haram yemekle itham ederler. Dolayısıyla içinde yaşadığı toplumu kötülüğe çağırmış olur.[564]

Lgjjüaj 4 IgjûUj 4 4 Lg-lsLuıj 4 4 ClâaJ " | (JlI 4 (_jC.

298 -İbn Ömer'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Şarapla beraber, onu sıkan, içene veren, içen, satan ve alan lanetlenmiştir.”[565] İzah

İslâm, içkinin içilmesini yasakladığı gibi, müslümanlar arasında ticaretini de yasaklamıştır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Peygamber (s.a.s) içki konusunda on kişiyi lanetlemiştir: Sıkan, kendisi için sıkılan, içen,

taşıyan, kendisi için taşman, içiren, satan, parasını yiyen, satın alan ve kendisi için satın alınan... "[566]

Mâide suresindeki kesin içki yasağı bildiren ayet geldikten sonra Allah Resulu uygulama ile ilgili olmak üzere şöyle buyurdu: "Şüphesiz Allah içkiyi haram kılmıştır. Bu ayeti haber alıp da yanında içki bulunan kimse, ondan içmesin ve satmasın... "[567]

" j (jlââ 4 (j-a j/ 4 4-i<s tiki 4 JAC. dJUji \ (JlÎ

(j]j i IğiÜaJİ İJİSİJ 4 Ig-J-lJ IjlaJLlulj 4 juıll

^ 3 ^ jk.-viı"

(JJjâ A-Ş .0 (_JC.

y- ti * * *

<. 4jI JjIİ

299 -Muhammed bin Kays'ın şöyle dediği rivayet edildi:

İçyağının satışı konusunda İbn Ömer'den yahut İbn Kesir'den bilgi istedim, cevap verdi:

“Allah, şu yahudilerin kökünü geçirsin! Kendilerine iç yağları haram kılındı. Tutup yenmesini haram, satışını ise helâl saydılar. Ve parasını yediler. Halbu ki, şarabı haram kılan, onun satışını da haram kıldı.”[568]

^ ^ ■* __ ö M S i > -- ' 'f. o 0

iJJI JŞt Aluj <l!c. <&t <_ 5 -k-a aûI J*J " ; Jla t 4-ic. aûI "

300 -Hz. Ali (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Riba (faiz) yiyene ve yedirene Resulullah (s.a.s) lanet etti.”[569]

İzah

Riba (Faiz): Artma, çoğalma, şişme, gelişme ve yetişme, mübadeleli akitlerde taraflardan birinin hakkı kabul edilen ve akit sırasında şart koşulan karşılıksız fazlalık anlamında bir İslâm hukuku terimi. "Ribâ" kelimesi arapça mastar olup, sözcüğün kökeninde "mutlak çoğalma" anlamı vardır.

Cins ve miktarı bir olan iki şey biri diğeriyle mübadele edildiğinde bir taraf için kabul edilen malın fazlasına riba veya faiz denir.[570] Ayarları aynı olan 100 gr. altını, peşin veya vadeli yüzyirmi gr. altınla mübadele etmek gibi... Böyle bir işlemde 100 gr. altın veren, aynı miktarda altın alma hakkına sahip olur. Burada 100 gr. altın ana para (re'sül-mal), 20 gr. fazlalık ise ribâ adını alır. [571]

(jJ-j üâ Au tİ ,jü Ujj t yİLuûlt ^ iJJI Çil " ; (Jli ^ İ V. it ij ,jj Ülul l jc.

301 -Üsâme bin Zeyd (r.anhüm)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Ribâ (faiz) ancak veresiye yapılan alım satımda olur. (Veresiye olmayıp) peşin alım satımda bir sakınca yoktur.”[572]

İzah

Hadis-i Şerifin delâlet ettiği diğer bir anlam da şudur:

Borç alan kişi, borcunu aldığından daha üstün bir şekilde ödeyebilir. Çünkü Hz. Peygamber borç olarak genç bir deve almış ve bunu yedi yaşma girmiş iyi bir deve ile ödemiştir.

"Bekr" denilen genç deve, yedi yaşma giren deveye nisbetle daha az değerlidir. Üstelik bu iyi bir davranıştır, müstehaptır. Üstünlük borcun miktarı yönünden olabileceği gibi; kalitesi yönünden de olabilir. Meselâ bin TL. borç alan bir kimse, borcunu binyüz TL. olarak verebilir. Yine ikinci kalite buğday borç alan, borcunu öderken birinci kaliteden ödeyebilir. Ancak bunun borç verme esnasında şart koşulmamış olması gerekir. Ama borç alınırken borcu daha fazlasıyla veya daha iyisiyle ödeme, ya da borçlunun alacaklıya fayda temin edecek başka bir şeyi yapması şart koşulursa bu caiz değildir; faizdir. Peygamber Efendimiz bir hadisinde "Menfaat sağlayan her türlü borç faizdir" buyurmuştur. [573]

yLa Al&Âl " ; Jlİ i iLuıj A.JİC. A\ ö 4 - 4 Üc- Â! ^-Jaj (_£ j.lâJl uı l jC.

9 ' ^ O ' o j: o & ' £ * ' 0 ^ ___ ^ 0 — 9 , "a ' ' 9 ~0 " o

Lj (JAaâil J i (JAu 3y!Aa ^)ÜL J i LJ (Jjâaü J i (j L Jjj 4_âaaJ! j i Uj J 4 (J-A^

Lj (JAaâil J i (JAu ^Lail J i Ijj (Jjâa.a]Ç t (JLoJ J M jJb j (" (

' * -r' O 0 * " o 0 9 __ 0 s . 0 S 51

t Aı IA <Jj£j ÇLalaJlı üaAJ!j t Uj j i Aı IA (jjjj Ljj c_iaAIj l_iaA! " ; jj ,-ij

* Ç o =* * * ^ ^ " (T o "o o " 2 2 s ., <* * * ** * -•

lıj (JAai! j t 3AA ^cAALı ^13! j t ^AıSL j c Lj "

302 -Ebû Said El-Hudri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Altını ayn-i miktar altına satmak caiz fazlasına satmak faiz sayılır” Gümüşü aynı ağırlıktaki gümüşe satmak caiz fazlasına satmak faiz sayılır.

Hurmayı aynı miktar hurmaya satmak caiz, fazlasına satmak faiz sayılır.

Arpayı aynı miktar arpaya satmak caiz fazlasına satmak faizdir. Tuzu aynı miktar tuza satmak caiz fazlasına satmak faizdir.”

Diğer bir rivayette şöyle buyurdu:

“Altını aynı tartıda altın ile peşin alarak değiştirmek (satmak) caiz, fazlası ile değiştirmek faiz sayılır.

Buğdayı aynı ölçüde buğday ile peşin olarak değiştirmek (satmak) caiz, fazlasına satmak faizdir.

Hurmayı aynı ölçüde peşin hurma ile tuzu aynı ölçüde peşin tuz ile değiştirmek (satmak) caiz, fazlası ile değiştirmek faiz sayılır.”[574]

İzah

Faizli kredilerde ana paranın faiziyle birlikte geri ödeme taahhüdü, taraflardan birisini haksız kazançla karşı karşıya getirir. Kredi kullananın zarar ettiği halde, ana para ve faizi ödemek zorunda kalması veya bu kredi sayesinde yüksek satın alma gücü elde ettiği halde bunun önceden miktarı belirlenmiş küçük bir kısmını sermaye sahibine ödemesi, rizikoyu tek yanlı hale getirir. Ubâde b. es-Sâmit (r.a)'den Allah Rasûlünün şöyle buyurduğu nakledilmiştir: "Âltın altınla, gümüş gümüşle, buğday buğdayla, arpa arpa ile, hurma hurma ile ve tuz tuz ile, misli misline, birbirine eşit ve peşin olarak mübadele edilir. Cinsler farklı olursa, peşin olmak şartıyla, istediğiniz gibi salış yapınız. Her kim fazla verir veya alırsa ribâ muamelesi yapmış olur."[575] İslâm hukukçularının çoğunluğu, bu hadiste zikredilen altı maddeyi "örnek kabilinden" saymış; maddelerin mislî oluşuna bakarak, ölçü veya tartı ile alınıp satılan tüm malların mübadelesinde, cins birliği olunca "fazlalık" ve "vadenin"; cins farkı bulunduğunda ise, yalnız vadenin faiz olacağı görüşünü benimsemiştir. Sırf vade sebebiyle meydana gelen faize "nesîe ribâsı" denir. Beş bin doların, üç ay sonra teslim alınacak on bin mark'la değişimi halinde, bu çeşit ribâ söz konusu olur. Para peşin mal veresiye bir akit olan selem, istisnâ ve mislî malların faizsiz olarak karz-ı hasen verilmesi konunun istisnalarıdır. [576]

^ o 35 -- >35 35 Si ^ ^ ^ o >35 ^

Xlx \ jül çAluj 4-1İC. Ai\ (Jjjjj (jî " j AÂC. AİJİ Cf' "

303 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s), bir köle ile iki köle satın aldı.”[577] İzah

Bir başka hadis de bu hadisi açıklayıcı niteliğindedir:

Bir köle gelerek Hz. Peygamber (s.a.s)'a hicret etmek üzere biat etti, Resulullah (s.a.s) onun köle olduğunu sezemedi. Arkadan efendisi onu aramaya geldi.

Resulullah (s.a.s) ona: "Onu bana sat" buyurdu ve köleyi iki siyah köle mukabilinde satın aldı."[578]

jı , o ' ' ““ -- tS S jj 0 9-S ^

AjLaj 4 Üal 1 io (jpa " | Jlİ 4 4_ıİ£. aİJİ ^ (jc- 4 LafrJC- ^lll <_ s -ıJaj (jjljc. (_jJİ (_jC.

O - ^ - " ** #

•“Uâjluu "

304 -İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

Bir kimse, satın aldığı bir yiyecek maddesini teslim almadan bir başkasına satmasın! ”[579]

İzah

Selem yoluyla satılan malın ne zaman teslim edileceği belirtilmelidir. Belirtilen vakitte malın teslim imkânı olmayacaksa veya olmazsa selem bâtıl olur. Meselâ: Nisan ayında buğday teslimi imkânsızdır. Nisan ayında buğday teslim etmek üzere bir çiftçinin önceden selem tarzında satış yapması caiz değildir.

^ o s * %S S S } ^ ^ ıs

(jc. |»İLUJ A^İC- *iİll C5-k' a A&! " : (J-S 4 1 iç. M ^.Ja j JysC. (_JJİ (_jC

305 -İbni Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s) dış görünüşü ile malı beğendirmek suretiyle aldatıcı satışı nehyetti.”[580]

İzah

Aldatmak: Yanıltmak, hîle ve oyuna getirmek, kandırmak, iğfâl etmek, dolandırmak, sözünde durmamak.

Kur'an-ı Kerim'de aldatma, münâfıklara yakışan çirkin bir huy olarak belirtilmiştir. Münâfıkların en belirgin özellikleri Allah'a inanmadıkları hâlde, "inandık", diyerek başkalarını kandırmalarıdır. Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışan münâfıklar aslında kendilerini aldatmışlardır. Allah mutlaka onların hîle ve aldatmalarını boşa çıkarır.

İnsanlarla olan ilişkilerde de dürüst olmak gerekir. Başta alış-veriş olmak üzere

her konuda başkalarını aldatmak ahlâksızlıktır. Dünyada insanları aldatmak mümkün olsa bile, Cenabı Hakk her şeyi kuşatan ilmi ile yapılanları bilecek ve ahirette bunun hesabını hilekâr yalancılardan soracaktır. Bunun için asıl aldananlar, geleceklerini düşünmeden başkalarını aldatmaya çalışanlardır.

Âjjl j^câ! (jc. 4i! jij Cilc. Jü\ ^-L-ga A-lil! (jc. " t Ajc. İl! g; Jİ İl! ic. (jj (jc.

AİüUJJ! j " .

306 -Cabir bin Abdullah el Ensari (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Henüz ağaçta bulunan hurmayı, tahmin ile o miktar toplanmış hurmaya satmayı (müzabene) ve buğdayı başaktayken kaç kile olduğu tahmin edilip dışardan o kadar buğdaya satmayı, Hz. Peygamber nehyetti.”[581]

İzah

Müzâbene: Müdâfaa etmek; bir şey ölçüp tartmadan kabala satmak; ağacın üzerindeki miktarı belli olmayan meyveyi, miktarı belli kuru veya olgun meyve ile mübadele etmek, anlamında bir İslam hukuku terimi. Bu akit, taraflardan birisinin aldanma riski bulunduğu için hadisle yasaklanmış, ancak ticaret amacıyla olmaksızın sadece aile fertlerinin yemesine yönelik az miktardaki ariyye denilen mübadeleye izin verilmiştir.

Sehl b. Hasme'den şöyle dediği nakledilmiştir: "Rasûlüllah (s.a.s.) taze hurmayı kum hurma karşılığında satmayı yasaklamış ve "Bu ribâdır, bu müzâbenedir" buyurmuştur. Yalnız ariyyeye, yani iki ağaç hurmanın yemişini kuru hurma karşılığında satmaya ruhsat vermiştir. Onu bir hane halkı kuru hurma ile takdir ederek taze taze yerlerdi."[582] Sa'd b. Ebî

Vakkas'tan şöyle dediği rivâyet edilmiştir: "Rasûlüllah'a kuru hurmanın yaş hurma karşılığında satın alınması sorulduğunda çevresinde bulunanlara, "Yaş hurma kuruyunca azalır mı?" diye sormuş, "evet" cevabını alınca da, böyle yapmayı yasaklamıştır."[583]

O Jİ 55 ^ O > o J * 55 __ ^ , 0

£tİIj OJ-aİ (jl ^^gi ^İluj 2j! AfÜl Cf' " 4 ^İC. 4lt (jC

307 -Câbir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Nebi (s.a.s), henüz belirmemiş olan bir meyveyi ağacı üzerindeyken satın almayı nehyetti.”[584]

İzah

Mevcut olmayan bir malın satışı caiz değildir. Mevcut olmayan malın alıcıya teslimi mümkün olmayabilir. Bu takdirde alıcı mağdur olacaktır. Böyle bir mağduriyeti önlemek için İslâm hukuku, hemen teslim edilecek veya teslim edilebilmesi mümkün olan malların satışını uygun görmüştür. Peygamberimiz (s.a.s.) meyveler meydana gelmeden, tomurcuk veya çağla halinde iken satışını yasaklamış, ancak dönmeye başladığı bir zamanda satışına izin vermiştir.[585] Çünkü, olgunlaşmasına kadar meyvelerde pek çok hasar ve hastalık meydana gelebilir. Bundan da alıcı büyük zarar görür. Diğer taraftan bu safhada meyvelerin miktarlarını tahmin de güçtür. Bütün bu sakıncalarından dolayı mevcut olmayan malın satışına izin verilmemiştir.

^ ^ ^ £ 0 -j 55 -- >55 55 55 > ^ ^ g >55

jkü kil kil " ; Jlİ i La^ic. kil jÂc. ,jjl (jıC.

308 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Sağlam olup olmayacağı henüz belirmemiş hurmayı, o ağacı üzerindeyken (satmayı) Hz. Peygamber (s.a.s) nehyetti.”[586]

İzah

Mal veya bedelden biri belli olmazsa bu ticaret meşrû değildir. Müşteri satılan malı görmeli, kontrol etmeli gerekli incelemeleri yapabilmelidir. Satıcının da malı karşılığında alacağı şeyi; para ise miktarını başka bir mal ise, bunun ne olduğunu bilmesi lâzımdır. Meselâ: müşteri, cüzdanımdaki paraya bu malı bana sat dese, satıcı da kabul etse böyle bir alış-veriş caiz değildir. Bu tür alışverişlerde taraflardan biri için, mutlaka tehlike ve aldanma vardır. İslâm'dan önce geçerli olan bu tür alışverişleri Peygamberimiz (s.a.s.) yasaklamıştır.

t _ 0 * & ' ' ' ' ' 5 " ^ & $ ___ > 0 * 0

Lİll&UÜI C'.lk°lj ^jkll £İla Ii) " ; Jli c ^Iluj -ÇİC. kil ^ğll <jC- 4 4-İC. kıl ojJjA <jC

309-Ebû Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“(Ülker) yıldızı doğarsa hububat ve meyve afattan kurtulmuş sayılır.” (Yani ağacında satabilir siniz.) [587]

İzah

Süreyya yani Ülker yıldızına isim olarak verilmiştir ki bu, "esma-i galibe" (yaygın kullanım) kabilinden bir isimlendirmedir. Ülker yıldızı, gökte üzüm salkımı gibi görünür ve ayın menzillerinden üçüncüsü sayılır. Araplar darb-ı mesel olarak "Ülker akşam vakti doğarsa, çoban örtü ister." derler. Çünkü o zaman güneş, Ülker'in karşısında Akreb'den önce bulunduğundan, güneşin batması ile hemen doğuverir. Bir hadiste de denilmiştir ki, "Ülker sabahleyin doğarsa âfet (belâ, musibet) kalkar." anlamındadır.

^-Li (ja " ; J1İ 4 (alujj yUc. İl! Üa ÇA^! (jc- ‘ Üc- İl! g; jÜsüVl İl! İİ jgLa. (jC

Jajüju (j! y] ^iiâıı sjıııiii ı. (jü ü Iaİ. ji k !yjy* " k

k ! y_4i ^13 (j-a_s 4 ^tlıü Jajliüı (j! yj 4 £İl_iI] JÜü 4 JU Iaic. (j-a " ; li! ^-Uİil üjikiûj ,j! yi ^iUİl Aljüa "

310 -Cabir bin Abdullah el-Ensâri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir kimse, meyvesini yetiştirip henüz üzerinde iken bir hurma ağacını yahut mal sahibi olan bir köleyi satarsa, ağacın meyvesi ve kölenin malı, alıcı şart koşmamış ise, satıcınındır.!”

Diğer bir rivayette şöyle buyurdu:

“Bir kimse mal sahibi bulunan bir köle satarsa, müşteri şart koşmamış ise, kölenin malı satıcınındır.” Ve yine bir kimse aşısı vurulmuş bir hurma ağacını satarsa, müşteri şart koşmamış ise, meyve satıcınmdır.”[588]

İzah

Bu hadislerin tamamı olgunlaşmadan önce meyve satışının yasaklandığı hususunda sarihtir/açıktırlar. Bu hadislerin mantuku ile olgunluğu belirginleşmeden önce meyve satışının caiz olmadığına delil getirilir. Bu hadislerin mefhumu ile de olgunluğu belirginleşince meyve satışının caiz olduğuna delil getirilir. Buna binaen limon, zeytin, hurma v.b. gibi meyvesi açığa çıkmış ağaca kefalet verilmesi, meyvenin tadına bakılmaya başladığında caizdir, başlamadığında caiz değildir.

,, ^ ^ -- j. g ^) t

y " ; <J\İ 4i! 4 .dil! ^.L^a (jc- 4 Lagic. dîl! aj o jjjA ^l

3LÛ 4 IğİİlAj 1 oljiJl 4 4_ı=J 4.»laSk ^gJc. 4

4 (_£ j^âJ! İJajaı ^d! (_jC

- V t - __

4-ii.l Ja/j]!

311 -Ebû Said el Hudri ile Ebü Hureyre (r.anhüma)'nin şöyle dedikleri rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir kimse, satıcı ile (din) kardeşi arasında anlaşma olmamışken dışarıdan gelip, almak için, üzerinde kararlaştırılmış fiattan fazla değer ileri sürmez.

Bir kimse, (din) kardeşimin evleneceği kıza talip olup onunla evlenmez.

Kadın ne teyzesi ve ne de halası üzerine gelin gitmez.

Kadın, (kuması olan din) kardeşinin payı da kendisine kalsın diye, onun boşanmasını arzu etmez; zira onun rızkını veren Allahtır.

Bir şey satın alırken malın üzerine bir taş koyarak aldığınızı göstermeyin.

Ücretle çalıştıracağın ırgata, vereceğin ücreti önceden bildir.”[589]

* "" * o «“ jj 0 0

(AÛİ İJJİİJİ " ; J1İ Ajl (aEuj <lic. Üİ (_JC- 4 ^-İC. ^ Aj)* ‘ 11 o (jJ JİJC. (_jC

liajlJt-aj L lAJoıULa Liij : (j_ji_Aî: (J15 ? E '—İli 1 : I jlfâ "

312 -Abdullah İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s): “Allah'a dayanarak (veresiye) satın alınız!” buyurdu. Yanında bulunanlar:

“Ona dayanmadan yapılan ne şekilde olur, ey Allah'ın Resulü!?” diye sordular. Cevap verdi:

‘Borcumuzu, rızkımızın dağılacağı şu yer ve zamanda ödemek üzere satın aldık’ demeniz suretiyle olur.”[590]

İzah

Bu ve benzeri hadislerdeki borç meselesini iyi anlamamız gerekiyor. Borçlanma, bugünkü yapıldığı şekliyle lüks şeylere harcamakla değil, kişinin zaruret durumlarında yani can kaybı, mal kaybı gibi veya açlık, sıhhi yardım, afet gibi

durumlarda borçlanıp ödeyememesi durumlarını kapsar. Değilse otomobilinin yaşını beğenmeyip daha kalitelisiyle değiştirmek için

borçlanan, dükkan ve deposundaki mal varlığı ile yetinmeyip birkaç misli daha borca giren bir evi ve dükkanı varken birkaç kooperatife daha girip borçlanan veya aldığı maaşın 5-6 kat fazlası ev eşyası alarak lüks ve israfa batarak borçlanan kimsenin borçlanması değildir.

•llAalI <■ -ll£ (j-aj ^2 3İİHJ 4-lic. aÛİ ^-L^a Aül (_)■*-> Si| (Jlİ t 1 İti. ^ÜJİ (JjIjC. ^yş\

313 -İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Av köpeğini satarak alman paranın yenmesine Hz peygamber (s.a.s) izin verdi.”[591]

İzah

Köpek alınır, satılır. Yeter ki bir fayda sağlasın, bir iyilik ve hizmeti olsun. Ava çıkınca tavşan tutup sahibine getiren yahut davarı bekleyip çobana yardım eden yahut da bağ, bahçe, ev, bark bekçiliği yapıp hizmette bulunan köpekler fayda veren hayvanlardandır. Bu faydaları için alınıp satılmaları caiz olur. Bunları beslemekte mahzur da olmaz. Ancak, evin içine sokulmayıp dışarıda bekletilmeli, bunların girdiği eve, odaya meleğin girmeyeceği bilinmelidir. Bu bakımdan hiçbir faydası olmayan, sadece süs için evlere sokulan köpekleri bakıp beslemek caiz olmaz. Süs köpeği ihtiyaç değildir.

-»5 i ' ^ ^ i x M & g M Si

JaI .İLuıl ilil»J AİJİ (jp 4 Lag-İc. A)Jİ *ÜJİ JUC.

La (jc-j 4 Ua (jC -J i 4 (_jC- ^g..g-ll "] (JlÎâ i '

314 -Abdullah bin Ömer (r.anhüma)'in Hz. Peygamber (s.a.s)’den naklen şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber, Attâb bin Esid'i, Mekkelilere idareci olarak gönderdiği zaman ona şu emri verdi:

“Onları, bir satış içersinde iki satış yapmaktan, müşteriden borç para almak şartiyle ona mal satmaktan aldığı malın parasını ödeyip, teslim almadan

satarak kâr etmekten ve teslim almadığı malı satmaktan nehy et.”[592]

İzah

Hz. Peygamber (s.a.s), bir belirsizlik ve risk unsuru taşıdığı için, meyvelerin henüz olgunlaşmadan dalında satımını yasaklamıştır.[593] Daldaki meyvenin satımının hükmü, geçirdiği merhaleler itibariyle şöyledir: Bir bahçenin gelecek yıllardaki meyvesinin satımının veya aynı yıl içinde fakat henüz dalında ortaya çıkmamışken meyvenin satılmasının caiz olmadığında İslâm hukukçularının ittifakı vardır. Meyvenin devşirildikten sonra satımının caiz olduğunda ise ihtilâf yoktur. Meyvenin dalda oluşmasından sonra, fakat devşirilme sinden önce satılmasına gelince, hukukçuların çoğunluğu bunun belirli şartlarla câiz olacağını söylemişlerdir. Bu hukukçulara göre, dalındaki meyve tam olgunlaşmamakla birlikte herhangi bir şekilde yararlanılabilecek durumda ise, satılabilir. Dalındaki meyvenin satımıyla ilgili bu yasaklama ve kayıt, şüphesiz tarafların beklenmedik bir zararla karşılaşmasını önleme, satım akdinde açıklığı sağlama, netice itibariyle de tarafların hukukunu koruma amacına yönelik bir tedbir mahiyetindedir.

i l-ilc. j y " ; ^Luıj Aile. <&) ^-l^a <Jla;

^ •‘üli v Jajd •‘Ua kLİ "

315 -Said el-Hudri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Şartlı olarak satılan bir köleyi ve cariyeyi satın almayın. Zira bu şart satılan köleye hak tanımaktadır. ”[594]

İzah

İbnu Mes'ud (r.a)'un anlattığına göre: "Kendisi, hanımından bir cariye satın alır. Ancak karısı bir şart koşarak der ki: "Şayet cariyeyi satacak olursan, satın aldığın fiyatla ben alacağım." Bu hususta Hz. Ömer (r.a)'e sordum. Bana: "Câriyeye yaklaşma. Onda başka birisi için şart var" dedi.[595]

CjûjI La Ijlâ. y) clıLac. La i (_ij ; <JjİjÎ i kLUİSI fjj (JÜu 4ıl ,_]] .)ixj dijj " ; <Jla c kajÂs. ,jc.

i LİLa LÜLj Ll j Aül (JjâJâ t ^)nı»..ail (_jC. j-ljl j <■ (LİÇ-lİ] V)

4İİ i alljıj 4_ıic. <&\ ^L.-ı ^İıl -iğ-âûl j ; l$J)\Lajyt jj\ (_jLaâ _ " (_jc- I jjjLLLa

A \ /\ Ajla juj

316 -Huzeyfe'nin şöyle dediği rivayet edildi: Bir kul kıyamet günü Allah Tealâya

getirilir. Ve kul şöyle der: “Rabbim! yalnız sana kavuşmak gayesiyle, iyi güzel işlerden başka bir şey yapmadım. Varlıklı kimseye cömertçe davranıyor, borçluyu da borcundan kurtarıyodum.”

Allah Tealâ o zaman:

“Yaptığın bu işler senden çok bana yaraşır” der ve meleklerine: “Bu kulumun günahlarını cezasız bırakın” emrini verir. Ebû Mesûd el-Ensâri dedi ki:

“Resûlullah (s.a.s)’in adına şahadet ederim ki, Huzeyfe bu sözleri Ondan duymuştur. ”[596]

İzah

Cömertlik: Cömert; Eli açık, ikramcı, kerem sahibi. Cömertlik; Sehâvet, İkram, ihsan ve yardım alışkanlığı.

Cömertlik; insanın, sahip olduğu imkânlardan, muhtaçlara meşrû ölçüler dahilinde, ve Allah rızasından başka hiç bir gaye gütmeden, ihsan ve yardımda bulunmasını sağlayan üstün bir ahlâk kuralıdır.

(jl£ I i] t ^ û- 0 " : A 1 -“j 4-âc. Jı! b La aûI Jla ; cUlü t »I (_jc

" -- -M ^ ^ ^ '

a ^ -CİC. ^lij Jil\ ûikİ I

317 -Ümmü Hâni’in şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Kim ki, ümmetimden olan bir borçlusunu borcunu ödemek için sıkıştırırsa ve ödemeye de gücü yetmiyorsa, Allah Tealâ da onu kabrinde sıkıştırır. ”[597]

İzah

Kıyâmette günâhı çok bir müslümanı hesâba çekerler. O kimse de (Benim hiç iyiliğim yoktur. Sadece çırağıma, "Fakir olan borçluları sıkıştırma, ne zaman ellerine geçerse, o zaman vermelerini söyle, birşey isterlerse yine ver, boş çevirme!" diye söylerdim.) der. Allahü teâlâ da, onu affederek buyurur ki: (Bugün sen muhtâçsın. Sen dünyada kullarıma acıdın, bugün biz de sana acırız. [598]

fji (Jjjc. (j-a ila (JjÛİ " ; JIİ <jİ 4 ^sİluj Ajİc. ^lîll ,jc. 4 Lagâc. 2j| ^gjJaj JAt ,jjl ,jC.

ç.1 j2âll j "

318 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki: “Satış ve alışında hile yapan bizden değildir.”[599]

İzah

Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurulur: "Ey iman edenler, Allah'a ve Peygambere hainlik etmeyin. Kendiniz bilip dururken emânetlerinize de hainlik etmeyiniz."

[600] Ebû Hureyre'den rivâyete göre, Hz. Peygamber bir gün pazar yerinden geçerken elini bir hububat yığınının içine sokmuş, altının ıslak olduğunu görünce satıcıya sebebini sormuştur. Satıcı yağan yağmurun ıslattığını bildirince, Allah'ın elçisi şöyle buyurmuştur: "Bu ıslaklığı herkesin görmesi için hububatın üzerine çıkarman gerekmez miydi? Hile yapan, bizi aldatan benden değildir."

[601]

1*5. S ,, ^ O ^ ^ « o ' * o * o * > ^ 5 ^ £

Jji j i ÜH A °‘l jjA j 4 jLiı.31

(jL*Î£ (_jj Ia j c (jjjjlill t> Jj'j ‘

" أَوَّلُ مَنْ ضَرَبَ
; " الأَصْغَرُ ، وَأَوَّ

Jla 4 jLûLı j

319-Ebû Süleyman’ın şöyle dediği rivayet edildi: “Altın parayı çıkartanların ilki “Tübbe”, gümüş parayı çıkartanların ilki ise “Küçük Tübbe”dir.

Bakır parayı çıkartıp halkın elinde tedavül ettirenlerin ilki de Kenân'mn oğlu Nemrûd'dur.”

Himyer ve Hadramut eyaletlerine sahip olan yemen kralların taşıdığı unvandır. Burada Ebu Kerib Esad el-Himyeri kasdedilmiş olduğu söylenir.
[602]

REHİN BÖLÜMÜ

(1 Hadis)

Rehin: Sabit ve devamlı olma, habs ve men etme; mutlak surette alıkoyma, mutekavvim bir malı, kıymete sahip olan bir şeyi, bir borç veya hakkın temin edilmesini sağlayacak şekilde hak yerine getirilinceye kadar habs etme, elde tutma.

Rehin verene "râhin", rehin alana "mürtehin", rehnedilen şeye "merhün, rehin veya rehine" denilir.

Mecelle'nin tarifi şöyledir: "Rehin, bir malı ondan mümkün olan bir hak karşılığında hapsetmek ve alıkoymaktır."[603]

Rehin akdi, delillerini Kitap ve Sünnette bulur. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyumlur: "Eğer bir yolculuk yapıyorsanız, bir yazıcı da bulamadıysanız, o zaman borçludan aldığınız rehinler de yeter." [604]

Rehin, özellikle alacağı yazı ve şahitle belgelendirme mümkün olmadığı takdirde teminat vazifesi görür. Borcun, vadesinde ödenmemesi halinde, rehinden karşılanması mümkün olur.[605] Âyette yalnız yolculuk sırasında rehinden söz edilmesi, genellikle yolculuklarda senet tanziminin ve şahit bulmanın mümkün olmaması yüzündendir. Diğer yandan, rehnin yolculuk halinde olduğu gibi, hazarda da alınıp verilebileceği hükmü Sünnetle sabittir.

} ^ J! 0 „ O * " ' g ^ ^

<İA t UaliJa (jpa jÜt aluıj 4-lic. aİJİ AİJİ (ji " ; LgJıC. AİJİ

320 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: “Resulullah (s.a.s), yahudiden yiyecek satın almış, ona borcuna karşılık zırhını rehin vermiştir. ”[606]

İzah

Rehin akdinin rükünleri, icab ve kabulden ibarettir. Akid, rehin verenle alanın icab ve kabul iradelerini açıklamaları sonunda meydana gelir. Rehnin teslim

alınmasıyla da işlem tamamlanmış olur. Rehin akdinin meydana gelmesi, Mecelle'nin 706. maddesinde şöyle ifade edilmiştir: "Rehin alan ve verenin icab ve kabulü ile rehin akdi meydana gelir.

ŞUFA* BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

Şuf'a: Onalım. Satılan bir malı, ortak veya komşunun aynı bedel ile almada öncelik hakkına sahip olması.

Şuf'a Arapça bir kelime olup "Şef'un" kökünden alınırsa teki çift yapmak, tekin zıddı olan çift anlamına gelir. "Hem çifte, hem de tek olana yemin olsun" âyetinde[607] bu anlam görülür. Bu kökten şuf'a, toplama, ilâve etme ve artırma demektir. "Şefat" kökünden alınırsa; acımak, merhamet etmek ve yardımda bulunmak anlamına gelir. "Kim güzel ve şefâatle yardımda bulunursa, ondan kendisine bir pay vardır..."[608] âyeti bu anlamı ifade eder.

Bir hukuk terimi olarak şuf'a mecelle'de şöyle tarif edilir: "Şuf'a; satın alınan bir mülkü, alıcıya her kaça mal oldu ise o miktar ile temellük etmektir. "[609] Buna göre, şuf'a; satılan veya bir bedel karşılığında bağışlanan bir gayri menkulü alıcıya veya bağışlanan kimseye mal olduğu bedel ile alıcıdan veya bağışlanandan, bazı durumlarda ise satıcıdan zorla alıp mülk edinmektir. [610]

4."m.âjoü (j^i jlşJt " ; Aİİc- *ıİll cs-k* 3 ^ (Jfs ; (JlÜ t *üJİ Ajc. (jl "

321 -Süleyman bin Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “(Bir akar mülkün) en yakın şefi, o mülke komşu olan kimsedir.”[611]

İzah

Cabir (r.a)'den rivâyete göre, Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Komşu, komşunun şuf'asına başkalarından daha fazla hak sahibidir. Eğer iki komşunun yolları bir ise, komşu kayıp bile olsa dönüşüne kadar beklenir. "[612]

Şuf'a hakkı konusunda icma vardır. İbnü'l-Münzir bu konuda şöyle der: İster arazi, ister ev veya bahçe olsun ortak olan mallar taksim edilmeden satılırsa diğer ortağın, satılan hisse üzerinde Şuf'a hakkının bulunduğu konusunda İslâm âlimleri görüş birliği içindedir. Ebû Bekir el-Esama dışında aksî görüşte olan

yoktur. Bu sonuncu bilgin mülk sahiplerine zararı sebebiyle şuf'a'yı sabit görmez. [613]

■liLc-S js 4 AjLo A-imj İA. 1 İ. ; ojLşJ (JlSâ t Aİ 3İJ *_ij . 1 ».uı Ûİ3I ; Jlâ 4 ÂJjjd-o (_jj jjjjlaJI 3c. 3^.1 3 LÜI " • t ~Ljj j AİİC. AÜİ (J 3 U 13 Clut-Am lllaC .1 (jSl _5 4 JÛ AİLa (jUaîl

Ajüdl " 4

.iÜ Lai 4 a Aâ. ; Aİ jÜsâ 4 IİjJ -lx_uı (_ya^)C. ; (JlÜ 4 ^cj-iâ. 3J £âl 3 3C. 4 jjjİlaII 3C. ; AJİ33

" j 4 ^luıj AİİC. <ıİll Aül (J3U13 r^auı ^^jlâ 4 Aj 3 ^ 4 ^.Uİaa.'l ULa 3j£İ Aj LİU iaC.1

O J> iS t ^

AjjlLIj 3^.1 jLaJI

AjLo dıul! IÂA Akl ; l.*ır wı ; ^ j» j Ajİ 4 A*d *_2İ3 4 33-^-d' 3 c. ; AjIj 3 cs^_S

' "^5" ”® ^ 0 j, ,9 "" 9' > ' '*■ O ' *• * • ' ' J \ ' "ü Ç* ^' 9" ^

A_1İC. aÛİ ^b<-ı ^ÜJİ 3a AJİsLajjı ÇjJ.iâJ 4 <Sjlla£.l 4 (^3^ AİLa (jUaîi dllIaC .1 Lal j (JjİIâ !

' ** o > ^ ' s ' ' " ** ^ . ** ' “

Ajüdj (3^.1 3İİİI " I (J3İSJ 4 .* 4 İj^ı_g "

AjLa (jUaîl dllLc-i j (Jlâj 4 AjLo AJ3U Û3IÂ. (_gjc. Aİ HiJ Ajl ; tiüUa 3J -l*_uı 3C. | Ajl

o > ^ ^ j o > ji i ^ - îî ö - ^ -■ ' - “

AjjtİdI 3^.1 jl^JI " • 4 al la j Aolc. Aİ1İ ^Aj-ia Aİ1İ (J 3^3 Clüt-Am 4 " .

322 -El-Misver bin Mehreme'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Sa'd (bin Ebi Vakkas) kendi evini satmak istediği sırada komşusuna şu teklifi yaptı:

“Evime sekiz yüz dirhem fiat verildi, yedi yüz dirheme onu sen al! Onu sana vermek istememin sebebi, Hz. Peygamber (s.a.s)'in:

“(Bir akar mülkün O en yakın şefi, o mülke komşu olan kimsedir sözünü kendisinden duymamdır.”

(a) Bir rivayette (...) Râfi bin Hedic şöyle demiştir: Sa'd, bana bir ev göstererek:

“Onu al ve bil ki, bana vereceğin miktardan daha fazlası verildi. Ancak, onu almak herkesten çok senin hakkındır. Çünkü ben Hz.Peygamber (s.a.s)'in şöyle dediğim işittim:

“Komşunun şefi almada öncelik hakkı vardır.”

(b) Bir rivayette, Sa'd'ın azadlı kölesi Râfi birine şöyle dedi:

“Bu evime sekiz yüz dirhem verildi, dört yüze sen al! Bu fiatla sana verişimin sebebi, Resullulah (s.a.s)’den işitmiş olduğum:

“(Bir akar mülkün) en yakın şefîi, o mülke komşu olan kimsedir.” sözüdür.

(c) Sa'd bin Mâlikten yapılan bir rivayet de şöyledir:

Sa'd, evini dört yüze almasını komşusuna teklif etti ve:

“Evime sekiz yüz verildi. Ancak Hz. Peygamber (s.a.s)'in şöyle dediğini işittim; “(Akar mülkün) en yakın şefî'i o mülke komşu olan kimsedir.”[614]

^3 <ji î 31 jî 13)

yİ AİajLi."

At'

> 5 - 5 - Jj

323-Hz.Aişe (r.anha)’nin şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Sizden birinizin komşusu duvarının üzerine bir kiriş koymak istediğinde, ona mani olmasın.”[615]

İzah

Satılan bir gayrimenkule bütün sınırlarında veya sınırının bir bölümünde bitişik olan bütün komşular için eşit şuf'a hakkı vardır. Hadiste şöyle buyurulur: "Komşu komşunun şuf'a'sına başkalarından daha fazla hak sahibidir."[616] Bir gayrimenkule bitişik gayrimenkulü veya evi olan kimse komşu sayılır. Bu, Hanefilerin görüşüdür. Şâfiîlere göre, hadislerde şuf'a hakkından söz edilen komşu anlamındaki "el-câru" kelimesi "gayrimenkule ortak olan komşu" anlamındadır. Bu yüzden diğer mezhepler akara ortak olmayan bitişik komşuluğu şuf'a sebebi olarak kabul etmezler. Çünkü taksim edilmemiş bir malda paydaşlar da gerçekte birbirinin komşusu durumundadır.[617]

ZİRAAT BÖLÜMÜ

(2 Hadis)

Tabiî rızık vasıtası üçtür: Sanat, ziraat ve ticaret. Hadîslerinde ziraatçılığı tavsiye eden Resûlullah bu üç yoldan birisi olan ziraatçılığın mübarek bir meslek olduğuna dikkatleri çekiyor. Bu mesleği hor ve hakir görüp ziraatçılığa yanaşmayan insanlara verilebilecek en güzel cevaplardan biri bu olmalıdır. Rızkın en büyük kaynaklarından biri şüphesiz topraktır. En büyük geçim vasıtalarından birisi de bu değil midir? Birçok ülkede nüfusun çoğunluğunun toprakla uğraşması ziraatçılığın insanların hayatındaki yeri ve önemini gösterir. Kalkınmış ülkelerin bile tarım ürünlerine muhtaç oluşu ziraatın her devirde geçerliliğini koruduğunun delilidir.

Resûlullahın ziraatçılığı teşvik eden daha birçok hadîsleri vardır. Bunlardan biri şöyledir: "Herhangi bir Müslüman bir ağaç diker veya ekin eker de ondan bir kuş, bir insan veya hayvan yerse, muhakkak ki onun için sadaka olur. [618]

Hz. Âdem gibi insanlığın atası olan bir Peygamberin yeryüzünde ilk defa çiftçilik yapan insan oluşu, peygamber mesleği olan çiftçiliğe bir teşvik mânâsı taşımıyor mu?

Koca süper devletlerin bile toprak ürünleri ithal etmek zorunda kaldığı bir zamanda toprağı gerektiği gibi değerlendirebilmek ve bunun yollarını aramak, kalkınmanın önemli unsurlarından biri olduğu kadar dinimizin de bizden istediği önemli davranışlardan biridir.

^ o i -- i S > ^ 0

(jc. 4ulc. İli ili (Jjüij " ; Jla t 4-İC. ili (jc. "

324 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Tarladan çıkan hububatın yarısı veya üçte biri yahut dörtte biri gibi belli bir pay üzere anlaşma yolu ile ekin ekmeği Hz. Peygamber (s.a.s) nehy

etti.”[619]

İzah

Saîd b. el-Müseyyeb'in Sa'd (r.a)'dan naklettiğine göre, Sa'd şöyle demiştir: "Biz

araziyi iyi ürün veren kısmı karşılığında kiralıyorduk. Rasûlüllah (s.a.s) bizi bundan alıkoydu ve bize bunları altın veya gümüş para karşılığında kiralamamızı emretti. "[620]

; dllâa ? I juA " 4 Jliâ t 4İ-şr.lİ ^>-0 Aji ^luıj 4 j]c. 2jl ^.l^a (jC. t (jj £Şİ J (jc.

^L-a (j! | 4 -}l jj j_5^_5 4 " 4 -ixı s ^ j (Jlâ 4 j CİİÎ3 ? jA lill jjJİ jj-a | (JtsS 4

>o ’*" t' " >> ' î'~ * * ' > r^o ' ^ ^

<La ç^lÜj ay^Ülu !>ls ; Jla 4 Ajy^Üılul .iÜj 4 ^ ; C'ılaa ? IİÂ ,j-a] " ; <Jtsâ j-a l=IIuj 4 j 1 c. 2jI "

325 -Rafî bin Hudeyc'in Hz. Peygamber (s.a.s)'den naklen şöyle dediği rivayet edildi:

Resulüllah (s.a.s) (bir gün) bir bahçe duvarının yanından geçerken, bahçeyi çok beğendi ve:

“Bu kimindir?” diye sordu.

“Benim, dedim.”

“Nereden senin oluyor?”

“Kira ile tuttum” dediğimde, bana:

“Gelirinden herhangi bir şey karşılığında onu kira ile tutma” diye emir buyurdu. (—) Bir rivayette şöyle dedi:

Nebi (s.a.s) bir bahçe duvarının yanından geçerken:

“Bu bahçe kimindir? diye sordu.

“Benim bahçemdir, kira ile tuttum” dedim. Bana:

“Hiçbir şey ile onu kiralama” emrini verdi. [621]

İzah

Arazi kiracılığının caiz olup olmadığı veya ne ölçüde caiz olduğu öteden beri İslâm hukukçuları arasında tartışma konusudur. Arazinin para ile veya gıda maddesi karşılığında kiralanmasını caiz görmeyenler olduğu gibi, kalkacak mahsulün belli bir oranı karşılığında kiralanmasını (ziraî ortakçılık) caiz

görmeyip birinci usulü tavsiye edenler de vardır. Bu tartışmaların temelinde, arazi sahibini veya kiracıyı mağdur etmeme, beklenmedik bir zararla karşı karşıya bırakmama düşüncesi yatar. Bu konudaki hadislerde yer alan yasağı da[622] o devirde yaygın olan, "tarlanın bir kısmını kiracıya, daha verimli diğer kısmını da arazi sahibine ayırarak veya mahsulden belirli bir miktarı şart koşarak araziyi kiralama"nm yasaklandığı şeklinde yorumlamak gerekir. Bu sebeple, arazi kiralanırken veya ortakçılık anlaşması yapılırken tarafların hak ve borçlarının ileride bir çekişmeye yol açmayacak tarzda önceden ayrıntılı şekilde belirlenmesi bu konudaki dinî ilkelerin, Hz. Peygamber'in emirlerinin gereği olduğu gibi helâl kazancın, kul hakkı ihlâl etmemenin de tabii bir yoludur.

FAZİLET BÖLÜMÜ

(30 Hadis)

Fazilet: Güzel ve iyi huy, kişiyi iyilik yapmaya yönelten duygu, erdem. Zıddı, rezillettir. Dinimiz, müslümanların her türlü görevlerini yerine getirerek olgun ve yüksek bir ahlâka sahip olmalarını, iyi huylarla ruhlarını güzelleştirmelerini istemiş, rezaletten, kötü huy ve alışkanlıklardan da uzaklaşmaları emredilmiştir.

Bilindiği gibi bedenimiz çeşitli hastalıklara yakalanabilmekte ve bu hastalıklar uygun ilâçlarla tedâvi edilmektedir. İnsan ruhu da bazı hastalıklara yakalanabilir. Ruhî hastalıkların en tesirli ilâcı doğru ve sağlam bilgilere sahip olmak, zihni, evham ve hurâfelerden temizlemektir. Fakat bu yeterli değildir. İnsan ruhunun terbiye edilmesi, öldürücü mânevî hastalıklardan korunabilmesinin bir başka yolu, onun, güzel ahlâk ve faziletlerle süslenmesidir.

> tt -* 't * * ** 5 ^ * s 7

i jAj i ^_ua-i3 Aül ^ÜJİ (Jjjjj (_jl

(jj"l ı üj ClöHl jAj ^aC. t (jjİuıj ClölİI jA j "

AİC. 4 ı 1

Lsr^J (jC

326 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlüllah (s.a.s) altmış üç yaşındayken, vefat etti.

Hz. Ebu Bekir altmış üç ve Hz. Ömer de altmış üç yaşında vefat ettiler. [623]

•'«" ^ ° ' 2 - J»S S S ^ % o ** o

alâli i 4-luı (jjjujl fdjalj 4-lic. AİJİ ^L .sı A)Jİ (Jjjjj CİWJ " \ (Jlİ i 4.İC. *ÜJİ ^ ■ slj (JjÛİ (_JC

O « & s } İt ş, o ^ o

A_uıl ^^3 Laj (4-1İC. A)Jİ A)Jİ t I^lİC. t I^lÛC. 4iLâ.)

çLıJaAJ "

327 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlüllah (s.a.s) kırk yaşını doldurduğu sıralarda, vahiy almağa başladı.

On sene Mekke'de, on sene de Medine'de oturdu.

Hz. Peygamber (s.a.s) vefat ettiği zaman, saç ve sakaları ağarmış kıllar yirmiyi bulmamıştı. ”[624]

1—üJaH 4 — <JİC- Aİ1İ C5 lia (^^1 û 1 ^ " i M 4 ^ic. İli ^-Aaj j^La. (jC’ "

328 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:.

“Resulüllah (s.a.s), vücudunun güzel kokusu ile tanınırdı.”[625]

l-iJalI Aa-uiAİl "

' f. S £ J, 0

(Jjjaj (jl " j <ic. ^İll AjJt_uiA (_JJ Aİ1İ AjC. (_JC.

' o j -■ £ _* ^ * *■ ti û

(Jjâl IÂ] (Jiii 1 _s^JLı (j^ 4İic. Aİıl ^ln-ı

aİiI

329-Abdullah bin Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: “Resulüllah (s.a.s) gece, tabii olan güzel kokusu ile tanınırdı.”[626]

^ ““ ' jj -- ^ 's- 0

^Aİ jj 4 ^LİaAâ ,jjA ^Lij <lk- Aİ1İ a <^21 ^gJc- " : (3-2 4 Üag-îc. Aİ1İ ^g-Jaj 3^ <j3

t'jc

330 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Nebi (s.a.s)'in bana bir miktar borcu vardı. Bana ödediği, alacağından daha fazla idi.”[627]

f } !Ü - 0 ^0' f ___ "S- jl " ^ j, 0 ^ /s- 0 ^

Aİ1İ lyj^^a. V_j 4 " 1 °‘i‘u«a Ua " ; (Jliî 4 A. jc. Aİ1İ lilSUa (_jj (JaİÎ (_jC

i " ^ M i - ** " -

pl**' J 4_lic* Alil L. M 4

La " j (JlÜ 4 T- ^)ÜI jj Ua£ (JaİÎ (_jC. 4 uÜLalI (_jj AÂ-s a aJAİ^jj (jc. 4 J2NI (_jC. (_£Î ; AjIjj lA_ 5 Ja3 -Ü (jaUİi. (jjj A.VVı^j lÂUa |üuj 4İİC. Aİ1İ Aİ1İ (Jjjaj JJ "

331 -Enes bin Mâlik (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resulüllah (s.a.s)’in avuçlarından daha yumuşak bulduğum, ne bir poplin ne de halis bir ipek bilirim.”

(a) Bir rivayette şöyie dedi:

“Resulüllah (s.a.s), beraber oturduğu kimselerin yanında dizlerini uzatarak oturduğu görülmemiştir.”[628]

cs ö -*■*<> o - -- - J j, ^ o ; o

Aİ1İ Aİ1İ Jjlâ. (j*- ' £ 1 ~- Aİ1İ ^ Joülc. (JLlu Ail 4 (jc. 4 AajI (_jC. 4 ^=aAİ (_JC

Ç jiyİİl İ Laî " ; 2 jÎIİ3 4 ! " .

332-İbrahim'in babası Mesruk'tan rivayetle şöyle demiştir: Mesruk, Hz. Aişe

(r.anha)'den Resulüllah (s.a.s) , in ahlâkını sordu. O da:

“Kur'an'ı okumuyor musun?!” diye cevap verdi.”[629]

„ > o ^ 2 *->222* x ^ 0 >2 "«-o

i ^jİA/âl ojC.1 i—ll^J çAltij 4_iic. Aül AİJİ (jl£ " \ (JlÜ i 4ÂC. A)Jİ ■ A-ı J (JjÛİ (jc.

jUJi " .

333 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), kölenin yapmış olduğu davetine gider ve eşeğe dahi binerdi.”[630]

2 ' *2 2 2 ^ * o* Ut ' o ' ' >2 ' ^

4 İİLUJ AjİC. ili ^ lno İli <Jj2uj (Jl ^)lâjl " ; Ü1İ i İli <iulc. (jc.

’ ' ■' '■

4_Ja^o û!>LÜI ^1 ılua. "

334 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Resulüllah (s.a.s)'in, hastalığı sırasında namaza geldiğinde ayaklarının aklığını halâ görür gibiyim.”[631]

2 ^ % 2 o ' 2 ' > 2 2 Z, -W ' '

Jüuıl 4 4-lâ (_paJâ J-alI (_)Âa^a Li <İc_ aİIİ ^^aill (j! " '• ' & ‘ 1{ ~ İl! AİülC. ^jC.

i (J-ilj 4 ı—Âc. jjİo dia ıiİE t"4 aui Uâa ; ülİ t <S ,_jiLLli <, ^ <j!

t (jOJ 4 iiı_5 4-1İC. Alil Aİ1İ 4 J^jyi JJİ-*. liiyâ 4j >." 1J

(^- 4 ' J? C 5 ^- " .

335 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), vefatiyle sonuçlanan hastalığa yakalandığı vakit, bende kalmak için hanımlarından izin istemiş, onlar da kabul etmişlerdi.

Bunu duyunca acele kalkıp hücreme çekildim. O sırada hizmetçim de yoktu. Kendisine, baş yastığı (güzel kokulu) Mekke ayrığı ile dolu, bir yatak serdim.

Resulüllah (s.a.s), iki kişinin yardımıyla gelip yatağına yattı.”[632]

Jl ÂAtilulİ i AÂİl Ajjüj 4-İİC- aÛİ AÛİ (j-a (_£İ j jfİJ Ijl (jl " 4 4-jc. ^1 (JjÛİ

£ 3 ^ ° ^ o ' ' ' ' ot° * o ' ' ' ~ ' ' *o s

_ayi t (j^l-21 yj ciryül 4^.1 J lilli (jtSj 4 jl4aiyi ^-3 dûlSj c ciûj AjI j^I

>2 ' O J ^ „ 2 ' ' ^ ^ 2 'o 2 ' ' >& 2" ' 2' *

Aül j£j jJİ ^oli t (jy^ol JJJ jjjlâll (_£(rLJj_âlİ i <Llll İ^İİ alluj Jll Aİ1İ

> “ , o S * s * * 0 ^ i' °** " ** * ^-1 ;** - . / , ^ ^ > ,0

jA _j 4 AÂC. Aİ1İ jJİ alilli i .*ıÂ-s a dlLa ; » a mİ | Jtaâ t a^)Aâ_i i ^ Aİ»o; La^ilc. Ajc.

.*Û-S a dlUa | l3_5^J >Uj A <a» J V ; 4jc. <&l ^—ıJaj j-aC. (JlijS 4 LİLaJ 1] llii JLa^a (jl£ | I jllsS t

0 " ___ 2 $ **_, 0 ^ *2 o ^ “ V; ^ " Ç ' o ' *' S *0 " * * o' ' **

4-lic. AÛİ ^gjj^a J t 4İC. <&l jfL _jJİ çG. Uals 4 LİE] I J&2 _ 4_kbjJlj AlijjjJa V) 4 oJLuj 4-lic. Aül

dûl 4 (jjj^a dljLlI ı^Vg 1.Sjj AÛİ (jlS La | Jliâ 4 -cLiLj (Jiş. 4 (_jC. L_ljjJI t_LiS 4 -\ m^ ^İLuj

Ljj (jlS 4 dlLa .33 İLaî^a (jlî İLLL-a .*n» J (jlS (_j-a 4 (jjliSI l^Lİ İL | (JUİS 4 Lİİ3 (j-a AİJİ ^^Jc.

' f. '* O '* * * ' O O * **i« £"•**>* - ' £

Jj 3 jl dlLa jlİl <İj 3 (j-a Cllii. 33 Vj 3A^a Uaj ; I Ç)S Li 4 dlj-aJ V .*lL-s a c_)j (jl-3 3aS ^

~ ^ S " } O ' ' ' 'O O > -- J "" ' J>

4jİ (jl^ac. Jl (jjj£Li]l aûI (_g iLiâû *üj! j ■ ^ı ı 4-uac. (^jLc. <-. ılab (j-a_j a£jlac.l LLİajl

^ O 'I "' *■ "O ** -v - ^ ^ ' â ^ ^ * ° o _ ^ ^ - >0 ’ ' s- ^ - -

<İC. AİJİ j£j <JlLa (JİLa (JlsS 4 Ja3 l,g-I.'3 lAİ^jkj ^sJ lil^] | <İC. AİJİ jaC. (Jls3 | (Jls _]

(_JJ CJ-“_^_S Jjj tİH ^LalLul (jl^S 4 ajJ (jSûj 4 (jiajJj (jj"ll)l 4"j£.^3 4 Ali] CllLaj _ Ajç.1 jfij

i* - i ^ ^ ^ o >, ' ** o ^** ;* .** ** o ^ '** y ** ^

^lLj 4İİC. ^İJİ 1 w-> Aj^-attÂj La^ic. AİJİ j J^lc. j çLail 4ulc. ^jL.L.^-1 "

336 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Ebû Bekir, Resulullah (s.a.s)’in biraz iyileştiğini görünce, karısı Hatice'nin kızına gitmek için izin istedi. Hanımı o sırada Ensâr'ın meyve bahçelerinden birinde bulunuyordu. Halbu ki, gördüğü bu iyileşmenin ölüm rahatlığı olduğunu anlamamıştı. İzin alarak gitti. - Hz. Peygamber (s.a.s) o gece vefat etti.

Sabah olunca mahalle halkının birbirlerine bir şeyler söylemekte olduklarını görmeye başladı. Konuşulanlara kulak verip kendisine haber getirmek üzere küçük bir köleyi dışarı yolladı.

Köle gelerek ona:

“İşittiğime göre ‘Muhammed öldü’ diyorlar, dedi. Hz. Ebu Bekir (r.a) bunu duyunca:

“Vâh..;. vâh...! Gücüm, kudretim kırıldı” diyerek perişan bir hale geldi.

Ebû Bekir (r.a) Mescid'e henüz varmamıştı ki, yerinde düşüp kalacağını zannettiler.

Münafıklar; ‘Muhammed Peygamber olsaydı ölmezdi!’ diyerek müslümanlar arasında şüphe uyandırmağa çalışıyorlardı.

Hz. Ömer (r.a), o zaman kılıcını çekerek:

“Hiç kimseden ‘Muhammed Öldü diye’ duymıyayım yoksa kılıçla boynunu vururum!”

Bunun üzerine seslerini kestiler,

Hz. Ebu Bekir, geldiği zaman, Hz.Peygamber (s.a.s)'in üzeri örtülüydü. Yüzünden örtüyü kaldırdı, öpüp koklamağa başladı. Ve orada bulunan halka dönerek:

“Ey nâs! Kim Muhammed'e tapıyorsa, bilsin ki, o öldü. Kim de Muhammed'in Rabbına tapıyorsa, bilsin ki Muhammed'in Rabbi ölmez!” deyip şu âyeti okudu,

“Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler geldi geçti. Ölürse yahut öldürülürse gerisin geriye mi döneceksiniz?

Kim dönerse bilsin ki Allah'a hiçbir suretle zarar veremez ve Allah şükredenlerin karşılığım yakında verecektir.”[633]

Hz. Ömer bu âyetle ilgili olarak şöyle konuştu:

“Bu âyeti o gün dinlediğimizde, onu sanki biz daha önce hiç okumamış gibiydik!”

Hz. Ömer (r.a)'in bu sözlerini dinleyen müslümanlar aynısını söyliyerek âyeti okudular.

Resulullah (s.a.s) Pazartesi gecesi öldü. Öylece iki gece, iki gündüz kaldı ve sah günü defin olundu.

Üsâme bin Zeyd ile Evs bin Havle su döküyorlar, Ali ve Fadl da Efendimizi yıkıyorlardı. [634]

0 i ^ o öî i i 2 ^ ^ ^ o M

\ (j-a (jjÜlE IjÛJâl " j 4_Jc. AİJİ A)Jİ (JlÜ j JlS i 4-İC. AİJİ (_JC.

* ' > - C' M

337 -İbn Mesud (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Benden sonra Ebû Bekir ve Ömer'e uyunuz!”.[635]

(jjjilE ! j-üâ! " : aîjI aûI Jla; 315 t ^1431 ^ (jc.

JUC. I j (JjzC. t ‘ (jUu&j "

338 -Huzeyfe bin el-Yemân (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

“Benden sonra Ebû Bekir ve Ömer'e uyunuz. Ammâr'ın davranışlarını örnek alınız! İbn Ümm-i Abd'ın yapmayı üzerine aldığı şeyi tutmaya özeniniz!”[636]

A-iaa.ll ((jJ)Aİ VI ; Jla ? La I jla jAj (jLaİAJ ^a jyaC. (jî \ jLiS LH (jC

alltıj 4İic. aûI dûj ciûLa (jljjıâ. ıLİlL_j i AL j 4_Jc. aûI aûI <j^_5

0 o' ' >2 2 " & " " ^ o"* * " {> "'o.* ® ' 9. * '% "o'* a ' '

; ^aİLuj 4İic. ^ılıl aûI ^)-aLlu)! ; Jla t ^^İİjI 4-Lai^. jl ; j-ac. <S (Jlai t AlAj dûlSj t

jjA ,-Ic. (jLaJC- <Jûij k jUuç. (_ya ıLİ] j.g-^a ,3c. ‘LİEİ (ji ıLİl (_Ja " \ *iİll <J (JlİS

9i 5 5- > -- ^ 0 s! o ^ ^ - O - ^ ^ ' 09 '

jüıl Jj! (Jias ; (Jlsâ < ^-ac. ; t (jUaic. ^_şA _9 4 'ULaâa. ; (Jlsâ i ıLİLa <S

LLaıj aLIc- "

339 -Mûsâ İbn Kesîr'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Ömer (birgün) Hz. Osman'ın yanından geçerken, üzüntülü görünce sordu: “Seni üzen ne olabilir?”

Hz. Osman:

“Üzülmem mi? Resulullah ile aramdaki kayınbabalık-eniştelik yakınlığı kesildi” diye konuştu.

Bu söz, nikâhlısı ve Hz. Peygarber (s.a.s)'in kızı (Rukiyye) nin vefat ettiği sıralara rastladı.

Hz. Ömer:'

“Seni kızım Hafsa ile evlendireyim!” dedi.

Hz. Osman:

“Resulullah (s.a.s)’in emrini al, ondan sonra” cevabını verdi.

Hz. Peygamber bu iş için kendisine gelen Ömer'e:

“İster misin ki, senin için, Osman'dan daha hayırlı bir enişte; Osman için de senden hayırlı bir kayınbaba göstereyim?” diye sordu.

Hz. Ömer, “Evet buyurun!” dedi.

Resulullah o zaman şu teklifi yaptı:

Sen Hafsa'yi benimle, ben de kızımı Osman ile evlendirelim!”

Buna Hz. Ömer 'Evet’ diyerek kabul etti ve Hz. Peygamber de dediğini yaptı. [637]

(<İC alil lale. CİAsLojji

^luıî ja (Jjî Üi " * "

J1İ i alil ^Jc.

i-ll > lal

Of

jAj

4Ûa. jc.

340 -Hz. Ali (k.v)’nin yakın arkadaşlarından Habbe ifan- el-Üreni (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Ali'nin şöyle dediğini kendisinden işittim:

“Ben İslâmî ilk defa kabul edenimdir. (Ve ben Resulullah (s.a.s) ile ilk namaz kılanım.”[638]

t alji 4 dili alil (Jj ^>lâl i alluj Aalc. alil

; ^İluj 4aic- alıl Jtaâ t IÂ£j IÂ£ Ala ^alûl ^1 4 alıl 3j- l - u j la ; Jla ? ıilc.lA.1 la 4 j-k- la " ; <Jtaâ

4İşJla jjaJi "

alıl 3 j 4>J jl ; jiU ^1 jc

341 -Ümmü Hâni'in şöyle dediği rivayet edildi:

Bir gün Hz. Peygamber (s.a.), Hz. Ali (k.v)'ye baktı ve aç olduğunu anladı. “Niçin açsın ey Ali!” diye sordu.

Hz. Ali:

“Ey Allah'ın Resulü, dedi. Şu vakitten beri çok az yiyiyorum da...”

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s):

“Seni Cennetle müjdeliyorum!” diye tebrik ettiler.[639]

Colaill ajJ ç .I A^.îâll AİIu " ; alluj <alc. alıl alıl 315 \ 3^ 4 lag-ic. alıl ^^daj (jalac. jal jc.

^ **" " ' "' , ' ’**' ^ * o t > „ * ~ * - *

alğ-âj a jalâ 4 |»lal ^1] 3^-^ 3^.J 4 L_l.llaaH AjC. jj o ja^. "

342 -İbn Abbâs (r.ahüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Kryamet günü şehidlerin efendisi, Abdulmuttalibin oğlu Hamza’dan sonra da, devlet idarecisinin huzuruna girip ‘Şunları, yap diye ona emr eden kişi olacak.’

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

Kryamet günü şehidlerin efendisi. Abdulmuttalib'in oğlu Hamza iie zâlim devlet idarecisinin karşısına çıkıp şunları yap, şunları yapma diye ona emreden kişidir. [640]

Ujity ÂLİ ? jAjll ÜjjÜ j-a " ; aluıj 4İİC. dİ dİ <Jlİ ; 3Iİ 4 de. dİ jc.

^ ^ ^ 9- ' J ” ö -W i jj ^ ^ ^ -- o t

4 j jl ja. jd <J£J " ; dîc. 4ı I jd Jliâ t ıdl j-a dAll jl£ t jlLSU dilia (jllada t

343-Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi; Resulullah (s.a.s):

“Ahzâb (Hendek muharebesi) gecesi, bize kim haber getirebilecek?” diye sordu,

Bunu duyan Zübeyr hemen yola çıktı. Hz. Peygamber (s.a.s)’e üç kez haber getirmişti.

Resulullah (s.a.s) o zaman:

“Her nebinin yardımcılar (havâri) olmuştur. Benim yardımcım da Zübeyr’dir” buyurdular. [641]

^ -- t* »' * * 0 o J jj t 0 «“ g

dil j alauj dile. dİ dİ dc. I^ajjı İJİ (jl j AİC- dİ ^^daj jj dİ AJC. jc.

g i - ^ ^ i ' ' ' ç O x ** / ^ ^

ojjji j^ " ; alij dic. dİ jdil (Jtsâ 4 IÇjd jA_j 4 jalı l_jj-aâ 4 Idjdâ : (Jl^ 4 *dd

O 't ' o 3 ^ o J, - * '• f ' Ji * " '% 0 " j. - - 90 # O

jfll Jjl fiilili t " Aİaa.'l (Jd j d (Jjd (J*-^_j 4 dc. al jşl açljâ d jSjJâ 4 Jjp ÜaS jî y\\ IJd jl

J> ^ ^ i -- £ S> " 'e' ' o'« 55 ^ - o j ^ £

4 çlc.3Jb a^j-al d ^aldj dlc. dİ ^..da jl ; e^)d.l_j a jdu3 t dİ] j-aC. jfd _jJİ jldâ t dİ jdiJ ^aC-j

dâJI dd ^ iddi dal j-aj 4 dil y Uunij 4 (Jjjj ^ Uûli liUaJİ idildi ^ISI ; (Jld t

Idjdâ i aldj AİIc. dİ ^.L^a Adi dc- I j-aaj 3 3' û' : 4li dd jc. c A\gJI jc. ; dİ JJ

' ~ O o'*- z' '*■ O z ~ s ji ^ ^ s ^ ^ V ^ " " "

jiyül Ijd jl Lİ.1^1 j-a " | alij Adc. dİ (_gd^a jdil Jliâ ı İJ^J 3^3 (jJİl I_j^)-a3 (Lafrx/>

^s° ' ' ' 0 ' > o’ * } ' ~ ' j ' %' o 'o* ' S

(Jy^l |»Laj . " 4İa*i (Jd | ÜAj 4 d |»l jşl ac-1A>3 (_ 5 İC. al jİds 4 I dağ.

344 -Abdulah İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

Bir gece, Hz. Peygamber (s.a.s)'in eşliğinde Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer ay ışığında sohbet ettiler.

Az sonra Hz. Peygamber (s.a.s) ve ikisi çıkıp, Mesûd'un (evinin önünden) geçtiler. O srada Kur'an okuyordu.

Hz. Peygamber (s.a.s):

“Kur'an-ı indiği gibi okumak zevkini dinlemek istiyen kimse, İbn-i Ümm-i Abd'in okuyuşunu örnek alarak, okusun” buyurdu ve onun için şöyle demeğe başladı:

“Dilediğini iste; sana verilir!”

Bunu duyan Ebû Bekir ve Ömer ona müjde vermeğe gittiler. Ona ilk müjdeyi Ebübekir yahut Ömer verdi:

“Nebi (s.a.s), sana dua etmeni istedi.” dedi. O da:

“Ey Allahım Sen'den, yerinden asla ayrılmayan devam edici bir iman, yok olmaz nimetler ve cennette sonsuz olarak Peygamberinin dostluğunu istiyorum! diye duada bulundu. [642]

(a) Bir rivayette Abdullah şöyle dedi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'in yanında Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer ay ışığında sohbet ettiler.

Resulullah (s.a.s) ve onlar beraberce çıktılar. İbn Mesud'un (evinin) yanından geçtiler. O sırada namaz kılarken Kur'an okuyordu. Nebi (s.a.s):

“Kur'an'ı, indirildiği gibi ter-ü taze olarak okumayı istiyen, İbn-i Ümm-i Abd'in okuyuşunu örnek alarak okusun! Dilediğini iste, sana verilir!” buyurdu.

(Ravi bundan sonra, hadisi, yukarda olduğu gibi naklederek tamamlamıştır.)

<J4jİ i Auij Aoic. 4)1 üj-a 4)1 <Jj2uj (J4.3 14 (jl£ -4İ " ; 4ıl 4c. l jc. i 4_uî <j c. i (jjc

J ^ > o-*" ^ ^ ^ }S> Si jj o - * o' t - *

<I44a i 414 a <. <. |44j 41c. 4ıl csA' j 44 4c. j "

345-Avn'ın babası Abdullah İbn Mesûd'dan rivayet ederek şöyle demiştir:

“Hz. Peygamber (s.a.s) evine geldiği zaman, Abdullah (İbn Mesûd), annesi Ümmü Abd'i oraya göndererek Nebi (s.a.s)’in davranışlarından gördüklerini gelip kendisine söylemesini tembih ederdi.

Böylece, annesinden almış olduğu bilgiye dayanarak Hz. Peygamber (s.a.s)'e benzemeğe çalışırdı.”[643]

i " 4)1 4)1 (Jj4)j <. ,jl£ <jİ " ; 4ıl aA- i 4.3 l jc. i (jjc

4)1 çİAj ı.)^»l4a (jiS " I kil 4_JİC. 4)1 ^Jj^a 4)1 1 >4r. t_)^.l4a " ‘

. " 34j <4c. 4)1 ^Jj^a 4)i 3_$- LU 3] t. -)^>l4a (j\4 " : 4 aI LS^-J . " 34_J 4_1İC. 4)1 ^Jj^a

'o ' i -- S i ' ^ „

(_j4*4l C_)^.l4aj t al I. -)^>l4a^ t ^ailuj ^ j' r - 4)1 ^.İL-a 4)1 3_$- ul J 4İI jjji (—13lL4j (jtS " ; kil "

346 -Avn'ın babası, Abdullah (İbn Mesûd'dan) rivayet ederek şöyle demiştir:

“Abdullah, Resulullah (s.a.s)’in, palmiye yaprağı ile örülmüş seccadesine sahip olurdu.”

Bir rivayette şöyle dedi:

“Hz. Peygamber (s.a.s)’in çomağına sahip olurdu.”

Bir rivayette şöyle dedi:

“Abdullah, Hz. Peygamber (s.a.s)'in örtüsüne sahip olurdu.”

Bir rivayette şöyle dedi:

“Abdullah, Hz. Peygamber (s.a.s)'in bineğine sahip olurdu.”

Bir rivayette şöyle dedi:

“Abdullah, Hz. Peygamber (s.a.s)'in misvakına, abdest ibriğine ve nalınlarına sahip olurdu.”[644]

* s -* o ' t » 0 > ^ * * - 0 ■» 9 " 0 t t o f > 0 ;" - - >o ^ > 0

^iı^a ^_ı4] dlİS i Sa3 J <İÂ£ y] CİLaLaıi Ala duVs Ua " • 3la i AjiC. dil ^^-ıJaj Aj;» »ua (_jj! (_jC.

i " ' S> & -- ^ ' -- ^ ^ 0 ı» 3 0 ^ -■ >0

? 34 j dil 4)1 i—l4l Aİ^.1^ (_3 : ^ili4â t <__âjLİ3l (j-a 3“.J 4 34i j 4-Jc. dil

'^ ^ ' o -- - S - >0 ** i ">0 >° -• > £ o) ^ 55 ^ o > „

aÂA 13 34j : 3^-2 13 141a t 34 j 43c. dil 4)1 3_j- ui j I 4 & ^54 û^_s 4 4j£ 31 433131 ; djlâa

Aİi.1 ^l\ Cjjjc.11 i UJ 4 joc. (jjl IjjJı ; 4 CİSlAj ; I jlll ? " 4

(^ s -jç.L ^3 ; Jla 4 4 iul 141 (JÂİ (j m j ?’4_ş 4 ?' ^LC_5 Aj]c. aûI w-> (jl " ; aûI Jj£- 4JI2 4 4 jI çs^J

? 4İ4^)!I a JA 4_<~sl-Ca j-a ; <Jlll 4 ^^i-3 4 AjSLoJI <Ââjlİall Cjİs ? 4Ûij Ç±4İ <14^)11 gjî ; <Jlll 4 jAjlİalI

lü V ; Jl! 4 jijl-!L4l ; <JjÜ "

347 -İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Müslüman olduğumdan bu yana yalnız bir kere yalan söyledim. O da şöyle oldu:”

Bert, Hz. Peygamber (s.a.s)'in devesinin palanını vurmağa çalışırken, Tâifli usta bir palan vurucusu gelerek bana:

“Hz.Peygamber (s.a.s) devesine daha çok hangi tür palanın vurulmasını ister?” diye sordu.

“Tâif Mekke türünü...” dedim. Gerçekte ise Hz. Peygamber (s.a.s) bu türden hoşlanmazdı. Bu şekilde hazırlanan deveyi getirince, Resûlullah (s.a.s) yanında bulunanlara:

“Bunu bizim için kim hazırladı?!” diye sordu.

“Palancınız!..” dediler.

“İbn Ümm Abd'e gidin; devemize, o palan vursun” emrini verdi.

Böylece, deve bana geri getirildi.”

(a) Bir rivayette, Abdullah şöyle dedi:

Taiflilerden bir palan vurucusu Hz. Peygamber (s.a.s)’e getirildi. Taifli bana gelerek:

“Hz. Peygamber (s.a.s)'in hoşuna giden en çok hangi tür palandır?” diye sordu. Ben de:

“Taif Mekke, türüdür” dedim.

Hz. Peygamber çıkıp bineğini görünce:

“Bu bineği hazırlayan kimdir?” diye sordu. “Tâifli” denildi.

‘Bu türe ihtiyacımız yoktur” buyurdu. [645]

' ' 9 0 t9, °* *' * * o' o * • 0 9 * o • ' " 9.0 ^ * \ 0 ^

41 i 4ı 1 Ba.t "ia • û^.i j y 1 dıüiui .ıia ı_â; (Jiâ t Aic. 4ıi 4ıi ^jc.

; CİİI2 ? aİLUj 4_lic. 4ll 4ll k_L^İ Aİ^.1 JJI (jjl j (JİÜ9 (l__âjlla]l (j-a (Jl^.j ^^jlâ 4 aluıj Aolc.

-• ^ Ö J! " J! ' - - ^ 0 - J, -- 9 O > ^ £

Jla (Lgj alluj AİİC. 4ll 4ll JjjjıyJ Iaİ9 i l^A jSj îJ^J ! j ^»-MLa (jjl Jlâ i 4_iS-a]l AİâJİ_Ia]l

'" ^ ' jj $ •* ^ * 'S- ^ ' * * ' ' *■ *. " ' o

a 114.J}]I tjjj ; (JlSs i c_âjUall (j-a aj cLujİ 1 ı^İllAj ; (Jla ? aâA U <j-a " ;

348 -Abdullah (İbn Mesûd (r.a)'un) şöyle dediği rivayet edildi:

“Müslüman olduktan bu yana yalnız bir kere yalan söyledim. O da şöyle oldu:

Hz. Peygamber (s.a.s)'in devesine palan vuruyordum. Tâifli bir palan vurucusu gelerek bana:

“Hz. Peygamber (s.a.s)'in hoşuna giden daha çok hangi tür palandır?” diye sordu. Ben:

“Tâif Mekke türüdür” dedim Gerçekte Resulullah (s.a.s) bu türü çirkin bulurdu. O da Hz. Peygamber için deveyi bu şekilde hazırlayıp getirdiğinde:

“Bizim için bu deveye palan vuran kimdir?” diye sordu.

“Taiften getirttiğimiz palan vurucusu...” dedi.

Nebi (s.a.s) o zaman:

“Deveyi İbn Mesûd'a geri gönderiniz, hazırlasın!” emrini verdi.”[646]

4lI A-aj 4 aijuıj 4_lic. 4li ^-.Ga 4ll (Jjjjj (_5İc- J-a Aii ; (jc. i 4ll AJC. (jc.

9& jj & ,* ^ ^ ^ ^ ^ ^ 9 ^ ^ 9 ^ ^ ^ ^ *" 9£ ^ ^

4_ıic. 4ıi ^]><-ı 4ıi (Jjjjij (Jlâs i Al*.j Jiİ] _ığ_jûl ; AİuJ^â. jlââ t a*jj .A 5 1 ^c.1 alla j a4c. 4ıi A - ^

A-ilc. aÜİ ^Jj^a çjx2kâ * JIS 4 ç.Lajoi 1' 1 VnVı * (Jlİ ? A'\a\c> çjj! ^ja m •

J ûi ^ AJOJ AjûL^-UJ J M 4

349 -Ebu Abdillah el-Cedelî'nin Huzeyme'den naklen şöyle dediği rivayet edildi:

Bir köylü Hz. Peygamber (s.a.s)'a satmış olduğu şeyi inkâr ederken, Hüzeyme çıka geldi. Ve:

“Ona sattığına ben şahidim!” diye söze karıştı.

Resûlullah (s.a.s):

“Nereden biliyorsun?” diye sordu.

Huzeyme:

“Gökten vahiy getiriyorsun, seni doğruluyoruz!” cevabını verince, bundan böyle Hz. Peygamber (s.a.s) onun şahadetini iki erkeğin şahadetine eşit kıldı.[647]

_ı4aj L^ja ı V v AİaJI ^ ulu * 7 -jV dijjuu " ; Jla <. 4 UU 1 ,jj (jc.

350 -Enes İbn Mâlik’in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Hatice'ye verilen müjdeye göre, kendisine cennette, içi gürültünün, yaygaranın ve herhangi bir yorgunluğun bulunmıyacağı verilecektir. Cennette, içerisinde bir ev müjdeledi.[648]

cş4 Jlc- û£i] AİşJI <Âlc. dui jJi

" ; pluj aIIc. 4jI ^..İ4a 4ıl JJla; Âlla 4 U^-ic. 4ıl VAlc. (jc. c (jlc. jjA ; Jlâj 4 dıaJI 4 JLjlI ^ (VAjj j "

351 -Hz. Aişe (r.anha)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resûuullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Ya Aişe! Artık ölüm bana tasa vermiyor, çünkü çenette de seni eşim olarak gördüm.

Hz. Peygamber (s.a.s), bundan sonra yanında bulunanlara dönerek:

“Aişe'yi cennette gördüğüm için ölümü artık umursamıyorum.” buyurdu. [649]

-Çile. 4ıl (j-a Â.V (j£j £İu> J^U> Jâ Al " ; dJla 4 1 ğ \ t - 4ı 1 lc (jc.

AjİC. JjjÂ. ûö jj Uaj 4 IJ£j 4 lÂj aJI jlyij 4 Ul Ajll (j^Â! 'AÂ ; |s 1 luj

Jj^)ja. AjjIj jlS_5 4 (jjlC çLuıllI (j-a Â.İ ûî Uaj 4 ilyLuılI 4-lIc. Jj^iş. CİUİJ Alj 4 IIILloİI

^g-L-a AÛİ Jjjjj (_paJâ Aîj 4 (JJJlUİI (_J-a aüâ tillg..} jl J jc. Jİ J Jj JSâlj

** ^ ^ ^ ^ “

Lf J=^J iŞ û£j 4 cşr-?Jj C5^J C5^ C5İ <=^J <JİC- Aİıl " .

t aj)\Jul lil j ^JLUl 4İ]c.

352 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Nebi (s.a.s)’in hanımları içersinde benim, onlarda bulunmayan özelliklerim vardır.

Hz. Peygamber (s.a.s), babamı onların babasından daha çok severdi. Beni hepsinden çok severdi. Beni bakire aldı. Cibril (a.s) suretimi ona getirip gösterdikten sonra, o benimle evlendi. Kadınlar içersinde Cibril (a.s)’i yalnız ben gördüm. Hz. Peygamber (s.a.s)'in örtüsü altında bulunduğum sırada Cibril'in geldiği çok olmuştur. Bana atılan iftiradan bir bölük insanın az daha helak olacağı sırada, masum olduğumu bildirmek üzere ona gelmişti. Hz. Peygamber (s.a.s)'in ruhu alındığında benim evimde, benim

nöbetim olan gecemde, benim günümde ve başı çenem ile göğsüm arasında bulunuyordu.”[650]

; çAlaj aûI aûI ^1 jjl j- 0 j dbâul Jl (Jâ " ; dıllü 4 A »inik jc.

jl Jj2 4 ^JLuJI AÂİc. Jj^)AŞ. J jjj 4 I jfL 4j1_uli (jpa 1^.1 ^ jjij 4 jSj IİIj

4 j Jic. j jl jps \^J\ a llj 4 ^gil j \j 4 j Jic. AjLuÛ (j-a o.ia.1 j ajjj^a-l J jjj 4 ^gjaj jll

** ^ x ^ * o't- * * ,JJ** j o ' * * £ O ^ ' ' (5 ' J 0 >*o-*

(gj dlUoj 4 (JjjUİI j-a J_lâ (jl 4 jl JİlI j-a dlljl J3 dj jjj 4 Ijl _j Luıâj 4_lS] j^-la.1 j-a d

Lf/-jj LŞ 4 yr*j4j " 4

^ jJJJ I jSj ji ; jjl jps ai^.1 J (gi jA La Jl >lrs Jİ jl " ; diSlÜ Iğ-ii 4 AjI JJ (gİj

(_£ JJC. 4-a.l jjl jps JL^.1 ajjJaJ Jjjla. 4 (gjLadşjl} jl Jİ2 4 (gJ^jJaJ Jjjli. atil j 4 (_£ Jjc- I J£j

jİJj 4 (gJİÂlj LŞ“°J^ (^4 4 (Jjull j-a £Uâ ûl£ 4 jic. Jİ JJjl j 4 Ül j llaij aJI (jgj^l j-*J 4

cŞ jP 5^'jJ' J-? flj 4 J^jf?- (^4 'j'j 4 " .

353 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s)’in hanımları içersinde onların hiç birinde olmayan özelliklerim vardır:

Hz. Peygamber (s.a.s) benimle evlenirken bakire idim. Böylece benden başka hiç bir hanımı bakire olarak almamıştır. Benimle evlenmeden önce, Cibril ona suretimi indirip göstermiştir. Benden başka hiç birinin suretini indirip göstermemiştir. Benden başka hiçbir hanımına Cibril görünmemiştir. Beni onlardan ve babamı onların babasından daha çak severdi. Bana atılan iftiradan

bir bölük insanın az daha helak olacağı sırada, masum olduğumu bildirmek üzere âyetler indi. Ve nihayet, Resûlullah (s.a.s) benim nöbetim olan gecem ve günümde, başı çenemle göğsümün arasında bulunurken vefat etti.

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Hz. Peygamber (s.a.s)'in hanımları içersinde, onların hiç birinde olmayan yedi özelliğim vardır:

“Hz. Peygamber (s.a.s) benden başta hiç biriyle bakire olarak evlenmedi. Benimle evlenmeden önce Cibril ona suretimi getirdi. Böylece onların içinde yalnız benim suretim ona getirilmiştir. Beni onlardan ve babamı onların babalarından daha çok severdi. Bir bölük insanın helak olacağı sırada, masum olduğum, inen ayetullahla sabit oldu. Benim nöbet günüm ve gecemde, başı çenemle göğsümün arasında iken vefat etti. Hanımlarının içinde Cibril yalnız bana göründü. [651]

Aİj.l2-a.H ^Tu A

Jli 4 Iğ-îc- .dili ^g_ıJaJ A_üjlc. (jc. Cİ1.A. 14 <jl£ Ajl " ; (jıC. 4 ajAİ Jj] (jc.

^İLUJ Aİk- dîll dîll A_ma. 4 oi jl 3 l 4 "

354 -İbrahim (en-Nehei), Mesruktan şöyle rivayet etti: Mesruk, Hz. Aişe (r.anha)'den hadis rivayet ederken şöyle derdi: “Bana rivayet eden, Her zaman doğrulayıcının kızı olan her zaman doğrulayıcı (Sıddik), masum olduğu Kur'an ile sabit olmuş olan, azamet ve bereket sahibi Allah'ın elçisi Efendimiz (s.a.s)’in sevgilisi (Aişe) dir.”[652]

4 <__S4 lj j\ l.1=3 ; Adil dlluıjİİ V lg-Ca j^a ^ A_İojlc. ^gjc. (jjtİlal Ajİ 4 (JjUc. (jjl <j C.

lAa Aaâiiu1 lil j i UySj 14 c. .1^.1 ; ciıllia 4 aJ dûcli 4 1 _lil Ua • (JjjjıyiS Jlaâ

' j dA? 4 aluıj AİÎc- dili ^L-a dili cim <ml t dlllyâ ; (jjAjC. (_jJİ IğJ (Jls3 4 A_âc. A-&I (jl 1 _SİAl

' ""S - •' â ' / W ü ’î *5 > ' * s o J>

Jj O * > o J 5 ^ o ^ i - # i 51 > .. ’ jj o

t lg •Ş AAj^ J\ Alıl (_gjc- ^Ç)£l çüluj A_JİC. dili ^.L^a dili 4 " A.\=dl (_ş-Ş A_uHİX.

cildi c- dili ^ jâ ^^jc. dıLjâ ; CjJtaâ "

A. : l,l.l=>. failli (jd^ (Jlİî 4 A» 1 »lıJ ^aC. (jjl_5 4 jULalI (_JC. Cl. A J (jlS ; 3lî 4 ^ 1» »İlil J-alc. (_JC. 4 yüg II (_JC^yÎJI Allii Cj^Âj Aij " ; "

355 -İbn Abbas (r.anhüma)'tan şöyle rivayet edildi:

Hz. Aişe hastayken, İbn Abbas sormaya gelip, kabul edilmesi için izin istemişti.

Hz. Aişe birini göndererek:

“Kendimi kederli ve sıkıntılı hissediyorum. Bir başka zaman buyursun!” dedi. İbn Abbas haberciye:

“Kabul edilmeden, buradan ayrılmam!” cevabını verdi. Haberci bu cevabı ona bildirince, Hz. Aişe girmesine izin verdi.

Huzuruna geldiğimde:

“Doğrusu çok tasa ediyor ve sıkılıyorum. Zira hata ve noksanlarım varken ölümün ansızın geleceğinden korkmaktayım.” diye konuştu.

İbn Abbas:

“Allah'a yemin ederim ki, ben Hz.Peygamber (s.a.s)'i ‘Aişe Cennetliktir!’ diye söylenirken işittim. Allah Teâlâ'nın ilk önce cehennemde yanıp sonra Cennete girecek bir kadınla, onu evlendirmesi, ona verdiği şerefle, asla uyuşmaz!”

Bu sözleri duyan Aişe:

“Sen beni sıkıntı ve üzüntülerimden kurtardın. Allah da seni bunlardan kurtarsın!” dedi.[653]

|*İLUJ iŞ jÜLo (_JC. J (jlS Aii 4 ^alc. 4 AİA (_JJ AjİA (_jC

ı/'y'ı-C! *ül " ; Jliâ i jaL (jj! IğaS "

i dijiâj lÂt ClüS " ; 4 lAİJLa. • cJ_A 4 ^ ~' r - ^ âila. 13 dlxAjaı • Jü jâj

o " t o ' •*■'> ' /O ^ ^ .O o>o**" > j>o e o ^ ^

Ajc. 4_ıAA (jlS ; 4 4-aâlc. (_£İ j û' 0 : 4 *üaâlc. (_£AA 4 aAA (jlS ; 4 CjAA (_£İj û' 0 3^

'e •• a ' __ » a ’ » ' *' ,, _ o, ' ;

aiuüj <l!c. ^ÜJİ A)Jİ (Jjjjj (_£AA 4_lAA (jt^ : Aü! AjC. (_£AA (j-a 4 "

$ (j-a diSjAİ (j-a " | Ci!â j t AjİA (_jJ AİJİ Aj£. Cliam | (JlÜ 4 LS^ oJ)-a^. jJİ

JJAC.J 4 (jjliaJlj 4 jLilA AJ£. _j 4 Â_âj£c.j 4 LuıjLiaj 4 ÜÜLuıj 4 ^uolill : JIS ?

4 lâiljj 4 ^A*J01İİJ 4 ^aAİJJİJ 4 ûAİjâj 4 çUa£.J 4 OJ 4 j4*? û5 ” #

356- Dâvûd bin Ebi Hind'in Âmir'den naklen şöyle dediği rivayet edildi:

İbn Ömer'in de bulunduğu bir toplantıda, Âmir Hz. Peygamber (s.a.s)’ın

savaşlarını anlatıyordu. Bir ara İbn Ömer şöyle dedi: Âmir savaşçıların yanında bulunmuş gibi, (güzel) anlatıyor.

(a) Ebû Hanife: “Hammâd şöyle konuşurken işittim” diyerek rivayet edilmiştir ki:

“İbrahim (en-Nehei)ye baktığım zaman sen ve onun davranışlarını gören herkes:

“Onun davranışları Alkame'nin davranışlarıdır.” derler. İbrahim dedi ki:

Alkame'yi gören “Onun davranışları, Abdullah'ın davranışlarıdır” der. Alkame'de şöyle dedi:

Abdullah'ı gören kimse, “Onun davranışları Hz. Peygamber (s.a.s)’in davranışlarıdır!” der.

(b) -Abdullah İbn Davud'un şöyle dediği rivayet edildi: “Büyüklerden kimlere yetiştin” diye Ebû Hanife'ye sormuştum. Şu isimlen saydı:

“El-Kasım, Salim, Tâvus, İkrime, Abdullah bin Dinâr, El-Hasan el-Basri, Amr bin Dinar, Eba Zübeyr, Ata, Katade, İbrahm, Eş-Şabi, Nâfi ve benzer. [654]

ÜMMETİN FAZİLETİ BÖLÜMÜ

(6 Hadis)

Ümmet: Ana, yol, din, cemaat, familye, nesil, boy, zaman. Istılahta ise, kendi irâdeleriyle veya bir zorunluluk neticesinde aynıyerde, aynı zamanda veya aynı dine tabi olma neticesinde bir arada yaşayan insan topluluğudur. Âlimlerin çoğu, ümmet kelimesini aynı dine tabii olanlar yani Müslümanlar için kullanmışlardır. Arapça bir kelime olup, "emme" fiilinden isimdir. Çoğulu "umem"dir.[655]

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'in birçok yerinde ümmet hakkında açıklamada bulunmuştur.

“İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten men eden bir ümmet (topluluk) olsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir."[656]

"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz. İyiliği emreder, kötülükten men edersiniz ve Allah'a inanırsınız."[657]

“Hepsi bir değildir. Kitab ehli içinde, gece saatlerinde ayakta durup Allah'ın âyetlerini okuyarak secdeye kapanan bir ümmet (topluluk) da vardır."[658]

Hz. Muhammed (s.a.s)'in ümmetinin arasında, hiçbir ırkın veya rengin diğerine üstünlüğü düşünülemez. Üstünlüğün tek ölçüsü, takvadır; yani Allah'ın emir ve yasaklarına uygun hareket etmektir. Son peygamber'in Araplar içinde ve onlardan biri olarak gelmesi, Araplara ümmet içinde bir ayrıcalık getirmemiştir. Onlar da diğer ırklar gibidirler. Hz. Muhammed (s.a.s) vedâ hutbesinde Arap kelimesini özellikle kullanmış; Arabın Arap olmayana ve Arap olmayanın da araba karşı üstünlüğü gibi bir felsefeyi reddetmiştir. İslam'a göre, ırkları Allah yaratmıştır. Bu ırklar, kaynaşmaya ve yardımlaşmaya bir yoldur. İnsanların hepsi bir babadandır. O baba da toprak asıllıdır. Üstünlük beşerî ölçülerle değildir. Yukarıda ifade edildiği gibi, üstünlük takva iledir.

4 " : ÂÂ? ^ Jli ; (Jlü t (jc. t (jc

i » i)JÇ. J I \ (JlİIâ : (Jfü <• ‘■"'■A >5 4 I j.'l'N A (ji Mâ ûj-n » alt

_JU^ (j-a aSLİ.lC. dlla.•Ş "

357-Ebu Burde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Kıyamet günü olup yaratıklar secde etmeğe çağrıldığında, ümmetim iki uzun secde yapmadan önce, öteki ümmetler secde yapmağa güçleri yetmiyecek.”

Müslümanlara:

“Kaldırın başlarınızı! Ateşten kurtulmak için sayınızca yahudi ve hiristiyan size feda kıldım” diye seslenilecektir.[659]

İzah

Âhiret günü Allah Teâlâ Hz. Muhammed (s.a.s)'in ümmetini bağışlayacak ve her müslüman yerine bir kâfiri cehenneme atacaktır.

Müslim, Ebû Bürde' nin hadîsini Tevbe kitabının 8. babında müteaddid senedlerle ve mânâ bakımından birbirine benzeyen metinlerle rivayet etmiştir. Oradaki metinlerden biri meâlen şöyledir: Ebû Bürde' nin Ebû Mûsâ (el-Eş'ari) (r.a)'den rivayet ettiğine göre Resûlullah (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü olunca Allah (c.c) her müslümana bir yahûdî veya bir hiristiyan verecek ve: İşte bu, senin ateşten (kurtuluş) fidyendir, buyuracaktır."

Ömer bin Abdilaziz ile Şafiî: Bu hadis, müslümanlara en çok ümit veren hadistir, demişlerdir. Nevevi de aynı görüşü benimseyerek: Çünkü hadîste her müslüman için bir kurtuluş fidyesi olacağı belirtilmiştir, der.

Sindi de: Bu hadîsten maksad, kâfirlerin sırf müslümanlara fidye olarak cehenneme atılması değildir. Maksad şudur: Kâfirler işlemiş oldukları küfür ve diğer günahlar yüzünden cehennem azabını hak etmiş durumdadır. Bunların cehenneme atılmasıyla yetinilecek, yâni cehennem bunlarla

dolacak ve müslümanların cehenneme atılması yoluna gidilmiyecektir. Bu bakımdan kâfirler sanki müslümanlara fidye olmuş olacaktır. Her insan için biri cennette, diğeri cehennemde olmak üzere iki yerin hazırlandığına dâir hadis vârid olmuştur. Hadîsten maksad şu olabilir. Kâfir olan kişi cehennemlik olunca cennetteki yeri müslümana verilecek ve bunun aksine müslümanın cehennemdeki yeride kâfire verilecektir, diye bilgi vermiştir. [660]

J£ t 4 _al_iâ 3 l (jl£ lâj " ; |»1 luj 4 _ıic. aüI ÜJİ Jjjjj Jla ; Jla 4 4 _J (_jc. t oûJj Jc(jlfi I j] " I cs^J i " _jti3l (j-a liljlaâ lâA ; Jlîlâ i (_g^)l >A3Ç yj^JİI (j_a 3lLi.j (jJAİuiAİl (j-a lÎ^J " jli3l (j-a ıi3jjlaâ IİA ; <3 JÜuâ i jli£il ^ya llLş.

",' t' '" ' ° "oî o * '.. -* ° 0 ’

lâA ; 4 İ JjÎâ 4 e_.Aj.fs 3 l JaI (j-a J^j 4 -â^l ûâA (j-a

jü3l J^jİAâ " .

J kJjl aâA (j-a J^.j l£ <_Jl*i ^ Ci, 3=aC-3 4 A_âljİ3l f Jj

<J?.j J£ <_s- 3) ‘ 4 - a 3 jii 3 l ^jj (jl£ lil " ; 4-31 jj <_ 5 İJ

358 -Ebu Bureyde’nin babasının şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Kıyamet günü olunca, müslümanlardan her birine bir yahudi ve hiristiyan verilecek. Ateşten kurtulmak için verecek bedelin budur” denecek.

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Kıyamet günü olunca, bu ümmetin her birine (kâfirlerden) bir tane bırakılarak: ‘Ateşten kurtulmak için verecek bedelin budur’ denecek.”

(b) Bir rivayette şöyle buyurdu:

“Şüphesiz bu ümmet, Allah'ın rahmetine muhtaç olacak bir ümmettir ki azaplarını kendi elleriyle hazırlıyacaklardır.”[661]

" ; 4jli_ı_âV aluıj 4.1İC. ÜJİ ^_3-^a ÜJİ Jjjjj Jlî j Jla i 4İC. AİJİ 4_J qC. i o.lJ>J (_JJİ (jC.

„ * > ^ ^ z o ' o ' ^ * 5 / *7 0 * ' o a - ' „ > - ^ ® o '*' 0 > > *' \ *' * ^

i fjû ; Ij31İ ? 4A31 JaI çili I jijSi (ji (j^jjJaJİl ; Jla 4 ^*i ; I_j3la ? 4 i-şJI JaI (jl (j_jjJaJİI

kjLoj 4A-Ş-3I JaI (jlâ I ; Jla t ^jü ; I j3la ? 4ÂaJI JaI »_Liaj q \ (j_jjJaJpl ; Jla

lik-a (jjiUaJ IİÎ3İ (j-a (_5J<al 4

359 -İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) bir gün ashabiyle şöyle konuştu:

“Cennette bulunanların dörtte biri olmaya razı mısınız?”

“Evet.

>5

“Cennette bulunanların üçte biri olmaya razı mısınız?”

“Evet.”

“Cennette bulunanların yarısı olmaya razı mısınız?” “Evet.

“O halde birbirinize şu müjdeyi veriniz ki, cennetlikler yüzyirmi sıradır. Bunların seksen sırası ümmetimdir.”[662]

İzah

Bu hadîsten maksad bu ümmetin çokluğu ve cennetliklerin üçte İkisini teşkil ettiğini ifâde etmektir. Bu hadîs, Resûl-i Ekrem (s.a.s)'in ümmetinin cennet ehlinin yarısını teşkil etmesinin O'nun tarafından umulduğunu bildirir. [663]

ÂJai (jj " | aluıj 4-lic. A)Jİ *ÜJİ 3_J- U1 .J (Jl5] (Jlî i AİC. AİJİ 4-JJİ j)C. i ijjjJ j)C.

~' s r "" -'"•** •• *

ilkli ^ Iğ^-kk kk-k- "

k-J-ljk ûâÂ (jj " ; kil jj C5İJ 4 " 3^k " ! ^ 3 j "

360 -Ebi Bürde (r.a)'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Ümmetim Allah'ın rahmetine muhtaç olacak bir ümmettir (zira) kötü akıbetlerini dünyadayken kendi elleriyle hazırlıyacaklardır.”

Bir rivayette

“... birbirlerini öldürecek...” sözü eklenmiştir.[664]

S i * ^ ^ S -- i i > -■ , ^ ^ o M ^

J j]» lılU (_gk^ ^ki " : füjjjj kile. Aİ1İ İ _ S İJ-^ *iİll 3lâ j 3^2 4 4-İC. AÛİ ^uıj-a ^^Jİ (jc.

" ; kjljj lş^J 4 " û^ 1 (kjlac-İ j : 3k ^ (jj^-kLaSI Loâ i akâjc. as j)» kil i .aüI k : 3^ 4

i ^gij " .

361 -Ebû Musa (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Ümmetimi tüketecek olan, Tâ’n ve Taun’ dur.”

Bunun üzerine soruldu:

“Ey Allah'ın Resulü! Birbirlerine silâh çekme (Tan 5) nedir, biliyoruz. Fakat Taun nedir (bilmiyoruz)?”

Cevap verdi:

“Cinlerden düşmanınız olanların, sizi silâhlarıyle vurmalarıdır.”

-Bir rivayette: (... Her iki halde de şehitler bulunur) dendi.[665]

4 (jjC-Uoll j (jaJaİü çllâ " ; (Jlİ i aEuj 4.2c- (_jC- 4

£ J* - £ ' 't > o ' ' * ' " ' ^ 0 '

4 (j-a : (JfS ? jjjC-Uaîl Ua5 v olİAİC. ^3

İT

شَهَادَةٌ

4ic. 2j| ^jJa j <^j\ ,jC.

t (j* f-»\l Ca i aûI U (Jjas

362 -Ebu Musa (r.a)'nm şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

"Ümmetimin tükenişi Ta'n ve TaunTa olacaktır." Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü! Ta'n biliyoruz, peki Taun nedir?" Şöyle cevap verdi: " Taun cinlerden olan düşmanlarınızın çarpmasıdır. Hepsine de şehidlik vardır." [666]

İzah

Bir hadis te: Aişe'den gelen rivâyete göre, Aişe: Resulullah (a.s)'e, "taun"dan sordum da bana şöyle cevap verdi: "Taun, şüphesiz bir azaptır; Allah dilediği kuluna gönderir. Yine muhakkak ki, Allah, taunu mü'minler hakkında şehadet vesilesi kılmıştır. Bir yerde taun zuhur eder de orada bulunan bir mümin, sabrederek, sevab umarak, bu taun yalnız Allah'ın takdir ettiği kimseye isabet eder, kanaatini besliyerek- bulunduğu şehirde kalırsa, muhakkak Allah ona şehit ecrinin misli sevap takdir eder."[667]

Buhari'nin "Kitâbü'l-Enbiya" bölümünde; Taun, şöyle tanımlanıyor:

Vücudun dirsek, koltuk, el ve parmak gibi yerlerinde çıkan ve şiddetli ağrılara, şişkinliklere sebep olan yaralardır. Yaranın etrafı siyah, yeşil veya menekşe rengi olur. Hastada kalp çarpıntısı ve kusmak gibi arazlar görünür.

“Taun; ümmetime develerin guddesi (salgı bezi) gibi, cin düşmanlarından arız olan bir şeydir. Kim ona sabredip durursa kendini Allah'a adamış gibi olur. Kim de ona yakalanıp ölürse şehit olur. Ondan kaçan ise, savaştan kaçmış gibidir.” [668]

YİYECEK VE İÇECEK BÖLÜMÜ

(33 Hadis)

Yiyecekler ve içecekler mevzûunda tarih boyunca dinî cemâatlerin ve bazı filozofların düşünce ve davranışları farklı olmuştur; bunları ifrat, tefrit ve itidal ölçüleri içinde toparlamak mümkündür.

Hayvanın da insan gibi can taşıdığını, kıymaya hakkımız bulunmadığını ileri sürerek et yemeyi haram sayan brehmenler ile bazı filozoflar ifrata gitmişlerdir. Umumiyetle bitkiler, hayvan ve insanlar için; hayvanlar bazı hayvanlar ile insanlar için; insanlar ise Allah'a kulluk için yaratılmıştır; tabiî nizam budur.

"Ağızdan giren değil, çıkan onu pisler" diyen Pavlus'a dayanarak yeme içme sınırını çok geniş tutan hıristiyanlar da aşırıya sapmışlardır.

Meşrû yoldan elde edilen temiz ve faydalı şeyleri helâl kılan İslâm ise itidâli temsil etmektedir. [669]

___ ^>0* ö x M i i _ '

(j-a (_£3 <J£I (_JC. j 4İİc. *iİll AİJİ jjl

o \

1 .«g V- AİJİ jaC. (jj| (_JC.

363 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Azı dişi bulunan yırtıcı hayvan eti yemeyi Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti.”[670]

İzah

Pençesiyle avlanan yırtıcı hayvan ve yırtıcı kuşlar: Hanefi fıkhına göre "siba (yırtıcı hayvanlar)" kelimesi et yiyenler şeklinde kabul edilmiş ve bu gruba giren tüm etçil hayvanların eti haram sayılmıştır. (Aslan, kaplan, kurt, ayı, tilki, çakal, fil, gelincik, sansar, samur, sincap, maymun, köpek, kedi vs.) Şâfiîler ise bu kelimeye "insanlara saldıran ve parçalayan" anlamını verdikleri için tilki ve çakalı bunların dışında değerlendirip etlerini helâl kabul etmişlerdir. Mâlikilerde ise bu tür hayvanları yemek haram değil mekruhtur.

Yırtıcı kuşlar hakkındaki görüşler ise, Hanefilerde akbaba ve karga mekruh görülürken Malikilere göre tüm yırtıcı kuşlar mekruhtur. Şâfiîler ise zararı dokunup dokunmadığını ölçü almakta ve zararı dokunanları mekruh görmektedir.

Mezheplerin tümünün dayandığı delil ise şu hadis-i şeriftir: "Azı dişi olan her yırtıcı hayvanın ve pençesiyle avlanan her kuşun yenilmesi yasaktır." [671]

> o j ^55 M £ 5 ^ ' Mı

(_£ j 4.1İC. AİJİ Aİİİ (jl " ; La^ic. *iİll (_jJİ (_jC.

(j-a ı. ila. ^ "

364 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hayber savaşı günü, Hz. Peygamber (s.a.s), tırnaklı yırtıcı kuş eti yemeyi nehy etti."[672]

o > o J £ ^ M S i 9 - ^ , o

AİİaVI ^a^JI JSİ (_JC. |»İLUJ AİlI AÛİ (Jjjjj " • 3 ^ 4 Çİ"

365-E1 Berâ'nın şöyle dediği rivayet edildi:

"Ehli eşeklerin etlerini yemeği, Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti."[673] İzah

At, eşek ve katır: Eşek ve katırın yenmesi bütün mezheplerde haramdır. "Câbir'den şöyle rivâyet edilir. Resulullah (s.a.s.) Hayber gazasında eşek

etini yasak etti, at etini yemeye izin verdi."[674] Bu hadis-i şerifi ölçü alan Ebû Yûsuf, İmam Muhammed gibi Hanefi imamlar, Ahmed b. Hanbel ve İslâm hukukçularının çoğunluğu at etini helâl kabul ederken; Ebû Hanife, tenzihen mekruh (helâle yakın mekruh) hükmünü vermiştir. İmam Mâlik ise, "Resulullah at, katır, eşek etini ve azı dişi bulunan her yırtıcı hayvanın etini yasak etti"[675] hadisini esas alarak at etini haram saymıştır. Ebû Hanife ve İmam Mâlik'in at etini helâl kabul etmeyişlerine diğer bir delilleri de; "O, atı, katırı ve eşeği bunlara binmeniz ve süs için yarattı"[676] ayet-i kerimesidir.

(_pajVt (jlLuü. (_jC. " \ La^.jç. AÛİ ^ J ^aC. (_jJİ (_jC.

366 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi;

“Baykuş ve benzeri yer haşaratını (yemekten) nehy olunduk.”[677] İzah

Avını pençesi ile yakalayan ve leş yiyen, Baykuş, çaylak, kartal, kerkenez, kuzgun, akbaba, leş kargası, yarasa, atmaca, şahin gibi kuşlar yenmez.

«.ika t ıKİ (jc. UI4İS ailuj ilk. CıLuıS 4 4 _

y Uo (j. iax , Î-»Vİ "‘ aluıj 4_ık aüI aûI Jtaâ

.ula iği 4li " Ifrİc- kil ^jJa j 4_jülk. (jc.

■< ”

t 4_i <1 Cinsli 4 <JjL1 ! "

367 -Hz. Aişe (r.anha)'den şöyle rivayet edildi:.

Kendisine bir kertenkele hediye edilmişti. Onu yiyip yiyemiyeceğini Hz Peygamber (s.a.s)’den sordu. Yemesini nehy etti. Sonra bir dilenci geldi; kertenkelenin ona verilmesini söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s) ona şöyle dedi:

“Yemediğin şeyi yedirecek misin?” [678]

İzah

Haşarat, yani toprak içinde yuvası olan küçük hayvanlar helal değildir. Fare, akrep, yılan, kertenkele, kene, kurbağa, kaplumbağa, arı, sivrisinek, karasinek, köstebek, kirpi, bit, pire gibi haşarat yenmez.

' 0 * ^ & £ t 0 *' 2 " s i Oj - -- ^

ejjl£]| C-üÇlİ lij i kıl Jk ; dıkâ 4 ~lû>j kik. kıl ^.Lla kıl Jkklk ; Jla 4 <jj (j.k. (jc.

; <■ — ilâ 4 UjJC. 4_lK Ua AÛİ djy£ij I jj " j (Jllİ ? ilik. (j£lak Lka Jsüâî 4 kolkkl

(_3_jkâ 4 dlJAjaıâ LİU^sj I jj | (Jlâ ? (_pal^)ka]Li lî.ik.1 4 ÜJİ (Jjjjj 11 \ kkâ 4 (Jj 5 (jj j | (JlÜ ? (Jj 3 (jj J

jâfe jli L—llkaî (jli 4 jiâ " .

368 -Adi bin Hatem'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s)’den sordum:

“Ey Allah'ın Resulü! dedim, biz öğretilmiş av köpeklerini avın peşinden gönderiyoruz. Yakalayıp getirdiklerini yiyelim mi?”

Cevap verdi:

“Onu Allah'ın ismini anarak gönderirsen ve başka bir köpek de işe karışmazsa, yersiniz.”

Ben tekrar sordum.

“Öldürmüş olsa da mı...?”

“Öldürmüş olsa da...” diye cevap verdi.

“Ey Allah'ın Resulü! dedim; mirâd ile avlanmamıza (ne buyurursunuz?”

Cevap verdi:

“Atarken besmele çeker yaralıya bilirsen ye! Ortası ile vurursan yeme!”[679] İzah

Ebu Salebe el-Huşeni radıyallahu anh anlatıyor: (Bir gün Resülullah aleyhissalâtu vesselâm'a):

"Ey Allah'ın Resulü! Biz Ehl-i Kitab'ın yaşadığı bir diyardayız. Onların kaplarından yiyebilir miyiz? Ve biz av memleketindeyiz; hem muallem (öğretilmiş) köpeğimle ve hem de yayımla avlanıyorum, muallem olmayan köpeğimle de avlandığım olur. Bunlardan hangisi benim için uygundur?" diye sordum. Buna şu cevabı verdi:

"Ehl-i Kitapla ilgili sorundan başlayalım: "Başka bir kap bulabilirseniz, onların kabından yemeyiniz. Başka kap bulamazsanız, onları önce yıkayıp sonra içlerinden yemek yiyin.

(Ava gelince), yayınla avladığın ve üzerine besmele çektiğin avını ye. Muallem köpeğinle avladığın ve üzerine besmele çekmiş bulunduğun avı da ye. Muallem olmayan köpeğinle avladığın hayvana yetişmiş, kesmiş isen onu da ye!"[680]

o > ^ °_*o ,, i - >5i i S t ' ^ ^ *o

<J£â İUJ! AjiC. Ua " ; alluj 4_ıic. Aİ1İ aÛİ (JlÜ ; Jlâ t .'t ixjgı ^J\ (_jC. "

369 -Ebû Said'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Suyun çekilmesiyle dışarda kalan (balık ve benzerlerini) yinilebilir.”[681] İzah

Ebu Hanife'ye göre; eceliyle ölen deniz balığı (yani su üzerine çıkıp ta karnı üste gelen, ters yüz olan balık) yenilmez, ondan başkası yenir. Yine Ebu Hanife'ye göre; denizin balıktan başka diğer hayvanları yenilmez. Deniz suyunun sahile attığı ve sahilde ölen deniz avı helaldir, murdar sayılmaz. Deniz suyunun geri çekilmesi suretiyle sahilde susuz kalıp ölen deniz avı helaldir, murdar sayılmaz. [682]

'i 0 t° i 0 ' - >55 55 55 > * 9 ^ * o ' ' g

y 4 Jİ1İ Ali. _Jj£l " çAlaj AjİC. Aül Jİ1İ (J_jjjj (Jlâ \ <J_jİ 4 I ~ll3j AjoüIc. (jC.

ÜjJ y j ".

370 - Aişe bint-i Acred'den rivayet edildi ki:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Yeryüzünde Allah'ın askerlerinin çoğu çekirgedir. Onu ne yerim, ne de haram ederim!.”[683]

İzah

Bütün mezhepler çekirgenin helal olduğu konusunda müttefiktir. Fakat tezkiye edilip edilmeyeceği konusunda ihtilaf etmişlerdir. Mâliki mezhebine göre çekirgeyi tezkiye etmeden yemek caiz değildir. Bu tezkiye ise ya başını koparak ya canlı olarak ateşte kızartarak ya da haşlayarak olur. Yani ölü olarak bulunan çekirgeyi yemek caiz değildir. [684]

Bu yüzden çekirgenin yenilmesinin helal olduğu konusunda icmâ olduğu belirtilmektedir. [685]

18 * * ° o'* 9 * ^ 9 ' ' s- il 0

4 oUaj a_j.li.lj (ji ^aUc. 1 Uolâ 4 a_jjÜa3 .13 4jj.lıLall Jjl (j-a I _jj*j (ji " 4 £CJ.li LÜ (jc

Iili i (jj_j^._j]l ajIjİS -iJİji 14 i ûl " : <JAs 4 'dSU jjli Alu_j 4j1c- 4ıl ^-L^a (^JİJ! IjlLuıa 4 <hLo 4 .il >Tıll

■9 9 9'

a_j1£ ^J 4 JJ» \W I y j Lalla t_jxjj-^alİ Ig-La

,1 Uwl^iı

(jc. ^İL_j 4-lic. aü| ^Jj^a (^j 4! (JiuıS 4 <îia3 »tü eLayâ 4 .13 4Ü.lLa]l Jjj (j^s I _jj*j (jj \ 4jI_jj cşŞj

aj!_jİ£ ^j!_jİ 14i 4 4 4İSİ"

371 -Râfi bin Hedic'in şöyle dediği rivayet edildi:

Sahabe, develerinden bir tanesi, ürkerek kaçmıştı. Yakalamaya çalıştılar. Deve kendisini tutmaya çalışanları yorunca, bir kişi attığı ok ile onu ölüm yerinden vurdu.

Nebi (s.a.s)’e danıştılar. Yenmesini emretti ve sözlerine şöyle devam buyurdu:

“O devede de tıpkı vahşi hayvanlarda olduğu gibi, insanlardan korkup kaçma vardır. Onun için bu gibi hayvanları tutmaktan âciz kalırsanız bu deveye yaptığınız gibi yapın, sonra da yiyin!”[686]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

Sadaka develerinden bir tanesi ürkerek kaçtı. Bir kişi de bir ok atarak onu öldürdü.

Nebi (s.a.s)’e sorulduğunda:

“Onu yiyiniz. Zira vahşi hayvanlar gibi o da insana alışkın değildi” cevabını verdi.

o ^ i IZ i i ^ ' o

A a\\ (_jC- AÛİ <jl " i La^jç. AİJİ

J ÜH' CF

372 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s), nişangâh olan hayvanın etini yemeği nehy etti.”[687] İzah

İbn Abbas (r.anhüma)ın şöyle dediğini rivayet eder: "Rasulullah (s.a.s.), bir kavme uğradı. Onlar, sağ güvercini hedef dikip, ona nişan alıyorlardı. Peygamberimiz (s.a.s) buyurdu ki: "Hedef dikilerek öldürülen hayvanın yenmesi helâl değildir."[688]

عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ غُنَيْمَةً كَانَتْ لَهَا رَاعِيَةٌ ، فَخَافَتْ عَلَى شَاةٍ مِنْهَا الْمَوْتَ ، فَذَبَحَتْهَا بِمَرْوَةٍ ؟ فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَكْلِهَا " .

373 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Ka'b bin Malik, Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek:

“Ey Allah'ın Resulü! Bir kadın (veya kız) çobancik, sürüsünü güderken içerisinde, öleceğinden korktuğu bir koyunu çakmak taşı ile boğazladı” dedi.

Hz. Peygamber (s.a.s) de ona, boğazlanan koyunun etini yemesini, emretti.[689]

İzah

Kadınların hayvan kesmesi yasak değildir. Hadis kaynaklarında Peygamberimiz döneminde hayvan kesen cariyelerden söz edilmektedir.

Kadının boğazladığı hayvanın eti yenilir. Cumhur bu görüştedir. Mâlik' ten yapılan bir rivayete göre kadının boğazladığı hayvan etini yemek mekruhtur. Diğer bir rivayete göre kerahet yoktur.

El - Hâfız'in el-Fetih'te beyân ettiğine göre İbrâhim Nahai: Kadının ve besmele çekip boğazlamaya gücü yeten çocuğun kestiği hayvan eti yenilir, bunda bir beis yok, demiştir. Cumhurun görüşü de böyledir.

Hayvanı keskin taşla kesmek caizdir

Görüldüğü gibi kadınlar da erkekler gibi hayvan kesebilmektedirler. Dolayısıyla onların kestikleri hayvanlar da yenir.[690]

4 jLa i jl /-VıNM j j -a îjtc. " ; Jll 4 Aİc. .alıl aj aîıl Ac. ,jj cf

Ig.’âlc. ^3 4 aLİc. 4ıl alıl JjLuj iğ.: «.lAa 4 j ^4 IgAA La ^>lk Çjjl Ala Lala

ajAk " 4 La^-a-J^3 4 (jİLji 4_Sİ_^al (jl ; AjI jj 4 " IğJSL 4 ûJüJ

•Ü ^ ~ ^ ' -- -i* ' 5i ^ jj

4 1 jj £.»ti İlâ 4 ^.L Uâjl (j^a lÎ^j 4 . ıl >^-»1 ; Aj!jj 4ı I ls - ^ 3

lğJ£L ^lLj Aİk. alıl ^..Ca a j-aii " 4 jaaJ Ig-a-.ıjj "

374 -Câbir bin Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: “Ensârdan olan bir genç Uhud (dağına) doğru yola çıkmış, yolda giderken bir tavşan avlamıştı. Boğazlamak için hiçbir şey bulamayınca, onu bir taş ile kesmişti. Elinde asılı tutarak onu Hz. Peygambar (s.a.s)'e getirdi Resuullah (s.a.s) de onu yemeyi emretti.”[691]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Bir adam iki tavşan yakalıyarak, onları keskin çakmak taşı ile boğazlamıştı. Nebi (s.a.s) onları yemesini adama emir buyurdu.”

(b) Bir rivayette şöyle dedi:

“Beni Seleme'den bir adam, Uhud (dağında) bir tavşan yakalamış, bıçak bulamayınca, onu taş ile boğazlamıştı.

Nebi (s.a.s) tavşanı yemesini ona emretti.”

İzah

El-Hâfız: Âlimler tavşan etini yemenin câizliği üzerinde ittifak etmişlerdir.

Tavşanı avlamak meşrudur. Bir kaç kişi bir hayvanı avlamaya çalışırken hangisi yakalarsa av onun hakkıdır.

Eti yenen hayvanı bıçak gibi keskin olan başka bir âletle boğazlamak caizdir. Merve ismi verilen ve bıçak gibi keskin olan çakmak taşı da böyledir.

Kişinin sevdiği kimseye az bir şeyi hediye etmesi meşrudur.

Tavşan etini yemek meşrudur.

Kişi tereddüt ettiği dîni meseleyi ehil zâtlara sormalıdır.

Bu babın son hadîsinde sözü edilen Dabb, yâni bir nevî kelerin etini yemekle ilgili izah bundan önceki bâbta geçtiği için oraya müracaat edilmelidir. [692]

< " „ ' "t * ' ^ Ö -- 2 ' 'f. O ö* o

i ol^a! A 1 Ö (j-a <J£I Aül ^ÜJİ (Jjjjj ; (JlÜ i AİC. Aül Aül qC.

ûl JAİI JÎâ ,jC. " .

375 -Abdullah bin Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Resûlullah (s.a.s), bir kadının kesmiş olduğu hayvanın etinden yedi. Ve kadınların öldürülmelerini nehy etti.”[693]

(Bu hadisin izahı yukarıda geçti.)

AJJİ (Jj-İaâl |»ljl (j ya Lo " j çÎlu j 4İİC. AJJİ ^ lno AJJİ Jjjjj Jla ; (Jlâ t Log-İc. AJJİ ^ ■ A-ı J (jj IjC. (jjl (_JC. AİJİ jfij (j-a L>Ğ^ ! 4 ^-3kjJaVI ^JJİC. |»lji (j-a "

376 -İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: Allah'ın katında, Zilhicce ayının (ilk) on günlerinden daha kıymetli günler yoktur, O günlerde Allah Tealâya çok ibadet ediniz!”[694]

İzah

Kur'ân-i Kerim'de Fecr sûresinde "Ve on geceye yemin olsun." ifadesinde kastedilen on gece bazı kaynaklara göre Ramazan ayinin son on günü veya Muharrem'in ilk on günü olarak belirtilse de genel görüş, bu mübarek on günün Zilhicce ayının ilk on günü olduğudur.

Kamerî ayların onikincisi olan Zilhicce ayi, İslâm'ın beş esasından olan hac ibadetinin yerine getirildiği aydır. Bu mübarek ayın l'inden 10'una kadar olan zaman dilimi "leyali-i aşere", yani on mübarek gecedir. 10'uncu gün ise Kurban Bayramının ilk günüdür. Peygamber Efendimiz (s.a.s) bugünlerin önemini şöyle ifade ediyor:

"Salih amellerin Allah'a en ziyade sevgili olduğu günler bu on gündür! Ondaki her bir günün orucu bir yıllık oruca (sevapça) eşittir. Ondaki bir gece kıyamı (ibadetle ihya edilmesi) Kadir gecesinin kıyamına (ihyasına) eşittir.[695]

A. A-s.jJaVI ^3 ijjj 4İİC. AJJİ ^ ln-ı AİJİ (j-a kluJI

(Jİ3 i Lag-İc. AJJİ j-uaj uıC.

377 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Resulullah (s.a.s) kurban kesmek suretiyle, kurbanın meşruiyetini tesbit etmiştir.”[696]

İzah

Kurban, kelime olarak kurb kökünden mastardir, yaklaşmak mânâsina gelir. Dini istilah olarak; Allahu Teâlâ'nin rızasını ümit edip yakınlığını kazanmak için kesilen hayvana kurban denir.

Peygamber Efendimiz hicretin ikinci senesinde, Sevik Gazvesi'nden dönerek

Medine'ye geldiğinin ertesi günü, (Zilhicce'nin onuncu günü) Müslümanlarla birlikte namazgaha çıktı. Ezansız ve kametsiz iki rekât namaz kıldırdıktan sonra hutbe okudu. Bu hutbelerinde kurban kesmelerini Müslümanlara emretti. Kendileri de iki kurban kesti.[697]

Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerîm'de; "Rabbin için namaz kıl ve kurban kes." [698]

Bu ve benzeri nasslardan hareket eden Hanefi fukahâsı kurban kesmenin vacip olduğu görüşündedirler. [699]

jj^)*_ıji jküj£j flljıj *ÜJİ jjull jl " | 4-jc. AÛİ AÜİ Ajc. jj jc

4lLai j« AÛİ y] y ji Içjl j^ jc. i 4_uıİj jc. UaA.lki "

378 -Cabir bin Abdillah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Çok yünlü ve alaca renkli iki koçu Hz. Peygamber (s.a.s) kurban etti. Bunlardan bir tanesi kendi adına; diğeri ümmetinden Allah'tan başka hiç bir ilâh olmadığına şahadet edenler adına idi.[700]

İzah

Sevabı doğrudan Peygamber Efendimiz’e (asm) bağışlanmak üzere de kurban kesilebilir. Nitekim Hz. Ali’nin (r.a) her kurban bayramında biri Resûlullah (s.a.s) için, diğeri de kendisi için olmak üzere iki koç kurban ettiği bildiriliyor. [701] Fakat Abdullah bin Mübarek’in de ifade ettiği gibi, “ölen bir kimse için kurban kesen birisi bunun etinden yemez; kurbanın tamamını tasadduk olarak dağıtır.” Çünkü bu kurban adak kurbanı hükmündedir. Adak kurbanının etinden ise kesen yemez.

(^Iluj Çile. lilE jSiâ i oLul <j'i •‘Üc. Jh\ aj jUi jj û3jj jc

' ^ « O X j* " ~ * o . -* **

jAI (jc. j jkj y j ıihc. ": Jkâ "

379 -Ebû Burde bin Niyâr'dan rivayet edildi ki Ebü Burde (Kurban bayramı) namazından önce bir koyun kesti. Yaptığı bu işi Hz. Peygamber (s.a.s)'e anlatınca:

“Senin için (bu seferlik) kurban sayılır. Fakat bundan böyle (kurbanını namazdan önce kesen) hiçbir kimse için sayılmaz” buyurdu.[702]

İzah

Kurbanın Vakti:

Kurban, eyyâm-ı nahr (Kurban kesme günleri) denilen Zilhicce ayının onuncu, on birinci ve on ikinci günleri kesilir. Onuncu gün kesmek daha faziletlidir. Zilhiccenin onuncu günü ikinci fecir doğmadan önce kurban kesmek caiz değildir. İkinci fecirden sonra Zilhiccenin on ikinci günü güneş batıncaya kadar geçen zaman içinde gece ve gündüz kurban kesilebilir. Ancak geceleri kesmek mekruhtur. Bayram namazı kılınan yerlerde, imam

bayram namazında iken veya teşehhüd miktarı oturmadan önce kurban kesilmesi caiz değildir, Selâm verdikten sonra ise kurban kesilebilir. Bayram namazı kılınmayan yerlerde ikinci fecrin doğumundan sonra kurban kesilebilir.[703]

,jc. Uû! " ; <Jla i fluıj ■yilc. 4ıl Aaill <jc- ‘ ^ <jc- t üâ 4ı I yıc. û^

380 -Abdullah bin Bureyde (r.a)'nin babasının şöyle dediği rivayet edileli:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Kurbanlarınızın etlerini üç günden fazla evlerinizde bekletmenizi nehy etmemin sebebi, varlıklı olanlarınızın dar gelirlilerinize yardım etmelerini sağlamak idi.”[704]

İzah

Kesilen kurbanın eti üçe ayrılır. Bir kısmı ev halkı için ayrılır, üçte biri akraba ve komşulara dağıtılır. Geriye kalan üçte bir de fakir ve muhtaçlara verilir. Kurban etinin bu şekilde taksim edilmesi mendup/güzel bir davranıştır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de şu ayetlerde böyle bir taksim yapılabileceği bildirilmiştir;

"Siz de onların (kesilen kurbanların) etinden hem kendiniz yeyin, hem de yoksula ve fakire yedirin."[705]

Aynı zamanda Peygamber Efendimiz (s.a.s) kesilen kurbandan hem sahibinin yemesini hem de başkalarına yedirmesini teşvik etmiştir. Kurbanın etinden dağıtılan kısmın üçte birden az olmaması mendup yani güzel bir davranıştır. Bütün bunlarla birlikte, eğer kurban kesen kimse ailesi kalabalık ve imkânı geniş biri değilse, bu durumda kurbanın hepsini kendi evinde bırakması daha uygun olur. Çünkü kendisinin ve ailesinin ihtiyacı, diğer insanların ihtiyacından önce

gelir. Peygamberimiz (s.a.s) bu konuya dikkatleri çekerek, ihtiyaç sahibinin ilk önce kendisinden ve ailesinden başlaması gerektiğini bildirmiştir.

İl! il! JjJıj jc. ; jli ! jlâ. t_)jİj t 4jîc. J^3 4-i! " ! “Cc. ■■&! JjJaj jc

% } S ' ' M S Z ' - .8 - -- o i ^

; J_jij 4 <ic. aû! aİi! (Jjjjj duuajoı (_5-i!_5 4 diâlSo] ıJli y Jhj 4 AÜJ! jc. LiLğa j 4 _Jc.

JÎİI f!3yi " " .

381 -Cabir (r.a)’den şöyle rivayet edildi:

Muharip Cabir'in evine geldi. (Yemeğe oturduklarında) Cabir ekmek ile sirke getirip:

Resulullah (s.a.s) zahmete girmemizi nehy etmişti. Bu olmasaydı, sizin için zahmete girerdim. Ve yine ben, Hz. Peygamber (s.a.s)’den duydum:

“Sirke ne hoş katıktır!” buyurdu.[706] İzah

Sirke: Yemeklerimizde kullanılıp aynı zamanda sıhhatimize de faydalı olan bazı besinler vardır ki, çoğunun farkında değilizdir. Salatamıza sirke koyarken sirkenin bize sağlayacağı faydaları hiç düşünmeyiz. Araştırmacılar sirkenin insan vücuduna pek çok faydası olduğunu tespit ettiler.

Sirkenin faydalarından bazıları şunlardır: Sirke, ateş düşürücü, vücuda sakinlik ve ferahlık verici en zararsız maddedir. Kokusu sayesinde, baygınlıklarda hastayı uyandırıcı tesire sahiptir. Kanı sulandırır. Safrayı keserek, safra akıntısını düzenler. Kanamaları kısa zamanda kestiği bazı kaynaklarda belirtilmektedir. Hıçkırıkların giderilmesine yardım eder. Sirke ile yapılacak gargara diş etlerini ve dişleri sağlığa kavuşturur.

Ayrıca sirkenin derideki kepeklenmeyi önleyebildiği, güneş ışınlarına karşı deriyi koruyucu hususiyete sahip olduğu da tespit edilmiştir. Peygamber Efendimiz de asırlar öncesinden “Sirke, ne güzel nimettir. Benden önceki peygamberlerin katığı da sirke idi. Sirke olan evin, başka katığa ihtiyacı yoktur”[707] buyurarak sirkenin ne kadar faydalı bir besin kaynağı olduğuna dikkatleri çekiyordu.

£ ^ O ^ 0 £ - Ü S i > ' ' ' ' ^ o

J^Jl fbyi <iic. AÎıt AİıtJjjjj Jla; Jli t <ic. aİi! ^ ‘Aj _V-?- "

382 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: “Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki: “Sirke ne hoş katıktır.”[708]

ç.\jue!\ Ajtlikjı ^2 (JSU " alluj 4_llc. aüI AÛİ Jla ; (Jlİ t Lafrjç. *iİl! ^aC. (_jJİ (_jC.

^ ~ * î ^ t 0 "" ■■ "

^.1 j (j-«J-aİ^ J ‘ " .

383 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Kâfir, yedi mide ile mü'min bir tek mide ile yer.”[709]

İzah

Akşam olunca Sümame’ye yemek getirdiler. Getirilen yiyecek ve içecekten gayet az miktarda yedi içti. Bunu görenMüslümanlar hayret ettiler. Onların, Sümame’nin Müslüman olduktan sonra çok az şey yiyip içmesine şaşmalarını görenPeygamber şöyle buyurdu:

-Siz günün başlangıcında kâfir midesiyle yiyen ve günün sonunda Müslüman midesiyle yiyen bir kişinin halinden dolayı hayret edip şaştınız mı? (Biliniz ki) Kâfir yedi mide ile yer, mü’min ise bir tek mide ile yer...”[710]

* & * St. 51 - f. o ^ ' " 'e o

i U£io <J£I a lîl Gl " ; ajİc. 4ıl 4ıl <Jj3j 3li ; <Jl21 c. 4ıl 4â.A> ,jc

384 -Ebû Cuheyfe (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“(...) Bana gelince, ben hiç bir tarafa yaslanarak yemek yemem. Kulun yediği şekilde yer, içtiği şekilde içerim ve Rabbima ölünceye kadar ibadet

ederim.”[711]

İzah

Günlük yaşayış hakkında Peygamber Efendimiz (s.a.s)'den rivayet edilen hadislerden pek çoğu yemek âdâbına dâirdir. Rasûlüllah (a.s) her işine Allah Teâlâ'nın ism-i şerifini zikrederek başlamayı severdi. Bu mübarek âdetleri, yemeğe başlarken de aynıydı. Yemekten evvel ellerini yıkamayı ihmal etmez,

sağ eliyle ve önünden yerdi. Başlarken "Bismillâh" veya "Bismillâhirrahmânirrahîm" derdi.[712] Hz. Peygamber (s.a.s), yemeğe başlarken besmele çekmeyi unutan kimsenin "Bismillâhi evvelehü ve âhırehü" demesini tavsiye buyurmuştur.[713]

Hz. Peygamber (s.a.s) yemeğin önünden yenmesini isteyerek, aynı tabaktan yemek yeniden bir sofrada, başkasının önüne uzanmanın çok çirkin olduğunu belirtmiştir. Sahabe,

"Yâ Rasûlüllah! Yiyoruz da karnımız doymuyor" diye sorduklarında Hz. Peygamber (s.a.s) "İhtimal ki ayrı ayrı yiyorsunuz "buyurdu; "Evet" karşılığını verdiklerinde Peygamber Efendimiz "Bir arada yeyiniz; besmele çekiniz, yemeğiniz bereketli olur" buyuruyorlar.[714]

i — o ^ .*55 55 55 2 __ __ -*55 ' ' ' 0

l_a 4I Ajjl c_>j4ü û 4-lic- 4ı 1 4ı 1 JUlgj " ; <Jla i 4ı 1 <jc.

" * " 0 J1 ' o O -- ^ O ^ _ o

S fjgk i 1441 fjk ; <Jla t (j4ii (jı j t l^_ı3 ,jlj t "

385 -Huzeyfe (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Altın ve gümüş kaptan içmemizi, yememizi, ipek ve dibâc elbise giymemizi, Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti. Ve:

“Bunlar dünyada müşriklerin, ahirette sizin kullandığınız şeylerdir” buyurdu. [715]

İzah

Günümüzde mutfak eşyası satan işyerleri arasında altın ve gümüş ya da altın ve gümüşle kaplanmış kaplar bulundurmayan bir işyeri yok gibidir. Zenginlerin evleri ve birçok otel de bu durumdadır. Hatta bu çeşit kaplar insanların davette birbirlerine verdikleri en değerli hediyeler arasında sayılır olmuş! Bazı insanlar da bu kapları kendi evlerinde bulundurmazlar fakat başkalarının evinde ve davetlerinde kullanırlar. Bunların hepsi İslam da yasak kılınmış şeylerdir. Rasûlüllah (s.a.s)’den bu kapların kullanımıyla alakalı şiddetli bir uyarı gelmiştir. Ümmü Seleme (r.a) şöyle dedi:

Rasûlüllah (s.a.s):

‘Altın ve gümüş kaplarda yiyen veya içen şüphesiz ki karnında cehennem ateşini fokurdatır’ buyurdu.”[716]

Bu hüküm; tabak, çatal, kaşık, bıçak, servis tepsisi, düğünlerde tatlı sunulan kaplar ve benzeri yemek takımları için geçerlidir.

Bazıları “Biz bu kapları kullanmıyoruz, sadece süs olarak vitrine koyuyoruz” diyorlar. Kullanımına yol açabileceği için bu da caiz değildir.

1&3 aJ 4 LLaaJaâ alaJaü 4 (jlâ&û lâljp \ Jlâ 4 AjC. (_jC.

f, \ o"*'* ' ^ j ^ " $ „ " o ' %

Clla-L^a İl (jjj-İil) (JlÎâ 4 g u^ı La Ljç.Llu5 4 Aj aâ t 4_ıJa3 4_)l JaÜü t-JÎjaliü 4.4.1.1a.

4 4j| 4_>l jJij ^ElÎ 4 t_JÎ JÎÎJ CjjC.^3 4 C5 _JaUJ! alsül ^ 4İk. Ej jl ; JlÎâ 4 y ; LÎÎâ Ç IÎ&

55 ^ ;f „ z ° ' ^ f > ’A 0 " „ ~ ^ 51 f " j, jî#

4 l^-jâ uijiâj ,jlj 4 A_Jaallj ujaİSI Âlil ^ <J£L ,jl Ulği ^luıj aJUc. ^ .âjl <Jjaüj <jl " Ajyıkli

ŞI ^ UJ (_ş4j 4 ÇâSlI cs4 l^ili 4 ^Upllj (JjuÎÎ (jîj "

386- Abdurrahmar bin Ebî Leylâ'nın şöyle dediği rivayet edildi:

Huzeyfe bin el-Yemân ile Medâin'e gittiğimizde, Dihkan'a misafir olduk. Yemek getirdi, yedik. Sonra Huzeyfe içecek bir şey istedi. O da gümüşten bir kaba koyup getirdi. Huzeyfe gümüş kabı alıp onun yüzüne vurdu. Bu davranışı bizi üzmüştü. Bizlere o zaman:

“Niçin böyle yaptığımı biliyor musunuz?” diye sordu.

“Hayır!” dedi ki:

“Ben, dedi, geçen yıl ona yine misafir olmuştum. Su istedim, aynı kapla getirmişti. Kendisine o zaman Resulullah (s.a.s)’in, “Altın ve gümüş kaptan yememizi ve içmemizi; ipek ve dibâc elbise giymemizi nehy etti. Bütün bunlar müşriklerin dünyada, bizlerin ahirette kullanacağı şeylerdir” sözünü haber vermiştim. [717]

' „ ;' ö „ # - 0 0 > 9 e - 0

İÂİâ 4 4 _Jaa Ç.L] ^gjli 4 (jlaAJ (ja <jUuJI (jj ^JLLUL

A_ıJaâll Â_ij| ^3 (jl ^Lluj aJİIc. M (_ 5 -L^a AİJİ (j

4 Oi ^ (jc

; Jlij 4 Aj uj^jJaa 4 çLyi "

387-Abdurrahman bin Ebi Leylâ'nın şöyle dediği rivayet edildi:
Dihkan'dan, Huzeyfe bin el-Yemân su istemişti. Gümüş bir kap içersinde içecek bir şey getirdi. Huzeyfe kabı alarak yüzüne vurdu. Ve:

“Şurası muhakkak ki, Resûlullah (s.a.s) gümüş kapla içmenizi nehy etti” dedi. [718]

i 4 AuJaS Aj ûIjIİ 4 ülâ k A ^’ğ.V'lnılİ 4 jjl İuJU ÂİjİI ü£ ; (Jlâ 4 (jji (jJİ (jc.

^ ilikli (_^3 ; (Jliîj 4 4jJaâll j c-jAİII Alil (jc- 4_ılc. aûI aûI (Jjjjj jl " ; Jlâ

S>Y " .

388 -Ebi Leylâ anlattı:

Biz Huzeyfe ile beraber Medain'de idik, bir Dihkan’dan su istedik gümüş bir kâsede su getirdi. Huzeyfe suyu alıp getirenin yüzüne attı. Ve sonra şöyle dedi:

Resulullah (s.a.s) bize altın ve gümüş kabı yasak etmiştir.

Bize “Bunları onlar (kâfirler) dünyada, sizlerde ahirette bulacaksınız” demiştir. [719]

o ^ ^ ' M S £ ^ 7 o ^

y'u-dl J ç-ljlll (jc. al uıj 4İİC. İli ^—L-a jjjll jl " 4 La.g...lC İli JAC. (jjl (jc. "

389 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Dübbâ' ve Hantem içersine meyve suyu yapmayı Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti.”[720]

İzah

Hanefîlere göre: [721] Bütün kapkacaklarda nebîz yapmakta bir mahzur yoktur. Dubbâ', hantem, müzeffet ve nakîr (Dubbâ: Kap olarak kullanılan kurumuş kabak (kelek)tır. Hantem: Yağ sürülmüş yeşil renkli testi lerdir; müzeffet, zift ile kaplanmış kabın adıdır. Bunlar, içecekte çabuk değişmeye sebep teşkil etmektedir. Nakîr: Tencere veya bardak şeklinde oyulan veya kazılan ve içinde nebîz yapılan ağaç kaptır) arasında bu yönden bir fark yoktur. Çünkü bunlarda bulunan içecekte fazla neşve verici bir özellik yoktur. Bu gibi kaplarda nebîz yapmanın yasaklığı ise Peygamber (s.a.s)'in şu buyruğu ile neshedilmiştir: "Ben sizlere tabaklanmış deri kaplar tulumlar dışındaki kaplarda yapılmış olan içecekleri kullanmaktan nehyetmiş idim. Artık her türlü kaptan içebilirsiniz. Şu kadar var ki, sarhoşluk verici bir şey içmeyiniz."[722]

o ^ *' ' -W i jj ^ M o •" 'o

(jc. ffjuşi " ; Jlİ 4 alIj 4İİC. İli (jc- 4 AÎc. İli 4.1Jİ (jc. 4 O.İJJ <jJ jüalLa j)C.

jc-j 4 1 jljâj 4 l&jjjjS 4 aJs! ^)J5 a jljj ^3 aLâı j aJİİC- M ^.h^a jLaÂ^al jii .iââ 4 YJÎj

£-Ûij .23 (jVI J 4 ^SjjİS (jJc. £_luj 2 4 ^£l-Ufrj Ul j 4 ^Ul AİDlj jjS U jl^aJ j) 4

4 çUSll J 4 JJâjlI jC.J " ; AjIJJ (_5^J 4 " Cliâ jjjlj ^ t_>jJi]! jC-J 4 IjÛjJJj lj] £a 4 ^£jlc. İl!

! jŞjlu-a v_$ 4 4-0J2Ü 4 1 *1Jul V 1 _S^)iâ]l (jli 4 ^~Vlul 4_syİa (J£ IjJJjjIİ "

-* > > * > ^

! j£jgıJaj jî i l& jjj jâ jj^i]! o jij jc- ; 4İ£>!â jc. ^l-ûğ-i ül ; <Jls 4 kil jj ^j

0 « „ - -* ^ ^ ^ " si t ^ " *■ -* f' ' c 0

jl 4 ££jjiâ ^^ic. 4 Uajj j 4 IjûjjJj IAj£jjlaIİ 4 ^li! AİÜİİj (_^jİ ^_g^Lia'^!

4 A-ajaâ 4 UİIû V «-jjlâl! (jlâ 4 ^£1 liu Uua IjjjjjÜ 4 casjjJlj 4 a-ÛSll ^ Ijjj^üj

lj£i^".

4 <-_sjla <J£ ^ IjjjjjIİ 4 casjÜ !j 4 ajj^J !j 4 ç-IjİI! ^ aijİ! jc-j ; A^aj ‘ a j£^ Aj!jj ^j 1 j£_ukj Ijjj^Zl "

390-Süleyman bin Bureyde (r.a)'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Kabirleri ziyaret etmenizi nehy etmiştik. Muhammed (s.a.s)'e annesinin kabrini ziyaret etme izni verildi. Sizler de kabirleri ziyaret edebilirsiniz! Ancak bağırıp çağırmaktan sakınınız. Kurban etlerini üç günden fazla evinizde bekletmenizi nehy etmiştik. Bunun sebebi, varlıklı olanlarınızın dar gelirli bulunanlarınıza yardım etmelerini sağlamak idi. Bu geçim darlığını şimdi Allah üzerinizden kaldırmış bulunmaktadır. Böylece onları yiyiniz ve diğer günlere de saklayınız!

‘Hantem’ ve ‘müzeffet'ten’ içmenizi nehy etmiştik. Bundan böyle, istediğiniz kaptan içiniz. Zira kap, içersine aldığı nesneyi ne helâl ne de haram kılabilir. Ancak, sarhoş edici içkileri içmeyiniz!”[723]

(a) Bir rivayette şöyle buyurdu: “Üç şeyden sizi nehy etmiştik:”

1- Kabirlerin ziyaretinden. Ama artık ziyaret edebilirsiniz.

2 -Üç günden fazla kurban etlerinizi (evlerinizde) tutmanızdan. Bundan böyle tutabilir ve kendiniz için (ilerde yemek üzere) saklayabilirsiniz. Sizi bundan nehy etmiş olmamın sebebi, zenginlerinizin yoksullarınıza yardım edebilmelerini sağlamak idi.

3-Dübbâ ve müzeffetten içmenizi nehy etmiştik. Şimdi istediğiniz kaptan içebilirsiniz. Zira kap içersine aldığı şeyi ne helâl ve ne de haram kılar. Ancak,

sarhoş edici içkiler içmeyiniz!”

(b) Bir rivayet de yukarıdakinin benzeridir. Yalnız burada şöyle dendi:

Dübbâ, hantem ve müzeffetten de içmenizi nehy etmiştik. Bundan böyle her kaptan içebilirsiniz. Ancak, sarhoş edici olanı içmeyiniz!”

İzah

Bu hadiste birden fazla konu var. Ancak yukarda izah ettiğimiz konular olduğundan dolayı sadece kabir konusunu izah etmeye çalışacağız.

Genel olarak kabirleri ziyaret etmek erkekler için müstehab olup, kadınlar için caizdir. Salih kimselerin, anne, baba ve yakın akrabanın kabirlerini ziyaret etmek mendup sayılmıştır. Kadınların kabirleri ziyaret etmesi, bağırıp çağırma, saçını başını yolma ve kabirlere aşırı saygı gibi bir fitne korkusu olmadığı zaman mümkün ve caizdir. Çünkü Hz. Peygamber, çocuğunun kabri başında ağlamakta olan bir kadına sabır tavsiye etmiş, onu ziyaretten alıkoymamıştır.[724] Diğer yandan Hz. Âîşe'nin de kardeşi Abdurrahman b. Ebi Bekr'in kabrini ziyaret ettiği nakledilir. [725]

Hz. Peygamber, henüz kader inancının kökleşmediği ve cahiliye alışkanlıklarının devam ettiği dönemde kabir ziyaretini bir ara yasaklamış, ancak bunu daha sonra serbest bırakmıştır. Hadiste şöyle buyrulur:

"Size kabir ziyaretini yasaklamıştım. Artık kabirleri ziyaret edebilirsiniz." [726] Hz. Peygamber'in kabirleri çok ziyaret eden kadınlara lanet ettiğini bildiren hadisler[727] ziyaret yasağı olan döneme aittir. Tirmizi bunu açıkça ifade etmiştir.[728] Hz. Âîşe ve İbn Abdilberr bu görüştedir.

Hanefilerin sağlam görüşüne göre, saç baş yolma, ağlamayı tazeleme gibi aşırılıklar olmamak şartıyla kadının kabir ziyareti caiz görülmüştür. Çünkü hadislerde yer alan ruhsat, kadınları da kapsamına almaktadır. [729]

(JL9 <U1

‘ .w r

'Vj i l&S V âjil! cp "

i” "

I A

391-Abdullah bin Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Her kaptan içiniz. Zira kap, içersine aldığı şeyi helâl yapmadığı gibi haram da yapmaz.”[730]

İzah

Bir diğer rivayette şöyle denilmiştir. "Ben sizlere bir takım kapları nehyetmiş idim. Ancak kap bir şeyi ne helâl eder ne de haram kılar. Ve sarhoşluk verici her şey haramdır. "[731]

âîll ; C-)I.a9 4 Jjjjj lc.3 âli 4 Uolstia (JSlj jA_j 4 ^ j ;» »ha (_jJ âill dili j ; Jlâ 4 A^’İİC. (_jC.

'g ^ O & ' t? 5 & *■' '> ' ' ' ' -O " ■* Jc ° ^ o ..

■İmli ı—i^du ^aLlüj 4.2c- âül AÛİ dul j (jjl Jtaâ ? dL (_£.lisj AâöVI_ş 4 -luul 4

<Ujd Ua 4_)jdu 4luî J y j)j 4 "

392 -Alkame'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Abdullah bin Mesûd'un, yemek yiyip sonra da nebiz getirtip içtiğini gördüm.

“Allah sana merhamet etsin! Makamında nebiz mi içiyorsun!..” diye sordum. Bana:

“Resûlullah (s.a.s)’i nebiz içerken gördüm. Ben onu içerken görmeseydim, nebizi içmezdim!” diye cevap verdi.[732]

İzah

Nebiz: Kuru üzüm, hurma, bal, arpa, buğday vb. şeylerin suda bekletilerek onu tadlandırması yolu ile elde edilen bir içki çeşidi. Sarhoş etsin veya etmesin aynı adla anılır. Nitekim nebize şarap (hamr) dendiği gibi, üzüm suyundan elde edilen şaraba da nebiz denmektedir.[733]

Nitekim Resulullah (s.a.s) onu içmiş ve içilmesine izin vermişti. Onlar, hurma, kuru üzüm vb. şeyleri tatlanıncaya kadar suda bekletiyorlardı. Resulullah (s.a.s) köpürene kadar bunlardan içiyordu. Fakat nebiz üç gün bekledikten sonra ondan içmezdi. İbn Abbâs (r.a), şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.s) nebiz yapar ve bundan üçüncü günün akşamına kadar içerdi. Bu zamandan sonra kapta bir şey kaldığında onu içmez, dökerdi."[734]

Firûz (r.a)'dan şöyle nakledilmektedir: "Resulullah (s.a.s)'e gittim ve şöyle dedim: "Ya Resulullah, Allah Teâlâ, içkiyi haram kılan ayetini indirdi. Bizim

bağlarımız var, üzümleri ne yapalım, dedim" Resulullah; "kurutursun"dedi. "Kurusunu ne yapacağım" deyince; "sabah ıslatır, akşam içersiniz akşam ıslatır, sabah içersiniz" dedi. "Köpürünceye kadar bekletebilir miyiz?" diye

sorduğumda da o; "Testilere koymayın, tulumlara koyun, tulumlarda bekleyince sirke olur" cevabını verdi."[735]

jjaSİl j JJİ ÎA\j i jJaJl J t_lljj!l Auj (jc. " ; Jla İ jJA (jc. "

393-Cabir'in şöyle dediği rivayet edildi; yeşil hurma ile olmuş hurmayı karıştırarak nebiz yapıp içmeyi Hz. Peygamber nehy etti.[736]

I yLLiJi I jJjku y " ; (Jla i ^Iluj AAİc. A\ J-ğil (jc. i AaJİ (jc. i ÛÛJJJ (jj kıl jjc. (jc. "

394-Abdullah bin Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki: “Sarhoş edici şeyler içmeyiniz!”[737]

' * o ° ' A ' } . ' } o '

J* j \, ü \\ lk l a jjjSj t l$hla

Jla i LagAc. kıl

J (jkjC- (jJİ (jc.

jj-o jfLuJlj (İA Ighlâ Ig.naj ^)kiJI

u jâ, jâ"

" : Jlâ ‘ ü a- gkc - kıl (_ 5 _kaj (jkj£- (JJİ (jc. ; VIjj

395 -İbn Abbas (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

“Şarabın azı da çoğu da haram edildi. Ve içerisinde sarhoşluk verebilecek derecede (alkol) bulunan her meşrubat da haram kılınmıştır.”[738]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Şarabın kendisi, az olsun çok olsun, haram kılındı. Ve içerisinde sarhoşluk verebilecek her meşrubat da haram edildi.”

İzah

İslâm, içkinin içilmesini yasakladığı gibi, müslümanlar arasında ticaretini de yasaklamıştır. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Peygamber (s.a.s) içki konusunda on kişiyi lanetlemiştir: Sıkan, kendisi için sıkılan, içen, taşıyan, kendisi için taşman, içiren, satan, parasını yiyen, satın alan ve kendisi için satın alınan... "[739]

^Ic. ^aluıj AjİC. İli ^ ^ "

j-oi. (j-a Ajjl j "

J-? 1 ^ C5^’ l>

(_jjüâ (_jj .*l«n's a (_jC.

Ajjl j alc. (JS 1İLUJ AİİC. İli (^La ^JİU u 1 ^ " y^~ y ! C5^ <j-a ^Lij Û ; AjlJJ <^4 j

>cs 55 > ' ^ ~ *%s5 j#o 0 "Is o ^

İli -AÎll (Jjjjij Jliâ (ÂJ (_5-^j (jl£ li£ Ajjl j ^oâJI A-iâ CİLa^a. (_^Ü |»l-sül (_£-liblİ i (j-a t Igi-ja l&iâ. ; JIİ t lilj-ai. ül Âi.Li Âs t ji^JI j>3^ ^ <&! û) 4 yAc. Eİ li " ; ij AjİC.

l-g.jiı <J£I j t IgJLhj i l^Jjjuı ^3^ ^ 4ll (jj ‘ j-ali- U U ; JlİS c tAl^l ~*> ^jic-lg.ban (j*JjjolÎ "

396 -Ebû Âmir es-Sakafî'den rivayet edildi.

Ebu Amir, her sene, Hz. Peygamber (s.a.s)'e bir tulum şarap hediye ederdi.

(a) Bir rivayette şöyle dendi:

Sekif kabilesinden Ebû Amîr künyeli bir adam her sene, Hz. Peygamber (s.a.s)' bir tulum şarap hediye ederdi. Şarabın haram edildiği sene, Hz. Peygamber (s.a.s)'e, önceki yıllarda yaptığı gibi, bir tulum şarap hediye etmek istedi.

Hz. Peygamber (s.a.s) ona:

“Ey Ebu Amir! Allahu Tealâ şarabı kati olarak haram etti. Artık şarabına ihtiyacımız kalmadı.” dedi. Adam:

“Onu al, sat; parasıyle ihtiyacını karşılarsın!” deyince Resûlullah (s.a.s):

“Ey Ebu Âmir! Allah şarabı haram ederken, onu içmeyi, satmayı ve parasını yemeyi de haram kıldı!” diyerek reddetti.[740]

GİYİNME BÖLÜMÜ

(8 Hadis)

Giyinme: Bedenin uygun bir örtü (elbise) ile örtülmesi; yaratılanlar içinde insana mahsus bir özellik.

İnsan, yaratılışı icabı, örtünmesi gerekli yerlerini (avret yerleri) örtmeğe mecburdur. Bu, onun üstün, şerefli ve sorumlu bir varlık olmasının tabiî sonucudur. Giyinmenin, ayrıca, soğuk ve sıcaktan koruma, süs olma gibi fonksiyonları da vardır.

Giyinmenin en önemli sebep ve hikmeti; edep yerlerinin örtülerek şeytanın insanları kötü yola düşürmesine engel olmaktır. Bu husus Kur'an'da açıkça belirtilmiştir: "Ey Âdemoğulları, size çirkin yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik. Takva (Allah'ın azabından korunma) elbisesi daha hayırlıdır. İşte bunlar Allah'ın ayetlerindendir; belki düşünüp öğüt alırlar. Ey Âdemoğulları, şeytan, ana ve babanızı, çirkin yerlerini onlara göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi, sizi de (şaşırtıp) bir belâya düşürmesin! Çünkü o ve kabilesi, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz şeytanları inanmayanların dostları yaptık." [741]

Giyinmenin aynı zamanda bir süs olduğu ve Allah'ın helâl kıldığı süsleri kimsenin haram kılamayacağı şu ayetlerle bildirilmiştir: "Ey Âdemoğulları, her mescide gidişinizde süs(lü güzel Elbiselerinizi (üzerinize) alın; yeyin-için, fakat israf etmeyin; çünkü o israf edenleri sevmez. De ki: Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve güzel rızıkları kim haram etti" De ki: "O, dünya hayatında inananlarındır, kıyamet gününde ise yalnız onlarındır.' İşte biz, bilen bir topluluk için ayetleri böyle açıklıyoruz." [742]

Fıtrattan gelen farklı özelliklere göre erkek ve kadın giyimi de farklıdır. Erkeğin göbek-dizaltı arasını örtülü bulundurması, kadının el ve yüzü dışında bedenini bol bir elbiseyle örtmesi farzdır. Erkeklerin ipekli elbise giyinmeleri ve altın yüzük takınmaları yasaklanmıştır.[743] Hz. Peygamber

(s.a.s.) kadınlara benzeyen erkeklere ve erkeklere benzeyen kadınlara lânet etmiştir.[744]

397-Ebu Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: “Resulullah (s.a.s)’in, Şam yapısı bir kavuğu vardı.”[745]

(a) Bir rivayette şöyle dendi:

“Resulullah (s.a.s)'in Şam yapısı beyaz bir kavuğu vardı.”

İzah

İçinde bulunduğu sosyal sınıfın imkân ve şartlarına uygun biçimde giyinmek. Kaynakların bize ulaştırdığı vesikalardan anlaşıldığına göre, Hz. Peygamber'in giydiği kıyâfetlerden -tek istisna ile- hiçbirisi, İslâm'la birlikte ihdâs (icat) edilmiş olmayıp, onların hepsi de, o günün toplumunda öteden beri giyilegelen giyim-kuşam çeşitleri idi. Nitekim kamîs, izâr, ridâ, cübbe, külle, nâleyn gibi isimlerle anılan bu kıyâfet çeşitleri; İslâm öncesinde hanîfler, putperestler ve gayr-ı müslimlerce giyilebildiği gibi, İslâm'dan sonra da müslümanlarca giyilmeye devâm edilmiş eşyalardır.

Ancak, Rasûlullah’ın kıyâfette getirdiği tek istisnâî yenilik, baş kıyâfetinde kendini göstermektedir. Bu da " kavuk üzerine sarık"tır. Zira mübarek başlarına; burnus veya kavuk adı verilen bir külâh üzerine sarılmış sarık ('imame) giyerlerdi.

4_Jc. AAİajtS t Ajjj l)4_lu 4-lic. AİJİ ^..Va jjjll jl " | jc.'

398-Ebû Cuheyfe'nin şöyle dediği rivayet edildi: (Bir gün) elbisesi yerlere kadar uzanan bir adamın yanından Hz. Peygamber (s.a.s) geçmiş, elbisesini toplayarak adamın omuzuna atmıştı.”[746]

lİlE EâS] aJ jpLL V t>

J, O % i ^ i i - „ £ - ^

Jla i ^lil.31 j (_>üj jC. ^luıj AİİAc. .AÛİ ^.L^a AÛİ (jl " j Â.İj. 1 ^. (jc.

399-Huzeyfe'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“İpek ve dibâc elbise giymeyi Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti. Ve: “Bunları ahirette ancak nasibi olmayan kimse giyer” dedi. [747]

İzah

İpek: İpek böceği adıyla anılan ve dut yaprağı ile beslenen bir tırtıl tarafında salgılanan maddedir. İpek böceği tırtılının salgıladığı bu madde havaya değince katılaşarak ipek teli haline gelir. İslâm dini; ipekli kumaşlar hakkında bazı ölçüler ortaya koymuştur. Dinimizde, halis ipek veya malzemesinin çoğu ipekten olan giyecek, süs ve eşyasını erkeğin kullanması haram iken bunlar kadına helaldir. Yine İslâm, sağlık durumundan dolayı, bir ihtiyaca dayandığı takdirde ipekli giymeye müsaade etmiştir. Sahih-i Buhârî'de rivayet edilen bir hadise göre, Hz. Muhammed (s.a.s) Abdurrahman b. Avf ve Zübeyr b. el-Avvam'ın cilt hastalıkları sebebiyle ipekli giymelerine izin vermiştir.[748] Diğer bir hadise göre de, ipek giyilmesinin yanısıra ipek sergi üzerinde oturmak da yasaklanmıştır. Sahabeden Huzeyfe (r.a) şöyle diyor: "Resulullah (s.a.s) bizim, altın ve gümüş kaptan yiyip içmemizi, ipek giymemizi ve ipek sergi üzerinde oturmamızı yasakladı ve şöyle buyurdu: "Bunlar dünyada onlar (kâfirler), ahirette ise bizim içindir:"[749]

Dibac: Bir nevi ipek kumaştır. Ancak ed-Dibac Kelimesi daha ziyade altınla süslenmiş ipek elbiseye denir.”

UaJİİ 4 (JjjUsJ AA I Jpjjo Aalc. 4ll C5-k^a 4ll CİÛj ^ (jjlc. ,jl£ aS\ 4 4jI

■Lajauli 4 (JjjUcâ y J L.jK liilj V üj ; J1İ ? üa " ; Aİ (JlÎâ ûüî 4

ı İa ^ j 4 (Jyı «iıı j j 4 y j 11

Lf

400 -Hz.Ali (k.v.)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Resulullah (s.a.s)’in hane-i saadetlerinde üzerinde mahlukat resmi bulunan bir örtü asılı idi. Cibril (a.s) Resulullah (s.a.s)’e gelişini tehir etti. Sonraki gelişinde Hz. Peygamber (s.a.s) sordu:

“Bana gelişine ne engel oldu?”

Cibril cevap verdi:

“Biz, içerisinde köpek ve resimler bulunan eve girmeyiz. Örtüyü topla ve asma; resimlerin başlarını kopar (sil) ve şu yavru köpeği de dışarı çıkar!

İçeride bulunan küçük köpek, henüz çocuk yaşta olan Haşan ile Hüseyin oynamaları için getirilmiş olduğu, yapılan rivayetlerden anlaşılmaktadır.”[750]

İzah

İslamın kuvvetlenip güçlenmesiyle tazim ifade etmeyen resimlerin yapılmasına müsaade olunmuştur. Nitekim İslâm bilginlerinin çoğu, manzara resimlerinin, yarım(Mesela belden yukarı) insan ve diğer ruh taşıyan hayvanların resimlerinin yapılmasında ve kullanılmasında bir sakınca görmemişlerdir. Yalnız tam insan ve mh taşıyan hayvan resimleri hakkında alimlerden bir kısmı, tazim olmaksızın kullanmayı kerahetle caiz görmüş, bir kısmı da görmemiştir.

Fotoğrafın durumu nedir? Bu hususta da bazı alimler bunun caiz olduğunu, bir kısmı da olmadığını savunmuştur. Caiz görenler, fotoğraf belirli vasıtalarla gölgeyi hapsetmekten ibarettir, yasaklanan resimlerden değildir, çünkü yasaklanan resim, daha önce yapılmamış bir resmi yapmak, Allah'ın yarattığı bir hayvana benzetmeye çalışmaktır, halbuki herhangi bir aletle alınan fotoğrafta bu anlam yoktur, derler. Caiz görmeyenler de resim konusunda olduğu gibi fotoğraf konusunda da şiddet gösterir ve kerahati üzerinde ısrar ederler. Yalnız bunlar da pasaport, nüfus cüzdanı, ehliyet gibi zorunlu haller ve şüphelileri tanıma dolayısıyla çekilen ve tazim niyeti yahut inancı sarsma olmayan resim ve fotoğraflara ruhsat verirler.[751]

t I J-Uja.jj " j Jla fAljıj 4İİC. Aül AÎJİ (jl i Laglc. AÛİ jaC. (_jJİ (_jC.

LJâp Jil l jklj ".

401 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: Saç (ve sakalınızı) kına ile boyayın ve böylece yahudi ve hıristiyanlara muhalefet edin!”[752]

İzah

Saçının rengi açık olan veya saçı ağaran kimsenin bunu boyatmasının İslâm'a göre hükmünü şu şekilde belirlemek mümkündür. İslâm'ın çıkışından önce yahudi ve hıristiyanlar güzel görünme ve süslenmenin Allah'a kullukla bağdaşmayacağını düşünerek, saçı boyayıp rengini değiştirmekten kaçınırlardı. Hz. Peygamber, ashabına bağımsız bir kişilik kazandırmak için saçı ve sakalı kına veya başka bir boya maddesi ile boyayabileceklerini bildirdi. Ebû Hüreyre (r.a)'tan nakledilen bir hadiste şöyle buyurulur: "Yahudi ve Hıristiyanlar (saçlarını) boyamaz. Siz onların aksini yapınız: yani saçlarınızı boyayımz."[753]

Ancak hadisteki emir bağlayıcı olmayıp mendupluk bildirir. Nitekim uygulamada Hz. Ebû Bekir, Ömer, Ali, Ka'b ve Enes (r.anhüm) gibi bazı sahabeler saçlarını boyamamıştır.

»/MI 4-J Ua (jm-sl j) " j Jla i fALıj 4-lic. aÛİ (jC. t <jc. AİJİ ^ J (_jC.

£*iı j *\L\\ " t

j ç. UhJt J» »'MI Ua (jjjıAİ " ! AjI (_5-2_5 "

402 -Ebu Zerr (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Ağarmış (saçların) rengini değiştirmede kullandığımız şeylerin en güzeli kına ve ketemdir.”[754]

Bir rivayette şöyle buyurdu:

Saçların rengini değiştirmede kullandığınız şeylerin en güzeli kına ve ketendir. İzah

Keten: Bir bitki dalı olup siyah saç boyası yapmada kullanılırdı.

" ; (Jliâ ; J1İ i dljajJİt .İB i fÂljıj 4jİc- 4ll <İl_İB ui J\ ; (jc- i

^ ' A Ji 9 , ^ ' ~ 55

4^Jj öJuj jLoıl j 4 Ajikl jl "

c>

403 -El-Heysem bir kişiden yaptığı rivayette şöyle dedi:

“Ebû Kuhâfe, Hz. Peygamber (s.a.s)'in huzuruna geldiğinde sakalı iyice uzamış ve yayılmıştı.

Resûlullah (s.a.s) eliyle sakalı şeriflerinin enini ve boyunu göstererek: “Onun sakalını şöylece alsaydınız” buyurdu.[755]

Si S j, ' l'î o - " 0 « î " - ^ > s # ^ ^ ^

Eû! i t—(J k'-i'i (j ^ : 4ag-lC- AÛİ (jjljc. (_jj! (_jC.

li] cA-5 "

404 -İbn Abbas (r.anhüma) , nm şöyle dediği rivayet edildi: “Kadın için, saçma yün peruka takmakta bir sakınca yoktur. Ancak yasak olan, insan saçından

olanıdır.”[756]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Saç dökülmüş ise peruka kulanmakta bir sakınca yoktur.”

İzah

Saça ipek veya yün iplikleri örgü yapıp eklemekte bir sakınca yoktur.[757]

TIP BÖLÜMÜ

(13 Hadis)

Kur'ân-ı Kerim, her biri batılı İlim adamları tarafından araştırma konusu yapılan tıp, astronomi, jeoloji, botanik gibi çeşitli bilim dallarına temel teşkil edecek bilgiler veriyor.[758] Özellikle insan sağlığını ilgilendiren tıbbî konular önemli bir yer tutuyor.[759] Aynı şekilde Peygamberimiz (s.a.s)'in de sağlıkla ilgili pek çok hadis-i şerifleri var.

Aslında biz müslümanlar, Hz. Muhammed (s.a.s)'i tabîb-i kulûb, yani inançsızlıktan ruhları ve dünyaları kararmış insanlara hayat bahşeden, gönül aydınlığı ve ebedî kurtuluş getiren "kalblerin tabibi" olarak tanırız.

-- ^ o Jı o ' ^ ' ' 55 >55 55 55 >55 -

AjjSI (jLaû^U l üAS Aıl (jj " ; J1İ i âlLıj Alc. Âl CS İA Âl J<jc- 4 S 4 A Ail AÂlc- ,jc. LgAİİı Âl A Alı (Jl jj Aâ v A (JAİI (j-o A (jjA t a Ali ^3 LASI "

405- Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Allah insan için cennette yüksek dereceler yazar. O insan, kendisini o dereceye ulaştırabilecek bir amel yapamaz. Bu yüzden, Allah ona, o dereceyi kazanabilmesi için, çeşitli belâ ve musibetler vermekte devam eder.”[760]

İzaj

Musîbet: Başa gelen felâket, belâ, afet, sıkıntı, ceza gibi olaylar için kullanılan bir terim. Bir musibete uğrayan kimse, ya Allah (c.c.) tarafından imtihan edilmekte veya işlediği bir kötülüğe karşı cezalandırılmaktadır.

4 Adi

I jj " ‘ 3 İlaj Alc. Al Al JLâ j (JlÜ 4 Alc. Al A-Şj j ^jc. 4 (_jJİ (_jC.

?T j&j lİAj (jlS A Aü l_jiAI : A£AAS JAjj Al Jla <. ^AJI ASLA ^^Jc. j&j

* fi *A ^ '/o " - o f *

><-» jjAj 4 (_İAj (_jA A .İla. S IjjAl " • Al 4 " C’SASI ^)ÂI A-a " \ Al JJ ^3 4 j "

A [_ş Ad I_j 4 A : AİaAJ 4 ^Ajj AjÜj Al yjlâ 4 (_JA. j&j 4 Adi j_ya^a I jj " ; Aljj yı~şın j&j 4 cJA-i (jA "

406 -İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Kul bir takım yararlı iş yapmaktayken hastalanacak olsa, Allah Tebâreke ve Teâlâ, meleklerine şöyle emreder:

“Kuluma, sağ iken yapmakta olduğu işin karşılığında alacağı sevabın aynısını yazınız! ”[761]

(a) Bir rivayette şu ilâve edildi:

Çefctiği hastalıktan ötürü kazandığı sevapla beraber...”

(b) Bir rivayette şöyle dendi:

“(...) Kuluma, sağlam iken yapmağa başladığı o işinin tam sevabını yazınız!”

(c) Bir rivayette şöyle buyurdu:

“Kul, tanrının yolunda yapmakta olduğu bir iş sırasında hasta olursa, Allah Tebâreke ve Teâlâ “yazıcı meleklerine” şöyle der:

“Kuluma sağlam iken yapmakta olduğu işin tam sevabını yazınız!”

İzah

Kıyamet günü Allah Teâlâ'nın, " Falan kulum hastalandı da sen onu ziyaret etmedin, etseydin beni onun yanında bulacaktın" diyeceğini bir kudsî hadisinde bize bildiren Rasûlullah,[762] Hz. Âişe'nin nakline göre ailesinden hasta olan birine şöyle dua ederdi: "Ey insanların Rabbi olan

Allah'ım! Bu ızdırabı gider. Şifayı veren sensin, senden başka kimse şifa veremez."[763]

- ^ ^ ^ ^ S ^ i îì j5 < > o o

Iilâ 4 Ç.İJÛ A)Jİ ı_ Jiş. ç.!3 (JfÜ " ; Jla |»İLUJ aAc. aÛİ (jl 4 4İC. A)Jİ L) c
’

407-Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) şöyle buyurdu:

“Allah Tealâ, her hastalığa bir ilâç yaptı. Hastalık kendi ilâcına rastlarsa, Allah Tealânın izniyle yok olur.”[764]

İzah

Her hastalığın bir tedavisi vardır. İnsanlar, doğrudan veya dolaylı yollarla sebep oldukları hastalıkların tedavisini araştırmakla sorumludur. Çünkü vücudumuz, sağlığımız bize emanettir. Emaneti koruyup şifaya kavuşmamız gerekir. Bir

hadiste Hz.Peygamber: "Allah hastalığı ve ilacı yaratmıştır. Ey insanlar; tedavi olunuz (şifa bulunuz).”[765] "İhtiyarlık hariç, Allah her hastalığın şifasını yaratmıştır” (a.y) buyurmak suretiyle buna işaret etmiştir. İlaçlar, gıdalar, vitaminler... hastalıkların tedavisinde Allah'ın yarattığı birer vesiledir. Gerçek şifa verenin Allah olduğu unutulmamalı, bir yandan şifaya vesile olacak bütün tedavi yolları denenirken, öbür taraftan da samimiyetle Allah'tan şifa istenmeli, dua etmelidir.

y] Ja Ejaj âl İl! (j! " ; Jla * Aluj Çlc. iı! JjJI l jc. 4 4_ic- iı!

' * * 0 * o ' *51 > ^ o* Of * ' ' ' O ___ 51**" '

il J£ AİaA'ı Lğ-ilâ i jâjl! (jlailj ^£ol»a 4 ^LuJ! V] 4 J^a "

' , ' * o

(jj' İP

408 -İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi:

“Şüphe yok ki Allah, ölüm ve ihtiyarlık dışında, hiçbir hastalığı ilâçsız yaratmadı.

Onun için sizlere inek sütlerini tavsiye ederim. Zira o, (sütüne) her bitkiden karıştırır.”[766]

İzah

Peygamber (s.a.s) da : “Yüce Allah bir kişiye süt ikram ederse o kimse (Sütü içeceği zaman): “Allahım bize bu sütü bereketli kıl, bize daha çok süt ver!” diye dua etsin. Çünkü yiyecek ve içeceklerin yerini tutan, açlığı ve susuzluğu gideren, sütten başka bir gıda bilmiyorum” demiştir.[767] Yine bir başka hadislerinde: “Sizlere inek sütünü ve sütünden meydana gelen yağını tavsiye ederim. Etinden ise sakınınız. Zira sütü ve yağı deva, eti ise derttir” buyurmuştur.[768] Bir diğer hadislerinde de inek sütünün şifa olduğuna işaret etmiştir: “İnek sütü ile tedavi olunuz. Çünkü ben yüce Allah'ın bunda şifa yarattığı kanaatindeyim. Zira inek her çeşit ottan otlamaktadır.”[769]

!JO" * - >51 51 5 >

JjjÇ yj Ja aû! Jjjj (4 " ; AÂlc. ajj! aİi! (Jjjjj Jla 4 Jla 4 <ic. aÎi! a^»»(_ jj! qc . jt» jJ! (j-a l^âli 4 _Ji 4 ! ^£jl«a 4 V) 4 J jJl a " 4

<jUlL ^£jl*a 4 JJJ1j V) 4 J_ja J*-a. S?) Ja J» ^j JlsJ aü! q! " ; <1!

jŞ wı!l J£ (j-a IğilÌ 4 jİlll "

JalâJj Iğîlİ 4 jİlll (jlallj 4 |»LuJ! V] 4 çÇa Ajlai Jjji V] ç.!3 (j-a AÌl! Jjji Ua " j Ajljj

(jlaJE 4 çÇa j! 4 çliâû <S £jJaj yj 4 Ja (_yajyi ^a aİi! ^j! " ; . " j?* j ^l! (j-®

j-> <JİÌ <j-* Iğili ‘ "

409 -İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) şöyle buyurdu:.

Allah ihtiyarlık dışında, indirdiği her hastalığın yanısıra ilâç da indirdi. Bu yüzden sîzlere inek sütlerini tavsiye ederim. Zira o, türlü bitkilerden otlar. [770]

(a) Diğer bir rivayette şöyle buyurdu:

“Allah Tealâ, yeryüzünde, ihtiyarlık ve ölüm hariç, hiç bir dert yaratmamıştır ki, devasını da yaratmamış olsun. Bu yüzden inek sütlerini sîzlere tavsiye ederim. Zira o, her çeşit bitkiden (sütüne) karıştırır.”

b) Bir rivayette şöyle buyurdu:

“Ölüm ve ihtiyarlık dışında, Allah indirdiği hastalığın yanısıra ilacını da indirdi. Bu yüzden sizlere inek sütlerini tavsiye ederim. Zira o, her türlü bitkiden (sütüne) karıştırır.”

c) Bir rivayette şöyle buyurdu:

“Allah, şüphesiz yeryüzünde ölüm hariç, şifasız yahut ilaçsız hiçbir hastalık vermedi. Bu sebepten, her çeşit inek sütlerini size tavsiye ederim. Çünkü o, her bitkiden (sütüne) karıştırır.”

-o 's- ö K 5 55 jj

i (jUlL ^3^ " : ‘ Çile. 4ıI (_ s JL<a (jc. t

^ > 0 - ' "^"*0 * 55 ^ ** ’’ "

C-lû (j-a ç.LLüü LÇlâj <• a jüj (j-a Lgjlİ "

<İC. AJC. (jc.

410 -Abdullah İbn Mesud (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) şöyle buyurdu: “Çeşitli inek sütlerinden istifade etmelisiniz. Zira o, (sütünü) her bitkiden otlayarak yapar. Ve sütlerde şifa vardır.”[771]

o £ 55 - >55 55 55 > - , g J»55

^3 frlLatH (_!*-?■ " : çü laj 4-lic. aİJİ *iİll Jla j Jlâ t La^ic. *iİll (_jJİ ^jc.

g.Lâxult a-Uaj (J İİitIÇ Â-âl •>» VÇ çlyÇoll "

411 -İbni Ömer (r.anhüma) anlatıyor: Hz.Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Allah (c.c) Çörekte, hacamatta, balda, yağmur suyundan şifa yarattı.”[772]

412-Said İbn Zeyd'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Verilen nimetlerden biri de yeraltı mantarıdır. Suyu da göz (hastalığı) için şifalıdır. ”[773]

"' o "" * -*5S 33 jj ^ o >33 ___ ^ <o

j_jc.l • ^n/ıi <j^ (JA (_>a " : (JlÜ i ^İLıj 4ÛİC. aJJİ ^ qc. t 4_ic. aJJİ ^jJaj o ^y^A (_jc.

ajjJaJ £l ^_ s -uı<OJ (jAa. (Jlâ 4 ^ ‘ >ı<aj a J ‘ A jâİ dll^a dlliiil dlUalÜll AİJİ CllLaI£j

0 -*11

jx«Qj 4

dll^a dllylİj (Jha wıll (_İj 3 4 ^luaJ (jAa. dlUİAİl aJJİ t"l aİSj j_jC.I | 3la (j-a " j 3lâ 4 Âlljj LŞ^J

^CİIll 4—lJâC. ajjJaJ ^Ll ^ »o AJ (jAa. Lğ-IÂ lâlj 4 -İJ-âyj 4—lJâC. a J ‘ A "

413 -Ebu Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Sabahleyin kalkıp, üç sefer ‘Allah'ın kusursuz sözlerine (Kur'an'a) sığınırım’ diye dua eden, akşama kadar ona akrep dokunmaz. Aynı duayı akşam olunca da yaparsa akrep ona sabaha kadar zarar veremez.”[774]

(a) Bir rivayette şöyle buyurdu:

Sabahleyin; güneş doğmadan önce ‘Allah'ın kusursuz sözlerine sığınırım’ diye üç sefer dua edince, o gün akrep zarar veremez.

Aynı duayı akşam olunca yaparsa, akrep o gecesinde yine ona zarar veremez.”

o \ 5 3 ; > o" o ' - 0 >33 ' ^ o

4 Âl _J c -4j ^^jl I jj 4İİC. AJJİ AJJİ (Jjjaj (jl£ Al \ LİİİIÜ 4 l.ğâc. AJJİ 4,judllç. (_JC

Lakuı jûLİj y çLİia 4 liijiiiA yı y 4 ^sLİkı dul 4_ l^i 4 (_jAİıı 4 _ij (jaIâii 4_ja ji"; "

414 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) bir hastayı sormaya geldiğinde ona şöyle dua ederdi:

“Ey insanların Rabbi! Hastalığı gider. Gerçek şifa veren, şifandan başka hiç bir şifa bulnmayan sen, bu hastaya öyle bir şifa ver ki hastalıktan hiçbir şey geride bırakmasın.”[775]

jjj (ji (j-ayail JjJ " ; 4 İİC. AJJİ ^ino AJJİ Jjjaj Jla | JliI (1 AJJİ j-aC. (_JJİ (_JC.

jJaJ V La çl^LjlI (_j-a (_>Âa^)*ÂJ j JliI ? A.Luflj J4i (_âj£j] Jjâ i "

415 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Mümin kendi kendini alçaltmamalıdır! Bu söz üzerine şöyle soruldu:

“Mümin kendi kendini nasıl alçalta bilir?”

Cevap verdi:

“Gücünün yetmiyeceği belâları istemeye kalkarak...”[776]

JlİS i iluıj 4 _lic. AJJİ . L^ı ^gjjil jLLoiLH (j-a J^.j Ç-Lş. : Jls 4 4 -JC. AJJİ AJJİ AJC. (_JJ ^)jLş. (j*

°° o ; oî , ;' ' , iJ- t - , o- s' * ' ' * ' '

ka.ıLn.H ûjjSj t jlsİluNI o Jj£ (j-a dûl (jjli " ; Jla c J Jj y j laâ Uj djâJj La c aûI (Jjjaj U ;

<*Lüj <1 Jjâ ; J^ 4 ks^jLa]! Jj£j J^. Jll 4 14 -j l3JJa "

416 -Cabir İbn Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Ensârdan bir kişi, Nebi (s.a.s)’e gelerek:

“Ey Allah'ın Resulü, bir çocukla asla rızıklandırılmadım, (evlât tadını tatmadım) hiçbir çocuğum yok!” deyince, Hz. Peygamber (s.a.s) ona:

“Allah'tan çok çok yargılanma dilemekten ve rızıklandığın şeylerden bol bol sadaka vermekten seni alıkoyan ne vardır!?” dedi.

Bu şahıs, ondan sonra bol sadaka veriyor ve Allah'tan çok yargılanma diliyordu. Derken yedi tane oğlu olmuştu.[777]

^ o z't 0 51 - s i > o ' *■ o >51 - f o

i <1 jiju AJJİ (jl ^alc. (j-a " j 4-1İC. AJJİ ^L<-ı AJJİ Jjjaj JLa ; LJlâ (LğJlC. Alıl ^g-ıJaj |»l (_JC.

^*1*

417 -Ümm-i Hâni (r.anha)’in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Kendisini Allah'ın yarlığayacağım bilen, yarlığanmıştır.”[778]

M i i t

<Laj i lllLuJI Ja ajjI jj " ; alLuj Aoic. ajjI ^L^-ı ajjI J^jaj JLa ; Jla c <ic. ajj! yjx_LAA ^1 i jc.

pUll

418 -İbn Mesûd (r.a)'un şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Hiç şüphesiz selâm olan Allah'tır ve yaratıkları O’nun selâmına muhtaçtır.”[779]

İzah

Her doğan ölüyor, her yeşeren kuruyor, her yapılan yıkılıyor. Yaratılanların en değerlisi insan doğuyor, büyüyor, ihtiyarlıyor, hastalanıyor, acıkıyor, uyuyor ve ölüyor. 'Selâm' olan Rabbimiz bütün bunlardan salimdir. İslâm dinini indirerek selâmet yurdu olan Cennete davet eden, bu dünyada gönüller arasına köprü olan selâmı, nezaket kurallarını öğreten Rabbimiz Mü'minleri Cehennem azabından selâmette kılandır.

Allah'ın Selam sıfatı aynı zamanda cennete kabul ettiği kullarına selam vermesi anlamına da gelir. Cenab-ı Hak:

"Çok esirgeyen Rabb'dan onlara bir de sözlü "Selam" (vardır)."[780]

EDEB BÖLÜMÜ

(29 Hadis)

Edeb: Ahlâk, terbiye ve nezâket kuralları. Birini ziyafete davet etme mânâsını ifade eden edep, İslâm'ın güzel saydığı söz ve davranışlardır. Bu itibarla edep, insanların kendisine davet olunan bilumum hayır, zarâfet, usluluk ve güzel ahlâk demektir. Seyyid Şerîf, (et-Tarifât) adlı eserinde edebi, "bütün hatâ türlerinden kendisiyle korunulan şeyi bilmekten ibarettir" diye tarif etmektedir. Edeb, insanı ayıplanma ve kötülenme sebeplerinden koruyan nefsin köklü bir kuvvetidir.

"Nefs edebi" ve "ders edebi" olmak üzere ikiye ayrılan edeb'in birincisi acelecilik ve sinirlilik gibi doğuştan olan edeb, İkincisi ise daha sonra elde edilen ve "mekârim-i ahlâk" (güzel ahlâk) olarak da isimlendirilen edebtir.

liLÂ liİİLaj dülî " ; ^İLUJ Aİ ic. dİ dİ JJli ; J1İ i AjıC, dİ JJİd (jc- "

419 -Cebir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Sen ve malın babanın kazancısın.”[781]

İzah

Büyüklere hürmet ve saygı; küçüklere, düşkünlere şefkat ve merhamet; özellikle aile arasındaki fertlere iyi muamele etmek İslâm'ın esaslarındandır. Allah ana babaya saygısızlık bir tarafa "öf " demeyi dahi yasaklamıştır. Başkasına merhamet etmeyene merhamet olunmaz.

; Jla ? liîlâll j ^^.1 " ; (Jliâ t A^aJI djj lÎ^j A»joj Aalc. dİ ^1 ; Jla ‘ tlâ'

İAldâ ; (Jlİ i fjû "

420-İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivavet edildi: Bir adam savaşa katılmak için gelmişti:

Hz.Peygamber (s.a.s):

“Annen, baban sağlar mı?”

“Evet!”

“O halde, onlara hizmet yolunda savaş!” diye tenbih buyurdu.[782]

^Loba JSJ ^-baaillj ^al <jl " (alxu j 4İİC. *iİll ^ \ no ûljj (_jC- "

421 -Ziyâd'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s); “Her müslümana, müslümanlara nasihat vermeyi emir buyurdu.”[783]

İzah

Nasihat: Bir şeyi yabancı maddelerden ayırma, dikiş dikme, samimi olma, samimi olan ve içinde kötülük bulunmayan bütün iyi söz ve işler. Öğüt verme, akıl ve yol gösterme. Nasihat, İslâm'ın pratik hayata aktarılması, ahlâkî prensiplerin yaşanması, İnsanî erdemliliklerin, görgü kurallarının öğretilmesi amacıyla bilenlerin bilmeyenlere öğretmesi ve hatırlatmada bulunması amacıyla yapılan öğütlerdir.

0 " ^ ^ x i «S jj ^ g M ^ ^ * o

4ıl Jla " ; Jla 4 i1lu J <lk. 4ıl a <jc- 4 Aic. 4ıl ojjJa

sT ' ^ ^ 0 s ^ ' o ^ ' 0 " " **

AİlklI La^-La la^l j j^jc. Jli (j-a5 j] A-lföalI j "

^ ® ^ o ^ ^ ^ ^ ^ "o 0 o ^ ^

(jOJ 4_uıl j ^)jİLa]| ,jl " kil 4 J^LalI .*û-s a (jc. 4 (_jC- 4 4İ£. uÜJİ A-İJİ (jC. 4 ûl/ua.

jlîll ^ IİI Cjjjlâll ,j-a ^ 4 4İlc. JâÎi jlî ,j-a ^ a_luI ^İjjj ‘ yil^j "

422 -Ebu Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Allah Tealâ: (Zati) ululuk, rida'mdır; sıfatı ululuk da izarımdır. İşte, benden bunlardan birini çıkarmağa uğraşanı cehenneme alırım.”

Muhammed bin el-Münkedir et-Teymi'nin (Hz. Peygamber (s.a.s)’den yahut sahabeden) şu haberi aldığı kendisinden rivayet edildi:

“Kibirli insan, başı ayakları arasına sıkıştırılmış olarak ateşten bir tabut içerisine kapatılır. Ve ateşte kalacağı süre, bu tabuttan asla çıkamaz.” [784]

İzah

Kibir: Büyüklenmek, büyüklük taslamak, ululuk iddia etmektir. Kendini

başkalarından yüksek görerek onları aşağılamaktır.

Şeytan'a ait bir özellik olan kibir, onun Hz. Adem (a.s)'e secde etmesini engellemişti. Cenab-ı Allah bunu Kur'ân-ı Kerim'de şöyle anlatmaktadır:

"(Hz. Adem (a.s)'e) secde etmekten yalnızca İblis kaçındı. Kibirlendi ve kâfirlerden oldu."[785]

i t_ıl j jsİIuj A-iic. aûI ^Ga ajjI

^ * 9 9 ° ' j __ 51 -

(jjAa. Jlâ. : Jlâ ? -Gül ^-Gc .1 La jjâ. G 4 Aİ 1 İ Jjjaj 11 " '

; Jlâ t LL^ia Â-lCul (_JC. i GİJ) (jC

423 -Ziyad’ın: Ben Hz. Peygamber (s.a.s)’in yanındayken Üsâme bin Şerik'in şöyle dediği rivayet edildi:

Göçebe araplar, Ona sordular:

“Ey Allah'ın elçisi! Kula (Allah tarafından) verilen şeylerin en hayırlısı nedir?” “Güzel ahlâktır” cevabını verdi.[786]

Lal i (jiâ, Jâjll (jİ j] " ; ^«İluj AjÎc. 4ıl ^İG Ğl JjJj JIİ ; GİIİ 4 4ıl İĞİG jc.

^asİ JG 4 1 ' c3^ Lh? çşâj Cl c (_$ jj Jlâ JJâlI ,ji J]j 4 4la ç>LiiLl Jlâ ^Uj ğI Jlâ <_>

4ia "

424 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Yumuşaklık, lütuf ve yardım gözle görülen bir yaratık olsaydı, Allah'ın yaratıkları içersinde ondan daha güzeli görülemiyecekti. Cehalet, ahmaklık da gözle görülen bir yaratık olsaydı, Allah'ın yaratıkları içersinde ondan daha çirkini görülmiyecekti.”[787]

S >°° ^ ' 9 ' 9 ' 0 * - >5 Öl S 9 , ^7 o

^ L<-ı .Gj Jİ 4 Jaâ <S (JjuK. (_£.il (jOJ 4 İj£j alGj 4 }İC. AJJİ ^-Ga AJJİ Jjjaj r - ^)âl G " ‘ Jlâ 4 (jGİ JC

» ■ * ' y ®* j ^ ' ,, - y __ » * >z

AİJİ JjjAJ ^11 (JaG, G_J 4 lğx. 4 j (jj£j (JG. 4 aâ l^SJjâ 4 aj G.I Jjllj 4 Gl lljLGo alG_J 4 lic- AJJİ

'i ' s * o o ^ # ^ ^ * 9 i * 51

^ L .-1 Aİ 1 İ Jjjaj G 0 *■. 5 f~»l 4 aâ lİG G.lâj G_j 4 4 İlâ ^JG. ^»lââ 4 Gâ .Gl çAlaj 4 İİC. AJJİ ^L.-ı ^İluj yllc. aÎiI " 4

4 4SIâ 4_âj^jli Â4.LL. J^.j ^iluj Ğl JjJj ^li Gj " ; Jlİ 4 AjI jj

4_â^).La,.uâl JA "

jA (jjG (ji y] 4 aj Gjjj y i^gi ^ii_La iii" <â]c. gi gi Jjjaj (jG;

425 -Enes'in şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s), beraber oturduğu kimsenin yanında dizlerini asla uzatmamıştır.

Elini tutan bir kimsenin elini, o bırakmadıkça, Resulullah asla bırakmamıştır.

Hz. Peygamber (s.a.s)’in huzurunda oturanlar kalkmadıkça, Resulullah (s.a.s) asla kalkmamıştır.

Hz. Peygamber (s.a.s)'in (ter) kokusundan daha güzel olan hiç bir güzel koku bulmadım.”[788]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“Bir iş için Hz. Peygamber (s.a.s) ile görüşmeye gelen, kendisi bırakıp gider olmadan önce Resulullah (s.a.s) asla bırakıp gitmemiştir.”

(b) Bir rivayete şöyle dedi:

“Hz. Peygamber (s.a.s), el sıkıştığı kimsenin elini, o bırakmadıkça, bırakmazdı.”

4.2c. Aül J 4 4-1İC. Jj| *iİll (jl \ 1 \C- AİJİ ^yiC. (_jC.

AİSj ^^ka v ı-*hWl 2a ıA°f\\ " ; Jliâ i ^ uj "

426 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) evindeyken, bir adam dışarıdan seslendi. Hz. Peygamber (s.a.s):

‘İşte geldim! diye cevap verdikten sonra, dışarı çıkıp yanma geldi.”[789]

* \ % ' * ' " > / s „ $ & * A o ' ' o" i

çLuâil dxuıl " ; Jtaâ 4 yllc. 4ıl <^21 C-lüİ ; 22la 4 Âiıâj ciıL Â414 ,jc.

427 -Ümeyme (Binti Rukeyka)’nin şöyle dediği rivayet edildi: “Biat etmek üzere Hz. Peygamber (s.a.s)'e geldiğimde bana:”

“Kadınlarla ben (biat sırasında) el sıkışmam! buyurdu.[790] İzah

Peygamberimizin bunu haram kıldığına dair hadis yoktur. "Erkek, kendisiyle evlenmesi caiz olan bir kadınla tokalaşırsa, ahirette avucunun içine kızgın demir/cıva eriyiği konarak cezalandırılacağını ifade eden söz

hadis değildir, uydurmadır. Peygamberimizin, kadınlarla -bey'at yaparken-el ele tutmadığı şeklinde bir bilgimiz var. Bu, haram kıldığını göstermez; O'nun her "terk"i; yani bir şeyi yapmaması nehiy (yasaklama) mânasna gelmez. Yasak ve haram olduğuna dair başka delillere ihtiyaç vardır. Peygamberimizin ve sahabenin yaşlı kadınlarla musafaha (tokalaşma) yaptıkları biliniyor.[791]

j.V’um »oA jâc- Jli; ^ j 4-Jc. aİjI aûI Jla; Jla t 4_uî (jc. t a-iı^j Jj!

jjLutC. • Jla t <■ -la44a Uaj 4 Jjjjj Ij ; j Jjââ 4 *■ - a JJjİ 4 "

428 -İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Kendisinden özür dileyen bir müslümanın özürünü kabul etmeyen kişinin bundan ötürü kazanacağı günah, ‘meks sahibinin günahı gibidir. 5 Bunun üzerine soruldu:

‘Ey Allah'ın elçisi! ‘Meks sahibi nedir? 5 ‘Vergi tahsildarıdır! 5 buyurdu.”[792]

44le. aîjI aûI Jjjjj Jla ; Jla 4 La^âc. aûI (_jc.

I jLlıC. j 2 ( ) l—la».l-2a jJj£ a jJjâ 4 ejâc. Jjİi 4 "

429 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Müslüman (din) kardeşi tarafından dilenen özrü kabul etmiyenin günahı ‘meks sahibi 5 yani vergi tahsildarının ki, gibidir.”[793]

® o > * •

4_La 4 e_u.

Jaj lâl " ; Jlİ a^İc. 4 ıl J-jİI! ,jî 4 <jc.

430 -Cabir'in şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki: “Birinize güzel koku getirilirse ondan alsın! 55 [794]

431 -Ebu Hureyre (r.a)’nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Yıldızlara bakarak gelecekten haber vermeyi Hz. Peygamber (s.a.s) nehy etti.”[795]

>o îS ^ ® " öî i > ' ^ ^ ^ o & o

(j-ajJ 3^3^ 3a>-3 V " ! 4 _jİ£. aİJİ ^A. AİJİ 3_J jj J Jla j 3li i 4-İC. AİJİ *iİll AjC. (_jj (j&

aİL2}Ui]I j aÛİ 4_İ*J (jl£ 4 (JjIİJI (jpa jİuij fi 4 3^-4 (ji Mi

432 -Cabir İbn Abdillah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kişinin hamama girmesi ancak peştemal kullanması ile helâl olur.

Avret yerlerini başkalarından gizlemiyene, Allah, melekler ve yaratıkların hepsi lanet ederler.”[796]

o Z * o ' f ^ 5 o' ' 51 ? j, " o f° 2 s ^ ^ o

«İJC- J -İJC- ^luıj <iic. aÛİ AÛİ ç.UuAn 3 A (jl£ " j 3^ 4 J-aC. (jJİ (_JC.

433 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s)'in en çok sevdiği isimler, ‘Abdullah’ ile ‘Abdurrahman’dır. [797]

İzah

Peygamber efendimizin sevdiği ve sevmediği isimler hadislerle

-Ebu’d-Derdâ (r.a) anlatıyor: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Sîzler kıyamet günü isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağırılacaksınız öyleyse isimlerinizi güzel yapın.”[798]

-İbnu Ömer (r.a) anlatıyor: Resulullah (s.a.s) buyurdular ki: “Allah’ın en ziyade sevdiği isimler Abdullah ve Abdurrahman’dır.”[799]

-Ebu Vehb el-Cüşemî (r.a) anlatıyor: “Resulullah (s.a.s) buyurdular ki: “Peygamberlerin isimleriyle isimlenin. Allah’ın çok sevdiği isimler Abdullah,

Abdurrâhman’dır. En sâdık olanları da Hâris ve Hemmâm isimleridir. En çirkinleri de Harb ve Mürre isimleridir” [800]

^ o o * * . & ' öî i } X 0 >55

V j t j 4.1İC. 4jl 4lt (Jjjjj (Jlâ j (Jlâ (1 iç. 4lt ^ J ^oC. (_jjl (_jC

' V."

C5^y .

434 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“İyilik eskimez ve kötülük unutulmaz.”[801]

İzah

İyilik zayi olmaz, kötülük unutulmaz, herkes ettiğini bulur. O halde, maddi bir menfaat beklemeden herkese iyilik etmeye çalışmalıdır.

Iİj C-ua. ü-iiâ Aİlc. 4ı! 3-4^ 44! 14 IİS " ; JİÜ < Aİc. 4ıl S ,jj ^>44 <jc.

L>

4LL4I

435-Cabir İbni Semüre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: “Hz. Peygamber (s.a.s)'e geldiğimizde, meclisin bizimle son bulacağı yere otururduk.”[802]

; O , 55 - >55 Öi 5i > '

y (j-a 4l! 31 V " ; <4c. 4ll ^-L^a 4ll (Jjjjj Jla

Jjül! j£İü " .

"" > o „ ^ o > 0 «o,

3la i <j£. 4ı! (3 ja4J! .y» 4 (_jc.

436 -Ebu Said el-Hudri (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Başkalarına teşekkür etmeyen, Allah'a şükretmiş olamaz!”[803]

İzah

Hamd ve medih kelimeleri de mana itibarıyla şükür kelimesine yakındır. Bazı alimler, bilhassa hamd ile şükrün aynı anlamda olduğunu söylemişlerdir. Farklı görüş belirterek bunların ayrı şeyler olduğunu söyleyen alimler de olmuştur. Fatiha sûresinin tefsirinde, Hz. Muhammed (s.a.s); "Elhamdu lillahi Rabbilâlemin" dediğin zaman, muhakkak ki Allah'a şükretmiş olursun" diyerek hamd ile şükrün birbirine olan yakınlığını ifâde etmiştir. Söz ile hamdedildiginde bu aynı zamanda şükrün başı sayılır. Nitekim Hz. Muhammed (s.a.s); "Hamd, şükrün başıdır. Allah'a hamdetmeyen, O'na şükretmemiş sayılır" demek

suretiyle, bu hususa açıklık getirmiştir. Hamd ile şükrün ikisinde de kasdedilen kişi, nimeti verendir. [804]

o & „ ^ o & - S - i S % ' ^ ^ o -* 51

alla]' (jlİ 4 allall j liîu] " | allu j Ajic. Aül ^ ln-ı AİJİ (Jjjjj (JlÜ \ (Jlİ t La^JıC. ^ÜJİ ^.jJaj ^aC. (jjl (jc. AİIls]l CllUalla "

437- İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Zulüm yapmaktan sakın. Zira zulüm, Kıyamet gününde birçok karanlıklara sebep olur.”[805]

İzah

Zulüm, yaratılış düzeninde bozukluk ve sapmalara sebep olmaktadır. İnsanın dışındaki bütün varlıklar, yaratılış düzenini bozmamakta, nasıl yaratılmışlarsa, öyle hareket etmektedirler. Allah'ın emir ve yasaklarım dinlemeyen, zulüm yollarına düşen insanlar ise, insanın yaratılış gayesinin dışına çıkmaktadırlar. Bu halleriyle de, varlıklar arasında en büyük zalimlerden olma durumuna düşmektedirler. Onun için Allah ve Râsulü genel olarak zulmü yasaklamışlardır. Bir de, bütün peygamberler insanları Allah'a inanmaya ve O'nun emir ve yasaklarına uygun hareket etmeye çağırmışlardır. Bu davete kulak vererek imâna gelen ve ibadete sarılanlar huzur, saadet, mutluluk ve başarı elde etmişlerdir. Bu davete kulak vermeyerek peygamberlerin yoluna muhalefet edenler ise, zalimlerden olmuşlar ve başlarına büyük musibetler gelmiştir. Kur'ân'da, peygamberlerin emrini dinlemeyen nice toplulukların başına gelen felâket ve musibetler haber vermiştir. Bu bilgiler, zulüm işleyen zalimlerin sonu açısından son derece ibret vericidir.

4 ûl2ü <1 I jauiâ 4 jllû (_^2 Jİ .Afyl (j-a tJajjÜ j Aile. AİJİ ^ lno (jî "] ÎJjJ j)C.

aJL]]l IİA (jl4 Ua " | Jliâ 4 A*-LuıJ y Âc-Luı Aİ-ıUa-aS 4 1 \ \wı aAUl (j-a .1İ.Iİ 4 ÜaliJa l^l-a AS I

« ' __ » , __ s „ 't ' * * f -

; Alüj AİİC. Aİıl cg l ^ 3 aîjI Jtaâ ; (Jli 4 Ig-Lâj (j-a AJjJaJps 4 (jAil oLl ; I jllaâ ?

M ’ i ^ ^ ^ ^ ^ > " ' s * 0 o J

<&\ a l_)lAq-al (j-a j)l] AajI j)C. t ı ■ ÛK (jj ı^lf. (jc. j AİI C5^_5 4 " £İJ-1 AÖ LA j-aaJal

^ULII £-jJaj Uaİ 3 4 Aİ-a lÛJâ 3 j 4 çAlaj AİİC. AİJİ ^Jj-a ^jAİl Aj]j ûlc .^3 4 UaliJa .-1 " Aaİ£.

I 4 KU (jl g-lLall) y <JiAâ 4 A-J^la 4 fiAHI ıi]]l (j-a Aat-ıJaJ ^alluj AİİC. 4ll ^.L^a (j-âll <JjUu

lc.jâ 4 Ajc. 1 wıâ liilj aiuıj Aaİc. AÛİ 4^0 balâ t aUtJia.il j)C. ULobaİ j 4 Alâ j)-a l^İilî 4

" ^ " j Jı ^*o * ^ ^ " 0 '"ot ’ " " > __ * - " * " i j-j

1U ; (Jlİ l* Ja (jjl (j-a 4 IİA aiJ j)C. " | (JIİ2 4 aUtJaİİ >. ■ >Uı aluıj Aaİc. Aül ^.L^a

. , , __ “ - ; ^ ^ • ok'": " * __ 0 -e ş

ıiİl IaUİİl^j 4 IaIuLjJj 4 Uia^c.j 4 l^jjUUa Uaîc. ,jSj 4 iûî 4 _ü.LlAS dûl£ oLU 4 4 ıl

Jla t " 4 a» îaJ (jl j-ai _9 abdal' aİ^ Â“i_$ Ajlc. AİJİ ^\><-ı ^all i IfrÎâj 4-iIajLiâ t

jı ^ o __ ^ V > ^ - o ^ ^ ** " - ^ ^ ^ o;

? ^j^Jü j...wal; ı. <jj| jjâj <Ja?)1! (3-® lİ4*j dıAi.i (jj'l (jpa ; 4ÂıW (_ş^V Clıls ; (Jlü ;

aa-alc. CİU-İS. jj^ı AjÎâ.Î ; <Jliİ "

438 -Ebu Bureyde'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s), bir kısım ensarı, görmeye gitmişti. Bir koyun keserek ona yemek yaptılar. Yemekten bir parça alıp çiğnemeye başladı. Bir müddet çiğnediği halde lokmayı eritip yutamıyordu. Nihayet:

“Bu nasıl ettir?!” diye sordu.

“Filânın koyunuydu, gelince anlaşıp parasını veririz diye düşündük ve kestik” dediler.

Hz. Peygamber (s.a.s):

“Onu esirlere yedirin!” emrini verdi.

Bir rivayette: Âsim İbn Küleyb'in babası şöyle dedi:

Muhammed (s.a.s)’ in ashabından bir tanesi yemek yaparak Hz. Peygamber (s.a.s)’i davet etti.

Nebi (s.a.s), bizleri de alarak gitti. Yemeği koyunca, Hz. Peygamber (s.a.s) uzanıp bir parça et aldı. Onu ağzında bir müddet çiğnedi. Fakat bir türlü yutamadı. Ağzından çıkardı ve bekledi. Bu hareketini görünce, biz de yemeği bıraktık. Yemek sahibini çağırdı:

“Bana şu etinden bahset!.. Nereden geldi?” diye sordu.

Cevap verdi:

“Ey Allah'ın Resulü! Bu, bir arkadaşımın koyunu idi. Kendisi yanımızda yoktu ki satın alalım. Aceleden bekliyemezdik, tutup kestik ve onu sana yemek yaptık. Geldiğinde parasını ödiyecektik.”

O zaman Hz. Peygamber, yemeğin kaldırılarak esirlere yedirilmesini emir buyurdu.

Abdulvahid dedi ki:

“Ebu Hanife'ye sordum: Siz ‘Birinin malını izni olmadan çalıştıran bir kişi, karından sadaka verir’ hükmünü nereden aldınız?”

“Âsım'ın rivayet ettiği hadisten aldım” cevabını verdi. [806]

' ' * 0 ' $ 51 K 5 S S .* ^

AİC-lâS (_gic- J' A.JİC. Aİ 1 İ ^1k-i 4j| Jjjjj Jla ; Jlâ t Ajc. AÛİ 4İ114 (Jj 4İ (jc

439 -Enes (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Hayra vesile olan onu yapan gibidir.”[807]

İzah

Hadis, hayra öncülük yapmanın, hayır yapana ve hayır yapılmaya layık olana yardımda bulunmanın faziletine delil teşkil eder. Çünkü hayra, iyiliğe delâlet etmek de bir hayırdır. Hayır yapana ecir ve sevap verildiği gibi, o

hayrın yolunu gösterene de sevap verilir. Çünkü her insan bizzat kendisi hayır yapmaya güç yetiremeyebilir. Bundan elde edilen sevabın mutlaka eşit olması da gerekmez. Hayra öncülük ve delâlet, sözle, işle, işaretle veya yazmak sûretiyle olabilir. Delâlet edene ecir verilmesi, hayır ve iyilik yapanın ecir ve sevabından da hiç bir şey eksiltmez.

Özellikle günümüzde hayır ve iyilik yapılması gereken bir çok kişi, bir çok İslâmî ve ictimâî kuruluş vardır ki ihtiyaç içinde kıvranmakta, çaresiz kalmaktadırlar. Aynı şekilde, hayır yapmak isteyen ve lâyık olanı arayan hayırseverler de bulunmaktadır. Bunlara öncülük ve aracılık yapmak, müslümanların görevleri olmalıdır. Özellikle büyük yerleşim birimlerinde, bunu organize eden hayır kurumlan ve vakıfların bulunması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu müesseseleri samimiyetle yaşatmak ve toplumun hizmetinde kullanmak, küçümsenmeyecek hayırlardandır.

4 ^La^LuAİ J4.J

ûç.14. " ; Jla i alluj Aile. 4 ıl JjJI <jc. 4 Aic. 4 ıl a_J <jc- 4 oAjj

> 5 , " o 'o' "•* 0 ■' * 0 ~ ' ' t 0 ' * ' * '

14L4 14 . 1 a jla 4 (j!>lâ a ^Aa Jlfa-il 4 tilİAaj (_ya 4İ14L4 4 Aİİc. 14 14 ; Jlia

Aj 1 ila 4 J4.J1I Jilajla 4 4li a^Jjoi Ailâ 4 <Lı4lluılâ 4 Aj jjjtj Ajusj aJ A-a ^^-al j4l jL4aiVl

IİA Jla Al 4 aİiU A.âL4'u^la 4 aiAj aAc. 4j 1 / J-a-a AAİI JJÜ J^JlI aJc. (JAaa 4 aJ ı_ılAj^ai *^a j4ı

- S ' * £ - \ ~ s S ^ S ;

Ajİc. 4ıl ^..l^a jAll Aj J4a 4 a.I4j>. £4 <, 141)14 J1 t “d 4-â.Uk.a ? ^14 j AİİC. 4ıl 4ıl Jj^jj

Aİc-liS jiÜI ^gjc. (JIİ3I (jli V (jliajl " ; ^aLluj 4İİC. İl! ^.Ga ^yğ]! lÎ^3 _ jAJl a ; Jliâ i çsiluj "

440 -İbn Bureyde (r.a)'nin babası, Hz. Peygamber (s.a.s)'den şu rivayeti yaptı:

Bir adam Resulullah (s.a.s)’e gelerek, binek istedi. Hz. Peygamber (s.a.s):

“Seni bindirecek bir şeyim yok. Yalnız, sana binek verebilecek birini göstereyim. Filan oğullarının mezarlığına kadar git. Orada ensardan bir genç, arkadaşlarıyla atış talimi yapıyor. Yanında bir de devesi var. Ondan iste, seni ona bindirir” diye cevap verdi,

Adam çıkıp gitti; o genci arkadaşlarıyla atış talimi yaparken buldu. Ona Hz. Peygamber (s.a.s)’in dediğini anlattı. O zaman genç ona, Hz. Peygamber (s.a.s)’in bunları söylediğine dair yemin etmesini söyledi. O da iki yahut üç kere yemin etti. Genç, bunun üzerine onu deveye bindirip Resulullah (s.a.s)’e getirdi. Ve olanları anlattı.-Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle konuştu:

‘İşine dön! Hayrın yapılmasına kılavuz olan, onu yapan gibidir.”[808]

.lic. a! " • Jli c Ajİc. ,4ı! Aı! <Jj2uj ,ji t 4 _jj! l jc. i SİÇj <jj! <jc

(jLLaijjı "

441-İbn Bureyde'nin babasının şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“En faziletli cihad, zâlim bir idarecinin katında hakkı söyliyebilmektir.”[809] İzah

Cihâd: Çalışmak, uğraşmak, çabalamak, gayret sarfetmektir.

Cihâd üç kısm ayrılıt:

1- Nefs'e Karşı Cihad Şüphesiz en güç cihad, insanın nefsiyle ve nefsinin arzularına karşı yaptığı cihaddır. Müslüman, gerçek cihadı nefsine karşı verir.

2- İlim İle Cihad

Cihad'ın başka bir çeşidi de ilim ile yapılan cihaddır. Dünyadaki bütün

kötülüklerin sebebi cehalettir. Hakk'a ulaşmak isteyen herkesin cehaletten kurtulması, ondan uzaklaşması gerekir.

3- Mal İle Cihad

Mal ile cihad, Allah Teâla'nın insana ihsan etmiş bulunduğu mal ve servetin yine Allah (c.c.) yolunda harcanması demektir.

4- Canıyla Savaşarak Cihad Yapmak

Cihad, müslümanlara farıdır. Her müslümanın nefsi ile, ilim ve malı ile sürekli cihad yapması, böylece dinin korunması, Hakk'ın galip kılınması için çalışması gerekir.

ijdi i

* o;.;

A \ \ A 4

^ M & £ * ^

liljLuöluı! (j-a " ; 4_ıic. aİiI ^Jla ; Jla (Jiaj -A (jli i "

<İC. û(jc.

442 -Ebü Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Sana bir şey danışana, en hayırlı olanı göster. Bunu yapmazsan ona hıyanet etmiş olursun.”[810]

İzah

İstişare: Herhangi bir konuda doğruya ulaşmak veya yaklaşmak için bir başkasının görüşüne başvurma.

Müşavere, şivâr, meşvure, meşvere, meşûre, istişâre, danışıp işaret ve görüş almak anlamına geldiği gibi, müşavere ve işaret; arı kovanından bal almak, rey vermek manalarına da kullanılır. Toplanıp meşveret eden cemâate de şûrâ denir. [811] İstişârenin lügat manası ile ıstılah manası arasında yakın bir bağ vardır. Çeşitli görüşlere başvurmak suretiyle doğruyu elde etmek veya ona yaklaşmalarının çeşitli çiçeklerden gerekli malzemeyi alıp işledikten sonra ortaya çıkardığı balı kovandan alması gibidir. Bu bakımdan Kur'an-ı Kerîm olayın ehemmiyetini şu şekilde ortaya koymuştur: "İş hususunda onlarla müşavere et" ;[812] "Onların işleri aralarında istişâre iledir." [813]

t' W ■ >'

Jli

c>

(jLa " | (Jjİl 4 jJjluj 4_lic. Aül ^-L-a AÛİ (Jjjjij Cluuajal \ 4 (jLoJt-lil

' ' t'ji jf" 9- " ' ' 0 ' " * ' ^ ~ ' o Jt 9 '

İA \l j jg »ulU a^)Jİ_uj <S ^^^C-I-İİ Cir Sl^l lil i .1^.1 j AA (JÎLa ^g-û^.1 (jALu^aSI

443 -Şa’biy’den; Numan'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Müminler, birbirlerini sevmekte bir vücuda benzerler. Baş hasta olduğu zaman, bedenin diğer uzuvları da onunla uykusuz kalır, acı çeker ve ateşlenir.”[814]

İzah

Bu hadîs-i şeriften, mü'minlerin, sevgi, merhamet ve yekdiğerini esirgeyip koruma gibi son derece üstün nitelikli işlerde birbirlerine yar ve yardımcı olmaları gerektiğini öğreniyoruz. Buna göre, mü'minler birbirlerini sevmeli, birbirlerine merhamet etmeli, acımalı ve birbirlerine şefkat edip yardımcı olmalıdırlar. Çünkü hem müslümanların salahı hem ümmetin felahı,

gönüllerini ve kafalarını bu engin fazilet İlişleriyle doldurmuş ve hayatlarına bu duygular yön veren kadrolarla sağlanabilir. Bu güzel duyguların karşıtı olan sevgisizlik, merhametsizlik, şefkatsizlik ve ilgisizlik hastalıklarından kurtulmak gerekir. Mü'minler, sadece kendi iç bünyelerinde değil, başka din mensupları veya herhangi bir dine mensup olmayanlara karşı da tam bir İnsanî yaklaşım sergilemekle emrolunmuşlardır.

lı> .-ı (Jl j La " ; 4İ]c. aİiI aûI (Jla ; (JlÜ <. L)J Juc- (_jc

^Loia LM y jllâ. d 4 - A 1 *» ^ u > ^ <JI jUaj i Al Cllllâ "

444-Abdurrahman bin Hazmi’nin şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Cibril, komşuya karşı iyilik yapmanın önemi üzerinde o kadar durdu ki (Allah) onu varis kılacak zanettim.”[815]

İzah

Komşu deyiminin kapsamı ile ilgili olarak Hz. Ali (r.a) çevrede "sesi işitilenlerin" komşu olduğu görüşündedir. Hz. Aişe (r.a) da her taraftan kırk evin komşu olduğunu ve bunların komşuluk hakkına sahip bulunduklarını bildirmiştir. Ayrıca, komşu tabiri, hiç bir ayırım yapılmadan, müslüman-kâfir, âbid-fâsık, dost-düşman, yerli-misafir, iyi-kötü, yakın-uzak bütün komşuları

içine alır. [816]

AİilÇl cj-sj A\ (jl " ; (Jjâj v âlajj aIİc. A\ u 1>^3 4jI Jjjjj

(_HAul

JIS

445 -Enes'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle derken işittim:

“Şüphesiz Allah, pişman olmuş kimsenin yardım istemesini sever.”[817]
İzah

Tevbe, kişinin yaptığı günahtan dolayı pişman olmasıdır. Rabbimiz, "Ey îman edenler! Allah'a tam bir ihlâsla tevbe edin. Umulur ki Allah günahlarınızı bağışlar ve sizi altından ırmaklar akan Cennetlere koyar." [818] buyurmuştur.

Tevbe, "pişmanlık" olduğu için bizzat günah işleyen kişi tarafından yapılmalıdır. Kişi, bir başkası için tevbe edemez. Ama, istiğfar edebilir. Çünkü, istiğfar Allah'tan bağışlanma istemektir ki, bir başkası için bunu isteyebiliriz.

Bağışlanma istemek için önce tevbe edilmelidir. Kişi işlediği günahtan pişman olmalıdır ki, onun bağışlanması için Allah'a yalvarabilsin.

aüi jii i yAİıı y " • 4Çj 4_Jc. (jıs • jiâ i "

446 -İbn Katâde'nin söyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Dehr’e sövmeyin! Çünkü Allah, kendisi Dehr’dir.”[819]

İzah

Dehr: Zaman, uzun süre, çağ, devir. Dünyanın ilk var oluşundan sonuna kadar geçecek müddet. [820]

Kur'ân-ı Kerim'de dehr iki âyette geçmektedir. Birisi, "İnsan(oğlu), var edilip bahse değer bir şev olana kadar, şüphesiz uzun bir zaman geçmemiş midir?" [821] âyetidir ki burada dehr, "uzun zaman" anlamındadır. Diğeri de "Hayat, ancak bu dünyadaki hayatımızdır. Ölürüz ve yaşarız; bizi ancak dehr (zamanın geçişi) yokluğa sürükler" derler. Onların bu hususta bir bilgisi yoktur, sadece, böyle sanırlar[822] âyetidir ki burada dehr, zamanın gelip geçmesi anlamındadır.

Dehr, bizim kullandığımız, "zaman" anlamında değildir. Çünkü zaman; şimdiye, geçmişe ve geleceğe denebilir. Dehr ise, "kesintisiz devam eden uzun zamana (âlemin ömrüne)" denir.[823]

° ““ o' ' * t j, j fi * fi " -- ; ^ fi 0 ^ -

<1uj kâjSJI jsÜuj 4_jİ£. JjI aûI (Jjjjij t_ü.L2a (jj aûI .ijc. t (jjjLâj <jjoı ClıAİj ; (Jla

4 ll Jil duuajoı ; (Jjk: AjJLajj i A.luı ’İ^jİC. ajjI (_jJİ lit j ı <La (."» .n. .1 j 4 4 İll 4 (jjx_ı_ujj

J<> fi ^ fi fi Z ' ^

ç^_u2l tA* 1 » " ; 4 çAlaj <JİC. "

447 -Ebu Hanîfe (r.a.) nin şöyle dediği rivayet edildi: “(Hicrî) Seksen (80) senesinde doğdum. Abdullah İbn Kuvays ise, Kûfe'ye doksan dört (94) senesinde geldi. Kendisini gördüm ve konuşmalarını dinledim. Ben o zaman on dört (14) yaşında idim. Onu şöyle derken işittim:

Resulullah (s.a.s)’den işittim, buyurdu ki: “Bir şeye karşı tutkunluğun seni kör ve sağır yapar.”[824]

İzah

Genellikle her insan, kendi milletini, akrabasını ve hoşlandığı şeyleri sever Bu, son derece normal bir durumdur Ancak bu sevgi, eğer dinin ve aklın meşru sınırlarını aşarak, haklıyı haksız gösterecek kadar ileri giderse, o zaman zulme çanak tutan zalim bir sevgi olur. Bir insanın, kendi yakınlarını, hatta tüm insanları sevip onlarla yardımlaşma ve dayanışma içinde olması, dinimizce makbul bir tutumdur. Ancak bu tutum onu, birlik içinde oldukları insanların bir takım haksız işlerini hoş görmeye kadar da götürmemelidir. Çünkü sevme, hoşlanma ve taraftar olma gibi duyguları, meşru yönde olabilecekleri gibi, gayri meşru bir yönde de olabilirler. Öyle ise, bu duygulara dayanan gelişmelerin doğm yönde olup olmadığını, iyice tespit etmeli ve ona göre bir tavır takınmalıdır.

AjI jjj ,j^2aJ y " • 4 .*>kn_g 4-İİC. Aül Aül Jjjjj

lihhjjj 2 jI ÇâUua ULiÂ "

l_H<ın

J1İ 4 ^LuöH (jj ÂJjl J

(_H<n

448 - Vâsıla bin el-Eska'dan işittim dedi ki:

Resulullah (s.a.s)'den işittim, şöyle buyurdu: “Kardeşinin uğradığı felâketten ötürü sevinçli görünme! (Bakarsın) Onu Allah, o belâdan kurtarır, seni ona duçar ediverir.”[825]

İzah

Düşmanın uğradığı felâkete sevinmeye şemâtet denir. Kişinin içinde duyduğu sevinci dışa vurması ise, şemâtetin izhârıdır. İnsan tabiî olarak, kendisine düşmanlık eden veya kendisinin düşmanlık ettiği bir kimsenin herhangi bir sıkıntıya düşmesine içinden sevinebilir. Esasen böylesi bir sevinç duymamak gerekir. Ama bunu ancak olgun kişiler başarabilirler. Burada yasaklanan ise, sevinç gösterisinde bulunmak, yani şamata yapmaktır.

Tasada ve kıvançta gerçekten ortak olmaları gereken müslümanların, kardeşlerinden birinin uğradığı musibetten dolayı sevinmeleri anlaşılabilir bir tutum değildir. Hadîs-i şerîf işte böylesi bir anlaşılmaz durumu önlemek istemektedir. Bunu da "Allah onu bu felâketten kurtarır da seni derde uğratır" tesbit ve tehdidiyle sağlamaya çalışmaktadır. Atalarımızın "Gülme komşuna gelir başına!" sözü, sanki hadisimizin bu son cümlesinden alınmış gibidir.

Bir müslümanın uğradığı felâkete sevinerek âdeta bayram etmek, herhalde daha büyük bir felâkettir. Onun için böylesi bir acıklı duruma kimse düşmemeli, sevincini hiç değilse içinde saklamalıdır. Bir başka ifade ile ağlayamayanların bari gülmekten utanmaları gerekir.

RİKAK BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

er-Rikaak, "Rakîk'in cem'idir. "Rakık", "Rikkat'ten alınmış bir sıfattır, yufka şeye denir. "Rikkat", şefkat ve merhamet ma'nâsmadır ki, kalb inceliğinden meydana gelen sevgidir. Rikkat ile Dikkat bir manâya olmakla beraber, aralarında şöyle bir fark da vardır: Rikkat, derinliği itibariyledir ki, yufkalık tabir olunur; Gılzat, yânî kabalık mukaabili kullanılır. Meselâ "Fulânın kalbi rakîktir" dediğimizde, katı yürekli değildir, yufka yüreklidir demek olur. Dikkat etrafı ve eni itibâriyledir ki, bundan da incelikle tabir olunur. Meselâ "Fulân dikkatli nazar sahibidir" dediğimizde, ince ve etraflı görüşlü, demiş oluruz. Bu bilgilere göre "Kitâbu'r-rikaak", kalbde bir nevi' yufkalık ve incelikler meydana getirecek özellikteki hadisleri toplayan kitâb demektir.

dia. 1da I AJt_ıâa-a (jLuıNI ^3 q \ "] l— llail 4 .idili Lğj m Cdakul

Jli i ^Idj Aİlc. dil (jc.

I ll j 4 doall ^jLlu Lğ_ı M

tin u

ıLadilI

449 -En-Numan İbn Beşir'in şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“İnsanda bir et parçası vardır. O, sıhhatte olursa cesedin diğer uzuvları da onunla sıhhatte olur. O hasta olursa, onunla cesedin tümü de hasta olur. Dikkat edin, o kalptir.”[826]

İzah

İslam kültüründe kalb (gönül)'e çok geniş yer verilmiştir. Allah sevgisinin muhafaza edileceği yer, sevgi, muhabbet, kin ve nefretin hissedildiği ruhun ulvî bir özelliği olduğu kabul edilmiştir: "İnsan vücûdunda bir et parçası vardır o düzelirse bütün vücud düzelir, o bozuk olduğunda bütün vücud ifsâd olur. İyi bilin ki, işte o et parçası kalbtir."[827] Ma'rifet yani Allah'ı bilmek ve tanımak kalbin işidir. [828] Hased, gazab ve nefret gibi kötü duyular kalpte bulunduğu gibi imân, Allah korkusu, hilm ve takva da kalbe ait fiillerdir. [829]

Duaların kabul edilmesi içinde gerekli olan kalbin kötü duygu ve hasletlerden

uzak tutulmasıdır.

■lÂâJâ (JJİİ i \ '■>iÜLâ jjâ. (ja Lg-JUİj aUÎ Â!j'Xi l.j»..u.Vı Ua " ; CıllÎ t 1 g \c, 4ll <4ulc. (jc.

i UjUl alûıj aIİc. A\ AÂ^a (jjlâ c oj^ıc. 1 jjlc. UjISI clıll jUaj < Uuill aiuıj aAİc- 4ı I

^ ^ ^ o *• o £ ^ ■' ^ ^ ^ ^ ^ /■ 'X

114a lillc. Ujül liauj 4,}İC- 4ll ^.L^a JLaâ^a (jjlİ Uals " c

^Iluj 4İİC. 4ll Aa-S.! <JÎ £Alu La " ; 4j| jj (_ş4j . " Ll*-a 1 jjilc. UİllI

JJİI J)lâ. (j-a 4_jJ| jIa "

ı_L^a

Qjj lAj

450 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

“Muhammed (s.a.s) dünyadan ayrılıncaya kadar üç gün üç gece ardarda doyasıya ekmek yiyemedik.

Muhammed (s.a.s) dünyadan ayrılıncaya kadar, dünya üzerimizden sıkıntılarını eksik etmedi. [830]

Muhammed (s.a.s) dünyadan ayrılınca da, ne musibet varsa, üstümüze yağdırdı, a) Bir rivayette şöyle dedi;

“Muhammed (s.a.s)’in ailesi, üç gün ardarda doyuncaya kadar buğday ekmeği yemedi.”

İzah

“Rasûlullah (s.a.s.), elenmiş has undan yapılmış ekmek yedi mi?” Sehl dedi ki: Rasûlullah (s.a.s.), Allah’a kavuşuncaya kadar has undan yapılmış ekmeği görmedi. Yine Sehl’e şöyle denildi: Rasûlullah (s.a.s.) zamanında un elemek için elek var mıydı? Buna cevaben eleğimiz yoktu diye cevap verdi. O halde arpayı nasıl yapıyordunuz? Diye soruldu; Dedi ki: Üfürürdük kepeğinden uçan uçardı sonra onu ıslatır hamur yapardık. [831]

“5 -- >55 55 j. ^ ^ ^ o >55 55 ^ o ^ ^ 0

IaISjj ol^âû ^İLıj Aİİc- *iİll 4 4-İC. 4ll ^-»^a J 4 . Î-A W (_JJ J-aC. (_JC. t «ijjuön (_JC.

İJ Cliii : (Jlîâ i _ji.il (j-a U<_Sjj_£a (j-a 4â3j-aj <iil jlaâ oe-lic. ^_ s lC. A-alajJa^ jA IİIİ 4

* > ~ _ 0 ~ 'o & >" p " eh „ * ' ^ % ^ 0 f "

? lIiÜI Lçl (jl Ual t j-ac. li " ; (Jtsâ j j-laıill i _ s lc. jiajâj (_£ j j - u ^ 4 ^1

^ ^ ° i ' 't 5 55 > ^ ^ >-* " ^ ^ ^ o >'">- 55 >

c-!>ü Â_iy! aİA a4iI (jl ; (Jlaâ ? aûI dûlj İJ^A ; Jtaâ t ^Âalt oiuû ^^3 jA Iili 4_ûıi ^ac. (jl

~>a$\ j ^£La ^^LuJI ^g^İc. çUjjyi ciûl£ ıillı£j t 4 4 14^4 "

451 -Esved'in şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Ömer İbn el-Hattab (r.a), Hz. Peygamber (s.a.s)’in, çok acı çektiği bir hastalığı sırasında evine gitti. Resulullah (s.a.s)’i, bu sırada Katavan malı,

içi saz kamışla doldurulmuş geniş bir yün âba üzerinde yan üzre yatıyor görünce:

“Babam, anam uğrunda feda olsun, ey Allah'ın Resulü!, İran İle Roma kralları dibaceler üzerindeyken, sen de bu haldesin!” diye konuştu. O zaman Hz. Peygamber (s.a.s)!

“Ey Ömer! dedi. Sen memnun olmaz mısın ki, dünya onlar için, ahiret de bizim için olsun?”

Hz. Ömer, daha sonra elini sürünce, Resulullah (s.a.s)’in ateşinin çok yüksek olduğunu anladı ve:

“Sen Allah'ın elçisi olduğun halde, bir de bu halinle ateşler içersindesin!” dedi. Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle konuştu:

“Bu ümmetin, en şiddetli belaya uğrıyanı, onun peygamberi; Ondan sonra da, ümmetin derece ile en hayırlı olanlarıdır. Sizden önceki peygamberler ile ümmetleri de böyle oldular.”[832]

İzah

Allah Teâlâ, hidayet ihsan edip rahmet nuruyla kuşattığı mü'min kullarını, bir takım dünyevî zorluklarla imtihan ederek bunu onlar için bir rahmet vesilesi kılmıştır. Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyurulmaktadır: "And olsun ki sizi biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden yana eksiklikle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele. Onlara bir musibet dokunduğu zaman "Mutlaka biz Allah içiniz ve mutlaka O'na döndürüleceğiz" derler."[833]

Bu ayetler, her ne şekilde olursa olsun, karşılaşılan bir belâ ve musîbet karşısında inanan kimselerin göstermesi gereken tavrı ortaya koymaktadır.

CİNAYET BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

Cinâyet: Adam öldürme, cana kıyma. Kelime olarak meyveyi ağaçtan toplamak anlamındadır. Sonradan, insanların yapmış oldukları herhangi kötü bir davranışa isim olmuştur. Buna göre cinayet "cezayı gerektiren suç" demektir. İnsanların canlarına, organlarına, mallarına, ırzlarına taalluk eden herhangi yasak bir hareket cinayettir. Mallara karşı işlenen cinayetlere gasb, hırsızlık, yağma ve itlaf gibi isimler verilir.

İslâm hukukunda terim olarak cinayet, insanın nefsine veya organlarına yönelik yasak bir fiil demektir. Diğer bir tarif ile cinayet; kısas veya tazminatı gerektirecek şekilde insanın nefsi veya bedeni hakkında vaki olan tecavüzdür.

ılı! ^3 ,jc. Ûc- (_A " ; Jlî aAİc. 4ıl ^-L^a Afili <jî

^kiı yı"

Lafrİc. AİJİ (JjjUC. (_JJİ (_jC

452- İbni Abbas'm şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Katili kısastan af edene, çenetten başka sevap yoktur.” [834] İzah

Hz. Peygamber devrinde bir kadın bir câriyenin dişini kırmış, câriye tarafı diyeti kabul etmeyerek, kısasta İsrar etmişti. Ashâb-ı kiramdan Enes b. en-Nadr, kısâsen dişin kırılmasına karşı çıkınca, Rasûlüllah (s.a.s); "Ey Enes!. Allâh'ın kitabında ceza kısastır" buyurmuştur. Câriye tarafının suçluyu affettiğini bildirmesi üzerine Allah Rasûlü onların bu affı sebebiyle kazandıkları manevi dereceyi şöyle ifade buyurmuştur: "Allâh'ın öyle kulları vardır ki Allah'a yemin etse, Allah onu yemininde yalancı çıkarmaz."[835]

^0 ^ ^ jj ^ . > " - a o'^ ** * s ^ 'o * î o

^LİjjiAİl Ajû <J1* j4aöllj " ; Jla < -CIc. 4ı 1 ^.L^a (jc. t ojjjA (jc

453- Ebû Hureyre'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Yahudi ve hıristiyanın diyeti müslümanın diyeti kadardır.”[836] İzah

Öldürülen kimsenin müslüman olup olmamasının diyetin miktarına etki edip etmemesi hususunda iki ayrı görüş vardır. Hanefî fukahası, Rasûlullah'ın: "Her ahid sahibinin diyeti bin dinar altındır" [837] hadisini esas alarak, Darü'l-İslâm tebaasından olan gayrimüslimin (zimmînin) diyeti, tıpkı müslümanın diyeti gibidir, hükmünde ittifak etmiştir. [838]

I ^(j- 0 ûlâLalJ y " ; AİJİ (Jli \ (Jlİ i 4.İC.

454-Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki: “Yara iyileşmeden önce onun kısası yapılmaz.”[839]

İzah

Amr b. Şuayb, babasından o da dedesinden şunu rivayet etmektedir:

"Adamın birsi bir diğerinin diz kapağına boynuz batırdı. Bu adam peygamber (s.a.s)'in yanma gelerek: Benim yaralanmama karşılık kısas uygula dedi. Peygamber (s.a.s) ona: İyileşinceye kadar bekle dedi. Ancak adam bir müddet sonra tekrar gelerek: Benim için kısas uygula, dedi. Bu sefer Nebi (s.a.s), onun için kısas uyguladı. Bir müddet sonra adam gelerek şöyle dedi: Ey Allah Rasülü! Ben topallamaya başladım. Peygamber efendimiz ona: Ben, acele etme vazgeç demiştim, sen bana karşı geldin. Allah da seni uzak tuttu ve topallamanı iptal etti (karşılıksız ve cezasız) bıraktı. Daha sonra Rasulullah (s.a.s), yaralı iyileşmedikçe yaradan dolayı kısas uygulanmasını yasakladı."[840]

HÜKÜMLER BÖLÜMÜ

(8 Hadis)

Hüküm: Hükmetmek, menetmek, ata gem takmak, idare, yönetim, iktidar, ilim, hikmet, anlayış. Hakkında âyet, hadîs veya icmâ bulunan, veya temelde bu delillere dayanan amelî prensipler. Hükümler İslâm'ın pratik yönünü oluşturur. Çoğulu ahkâm'dır.

Kur'ân'da hüküm kelimesi ve türevleri pek çok âyette geçmektedir. Mahkeme kararı anlamında, âyette şöyle buyurulur: "Ey Muhammed, Dâvud'u ve Süleyman'ı da hatırla. Hani onlar, kavmin boşanan koyunları ekini yediği zaman, ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz de onların hükümlerinin şahitleriydik." [841]

ı* ^ e ,8 o # ' s öî -- >55 55 55 > ^ ^ g >55 ^ * o

4 ‘Edl 4 jj O U " ; alluj 4İİC. Aül ^^3 Jjjjj Jla ; Jla 4 aÛİ (jc.

' ' Sie " * 55 n ' " " t Z 1 » ' ^ 0 o •• •• "

lilE j 4 Çic- (_£ÜI j 4 Ifrâa. (_ya diki ,j-a V) 4 Akl-lij Jk 4d_ıaJ! " 4

4 aluıj Ajİc. AİJİ (j& t 4İC. AİJİ Jİ ^J\ (jC. 4 (jddl (_JC- 4 (jUolC. (_jC- | Ajl

ji d Ij PİE j 4 Aİd L$ (_$İÎj 4 Iğiia. diki (j-a V] 4 4-oİJÛj (_£jk Ls4-S 4 İiUaİ " ; Jla

455-Ebu Zerr (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu:

Ebu Zerr! İdarecilik emânettir. Kıyamet gününde rezil rüsvay ve pişmanlığa sebep olur. Ancak, (zulüm yapmadan) gereği gibi hakkını alan ve adaletle idareyi yapabilen bundan müstesnadır ki, böylesi de zor bulunur!.[842]

(a) Bir rivayette Ebu Zer şöyle dedi:

Nebi (s.a.s) bana:

“İdarecilik emanettir. Kıyamet gününde de rüsvay ve pişman olmaya sebep olur. Ancak, onun hakkını verebilen, üzerine düşeni gereğince yapabilen hariçtir ki, ey Ebu Zerr, böylesi nerede bulunur!..”

İzah

İş başına getirilecek kişinin ahlâk-ı hamide ve fazilet erbabı olmasına dikkat etmekle beraber, o vazifenin üstesinden gelebilecek, liyakat, beceri ve kabiliyete de sahip olmasına azamî derecede itina gösterilmelidir.

i Âjiluâll (j)

Jİi " .

" X ö ' ' S S t o _

Jla i ^aLlüj 4İİC. Aİ1İ (_JC- t 4ÛC. AÜİ (_JC.

456 -Ebu Said (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Kıyamet günü insanların en yüksek mertebede olanı, âdil olan yöneticidir. ”[843]

İzah

Âdil yönetici; Kur'an ve hadîslerde ifade edildiği gibi, kanun karşısında bütün vatandaşların eşit muamele görmesini sağlar. Vatandaşlara farklı muamele etmez. Cenâb-ı Allah, Hz. Dâvud (a.s.)'a şöyle hitab eder:

"Ey Dâvud! Biz seni yeryüzünde halife yaptık. O halde insanlar arasında hak ve adaletle hükmet. Hevâ ve hevesine uyma, yoksa bu seni, Allah'ın yolundan saptırır. Doğrusu, Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unutmalarına karşılık çetin bir azap vardır. "[844]

al " ; aVuj Ajlc. 4ll ^.Lla 4ll JJla ; Jlİ c AjL 4ll ^-Jaj 4_ui ,jc. c ujjIj (jj um <jc

f" -*0 x O ^ jj o ' ^

A. LaC. (_yala _5 (J JU ^ J J£jJj (^aic. JUU ^^3 ^..ıJa.aj (_pal3 j jljl ^3 (jLumlâ \

<İşJI jç. a v 4 j1 u->U£j (_yalÜj t jull ^ (jl^ 3 ‘ j4u "

457 -Habîb İbn Sâbit (r.a)'in babasının şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Hâkimler üçe ayrılır; Bunlardan ikisi cehenneme gideceklerdir;”

1) İlimden yoksun, insanlar arasında hükmeden ve birinin malını ötekine yediren:

2) İmini bir tarafa bırakıp, haksız yere hükmeden;

3) Allah'ın kitabiyle hükmeden kadı ise cennete gidecektir. [845]

' ^ o ^ 3i jj 0 M ..

^ n%ı\l jc. ; jc. t ^Sâli £İj " ; Jla t ^14 j 4 jİc. 4ı 1 ^İ4a jc. i Igic. 4l I kjaülc-jc.

JâjJİulJ 4Ü1I jc. j V (j4ü jjj.>3l jc. j i JjSL C5-^ " ‘

" ; ^14 j 4_ılc. 4ıl ^-L^a iîıi 3 _$ jj j Jla ; 3^ t Âiı.ia. jc. t joıa. jj .Vut.4 jc. t 4.4a. jc. ; AjI cs^j ^Jİ4j 3. u ^*^ jc -j i jAı <j4. jjiL3l jc .j i Jâajjıoıj ,4131 jc. ; 4İjÎ3l jc. ^İİII ^İj "

458 -Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki: “Kalem, şu üç türlü insanın yaptıklarını kaydetmez:”

1) Buluğa erişinceye kadar çocuğun:

2) Akillanıncaya kadar delinin:

3) Uyanıncaya kadar uyuyanın. [846]

(a) Bir rivayette, Huzeyfe'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Allah'ın Resulü (s.a.s) buyurdu ki:

“Üç türlü insanın yaptıklarını kalem yazmaz:

1) Uyanıncaya kadar uyuyanın;

2) Akillanıncaya -kadar delinin;

3) İntifam oluncaya kadar çocuğun;”

^ ^ -- o i -- M i i > ' ^ ^ o ^

^jl UIc. " ; 4\4j yUc. 4ıl (44a4ıl 33^ ; 3^ ‘ l.4g_\c- 4ıl Ls ^j (_>jIj 4 jjl jc.

O -*■'* - - o " " " s 5 * ' ' '

jSj ,3 lil joAillj "

459 -İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Allah'ın Resulü (s.a.s) buyurdu ki:

“Beyyine bulunmadığı zaman, en uygun olan şey, davalıya yemin verilme sidir. ” [847]

İzah

Hadislerde beyyine delil, ispat mânâsına da kullanılmıştır. Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurur: "Eğer insanlar mücerret dâvâlarıyla (beyyinesiz, şahitsiz) hak kazanacak olurlarsa kavmin malları canları zâyi' olur. (Binâenaleyh müddeîden beyyine isteyiniz). Müddea aleyhe de (yemin tevcih ettiğinde) Allah adına (yalan yere) yemin etmenin fenalığını hatırlatın ve ona: Allah'ın ahdini ve kendi yeminlerini az bir paraya değişenler yok mu, işte bunların Âhirette hiç nasibi yoktur. "[848]

t lîı3j Aic. dİ dİ .ıd. (j m jİCûl (jjjâ Cim rfyi (ji ; Aİd. (ji i eda. (jc.

o - 0 ~ „ ' ^ ““ £ ^ ^ ^ 0 « 0 ““ ^ ^

t 1ÜI Cila Cimj ; e^x.m^a (_jj dİ ed. JIİ_j c *_s^l o ula j ClrnİJİ ; Clı*_iyi Jliâ t dİ ed. aLdlÜ

; dİ .id. Jliâ 4 düjj düi ; dutCû'yi JlÎâ 4 duCû (j-a lilİİJj Jidl : Cjdda ,jj dİ ed-JlÎâ

(j£j dj (_jldl (JÎalili 4 iHdl lij " ; J_jd 4 ddj Aİd. dİ (gda dİ Jjjjj (_ya 1 g.UİaâJ ıd^)d.l

(jlcl JJJ ji (İÇUİI J1İ d Jjdlİ İ ÂdllÎ Adildi j t A_d UagJ "

460 -Hammâd'a bir kişinin şöyle dediği rivayet edildi: “Eş'as İbn Kays bir köleyi Abdullah İbn Mesûd'dan satın almıştı.” Abdullah, parayı ödemesini isteyince, Eş'as: “On bine satın aldım” dedi. Abdullah bin Mesud: “Sana yirmi bine sattım! Aramızı bulmak için, istediğini gösterebilirsin. Eş'as:

“Aramızı sen bul!”

Abdullah:

“O halde sana, Hz. Peygamber (s.a.a)'den işittiğim bir hükmü bildiriyorum:”

Alıcı ve satıcı, belirtmiş oldukları fiat konusunda uyuşamayıp, her ikisinin de açık bir delili bulunmaz ve satılan mal da ortada olsa satıcı ne derse öyle olur; yahut alıcı kabullenmezse, satış anlaşmasını bozarlar.”[849]

t a jd^l Juâj (j-a IdjSj CjJt-uua (_jJİ (j-a jjCûl (jjjâ Clm-d/l (jt \ ad. qC. 4 A_d qC. i ^uılil!

CİmJ ; dİ ed. JlÎj i jC ujyî e JCoij dia dÛjİdl ; Cim.»İyi Jliâ i yİ laklî i dİ ed. aldalİÎâ Jlİ 4 djoıâj dlimî ^gjli : ClmCûVl Jliâ i idj dlüj J*-d : d! .id. Jliâ (lili (Jj^)Cmj

(_âlü.1 lij " I J_ji^ 4 çalluj aJc. aÛİ ^.L-a AÛİ Jjjjij (j-a <lEajjı gUaâJ di nj ^..Caflld (_şilİ : dİ CJC.

jdll (jlcl jd jî v Aj (_£ jildl ^gjCaJj ,jî illi i (lildl Jli 11 JJillİ v (jUull " i

(_âllâkl lij " ; ddj Adc. üjI ^Jj-^a dİ Jjjjj Jlİ ; Jli i aCİ. ^jc- t AjjI qc- i a-uıldl \ AİI ls^J

(jicijd jî t (dili jj^ jjiiii t imi idLdij c jUuiidi"

i İdi (jjjCmj ; dİ Cjc. Jliâ t IdİâJ j aldalÜs i lİ-}3j d jİCûl ClmCûVl (jl ; dİ cd. (_jc. ; Âil

laJlkl Icj " ; 4 aLuıj 4_ı!c. aîiI . aûI t'nam ; aİiI Cjc. <jliâ ı c_â^î t u!aj ; CimCıV I <Jlij

(jlcl jlu ji ^jIİİI lÎjs^ 4 (jl*-ul' "

461 -El-Kasım, babasından, dedesinin şöyle dediğini rivayet etti: “Devlet malı olan bir köleyi, Esas bin Kays, İbni Mesud'dan satın aldı. Abdullah (İbn Mesûd), ödemesini isteyince paranın miktarında anlaşamadılar.

Esas:

“On bin dirheme senden satın aldım,” Abdullah:

“Sana yirmi bine sattım!” diye, münakaşa devam edince, Abdullah:

“Aramızı bulmak için birini bul!”

Esas:

“Kendinle benim arama seni koyuyorum.”

Abdullah:

“O halde, Hz. Peygamber (s.a.s)'den işitmiş olduğum bir hüküm ile aramızda hükmedeceğim:

“Satıcı ve alıcı uyuşmadıkları takdirde, satıcı ne derse öyle olur; yahut da satışı fesh ederler.”[850]

(a) Bir rivayette. Kasım, babası aracılığı ile dedesinin şöyle dediğini nakletti: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Alıcı ve satıcı kesilen fiat üzerinde anlaşamadıkları zaman, mal ortada ise, satıcı ne derse öyledir yahut satışı fesh ederler. Bir rivayette ‘satışı’ (kelimesi) fazladan rivayet olundu

(b) Bir rivayette şöyle buyurdu:

“Satış akdini yapan taraflar ihtilâf ettikleri zaman, söz satıcınındır, yahut satışı fesh ederler.”

(c) Abdullah'tan yapılan bir rivayet te şöyledir:

Eş'as, ondan bir köle satın aldı. Parayı ödemesini istedi. Miktarında anlaşamadılar.

Abdullah:

“Onu yirmi bine sattım.”

Esas:

“Onu on bine satın aldım.”

Abdullah:

“Resulullah (s.a.s)’den işittim, buyurdu ki:

“Alıcı ve satıcı kesmiş oldukları fiatta uyuşmazlarsa, karâr satıcınındır yahut da satışı fesh ederler.”

(Aİld ^ Aj]| 1 A'l-S C5Tİ is

-- ^ "" & jj ^ 0 & o

| j| aluıj Ajlc. dili (jc. " t Adc. 4ll idil AJC- (jj JJİ4. (jc.

^ o o Sİe 11 ^ o " ^ ^ ••

c aAdc Cl-ş’Vı iğdi Adda Lafria A^.1 j <J£ atâl dâj "

462 -Cabir bin Abdillah, Hz, Peygamber (s.a.s)'den yaptığı rivaeytte şöyle anlattı:

İki kişi, aralarında çıkan bir deve anlaşmazlığını Hz. Peygamber (s.a.s)'e getirdiler. Her ikisi de devenin kendi devesinden doğmuş olduğuna dair şâhid gösterdi.

Hz. Peygamber (s.a.s) de: devenin, bilfiil tasarrufunda bulundurana ait olduğuna karar verdi.”[851]

&*"*■* ° O ^ ' "O ' ' >0 ^ ^ o

iğdi Adj 4 l CiL La^La a ^.1 j <J£ <. AİId ^ aj^ajÂ .1 " ; <Jli t Adc. 4 ı 1 (_ 5 -daj 4 li ajc. <jj jjL^. (jc.

AİId alauj aİÎc. 4 ıl C 5 ^ a ^ üj^j 141 (jjİA.j (jl ; Adi jj (_s 4 j i " a -4 (jAİJ Iğj (_ S jJaas l$ 4 dj Adild

sAj (_gi ^İluj AİIc. 4ıI 4ıI <Jj4j Igla^a " t l.g...şdd Adi aİj 4I IÂÂ ^lili t "

463 -Cabir İbn Abdullah (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

İki şahıs Hz. Peygamber (s.a.s)'e başvurarak bir deve hakkında aralarında çıkan

anlaşmazlıklarını arz ettiler.”

Devenin kendi devesinden olduğuna dair her ikisi de şahid dinletti.

Resulullah (s.a.s) de, devenin, bilfiil tasarrufunda bulundurana ait olduğuna karar verdi. [852]

(a) Bir rivayette şöyle dedi:

“İki adam Hz. Peygamber (s.a.s)'e gelerek, bir deve hakkında muhakeme oldular.

Biri, devenin kendi devesinden doğmuş olduğuna, öbürü de kendi devesinden olduğuna dair delil gösterdi.

Hz. Peygamber (s.a.s) de, devenin bilfiil tasarrufunda bulundurana ait olduğuna karar verdi.”

FİTNE BÖLÜMÜ

(3 Hadis)

Fiten: Azgınlık; sapıklık; azap; fikir karışıklığı, ayrılığı. Birşeye tutkunluk; günah, küfür, rüsvaylık, göz alıcı güzellik; mal ve evlat. Fiten, fitnenin çoğulu. Fitne, ilk önce imtihan, deneme ve sınama anlamında kullanılmış, daha sonra kapsamı genişlemiştir. Fitne kelimesi fetene-yeftinu'den mastar. Kur'an-ı Kerîm'de altmış kadar ayette bu kelime ve türevleri çeşitli anlamlarda kullanılır.

Değişik anlamlar için şu ayetleri örnek verebiliriz: "Fitneden sakının. Çünkü o, içinizden, sadece zulmedenlere dokunmakla kalmaz (onun musibeti) günâhsızlara da dokunur."[853] Ashab-ı kiramdan Zübeyr b. el-Avvâm şöyle demiştir: "Biz bu ayetin kimler ve ne tür olaylarla ilgili olarak indiğini önceleri anlayamamıştık. Hz. Ali'nin hilâfeti sırasında vukûbulan Cemel Vak'ası'nda müslümanlar birbirlerine karşı cephe alınca, ayetin sahâbe hakkında indiğini anladım. [854]

&

-OJ-uıll J4ı ja " " ^»lluj 4oic. alil Aül Jjjaj Jlİ -âluıH Jiı j4l 14 i* ÇlU : lJjII 4jlİui jOgod jlİ 4 "

-- ^ o >55

Jli 4 Lag-'lC. alil joC. jjl jc.

464 -İbn Ömer (r.anhüma)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Ümmetime kılıç çeken, bilsin ki, cehennemin yedi kapısı vardır ve bunlardan bir tanesi de kılıç çekene aittir.”[855]

aIc. 4)1

lale. 4a UojÎİ 4 1 aalöc. lilllii Jâl J4İ'

' g^o o 2 > O > ' ' "9 * O

alıl A)C. ja ^,<1111 jaa CİÜ4 \ Jlİ 4 (j4>LşJI ^^al jc.

4a4.j jii.1 latjJal j 4 a^>g-lâ (^Jc. loâbjjJ 4 4oi.Jll ^ alİ.lijİ 4 4İj^)Ia 4İİC. jgâ jijj 4

JlİS i AİjIüj jc. j\ i 4alÜ4 jc. ji i ^JliÜ 4)1 jc. 4ajjji ; JliÍ 4 4a 4 ^1411 jc. 4jl4aa i j ji.Vl jl i 4ala4 jc. jl t ^liâj iljlai alıl (jc. dujj jl ilil lil ; Jlİ 4 jc. ; Jli ? j jjj 14 ji)2 ; V ; alil Jjjjj CaxAjaı ^^gîSlj t lail4 >.~~4 4ajic. ilai^.jl (_gâc. 4 ojjj jlj 4 Aile. CajjjJa 4_1 jjjj jc.

& ^ ^ - " *9 55 - >S

lali4 jjüla Ac-llttll jaj " ; Jjl) 4 4 l4j 4.4c. 4)1 " 4

' 55 <S fl o ^ o #o

lale. 4a laıili 4 liılâc- 14144 Jâlaiill 4)1 Ac. ja xau jluâ Cİ4 ; Jli 4 (j4>l4JI ^1 jc. ; 4al jj ^j

- * o/°" " _ - ^ y - > o*, -'f' ~ "

jc. 4İL43 4 4)!•> J lotaJal j 4 a loâlajjaa 4 4o^.Jll ^3 alî^ijİ 4 4ÖC. a))l

jia ; Jlİ 4 V ; Jli ? 4 Jjjjj jc. jl 4 4alİ4 jc. jl 4 ^liâj tiljlai alıl jc. 4aj jli ; Jliİ 4 ^14â3 4 ^.111411 4İjjjj jc. Jl 4 4ala4 jc. jl 4 (__Jliâ alıl jc. dujj jl tiljj 141 ; Jli 4 ^yxjıs.'i \ Jlİ ? 4ajja ja 4alc. alil ^l>^ı alil Jjjjj Cn<ı»ı ^^^Ij 4 lail4 4ü43 4 4ajic. 4İa «-n jl aajjj jlj 4 cifiıc. dujjJa

Ag "U dula _ " UIİS ÂüJUl ,jlj " ; <Jjsj ' pİİjj .

465 -Ebû Cülâs'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Ben Abdullah eş-Şeybâni'nin büyük bir sözünü işitenlerden biriydim. Onu alarak yolda boynuna vura vura Hz. Ali (r.a)'ye getirdik.

(Küfe mescidi'nin) geniş avlusunda, Hz. Ali'yi ayak ayak üstüne atmış sırt üstü yatar, bulduk.

Hz. Ali, ondan, ne gibi sözler söylediğini sordu. O da sözünü söyledi. Hz.Ali:

“Şu sözü, Allah'tan mı, O'nun kitabından mı yoksa O'nun Elçisinden mi aktarmaktasın?”

Adam:

“Hayır!.”

Hz.Ali:

“Ya nereden?...”

Adam:

“Kendimden..”

“Sen bu sözü, Allah'tan veya Kitabından yahut Elçisinden aktardığını söyleseydin, boynunu vururdum. Benden nakletiğini söyleseydin, sana ceza olarak işkence yapardım, çünkü yalancı olacaktın. Ama ben Allah'ın elçisinden duydum ki:

“Kıyamet saatinden önce otuz tane yalancı (peygamber türeyecektir). İşte sen onlardansın.”[856]

(a) Bir rivayette, Ebu Cülâs şöyle dedi:

Abdullah eş-Şeybani’nin bir büyük sözünü işitenler içersinde ben de vardım.

Onu Hz. Ali (r.a)’ya getirdik.

(Küfe mescidinin) geniş avlusunda onu ayak ayak üstüne atmış arka üstü yatar bulduk.

Abdullah'tan konuşmasını istedi, o da konuştu.

Hz.Ali (r.a): “Bu sözü, Allah'tan mı. Kitab'ından mı yoksa Elçisinden mi nakl ediyorsun?”

Adam: “Hayır!”

Hz. Ali: “Ya kimden...?” Adam: Kendimden...”

Hz. Ali: “Sen, Allah'tan veya Kitab'ından, yahut Elçisinden naklettiğin; söyleseydin boynunu vururdum. Benden nakletmiş olduğunu söyleseydin, yalancı olacaktın ki ceza olarak sana işkence ederdim. Ama ben Hz. Peygamber (s.a.s)'den duydum ki,

“Kıyamet saatinden önce otuz tane yalancı (Peygamber) türeyecektir. İşte sen onlardansın.”

LS^J İP

j} - % S ' * * * ' ' ' ' >0 **

(jUaj (JjUİI C5 ic- " ; âlûıJ yllc. M ^.Ua 4)1 JJlâ ; Jla i Ajıc. 4)1

- " ' ' z > ' ^ 0 * * " ' * f ^ ' J,-* 0 ^ o

(Jjjjj lj ; Jjâ i ^)j4l 1İ& LÎS 4 Aulc. (jjjtjJaJâ i

(Jİ4I j IA14I o û.lıi] ; Jla ? 1 _ 4 "

466 -Ebu Hüreyre (r.a)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Bir zaman gelecek, insanlar mezarlığa sık sık gidip, kabirler üzerine kapanarak: “Ah! Şu mezarın benim olmasını ne kadar isterdim!..” diyecekler.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s)'den soruldu:

“Ey Allah'ın Resulü! Bu nasıl olur?!..”

Hz. Peygamber (s.a.s): cevap verdi:

“Zamanın maddi, manevi ızdıraplarla dolu olması; bela, musibet ve fitnelerin çok olması sebebiyle olur..”[857]

TEFSİR BÖLÜMÜ

(12 Hadis)

Tefsir: Bir şeyi iyice açıklamak, keşfetmek anlamında "el-Fesr" masdarından tef'il babında bir kelime. Istılâhta beşerî takat oranında, Allah Teâla'nın muradına delâlet etmesi yönünden Kur'an-ı Kerim'i inceleyen bir ilimdir.

Konusu, Kur'an ayetleridir.

Gayesi, iki cihanda selamete ve mutluluğa ulaşmak için Allah Teâla'nın kitabını yine O'nun murâdına uygun bir şekilde anlamak, anlatmak ve yararlı hükümler çıkarmaya kudret kazanmaktır.

Tefsir ilminin şerefi: Bu ilmin şerefi, bilinen bir gerçektir. Allah Teâlâ; "Dilediğine hikmeti verir, hikmet verilen kimseye çok şeyler verilmiştir" [858] buyurmuştur. İbn Abbas (r.a)'dan gelen bir rivâyete göre ayet-i kerimede geçen "hikmet" kelimesi, Kur'an'ın nasihini, mensuhunu, muhkem ve müteşabihini, ilk ve son inen ayetlerini, helâl ve haramını, mesellerini bilmek anlamındadır. Alimlerin İcma'ına göre Tefsir ilmini öğrenmek farz-ı kifayedir. Bu itibarla Tefsir ilmi Şer'i ilimlerin en yücelerindendir. Mevzu, gâye ve kendisine duyulan ihtiyaç yönünden de ilimlerin en şereflisidir. [859]

< ' { -W ' -- ^ ö j. 55 x >55 ^

(_£j \j £ic.l 4ıl Ui ; Jla t (^11) jf- 4ı 1 ^ 4jI ^-Jaj ^Uc. ,jjl ,jc.

467-İbn Abbâs (r.anhüma)’dan, Azîz ve Çelil olan Allah'ın, “Elif, lâm, mim” sözünün anlamı şu olduğu rivayet edildi: “Ben Allahım bilirim.”[860]

ü] " ; 4-^1 ûİA (_jC- AİLuıâ i cJİAjJalt AİC. j (Jla 4 i-a-lû (_JJ QC.

|»lâ 1 > ı j^a (_£İ j 14 j i AİİC- AİİC. (jl^ : 4 78 ^Jİ 1 _ ûjjjjü (jjiuıî-all

A'\y\ -s ç .Uaâl aJLlu 1A1A ^ lijj 4 AİIc- "

468 -Ebu Seleme bin Sibt'in şöyle dediği rivayet edildi:

“El-Dahhâk İbn Mezâhim'in yanındaydım. Bir adam ona:

“LZira, biz seni iyilik edenlerden görüyoruz.[861] ayette geçen (Yusuf (a.s)Tn)

iyilikleri nelerdi?” diye sordu. Cevap verdi:

“O, zindanda iken biri ne zaman sıkışsa, ümitsiz kalsa onu teselli eder, ferahlatırdı. Biri hasta olsa sormaya gider, yardımına koşardı. Biri bir şeye muhtaç olsa onun ihtiyacını gidermeye çalışırdı.”[862]

* o " o ° " -*i * jj t o

lij ^lıl jJaj.j Ajli t (j-oyAİl dul jâ I jiıl " ; Jla t 4_ılc. ^| ^All (jc- 4 -ijdu ^^jI (jc(jjjjıjdall ; 75 dİ II (JjJAmjdll C-Ly t£Üİ Qİ ; i jâ pı " ,

469 -Ebu Said (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Nebi (s.a.s) buyurdu ki:

“Müminin firasetinden sakının! Zira o, Allah Tealânın nuru ile bakar.”

Sonra şu âyeti okudu:

“Şüphe yok ki bunda düşünenlere ibretler var.”[863] İzah

Firaset: Düşüncede tutarlı olmak, bir şeyde düşünerek davranmak ve basiretli hareket etmek, bir şeyin gerçek mahiyetini görebilmek. Bir kişi işlerin iç yüzünü görebildiği, önceden tahmin edip, düşünebilme kabiliyet ve maharetine sahip olduğu müddetçe firasetli sayılır.

Bir müslüman kalbini kin, nefret, münafıklık, çekememezlik, düşmanlık ...vb. her türlü kalb hastalıklarından temizleyip, iman nuru ile takva muhabbetiyle doldurduğunda, aynaya akseden eşyanın sureti gibi bazı sırlar adeta cilalanmış olarak kalbine akseder, "başkalarının gönüllerindeki saklı olan şeyleri de keşfedebilir ki, işte bu gerçek "firasettir". Nitekim Hz.

Peygamber "müminin firasetinden sakınınız; zira o Allah Teâlâ'nın nuru ile bakar. "[864]

(J)» .a A 'ili »âl luâjJjİ " ; Aİjâ i ^aİLUj 4-1İC. AİJİ ^ln-ı AÜİ (JlÜ \ (Jlİ

uiiıl y] <Sj V (jc- : 4 93-92 j^^ll sI jjlii üac. { 92 } "

<j4jc. üâ' Cf

470- İbn Abbâs (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Andolsun Rabbine ki, onların hepsine soracağız yaptıkları şeyle[865] âyete,

sorulacak olan “Lâ ilahe illallahtır.”[866]

V LİlUa " ; ^luıj 4-Jc. Aül AİJİ (Jlâ] 4-jC. *ÜJİ (jaAjC. (_jJİ (_jC

^sJj-a û jjjji UâİÂ. Uaj (jJJ La LİJJ J-aL V) JjîÜ Laj '. (jLll «i*J dil jjlâ Ç ÜLa lîjjyi

64 V " .

471 -İbn Abbas (s.a.s)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Resulullah (s.a.s) Cibril (a.s)’e:

“Bize yapmakta olduğunuz ziyaretleri daha çok yapamaz mısınız?” diye sordu. Bundan bir kaç gece sonra şu âyet indi:

“Biz (elçiler) ancak Rabbiniz emriyle ineriz. Önümüzde, ardımızda ve bunlar arasında olan her şey O'nundur. Senin Rabbin kesinlikle unutkan değildir.” [867]

I jjl£ jiiill <jl£ 14 4 4ıl J_^uj U ; diilâ ; dili 4 La^ic. 4ıl ^gdaj <~jjlİ3 dd qc

JaI (_j-a L > a J j 4 oLLa^JI ûl jlSL (_jj 3Aİ_1 (jlS " * (Jlâ ? "

472 -Ümmü Hâni (r.anhüma)'nin şöyle dediği rivayet edildi:

Hz. Peygambere (s.a.s) sordum:

“Ey Allah'ın Resulü: Lut kavmi, meclislerinde yapmış oldukları her türlü kötülük ne idî?”

Resulullah cevap verdi:

“Parmaklariyle yolda gelip geçenlere hurma çekirdeği veya çakıl taşı atarlar ve onlarla alay ederlerdi.”[868]

(■ LLda ,_ya ili 4ll " ; llLıj 4.1İC. 4ll ^-Ld i jâ 4İİ 4 4İC. 4ll ^daj ^aC. ,jjl (jc.

® ^ ' ■* * jj y _ & * ? "y > " ^ _> ___ - -

(Jâ j (JlÜj 4 4-lic. ûÇ)3 4 54 ® 4-fldj lâada SjÜ .LtJ (j-a (_!*-?■ ajiİ 4_toda -LtJ (j-a

(_a» . j _ya

473 -İbn Ömer (r.a)'den rivayet edildi:

“Öyle bir Allah'tır ki sizi ‘zayıf’ bir sudan yaratmıştır, sonra bir ‘zayıflık’ olan çocukluk çağından çıkarıp güç kuvvet vermiştir size, sonra kuvvetli çağdan gene

bir ‘zayıflık’ çağına ve ihtiyarlık yaşına getirmiştir sizi...”[869]

Hz. Peygamber (s.a.s)’in huzurunda bu âyeti, İbn Ömer okuyunca, ‘min da'f ’ diye okuduğu kelimeyi, ‘min du'f’ oku!” diye emretti.[870]

Aİ İC. 4ll ^-L^a 4ll Jj2uj Ag-ğ- kjaJaJİI j (jlAÂ]l A3 " ; Jlİ 4 4İC. 4ll 4ll AİC. (jc

474 -Abdullah (bin Mesud)’un şöyle dediği rivayet edildi: “Ed-Duhân ve Batşe Hz. Peygamber (s.a.s) zamanında vuku bulmuştu.”[871]

İzah

Abdullah b. Mes'ûd'dan gelen rivâyet ise şöyledir: Rasûlullah (s.a.s.), Kureyş'in kendisine şiddetle isyanını görünce: "Yarab! Yusuf'un yedi (yılı) gibi onlara da yedi (yıl kıtlık) vermek suretiyle bana yardım et" diye dua etmişti. Onları bir kıtlık yakaladı. Birçokları açlıktan öldü. Derileri, ölü etlerini ve kemikleri yediler. Yerle-gök arasını herkes açlıktan duman gibi görüyordu. Nihayet Ebû Süfyân Hz. Peygamber'e gelerek dedi ki: "Yâ Muhammedi Sen bize akrabayı gözetmemizi emrediyorsun. Halbuki kavmin açlıktan ve kıtlıktan helâk oldu. Allah'a dua et de onlardan bu belâyı kaldırsın." Bunun üzerine Hz. Peygamber dua etti, kıtlık geçti. Bol yağmura kavuştular. Refâha kavuşunca yine eski inançsızlık ve isyankârlık hallerine döndüler. Bunun üzerine Duhân sûresinin 1016. âyetleri indi.[872]

4 ASuIuS (j] " ; =İ1jij Çile. 4ıl ^.I^a 4ıl JJla; ââlla 4 Iğâc. 4ıl Â4ulc. ,jc.

S * ' ' 0 ^ ' t ■'" O Ji *" ^ £ ""

,j 4] 4 lüul 4 -Sİ aîjI Ça j "

475-Hz. Aişe (r.anha)'nin şöyle dediği rivayet edildi: Resulullah (s.a.s) buyurdu ki: “Çocuklarınız kendi kazançlarınız olup, onlar sizlere Allah'ın vergisidir. Dilediğine kız ve dilediğine erkek evlât verir.” [873]

İzah

Dinimize göre, diğer bütün nimetler gibi çocuk da Allah vergisidir. Cenâb-ı Hak bu hususu şöyle beyan buyurmaktadır: "Göklerin ve yerin hâkimiyeti Allah'ındır. O dilediğini yaratır. Dilediğine kız evlat, dilediğine erkek evlat verir, yahut kızlı oğlanlı olarak her iki cinsten karma yapar. Dilediğini de kısır bırakır. O her şeyi mükemmel bilir, istediği her şeyi yapmaya kadirdir." [874]Evet, dilediğine erkek

veya kız, tek ya da ikiz, üçüz, dördüz çocuk veren, dilediğini de kısır bırakan Hâlık-ı Kerim'dir. Şu kadar var ki, Allah Teâlâ yarattığı her şeyi bazı esbaba bağladığı gibi, çocuğun dünyaya gelmesini de bir kısım sebep ve şartlara bağlamıştır. Meşrû bir arzuyu gerçekleştirmek için uygun

sebeplere sarılmakta ve sonra da Müsebbibü'l-Esbâb'a teveccüh edip ondan hayırlı neticeler istemekte bir sakınca yoktur.

4-lic. aÜİ AİJİ 4 aiuıj 4_ıic. Aül *&ll 3^gJj-o jj • 3 jh

-*^0^ J ^ i ’ O > __0 " o A "SJ«« 51

Ap» Ij^aîsLİ y ^-LUâji ^gic. Ijijjlui (jjill (_£.şUc. Ij Ja ; <jVI l^_i3 UaJ Lj3l (ji L La " ; |SİLUJ

aİjI 3_j j - u .j C1i£-uj 3 ? LİjLâlI L>a_5; l 3^2.53 j-aJ>ll ® Lt-La^. aîjI (jj aûI

L >^_5 VI ; Jla yi t ^İLıj 4_Jc. aûI ^g-L^a aüI 3_$- lu j dj£jja3 ? Lİ^lûI a^j ; Jla yi t ^L^->

" .

476-Hz. Peygamber (s.a.s)’in azadlısı Sevbân'ın şöyle dediği rivayet edildi: . Resulullah (s.a.s)’den duydum şöyle buyurdu:

“Dünya her şeyiyle benim olsa, yine şu âyet kadar sevinmem:

“De ki: Ey nefislerine uyup hadden aşın hareket eden kullarım, Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin; şüphe yok ki Allah bütün suçları örter.”[875]

Hz. Peygamber (s.a.s’a. o zaman biri sordu:

“Allah'a ortak koşan da mı?”

Resulullah (s.a.s) buna cevap vermedi. Adam:

“Allah'a ortak koşanda mı?!.” diye tekrar sordu. Yine bir müddet sükût edip:

“Evet, bilin ki Allah'a ortak koşan da (ümidini kesmesin).” cevabını verdiler. [876]

c y^Liyı 4j]a <_gi yij yi t uiyj <Lj£^a o<jja uki ulûlLj aî"; Lyâc. Aıi ^g-jaj ajI af; ^gJl*j aİjI (_jc. (Jji t4“» ^»» Aj i pLAH 4.3a ^3 4 *'-â c ’ 4ıI (__yL^a aİjI ^_gjj (jLıjlâ

Ah LİE L >°_5 üy'jt V_j V] 4ıl <_gA! (j-431 Ajhh V_j ^^Ll 14 - 1) 4ıl *-a A_$ c -h y a43I_j

^ ^ O ^ ^ ^ ^ ^ K 0 O - O yV q ** ^

A ^gjli c 69-68 ^ lM s Llg-a 4_lâ ûAjj A-oLaÜ\ UJİ^ilI <S l._ic.l_LaJ (0g } Uatjİ

" ' ^ o ' , - O f 'S" \ * 0 ^ o

^LaC- Û^^_S (A 0 V) : 4İ j_]â t JLaA^a Lj ; Jtaâ t JjiS ; Jla ? j J (_Î4^ i \ *)a-N

aİjI (jLıjlâ 4 70 4_j! 1 a j I jjic. AÛİ A^J 4 “il lluA y^jl JJ»ti ^Üll 3Au LİÂİjlİ lAJLLa

0 J ^ 0 J ^ 0 ^ JJ ^ ^ ^ ^ o ' * ' 3 -T® * S > 5 İ i

V û' CfT^'j ‘ Uajjjj ajVI aiÂ ^gi a] : A 1 j 31 ^ 4 ■^h c- Ihla 4 yjV! ALj yllc- 4ıl

(Jj^)A^. 3jââ ? .ûS a U lilîj (jpa a_lujİ liljlic. 3$2 4 V Ü LHLLa (_JaC.İ (ji (JjâH ^ j 4 ^^jl

' '9- '%£ ' '^ " 9^ o** -*^ 0 '- J> 0 j " Jl " t ^ ^ ^ ° 9 " °

jA Aj] Ut-lAA. t_)_jjL]l ^)İ*J AJJİ Qİ AJJİ A_ÂjLj (_j-o IJ^la 191 V ig_Luâi! I_jİ^)j 3 (jjLlI (_£ûlj£. Ij (Js \ Aj^l

* - ^ £ **■ fi£ £ £ 9 ' , x ^ , __ ** > o

t ,.xii-*.j ,31 (." 1» \j 4 Alaj A_llc. AJJİ V>.o AJJİ (Jjjjj 4_ 1J&3 \ (Jlİ 4 53 VI >*3^ ®

İÜ ^jl ; iiıluj A_ılc. aJJİ AİJİ (Jjjaj (JjÂjIİ t «Hut H # «ilâ Ajj/I aİA Ul ; Jlâ t Aolc. Clıjjâ Uİâ

V t Lilg.^.j (jc- _3_j û ; ^luıj 4-jlc. ajj! ^La Aİıl 3_j jj j a3I jH^lâ 4 i3j13 ^ (jjli t duHul

(^iua AJJİ 3_J- u U J] AaiILaa ı. 11 S <_ 5 -H. i jUL^j ı*‘ 1 ^ jjuâ ; Jla 4 (_g- aC - 3 aIÜ (j-a 3 j 4 - -Hal (jl < jlalml

J " . f 0 '%* o'.' t 0 , a î "* f a - ®~ f i 'â. f ° ~ " i o'- '’

(3â 4 (_pajjn CS^ H^lÛİ -Jââ 4 - 1 *J Ul 4 AJJİ 3jjaj .UrU ^Jl Aİıl 3 _jjaj 4 HI 1 AA (j-a I iHuj 4_lic. Aİıl

n ö " ? ■■ ^ ^ ^ " z" "‘'■t" s*" z * o £* &* "o' ■* > "V 0 >

AJJİ ^_gHua Aİıl 3_jjaj AjIa£j «aİ3 I 3^-3 ‘ (jjJUaj «jâ LHl^ (jl 4 LgÂuua 1 (jlü39]_5 1 _° 1 '**'

-- ' JI ' ' " Z ' 5 ' 3 ' f ^ ^ ^ - £ ' ' ^ ' ö o' '

Ua£jl v jj " ; 1 1 lltMI |»İLUJ aHc- AJJİ (_^Hua Aİ1İ 3_J- U)J (^s^" L5 4 (j-^-^-J ^^“-5 ^'-A c '

(j<a 4 aa^.^A (j-a^^)îl Aİıl a-uU I (— iHI | 3^-22 ‘ ^'-j £ - Aİıl t-lSÜa ^^gjl (jj <_s4*^ 4 1.^5itia.1 (jV_J-i-aj

^ £ ** ^ ^ ^ ^ O (J ""* _ ^ ** i ^ 0 X ^ ** ^ — >A **

(j-a l^İljjJ Aİ1 (_>ÂajVI (jl 4 Hj Ul 4 (_^^JI Xjjl (j-a (_ 5 -l c ' P^-uJI 4 t_Jİa^]l AaiİHaa Aİ1İ 3_J- U)J .U-Ha

La xAj Uİ3 ; 3la 4 jHa LjUU (_ s -l c ’ Aİ1İ ^ Lrnj 4 128 ^ 1 _İl^C-VI ajjJA (jjİLaiî ÂjâLülj aûljc. (j-a çLLü

^Jc- 33^ 4 'UİİUAA 3Hj ^A_5 4 A.]’âUa.a ^1 jâ]l ^^i.1 ^llaj <lic. Aİıl ^-L^a AİJİ 3_J J -“J A aLuoia L_ üS

HaLa2l ^ Jj AİIâ

lilH

^JC.

477 -İbn Abbas (r.anhüma)'ın şöyle dediği rivayet edildi:

Vahşi, Hz. Hamza'yı öldürdükten sonra bir müddet küfrü üzere kaldı. Sonra kalbinde İslâm olma düşüncesi doğuverdi. Bunu Hz. Peygamber (s.a.s)'e bildirerek:

“Bununla beraber, dedi, senden duydum, Allah'ın Kitab'ından naklen: “Ve öyle kişilerdir onlar, ki Allah'la beraber başka bir mabuda kulluk etmezler ve haklı olmadıkça Allah'ın haram ettiği bir cana kıyıp kimseyi öldürmezler. Ve zina etmezler ve kim bunları yaparsa cezaya düşer.” Kıyamet günündeyse azabı kat kat arttırılır ve hor ve hakir bir halde, ebedi olarak azabta kalır.” diyordun. Ben ise bunların hepsini yaptım. Benim için bir kolaylık var mıdır? O zaman Cibbril inerek Hz. Peygambere (s.a.s):

“Ona söyle ki: 'Ancak tövbe edip inanan ve iyi işler işliyen müstesna. O çeşit kişilerdir ki Allah, kötülükleri iyiliklere tedbil eder onların ve Allah suçları örter, Rahîmdir.”[877] dedi.

Nebi (s.a.s) ona bu âyeti gönderdi. Âyeti kendisine okuyunca:

“Şüphesiz bu âyette şartlar var. Bunları yapamamaktan korkuyorum. Ey Muhammedi Bu âyetin gösterdiğinden, daha çok kolaylık göstediğinden, daha çok kolaylık gösteren bir şey elinde var mı?’ diye bildirdi:”

O zaman Cibril şu âyeti indirdi:

“Şüphe yok ki Allah, kendisine eş tanıyanları yarlığamaz, ondan başka, dilediğinin bütün suçlarını yarlığar..” [878]

Hz. Peygamber (s.a.s) bu âyeti yazıp Vahşiye gönderdi.

Âyeti kendisine okuyunca şöyle konuştu:

“Diyor ki: Hiç şüphesiz, Allah kendisine eş tanıyanları yarlığamaz ondan başka dilediğinin bütün suçlarım yarlığar. Ben, bilmiyorum, belki de

yarlığamak istediği ben olmayacağım. Eğer âyet, 'Ondan başka günahları affeder.’ şeklinde olsaydı ve '...dilediğini...’ demeseydi olurdu. Ey Muhammed, belki elinde bundan daha çok geniş bir âyet vardır.”

Vahşi'nin bu sözü üzerine Cibril şu âyeti getirdi:

“De ki: Ey nefislerine uyup hadden aşırı hareket eden kullarım, Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin; şüphe yok ki Allah bütün suçları örter.” [879]

Nebi (s.a.s) bu âyeti yazıp Vahşi'ye gönderdi: Kendisine âyeti okuyunca:

Bu âyete gelince, ‘evet’ dedi ve İslama girdi. Hz. Peygamber (s.a.s)'e de gönderdiği haberde şöyle dedi:

“Ey Allah'ın Resulü! İslâmî gerçekten kabul ettim. Seninle görüşmeme izin verir misin?”

Vahşi'nin; bu isteğine Nebi (s.a.s) şu cevabı gönderdi: “Yanıma geldiğinde yüzünü ört. Gözlerimi, amcam Hamza'nın katiliyle doldurmağa gücüm yetmez:”

Vahşi bu sözler karşısında sustu.

Bir müddet sonra Müseyleme Hz. Peygambere (s.a.s) şu mektubu gönderdi:

“Allah'ın elçisi Museyleme'den Allah'ın elçisi Muhammed'e. Yeryüzünde sana ortak kılındım. Bundan böyle yeryüzünün yarısı benim yarısı Kureyş'in. Ancak Kureyş, tümünü kendisi almak istediğinden, sınırı tecavüz ediyor.”

İki kişi bu yazıyı Hz. Peygamber (s.a.s)'e getirip verdiler. Yazı kendisine okununca bu iki elçiye dönerek:

“Elçi olmasaydınız, ikinizi de öldürtürdüm” dedi ve Ali bin Ebi Tâlib (r.a)'i çağırdı, şu mektubu yazmasını emretti:

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adiyle. Allah'ın Resulü Muhammed'den ‘yalancı 5 Müseyleme'ye.

Selâm doğru yolda olanın üzerine olsun. Dinle! Şüphe yok ki yeryüzü Allah Tealânın olup kullarından dilediğine miras olarak kalır. Ve sonuç (Allah'tan) çekinenlerindir. Ve Sallallahu alâ Seyyidina Muhammed.”

Müseyleme'nin Hz. Peygamber’e yazdığı şeyleri haber alan Vahşi, mızrağını çıkardı ve biledi. Onu öldürmeğe karar verdi. Bu azimle yaşadı ve nihayet Yemâme savaşında onu öldürdü. [880]

* '?**** ^ 'Ş. O t o S *0

" ; ç»Llu j 44c. 4ll ^.İL^a 4ll (Jjjjj J1İ ; Jla (<İC. 4ll (_JC.

jkuı ^^3 -kSikLjj La ; aİA (Jaİ Vj .iki l^-jâ y 4 jûil (Jaİ (j-a

** „ o "s,"* * _ * " o * o > * ^ ' " ' * * ' o " "

) (jjjJajlkJI £xs liSj (44 } (jjY‘i»aH ^»Jra.i LİÌ çAj •[43 } (j44aAİ' ı4j (42 }

VI jjAaİI 'i /Mİ kc.1 ÂjI Lçji jalj Ua3 (47 } üjti\ iâlâî { 46 } Lti-^l (45

-* °o*o oÇ ' ^ Vs £ " \ "

îj i jUuyi JaI (j-a Uiljâ! 4ı! t.v*ı» j " ; Jla i a. İc. 4ıl (_jjI (_jc. ; ı^j 4 " 48-‘

' " * * "} * * - ^ >S X ■" S X X £ "S 7 İS X ji X ' ^ X X

42 } -k^SL.ü La | 4ll (j-a yj y ÜLuj 4.3İC- 4ıI ^..L-a . Wa <C-lİ4u -kg-fr^)â-l

{ 45 } Î)J x ^ { 44 } çJjSuouJl ^aJt-îaJ { 43 } çj-o ciî ^aJ 1^115 {

VI jja4I o(jjjtsL4l kc.lLâû ^g.a.flVı Laâ (47 } { 46 } L£j

48-42 " .

478 -Ebu Zerâ'nın şöyle dediği rivayet edildi:

Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“İman sahiplerinden (fâsık olanlar) şefaatim ile ateşten elbette çıkarlar. Öyle ki orada yalnız şu âyetin bildirdikleri kalır:

“Nedir derler cehenneme sokan sizi? Derler ki: Namaz kılmazdık ve yoksulu doyurmazdık ve boş lâflarla azgınlığa dalanlarla biz de dalardık ve ceza gününü yalanlardık, bize ölüm gelip çatıncaya dek. Derken şefaatçilerin şefaati fayda vermez onlara.”[881]

(a) Bir rivayette İbn Mestıd (r.a)şöyle dedi:

İmân sahiplerinden bir takım kimseleri Allah cehennem ateşiyle azaplandırdıktan sonra, Muhammed (s.a.s)’in şefaatiyle çıkarır ve orada yalnız şu âyetin bildirdiği kimseler kalır:

“Nedir, derler cehenneme sokan sizi? Derler ki: Namaz kılmadık ve yoksulu doyurmadık ve boş lâflarla azgınlığa dalanlarla biz de dalardık...”

İzah

Şefâat: Bir kimsenin bağışlanmasını istemek; bir kimseden, başka bir kimse için iyilik yapmasını ve zarardan vazgeçmesini rica etmek; yardım etmek; başkası hesabına yalvarmak, rica etmek; birinin önüne düşüp işinin görülmesi için dua ve niyazda bulunmak. Şefâat edene eş-şâfi', eş-şefi (başkası lehine taleb eden) denilir.

Ahirette şefâatın olacağı Kitab ve sünnetle sabittir:

Peygamber, velî, şehid ve bildikleri ile amel eden imanlı âlimler ve kâmil mü'minler gibi Allah'ın müsaade ettiği, rızasına mazhar olmuş, nezdinde bir değer ve yakınlığa erişmiş kimselere şefâat etme izni verilebilecektir. [882]

Peygamberler ve diğer şefâatçıların şefâatları, Allah'ın râzı olacağı ve haklarında şefâat edilmeğe izin verdiği kimseler hakkında olacaktır. [883]

_ ^ 0 55 ^ >55 5555 -- > ' ^ i “t

6 4ji (JjİII jjota. İL j I AİJİ İ£ " : (3-3 4

lı yı üı y ^: Ji"

479 -Ebü z-Zübeyr'in şöyle dediği rivayet edildi: “Sözün en güzelini tasdik eylerse”[884] huzumnda okununca, buyurdu ki: “sözün en güzeli Lailahe İllallâhdır.”[885]

İzah

Lâ İlâhe İllallah: Lâ İlâhe İllallah -Allah'tan başka ilâh yoktur-, İslâm dininin temel rüknüdür. Yani uluhiyyeti, yaratıcılığı, Rabliği, saltanatı ve hâkimiyeti sadece Allah'a tahsis etme kaidesi.

Lâ İlahe İllallah, kelime-i tevhid olarak da bilinir. Allah (c.c)'ın birlik davasını anlatmakta ve Muhammed (s.a.s)'in O'nun rasûlü olduğunu açıklamaktadır.

KIYAMET BÖLÜMÜ

(2 Hadis)

Kıyamet: Kalkmak, dikilmek, ayaklanmak, doğrulmak ve dirilmek. İslam inancında, evrenin düzeninin bozulması, her şeyin altüst olarak yok olması ile ölen tüm insanların yeniden dirilerek ayağa kalkması olayını dile getirir. Bu olay Kur'an'da çok çeşitli isimlerle anılır.

Bunların başlıcaları Yevmü'l-Kıyâme (Kalkış, Diriliş Günü), el-Saa (Saat), Yevmü'l-Âhir (Son Gün), el-Âhire (Gelecek Hayat), Yevmü'd-Din (Ceza Günü), Yevmü'l-Hesap (Hesap Günü), Yevmü'l-Fası (Karar Günü), Yevmü'l-Cem (Toplanma Günü), Yevmü'l-Hulud (Sonsuzluk, Sonsuzlaşma Günü), Yevmü'lBa's (Diriliş Günü), Yevmü'l-Haşre (Pişmanlık Günü), Yevmü't-Teğabün (Kusurların Ortaya Çıktığı Gün), el-Karia (Şaşırtan Felâket), en-Naşiye (İnsanı Dehşete Düşüren Felâket), et-Tamme (Herşeyi Kuşatan Felâket), el-Hakka (Büyük Hakikat) ve el-Vakıa (Büyük 01ay)'dır. Bu isimler Kıyamet'in oluş biçimi ve sonuçlarına ilişkin çeşitli nitelik ve yönlerini açığa çıkarmakta, tanımlamaktadır.

Kıyâmet, Allah inancından sonra İslâm'ın ikinci temel inancı olan Âhiret hayatının ilk aşamasını oluşturur. Genel bir yok oluş ve yeniden dirilişle birlikte gelişecek Haşr, Hesap, Mizan, Cennet ve Cehennem gibi olaylar hep Kıyâmet gününün gündem içindedir. Bu nedenle Âhiret inancı, Kıyâmet ve onunla birlikte gelecek olaylara inançtan başka birşey değildir. Bu büyük önemi yüzünden Kur'an Kıyâmet olayını sık sık hatırlatır, zaman zaman da bir korkutma, uyarma öğesi olarak kullanır.

"De ki: 'Onun bilgisi ancak Rabbimin katindadır. Onun vaktini kendisinden başkası açıklayamaz."[886] "Kıyâmet'in ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. Senin neyine gerek onun zamanını bildirmek. Onun nihayeti ancak Rabbine aittir. "[887]

a^) ı ha (j)

(Jlâ i 4-1İC. Aül AÜİ (jc. (lAÛİ ^ (_JC

480-Ümmü Hani (r.anha)'den rivayetle; Ümmü Hani (r.anha) anlatıyor:

Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: "Kıyamet günü pişmanlık ve hasret günüdür. "[888]

İzah

Kıyametin bir ismi de Hasret'tir. Pişman olanların "keşke keşke bir daha dünyaya gönderilsek" diyeceği bir yerdir kıyamet.

lilJOUİ (j-a dlİlÂ. ÂjjJLa AİJ (jl " \ ^aiuıj aÛİ ^ÜJİ (Jjjjj (jlİ ' Lİlilİ i AÛİ ^jlA (_JC

o.x^.l_j (jl c AjI (jjjıjjjı ûA^.1 j (_]S ^Jc. I4_ıs 4 Cy '*âj <• (JuLıL?! La jUo t yâLI

g-LLı I illi (jOJ La Lg--S. 1 j ı. ■ 11L» (j-a döLalj i t—lja-ail j ^jıLuılI (jOJ La dlç-LLay dlâ JjÜüI Lg-La

^-ı.j-al£ÎII ^3 1 a m (jLS (_j<a] ; (Jİ3 ? ILa (j-al 4 4ll Lj \ IjilÎâ t "

481-Ümmü Hani (r.anha)'den rivayetle; Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: "Allah (c.c) , ın cennette keskin miskten suyu selsebil, ağaçları nurdan, içerisinde her birinin yetmiş perçemi olan güzel hurilerin dolaştığı şehri vardır. O hurilerden bir tanesi yeryüzünde görülseydi doğu ile batı arasını aydınlatırdı. Onun güzel kokusu gökyüzü ile yeryüzünün arasını doldururdu."

Dediler ki: Ya Resulullah!.. Bu kimin içindir?

Hz.Peygamber (s.a.s): "Bu alacağını hoşgörü ve müsemaha ile isteyen kimseye aittir. "[889]

VASİYET BÖLÜMÜ

(5 Hadis)

Vasiyet: Emretmek, bir işi birisine ısmarlamak, bir malı ölümden sonra bağışlama anlamında bir fıkıh terimi. Terim olarak, dinî ilimlerden fıkıhta ve hadis usûlünde ayrı ayrı manalara gelmektedir.

Fıkıh Istılahında Vasiyet Fıkıh ıstılahında vasiyet iki aynı manada kullanılmaktadır.

1-Bir malı veya menfaati ölümden sonraya bağlayarak bir şahsa veya hayır kurumuna karşılıksız olarak bağışlamak. [890]

2-Bir kimsenin ölmeden önce, küçük çocuklarının mâlî işlerini yürütmekte veya terikesinde tasarrufta bulunmakta birisini yetkili kılmasıdır. [891]

11 | dlîâ v Vluj Vl JİC- J^-^ " ! jlâ 4 (-Jİ (İH Hajo) (jC

y c JVS dıhilj ; Jla ? Villa; dıla _ y ; Jla ? VıVala; dia t y ; Jla ? VS (Jüaj t VI JjVj ; Jla (W J^.û Vluj VİC. Aül dİ Jjjjjj jl • Vl 4 " (J-uÛll (1)jSİSl; VİAİ p

- - s 51 o" ** ' * * * * * * ' 0 ' ' ' o S „ " ^ ^ o «

; Jla i Hj-aallı VVj Vlc. 2 jI ^ L«a VI Jjjjj J jj lia t VS ^JIV dlVjl t l*i ; Jla ? dVVjl "

ı ** .V;\ i^ ı ** ıV;\ i M

VVj 4-ıic. Vıl VI Jjjjj JJ.Û ; Jla t ^*V jc. t a.ıŞ. jc. t HjjI jc. i ç. \ lıc- jc. ; VI jj

jı 0 - 9 " S. 0 -* " " ^ > " j ^ " jt " j,

? dUlbâ ; diâ _ y ; Jla ? t_WilUâ ; dia c y ; Jla ? VS (JIV jl 4 VI JjVj 11 ; d ilâ i jV

" g " >S ^ ^ 5=" / ' " __ - - ^ ^ " ", jl ^

(jjUll (jjaâSlij i Vlc. (jl ,j-a Jli. i jV-j VİaI jjl t JV^ d£llj ciıK-Va " ; Jla "

482 -Sad bin Vakkas (r.a)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Hastalığım sırasında Hz. Peygamber (s.a.s) sormağa gelmişti; Ona sordum: "Ey Allah'ın Resulü! Malımın hepsini vasiyyet ediyorum, dedim. Şöyle cevap verdi:

"Hayır etme."

Yarısı...?"

"Hayır."

"Üçte birini...?"

Üçte biri de çok. Vereseni halka el açacak durumda bırakma!" diyerek bana mani oldu. [892]

(a) Bir rivayette şöyle dendi:

Resulullah (s.a.s) hasta olan Said'i sormağa gitti. Ve:

"Vasiyyet ettin mi?" diye sordu.

"Malımın hepsini vasiyyet ettim" diye cevap verince, Hz. Peygamber (s.a.s) bunu kabul etmedi. Sa'd üçte biri deyinceye kadar indirdi. Bunun üzerine:

"Üçte biri de çok!" buyurdu.

Bir rivayette şöyle dedi:

Ben hastayken Hz. Peygamber (s.a.s) beni sormağa geldi. Kendisine: "Ey Allah'ın Resulü! Malımın hepsini vasiyyet ediyorum?" dedim. Bunun üzerine:

“Hayır!” buyurdu. “Yarısını...?” “Hayır!” “Üçte birini...?”

“Üçte biri de çoktur...!” dedi ve devam etti: “Vereseni hayrın ile bırakman, onları eli boş halka avuç açacak durumda bırakmandan daha iyidir.”

^ ^ 55 55 o > ^ ^^55 -- >55 S S -- ^ ^ g M ^

(j) yj t ^j| ^).L*a âli cıı^j y " ; (Jlü Ai\ aİiI (j) t Aic. aûI ^ ûP

483 -Cabir (r.a)'in şöyle dediği rivayet edildi: Resûlullah (s.a.s) buyurdu ki:

“Müslüman, hıristıyana mirasçı olamaz. Ancak hıristiyan kölesine yahut cariyesine olabilir...”[893]

t (_paJİyâ]| \ " ; alLıj 4.2c. aİIİ ^.l^a aÛİ Jlİ j (Jliî t La^îc. AÛİ (jjljc. (_jj!

484 -İbn Abbas (s.a.s)'ın şöyle dediği rivayet edildi: Hz. Peygamber (s.a.s) buyurdu ki:

“Mirastan Allah'ın belirttiği miktarları sahiplerine veriniz! Geri kalan ise (asabeden) en yakın erkeğin hakkıdır.”[894]

•' >£ £ Jj -

4İİC. 4l! ^.Lla ^İl! ^gJaC-lâ

0 Sil

t

Lafr-lC- AİJİ ojj-aa. Âjjl ^3-aC.I j i

■‘UJÜ I ^LulJ

485 -Abdullah bin Şeddâd’ın şöyle dediği rivayet edildi:

Hz.Hamza’nm kızlarından birinin âzâd etmiş olduğu bir kölesi öldü. Geride bir kız çocuğu bıraktı.

Nebi (s.a.s) (kölenin malının) yarısını kızına, yarısını da Hamza’nın kızına verdi.”[895]

-*•*« £ °-* ^ O ' > > ° S a ' ^ ^ o ' ' 0 >£

Lojj Lalla (^g-aliıl! (J!_j-a! (jjlSL (jjH! (jj : ciıljjj Lal " ‘ öllÜ t l.ğ.ic. aîi! <Lül£. (jc.

3^ O ' ' ' ^ o #-* - «' " __ >

(Jj£û_5 lAjYjkl ^iâ v (^g-atil! Jlj^ıl (JjjU (jts (j-a (J^c- 10 *E! Ç-Luûl! I JJ» 1 ki (jylLaJjjıj I jli ^j_jlaj

0 > 0 ^ -* j -■ x £ ^ «■» -* _ 0 % Q " t ' o o % ^ * o " "

41>LLa! <Jiî ^g-atil! Lf- liljjlllujj ; a^llc. <. aârLa t Vyi dJjpâ i Lç .uaajl ^glc. İN! IjâlAj t lgJâ.9^. ^gLlc.

,9 0 ' ' ı -* ^ .9 0 ^ '

220 VI S jİjİI ££jl jâAi ^a^IsILLj ,j!j jlâ, "

486-Hz.Aişe (r.anha) şöyle dedi: “Gerçekten, yetimlerin mallarını zulmederek yiyenler, karınlarına ancak ateş doldurmuş olurlar. Onlar, çılgın bir ateşe gireceklerdir.” Yetim mallarını düzenlemekle yükümlü olan insanlara bu durum meşakkatli gelince onların mallarına yaklaşmadılar.

Günaha gireceklerinden dolayı nefislerine zülmetmiş olacaklarını düşündüler.

Yetimlerin velilerine sorumluluğu hatırlatan şu ayet nazil oldu: “Hem dünya (konusun)da, hem ahiret (konusunda). Ve sana yetimleri sorarlar. De ki: "Onları ıslah etmek (yararlı kılmak) hayırlıdır. Eğer onları aranıza katarsanız, artık onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah bozgun (fesad) çıkaranı ıslah ediciden bilir (ayırdeder). Eğer Allah dileseydi size güçlük çıkarırdı. Şüphesiz Allah güçlü ve üstün olandır, hüküm ve hikmet sahibidir." Ayeti çelilesi indi ve yürekleri hafiflemiş oldu. [896]

ala.II -LtJ y " ; aluıj 4.JİC. *ÜJİ ^İl! (Jlî] (Jİ3 (<İC. Aü! lillUa (_JJ (jjûi (j*

487-Enes bin Malik (r.a)’dan rivayetle; Hz.Peygamber (s.a.s) şöyle buyurdu: “Buluğ çağma erdikten sonra kişi yetim olamaz.”[897]

İzah

Büluğ çağına ermeden babası ölen erkek ve kız çocuklara yetim denir Bu hadis, büluğ çağma erdikten sonra çocuğun yetim sayılmayacağını ve hukûkî açıdan her türlü tasarrufa ehil olacağını ifade eder Bu tasarruflar alış verişte hür olması, malını istediği gibi yönetebilmesi, evlenebilmesi gibi haklardır Çünkü büluğ çağında olmayan yetimlerin bu çeşit hukuku vâsileri tarafından korunur Kur'ân-ı Kerîm bu konu üzerinde hassasiyetle durur: "Evlilik çağma gelinceye kadar yetimleri koruyup gözetiniz Eğer onlarda akılca bir gelişme görürseniz hemen mallarını kendilerine veriniz Büyüyecekler diye kuşkulanıp o malları israf ile tez elden yemeyiniz Zengin olan veli iffetli olmaya çalışsın; yoksul olan da ihtiyaç ve emeğine uygun olarak yesin Mallarını kendilerine verdiğiniz zaman yanlarında şahit bulundurun Hesap sorucu olarak da Allah yeter." [898]

KAYNAKÇA

Aclunî, İsmail İbnu Muhammed (v. 1162/1748), Keşfu'l-Hafa Müzîlü'l-İlbâs amma İştehere mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs, Beyrut 1351.

Abdil-Latifi'z, Zebidi-Sahih-i Buhari muhtasarı, Tecrid-i Sarih tercemesi ve Şerhi-Ank: 1975 (3 bsm),

Abdülaziz El Buhari-Keşfû'l Esrar-İst: 1308

Ahmed Muhammed Şâkir, el-Bâ'isu'l-Hasîs Şerhu İhtisâri Ulûmi'l-Hâdîs, Beyrut 1951.

Abdurrahman el-Cezirî, Kitabu'l-Fıkhi ala'l-Mezahibi'lArbaa, Mısır, ty

Abdu'l-Vehhab Abdullatif, el-Mutasar min Mustalahatı Ehli'l-Eser min Ehli'sSünne ve'ş-Şi'a ve'l-imamiyye Ve'z-Zeydiyye, 5. baskı Kahire, 1966.

Abdurrezzak İbnu Muhammed es-San'ani (v. 211). Musannafu Abd'r-Rezzak, Beyrut (Ofset), 1970.

Ahmed Zeki Safve, Cemheretu Hutubi'l-Arab, Mısır 1962

Amidi, Seyfuddin Ebu'l-Hasen Ali İbnu Ebi Ali (v. 631), el-İhkam fi Usuli'lAhkam, Kahire, 1968/1387.

Azimabadi-Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hakk, Tahkik: Abdurrahman Muhammed Osman, Avnu'l-Ma'bud Şerhu Süneni Ebi Davud, Medine, 1968.

Ayni-Bedru'd-Din Ebu Muhammed Mahmud İbnu Ahmed (v. 855), Umdetü'lKârî Şerhu Sahihi'l-Buhari, 1348 (baskısından ofset, Beyrut).

.Tibyan Tefsiri, İstanbul-1986

Babanzâde, Ahmed Naim: Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, C,l, Ankara, 1957
Bazergân Mehdî, Kur’ânTn Nüzul Süreci, Fecr Yayınevi, 1998.

Bediüzzaman Said Nursi, Sözler, İstanbul 1962

el-Beydâvî, Envâru't-Tenzîl ve Esraru't-Te'vîl, Mısır 1955

Beyhaki Ebu Bekr Ahmed ibnu'l-Huseyn (v. 958), es-Sünenü'l-Kübra, Haydarabad, Deken 1353.

Bilmen, Hukuku İslâmiyye ve İstilâhâtı Fıkhyye Kamusu, İstanbul 1967

Buharî, Ebi Abdillah Muhammed İbnu İsmail (sv. 256) el-Ebedi'l-Müfred, Kahire, 1379.

Canan İbrahim, Kütüb-i Sitte Muhtasarı Şerhi, Ankara 1988.

Cevheri Tantâvî, el-Cevâhir fî Tefsiri’ 1-Kur’ân, Mısır, 1923.

Cessas, Ebu Bekir Ahmed İbnu Ali (v. 370), Ahkamu'l-Kur'an Kahire, ty.
Cürcânî, Ta’rîfât, İstanbul, 1327

Çakan, İsmail Lütfi: Hadîslerde Görülen İhtilâflar ve Çözüm Yolları, İstanbul 1982

Çağlar Behçet Kemal, Kur’ân-ı Kerîm’den İlhamlar, 1995.

Dârâkutnî, Ali İbnu Ömer (v. 385/995): Ehâdîsu'l-Muvatta (Tahkik: Zâhidu'lKevseri, Keşfu'l-Gıta ile birlikte hazırlanmıştır), Mısır, 1946.

Dehlevi, Şah Veliyyullah Ahmed İbnu Abdurrahim (v. 176) el-İnsaf fi beyan-ı Sebebi'l-İhtilaf fi'l-Ahkami'l-Fıkhiyye, Kahire, 1398.

Ebû Hanife - El Müsned - İst: 1978

Ebû Muin- En Nesefi-Bahrû'l Kelam-Konya: 1977,

Ebû Yusr Muhammed -Pezdevi-Ehl-i Sünnet Akaidi-İst: 1980,

Ebu Bekr İbnu'l-Arabi (v. 543), Ahkamu'l-Kur'an, Kahire, 1968.

Ebu Dâvud, Süleyman İbnu'l-Eş'as es-Sicistânî el-Ezdî (v. 202/817): Risâletu Ebî

Dâvud es-Sicistânî fi Vasfı Te'lîfihi Li-Kitâbi's-Sünen (Tahkik: Zahidü'lKevserî), Mısır, 1.369

el-Hâkim, Ebu Abdillâh Muhammed İbni Abdillâh en-Neysâbûrî (405/1014): Ma'rifetu Ulûmi'l-Hadîs, Beyrut, 1935.

el-Hâkim el-Müstedrek alâ's-Sahîheyn, Haydârâbâd-Deken 1335.

Hamîdullah, Muhammed: Muhtasar Hadîs Târihi ve Sahîfe-i Hemmâm İbn Münebbih, Çvr. Kemal Kuşçu, İstanbul, 1967

Hanbel, Ahmed ibnu, (v. 241) Müsnedu Ahmedi'bni Hanbel, 1313. Kahre (baskısından ofset). Beyrut, ty.

Hallâf, Abdulvehhab, İlmu Usûli'l-Fıkh, Kahire 1978

el-Hatîb, Muhammed Acâc: es-Sünne Kable't-Tedvîn, Kahire 1963.

el-Hatîbu'l-Bağdâdî, Ebu Bekr Ahmed İbnu Ali (463/1070); el-Kifâye fi İlmi'rRivâye, Mısır, 1972.

.er-Rıhle fi Talebi'l-Hadîs, Beyrut, 1975.

.Takyîdu'l-İlm, Daru İhyai's-Sünne 1975.

Hâzimî, Ebu Bekr Muhammed İbnu Mûsâ (v. 584/1118): Şurûtu Eimmeti'lHamse, Kahire 1357, (Makdisî'nin Şurût'u Eimmeti's-Sitte'si ile birlikte Zâhidu'lKevserî'nin tahkikiyle birlikte basılmıştır).

Haydar,Ali, Efendi-Dürerû'l Hükkâm Şerhû Mecelleti'l Ahkâm-İst: 1330 (3 bsm)

Hakim, Ebu Abdillâh Hakim en-Neysaburi (v. 405), el-Müstedrek Ala'sSahihayn, Haydarabad-Deken, 1335.

Hattâbî, Ebu Süleyman Ahmed İbnu Muhammed (v. 388), Mealimu's-Sünen, Humus 1393/1973, Birinci Tab.Heysemi,

el-Hüseynî, Abdü'l-Mecid Hâşim: el-İmâmu'l-Buhârî, Kahire, ty.

İbnu Abdilberr, Ebu Ömer Yûsuf (v. 463/1070): Câmi'u Beyâni'l-İlmi ve Fadlihi,

Medine, 1968.

İbnu'l-Arabî, Ebu Bekr Muhammed İbnu Abdillah (v. 543/1148) Ânzatu'l-Ahvazî bi-Şerhi Sahîhi't-Tirmizî, Beyrut, ty.

İbnu Asâkir, Keşfu'l-Gıta fi Fazâili'l-Mustafa, 1946, Mısır.

İbnu'l-Esir, İzzü'd-Din Ebu'l-Hasen Ali İbnu Muhammed el-Cezerî (v. 630), Üsdü'l-Gabe Fî Ma'rifeti's-Sahabe, Kahire, 1970.

İbnu Hacer, Şihâbü'd-Dîn Ebu'1-Fadl Ahmed İbnu Ali el-Askalânî (v. 852/1448): Hedyü's-Sârî Mukaddimetu Feth'i'l-Bâri, Bulak 1301.

İbnu Hacer Şerhu'n-Nuhbe, Mısır, 1934.

İbnu Hacer, Tehzîbü't-Tehzîb, Haydarâbâd-Deken 1328

İbnu Hamza el-Hüseynî, es-Seyyid İbrahim İbnu's-Seyyid (v. 1120/1706): elBeyân ve't-Ta'rîf fi Esbabı Vürûdi'l-Hadîsi'ş-Şerif, Halebi 1329.

İbnu Hazm, Ali, el-Endülusî (v. 457/1064): el-İhkâm fi Usûlü'l-Ahkâm, Kahire,

ty

İbnu's-Salâh, Ebu Amr Osman İbnu Abdirrahmân eş-Şehrezûrî (v. 643/1245): Mukaddime (veya Ulumu'l-Hadîs). Matbâ'atu'l-Âmire, 1931.

İbnu Hazım, el Hemedani; Ebu Bekr Muhammed İbnu Musa (v. 584) Kitabu'lİtibar fi Beyanı Nasih ve'l-Mensuh, Humus, 1386/1966.

İbnu Hazm, Ebu Muhammed Ali İbnu Ahmed (v. 456), el-Muhalla, Tahkik: Haşan Zeydan Talebe Mısır.

İbnu Hibban, Ebu Hatim Muammed İbnu Hibban el-Bustî, Sahihu İbnu Hibban Beyrut 1987.

İbn-i Huzeyme-Es Sahih-Beyrut: 1390, M. İslâmi Neşri,

İbnu Kesir, İmamuddin Ebu'l Fida (v. 774), Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim Beyrut,

1966.

İbn-i Manzur- Lisanû'l Arab- Beyrut: 1955

İbnu Mace-Ebu Abdillah Muhammed İbnu Yezid el-Kazvini (v. 275), Sünenü İbni Mace, Kahire 1952, Tahkik; Muhammed Fuad Abdulbaki.

İbnu Sa'd-Ebu Abdillah Muhammed (v. 230), et-Tabakatu'l-Kübra, Beyrut, 1960.

İmam-ı Serahsi-Temhidû'l Füsûl fi İlmû'l Usûl-Beyrut: 1393

İmam-ı Azam Ebû Hanife-Fıkh-ı Ekber (Aliyyü'l Kari Şerhi)-İst: 1979, Çağrı Yay.

İmam-ı Rabbani-El Mektubat-İst: 1978, Çağrı Yay.

İmam-ı Gazali-Faysalû't Tefrika-Kahire: 1319, M. Kabbani Neşri,

.-İlcamu'l Avam-İst: 1978

.el-İhyâ, Beyrut t.y

İmam-ı Nesefi- El Menar fi Usûl-i Fıkh-İst: 1326 el-İsfahânî, el-Müfredât fi Caribi'l-Kur'an, Mısır 1961.

Karaman, Hayrettin, Fıkıh Usûlü, İstanbul 1963

Kastalânî, Ebu'l-Abbâs Şihâbu'd-Dîn Ahmed İbnu Muhammed (v. 923/1517): İrşâdu's-Sârî li-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî, Bulak, 1304.

Kasani, Alauddin Ebu Bekr İbnu Mes'ud (v. 587), Bedai'u's-Sanai fi Tertibi'şŞerai, Beyrut 1974/1394.

el-Kâri, Nuru'd-Dîn Molla Ali İbnu's-Sultân Muhammed el-Herevî (v. 1014/1605): el-Esrâru'l-Merfu'a fi'l-Ahbâri'l-Mevzû'a, Beyrut, 1971.

Kara Mustafa, Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul 1985

el-Kâri, Şerhu Nuhbeti'l-Fiker, İstanbul 1327.

Keşmîrî, Muhammed Enver (v. 1352/1933): Feyzü'l-Bâri fi Sahihi'l-Buhârî,

Beyrut, ty.

Kettânî, es-Seyyid eş-Şerîf Muhammed İbnu Ca'fer (v. 1345/1926): er-Risâletu'lMüstetrafe li-Beyâni Meşhûri Kütübi's-Sünneti'l-Müşerrefe, İstanbul 1986.

.Nazmul Mutenasir minel Hadisil Mütevatir, Mısır (t.y)

el-Kurtubî, el-Câmi' Li Ahkâmi'l Kur'an, Kâhire 1967.

Kutup Seyid, Fizılâlı'l-Kur'an, Çev: M. E. Saraç, İ Hakkı Şengüler, Bekir Karlığa, İstanbul.

Leknevî, Ebu'l-Hasenât Muhammed Abdü'l-Hayy (v. 1304/1886): er-Ref'u ve'tTekmîl fi'l-Cerhi ve't-Ta'dîl, 2. tab, Haleb, 1968.

el-Makdisî, Ebu'1-Fadl Muhammed İbnu Tâhir (v. 507/1113

el-Mevsılî, el-İhtiyâr, Kahire ty.

Mahmut Es'ad, Tarih-i İlm-i Hukuk, İstanbul 1331/1912

Malik İbnu Enes (v. 179), el-Müdewenetü'l-Kübra Naşir: el-Hac Muhammed Efendi Beyrut (1323 Mısır baskısından) ofset.

el-Mevsılî, el-İhtiyâr, Kahire t.y.

el-Meydanî, el-Lubâb, İstanbul, ty.

Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim İbnu'l-Hacc el-Kuşeyrî (v. 261). Sahihu Müslim, Kahire, 1955.

el-Mübarekfuri-Ebu'l-Ali Muhammed Abdurrahman İbnu Abdirrahim (v. 1353). Tuhfetu'l-Ahvazi bi-Şerhi Cami't-Tirmizî, Kahire, 1963.

el-Muttaki, Alaeddin Ali, Kenzu'l-Ummal, (v. 975), Haleb, 1969.

Münavi-Şemsü'd-Din Muhammed Zeynü'd-Din Abdurrauf (v. 1031), Feyzu'lKadir Şerhu'l-Cami'i's-Sağir, Beyrut, 1972.

Müslim-Ebu'l-Hüseyin Müslim İbnu'l-Haccac el-Kuşeyri en-Neysaburi (v. 261)

Sahihli Müslim Tahkik: Muhammed Fuad Abdul'l-Baki Kahire, 1955.

Molla Hüsrev-Mir'at El Usûl fi Şerhi'l Mirkat El Vüsûl-İst: 1307

en-Nesai-Ebu Abdirrahman Ahmed İbnu Ali İbni Şuayb (v. 303), es-Sünen, Kahire 1930.

en-Nevevî-Muhyi'd-Din Ebu Zekeriyya Yahya (v. 677), Şerhu Müslim, Mısır, ty.

Nûru'd-Dîn İbnu Muhammed, el-İmâmu't-Tirmizî ve'l-Muvâzene Beyne Câmi'ihi ve Beyne's-Sahîheyn, Mısır, 1970.

Pakalın Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1971

er-Razi-Ebu Abdillah Muhammed İbnu Ömer İbni Hüseyn (v. 606), et-Tefsiru'lKebir, Naşiri: Abdurrahman Muhammed, Kahire, ty.

Sindî, Ebu'l-Hazen Muhammed İbnu Abdil Hadi (v. 1138), Haşiyetu's-Sindi Ala'n-Nesaî, Mısır, 1349.

es-Serahsî, Şemsü'd-Dîn Ebu Bekr Muhammed İbnu Ahmed (v. 490/1096): Usûlu's-Serahsî, Haydarâbad-Deken, 1973

Sibâ'i, Mustafa, es-Sünne ve Mekânetühâ fi Teşrî'i'l-İslâmî, Dımeşk 1966.

Subhi Salih, Hadîs İlimleri ve Hadîs Istılahları, Çvr. Yaşar Kandemir, Ankara, 1971.

Suyûtî, Hâtimetu'l-Huffâz Celâlü'd-Dîn Abdurrahman İbnu Ebî Bekr (v.911/1505): Tedrîbu'r-Râvî fi şerhi Takrîbi'n-Nevevî, Medîne, 1959.

.Tefsiru Celaleyn, Dımeşk, 1378.

.-El İtkan fi Ulûmû'l Kur'an-Kahire: 1368,

Şafii, Muhammed İbnu İdris (v. 204), er-Risale, Tahkik: Ahmed Muhammed Şakir, Beyrut, ty.

Şâmil, İslâm Ansiklopidisi- (heyet) İstanbul Şâmil Yayınevi 1988

Şah Abdülaziz, Gulam Hakim ed-Dehlevi, Muhtasam't-Tuhfetu'l-İsna Aşeriyye, İstanbul 1976/1396.

eş-Şevkânî, Neylü'l-Evtâr, el-Matbaatü'l-Osmâniyye, Mısır (t.y)

eş-Şâtıbî, Ebu İshâk İbrahim İbnu Mûsâ (v. 790/1388): el-Muvâfakât fî Usûli'lAhkâm, Kahire. 1969.

Tahtâvî, Haşiye alâ Merâkı'l felâh, İstanbul, 1985.

Tahavî Ebu Ca'fer Ahmed İbnu Muhammed (v. 321), Şerhu Me'ani'l-Asar, Kahire, 1387/1968.

Tâcuddîn es Subkî Tabakâtu'ş-Şâfı'yye, Mısır 1383/1964

Tehânevî, Zafer Ahmed: Yeni Usûl-i Hadîs, Çvr. İbrahim Canan, İzmir. 1982.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed İbnu İsa İbni Sevre (v. 279), Sünenü't-Tirmizî, Humus, 1966.

Yazır, Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili Türkçe Tefsir, İkinci Baskı, İstanbul, 1960. ez-Zebîdî, Tecridî Sarîh, Tere. K Miras, Ankara 1978 ez-Zemahşerî, el-Keşşâf, Kahire 1977

Zehebî, Ebu Abdillah Muhammed İbnu Ahmed (v. 748/1347): Mîzânu'l-İttidal fî Nakdi'r-Ricâl, Kahire. 1963.

.Tezkîretu'l-Huffâz, Haydarâbâd. 1956.

.et-Tefsîr ve’l-Müfessirûn, Kahire, 1961.

Zerkeşî Bedruddin, el-Burhan fî UlûmiT-Kur’ân, Mısır, 1957.

Zeydan Abdülkerîm İslâm Hukukuna Giriş, Tere. Ali Şafak, İstanbul (t.y)

Ziriklî Hayruddin, el-ATâm, Mısır, 1953.

ez-Zuhaylî, el-Fıkhul-İslâmî fî Uslûbihil-Cedîd, Dımaşk t.y.

Zürkani-Ebu Abdillah Muhammed İbnu Abdilbaki İbnu Yusuf (v. 1122), Şerhu'lMuvatta Kahire 1961.

[1] Buhârî, iman, 37; Müslim, iman, 1, 5, 7; Ebû Dâvud, sünne, 15.

[2] el-Müfredad, s.403.

[3] Buhârî, BedüT Vahy 1; Müslim,İmârât 155.

[4] Beyyine,98\5

[5] İmam Kurtubi, el-Camiu li-AhkamiT-Kur’an, Buruç Yayınları: 19/257.

[6] A. Davudoğlu, a.g.e., IX, 118, 119.

[7] Said-i Nursi, Mesnevî-i Nuriye - Katre - S, 1305.

[8] Ebu Davud,Sünnet,6; Ahmed bin Hanbel,l\38-51

[9] İbn-i DakîkuT-îd, Şerh-u Erbaîn-u Nevevi, 8

[10] Ebu Davud,Salat,930.

[11] Ebu Davud (275), Dârimi (255) ve Ahmed b. Hanbel (241)

[12] Buhârî,Kitabul Merda,ll

[13] Buhârî, Cenâiz 80, 93; Müslim, Kader 22; Muvatta, Cenâiz. 52; Tirmizî, Kader 5; Ebu Dâvud, Sünnet 18.

[14] Râgıb el-Isfahanî, Müfredat, 38; Ali Ünal, Kur’ânda Temel Kavramlar, 1986, s.198.

[15] İbn-i Manzur, LisanuT-Arab, Beyrut, 7:55.

[16] Ebu Hanife Müsned 6

[17] Ahmed bin Hanbel,3\389.

[18] el-İsfahânî, el-Müfredât fi Caribi'l-Kur'an, Mısır 1961, II, 259, "şe-ri-ke"

md.

[19] Müslim,İman,32,26

[20] Buhari,Cenaiz,l; Tirmizi,İman,18

[21] Buhârî, Cenaiz, 1, Libas, 24, İsti'zan, 30, Rıkak, 13,14, Tevhid, 33; Müslim, İmân, 153, 154, Zekat, 32,33; Tirmizî, İmân, 18; Ahmed b. Hanbel, V, 152, 159, 161, VI, 166.

[22] Buhari,Cenaiz, 1; Tirmizi,İman,18.

[23] İbni Mace,Fiten,26

[24] Ebu Hanife Müsned, 12

[25] Enam,6\149

[26] Müslim, Kader,8; İbni Mace, 10; Ahmed bin Hanbel, 3\293

[27] Müslim, Kader,8; Leyi Suresi, 5-10

[28] İmam Kurtubi, el-Camiu li-Ahkami'l-Kur'an, Buruç Yayınları: 19/151-152.

[29] Buhari, Kader, 4; Müslim, Kader, 6,7,8.

[30] Ebu Hanife, Müsned 16

[31] Ebu Hanife Müsned 17

[32] el-Müfredad, s.403

[33] Ebu Hanife Müsned 18

[34] Tirmizi, Kader, 2149.

[35] Ebu Hanife Müsned 20

[36] Ebu Davud, Sünnet 21

[37] İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, Beyrut 1389,1, 948.

[38] Bakara,2\ 167

[39] Bakara,2\ 167

[40] Ebu Hanife Müsned 22

[41] en-Nisâ, 4/85.

[42] Buhârî, Daavât, I; Tevhid, 31; Müslim, Nşr. M. Fuâd Abdulbaki, İman, 86.

[43] Buhar,Rikak,202

[44] Daha geniş bilgi için: Buhârî, Cenaiz, 1, Libas, 24, İsti'zan, 30, Rikak, 13,14, Tevhid, 33; Müslim, İmân, 153, 154, Zekat, 32,33; Tirmizî, İmân, 18; Ahmed b. Hanbel, V, 152, 159, 161, VI, 166.

[45] İsra,17\ 79

[46] Buhar,Rikak,202

[47] İsra, 17\179

[48] Buhari Rikak,202

[49] Ebu Hanife Müsned 26.

[50] Ebu Hanife Müsned 27

[51] Ebu Davud,Sünnet, 21;Tirmizi,Kıyamet,ll;İbni Mace,Zühd,28;Ahmed bin Hanbel, 3\213

[52] Buhârî, Rikak, 45; Tevhid, 33; Müslim, İman, 81;Ebû Dâvûd, Cihâd, 26;Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 94 vd. 325, V, 43; Tirmizî, II, 66

[53] Buhârî, Rikak, 51; Ebû Dâvûd, es-Sünne, 20; Tirmizi, II, 66

[54] ;Buhari,Mevakıt,16-26;Ebu Davud,Sünnet, 19; Tirmizi,Cennet, 16.

[55] ez-Zümer, 39/9.

[56] el-Mücadele, 58/15

[57] İbni Mace Mukaddime,17.

[58] Cürcânî, et- Ta'rifat, s. 160, 167.

[59] Tahanevi, Keşşafü lstüahati'l-fünun, II, 1055.

[60] Terğib ve Terhib,96.

[61] İbn Mace, Mukaddime, 17.

[62] Ebu Hanife Müsned 32

[63] İ. Hibban

[64] İsfehani

[65] Ebu Hanife Müsned 33

[66] Muhammed Ebû Zehv, el-Hadîs ve'l Muhaddisûn, Mısır 1958, s. 55; Buhârî, Sahih, I, 36).

[67] Nevzat Aşık, Sahabeye Hadis Rivayeti, İzmir 1981, s. 78, 79.

[68] İbn Kayyim, İ'lâm, I, 14 vd.). Urve b. Zübeyr (ö. 94/712.

[69] el-Mekkî, Fethu'l Mübîn, s. 157.

[70] İbn Hazm, Cevâmiu's-Sıre, s. 319, 323.

[71] Ebu Hanife Müsned 34

[72] Terğib ve Terhib, 1\101

[73] Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak dini Kur'ân Dili, I, 915.

[74] Buhari İlim 38, Cenaiz 33, Enbiya 50, Edeb 109

[75] Müslim, Zühd 72; Ebu Davud, İlim 4, Tirmizi, Fiten 70

[76] Müslim, Zühd 72; Ebu Davud, İlim 4, Tirmizi, Fiten 70

[77] Darimi Mukaddime 25, 46;Ahmed bin Hanbel 2\47

[78] Darimi Mukaddime 25, 46;Ahmed bin Hanbel 2\47

[79] el-Mâide, 5/16.

[80] el-Bakara, 2/72.

[81] el-Bakara, 2/135.

[82] Buhari, Abdest 68; Müslim Taharet 94. 96; Ebu Davud, Taharet 36; Tirmizi, Taharet 51.

[83] Ebu Hanife, Müsned 42

[84] Buhari, Abdest 68; Müslim Taharet 94. 96

[85] Ebû Dâvûd, Taharet, Bâb: 38; Nesâî, Taharet, Bâb: 53; Abdurrahman Cezırî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı-1, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1993: 45-50.

[86] Ebu Hanife,Müsned 44

[87] Darekutni Taharet 1\66

[88] Buhari Abdest 60,62 Mezalim 27; Müslim, Taharet 187

[89] İbn Âbidin, Reddü'l-Muhtar, İstanbul 1984,1, 116; el-Fetâvâl-Hindiyye, Beyrut 1400/1980,1, 7.

[90] Buhari Abdest 52, Eşribe 12; Müslim Hayız 95 Taharet 76, Tirmizi Taharet 66

[91] el-Mâide, 5/6,

[92] Elmalılı, Hak Dini Kur'ân Dili, II, 1583.

[93] Ahmed bin Hanbell\214

[94] Ebu Davud Taharet 1\107

[95] Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi, Şamil Yayınevi: 1/ 204-205

[96] Tirmizi Taharet 42;Nasai Taharet 80;İbni Mace Taharet 411

[97] Müslim Taharet 29; Ahmed bin Hanbel 2\202

[98] Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili 3, 1585

[99] Ebu Davud Taharet 1\168; Neseî, Tahâret 102; İbn-i Mâce, Tahâret 58; Tirmizî, Tahâret 38; Sünen-i Ebû Dâvûd, Cild 1, Hadîs No: 167.

[100] Neseî, Tahâret 102; İbn-i Mâce, Tahâret 58; Tirmizî, Tahâret 38; Sünen-i Ebû Dâvûd, Cild 1, Hadîs No: 167.

[101] Nesai 1\99

[102] Nesaî, Tahâre, 98; İbn Mâce, Tahâre, 86; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 213.

[103] el-Kasânî, Bedâyiu's-Sanâyi, Beyrut 1402/1982,1, 7; İbn Abidin, Reddü'lMuhtâr, İstanbul 1984,1, 260, 261.

[104] Ebu Davud Taharet 1\ 172;Müslim Taharet 277

[105] Ebu Davud Taharet 1\172; Müslim Taharet 277;Tirmizi Taharet 61; İbni Mace Taharet 510

[106] Tirmizi Taharet 94; Ebu Davud 1\96,97

[107] Ebu Hanife, Müsned 57

[108] Buhari Salat 7

[109] Ebu Hanife Müsned 59

[110] Tirmizi Taharet 98

[111] Ebu Hanife Müsned 61

[112] Ebu Davud Taharet 157;Tirmizi Taharet 95-96

[113] Tirmizi Taharet 95-96;Ahmed bin Hanbel 5\214

[114] Tirmizi Taharet 95-96;Ahmed bin Hanbel 5\214;İbni Mace 1\101

[115] Ebu Hanife Müsned 65

[116] Ebu Davud Taharet 87; Müslim Taharet 305;İbni Mace Taharet 584

[117] Nesai Raharet 1\172

[118] Müslim Taharet 372;İbni Mace Taharet 535;Ebu Davud Taharet 230

[119] Müslim Hayız 11-12; Ebu Davud Taharet 103;Tirmizi Taharet 101

[120] Bakara;2/222.

[121] Buhârî, Hayz, 1,7, Edâhî, 3, 10; Müslim, Hacc,119,120; Ebû Dâvud, Menâsik, 23.

[122] Müslim, Hayz" 16; Nesaî, Tahâret, 18; İbn Mâce, Taharet, 12.

[123] Buhârî, Hayz, 5, Tahâret,175; Dârimî, Tahâret,108.

[124] Buhârî, Hayz, 2, 3; Müslîm, Hav,15; Nesâî, Tahâret, 173, 174.

[125] Müslim Hayz, 14.

[126] Tirmizi Taharet 122;Malik Muvatta 72-73

[127] Müslim, Hayz, 7.

[128] Tirmizi Edeb 280; İbni Mace Edeb 3749

[129] Mansur Ali Nasıf et-Tâc, 1-113

[130] et-Tirmizî el-câmiü's-sahih, V,113 had. no 2801

[131] Tirmizi Taharet 1116;Müslim Taharet 1\94

[132] Müslim Taharet 1\94

[133] Müslim Hayız 105;Ebu Davud Libas 38

[134] Müslim, Hayz,105; Ebû Dâvud, Libâs, 38; Nesâî, Fer', 20, 30, 31; Dârimî, Edâhî, 20; İbn Hanbel, I, 219, 227, 237, 270, VI, 73.

[135] Nesâî, Fer', 4; Ahmed b. Hanbel, IV, 254, V, 67, VI, 329, 336.

[136] Buhari Zebaih 30;Nesai Fer’i 10; İbni Mace Libas 25

[137] el-Bakara, 2/238

[138] en-Nisa, 4/103

[139] el-Beyyine, 98/5

[140] el-Hacc, 22/78

[141] Buhârî, İman,l, 2; Müslim, İmân, 19-22.

[142] Tirmizi Salat 388-389

[143] Tirmizi Edeb 40

[144] Ebu Hanife Müsned 78

[145] Müslim 2\394-397

[146] Buhari Salat bab 4

[147] Ebu Davud Salat 633; Müslim Salat 518

[148] Tirmizi Salat 170

[149] Tirmizi Salat 154

[150] İbni Mace Salat 694

[151] Müslim Salat 626;İbni Mace Salat 685

[152] Tirmizi Salat 327;Ahmed bin Hanbel, Müsned 3\11055

[153] Buharî, Fedâilü's-Salat, 1, 6.

[154] Mezâhibü'l Erbaa, I, 633; Bidayetü'l Müctehid, I, 322.

[155] Fıkhü's Sünne, I, 635.

[156] Buhari 2\65-66;Müslim l\112;Nesai 1\102-103

[157] el-Mâide, 5/58.

[158] el-Cum'â, 62/9.

[159] Müslim Salat 383

[160] Müslim Salat l\533;İbni Mace Mesacid 738

[161] Müslim Salat 81

[162] Nesai 2\100

[163] Ebû Dâvtıd, Salât 119.

[164] Müslim, Salât, 58.

[165] Molla Hüsrev, DürerüT- Hükkâm, İstanbul, h. 1307,1, 65.

[166] Ebu Davud, Salât, 119.

[167] Tahâvi, Şerhu Meâni’l- Âsâr, I, 222, 228.

[168] Tirmîzî, Salât, 191.

[169] Tahâvi, Şerhu Maâni’1- Âsar, I, 220.

[170] Şevkâni, NeylüT- Evtâr, II, 81.

[171] Tahâvî, Şerhu Maâni’l- Âsâr, I, 226.

[172] Tahâvî, Şerhu Maânil Âsâr, I, 227.

[173] Serahsî, Usûl, I, 369.

[174] Ebu Hanife Müsned 92

[175] Tirmizi Salat 257

[176] Tirmizi Salat 238

[177] Tirmizi Salat 247

[178] el-Müddessir, 74/21

[179] el-İhlas, 112/3

[180] el-Kâsânî, Bedâyîu's-Sanâyi', Beyrut 1328/1910,1, 110; İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, Kahire, t.y., I, 193, 205, 222, vd.; ez-Zeylaî, Tebyînü'l Hakâik, 1, 104, vd.; İbn Âbidîn, Reddü'l-Muhtar, Mısır, ty., I, 415.

[181] Buhâri, Husûmât, 4, İsti'zan, 18, İstitâbe, 9, Eymân, 15; Müslim, Salât, 45; Ebû Dâvud, Salât, 144, Tatavvu', 17, Vitr, 22; Tirmizî, Salat, 110,

Kur'ân, 9; Nesaf, İftitâh, 7, 37, Tatbik, 77; İbn Mâce, İkâme, 72; Ahmed b. Hanbel,

Müsned, I, 40, 43, II, 437.

[182] Buluğu Meram bab 7 Hadis 10

[183] Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 264, 273, 275, 278.

[184] Müslim Salat bab 36 Hadis 176; İbni Mace Salat 850

[185] el-A'râf, 7/204.

[186] İbn Mâce, İkâme, 13.

[187] Buharî, Salât, 18, Ezân, 51, 74, 82, 128, Taksîru's-Salât, 17; Müslim, Salât, 77,82.

[188] Tirmizi Salat 258-259

[189] Abdurrahman Cezırî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı-1, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1993: 311-312.

[190] Ebu Hanife Müsned 99

[191] Abdurrahman Cezırî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı-1, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1993: 315-317.

[192] Tirmizi Salat 268

[193] Abdurrahman Cezırî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı-1, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1993: 312-315.

[194] Müslim Salat l\227-228-229-230;Nesai 2\1111

[195] Müslim Salat l\227-228-229-230;Nesai 2\1111

[196] Müslim Salat l\227-228-229-230;Nesai 2\1111

[197] Müslim Salat l\227-228-229-230;Nesai 2\1111

[198] Darimi Salat 1328

[199] İbni Mace Salat 1243

[200] Müslim Mesacid 300-301-30-304

[201] Buhari Ezan 145

[202] el-Mergînânî, el-Hidâye, I, 51.

[203] Ebu Hanife Müsned 109

[204] el-Mergînânî, a.g.e., 1, 51.

[205] Buhari Teheccüd 25,Tevhid 10, Dua 48;Ebu Davud Vitir 18;İbni Mace İkamet 188

[206] Ahmed b. Muhammed b. İsmail et-Tahtâvî, Haşiye ala-Merâki'l-Felâh Şerhi Nur'il-İzâh, Mısır 1970, s. 202.

[207] İbni Mace Salat 900

[208] Ebu Hanife Müsned 112

[209] Darimi Salat 1352

[210] Ebû Dâvûd, Salât, Bâb: 178; Nesâî, Tatbik, Bâb: 15.

[211] Abdtırrahman Cezırî, Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı-1, Çağrı Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1993: 320.

[212] İbni Mace Salat 915

[213] İbni Mace Salat 914

[214] Tirmizi Salat 332

[215] Ebu Hanife Müsned 117

[216] Ebu Hanife Müsned 118

[217] Ebu Hanife Müsned 119

[218] Şurunbilâli, Meraku'l-Felâh, İstanbul 327, s. 130-131.

[219] Müslim Salat 90-96-97.

[220] Ahmed bin Hanbel 1\231; Buhari Ezan 39-67

[221] Müslim Salat 96;İbni Mace İkamet 142;Ahmed bin Hanbel 1\256

[222] Buhari Ezan 164

[223] Nesai Ezan 14,İmamet 25;İbni Mace İkamet 50-51-55;Darimi Salat 49.

[224] Müslim, Salat, 104; Ebu Davud, Salat, 93; Nesaî, Sehv, 4; Ahmed b. Hanbel, III, 154-260.

[225] Tirmizi Salat 64

[226] Tirmizi Salat 64

[227] en-Nisâ, 4/102.

[228] Buhârî, Ezan 30; Salât 87; Müslim, Mesâcid 245; Ebû Davud, Salât 48; Tirmizi, Salât 47.

[229] İbn Mâce, Mesâcid, 16.

[230] Ebû Davud,'Salât,8.

[231] Buhari Ezan 162

[232] el-Merginânî, el- Hidâye, mısır 1936,1, 56.

[233] el-Merginânî, el- Hidâye, mısır 1936,1, 57.

[234] Müslim Mesâcid 64

[235] Buhari, Ezan, 42; Müslim Mesâcid, 66 (559).

[236] Tirmizi Salat 219

[237] Muvatta Cuma 2-4-5;Darimi Salat 1544-1545.

[238] Buhârî, Cum'a, 1; Müslim, Cum'a hadis no: 856. Müslim'in lafzı az farklıdır.

[239] Ahmed b. Hanbel, İstanbul 1981, II, 311

[240] Müslim, Cumua, 2, hadis no: 850.

[241] Ebu Hanife Müsned 131

[242] Ebu Davud Salat 1092

[243] Buhari Cuma 27; Cuma, 11

[244] Buluğul Meram Cuma 12

[245] Ebu Hanife, Müsned 135

[246] Tirmizi Cuma 519,Cenaiz 72;Ahmed bin Hanbel 2\169

[247] Tirmizi Cuma 539-540

[248] Tirmizi Cuma 539;Darimi Salat 1617

[249] Tirmizi Cuma 537

[250] Müslim Salat’ül Misafir 10-11

[251] en-Nisa, 4/101.

[252] Müslim, Misafir, 4; Tirmizi, Tahare, 4, 20; Nesâi, Taksir, I.

[253] İbn Mâce, İkâme, 75.

[254] Buhârî, Taksir, 11; Küsûf, 4; İbn Mâce, İkâme, 73, 124.

[255] Müslim Salat 695

[256] Buhari Vitir 6

[257] Serahsî, 1/250; ibn Hümâm, 1/463; Ayrıca bk: Ali el-Kârî, Irsâdü's-Sâri, 41.

[258] el-Hindî, kenzüT-Ummal, VNI/385.

[259] Serahsî, 1/249.

[260] Serahsî a.g.e.; İbn Hümâm, a.g.e.; el-Hindî ibn Asakir'den Rasulüllah (s.a.s)'in çok çamurlu bir hengamda bir merkep üzerinde farz kıldığını nakleder. VNI/387.

[261] İbni Mace Salat 1169;Tirmizi 453-454.

[262] el-Kasanî, Bedaiu's Sanai' Beyrut, 1974,1, 270 vd.; ez-Zuhaylî, el-Fıkhu'lİslâmî ve Edilletuhu, Dımaşk, 1984,1, 820.

[263] Darimi Salat 1594-1597

[264] Tirmizi Vitir 455-456

[265] İbni Mace Salat 1185-1186-1187.

[266] Ebu Hanife Müsned 147

[267] Müzemmil,73\l-7

[268] el-İsrâ, 17/79

[269] Riyâzü's-Sâlihîn, II, 449, 457.

[270] Müslim Salat 422;Tirmizi Salat 369;İbni Mace Salat 1034.

[271] İbnül-Hümâm, Fethul-Kadîr, Mısır 1316/1898,1, 355, 374; el-Kâsânî, Bedâyiu's-Sanâyi', Beyrut 1394/1974,1,163-179; el-Meydânî, el-Lübâb, İstanbul t.y., I, 95 vd.; ez-Zühaylî, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh, Dımaşk 1405/1985,1, 87 vd..

[272] Buhârî, Salat, 31; Müslim, Mesâcid, 88, 89; Ebû Dâvud, Salât, 190, 191, 193; Nesâî, Sehv, 24, 25; İbn Mâce, İkâme, 132, 133; Mâlik, Muvatta', Nidâ, 6163; Ahmed b. Hanbel, I, 190, 193, 204-206.

[273] Müslim Salat 51.

[274] Ebû Davûd, Sünen, N. Yeniel ve H. Kayapınar tere., 3152; el-Menhel, V, 77.

[275] Abdurrahman el-Cezîrî, a.g.e., I, 367-368.

[276] Ebu Hanife,Müsned 150.

[277] eş-Şevkânî, a.g.e., III, 325.

[278] Zeylaî, Nasbu'r-Râye, II, 232.

[279] Şevkânî, a.g.e., III, 331; Zeylaî, a.g.e., II, 232; bk. İbnü'l Hümâm, Fethu'lKadir, 432-436; el-Kâsânî, Bedâyîu's-Sanâyi: I, 281-282, Meydânî, el-Lübâb, I,

121 .

[280] Ebu Hanife, Müsned 151.

[281] Buharî, Teheccüt, 25, Deavât, 49, Tevhid, 10; Tirmizi, Vitr, 18; İbn Mace, Akâme, 188; Ahmet b. Hanbel, III, 344.

[282] Buhari Tevhid ll;Nesai Nkah 27.

[283] Tirmizi Vitir 474.

[284] Buhari Leyletül Kadir 5

[285] Ebu Hanife Müsned 155

[286] Malik Muvatta 1254;Buhari Salat 2\72

[287] Sünen-i Ebu Davud, II, 301.

[288] Sünen-i Ebû Davud, II, 305.

[289] Malik Muvatta 1266;Müslim Salatül Misafir 2\161;Nesai Kıraat 946.

[290] Müslim Salat 52.

[291] Ebu Hanife Müsned 159

[292] İbnül-Hümâm, Fethul-Kadîr, Mısır 1316/1898,1, 333, 334.

[293] Ebu Hanife Müsned 161

[294] Ebu Hanife Müsned 162

[295] İbni Mace Salat 1377.

[296] Buhârî, Salât 52; Müslim, Müsâfirîn 208

[297] Ebu Hanife Müsned 163

[298] Ebu Hanife Müsned 164

[299] Malik Muvatta 39;İbni Mace Cenaiz 1604-1605.

[300] İbni Mace Cenaiz 1607-1608

[301] İbni Mace Cenaiz 1478

[302] İbni Mace Cenaiz 1577.

[303] İbni Mace Cenaiz 1502.

[304] İbni Mace Cenaizl498

[305] İbni Mace Cenaiz 1552-1556.

[306] Ebu Hanife Müsned 163;İbrahim, 27

[307] Alliyü'l-Kâri, Aliyyu'l-Kâri, Fıkh-ı Ekber Şerhi, tere. Y. Vehbi Yavuz, İstanbul 1979.S. 252-253).

[308] Ebu Hanife Müsned 173

[309] Kurtubi(15/3) Şerhus Sudur(s436) İbni Abidin(2/242) Gümüşhanevi Levamiul Ukul(l/416) Mirkatul Mefatih(1717) EİKaşif An Hakaikis Sünen(3/389) Nimetül İslam(s.499) Kurtubi Tezkira(s90) Şa’rani Hukukil Uhuwet(176) Şernbilali Nurul İzah(s98 terc.s.118) İbni Müflih Mübdi(2/280) Buhuti Ravdul Merbu(l/353) Buhuti Keşşaful Kına(2/147) Bahrur Raık(2/210)

[310] Tirmizi Cenaiz 60;Ebu Davud Cenaiz 77;Nesai Cenaiz 100; İbni Mace Cenaiz 47

[311] Malik Muvatta Dahaya 8.

[312] İbn Mâce, Cenaiz 48; Nesâf, Cenaiz; 101;Müslim, Cenaiz, 36; Ebû Dâvud, Cenaiz, 77; Bu izin hatta ziyareti teşvik konusu meşhur rivayetlerle sabittir. (İbn Mâce, Cenaiz, 47; Tirmizî, Cenaiz, 60.

[313] Müslim, Cenaiz, 108; Tirmizî, Cenaiz, 59; İbn Mâce, Cenâiz, 47-48; Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 145.

[314] İbn Mâce, Cenâiz, 47.

[315] Mansur Ali Nasif, et- Tâc, el-Câmiu'l-Usûl, II, 190.

[316] Buluğul Meram Cenaiz 57.

[317] Müslim, Cenâiz, 104; İbn Mâce, Cenâiz, 36.

[318] Tirmizi, Cenâiz, 58, 59.

[319] Gazzâli, İhyau Ulûmi'd-din, IV, Ziyâretü'l-Kubur bahsi.

[320] Subkî, el-Menhel, Beyrut, 1394, XI, 113.

[321] el-Tevbe, 9/193

[322] Sebe, 34/39

[323] M. Hamdi Yazır, Hak Dini, II, 933.

[324] Malik Muvatta Zekat 9

[325] Münafıkun, 63/9

[326] Buhari Edeb 33

[327] Tirmizi, Birr, 36; Müslim, Müsâfirîn, 84; Ebû Davud, Tatavvu', 12.

[328] Müslim, Mûsafirîn, 84.

[329] Buhârî, Cihâd, 72; Ahmed b. Hanbel, V,154.

[330] Buhârî, Cihad, 72, Edeb, 34; Müslim, Zekât, 56.

[331] Ahmed b. Hanbel, VI, 362.

[332] Buhârî, Cenâiz, 95; Vesâyâ, 19; Müslim, Zekât, 51; Vasiyye, 12, 13; Ebû Dâvud, Vesâyâ, 15; Nesâî, Vesâyâ, 7.

[333] Müslim Zekat 170

[334] el-Bakara, 2/183

[335] Merginanî, el-Hidâye, I, 118

[336] Müslim Siyam 161;İbni Mace Siyam 1638

[337] Sahih-i Buharî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi, VI, 248, Hadis no: 897.

[338] Ebu Hanife Müsned 181

[339] Nesai Siyam 2319;Darimi Siyam 1768

[340] el-Kâsânî, el-Bedâyi; II, 85; İbnül-Hümâm, Fethul-Kadir, II, 43-50, 62; eş-Şürünbülâlî, Merâkil-Felâh, s. 106; el-Meydânî, el-Fübâb, I, 163.

[341] Bu hadisi Dârekutnî rivâyet etmiş "İsnadı sahihtir" demiştir.

[342] Nesai Siyam 2919

[343] Müslim, "Siyam", 181-182.

[344] Darimi Salat 1192-1193

[345] ez-Zebidî, Tecridi Sarih, tere. Ahmed Naim, Ankara 1983, II, 581.

[346] Ebu Hanife Müsned 185

[347] Buhârî, Savm, 22; Müslim, Hac 87, 88; Ebû Dâvûd Menâsik 35.

[348] Buhârî, Tıb II; Ebû Davûd, Siyam 29.

[349] İbni Mace Siyam 1682

[350] İbni Mace Siyam 1682

[351] Buhari Savm 25

[352] Buhari Savm 25

[353] Darimi Siyam 1732

[354] Buhari Savm 25

[355] Buhari Savm 48

[356] Müslim, Siyam, 56, 57.

[357] Buhârî, Savm, 48; Müslim, Siyam, 57.

[358] Buhârî, Savm, 49: Müslim, Siyam, 38; Müsned, II, 231, 237, 244, 315, 345, 418.

[359] Buhari Savm 48

[360] Ebu Hanife,Müsned 194

[361] Merginânî, Hidâye, 1,119; İbn Abidin, Reddü'l-Muhtar, II, 381; Ö. Nasûhi Bilmen, Büyük İslâm İlmihali, 357.

[362] İbni Mace Siyam 1772

[363] Müslim Siyam 69-70

[364] Bu görüş Ebu Yusuf'a aittir. Fetva da buna göredir.

[365] Nesai Saiyam 2285.

[366] el Hac, 22/27, 28.

[367] Ebu Davud Hac 1732;Hakim Müstedrek l\448;Beyhaki Sünen 4\339; Ahmed bin Hanbel Müsned 1973.

[368] Âl-i İmrân, 3/97.

[369] el-Bakara, 2/196

[370] el-Hac, 22/27

[371] Müslim, Hac, 412; Nesaî, Menâsik, 1; Ahmed b. Hanbel, II, 508.

[372] Buhârî, İman, 1, 2; Müslim, İman, 19-22; Tirmizî, İman, 3; Nesâî, İman, 13.

[373] Ebu Hanife Müsned 199

[374] Buhârî, Muhsar, 9,10; Nesaî, Hac, 4; İbn Mâce, Menâsik, 3; Dârimî, Menâsik, 7; Ahmed b. Hanbel, II, 229, 410, 484, 494.

[375] İbn Mâce, Menâsik, 5.

[376] İbn Huzeyme, Sahîh; el-Hâkim.

[377] Tirmizi Hac 14;İbni Mace Menâsik 16;Darimi Menâsik 8.

[378] Buhari İlim 52

[379] Müslim Hac 13-15.

[380] Müslim Hac 1-23

[381] Müslim Hac 4-5.

[382] Molla Hüsrev, a.g.e, I, 221-222.

[383] Müslim Hac 49.

[384] Tirmizi Hac 821;Müslim Hac 185-186.

[385] Müslim Hac 132

[386] Elmalılı H. Yazır, Halk Dini Kur'ân Dili, II, 709.

[387] Müslim Hac 132

[388] Müslim Hac 135

[389] İbni Mace Hac 2963

[390] İbni Mace Hac 2963

[391] Müslim Hac 126-128.

[392] Tirmizi Hac 847-848; Buhari Sayd 922; Müslim Hac 65.

[393] Tirmizi Hac 847;Buhari Sayd 922; Müslim Hac 65.

[394] Müslim Hac 71-72-75-76.

[395] Buhari Sayd 12;Müslim Nikah 46;Ebu Davud Menasik 90.

[396] Hâkim: 4/31, Mu’cemuT-Kebir: 23/234, Heysemî: 9/249.

[397] Müslim Hac 87.

[398] Müslim Hac 245.

[399] el-Bakara, 2/127.

[400] Keşfü'l-Hafâ, Aclûnî, 1108.

[401] Ebu Hanife Müsned 219

[402] Ebu Hanife Müsned 220

[403] Tecrid, VI, 19; M. Esad, Tarîh-i Dîni İslâm, (sad. A. Lütfi Kazancı ve. dğr., 324.

[404] Ebu Hanife Müsned 241

[405] Müslim Hac 253

[406] Ebu Hanife Müsned 223

[407] Müslim Hac 285.

[408] Buhârî, Hacc, 99; Müslim, Hacc, 288; Tecrid-i Sarîh Tercümesi, II, 487, 488, VIII, 374; A. Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercemesi, İstanbul 1977, IV,

136.

[409] Buhârî, Hacc, 97; Ahmed b. Hanbel, V, 202; Asım Koksal, İslâm Tarihi,

İstanbul (t.y.), XVII, 273, 274.

[410] Müslim Hac 286.

[411] Sahîh-i Müslim Trc., IV, 136,137.

[412] Müslim Hac 303.

[413] el-Kâsânî, Bedâiü's-Sanâyi, II, 136.

[414] Müslim, Hac, 310.

[415] es-Seyyid Sabık, Fıkhü's-Sünne, I, 729.

[416] Müslim Hac 303

[417] Müslim Hac 266.

[418] Müslim Hac 371

[419] Ebu Davud Hac 1799

[420] Müslim Hac 221.

[421] Elmalılı H. Yazır, Halk Dini Kur'ân Dili, II, 709; Mevsılî, el-İhtiyar fi Ta'lili'l-Muhtar, 157; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslâm İlmihali, 483, 508.

[422] İbni Mace Libas 3584

[423] Yani Ashabın Sünnettindendir.

[424] İbni Mace Libas 3584-3585-3586.

[425] Acluni, Keşful-Hafâ, Beyrut 1351, II, 250.

[426] en-Nisâ, 4/3.

[427] en-Nûr, 24/32.

[428] Ebu Davud Nika 2118; Âlu İmrân,3\102; Nisa,4\41; Ahzâb,33\70-71.

[429] İbni Mace Nikah 1863;Nesai Nikah 11.

[430] İbn Âbidin, İbn-i Abidîn, Reddul-Muhtar Alâ Dürril-Muhtâr, İstanbul, 1985, III, 3.

[431] İbn Mâce, Sünen, I. 572.

[432] İbni Mace Nikah 1861.

[433] Ebu Hanife Müsned 237

[434] Ebu Davud Nikah 2050

[435] Buhari Nikah 17

[436] Ebu Hanife Müsned 240

[437] Ebu Hanife Müsned 241

[438] Ebu Hanife Müsned 242

[439] Ebu Hanife Müsned 243

[440] Buhari Nikah 42;İbni Mace Nikah 1873.

[441] Müslim Nikah 33-35-37.

[442] Ebu Hanife Müsned 245

[443] Ebu Hanife Müsned 246

[444] el-Mü'minûn, 23/5, 6.

[445] Tirmizî, Nikâh, 29. H. No: 1122, III, 430.

[446] el-Cassâs, Ahkâmü'l-Kur'ân, Kahire, t.y., III, 99.

[447] Ebu Hanife Müsned 248

[448] Tirmizi Nikah 1121

[449] Buhari Nikah 31

[450] Müslim Nikah 125

[451] Müslim, Nikâh, 141; İbn Mâce, Nikâh, 61.

[452] Ebû Dâvûd, Nikâh, 48; Nesaî, Nikâh, 55; Ahmed b. Hanbel, III, 22, 49, 51.

[453] Buhârî, Kader, 4.

[454] Müslim Nikah 117.

[455] Tecrid-i Sarih Tercümesi, XI, 303; Mansur Ali Nasıf et-Tâc, II, 3082; Gazâli, İhya', Kahire 1967, II, 63-65.

[456] el-Bakara, 2/222.

[457] Mişkâtü'l-Mesâbih, II, 184.

[458] İbni Mace Nikah 1923

[459] Ebu Davud Nikah 2162

[460] Nesai Talak 48

[461] Müslim, Hudûd, 15.

[462] Mâlik, Muvatta', Hudûd 10; İbn Mâce, Hudûd, 9; Ahmed b. Hanbel, V, 132, 183.

[463] Mâlik, Muvatta', Hudûd 10; İbn Mâce, Hudûd, 9; Ahmed b. Hanbel, V, 132, 183.

[464] es-Serahsî, el-Mebsût, Beyrut 1398/1978, IX, 37.

[465] en-Nisâ, 4/23

[466] el-Bakara, 2/233.

[467] el-Bakara, 2/233.

[468] et-Talâk, 65/6.

[469] el-Hac, 22/2.

[470] el-Kasas, 28/7.

[471] el-Kasas, 28/12.

[472] Müslim Rada 1-2

[473] en-Nisâ, 4/23.

[474] Buhârî, Şehâdât, 7; Müslim, Iradâ', I

[475] Kâsânî, Bedâyiu's-Sanâyi', Beyrut 1394/1974, IV, 135 vd.; İbn Kudâme, el-Muğnî, Kahire 1970, VII, 537 vd.; İbn Rüşd, Bidâyetül-Müctehid, Mısrr (t.y.), II, 34 vd.; ez-Zühayli, el-Fıkhul-İslâmî ve Edilletüh Dimaşk 1405/1985, VII,

705.

[476] Müslim Rada 9;Buhari Nikah 117

[477] el-Bakara, 2/229.

[478] et-Talâk, 65/1.

[479] Ebû Davûd, Talâk, 3.

[480] Ebu Hanife Müsned 259

[481] Buhârî, Daâvât, 60; Müslim, Zikr, 70.

[482] İbn Mace, Mukaddime, 7.

[483] Dârimî, Rikak, 7.

[484] Ebû Dâvûd, Talak, 9; İbn Mâce, Talak, 13.

[485] İbni Mace Talak 2039

[486] el-Bakara, 2/234.

[487] Ebu Hanife Müsned 261

[488] Ebu Hanife Müsned 262

[489] Buhari Talak 2

[490] Buhari Talak 11

[491] Ebû Zehra, el-Ahvâlu'ş-Şahsiyye, Kahire 1957, s. 445-446.

[492] Buhari Talak 5

[493] Buhari Talak 2199

[494] Buhari Talak 1180

[495] el-Kâsânî, Bedâyiu's-Sanâyi, IV, 40.

[496] Buhârî, Enbiyâ, 54; Şirb, 9; Müslim, Selâm, 151, 152; Birr, 133, 134; Küsûf, 9; Nesâî, Küsûf, 14, 20; Ahmed b. Hanbel, II, 159, 188, 286, 424.

[497] Müslim Talak 56

[498] Talak,65\4

[499] Ebu Davud Talak 2307

[500] Tirmizi Nikah 1145

[501] Buhari Talak 12.

[502] el-Bakara, 2/233.

[503] et-Talak, 65/7.

[504] Ebu Hanife Müsned 272

[505] Buhari İman 41.

[506] el-Ahzâb, 33/4.

[507] el-Ahzâb, 33/5.

[508] Buhari Itk 9;Müslim Eyman 58

[509] Müslim Itk 15

[510] el-Bakara, 2/282.

[511] Müslim Itk 16

[512] İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr, IV, 232; el-Askalânî, Bulüğtı'l-Merâm, Terceme ve Şerh, A. Davudoğlu, İstanbul 1967, IV, 292.

[513] Buhârî, Büyü, 106, İcâre, 12, 15; İbn Mâce, Rehin, 4; Ahmed b. Hanbel, II, 292, 358,111,143, IV, 274.

[514] Kasânî, Bedâiu's-Sanâi,III, 2.

[515] Bunların yanısıra; Nahl (16) 38, 92, 94; Âlu İmran (3) 77; Mâide (5) 53, 108; En'am (6) 109; Tevbe (9) 12,13; Nur (24) 53; Fatır (35) 42; Mücâdele (58) 16; Münafıkûn (63) 2; âyetleri de yeminin meşrûtiyetinin Kur'ân'dan delilleridir.

[516] Ebu Hanife Müsned 277

[517] Buharî, Edeb, 6.

[518] Nahl,16/94.

[519] Müslim Nezir 1525

[520] Şerhu'l-Usuli'l Hamse, 134, 609-689.

[521] Müslim Nezir 1526

[522] Ayet: “Allah sizi, yeminlerinizdeki 'rastgele söylemelerinizden, boş, amaçsız sözler'den dolayı sorumlu tutmaz; fakat kalplerinizin kazandıklarından dolayı sorumlu tutar. Allah bağışlayandır, yumuşak davranandır.” Bakara,2\225

[523] Ebu Hanife Müsned 380

[524] Bakara,2\335

[525] Buhari Eyman 14

[526] Buhari Nezir 14

[527] Nesai Yemin 39

[528] Ebu Hanife Müsned 384

[529] el-Mâide, 5/90.

[530] Sahih-i Müslim, Terceme ve Şerh, A. Davudoğlu, IX, 247.

[531] İbn Abidin, Reddü'l-Muhtar, V, 305

[532] Ebu Hanife Müsned 385

[533] Nur,24\22.

[534] Dârimî, Hudûd,10; A. b. Hanbel, IV, 389.

[535] Buhârî, Hudûd, 4; Müslim, Hudûd, 35; Ebû Dâvud, 35, 36; Tirmizî, Hudûd,14,. 15.

[536] Buhari Hudud 13;Tirmizi Hudud 1446.

[537] el-Mâide, 5/38.

[538] el-Kâsânî, Bedâyiu's-Sanâyî', VI, 67; İbnü'l-Hümâm, Fethu'l-Kadîr; IV, 220, 230; Nesaî, Sarık, 10; Zeylaî, Nasbu'r-Râye, III, 359, 360.

[539] İbni Mace Hudud 2545.

[540] Ebû Dâvud, Salât,14; Tirmizî, Hudûd, 2

[541] Ebu Dâvud Hudud 4421-4422.

[542] en-Nûr. 24/2.

[543] Müslim Hudûd 28; İbn Mâce, Diyet, 36' Malik, Müslim, Muvatta" Hudûd, 11.

[544] Ebu Davud Diyet 4530

[545] el-Bakara, 2/178-179; İbn Âbidîn, Reddü'l-Muhtâr, Mısır 1307, V, 504; el-Meydânî, el-Lübâb, Kahire 1374; Fetâvâ'l-Hindiyye, Beyrut 1400/1980, VI, 3, 4; el-Kâsâm, Bedayiu's-Sanayi', Beyrut 1402/1982, VII, 242.

[546] el-Bakara, 2/216.

[547] el-Bakara, 2/193.

[548] et-Tevbe, 9/29

[549] et-Tevbe, 9/36.

[550] Ebû Davûd, el-Cihad, 33

[551] Tirmizi Siyer 1617

[552] el-Bakara, 2/190.

[553] Nesai Cihad 48

[554] Ebu Hanife,312

[555] Ömer Nasuhi Bilmen, Istilâhât-ı Fıkhıyye Kamusu, III, 402.

[556] Tirmizi Siyer 1584

[557] el-Cassâs, Ahkâmu'l-Kur'an, III, 391.

[558] Ömer Nasuhi Bilmen, Istilâhât-ı Fıkhıyye Kamusu, III, 402.

[559] Tirmizi Cihad 1715

[560] Tirmizi Siyer 1563

[561] Ebu Hanife Müsned 396

[562] el-Mülk, 67/15.

[563] Darimi Buyu’ 2534

[564] İmam Nevevi, Kırk Hadis, Kahraman Yayınları: s.51-55

[565] Ebu Davud Eşribe 3674

[566] Tirmizî, Büyü', 59; İbn Mâce, Eşribe, 6.

[567] Müslim, Müsâkât, 67; bk. Buhârı, Megâzî, 51; Büyü, 105, 112; Müslim, Büyü, 93; Fer', 8; İbn Mâce, Ticârât, 11; Ahmed b. Hanbel, II, 213, 362, 512, III, 217, 324, 326, 340; İbn Kesîr, Muhtasaru Tefsiri İbn Kesir, Beyrut (t.y), I, 544547.

[568] İbni Mace Ticaret 2167

[569] İbni Mace Ticaret 2277

[570] İbnül-Hümâm, Fethul-Kadîr, V, 277.

[571] Elmalılı, Hak Dini Kur'ân Dili, II, 952, 953.

[572] Nesai Buyu 49; İbni Mace 2257

[573] Suyutî, el-Camiu's-Sağir, II, 94.

[574] Nesai Buyu 43-44

[575] Müslim, Musakat, 81; Ebû Davud, Büyü, 18; Tirmizi, Büyü, 23.

[576] el-Cassas, Ahkâmül-Kur'ân, II, 124.

[577] Tirmizi Buyu 1239

[578] Müslim, Musakat 123, (1602); Tirmizi, Siyer 36, (1596); Ebu Davud, Büyü 17, (3358); Nesai, Bey'a 66.

[579] Müslim Buyu 29.

[580] Müslim Buyu 4

[581] Tirmizi Buyu 1290

[582] Müslim, Büyü', 67.

[583] Ebû Davûd Büyü', 18; Tirmizi, Büyü', 14; Nesaî, Büyü', 36.

[584] Müslim Buyu 49-50

[585] Müslim, Büyü, 13.

[586] Nesai Buyu 28

[587] Ebu Hanife Müsned 309

[588] Müslim Buyu 77-78.

[589] Nesai Buyu 19

[590] Ebu Hanife Müsned 312

[591] Tirmizi Buyu 1281

[592] Darimi Buyu 2563

[593] (Buhârî, "Büyü'", 85; Ebû Dâvûd, "Büyü'", 23).

[594] Ebu Hanife Müsned 315

[595] Muvatta, Büyû5, (2, 616.

[596] Ebu Hanife Müsned 316

[597] Ebu Hanife Müsned 317

[598] Buhârî, Büyü, 16

[599] Ebu Hanife Müsned 318

[600] el-Enfâl, 8/27.

[601] Müslim, İman, 164; Ebû Davud, Büyü', 50; Tirmizî, Büyü', 72.

[602] Ebu Hanife Müsned 319

[603] Mecelle, mad. 701-704

[604] el-Bakara, 2/285.

[605] el-Cassâs, Ahkâmül-Kur'ân, II. 258.

[606] Nesai Buyu 59;İbni Mace Rehin 2436

[607] el-Fecr,89/3

[608] en-Nisâ, 4/85

[609] Mecelle,Madde 950.

[610] Ali Haydar, Düram'l-Hukkâm, İstanbul, 1314 Cz. VIII, 478.

[611] İbni Mace Suf’ 2494

[612] Tirmiz, Ahkm, 32; Ebû Dâvud, Büyü', 73.

[613] İbn Kudâme, el-Muğnî, Kahire 1970, V, 284; Vekbe ez-Zühaylî, Dimaşk 1405/1985, V, 793.

[614] Buhari Suf’ 2

[615] Ebu Davud Kaza 31;Tirmizi Ahkam 18.

[616] Tirmizî, Ahkâm, 32; Ebû Dâvud, Büyü ; 73.

[617] eş-Şafii, el-Ümm, Beyrut 1393/1973, IV, 5,6; er-Remli, Nihâyetü'lMuhtac, Mısrr 1386/1967, V, 198; e,ş-Şevkânî, Neylü'l Evtâr Mısır 1391/1971, V, 374, 376.

[618] Müslim, Müsakât; 12.

[619] Müslim Buyu 1548;Nesai Muzaraat 1928.

[620] Ebû Dâvud, Nesâî'den naklen es-Sevkânî, a.g.e, V, 279.

[621] Nesai Muzaraat 1928.

[622] Buhârî, "el-Hars ve'l-müzâraa", 7, 18; Müslim, "Büyü'", 16-21; Ebû Dâvûd, "Büyü'", 31-32.

[623] Müslim Fedail 119

[624] Müslim Fedail 113

[625] Ebu Hanife Müsned 327

[626] Ebu Hanife Müsned 328

[627] Ebu Hanife Müsned 330

[628] İbni Mace Muzaraat 1928

[629] Ebu Hanife Müsned 331

[630] İbni Mace Zühd 4178

[631] Ebu Hanife Müsned 334

[632] Ebu Hanife Müsned 335

[633] Ali İmran,3\144

[634] Ebu Hanife Müsned 336

[635] İbn Mâce, Mukaddime: 27; Tirmizi Menakıb 3805

[636] Tirmizi Menakıb 3805

[637] Ebu Hanife Müsned 339

[638] Tirmizi Menakıb 3735

[639] Ebu Hanife Müsned 341

[640] Ebu Hanife Müsned 342

[641] Buhari Ahbar'l Ahad 2

[642] Ebu Hanife Müsned 344

[643] Ebu Hanife Müsned 345

[644] Ebu Hanife Müsned 348

[645] Ebu Hanife Müsned 347

[646] Ebu Hanife Müsned 348

[647] Ebu Davud Kaza 20

[648] Müslim Fedailus-Sahabe 71-72

[649] Ebu Hanife Müsned 351

[650] Ebu Hanife Müsned 352

[651] Ebu Hanife Müsned 353

[652] Ebu Hanife Müsned 354

[653] Ebu Hanife Müsned 355.

[654] Ebu Hanife Müsned 156

[655] el-İsfahânî, el-Müfredât, İstanbul 1986, 27, "emme" mad.

[656] Âli İmran, 3/104.

[657] Âli İmran, 3/110.

[658] Âli İmrân, 3/113.

[659] İbni Mace Zühd 4291

[660] Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınlan: 10/584-585.

[661] İbni Mace Zühd 4292

[662] İbni Mace Zühd 4289

[663] İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınları: 10/582-584.

[664] İbni Mace Zühd 4292

[665] Rudani, C. 1, H.no: 2344, s. 347; Ahmed Müsned (IV, 395, 417); Ebu Hanife Müsned 382

[666] Ahmed Müsned (IV, 395, 417); Ebu Hanife Müsned 383

[667] Buhari, C.9, H.no: 1418

[668] Rudani, C.l, H.no: 2345, s. 347

[669] el-Bakara: 2/168

[670] İbni Mace Sayd 3232

[671] Müslim, Sayd, 15, 16; Ebû Dâvûd, Atime, 32; Tirmizî, Sayd, 9, 11.

[672] Ebu Hanife Müsned 364

[673] Ebu Hanife Müsned 365

[674] Buhâri, Zebâih, 28; Mey'azi, 38, Nikâh, 21; Müslim, Nikâh, 30; Sayd, 23, 25, 30, 37.

[675] Ahmed b. Hanbel, I, 147, 244, 289; IV, 89, 90, 127.

[676] en-Nahl, 16/8

[677] Ebu Hanife Müsned 366

[678] İbni Mace Sayd 3241

[679] Buhari Sayd 2-3-9

[680] Buhari, Sayd 4,10,14; Müslim, Sayd 12-14, (1932); Ebu Dâvud, Sayd 2, (2850, 2855, 2856, 2857); Tirmizi, Sayd 1, (1464); Nesâi, Sayd 4, (7,181).

[681] İbni Mace Sayd 3247

[682] Ali Arslan, Büyük Kur’an Tefsiri, Arslan Yayınları: 4/419; Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınları: 8/610-611.

[683] Buhari Zebaih 13

[684] Sahnûn, el-Müdevvene, C:II, s: 57; Haraşî, el-Haraşî alâ Muhtasari Seyyidi Halil, C:III, s: 25

[685] Ahmet Naim, Kamil Miras, Tecrîd-i Sarîh Tere., C:XII, s: 18

[686] İbni Mace Zebaih 3183

[687] Buhari Zebaih 25.

[688] Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, 4/31.

[689] İbni Mace Zebaih 3176

[690] Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınları: 8/526

[691] İbni Mace Sayd 3244

[692] Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi, Kahraman Yayınları: 8/606-607

[693] Buhari Zebaih 19

[694] Tirmizi Savm 758

[695] Abd b. Humeyd, Müsned, 1-257

[696] İbni Mace Edahi 3124

[697] et-Tac. m, 207.

[698] Kevser, 108/2

[699] Serahsî, el-Mebsût, Kahire 1324-31, XII, 8; Kâsânî, Bedâyîu's-Sanâyi', Kahire, 1327-28/1910, V, 61, 62; el-Fetâva'l Hindiyye, Bulak 1310, V, 291.

[700] Buhari Udhiyye 9

[701] Tirmizî, Kurban, 1528

[702] Buhari Udhiyye 8

[703] Serahsî, a.g.e., XII, 9; Kâsânî, a.g.e., V, 73-75; el-Fetâva'l Hindiyye, V, 295-296; Damad, a.g.e., II, 518.

[704] Ebu Davud Edahi 9-10

[705] Hacc, 22/28

[706] Tirmizi Et’ime 1839

[707] Ebu Davud, Etimme, 40.

[708] Tirmizi Ekime 1840

[709] Buhari Edeb 12

[710] M. Âsim KöksaTm İslâm Tarihi’nde (c.5, s. 173-4, 2006.

[711] Tirmizi Et’imme 1831

[712] Buhârî, Et'ime, 2.

[713] Ebû Dâvud, III, 475.

[714] Ebû Dâvud, İmâre, 20.

[715] Tirmizi Eşribe 1878

[716] Müslim: 3/1634

[717] Tirmizi Eşribe 1878

[718] Tirmizi Eşribe 1878

[719] Tirmizi Eşribe 1878

[720] Nesai Eşribe 30-36

[721] Tekmiletu Fethi'l-Kadîr A m, 166; el-Lübâb, III, 215

[722] Bu hadisi Müslim, Ahmed, Ebû Dâvud ve Nescî, Büreyde'den rivayet etmişlerdir. Nasbu'r-Râye, IV, 308 vd.; Neylü'l-Evtâr, VIII, 183.

[723] Nesai Eşribe 40

[724] Buhârî, Cenâiz, 7, Ahkâm, 11; Müslim, Cenâiz, 15.

[725] Tirmizi, Cenâiz, 61.

[726] Müslim, Cenâiz, -106, Edâhi, 37; Ebû Dâvud, Cenâiz 77, Eşribe, 7; Tirmizi, Cenâiz, 7;Nesaî, Cenâiz, 100; İbn Mâce, Cenâiz, 47; Ahmed b. Hanbel, I, 147, 452, III, 38, 63, 237, 250, V, 35, 355, 357.

[727] Tirmizi, Salât, 21; Cenâiz, 61; Nesaî, Cenâiz, 104; İbn Mâce, Cenâiz, 49

[728] Tirmizi, Cenâiz, 60.

[729] Tirmizi, Cenâiz 60, 61; İbn Abidin, Reddü'l-Muhtâr, İstanbul 1984, II, 242.

[730] Tirmizi Eşribe 1869

[731] Bu hadisi Müslim, Ahmed, Ebû Dâvud ve Nescî, Büreyde'den rivayet etmişlerdir. Nasbu'r-Râye, IV, 308 vd.; Neylü'l-Evtâr, VIII, 183.

[732] İbni Mace Eşribe 3398

[733] İbnül-Esir, en-Nihâye fî Garîbil-Hadis, 5, 8.

[734] Müslim, Eşribe, 79-82; Nesâî, Eşribe, 56.

[735] Nesâî, Eşribe, 56; Ebû Dâvud Eşribe, 10.

[736] Tirmizi Eşribe 1877

[737] Nesai Eşribe 40

[738] Nesai Eşribe 25

[739] Tirmizî, Büyü', 59; İbn Mâce, Eşribe, 6.

[740] Ebu Hanife Müsned 396

[741] el-A'râf, 7/26-27.

[742] el-A'râf, 7/31-32.

[743] Sahîh-i Müslim, tere. Sofuoğlu, VI, 308.

[744] et-Tâc, III, 178.

[745] Ebu Hanife Müsned 397

[746] Ebu Hanife Müsned 398

[747] Buhari Libas 25

[748] Buhârî, Cihâd, 91; Libâs, 29.

[749] Buhârî, Eşribe, 28; Müslim, Libâs, 4-5.

[750] Müslim Libas 81-82-83

[751] Yusuf el-Kardâvî, İslâm'da Helal ve Haram, s. 128.

[752] Tirmizi Libas 1753

[753] Buhârî, Enbiyâ, 50; Libas, 67; Müslim, Libas, 80; Ebû Dâvud, Tereccül, 18; Nesâî, Zîne, 14.

[754] Tirmizi Libas 1759

[755] Ebu Hanife Müsned 404

[756] Ebu Hanife Müsned 405

[757] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, Kahire 1959, XII, 500.

[758] Bucaille, M.: La bible, le coran et la Science (çev. Yıldırım, S.) Silm Matbaası İzmir, 1981

[759] Opitz, K.: Kur'ân'da tababet (çev. Uzluk. F.N.) Ankara Ü.Tıp Fakültesi yayınları No: 240, A.Ü. Basımevi, 1971.

[760] Ebu Hanife Müsned 405

[761] Ebu Hanife Müsned 406

[762] Müslim, Birr, 43

[763] Tirmizî, Cenâiz, 4; Ebû Dâvud, Tıb, 17.

[764] Müslim Selam 69

[765] İbn Mace, Tıb,l

[766] Ebu Hanife Müsned 408

[767] İbni.Mâce Et'ime Hadis 3322 .

[768] C. Sağır 1/51.

[769] K. Ummal 10/28208

[770] Ebu Hanife Müsned 409

[771] Ebu Hanife Müsned 410

[772] Darimi Buyu 2563

[773] Ebu Hanife Müsned 412

[774] Ebu Hanife Müsned 413

[775] Ebu Hanife Müsned 414

[776] Ebu Hanife Müsned 415

[777] Nesai Buyu 59;İbni Mace Rehin 2436.

[778] İbni Mace Şuf’a 2494

[779] Buhari Şufa’a 2

[780] Yasin,36|58

[781] Ebu Davud Kaza 1548

[782] Müslim Buyu 1548

[783] Nesai Muzaraat 1928

[784] Müslim Fedail 113-119

[785] el-Bakara, 2/34.

[786] Ebu Hanife Müsned 423

[787] Ebu Hanife Müsned 424

[788] Ebu Hanife Müsned 425

[789] Tirmizi Sıla 2015;İbni Mace Edeb 3716

[790] Ebu Hanife Müsned 427

[791] Kâsânî, Bedâyi', Beyrut, 1997, C.V, s.495.

[792] İbni Mace Edeb 3718

[793] İbni Mace Edeb 3718

[794] Buhari Libas 80

[795] Ebu Davud Tıp 22

[796] Ebu Davud Hamam 432

[797] İbni Mace Edeb 3728

[798] Ebu Dâvud, Edeb 69, (4948).

[799] Müslim, Âdâb, 2, (2132); Ebu Dâvud Edeb 69, (4949); Tirmizî, Edeb 64, (2835).

[800] Ebu Dâvud, Edeb 69, (4950). Metin Ebu Dâvud’a aittir, Nesâî’de muhtasar olarak kaydedilmiştir (Hayl 3 (6, 218, 219)).

[801] Ebu Hanife Müsned 434

[802] Ebu Hanife Müsned 435

[803] Ahmed bin Hanbel, Müsned, 6/278, 375; Ebu Davud Edeb 2

[804] İbn Kesir, Tefsiru'l-Kur'ani'l-Âzim, Beyrut 1969,1, 22 vd.; Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, İstanbul 1971,1, 57.

[805] Tirmizi Sıla 2030

[806] Ebu Hanife Müsned 438

[807] Ebu Davud Edeb 114-115

[808] Müslim İmaret 133

[809] İbini Mace Fiten 4011

[810] İbni Mace Edeb 3747

[811] İbn Manzûr, Lisanü'l-Arab, IV, 434-437; Zebîdî, Tâcu'l-Arûs, III, 318320; Elmalılı, Hak Dini, İstanbul 1979, II, 1213.

[812] Alu İmrân, 3/159

[813] Şûrâ, 42/38.

[814] Müslim Birr 66

[815] Ebu Hanife Müsned 444

[816] Tecrid-i Sarih Tercümesi, XII, 130.

[817] Ebu Hanife Müsned 445; İbn-i Mace, Zühd: 30.

[818] Tahrim,66\ 8

[819] İbni Mace Edeb 3727

[820] Râğıb el-İsfahânî, el-Müfredât, Beyrut (t.y.), 173; İbn Manzur, Lisânü'lArab, Beyrut 1389,1, 1023-1024.

[821] İnşân, 76/1.

[822] el-Casiye, 45/24.

[823] Tecrid-i Sarîh Terceme ve Şerhi XI, 180.

[824] Ebu Hanife Müsned 447

[825] Ebu Hanife Müsned 448

[826] Ebu Hanife Müsned 449

[827] Buhârî, İmân, 39; Müslim, Musâkât, 107; İbn Mâce, Fiten, 14.

[828] Buhârî, İmân, 13.

[829] Nesâî, Cihâd, 8; Müslim, İmân, 230; Tirmizi, Fiten, 26; Ahmed b. Hanbel, V, 71.

[830] Tirmizi Zühd 38

[831] İbn Mâce, Etime: 44

[832] Ebu Hanife Müsned 451

[833] el-Bakara, 2/155-156.

[834] Ebu Hanife Müsned 452

[835] es-Şevkânî, a.g.e., VII, 26, 27.

[836] Ebu Hanife Müsned 453

[837] Ebu Davud, Diyet, 16

[838] İmam Merginânî, el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-Mübtedi, Kahire 1965,

IV,168; Şeyh Abdulgani el-Meydânî, el-Lübab, Beyrut 1400, III, 154; İbn Hümam, a.g.e., VIII, 308; İmâm Kâsânî, a.g.e., VII, 255.

[839] Ebu Hanife Müsned 473; Ahmed bin Hanbel Müsned, 6737

[840] Ahmed bin Hanbel Müsned, 6737

[841] el-Enbiya, 21/78.

[842] Müslim İmaret 16

[843] Tirmizi Ahkam 1329

[844] Sâd, 38/28

[845] Tirmizi Ahkam 1322

[846] Ebu Hanife Müsned 558

[847] Tirmizi Ahkam 1341

[848] Âlu İmrân, 3/77) âyetini okuyunuz" (Tecrid-i Sârih Tercümesi, XI, s. 65

66 .

[849] Tirmizi Buyu 1270

[850] Darimi Buyu 16

[851] Ebu Hanife Müsned 462

[852] Ebu Hanife Müsned 463

[853] el-Enfâl, 8/25.

[854] Sahîh-i Buhâri Muhtasarı Tecrid-i Sarîh Tercemesi, XII, 291, 292.

[855] Ebu Hanife Müsned 464

[856] Ebu Davud Melahim 4333

[857] Ebu Hanife Müsned 466

[858] Bakara,2\ 269

[859] Menna'el-Kattan, Mebahis-Ulumi'l-Kur'an, Beyrut, 1408/1987, s. 327.

[860] Ebu Hanife Müsned 467

[861] Yusuf, 10\78

[862] Ebu Hanife Müsned 468

[863] Ebu Hanife Müsned 469; Hicr,75

[864] Suyûtî, el-Câmiu's-Sağır, 1, 24 buyurmuştur. (Gazzalî, İhyau Ulumi'd-Din tıc. Ahmet Serdaroğlu, İstanbul 1973, II. 726.

[865] Hicr, 15/92-93

[866] Ebu Hanife Müsned 470

[867] Ebu Hanife Müsned 471; Meryem,19/64

[868] Ebu Hanife Müsned 472

[869] Rum, 30\54

[870] Ebu Hanife Müsned 473

[871] Ebu Hanife Müsned 474

[872] Buhârî, İstiskâ, 2; Tefsîru Sûre 30/1; Tefsîru Sûre 44/5-6; Müslim, Münâfikîn, 39, 40

[873] Ebu Hanife Müsned 475

[874] Şûrâ 42/49-50

[875] Zümer, 39\53

[876] Ebu Hanife Müsned 476

[877] Furkan, 25\68-69

[878] Furkan, 70

[879] Araf, 7\128

[880] Ebu Hanife Müsned 477

[881] Ebu Hanife Müsned 478; Müdessir, 42-48.

[882] el-Bakara, 2/255; Yûnus, 10/3; Meryem, 19/87; Tâhâ, 20/109; ez-Zuhruf, 43/86.

[883] el-Enbiyâ, 21/27-28; ed-Duhân, 44/41-42; Buharî, Cihad, 189; Müslim, İmare, 6.

[884] Leyl,92\ 6

[885] Ebu Hanife Müsned 479

[886] el-A'raf, 7/187.

[887] en-Nâziât, 79/42-44.

[888] Ebu Hanife Müsned 480

[889] Ebu Hanife Müsned 481

[890] Tehanevî, Keşşafu Istılahati'l Funûn, 11,1526; Nasuhî Bilmen, Hukuku İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhıyye Kamusu, V, 115.

[891] Tehanevî, Keşşafu Istılahati'l Funûn, 11,1526.

[892] Tirmizi Vasiyet 2116

[893] Tirmizi Feraiz 2107

[894] Tirmizi Feraiz 2098

[895] Ebu Hanife Müsned 485.

[896] Buhari Vasiyet 23-24.

[897] Ebu Hanife Müsned 587

[898] Nisâ,4\ 6;Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 3/495-496.

[888] Ebu Hanife Müsned 480

[889] Ebu Hanife Müsned 481

[890] Tehanevî, Keşşafu Istılahati'l Funûn, II,1526; Nasuhî Bilmen, Hukuku İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhıyye Kamusu, V, 115.

[891] Tehanevî, Keşşafu Istılahati'l Funûn, II,1526.

[892] Tirmizi Vasiyet 2116

[893] Tirmizi Feraiz 2107

[894] Tirmizi Feraiz 2098

[895] Ebu Hanife Müsned 485.

[896] Buhari Vasiyet 23-24.

[897] Ebu Hanife Müsned 587

[898] Nisâ,4\ 6;Celal Yıldırım, Kaynaklarıyla İslam Fıkhı, Uysal Kitabevi: 3/495-496.

EL MÜSNED

SALİH ÖZBEY